

มูลนิธิการ

คำให้การต่อศาล อาชญากรรมสงคราม

เอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์

โครงการสรรพสาส์น สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก

คำให้การต่อศาลอาชญากรรมสงคราม

เอกสารประวัติศาสตร์

คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล

นายปริดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล

นายปริดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

(๑๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๔๓ - ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๓)

และในวาระที่องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ใน

ปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญของโลก (ค.ศ.๒๐๐๐ - ๒๐๐๑)

หนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

คำให้การต่อศาลอาชญากรรมสงคราม

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ๙๗๔ - ๗๘๓๔ - ๓๕ - ๙

- พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก : พฤศจิกายน ๒๕๔๕
- จำนวน : ๒,๐๐๐ เล่ม
- ผู้จัดพิมพ์ : คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ภาคเอกชน
<http://www.pridi.or.th>
- ประธานกรรมการ : สุลักษณ์ ศิวรักษ์
- กรรมการและเลขานุการ : พิกพ ชงไชย
- ผู้จัดพิมพ์ร่วม : สถาบันปรีดี พนมยงค์
๖๕/๑ สุขุมวิท ๕๕ (ซอยทองหล่อ) เขตวัฒนา
(ปณ.สันติสุข) กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐
โทรศัพท์ ๐ - ๒๓๘๑ - ๓๘๖๐ - ๑ โทรสาร ๐ - ๒๓๘๑ - ๓๘๕๕
E - mail : pridi_institute@hotmail.com
- ดำเนินการผลิต : โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
สำหรับเด็กและเยาวชน
- ประธานโครงการจัดทำสื่อ ฯ : พิกพ ชงไชย
- บรรณาธิการ : ทศสิริ พูลนวล
- ผู้ช่วยบรรณาธิการ : กานต์ ชงไชย
- โครงการสรรพาสัน
- กองบรรณาธิการ : ทิพรัตน์ เดชดำรงศักดิ์กุล
- ดำเนินการผลิตร่วม : โครงการสรรพาสัน สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก
๔๖๐ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๖๗ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๐ - ๒๘๘๑ - ๑๗๓๔ โทรสาร ๐ - ๒๔๒๔ - ๖๒๘๐
E - mail : cpublish@ffc.or.th Homepage : www.ffc.or.th
- พิมพ์ที่ : เจริญวิทยการพิมพ์ โทรศัพท์ ๐ - ๒๖๒๔ - ๑๒๓๗ - ๘
- จัดจำหน่าย : บริษัท เคสิดไทย จำกัด โทรศัพท์ ๐ - ๒๒๒๕ - ๕๕๓๖ - ๔๐

คำนำสำนักพิมพ์

หนังสือเรื่อง *คำให้การต่อศาลอาชญากรรมสงคราม* พิมพ์ขึ้นเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส และเนื่องในวาระที่องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อของท่านไว้ในปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญของโลก (ค.ศ. ๒๐๐๐-๒๐๐๑) โดยเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ก่อนจะจัดงานปิดงานฉลองโครงการ ๑๐๐ ปี นายปรีดี พนมยงค์ ฯ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ประธานโครงการ ฯ ภาคเอกชน ได้สั่งให้พิมพ์ขึ้น

โดยเมื่อแรกตั้งใจจะพิมพ์เฉพาะคำให้การของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิศย์ทิพอาภาภกับของนายหวิ บุญเกิดเท่านั้น แต่เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาเนิ่นนานแล้ว ถ้าจะพิมพ์กันเพียงคำให้การก็เกรงคนร่วมสมัยจะปะติดปะต่อเรื่องราวได้ยาก และจะทำให้การอ่านน่าเบื่อ จึงได้ขอให้คุณสุพจน์ ดำนตระกุลเขียนบทนำให้ เป็นการเล่าเรื่องอย่างคร่าว ๆ

ปรากฏว่าคุณสุพจน์อ้างอิงเอกสารต่าง ๆ เพิ่มเติมออกไปอีกหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นคำให้การของหลวงอดุลเดชจรัสก็ดี รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นก็ดี จัดหมายจากจอมพล ป.พิบูลสงครามถึงท่านอาจารย์ปรีดีก็ดี ฯลฯ ทางสำนักพิมพ์เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญอันเกี่ยวเนื่องกัน จึงได้ไปเสาะค้นมาเพิ่มเติมแล้วรวมไว้ในเล่มเดียวกัน

ทั้งนี้เพื่อผู้สนใจจะได้มีข้อมูลสำหรับใช้ศึกษาค้นคว้าได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็น

ไปได้ แม้จะไม่สมบูรณ์ถึงที่สุด เพราะยังมีเอกสารอีกหลายชิ้นที่ไม่ได้เอามาพิมพ์ไว้ ด้วยเกรงว่าหนังสือจะเล่มใหญ่เกินไป

เอกสารที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ล้วนเป็นเอกสารชิ้นต้นที่ถูกบันทึกขึ้นในระหว่างเกิดเหตุการณ์และหลังเหตุการณ์ไม่นาน โดยผู้ที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์ จึงเหมาะแก่การศึกษาค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์ยิ่งนัก

เอกสารหลายชิ้นได้มาจากต้นแบบโดยตรง โดยเฉพาะของหลวงอดุล ๙ ได้ถ่ายมาจากฉบับลายมือของผู้จดบันทึกในศาลทีเดียว ซึ่งก็ได้จัดพิมพ์โดยรักษาถ้อยคำไว้ตามที่ใช้น้อยในสมัยนั้น ดังจะเห็นได้ว่า มีหลายคำที่เขียนผิดไปจากที่ใช้นั้น อยู่ในปัจจุบัน และหลายสำนวนก็ใช้ต่างออกไปจากที่เราคุ้นกัน

จะมีก็บางชิ้นที่ไม่ได้มาจากต้นแบบโดยตรง จึงไม่แน่ใจในเรื่องของความถูกต้องของภาษา ก็เลยแก้ไขให้เป็นภาษาปัจจุบันเสีย

ส่วนชื่อและนามสกุลบางบุคคลบางท่านที่ได้จากเอกสารเก่า มีที่เขียนผิดกันกับที่ได้เคยรู้มา และนอกจากนี้ในเอกสารเดียวกัน ชื่อบุคคลท่านเดียวกันก็มีที่เขียนไม่ตรงกัน ทั้งนี้เข้าใจว่า หลายชื่อท่านผู้ที่จดคำให้การอาจไม่รู้จัก เมื่ออยู่ในระหว่างการสอบสวน ท่านผู้ให้การให้การไป ส่วนท่านผู้จดก็จดตามไปในทันที ไม่มีเวลาตรวจสอบชื่อเหล่านั้น จึงได้ทำการตรวจทานและแก้ไขให้ถูกต้อง โดยสอบค้นจากที่ต่าง ๆ แต่ถ้ายังมีผิดพลาดอยู่ ก็ต้องขอภัยจากท่านผู้อ่านและทายาทของท่านผู้นั้นไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารส่วนใหญ่ได้รับความกรุณาจากอาจารย์วาทินี สายประดิษฐ์ บุตรีคนหนึ่งของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ช่วยค้นหาให้ ในเอกสารมีการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษอยู่บ่อยครั้งด้วยกัน จึงได้ทำเชิงอรรถไว้ให้ด้วย เพื่อผู้ที่ไม่รู้ภาษาอังกฤษจะได้ไม่สะดุดเวลาอ่าน

เชิงอรรถนี้ได้ออกให้คุณสันติสุข โสภณสิริ และอาจารย์วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร ช่วยตรวจทานให้ ซึ่งทั้งสองท่านก็ได้มีความกรุณาเป็นอย่างสูงช่วยแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อีกหลายประการ

ความจริงแล้วก่อนหน้านั้นก็มีบางท่านรวบรวมเอกสารเหล่านี้บางชิ้นรวมเล่ม

พิมพ์เป็นหนังสือมาก่อน อาทิ หนังสือของโครงการจิรวรรณนุสรณ์ เรื่อง เอกสารประวัติศาสตร์ คำให้การต่อศาลอาชญากรรมของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตยทิพอาภา ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และนายทวี บุญยเกตุ นายกรัฐมนตรี กรณีนี้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี (เผด็จการ) ตกเป็น...อาชญากรรม ! กับของคุณสุพจน์ ด้านตระกูลเรื่อง พล.ต.อ.อดุล เดชจรัส พูดถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับนายปรีดี พนมยงค์และ จอมพล ป.พิบูลสงคราม แต่จะเป็นด้วยเหตุใดไม่ทราบ ได้ขาดหายจากตลาดหนังสือไป

อย่างไรก็ตามหนังสือทั้งสองเล่มข้างต้นนับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากในการเป็นเครื่องนำทางให้แก่การทำหนังสือเล่มนี้ โดยเฉพาะคำอธิบายทั้งในคำนำ เชิงอรรถ และในที่ต่าง ๆ

โครงการสรรพสาสน์ สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก ต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อทุกท่านที่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านบ้างไม่มากนัก

น้อย

กานต์ ชงไชย

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	(๓)
สารบัญ	(๗)
รายชื่อบุคคลผู้มีบทบาทสำคัญในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒	(๙)
บทนำ โดย สุพจน์ ด้านตระกูล	๑
บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี	๒๗
วันที่ ๗ และ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ตอนเช้า	
คำแปลข้อตกลงระหว่างผู้แทนฝ่ายไทยและญี่ปุ่น	๖๓
บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี	๖๕
วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ตอนบ่าย	
รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี	๗๕
วันพุธที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๔	
บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่พิเศษ	๙๓
วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๔๘๔	
พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม	๑๐๙
คำให้การของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา	๑๑๓
ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	

คำให้การของนายทวิ บุญยเกตุ นายกรัฐมนตรี	๑๒๗
บันทึกนายทวิ บุญยเกตุ เรื่องจอมพล ป.พิบูลสงคราม	๑๔๑
ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	
คำให้การของ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจ	๑๖๑
คำแปลจดหมายอุปัฏฐากถึงนายปรีดี พนมยงค์	๒๕๕
จดหมายของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ถึง นายปรีดี พนมยงค์	๒๕๗
คำฟ้อง (ศาลฎีกา วันที่ ๑๒ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๙)	๒๖๑
คำให้การปฏิเสธฟ้อง (ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม)	๒๗๑
คำพิพากษาคดีอาชญากรรมสงคราม	๒๗๙
(นายลอง สุนทานนท์ จำเลย)	
คำพิพากษาคดีอาชญากรรมสงคราม	๒๘๗
(จอมพล ป.พิบูลสงคราม จำเลย)	
พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการต่อต้าน	๒๙๑
การดำเนินการสงครามของญี่ปุ่น พุทธศักราช ๒๔๘๙	
พระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติ	๒๙๕
อาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘ พ.ศ. ๒๕๑๐	

รายชื่อบุคคล ผู้มีบทบาทสำคัญในหนังสือเล่มนี้

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา	ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
พล.อ.เจ้าพระยาพิชัยนาทโยธิน	คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
จอมพล ป.พิบูลสงคราม	นายกรัฐมนตรีและผู้นำชาวกาฬสินธุ์
(หลวงพิบูลสงคราม - แปลก ชีตตะสังคะ)	
พล.ท.มังกร พรหมโยธี	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรอง
(หลวงพรหมโยธี)	ผู้นำชาวกาฬสินธุ์
พล.ต.จรรยา รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
(หลวงเสรีเริงฤทธิ์)	
นายปรีดี พนมยงค์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
(หลวงประดิษฐมนูธรรม)	
นายสงวน จุฑาเดมิ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
(หลวงนฤเบศร์มานิต)	
นายดิเรก ชัยนาม	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
นายวิจิตร วิจิตรวาทการ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
(หลวงวิจิตรวาทการ)	
พ.อ.ภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
(พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ)	

นายอุทัย แสงมณี

(หลวงชำนาญนิติเกษตร)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการเศรษฐกิจ

พล.อ.ต.มณี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษฎ์

(พระเวชยันต์รังสฤษฎ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรธิการ

ม.ล.เดช สนิทวงศ์

(หลวงเดชสหกรณ์)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรธิการ

พ.ต.ควง อภัยวงศ์

(หลวงโกวิทอภัยวงศ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

พ.ต.วิลาศ โอสถานนท์

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

พ.ต.ช่วง เขวงศักดิ์สงคราม

(หลวงเขวงศักดิ์สงคราม - ช่วง ขวัญเขต)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส

(หลวงอดุลเดชจรัส - บัตร ฟิ่งพระคุณ)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
และอธิบดีกรมตำรวจ

นายไพบร สมภาร

(ขุนสมภารหิตะคดี)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์

(หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน

(หลวงสินธุสงครามชัย)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและ
ผู้บัญชาการทหารเรือ

พ.อ.ประยูร ภมรมนตรี

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

น.อ.เกียรติ เก่งระดมยิง

(หลวงกาจสงคราม)

รัฐมนตรี

พล.ต.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต

(หลวงเกรียงศักดิ์พิชิต - คำนว จินตะคุณ)

รัฐมนตรี

พล.ร.ต.ผั่น นาวาวิจิต

(หลวงนาวาวิจิต)

รัฐมนตรี

พ.อ.เพียร สฤษฏียุทธศิลป์ พิริยะโยธิน

(หลวงสฤษฏียุทธศิลป์)

รัฐมนตรี

น.อ.สังวรณ์ สุวรรณชีพ

(หลวงสังวฤทธิ์กิจ)

รัฐมนตรี

นายทวี บุญยเกตุ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร

พ.ด.เสวก นรินทรชัย

(ขุนนรินทรชัย)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตรี

ราชเลขานุการในพระองค์

พล.ต.ไชย ประทีปเสน

พล.ต.จิระ วิจิตสงคราม

(หลวงวิจิตสงคราม)

เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

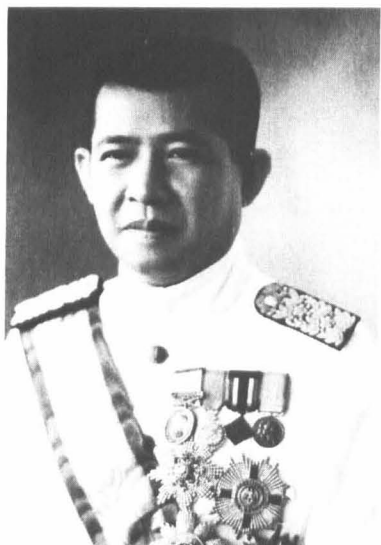
เสนานิการทหารบก

นายวณิช ปานะนนท์

ต่อมาได้เป็นรัฐมนตรีภายหลังการ

ปรับคณะรัฐมนตรีครั้งที่ ๒ ของ

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายปรีดี พนมยงค์
(หลวงประดิษฐมนูธรรม)

จอมพล ป.พิบูลสงคราม
(หลวงพิบูลสงคราม)

คณะรัฐมนตรีในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

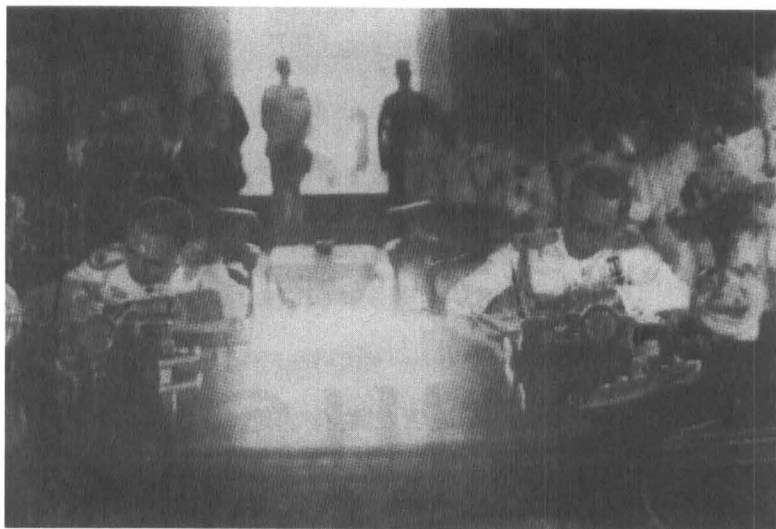
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา

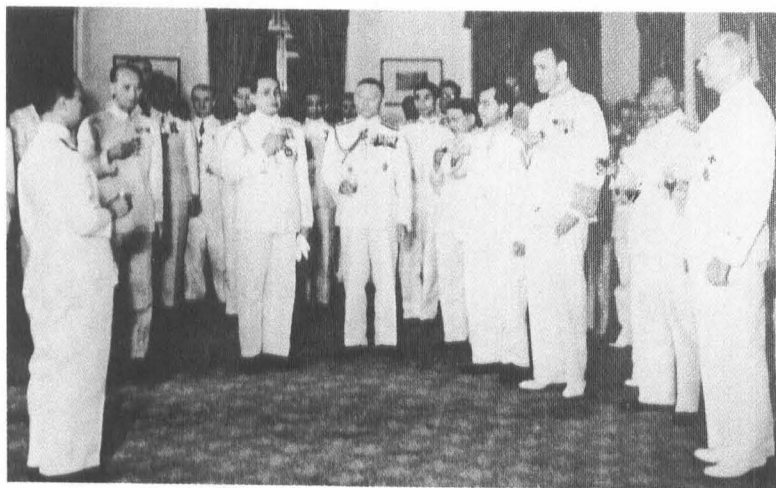
พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส
(หลวงอดุลเดชจรัส)

นายทวี บุญยเกตุ

พิธีลงนามในกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ณ พระอุโบสถ
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๔๘๔

การเลี้ยงที่กระทรวงการต่างประเทศ เนื่องในโอกาสครบรอบปี
แห่งการประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา ๒๕ มกราคม ๒๔๘๖

ทหารญี่ปุ่นเดินทัพจากปัตตานีไปยี่ดมลายู
 ภายหลังจากไทยยินยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่าน

โรงงานซีเมนต์ที่บางซื่อถูกทิ้งระเบิดเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๗

ซากปรักหักพังของบ้านเรือนที่ถูกระเบิด หน้าบ้านมีป้ายข้อความว่า
“ถูกระเบิดของอังกฤษและอเมริกา” เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๔๘๗

ในหลวงรัชกาลที่ ๘ ทรงรับการเคารพจากกองทัพลี้มพันธมิตร
ที่สวนสนามผ่านที่ประทับ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

บทนำ

หนังสือเล่มนี้เป็นการรวบรวมเอกสารทางราชการเกี่ยวกับที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่ ๒ และผู้ที่นำพาประเทศไทยเข้าร่วมในสงครามครั้งนั้น นับตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมในสงครามจนถึงภายหลังสงคราม ซึ่งเป็นเอกสารที่กระจัดกระจายอยู่ในสถานที่ราชการหลายแห่งตามสายงาน ให้มาอยู่ในหนังสือเล่มเดียวกัน มีด้วยกันทั้งหมดเท่าที่รวบรวมมาได้ ในหนังสือเล่มนี้ ๑๗ ชิ้น คือ

๑. บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ ๗ และ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ตอนเช้า

๒. บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ตอนบ่าย

๓. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี วันพุธที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๔

๔. บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งพิเศษ วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๔๘๔

๕. พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม

๖. คำให้การของพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต่อคณะกรรมการอาชญากรรมสงคราม

๗. คำให้การของนายทวี บุญยเกตุ นายกรัฐมนตรี ต่อคณะกรรมการอาชญากรรมสงคราม

๘. บันทึกของนายทวี บุญยเกตุ เรื่องจอมพล ป. ลาออก

๙. คำให้การของพล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจ ต่อคณะกรรมการอาชญากรรมสงคราม

๑๐. คำแปลจดหมายอุปทูตอังกฤษถึงนายปรีดี พนมยงค์

๑๑. จดหมายของจอมพล ป.ถึงนายปรีดี พนมยงค์

๑๒. คำฟ้องคดีอาชญากรรมสงคราม

๑๓. คำให้การปฏิเสธฟ้อง (ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม)

๑๔. คำพิพากษาศาลฎีกาคดีอาชญากรรมสงคราม (นายลอง สุนทนนท์ จำเลย)

๑๕. คำพิพากษาศาลฎีกาคดีอาชญากรรมสงคราม (จอมพล ป. พิบูลสงคราม จำเลย)

๑๖. พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการต่อต้านการดำเนินการสงครามของญี่ปุ่น

๑๗. พระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม

เอกสารดังกล่าวนี้เป็นเอกสารชั้นต้น ซึ่งมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวเองแล้ว จึงนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองไทยในช่วงของสงครามเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผมไม่มีอะไรจะกล่าวเพิ่มเติม นอกจากจะตั้งข้อสังเกต เพื่อผู้สนใจในการค้นคว้าประวัติศาสตร์การเมืองไทยจะได้ค้นคว้าหาความจริงกันต่อไป

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการเคลื่อนกำลังของกองทัพญี่ปุ่นเข้ามายังประเทศไทย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ นั้น เป็นการรุกรานประเทศไทย หรือว่าเข้ามาตามความตกลง (เป็นการส่วนตัว) กับจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และมีใครบ้างที่รู้เห็นเป็นใจ

ตามข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในคืนวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ เวลา ๒๓.๐๐ น. คณะรัฐมนตรีได้เปิดประชุมฉุกเฉิน มี พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัสหรือหลวงอดุล ฯ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานในที่ประชุม

พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัสได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบ ว่า

“นายกรัฐมนตรียังไม่กลับ แต่ได้โทรเลขให้กลับโดยด่วน และได้สั่งให้นาวาอากาศเอกขุนรณนภาภคนำเครื่องบินไปรับแล้ว เรื่องจะต้องให้ที่ประชุมทราบ ก็คือ ผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่น มีเอกอัครราชทูต ทูตทหาร พร้อมทั้ง staff^๑ ได้มายืนยันที่กตอรัฐบาลขอเดินทัพผ่านประเทศไทยเพื่อไปโจมตีอังกฤษ”

นายกรัฐมนตรี จอมพล ป.พิบูลสงคราม ผู้ซึ่งควบตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ที่มีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการได้ตามที่เห็นสมควร และมีอำนาจลี้ลับขาดบังคับบัญชาแม่ทัพบก แม่ทัพเรือ และแม่ทัพอากาศได้แต่ผู้เดียว ไปอยู่เสียที่ไหน ?

ตามบันทึกเตรียมคำให้การต่อสู้คดีอาชญากรรมสงครามของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านได้บันทึกไว้ว่า

“ ๖ ธ.ค. ไปตรวจการปฏิบัติของ พล. ๒ (ปราจีนบุรี) ตามแผนยุทธการที่ ๕ ที่ได้ส่งไปแล้ว”

“ ๗ ธ.ค. ไปดูศรีโสภณและเลยไปพระตะบอง...”

“ ๘ ธ.ค. ๘๔ เวลา ๑๑.๐๐ น. ได้รับโทรเลขให้กลับมากรุงเทพ ฯ เพราะมีเหตุการณ์ด่วน จึงเดินทางกลับ”

เวลา ๑๖.๕๐ น. นายกรัฐมนตรี (ได้เดินทางกลับจากพระตะบอง) เข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัสได้รายงานเหตุการณ์และปฏิบัติการของคณะรัฐมนตรีที่ผ่านมาให้ทราบ รวมทั้งรัฐมนตรีคนอื่น ๆ ก็ได้รายงานความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน **นายปรีดี พนมยงค์** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

“สำหรับผมนั้นขออภิปรายว่า เวลานี้เป็นเหตุการณ์สำคัญแล้ว คือว่าเป็นโชคชะตาอันสำคัญของประเทศ เพราะฉะนั้นข้อที่จะตกลงอย่างไรรั้นผมไม่มีข้อขัดข้อง แต่ขออภิปรายให้เห็นทั้งเหตุและผลเสียก่อน ก่อนที่เราจะวินิจฉัยลงไป” (ว่าจะให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศหรือไม่ - ผู้เขียน)

๑ staff นายทหารฝ่ายเสนาธิการ

แต่ไม่ทันที่นายปรีดี ฯ จะได้อภิปรายต่อไปถึงเหตุผลตามทฤษฎีของท่านจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีได้ชิงพูดตัดบทว่า

“ประเดี๋ยว ผมอยากจะพูดเสียก่อน คือเวลานี้กำลังรบกันอยู่ เราจะให้รบต่อไป หรือจะให้หยุด เพราะที่เราพูดกันอยู่ทุกวินาทีนี้คนต้องตาย เราจะให้หยุด หรือจะให้รบต่อไป ส่วนเรื่องอื่นนั้นเอาไว้ทีหลัง ไม่อย่างนั้นทหารรบกันตาย นี่ก็ละลายไปกองพันหนึ่งแล้วที่ปัตตานี”

แต่พลตรีชาย อุบลเดชประธารักษ์ อดีตนายทหารกองข่าวทหารบกได้รับรู้ตัวเลขความเสียหายในการปกป้องปิฎกภูมิของทหารหาญแห่งปัตตานีว่าดังนี้

“ญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกเข้ายึดศาลากลางและสถานที่ต่าง ๆ ตั้งแต่เวลา ๐๔.๐๐ น. ของวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ทั้งนี้เพราะหน่วยทหารตั้งห่างจากตัวเมืองออกไปตั้ง ๑๖ ก.ม. ดังนั้น น.อ.หลวงสุนาวินวิวัฒน์ ข้าหลวงประจำจังหวัดจึงส่งตำรวจและลูกเสือเข้าต่อต้านญี่ปุ่นก่อนในระยะแรก อีกหนึ่งชั่วโมงต่อมาจึงได้ปะทะกับกองกำลังทหารไทยแห่งหน่วยทหารราบ ร.พัน ๔๒ ภายใต้อำนาจบัญชาของ พ.อ.ขุนอินคยุทธบริหาร (ซึ่งตายในที่รบ) ร่วมด้วยเยาวชนทหารหน่วยที่ ๕๕ ปัตตานี ซึ่งรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับกองพันทหารราบ ผลปรากฏว่า นายทหาร นายสิบ และพลทหารตาย ๒๔ คน เยาวชนตาย ๖ คน บาดเจ็บ ๓๐ คน” (แต่จอมพล ป. ฯ อ้างว่าละลายไป ๑ กองพัน - ผู้เขียน)

ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในวันที่อ้างถึงข้างต้นนั้น พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัสได้อ่านโทรเลขของพระรามอินทราให้ที่ประชุมฟังว่า

“ได้รับโทรศัพท์จากตำรวจสวายดอนแก้วแจ้งว่า เวลา ๐๗.๐๐ น. เศษ มีทหารญี่ปุ่นมีรถรบประมาณ ๑๐๐ คัน พร้อมด้วยปืนใหญ่บุกเข้ามาในสวายดอนแก้ว แล้วมาหยุดอยู่ที่เครื่องกีดขวาง ยังไม่มีการยิงกัน แปลว่ายังไม่ได้ล้ำเข้ามา”

แต่จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้บิดเบือนตัวเลขจำนวนรถรบที่สวายดอนแก้วจาก ๑๐๐ คัน เป็น ๕๐๐ - ๖๐๐ คันในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีนั่นเอง ดังหนึ่งเหมือนจะให้คณะรัฐมนตรีตกใจยอมจำนนแก่ญี่ปุ่น ทหารตาย ๒๔ คนที่ปัตตานีก็บอกว่าสลายไปแล้วหนึ่งกองพัน ในรายงานที่ประชุมคณะ

รัฐมนตรีได้บันทึกไว้ว่า

“นายกรัฐมนตรี : นี่เราจะต้องบอกให้ประชาชนทราบไหม ? ประเด็นเขาจะตกใจกัน รถรบเข้ามาตั้ง ๕๐๐ - ๖๐๐ คัน นี่เราเห็นจะต้องออกแถลงการณ์”

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีบันทึกต่อไปว่า

“นายกรัฐมนตรี : (พูดกับนายวณิช ปานะนนท์) โทรศัพท์พูดกับสถานทูตชิ (สถานทูตญี่ปุ่น - ผู้เขียน) รถรบเข้ามาที่พระตะบองจะให้หยุดที่ไหน กำลังเคลื่อนที่เข้ามาเรื่อย ๆ รว ๖๐๐ คัน

นายวณิช ปานะนนท์ออกไปโทรศัพท์”

ท่านปรีดี ฯ ได้บันทึกประเด็นนี้ไว้ในหนังสือหลักฐานสำคัญบางประการในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ว่าดังนี้

“นายวณิช ปานะนนท์ออกไปโทรศัพท์ แต่ไม่ปรากฏในบันทึกการประชุม ครม.ว่าฝ่ายทูตญี่ปุ่นตอบว่าอย่างไร เพราะฝ่ายญี่ปุ่นย่อมรู้จำนวนรถทหารที่เขาใช้ในการรุกเข้ามาในประเทศไทยด้านพระตะบองวันนั้นยิ่งกว่าที่นายวณิช ฯ จะไปบอกเขา เพราะถ้าบอกจำนวนถูกต้องก็เป็นการแสดงว่านายวณิช ฯ รู้จำนวนรถได้เท่ากับญี่ปุ่น แต่ถ้านายวณิช ฯ บอกจำนวนผิดไปมาก ญี่ปุ่นก็จะวินิจฉัยความสามารถของนายวณิช ฯ ในกิจการสงคราม”

อนึ่ง นายวณิช ปานะนนท์ผู้นี้เป็นผู้ใกล้ชิดญี่ปุ่นเป็นพิเศษ เคยรับราชการอยู่กรมเชื้อเพลิง พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัสได้ให้การต่อคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามเกี่ยวกับนายวณิช ฯ มีความบางตอนว่าดังนี้

“เรื่องที่นายวณิช ฯ ข่ายชาติ ซึ่งทางการตั้งกรรมการสอบสวนนั้น ใจความในบัตรสนเท่ห์เป็นทำนองว่า นายวณิช ฯ ฉ้อโกงและเป็นสลายให้ญี่ปุ่น เรื่องนี้ทางการตำรวจได้สืบสวนอย่างเต็มที่ แต่ไม่ได้พยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องร้องนายวณิช ฯ ในขณะนั้น มาภายหลังเมื่อญี่ปุ่นบุกรุกเข้าเมืองไทยแล้ว จึงทราบได้แน่ชัดว่านายวณิช ฯ เป็นสลายให้ญี่ปุ่น ทั้งนี้ได้สังเกตว่าการประชุมปรึกษาหารือรายงานลับของรัฐบาลนั้น ญี่ปุ่นมักรู้เสมอ ได้ทราบระแคะระคายว่านายวณิช ฯ นำข่าวไปแจ้งให้ญี่ปุ่นทราบ แต่จะจับกุมในขณะนั้นยังไม่ได้ เพราะ

ญี่ปุ่นจะแทรกแซงเป็นการเมืองขึ้น”

ต่อปัญหานอกลงในกรมเชื้อเพลิงนั้น ในฐานะที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจึงได้เขียนคำสั่งให้นายวณิช ฯ ออกจากราชการ **พลโทมังกร พรหมโยธี** รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในขณะนั้น ได้ทำคำสั่งเสนอให้รัฐมนตรีลงชื่อคำสั่งปลด แต่รัฐมนตรีว่าการคือ จอมพล ป.พิบูลสงครามหาได้ลงชื่อไม่ นายวณิช ฯ จึงอยู่ในกรมเชื้อเพลิงต่อมา พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัสให้การว่า

“ทั้งนี้จะเป็นด้วยเหตุผลประการใด จอมพล ป. ฯ จึงกลับความเห็นที่ได้ส่งไปแล้ว ข้า ฯ ไม่ทราบ”

ต่อมานายวณิช ฯ ผู้นี้ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีร่วมอยู่ในรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามระหว่างวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ (ภายหลังญี่ปุ่นบุกประเทศไทย ๙ วัน) ถึงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕ และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีสำคัญ ถึง ๒ กระทรวง คือรัฐมนตรีสั่งราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗ พล.ต.อ.อดุล ฯ รองนายกรัฐมนตรี และอธิบดีกรมตำรวจ สั่งจับกุมนายวณิช ฯ ในข้อหาทุจริต ควบคุมตัวไว้สอบสวนที่กองตำรวจสันติบาล แต่ในขณะที่อยู่ในระหว่างสอบสวนนั้นเอง นายวณิช ฯ ได้ฆ่าตัวตายด้วยการแขวนคอ ซึ่งขณะนั้นกองทัพบกกำลังพ่ายแพ้ทุกแนวรบ และอิทธิพลในเมืองไทยก็เริ่มเสื่อมลง

นายวณิช ฯ เป็นน้องเขยของ **พล.ร.อ.สินธุ์ กมลนาวิน** (ขณะเกิดเหตุดำรงยศเป็น พล.ร.ท. ได้เลื่อนยศเป็น พล.ร.อ. เมื่อภายหลัง - บก.) หรือ **หลวงสินธุสงครามชัย** ซึ่งเป็นรัฐมนตรีร่วมอยู่ในรัฐบาลจอมพล ป. ฯ เช่นกัน และยังดำรงตำแหน่งเป็นแม่ทัพเรืออีกด้วย

ในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ พล.ร.อ.สินธุ์ กมลนาวินได้เข้าร่วมประชุมคณะรัฐมนตรีฉุกเฉินเมื่อเวลา ๑๐.๐๐ น. นายกรัฐมนตรีได้ถามว่า “ถูกจับหรือ” (มาเข้าร่วมประชุมช้า เพราะถูกญี่ปุ่นจับ - ผู้เขียน)

พล.ร.อ.สินธุ์ ฯ ตอบว่า “ครับ ถูกจับที่บางปูตี ๕ มีเรือใหญ่เข้ามาจอดที่หน้าสะพานทีเดียว เข้าใจว่าจะเข้ามาในสันดอนแล้ว หรือจะยังไม่เข้าก็ไม่ทราบ”

ต่อการถูกจับของ พล.ร.อ.สินธุ์ ฯ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัสได้ตั้งข้อสังเกตว่าจะเป็นการสมยอมให้จับ เพื่อให้ความสะดวกในทางการทหารแก่ญี่ปุ่น พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัสได้ให้การต่อคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามว่าดังนี้

“พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน (ยศขณะนั้น - บก.) บุคคลผู้นี้เป็นพี่ภรรยาของ นายวณิช ปานะนนท์ นายวณิช ฯ เป็นผู้ที่ถูกฝึกไปกับญี่ปุ่น เป็นตัวตั้งตัวตีในวันที่ญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทย และในวันที่ให้ไทยประกาศสงครามกับอังกฤษ - อเมริกาประการหนึ่ง และโดยเหตุที่กองทัพเรือได้ส่งนายทหารเรือไปฝึกหัดเรือดำน้ำจากญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก และทั้งกองทัพเรือก็ได้ต่อเรือดำน้ำจากญี่ปุ่นหลายลำ เมื่อมีความสัมพันธ์กันมาก ๆ เช่นนี้ พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ ก็มีความสนิทสนมกับชาวญี่ปุ่นเป็นลำดับมา ที่ พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ สนับสนุนกับชาวญี่ปุ่นนี้ เป็นที่ทราบกันทั่วไปทั้งภายในและภายนอกประเทศ สหประชาชาติลงความเห็น ว่า พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ เป็นหัวหน้าในการสนับสนุนญี่ปุ่น เมื่อวันที่ญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทยนั้น พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ ได้ไปอยู่ที่สัตหีบ ช้า ฯ ได้ให้กองทัพอากาศจัดเครื่องบินไปรับ และโทรเลขไปให้รีบกลับกรุงเทพ ฯ ด้วย แต่ พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ กับพวกได้เดินทางมาโดยรถยนต์ แล้วถูกทหารญี่ปุ่นจับที่บางปู ในคืนวันนั้นปรากฏว่ากองทัพเรือได้ส่งเรือออกไปตระเวนในอ่าวไทย แต่เหตุใดฝ่ายญี่ปุ่นจึงได้ส่งกำลังมาขึ้นที่บางปู โดยที่กองทัพเรือมิได้ทำการต่อต้านนั้น ช้า ฯ ไม่ทราบ”

ในกรณีที่จอมพล ป.พิบูลสงครามพูดถึงความสูญเสียของฝ่ายไทยมากกว่าความเป็นจริง หรือระบุตัวเลขจำนวนรถรบของข้าศึกมากกว่าความเป็นจริงในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในวันนั้น ก็เป็นที่น่าสังเกตได้เป็น ๒ ทาง คือเพราะความตื่นตระหนกตกใจ หรือเพราะมีเจตนาเร่งรัดให้คณะรัฐมนตรีรีบมีมติยินยอมให้ญี่ปุ่นตามคำขอ

ในที่สุด รัฐบาลไทยภายใต้นายกรัฐมนตรีจอมพล ป.พิบูลสงครามก็ได้

ยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทย และลงนามตกลงกันในวันนั้น ระหว่าง**นายดิเรก ชัยนาม** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กับ**นาย ท. หลุยโกมิ** เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น แต่ต่อมาในวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๔๘๔ รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ทำสัญญาร่วมมือทางการทหารกับญี่ปุ่น อันเป็นการแสดงถึงการเข้าข้างฝ่ายญี่ปุ่นอย่างเต็มตัว

ก่อนเลิกประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อ ๑๑.๕๕ นาฬิกาของวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ นายกรัฐมนตรีได้ถาม**นาวาอากาศเอกเกียรติ เก่งระดมยิงหรือหลวง กางสงคราม** ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังว่า

“ว่าอย่างไรคุณเกียรติ เก่งระดมยิง คนพูดตรง เราทำผิดอะไรบ้าง”

“**ท. เก่งระดมยิง** : เราก็ได้ทำถูกที่สุดแล้ว แล้วเราก็ได้ทำการต่อสู้กันจนถึงอย่างนี้แล้ว และผมยังวิตกอยู่เหมือนกันว่า ถ้าท่าน**นายกรัฐมนตรี**มาเร็วไปก็จะลำบากเหมือนกัน ดีแต่มาช้าไปหน่อย”

ในการที่จอมพล ป.พิบูลสงครามกลับมาประชุมคณะรัฐมนตรีซ้ำไปดังกล่าวนี้ (เพราะกลับโดยรถยนต์ ไม่กลับทางเครื่องบินที่ส่งไปรับ - ผู้เขียน) จะเป็นโดยเจตนาเพื่อถ่วงเวลาหรือไม่ เป็นข้อที่น่าสงสัยเถียง พล.ต.อ.อดุล ฯ รองนายกรัฐมนตรีได้สั่งการในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีวันนั้น ให้นำ**นาวาอากาศเอกขุนรณ นภาภักศ**นำเครื่องบินไปรับเป็นการด่วน และถ้าหากว่าจอมพล ป.พิบูลสงครามรีบกลับมาทันที ก็จะมาถึงที่ประชุมคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะมีการปะทะกันขึ้นระหว่างกองกำลังของฝ่ายไทยกับญี่ปุ่น ดังคำให้การของ พล.ต.อ.อดุล ฯ ว่า

“ข้า ฯ ได้ให้**พระองค์วรณ ฯ** นายปรีดี พนมยงค์ และจะเป็น**นายดิเรก ชัยนาม**หรือไม่ จำไม่ได้แน่ รวม ๓ - ๔ คน ให้ไปแจ้งกับญี่ปุ่นว่า ได้จัดเครื่องบินไปรับนายกแล้ว เมื่อคำนวณตามระยะทางและระยะเวลาแล้ว เชื่อว่านายกรัฐมนตรีจะมาถึงได้ในเวลาประมาณ ๒ - ๓ น. ขอให้ฝ่ายญี่ปุ่นกลับไปก่อน แล้วจึงค่อยมาใหม่ เมื่อไปแจ้งแก่ฝ่ายญี่ปุ่นแล้ว ฝ่ายญี่ปุ่นก็กลับไป”

แต่จอมพล ป.พิบูลสงครามไม่ยอมเดินทางกลับโดยเครื่องบินที่รองนายกรัฐมนตรีส่งไปรับ ท่านเดินทางกลับโดยรถยนต์ ก็เช่นเดียวกับ พล.ร.อ.สินธุ์ ฯ

หรือหลวงสินธุ์ ฯ ที่ไม่ยอมมาเครื่องบินที่รองนายกรัฐมนตรีส่งไปรับเช่นกัน แต่กลับเดินทางโดยรถยนต์มาให้ญี่ปุ่นจับที่บางปู และมาถึงที่ประชุมคณะรัฐมนตรีที่วังสวนกุหลาบเมื่อเวลา ๐๖.๕๐ น. หลังจากที่เลือดไทยไหลรินหาแผ่นดินไว้ซื้อไปแล้ว

จากการที่จอมพล ป.พิบูลสงครามไม่อยู่ในพระนคร และเข้าร่วมประชุมคณะรัฐมนตรีล่าช้า จึงทำให้เกิดการสู้รบกันขึ้นระหว่างไทยกับญี่ปุ่น เพราะผู้มีอำนาจในการสั่งทหารให้หยุดรบได้ ก็มีแต่นายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารสูงสุดซึ่งเป็นคนคนเดียวเท่านั้น แต่เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงครามมาเข้าร่วมประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อเวลา ๐๖.๕๐ น. (ภายหลังจากการสู้รบเกิดขึ้นแล้ว) ได้พิจารณาสถานการณ์ร่วมกับรัฐมนตรีอื่น ๆ แล้ว จึงมีมติให้หยุดยิงหรือหยุดต่อต้านญี่ปุ่น แล้วทำข้อตกลงให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทย

จากผลของสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้เห็นว่ารัฐบาลไทยได้ต่อสู้กับผู้รุกรานอย่างเต็มที่แล้ว แต่เมื่อเห็นว่าจีนสู้ต่อไปก็จะมีผลสูญเสียมากยิ่งขึ้น จึงต้องค่อยยุติผ่อนปรนตามคำเรียกร้องของผู้รุกราน ซึ่งในกรณีนี้ จอมพล ป.พิบูลสงครามไม่ต้องรับผิดชอบแต่ผู้เดียว แต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคณะรัฐมนตรี

ในทางกลับกัน ถ้าหากว่าในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ จอมพล ป.พิบูลสงครามอยู่ในพระนคร หรือแม้ไปพระตะบอง หากว่าเดินทางกลับโดยเครื่องบินที่คณะรัฐมนตรีส่งไปรับแล้ว ก็ยังพอทันเวลาที่จะสั่งการปล่อยให้ญี่ปุ่นขึ้นเมืองโดยไม่มีภาระปะทะ

แต่ถ้าเป็นเช่นนั้น ประวัติศาสตร์ก็จะต้องประณามจอมพล ป. ฯ ไปในทางเสียหาย เช่นเดียวกับที่นายวินิ ปานะนนท์ถูกกล่าวหาว่าขายชาติ

แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากว่าจอมพล ป. ฯ อยู่ในพระนคร และปล่อยให้มีการสู้รบกันระหว่างทหารไทยกับทหารญี่ปุ่นอย่างที่เกิดขึ้นแล้ว ก็จะทำให้ญี่ปุ่นไม่เชื่อถือและไม่ไว้วางใจจอมพล ป. ฯ เพราะว่าก่อนที่จะญี่ปุ่นจะยกพลขึ้นประเทศไทยนั้น กระแสข่าวแจ้งว่าจอมพล ป. ฯ ได้มีข้อตกลงกับโตโจ นายก

รัฐมนตรีญี่ปุ่นในขณะนั้น ในการที่จะให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่นในการสร้างวง
ไพบูลย์มหาเอเชียบูรพา

ดังนั้นในกรณีที่จอมพล ป. ฯ ไม่อยู่ในพระนครในวันที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้น
ประเทศไทย มีผลดีแก่ตัวจอมพล ป. ฯ ดังนี้

๑. ประวัติศาสตร์ไม่ตำหนิจอมพล ป. ฯ ว่าไม่ต่อสู้ญี่ปุ่น

๒. ญี่ปุ่นไม่ตำหนิจอมพล ป. ฯ ว่าไม่ซื่อสัตย์

ในกรณีกระแสดังกล่าว จอมพล ป. ฯ ร่วมมือกับโตโจ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น
อย่างลับ ๆ นั้น ได้เปิดเผยในเวลาต่อมาในคำฟ้องของอัยการโจทก์ต่อจอมพล
ป. ฯ ในข้อหาอาชญากรรมสงคราม มีความบางตอนดังนี้

“ (๑) เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๔ และเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม
๒๔๘๔ เวลากลางวัน จำเลยได้กล่าวในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ชักงูอุบายด้วย
ประการต่าง ๆ ให้รัฐมนตรีเห็นดีเห็นชอบกับความคิดของจำเลยในการที่จะให้
ประเทศไทยเข้าร่วมทำสงครามเข้าข้างประเทศญี่ปุ่น โดยจำเลยได้อ้างเหตุ
จูงใจเป็นใจความว่า ถ้าเข้ากับญี่ปุ่นรบอังกฤษจะเสียหายน้อยกว่า และถ้ารบชนะ
จะได้ดินแดนเก่าที่เสียไปกลับคืนมาด้วย”

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าจอมพล ป. ฯ เอาใจฝักใฝ่กับญี่ปุ่น
มาก่อนแล้ว แต่จะถึงขั้นตกลงกับโตโจในกรณีวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ หรือ
ไม่นั้น เราจะต้องค้นคว้ากันต่อไป ซึ่งเวลานี้นักศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นก็กำลัง
ศึกษาค้นคว้าในประเด็นนี้เช่นเดียวกัน

ดังนั้นในเอกสารเตรียมลู่คดีของจอมพล ป. ฯ ที่ท่านได้อ้างว่าต้องยอมให้
ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านนั้นเพราะ “ในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ นั้นเอง ยังมีสาส์นของ
เซอร์ซิลล์บอกว่าให้ป้องกันตนเอง” จึงเป็นการอ้างที่เพียงให้พ้นผิดเท่านั้นเอง

เพราะข้อเท็จจริงปรากฏว่า จดหมายของสถานทูตอังกฤษแจ้งสาส์นของ
มร.เซอร์ซิลล์นั้น ถึงมือจอมพล ป. ฯ ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีได้สั่งให้หยุดรบ
ญี่ปุ่นแล้ว และได้ตกลงให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยแล้ว ฉะนั้นสาส์นของ
มร.เซอร์ซิลล์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษจึงไม่มีอิทธิพลต่อคำวินิจฉัยของที่ประชุม

คณะรัฐมนตรี

ยิ่งกว่านั้น เมื่อได้พิจารณาถึงสำเนาของเซอร์ซิลล์โดยละเอียดแล้ว **ก็จะเห็นในความรับผิดชอบของเซอร์ซิลล์เป็นอย่างสูงต่อความปลอดภัยของประเทศไทย** เพราะในสำเนานฉบับนั้นท่านไม่ได้บอกแต่เพียงว่า**ให้ป้องกันตนเอง** (defend yourself) ดังข้อแก้ตัวของจอมพล ป. ฯ ที่ได้มีการโฆษณาชวนเชื่อกันในเวลาต่อมา

แน่นอนเซอร์ซิลล์เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศจักรวรรดินิยมซึ่งมีจุดยืนอยู่บนผลประโยชน์แห่งชาติของเขา อันเป็นจุดยืนที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของชาติของเรา แต่ในข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เราจำเป็นต้องยอมรับในความเป็นจริง ไม่ว่าจะชอบใจหรือไม่ชอบใจ ก็เช่นเดียวกับสำเนาของเซอร์ซิลล์ดังกล่าวข้างต้น ที่จับเอาประโยคเดียวว่า**ให้ป้องกันตนเอง** แล้วมาสร้างความเข้าใจข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ให้ผิดไปจากความจริง อย่างนี้ไม่ถูกต้อง เป็นการบิดเบือน

เพราะว่าข้อความในสำเนาที่ตามหลังข้อความว่า**ให้ป้องกันตนเอง** มีต่อไปว่า “การรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยโดยสมบูรณ์ของประเทศไทยนั้น เป็นประโยชน์ของบริติช และเราจะถือว่าการโจมตีต่อท่านเหมือนการโจมตีต่อเรา” (the preservation of the full independence and sovereignty of Thailand is a British interest **and we shall regard an attack on you as an attack upon ourselves.**)

ซึ่งก็เท่ากับว่าเซอร์ซิลล์ให้คำมั่นสัญญาว่าจะช่วยเหลือไทยอย่างเต็มที่**เพราะการโจมตีต่อท่านเหมือนการโจมตีต่อเรา**

ข้อสังเกตต่อมาเกี่ยวกับเรื่องการประกาศสงครามกับอังกฤษ (บริเตนใหญ่) และสหรัฐอเมริกา ก่อนที่จะพูดถึงประเด็นนี้ต่อไป ขอย้อนกลับไปสู่เหตุการณ์ภายหลังวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ซึ่งนาย**ทวี บุณยเกตุ** เลขาธิการคณะรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้บันทึกเหตุการณ์ไว้มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๒ ธันวาคม ๒๔๘๔ คือภายหลังได้เซ็นสัญญายอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านประเทศไทยได้ไม่กี่วัน รัฐบาลญี่ปุ่นก็ได้เริ่มเจรจาขอกู้เงิน

จากไทยเป็นงวดแรก เพื่อใช้จ่ายในกิจการทหารของญี่ปุ่น นายปรีดี ฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้เสนอความเห็นต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่า การที่จะให้รัฐบาลญี่ปุ่นกู้เงินไปใช้จ่ายในกิจการทหารของเขานั้น เข้าใจว่าคงจะไม่คุ้มเพียงแต่จำนวนนี้ แต่จะขอคุ้มอีกเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด ตามความจำเป็นในทางการทหารของเขา หากเราให้ ก็ต้องพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้น ทำให้มีธนบัตรหมุนเวียนในท้องตลาดมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จะเป็นผลเสียหายทางเศรษฐกิจ คือจะทำให้เกิดเงินเฟ้อ จึงเห็นว่าควรให้ทหารญี่ปุ่นพิมพ์ธนบัตรของเขาขึ้นใช้เองในกองทัพของเขา เรียกว่า Invasion Notes^๒ จะดีกว่า ทั้งนี้เพื่อว่าเมื่อสงครามเสร็จจึ้นลงแล้ว เราจะได้ประกาศยกเลิกธนบัตรเหล่านี้ เมื่อเสร็จสงครามแล้วการเงินและการเศรษฐกิจของประเทศก็จะได้ไม่ถูกระทบกระเทือนและจะได้ไม่เกิดเงินเฟ้อขึ้น นายกรัฐมนตรีได้กล่าวแย้งว่า การที่จะปฏิบัติตามความเห็นและตามข้อเสนอของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น แม้จะเป็นการป้องกันมิให้เกิดเงินเฟ้อขึ้นได้ก็ตาม แต่ก็เท่ากับเป็นการแสดงว่าเราได้เสียเอกราชและอธิปไตยไปแล้ว จึงไม่เห็นด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงแถลงค้านว่า ก็การที่เรายอมให้ทหารญี่ปุ่นเข้ามาอยู่เต็มบ้านเต็มเมืองและทำอะไรได้ต่าง ๆ นั้น ไม่ได้แปลว่าเราได้เสียเอกราชและอธิปไตยไปแล้วหรือ ในเรื่องนี้มีการถกเถียงกันอย่างรุนแรงระหว่างนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แต่ในที่สุดนายกรัฐมนตรีก็ได้ยืนยันในความเห็นที่จะให้ญี่ปุ่นยืมเงินบาท โดยพิมพ์ธนบัตรออกใช้ให้มากขึ้นตามความจำเป็น และต่อมาอีกไม่กี่วัน (วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ - ผู้เขียน) ก็ได้มีการประชุมคณะรัฐมนตรี ท่านปรีดี พนมยงค์ได้พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์”

บันทึกของนายทวี บุญยเกษตรดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๔ ซึ่งได้บันทึกไว้ดังนี้

๒ Invasion Notes ธนบัตรที่ฝ่ายที่เข้ายึดครองพิมพ์ออกมาใช้

"**นายกรัฐมนตรี :** ใครจะชี้แจงเป็นเรื่องลับ อย่างไรก็ตาม ญีปุ่นไม่ได้บังคับแค่ในการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีนั้น ตามนโยบายเดิมเราตั้งตัวเป็นกลาง รัฐมนตรีก็ดี เจ้าหน้าที่ก็ดี ต้องทำให้สมนโยบาย แต่เดิยนั้นนโยบายของเราได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว เราจำเป็นจะต้องปรับปรุงให้เข้ากับฝ่ายญี่ปุ่นได้ ผู้ที่เข้ากับเขาไม่ได้คือ**คุณวิลาศ (นายวิลาศ โอสถานนท์ - ผู้เขียน)** มีพี่เมียเป็นอธิบดีกรมโฆษณาการจุงกิง เมียเป็นลูก**เชียวฮวดเล็ง** ได้เรียกมาชี้แจง ก็บอกว่าไม่มีอะไร ยินดีจะพ้นตำแหน่งไปเพื่อชาติและได้ยื่นใบลาแล้ว ส่วนคุณหลวงประดิษฐมนูธรรม เขาก็เคารพในส่วนตัวและความรู้ แค่พูดกันไม่ใคร่ลงตัว ต้องพูดกันยืดยาว ต่างมีเทียวโอรี" เขาไม่ได้บอกให้ออก แค่ผมเห็นควรปรับปรุง..."

แต่ในจดหมายของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่มีถึงท่านปรีดี ฯ เพื่อขอความช่วยเหลือในเรื่องอาชญากรรมสงครามนั้น ท่านเขียนไว้ว่า

"ตอนที่ญี่ปุ่นเข้ามา มันจะเล่นงานอาจารย์ ถามหลวงอดุล ฯ ดู ผมไม่เคยได้ติดต่อกับหรือขออำนาจญี่ปุ่นมาเล่นงานอาจารย์เลย ผมจึงเสนอให้อาจารย์เป็นผู้สำเร็จ ฯ ..."

พล.ต.อ.อดุล ฯ ได้ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่าดังนี้

"ข้า ฯ ได้ไปที่วังสวนกุหลาบ ซึ่งเป็นที่พักของนายกรัฐมนตรีในเวลานั้น ได้พบนายกรัฐมนตรีกับนายวณิช ปานะนนท์ นายวณิช ฯ ได้พูดว่าทางฝ่ายญี่ปุ่นมีความรังเกียจหลวงประดิษฐมนูธรรมและนายวิลาศ โอสถานนท์ เพราะสองคนนี้มีความคิดเห็นเอนเอียงไปทางอังกฤษ คณะรัฐมนตรีมีความคิดเห็นว่าร่วกับญี่ปุ่นด้วยประการใด ๆ ก็ทำไปไม่สะดวก เพราะสองคนนี้มีความคิดเห็นไม่ตรงกับญี่ปุ่น เขาจะให้สองคนนี้ออกจากคณะรัฐมนตรี เฉพาะหลวงประดิษฐ์ ฯ นั้น ฝ่ายญี่ปุ่นเสนอว่าควรแต่งตั้งให้เป็นคณะผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ที่ญี่ปุ่นมีความประสงค์จะให้หลวงประดิษฐ์ ฯ เป็นคณะผู้สำเร็จ ฯ นั้น ข้า ฯ คิดว่าหลวง

ประดิษฐ์ ฯ ยังเป็นผู้มีอิทธิพล ข้าราชการและประชาชนนับถืออยู่มาก ถ้าให้เป็น
ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแล้ว จะได้พ้นจากหน้าที่การเมือง และญี่ปุ่นคงคิดว่าจะ
ไม่ทำให้ประชาชนเห็นว่าญี่ปุ่นรังแกหลวงประดิษฐ์ ฯ"

ต่อมาในวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ หลังจากที่ญี่ปุ่นบุกประเทศไทยได้
๘ วัน ท่านปรีดี ฯ ก็พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง สมาชิก
แทนราษฎรได้มีมติให้ท่านปรีดี ฯ เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน และต่อมาในวัน
ที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงได้ประกาศสงคราม
กับอังกฤษ (บริเตนใหญ่) และสหรัฐอเมริกา

ในการประกาศสงครามครั้งนั้น คณะผู้สำเร็จราชการแผ่นดินซึ่งมีอยู่ ๓ ท่าน
ได้ลงพระนามและลงนามเพียง ๒ ท่าน คือ**พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์
ทิพอาภา**กับ**พลเอกเจ้าพระยาพิชัยนาทรโยธิน** ส่วนท่านปรีดี ฯ ผู้สำเร็จ
ราชการ ฯ อีกท่านหนึ่งหาได้ลงนามร่วมด้วยไม่ นายทวี บุญยเกษตรได้บันทึก
เหตุการณ์ครั้งนั้นไว้ดังนี้

"ในวันประกาศสงครามนั้น ตรงกับวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ และเป็น
วันที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเป็นพิเศษด้วย เมื่อได้ตกลงในเรื่องการประกาศ
สงครามแล้ว ก็กำหนดให้อ่านประกาศในเวลา ๑๒.๐๐ น. ตรง พอเวลาประมาณ
๑๑.๐๐ น. เศษ ได้มีเจ้าหน้าที่มารายงานนายกรัฐมนตรีว่า คณะผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์มีอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ เพียง ๒ คนเท่านั้น คือ**พระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา**กับ**พลเอกเจ้าพระยาพิชัยนาทรโยธิน** ส่วนผู้สำเร็จ
ราชการอีกคนหนึ่ง คือท่านปรีดี พนมยงค์ ไม่ได้อยู่ในพระนคร ทราบว่าไปต่าง
จังหวัด คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงลงพระนามและลงนามเพียง ๒ คน
เท่านั้น จะขอให้ลงนามครบคณะทั้ง ๓ คนเกรงว่าจะประกาศให้ทันเวลาเที่ยง
วันของวันนี้ไม่ได้ แต่ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็ได้มีคำสั่งว่า
ให้ประกาศชื่อของนายปรีดี ฯ ลงไปก็แล้วกัน แม้จะไม่ได้ลงนามก็ตาม ท่านจะ
ทรงรับผิดชอบเอง จึงเป็นอันว่าการประกาศสงครามในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕
นั้น ความจริงคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ลงนามในประกาศเพียง ๒

คนเท่านั้น แต่ได้อ่านประกาศเป็น ๓ คนให้ครบคณะ อันไม่ตรงต่อข้อเท็จจริง"

เรื่องการประกาศสงครามกับอังกฤษ - อเมริกาครั้งนั้น ได้มีการโฆษณาชวนเชื่อเขียนเป็นหนังสือออกเผยแพร่ รวมทั้งเขียนไปลงในหน้าหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษว่า รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ส่งหนังสือประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาไปยังอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน (ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช) เพื่อให้ยื่นต่อรัฐบาลสหรัฐอเมริกา แต่ท่านอัครราชทูตไม่นำไปยื่น กลับ "ปกปิดประกาศสงครามไว้ในกระเป๋" และแม้ในการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๓๔ ผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง คือนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ก็ได้ยกเอาประเด็น "ปกปิดประกาศสงครามไว้ในกระเป๋" ขึ้นมาพูดสับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศขณะนั้น คือ นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ และเป็นเชิงเชิดชูอดีตท่านทูตประจำกรุงวอชิงตันว่า เป็นการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

แต่จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อ *Foreign Relation of the United States* ค.ศ. ๑๙๔๒ เล่ม ๑ หน้า ๕๑๕ อันเป็นหนังสือทางการของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริการะบุว่า กระทรวงการต่างประเทศ (ไทย) แจ้งต่อสถานกงสุล (สวิสเซอร์แลนด์) โดยหนังสือลงวันที่ ๒๕ มกราคมว่า มีพระบรมราชโองการให้ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๕

ในการที่กระทรวงการต่างประเทศไทยแจ้งต่อสถานกงสุลสวิสเซอร์แลนด์ว่าประเทศไทยประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกานั้น ก็เพราะว่าเวลานั้นกงสุลสวิสเซอร์แลนด์ประจำกรุงเทพ ฯ เป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย และรวมทั้งเป็นตัวแทนดูแลผลประโยชน์ของอังกฤษในประเทศไทยด้วย

ดังนั้น นอกจากรัฐบาลสวิสเซอร์แลนด์จะแจ้งการประกาศสงครามของไทยต่อกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว ก็ได้แจ้งต่อกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษด้วย การพูดว่าอัครราชทูตไทย ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมชเก็บใบ

ประกาศสงครามไว้ในการเป่าจึงเป็นการโกหกคำโต

โดยประการสำคัญ ขณะนั้นอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้ประกาศไม่ยอมรับนับถือรัฐบาลพิบูลสงครามที่กรุงเทพ ฯ เป็นเวลาและวันก่อนหน้าที่ไทยจะประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาแล้ว จึงไม่มีเหตุผลอะไรที่รัฐบาลพิบูลสงครามจะต้องส่งใบประกาศไปให้อัครราชทูตที่ไม่ยอมรับนับถือรัฐบาลนั้นอีก และยิ่งกว่านั้น การสื่อสารทางไปรษณีย์อากาศและทางเรือระหว่างประเทศไทยกับยุโรปและสหรัฐอเมริกาได้หยุดชะงักไปแล้ว

ข้อสังเกตประการสุดท้าย เรื่องไทยไม่เป็นฝ่ายแพ้สงครามทั้ง ๆ ที่ร่วมเป็นพันธมิตรทางทหารกับญี่ปุ่น และประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร

ในประเด็นนี้เรื่องยืดยาว เพราะเกี่ยวกับการต่อสู้ชีวิตของขบวนการเสรีไทย แต่ ณ ที่นี้จะขอเสนอเพียงเอกสารหลักฐานบางประการที่สรุปได้ว่า ทำไมไทยจึงไม่เป็นฝ่ายแพ้สงครามไปกับญี่ปุ่นด้วย ดังนี้

๑. จดหมายของ**นายคอร์เดลล์ ฮัลล์** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๑๙๔๓ (พ.ศ. ๒๔๘๖) มีถึง**พันเอกกุดเฟลโลว์** ผู้อำนวยการสำนักงานบริการยุทธศาสตร์ มีความบางตอนดังนี้

"สหรัฐอเมริกาถือว่า ประเทศไทยเป็นรัฐเอกราชที่บัดนี้ตกอยู่ภายใต้การยึดครองด้วยกำลังทหารญี่ปุ่น รัฐบาลนี้ (สหรัฐอเมริกา) ไม่รับรองรัฐบาลไทยที่ดำรงอยู่ขณะนี้ (รัฐบาลพิบูลสงคราม) แต่รัฐบาลนี้ (สหรัฐอเมริกา) ยับยั้งการประกาศสงครามต่อประเทศไทยไว้ และคงรับรองอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันเป็นอัครราชทูตของประเทศไทยต่อไป อัครราชทูตผู้นี้ (ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช) ได้ประณามความร่วมมือของรัฐบาลไทยกับญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกาได้นับถือด้วยความเห็นอกเห็นใจต่อขบวนการเสรีไทย ซึ่งอัครราชทูตคนนั้น (ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ) เป็นบุคคลสำคัญ

"รัฐบาลสหรัฐอเมริกามองไปข้างหน้าถึงการที่จะสถาปนาเอกราชของประเทศไทยโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จากข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับ แสดงให้เห็นว่า

ในรัฐบาลไทยปัจจุบัน ก็ยังมีข้าราชการส่วนหนึ่งที่คัดค้านไม่เห็นด้วยกับการที่ รัฐบาลไทยยอมจำนนต่อการกดดันของญี่ปุ่น เป็นที่ทราบกันดีว่า ในบรรดา ข้าราชการดังกล่าวนี้ มีหลวงประดิษฐมนูธรรม (หรือที่รู้จักกันในนามนายปรีดี พนมยงค์) ผู้สำเร็จ ฯ ในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์รวมอยู่ด้วยผู้หนึ่ง และ ยังได้ทราบต่อไปอีกว่า ผู้นี้ได้มีส่วนอย่างสำคัญในขบวนการลับที่มีจุดประสงค์เพื่อ ฟื้นฟูขึ้นซึ่งรัฐบาลไทยที่เคยมีอยู่ก่อนหน้าการรุกรานของญี่ปุ่น"

"ด้วยความกระฉ่งแจ้งเช่นนี้ รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจึงถือว่า หลวง ประดิษฐ์มนูธรรมเป็นตัวแทนแห่งการสืบทอดของรัฐบาลแห่งประเทศไทยตามที่ เป็นอยู่ ก่อนหน้าที่นายกรัฐมนตรีไทยสมัยนั้น (จอมพล ป.พิบูลสงคราม) จะไป เข้ากับฝ่ายญี่ปุ่นในตอนญี่ปุ่นบุก และยอมรับว่าหลวงประดิษฐ์ ฯ เป็นผู้นำ คนสำคัญในขบวนการเพื่อเอกราชของชาติไทย..."

๒. บันทึกจัดทำโดยกรมกิจการแปซิฟิกตะวันออกเฉียงใต้ของกระทรวง การต่างประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาอาจใช้ในการ สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ มร.เชอร์ซิลล์และจอมพลสตาลิน ที่แหลม ไครเมีย ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘) มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

"ภายในประเทศไทย ระบอบปกครอง (รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม) ซึ่งเดิมยอมจำนนญี่ปุ่น และต่อมาร่วมมือ (กับญี่ปุ่น) อันเป็นที่รู้จักกันกระฉ่อน ทั่วไปนั้น ได้ถูกเปลี่ยนโดยระบอบปกครอง (รัฐบาลควง ฯ) ซึ่งส่วนใหญ่คุมโดย หลวงประดิษฐ์ ฯ ผู้สำเร็จราชการปัจจุบันที่ได้รับการนับถือที่สุดของบรรดาผู้นำ ไทย และเป็นผู้ต่อต้านญี่ปุ่นมาตั้งแต่ต้น อเมริกาได้ติดต่อกับหลวงประดิษฐ์ ฯ ซึ่งเป็นผู้ช่วยสัมพันธ์มิตรอย่างจริงจังในงานข่าว และเป็นผู้ที่แสดงความปรารถนา ให้ประเทศไทยเข้าสงครามต่อต้านญี่ปุ่น และให้กองทัพไทยทำการรบเคียงบ่า เคียงไหล่กับสัมพันธมิตร"

๓. สารสั้นของรัฐ (ท่านปรีดีฯ) หัวหน้าขบวนการเสรีไทยที่มีถึงรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐอเมริกา แจ้งว่าขบวนการเสรีไทยพร้อมรบกับญี่ปุ่น ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๑๙๔๕ มีความตอนหนึ่งดังนี้

"ขบวนการต่อต้านของไทย ในการดำเนินกิจการทั้งหลายนั้น ได้ปฏิบัติตามเสมอมาซึ่งคำแนะนำของผู้แทนอเมริกัน ที่มีให้ปฏิบัติการใด ๆ ในการต่อสู้ศัตรู ล้ำหน้าก่อนถึงเวลาอันสมควร แต่ในขณะนี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าการล่าช้าของญี่ปุ่น จะลดน้อยลงไป ถ้าขบวนการต่อต้านไม่คงอยู่ภายในฉากกำลังอีกต่อไป ญี่ปุ่น จะถูกบีบให้ยอมจำนนโดยไม่มีเงื่อนไขต่อสัมพันธมิตรเร็วขึ้น... รัฐบาลใหม่ก็จะตั้งขึ้นและปฏิบัติการต่อสู้ญี่ปุ่น...."

ต่อสารสันของหัวหน้าขบวนการเสรีไทยฉบับนี้ กระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา โดย **มร.กรูว์** รักษาการแทนรัฐมนตรีต่างประเทศเป็นผู้ลงนาม ได้มีสารสันตอบ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๑๙๔๕ มีความตอนหนึ่ง ดังนี้

"...เราเข้าใจความปรารถนาของท่าน ที่จะให้ประเทศไทยต่อสู้ศัตรูทางปฏิบัติการโดยเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้ เราเชื่อแน่ว่า อยางไรก็ตามท่านย่อมตระหนักว่าการต่อสู้ศัตรูร่วมกันของเรานั้น ต้องประสานกับยุทธศาสตร์ทั้งปวงในการต่อสู้ญี่ปุ่น และไม่เป็นผลดีถ้าไทยทำล้ำหน้าก่อนเวลาอันสมควร และก่อนที่จะมีเหตุผลประกันว่าจะได้ชัยชนะ ถ้าลงมือปฏิบัติการอย่างเปิดเผยที่มีได้อยู่ในแผนยุทธศาสตร์ของผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ฉะนั้นเราหวังว่าท่านจะให้ความพยายามต่อไป ที่จะป้องกันมิให้เกิดขึ้นโดยการกระทำล้ำหน้าก่อนถึงเวลาอันควร..."

๔. คำให้สัมภาษณ์ของ**ลอร์ดเมิร์ทแบตแดนท์**ต่อหนังสือพิมพ์ไทม์ ก่อนหน้าที่ท่านปริดี ฯ จะไปเยือนอังกฤษตามคำเชิญของรัฐบาลนั้นในปี ๒๔๘๔ มีความตอนหนึ่งดังนี้

"ปริดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสของประเทศสยาม เป็นผู้ที่มีบุคคลทั่วไปมักจะรู้จักในนามของหลวงประดิษฐมนูธรรม และพวกเราหลายคนที่เคยอยู่ในกองบัญชาการซีแอค (S.E.A.C.)^๔ มักจะรู้จักท่านในนามรัฐ ซึ่งเป็นชื่อรหัสของท่าน ท่านกำลังจะมาเยือนประเทศนี้ในระยะสั้นเพื่อสนทนาไมตรี โดยเป็นแขกของ

^๔ กองบัญชาการซีแอค (S.E.A.C.) กองบัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคพื้นเอเชียอาคเนย์

รัฐบาล ข้าพเจ้าหวังว่า พวกเราคงจะถือโอกาสนี้ให้การต้อนรับอันอบอุ่นแก่ท่าน เพราะเหตุว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นบุคคลที่มีบทบาทอันสำคัญคนหนึ่ง ในสงครามภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ในระหว่างสงคราม แน่แน่นอนทีเดียวการกล่าวขวัญถึงชื่อของท่านจะกระทำได้เพียงการกระซิบกระซาบ และเรื่องราวทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับตัวท่านทั้งหมดเป็นเรื่องที่ล้นสุดยอด ถึงแม้ว่าขณะนี้ประชาชนชาวอังกฤษส่วนมากไม่ทราบถึงการกระทำอันกล้าหาญและเสียสละของท่าน"

"ข้าพเจ้าตระหนักดีถึงความยากลำบากในการที่ท่านต้องควบคุมกองกำลัง แต่ข้าพเจ้าก็ต้องจำใจว่า การลงมือกระทำก่อนถึงเวลาอันสมควร (หมายถึงเสรีไทยจะลุกขึ้นต่อสู้ญี่ปุ่นโดยเปิดเผย - ผู้เขียน) จะเกิดอันตรายอันใหญ่หลวง เพราะจะทำให้ญี่ปุ่นใช้กำลังตอบโต้ และจะทำให้แผนยุทธศาสตร์ของข้าพเจ้า ที่จะเปิดฉากสงครามอย่างกว้างขวางต้องเสียไป ความเคลื่อนไหวของหลวงประดิษฐมนูธรรม และการเสียสละที่ท่านต้องเผชิญอยู่มากกว่า ๓ ปี เป็นสิ่งที่น่าสะพรึงกลัว แต่ความมีวินัยของท่านเองและของสานุศิษย์ของท่าน ซึ่งเกิดจากแรงดลใจของท่าน ทำให้ท่านสามารถประสบความสำเร็จ ท่านไม่เคยทำให้เราผิดหวัง... ขอให้เราให้เกียรติแก่คนคนหนึ่ง ซึ่งได้ให้บริการอันใหญ่หลวงแก่สัมพันธมิตรและประเทศชาติของเขาเอง"

๕. บันทึกของท่านปรีดี ฯ เกี่ยวกับการประกาศสันติภาพเมื่อ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

"ต่อมาวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘) พระจักรพรรดิญี่ปุ่นได้สั่งให้กองทัพและประชาชนญี่ปุ่นยอมจำนน (แพ้) ต่อสัมพันธมิตร ลอร์ดแมทท์ แบตเตนที่จึงได้รับอนุญาตจากรัฐบาลอังกฤษ (รัฐบาลแรงงานที่มี **มร.แอดลี** เป็นนายกรัฐมนตรี) ให้ส่งสาส์นมาถึงผม (ปรีดี ฯ) ด่วน แนะนำให้รับประกาศว่า การประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาเป็นโมฆะ ตามข้อความตรงกันกับที่กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษแจ้งให้อเมริกันทราบ สหรัฐอเมริกาได้นำความในสาส์นนี้นลงพิมพ์ในหนังสือของรัฐบาลชื่อ *Foreign Relation of the United States* ค.ศ. ๑๙๔๕ เล่ม ๖ หน้า ๑๒๗๘ - ๑๒๗๙"

เอกสารหลักฐานและคำให้สัมภาษณ์ทั้งของทางราชการและบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นนี้ เป็นการยืนยันให้เห็นความจริงข้อหนึ่งว่า เอกราชย่อมไม่ได้มาด้วยการสวตอ้อนวอนหรือความกรุณา หากแต่จะได้มาด้วยการต่อสู้ของประชาชนเหล่านั้น

ในทันทีที่รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ นั้น ท่านปรีดี ฯ ผู้ซึ่งเป็นรัฐมนตรีคนหนึ่งในรัฐบาลนั้น ได้เริ่มเคลื่อนไหวจัดตั้งองค์การต่อต้านญี่ปุ่นขึ้นในวันเดียวกันนั่นเอง

ท่านปรีดี ฯ ได้พูดถึงเรื่องนี้เมื่อคราวที่ท่านได้ไปให้การต่อศาลอาชญากรรมสงคราม เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ในฐานะพยานจำเลย (**พระสารสาสน์พลขันธ์**) มีความตอนหนึ่ง ดังนี้

"...คือเริ่มกระทำตั้งแต่วันแรกที่ญี่ปุ่นเข้ามาเมืองไทยแล้ว ต่อมาได้ชักชวนเพื่อนฝูงหรือบุคคลที่สนิทสนมให้เข้าร่วมในส่วนภายในนี้เป็นจำนวนมาก และแม้แต่ส่วนที่อยู่ในต่างประเทศ ก็มีบรรดาผู้ที่รู้จักหรือชอบพอกันหลายคนปฏิบัติการในต่างประเทศ มาในที่สุดเมื่อกิจการได้คลี่คลายขยายตัวออกไป หรือความเจริญในการต่อต้านได้แผ่ไพศาลมากขึ้น ทางฝ่ายอังกฤษจึงได้ให้นายฉลวยมากระโดดร่มนำสาส์นสัมพันธมิตรมาถึงข้าพเจ้าหนึ่งฉบับ ในขณะนั้นสัมพันธมิตรได้ชี้แจงว่า เขายอมรับว่าข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าคณะต่อต้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ และในสาส์นฉบับเดียวกันนั้น ยังได้ชี้แจงมาเช่นเดียวกันอีกว่า **เขาพร้อมที่จะรับรองความเป็นเอกราชของประเทศไทย**"

ท่านปรีดี ฯ ได้พูดถึงการก่อตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น หรือเสรีไทยในเวลาต่อมาว่า

"เมื่อข้าพเจ้ากลับถึงบ้านแล้ว (กลับจากการประชุมกรรม เมื่อคืนวันที่ ๗ และเช้าวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ - ผู้เขียน) ก็พบเพื่อนหลายคนที่มาคอยอยู่ อาทิ หลวงบรรณกรโกวิท (เปาว์ จักกะพาก) นายสงวน ตุลารักษ์ นายจำกัฒ พลังกูร นายวิจิตร ลูิตานนท์ นายเตียง ศิริขันธ์ นายถวิล อุดล ม.ล.กรี เดชาติวงศ์ (หลวงเดชาติวงศ์รวาวัฒน์) ฯลฯ เพื่อนที่ได้มาพบนั้นได้ชี้แจงถึง

ความรู้สึกรักของตนเองและของราษฎรส่วนมากที่ได้ประสบพบเห็นภาพที่กองทหารญี่ปุ่นซึ่งเป็นทหารต่างด้าวได้เข้ามารุกรานประเทศไทย...”

“เพื่อนที่ร่วมปรึกษาหารือขณะนั้นเห็นว่า ราษฎรไทยไม่อาจหวังพึ่งรัฐบาลว่าจะรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติไทยให้สมบูรณ์อยู่ได้ คือจะต้องยอมตามคำเรียกร้องของญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งนำประเทศชาติเข้าผูกพันกับญี่ปุ่นอย่างเต็มตัว”

“เมื่อได้ปรึกษาหารือกันพอสมควรแล้ว ผู้ที่มาประชุมวันนั้นได้ตกลงพลีชีพเพื่อชาติ เพื่อกอบกู้เอกราชอธิปไตยสมบูรณ์ของชาติไทย เพื่อกำหนดเจตจำนงตั้งองค์การต่อต้านญี่ปุ่น ประกอบด้วยคนไทยที่รักชาติทุกชนชั้นวรรณะ ทั้งที่อยู่ในประเทศและที่อยู่ในต่างประเทศ ที่ประชุมได้มอบภาระให้ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้า และกำหนดการปฏิบัติต่อไป”

เมื่อท่านปรีดี ฯ ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าองค์การ และเมื่อองค์การต่อต้านญี่ปุ่นได้จัดตั้งขึ้นแล้ว ท่านจึงได้วางแผนกำหนดภารกิจให้องค์การปฏิบัติไปพร้อมกัน ๒ ด้าน ทั้งด้านการทหารและด้านการเมือง คือ

๑. ต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน โดยพลังของคนไทยที่รักชาติและร่วมกับสัมพันธมิตร
๒. ปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าเจตนารมณ์แท้จริงของราษฎรไทยไม่เป็นศัตรูต่อสัมพันธมิตร

แต่ภายหลังที่รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ประกาศสงครามและก่อสถานะสงครามต่อสัมพันธมิตรแล้ว ภารกิจขององค์การในด้านการเมืองก็เพิ่มขึ้นเป็นว่า “ปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และการผ่อนหนักเป็นเบา”

ท่านปรีดี ฯ ชี้ให้เห็นว่าที่ต้องต่อสู้ทั้ง ๒ แนวทาง คือแนวทางการทหาร และแนวทางการเมืองไปพร้อมกันนั้นก็เพราะ

“ถ้าต่อสู้ญี่ปุ่นทางอาวุธด้านเดียว โดยไม่ทำความเข้าใจกับสัมพันธมิตร ประเทศไทยก็จะถูกสัมพันธมิตรถือว่าเป็นศัตรูต่อเขา อันจะทำให้ประเทศไทยเป็นฝ่ายแพ้สงครามได้ แต่ถ้าจะใช้เพียงคำพูดเจรจากับสัมพันธมิตรด้านเดียว

โดยไม่มีการปฏิบัติทางอาวุธต่อญี่ปุ่นภายในประเทศไทย สัมพันธมิตรก็คงจะไม่ยอมให้ฝ่ายไทยใช้เพียงคำพูดแก้ปัญหาก็ไทยเข้าพัวพันในสงครามนั้นได้"

ในที่สุดภารกิจทั้งสองด้านก็สิ้นสุดลงในวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ สันติภาพกลับคืนมาพร้อมด้วยเอกราชและอธิปไตยของชาติ

อนึ่ง เกี่ยวกับกฎหมายอาชญากรรมสงครามที่เป็นโมฆะไม่อาจใช้บังคับได้ ซึ่งทำให้จอมพล ป.พิบูลสงครามกับพวกรอดพ้นจากการถูกลงโทษตามกฎหมายฉบับนั้น หลายคนอาจยังไม่รู้ถึงเบื้องหลังความเป็นมาของกฎหมายฉบับนั้น และความตั้งใจของท่านปรีดี ฯ ที่ได้มอบหมายให้นายทวี บุณยเกตุ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ผลักดันกฎหมายฉบับนั้นให้ผ่านสภาออกมาใช้บังคับ

ทั้ง ๆ ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการทั่วไปของการออกพระราชบัญญัติเป็นอย่างดีว่า นอกจากเพื่อผลประโยชน์และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมแล้ว กฎหมายหรือพระราชบัญญัตินั้นจะต้องไม่มีผลย้อนหลัง คือหมายความว่า ความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่กฎหมายนั้นจะถูกตราออกมา ไม่อาจจะถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายนั้นได้ และกฎหมายนั้นจึงไม่อาจจะลงโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นได้

คดีที่จอมพล ป.พิบูลสงครามกับพวกถูกกล่าวหาว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม เป็นเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของจอมพล ป.พิบูลสงครามกับพวกก่อน ก่อนที่กฎหมายอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘ จะออกมาใช้บังคับ

ถึงแม้ว่าในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้จะบัญญัติไว้ว่า

"การกระทำใด ๆ อันบุคคลได้กระทำ ไม่ว่าจะในฐานะเป็นตัวการหรือผู้สมรู้ต้องตามที่บัญญัติไว้ต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นอาชญากรรมสงคราม และผู้กระทำการเป็นอาชญากรรมสงคราม ทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำนั้นจะกระทำก่อนหรือหลังวันใช้พระราชบัญญัตินี้"

แต่ก็เป็นพระราชบัญญัติที่ผิดหลักการกฎหมายทั่วไป ที่จะต้องไม่มีผล

บังคับย้อนหลัง และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นการผิดรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย ที่ให้บังคับอยู่ในขณะนั้น กฎหมายอาชญาการสงครามฉบับนี้จึงเป็นโมฆะ

ในประเด็นนี้ ท่านปรีดี ฯ ดอกเตอร์องด์รัว (Docteur en Droit) ทางกฎหมายจากฝรั่งเศส ผู้สนับสนุนให้ออกกฎหมายฉบับนี้ **ตระหนักดีว่าจะต้องเป็นไปเช่นนั้น คือเป็นโมฆะ และด้วยความตั้งใจที่จะให้เป็นเช่นนั้น** ทั้งนี้เพราะ

๑. สนับสนุนให้ออกกฎหมายอาชญาการสงคราม เพื่อเป็นเครื่องมือจับกุม จอมพล ป.พิบูลสงครามกับพวกมาดำเนินคดี อันเป็นการแสดงถึงอำนาจ **อธิปไตยของไทยในทางศาลในฐานะประเทศที่มีเอกราชสมบูรณ์** เพราะตามความตกลงของฝ่ายสัมพันธมิตร จะนำตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นอาชญาการสงครามไปดำเนินคดีในศาลอาชญาการสงครามที่สัมพันธมิตรหรือสหประชาชาติตั้งขึ้น ซึ่งถ้าปล่อยให้เป็นไปเช่นนั้น จอมพล ป. ฯ กับพวกก็จะถูกฝ่ายสัมพันธมิตรนำตัวไปดำเนินคดีที่ญี่ปุ่นหรือจูกิง และคงจะไม่รอดพ้นจากการถูกแขวนคอ ดังเช่น โตโจ สหายแห่งวงไพบูลย์ของจอมพล ป. ฯ หรือจำคุกตลอดชีวิต ท่านปรีดี ฯ จึงได้ชิงออกกฎหมายตัดหน้าสหประชาชาติหรือสัมพันธมิตร **เพื่อแสดงความเป็นเอกราชของชาติไทยและอธิปไตยของชาติ**ดังกล่าวข้างต้นนั้นประการหนึ่ง

๒. อีกประการหนึ่ง **เพื่อช่วยเหลือให้เพื่อนผู้ร่วมเป็นร่วมตายกันมาในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ปลอดภัยจากการถูกลงโทษของศาลอาชญาการสงครามของสัมพันธมิตร** ตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ต่อกันระหว่างเพื่อน ๗ คน (ปรีดี พนมยงค์ ร.ท.แปลก ชิตตะสังคะ^๕ ประยูร ภมรมนตรี ร.ต.ทัศนัย มิตรภักดี หลวงศิริราชไมตรี ตัวลพนาถกรม แผน พหลโยธิน) ที่เป็นผู้เริ่มก่อตั้งคณะราษฎร และเปิดประชุมขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๙ ณ บ้านเลขที่ ๑๐ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส **ว่าจะชื้อตรงต่อกันและจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน** และท่านปรีดี ฯ ก็ได้ถือปฏิบัติตามคำมั่นสัญญานั้นตลอดมา กับเพื่อนผู้ริเริ่มก่อตั้งคณะราษฎรทั้ง ๖ คน และ

๕ ชื่อและนามสกุลเดิมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ชิตตะสังคะ เป็นนามสกุลพระราชทาน

นอกจากจะเป็นการปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ต่อกันเมื่อครั้งนั้นแล้ว ยังเป็นการสนองตอบการขอความช่วยเหลือของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในกรณีที่ต้องเป็นอาชญากรสงครามในคราวนี้ด้วย ตามจดหมายที่ท่านมีไปถึงท่านปรีดี ฯ ซึ่งมีข้อความบางตอนดังนี้

"เรียนอาจารย์ที่เคารพและนับถือ ผมเห็นงานของอาจารย์มีมาก ไม่อยากจะรบกวนอะไร แต่บัดนี้ผมเป็นคนเคราะห์ร้าย ไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใครได้ ก็จำเป็นต้องขอพึ่งอาจารย์ตามแต่จะกรุณาได้..."

"ตอนที่ญี่ปุ่นเข้ามามันจะเล่นงานอาจารย์ ถ้ามลวงอดุล ฯ ดู ผมไม่เคยได้ติดต่อหรือขออำนาจญี่ปุ่นมาเล่นงานอาจารย์เลย ผมจึงเสนอให้อาจารย์เป็นผู้สำเร็จ..."

"ผมเรียนมานี้ หวังจะได้รับความกรุณาจากอาจารย์บ้างตามสมควร..."

"ผมพูดมามากแล้ว ถ้ามีผิดหรือรบกวนอาจารย์ก็ขอภัยด้วย ผมได้เขียนเล่าปฏิบัติการต่อสู้ญี่ปุ่น และส่งไปทางประธานสภา ฯ และให้เพื่อนฝูงอ่าน มีความประสงค์อย่างเดียว จะช่วยให้เพื่อนฝูงไม่เป็นอาชญากรสงคราม รวมทั้งผมด้วย ตามสัญญาตาตัญญาของคนต้องป้องกันตน ขออาจารย์ได้กรุณาแก่ผมในเรื่องนี้ด้วย..."

และอาจารย์ท่านก็ไม่ทำให้ผู้ขอความกรุณาผิดหวัง กฎหมายอาชญากรสงครามที่เป็นโมฆะ นั่นคือความกรุณาที่ท่านปรีดี ฯ ให้กับเพื่อน แม้ตัวท่านเองจะเสียหายจากความเข้าใจผิดของบางคน ว่าสนับสนุนกฎหมายอาชญากรสงครามที่เป็นโมฆะให้ออกมาได้อย่างไร ?

เกี่ยวกับหลวงอดุล ฯ ที่จอมพล ป.พิบูลสงครามอ้างถึงในจดหมายนั้น คือ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส หรือหลวงอดุล ฯ ซึ่งเป็นเพื่อนรักเพื่อนเกลอกับจอมพล ป.พิบูลสงครามตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนนายร้อย และเป็นเพื่อนที่จอมพล ป. ฯ เกรงใจมากที่สุด เพราะท่านเป็นคนจริงและคนตรง จนได้ฉายาว่า นายพลตงเงิน นายพลตาตุ คนจีนเรียกท่านว่า เปาปุ้นจิ้นหน้าดำ คำให้การของท่านต่อคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรสงครามจึงเป็นไปตาม

สมณานามนั้น คือจริงและตรง (ตามความเป็นจริง)

การรวบรวมและจัดพิมพ์เอกสารดังกล่าวนี้ จึงนับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากในการศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์การเมืองไทยในยุคสงครามโลกครั้งที่ ๒ และเป็นคุณูปการอย่างยิ่งต่อข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ จึงขอชื่นชมยินดีกับคณะผู้จัดทำไว้ในโอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณ

สุพจน์ ด้านตระกูล

๕ ธ.ค. ๒๕๔๔

บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี

๗ และ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๕ ตอนเช้า

เริ่มประชุมเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ นาฬิกา

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : นายกรัฐมนตรียังไม่กลับ แต่ได้โทรเลขให้กลับโดยด่วน และได้สั่งให้นายนาวาอากาศเอกขุนรณนภาภักดีเครื่องบินไปรับแล้ว เรื่องที่จะต้องแจ้งให้ที่ประชุมทราบก็คือผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่น มีเอกอัครราชทูต ทูตทหาร พร้อมทั้ง Staff ได้มายื่นบันทึกต่อรัฐบาลขอเดินทางผ่านประเทศไทยเพื่อไปโจมตีอังกฤษ และเขาแจ้งว่าญี่ปุ่นได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาแล้ว และเขาจะเข้าโจมตีพร้อม ๆ กัน ขออย่าให้ไทยขัดขวาง โดยเขารับรองว่าจะไม่มาทำลายอธิปไตยของไทยนอกไปจากขอผ่านท่ากรุงเทพ ฯ และเมืองบางเมืองที่จำเป็นในทางทหารเท่านั้น และเขาขอให้ตอบภายใน ๒.๐๐ น. คณะรัฐมนตรีได้ส่งผู้แทน มีนายปรีดี พนมยงค์ นายดิเรก ชัยนาม และพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ไปแจ้งว่าเรายังตอบเด็ดขาดไม่ได้ เพราะนายกรัฐมนตรียังไม่อยู่ ขอยืดเวลาตอบคำขาดไปเป็น ๕.๐๐ น.

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และพระองค์เจ้าวรรณไวทยากรได้ไปพบกับผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่นแล้ว ได้กลับมารายงานว่า ทางฝ่ายญี่ปุ่นแจ้งว่ายังมีเวลาเหลืออยู่เพียงครึ่งชั่วโมง

เท่านั้นก็จะถึงกำหนด และฝ่ายผู้แทนไทยก็ได้ชี้แจงแก่ญี่ปุ่นขอให้เขายับยั้งไว้จนกว่านายกรัฐมนตรีจะมาถึง ฝ่ายญี่ปุ่นได้ชี้แจงว่าการติดต่อกำลังจะทำได้เร็ว เพราะว่าจะต้องโทรเลขไปที่ไซ่ง่อน และว่าไซ่ง่อนจะโทรเลขไปถึงทางแวนรบบข้างหน้าก็จะกินเวลานาน ผู้แทนฝ่ายไทยได้ชี้แจงว่า เราจะพยายามให้ความสะดวกทุกทาง ให้ส่งโทรเลขไปโดยเร็ว ขอให้เขายับยั้งการยกทหารเข้ามาไว้ ผลสุดท้ายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ชี้แจงว่า เมื่อตอนคืนวันเสาร์ **นายพันเอกโมริยา** ได้มาหา และได้ปรารภถึงเหตุการณ์อันคับขัน แต่ได้ชี้แจงว่า ยังมีเวลาพอที่จะวินิจฉัย และได้แสดงความประสงค์ที่จะมาเที่ยวในงานฉลองรัฐธรรมนูญด้วย ไม่นึกเลยว่าจะได้รับคำบอกกล่าวในระยะเวลาอันสั้น นายพันเอกโมริยาแจ้งว่า ความจริงได้พยายามที่จะพบกับนายกรัฐมนตรีมาตั้งแต่ตอนเช้าวันนี้แล้ว แต่หาโอกาสที่จะพบไม่ได้ เพื่อจะแจ้งแผนการนี้ให้ทราบ ในที่สุด ผู้แทนได้ชี้แจงกับเขาว่า ทางฝ่ายญี่ปุ่นได้ร้องขอว่า ให้รัฐมนตรีที่ยังอยู่นั้น ช่วยจัดการสิ่งที่จะมีให้ทหารไทยต้องทำการต่อสู้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงได้ชี้แจงว่า เรื่องนี้ทางฝ่ายไทยจะทำได้เพียงใดนั้น จะต้องกลับไปหารือที่ประชุมคณะรัฐมนตรีก่อน แล้วจะแจ้งให้ทราบ ขอให้เขารอคอยอยู่

คณะผู้แทนจึงได้หารือคณะรัฐมนตรีว่าจะควรจัดการประการใด

คณะรัฐมนตรีได้ปรึกษากันแล้วว่า ให้คณะผู้แทนกลับไปแจ้งแก่ฝ่ายญี่ปุ่นขอรับรองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เขารอนกว่านายกรัฐมนตรีจะกลับ และให้ชี้แจงด้วยว่า อำนาจการบังคับบัญชาทางทหารอยู่ที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

คณะผู้แทนฝ่ายไทยจึงได้กลับไปเจรจากับฝ่ายญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเสร็จการเจรจาแล้ว ได้กลับมารายงานยังคณะรัฐมนตรีว่า ได้ไปแจ้งแก่ฝ่ายญี่ปุ่นแล้ว ขอให้เขายับยั้งการยกทหารเข้ามาไว้รอนกว่านายกรัฐมนตรีจะกลับ แต่ฝ่ายญี่ปุ่นได้ชี้แจงว่า เขาเองได้ส่งโทรเลขไปแล้ว ขอให้ทางฝ่ายไทยได้สั่งระบับการต่อต้านญี่ปุ่นด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงได้ชี้แจงว่า สำหรับประเทศไทยนั้น ได้มีการตั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารสูงสุดก็มีอำนาจสั่งทหารทั่วไป คณะรัฐมนตรีไม่อาจที่จะสั่งลบล้างคำสั่งของผู้บัญชาการทหาร

สูงสุดได้ ทั้งนี้ก็ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดหน้าที่ไว้เช่นนั้นด้วย นายอามาตยา จึงได้ถามว่า ถ้าเช่นนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมไม่มีอำนาจสั่งหรือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังชี้แจงว่า ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหน้าที่ นั้น ผู้บัญชาการทหารสูงสุดมีหน้าที่บังคับบัญชากิจการของกระทรวงกลาโหม ด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมก็ถือเสมือนหนึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงกลาโหม นายอามาตยาชี้แจงว่า ขณะนี้เหตุการณ์ฉุกเฉิน ฝ่ายญี่ปุ่น แม้จะทราบว่ามีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่เช่นนั้นก็ตาม แต่ไม่ยากที่จะ ยอมรับทราบ อยากจะขอร้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือรองผู้ บัญชาการทหารสูงสุดได้สั่งให้ทหารไทยยอมให้ญี่ปุ่นผ่านเข้ามา รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลังได้ยืนยันว่า ขอให้เขายับยั้งการยกทหารเข้ามานั้นไว้ก่อน ตามเหตุผลที่ได้ชี้แจงมาแล้ว ส่วนคำขอร้องของเขาที่ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง กลาโหมหรือรองผู้บัญชาการทหารสูงสุดสั่งประการใดนั้น ก็จะได้ขอรับมาแจ้ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรองผู้บัญชาการทหารสูงสุดทราบ และ ส่วนทางผู้บัญชาการทหารสูงสุดนั้น เราก็จะพยายามทำการติดต่อโดยทุกทาง ที่จะสามารถจะทำได้ เมื่อคณะผู้แทนได้ชี้แจงต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงได้แจ้งคำขอร้องให้ทราบ ก็ขอถือโอกาสแจ้ง ให้ทราบเสีย สุดแต่จะจัดการประการใดหรือไม่

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแจ้งว่ารับทราบ

ระหว่างรอการมาถึงของนายกรัฐมนตรี นายจำรัส สวัสดิบุตรได้มาแจ้งว่า นายกรัฐมนตรีได้เดินทางโดยรถยนต์ ไม่ใช่ทางเรือบิน เมื่อเป็นเช่นนั้น คณะ รัฐมนตรีจึงได้ปรึกษากันว่า กำหนดที่นายกรัฐมนตรีจะมาถึงได้นั้น คงจะเป็นภายหลัง ๘.๐๐ นาฬิกาเสียแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงชี้แจงว่า เมื่อ ถึงกำหนดเวลา ๕.๐๐ นาฬิกา เราก็ไม่อาจที่จะแจ้งแก่ญี่ปุ่นเขาได้ การจะขอ เลื่อนเวลาเขาก็ก็เป็นการลำบาก จึงได้เสนอนายพลตำรวจตรีอดุล อดุลเดชจรัส ให้สั่งนายพลอากาศตรีมณี มหาสันหนะ เวชยันตร์รังสฤษดิ์ออกเดินทางไปพบ นายกรัฐมนตรีในกลางทางเพื่อเล่าเรื่องให้ฟัง และทางฝ่ายญี่ปุ่นนั้น เมื่อจวนจะ

ได้เวลา ๕ นาฬิกา ก็ให้นายพันเอกประยูร ภมรมนตรี นายวณิช ปานะนนท์ และนายจิตตะเสน ปัญจะ ไปชี้แจงขอเลื่อนเวลา ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

ระหว่างรอการประชุม ได้รับรายงานว่าญี่ปุ่นล่าเลียงทหารขึ้นที่สงขลา ปัตตานี และได้มีการปะทะกันขึ้นกับกำลังฝ่ายไทย

ต่อมาได้มีผู้รายงานว่าได้มีญี่ปุ่นนำรถยนต์ไปประมาณ ๑๔ - ๑๕ คัน ไปทางสมุทรปราการ นัยว่าเพื่อไปรับญี่ปุ่นที่จะมา Landing^๖ ที่ปากน้ำ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงเสนอว่า ถ้าเช่นนั้นให้สั่งปิดถนนสายสมุทรปราการ - กรุงเทพฯ ฯ ทันที รถใครจะผ่านไปมาก็ห้ามเด็ดขาด นอกจากรถทางราชการฝ่ายไทย และการปิดนั้น ก็ให้ปิดตอนที่มีสถานีตำรวจ เช่น ที่พระโขนง เป็นต้น

นายพลตำรวจตรีอดุล อดุลเดชจรัสจึงได้สั่งปิดถนนสายสมุทรปราการ - กรุงเทพฯ ฯ เวลา ๓.๐๐ นาฬิกา

เวลา ๔.๓๐ น. นายพันเอกประยูร ภมรมนตรี พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร และนายจิตตะเสน ปัญจะ ได้รับมอบให้ไปหาเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นที่สถานทูต เพื่อขอยืดเวลาการตกลงของรัฐบาลไทย ในอันที่จะปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของรัฐบาลญี่ปุ่นได้หรือไม่เพียงใด โดยเหตุที่นายกรัฐมนตรีเดินทางกลับกรุงเทพฯ ฯ ไม่ทันก่อนเวลา ๗.๐๐ น. ทางสถานทูตญี่ปุ่นตอบว่า ได้วิทย์ไปทางอินโดจีนแล้ว ได้ส่งกองทหารที่จะ Land^๗ ตาม Points^๘ ต่าง ๆ ในประเทศไทยให้ยับยั้งไว้ก่อน จนกว่าจะได้รับคำตอบจากไทย แต่จะสำเร็จเพียงใดเขารับรองไม่ได้ เพราะเป็นกำลังส่วนใหญ่ แต่เพื่อความเรียบร้อย ทางเขาก็ขอให้ไทยส่งทหารไทยให้ระงับการต่อสู้ไว้ด้วย เพื่อไม่ให้เกิดการปะทะกัน ซึ่งทางผู้แทนรัฐบาลไทยก็จะได้พยายาม และในโอกาสนี้ เขาได้แจ้งว่า กำลังส่วนหนึ่งของ

๖ Landing การขึ้นบก

๗ Land ยกพลขึ้นบก

๘ Point จุดหมายที่กำหนดไว้

เขากำลังจะขึ้นที่ปากน้ำ ทางเราจึงขอให้เขายับยั้งไว้ว่า อย่าได้ส่งล้าเข้ามาใน
กรุงเทพ ฯ เพื่อมิให้เกิดการปะทะกันขึ้น คณะรัฐมนตรีรับทราบ และได้ส่งนาย
ทหาร คือ หลวงยอดอาวุธกับหลวงประดิธินาวายุทธไปที่สถานทูตญี่ปุ่น เพื่อ
ให้เดินทางไปปากน้ำกับเจ้าหน้าที่ทหารประจำสถานทูต โดยขอร้องให้ฝ่ายเขา
ยับยั้งการขึ้นบก ถ้าขึ้นแล้วก็ให้กลับไปลงเรือ ถ้าไม่สามารถจะกลับไปลงได้ก็
ให้หยุดยังอยู่เพียงนั้น ส่วนกำลังส่วนอื่นที่ยังไม่ได้ขึ้นให้ระงับไว้ กับขอห้าม
เด็ดขาดไม่ให้ล้าเลียงทหารเข้ากรุงเทพ ฯ จนกว่าท่านนายกรัฐมนตรีจะกลับและ
ให้คำตอบเด็ดขาด

ในระหว่างที่ท่านนายกรัฐมนตรียังไม่มาถึง เจ้าหน้าที่สั่งการไปคือ

(๑) กองทัพเรือสั่งเรือต่าง ๆ ให้เตรียมพร้อมไว้เท่านั้น เพื่อปฏิบัติได้ทันที
เมื่อได้รับคำสั่ง

(๒) ทางตำรวจได้สั่งเพิ่มกำลังคุมชนญี่ปุ่นไม่ให้ออกจากบ้านโดยเด็ดขาด
ส่วนคนแก่และเด็กญี่ปุ่นที่จะอพยพลงเรือนั้นได้อนุญาต และได้ให้ตำรวจให้
ความอารักขาด้วย

(๓) ใบปลิวต่าง ๆ ที่พวกญี่ปุ่นจัดพิมพ์ขึ้น ทางตำรวจได้สั่งให้ระงับ
การแจกจ่ายโดยเด็ดขาด

เวลา ๖.๕๐ น. นายกรัฐมนตรีได้เดินทางกลับจากพระตะบองเข้าสู่
ที่ประชุม

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : เหตุการณ์สำหรับวันนี้ คือก่อนวันที่ ๗ สัก ๓ - ๔
วันมาแล้ว ทางตำรวจได้ทำการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในกวดขันกว่า
ปรกติ แหล่งและจุดสำคัญมีตำรวจรักษาการณ์และตรวจตรา ได้รับโทรศัพท์
จากคุณวณิช ปานะนนท์ โทรศัพท์มาว่า ให้โทรเลขไปถึงนายกรัฐมนตรี บอก
ว่าเอกอัครราชทูตกับนายอามาตสึอยากจะพบ วามีเรื่องสำคัญ แต่ไม่ชี้แจง
ว่าเป็นเรื่องอะไร ต่อมาตอนเย็นผมได้อยู่ที่บ้าน คุณติเรก ชัยนามได้
โทรศัพท์มาบอกว่ามีธุระด่วน ผมจึงได้ไปพบกับนายพันเอกเกา เพียรเลิศ
บริษัทยุทธกิจที่สันติบาล เพราะที่สันติบาลได้เปิดงานเตรียมพร้อม

อยู่แล้ว ประมาณเวลาสัก ๑๙.๐๐ น. เศษ เมื่อพบแล้วก็รู้ข้อความว่าเอก
อัครราชทูตเขาจะยื่นข้อเสนอ และต้องการจะให้ออบบภายใน ๒.๓๐ น.
คือเมื่อคืนนี้ ผมจึงได้มาที่วังสวนกุหลาบพบกับนายจำรัส ฯ ก็เป็นอันว่า
ให้เขาได้๑ รายงานถึงนายกรัฐมนตรีฉบับหนึ่ง ในตอนนั้นยังไม่ทราบ
เหตุการณ์ละเอียดเท่า ต่อมาภายหลังเมื่อท่านนายกรัฐมนตรีตอบมาว่าจะมา
ในวันรุ่งขึ้น เมื่อผมทราบแน่ว่าเขายื่นคำขาดเช่นนั้น ผมจึงได้โทรเลขไปอีก
ฉบับหนึ่ง ซึ่งฉบับนั้นก็มีความว่าให้รีบกลับให้ทันภายในเวลา ๒.๓๐ น.
แล้วท่านนายกรัฐมนตรีก็ได้โทรเลขตอบมาว่าได้เคลื่อนที่มาแล้ว ผมจึงได้
เรียกประชุมคณะรัฐมนตรี ต่อจากนั้นได้ไปพูดโทรศัพท์ที่กรมไปรษณีย์
พอพูดได้คำสองคำแล้วก็ไม่ได้ยินอะไร ได้ยินเสียงเบาเหลือเกินไม่รู้เรื่อง
เมื่อกลับมาที่วังนี้แล้วก็ได้ความว่า ท่านนายกรัฐมนตรีได้เคลื่อนที่มาแล้ว
นอกจากนั้นผมก็ได้ติดต่อกับปลัดกระทรวงกลาโหม ให้ทางทหารเตรียม
พร้อมกันไว้สำหรับรอฟังคำสั่งต่อไป ต่อมาพวกทางสถานทูตพร้อมด้วยเอก
อัครราชทูตมาทันประมาณสัก ๔ คั่นรถเพื่อพบผม จะยื่นข้อเสนอ ผมจึง
ได้ชี้แจงเป็นคำเด็ดขาดไปว่า ไม่ถูกในวิธีการที่จะมายื่น การที่จะเสนอนั้น
ย่อมจะเสนอในข้อเสนอได้ แต่เมื่อนายกรัฐมนตรีไม่อยู่เช่นนี้ ก็ให้เสนอ
ทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การต่างประเทศได้รับแล้วจึงเสนอมายังผม ผมก็คงอยู่ที่วังสวนกุหลาบ แต่
อยู่ชั้นบน และได้โทรศัพท์เรียกคุณติเรก ชัยนามและนายวนิช ปานะนนท์
มา ได้นั่งคุยกันประมาณราวครึ่งชั่วโมงเศษ ส่วนข้อเสนอมีอยู่อย่างไหน
เท่าที่คุณติเรก ชัยนามจดไว้ก็จะได้อ่านให้ฟัง

นายติเรก ชัยนาม : กระผมขอประทานชี้แจงคือ ได้รับโทรศัพท์จากวังสวน
กุหลาบ คุณจำรัส ฯ บอกว่าเวลานี้นายพลตำรวจตรีอดุล อดุลเดชจรัสอยู่
ที่วังสวนกุหลาบ

นายกรัฐมนตรี : เดียวก่อน นั้นเอาไว้ทีหลังเขาจะเอาอะไร

นายดิเรก ชัยนาม : ขณะที่ผมพูดกับเขานั้น พูดญี่ปุ่นพูดภาษาญี่ปุ่น และนายอามาตา เป็นผู้แปลเป็นภาษาไทย มีข้อความดังนี้

“วันนี้ข้าพเจ้ามาพบนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อนายกรัฐมนตรีไม่อยู่ จึงต้องขอพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ วันนี้จะเป็นวันเคราะห์ดีหรือเคราะห์ร้ายของรัฐบาลญี่ปุ่นก็ไม่ทราบ เพราะว่ารัฐบาลญี่ปุ่นได้ตัดสินใจที่จะประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ และได้ตัดสินใจในบัดนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นได้พยายามที่จะรักษาสันติภาพ แต่ไม่สำเร็จ คำแถลงการณ์ของโตโจในสภาพิเศษนั้นมี ๓ ข้อ คือ (๑) ปิดทางช่วยรัฐบาลอังกฤษ (๒) ไม่ให้ช่วยทางเศรษฐกิจโดยวงล้อม เอ.บี.ซี.ดี.^{๑๐} ต่อญี่ปุ่น (๓) รัฐบาลญี่ปุ่นได้พยายามเจรจาและตั้งใจที่จะทำตามที่ได้แถลงโดยวิธสันติภาพ แต่ไม่สำเร็จในการเจรจาที่วอชิงตัน จึงจำต้องต่อสู้กัน เมื่อเราตรวจดูภูมิศาสตร์ของประเทศไทยซึ่งทำการติดต่อกับพม่าทำการช่วยเหลืออังกฤษอีกชั้นหนึ่ง และอีกชั้นหนึ่งติดกับมลายู ถ้าจะมองดูสงครามในยุโรปแล้ว จะเป็นว่ามาถึงอิรักและอิหร่าน กำลังใกล้เข้ามาแล้ว ฉะนั้นจึงน่ากลัวว่าจะมาถึงประเทศนี้ได้ เพราะฉะนั้น เราชาวเอเชียต้องร่วมกัน เพื่อทำเอเชียให้เป็นของเอเชีย บัดนี้เราญี่ปุ่นได้เตรียมสู้รบกับข้าศึกของเรา แต่ไม่ใช่จะมาต่อสู้กับไทยเลย ถึงหากจะได้ต่อสู้กันและได้ผ่านไทยไปแล้ว ก็จะไม่ถือว่าไทยเป็นข้าศึกเลย แต่หากว่าไทยจะได้ร่วมเป็นมือเดียวกันแล้ว เอเชียซึ่งเป็นของชาวเอเชียจะเป็นอันสำเร็จแน่ ฉะนั้นความหวังของญี่ปุ่น ซึ่งหวังว่าประเทศไทยอันเป็นประเทศที่มีเอกราชสมบูรณ์และเจริญก้าวหน้าโดยรวดเร็ว ถ้าข้าพเจ้าจะอ่านประวัติศาสตร์ทั่วโลกแล้ว ก็จะเข้าใจได้ว่า ถ้าหากไม่มีประเทศญี่ปุ่นแล้ว ภาควะวันออกนี้ก็อาจจะเป็นคล้าย ๆ กับทวีปอาฟริกาก็เป็นไปได้

๑๐ วงล้อม เอ.บี.ซี.ดี. หมายถึงแนวปิดล้อมทางทหารและทางเศรษฐกิจของฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา (A-America) อังกฤษ (B-British) จีน (C-China) และเนเธอร์แลนด์ (D-Dutch)

โดยเหตุนี้ แม้แต่ญี่ปุ่นจะได้พยายามทำโดยวิธีสันติภาพก็จะต้องใช้กำลังอาวุธ เมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นขอความร่วมมือกับไทยโดยวิธีสันติภาพและมิตรภาพ ที่รัฐบาลญี่ปุ่นจะขอ ก็คือข้ามผ่านดินแดนไทยนั้น ก็ด้วยความจำเป็นทางยุทธศาสตร์เท่านั้น เพราะฉะนั้นขอความสวดก ความอำนวยความสะดวกในทางยุทธศาสตร์ทุก ๆ ประการ และขออย่าให้กองทัพทั้งสองต้องปะทะกันเลยโดยแน่แท้ เราไม่ถือว่าไทยเป็นศัตรูของเรา (ญี่ปุ่น) ฉะนั้นญี่ปุ่นหวังว่าไทยจะมีความสามัคคีร่วมมือกับญี่ปุ่น ขอท่านรีบจัดการโดยทางที่สมควร ซึ่งไม่ให้เกิดมีอันตรายซึ่งอาจจะเกิดปะทะกันที่ชายแดน ทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศด้วย อีกประการหนึ่ง ขอให้ท่านจัดตำรวจระวังรักษาชาวญี่ปุ่นที่อยู่ภายในอาณาเขตของไทยโดยทั่ว ๆ ไปด้วย"

ที่นี้เมื่อได้รับอย่างนี้แล้ว กระผมได้ถามอีกทีหนึ่งว่า การให้อำนวยความสะดวกในการที่ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศจะผ่านนั้น หมายความว่าอย่างไรและที่ไหน เขาก็เอาแผนที่มา และชี้แจงว่าทุกแห่งในตะวันออกภาคบูรพาทั้งหมดที่เขาจะเข้ามาในกรุงเทพ ฯ และตั้งแต่กรุงเทพ ฯ ลงไปจนถึงแหลมมะลายู ขอให้อำนวยความสะดวกทั้งหมด และอีกแห่งหนึ่งจากกรุงเทพ ฯ ที่จะเดินทางไปพม่า ที่นี้กระผมก็ถามว่า หมายความว่าขอความสะดวกทุก ๆ แห่งหรือ เขาก็บอกว่าทุกแห่ง ที่นี้ผมถามอีกว่า จะขอผ่านเท่านั้นหรือจะอยู่ด้วย เขาบอกว่า ผ่านนั้นต้องผ่านหมด ผมก็ตอบว่า เวลานี้เนื่องจากนายกรัฐมนตรียังไม่อยู่และคงจะกลับโดยเร็วที่สุด ผมจะได้เสนอผู้สั่งราชการแทนนายกรัฐมนตรีย่อยจักได้เรียกประชุมคณะรัฐมนตรี เขาก็บอกว่า เวลามีน้อยแล้ว ขอให้ทหารของเขาผ่านมาได้ เวลานั้นที่เขาพูดเป็นเวลา ๕ ทุ่มแล้ว พูดกันเสร็จเป็นเวลา ๕ ทุ่ม ๓๗ นาที เขาบอกว่าตี ๑ เป็นเวลาเดินทางแล้ว จะเข้าประเทศไทยทุกแห่ง และขณะนี้ก็ได้รับกันแล้วที่แหลมมะลายูในดินแดนของไทย ได้รับกันแล้วกับอังกฤษ ที่นี้คุณวณิช ฯ บอกว่า ท่านบอกว่าเวลา ๒.๓๐ น. ไม่ใช่หรือ เขาก็ตอบว่าเป็นเวลาเจแปนไทม์ คือของเราตี ๑

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ในระหว่างที่คณะรัฐมนตรีนั่งประชุมรอการเดินทางของท่านนายกรัฐมนตรี ก็เป็นอันว่าข่าวสำหรับภายนอกและภายใน เป็นอันญี่ปุ่นได้ส่งเรือรบมา ๓ ขบวน ขบวนหนึ่งมุ่งตรงไปสงขลาประมาณ ๑๕ ลำ อีกขบวนหนึ่งตรงมาทางอ่าวไทยทางทิศตะวันออกบริเวณเกาะสมุย อีกขบวนหนึ่งตรงมาที่ปากน้ำสมุทรปราการ สำหรับทางสงขลาและปัตตานีได้รับข่าวว่าได้ขึ้นที่ปัตตานีและได้ขึ้นที่สงขลา เกิดปะทะกับกำลังทหารและตำรวจ ในขณะนี้ก็เป็นอันว่าได้รับกันอยู่ที่สงขลาที่หน้าแม่น้ำน้อย ทหารและตำรวจได้รวมกำลังกันและรบกันอยู่ที่นั่น เวลานี้ก็ยังคงรบกันอยู่ ที่ในส่วนที่ปัตตานีนั้นได้ขึ้นไปปัตตานีแล้ว ก็คงจะรบกันอยู่ที่ปัตตานี สำหรับอีกขบวนหนึ่ง เท่าที่ได้ทราบข่าวแล้วว่าได้ขึ้นที่สมุทรปราการ ทหารบางส่วนได้ขึ้นที่บางปู เมื่อผมได้ทราบข่าวเช่นนั้นแล้วผมได้สั่งปิดถนนสมุทรปราการคือที่สถานีพระโขนง แล้วได้แจ้งกับนายทหารว่า เป็นอันว่าไม่ให้ญี่ปุ่นเคลื่อนเข้าหรือออก คือญี่ปุ่นนั้นไม่ให้เคลื่อนเข้ากรุงเทพ ฯ เด็ดขาด ส่วนที่ขึ้นมาแล้วนั้นก็ให้ขอร้องโดยดีให้เขากลับไปลงเรือ ส่วนที่ยังไม่ได้ขึ้นก็เป็นอันว่าไม่ให้ขึ้น ส่วนในด้านอื่น ๆ นั้น เป็นอันว่าได้มีการรบปะทะกันยังไม่ปรากฏผล ที่นี้ภายในกรุงเทพ ฯ เมื่อเห็นว่ามี การเคลื่อนไหวอะไรไม่ดีผมก็ได้จัดตำรวจสันติบาลและตำรวจนครบาลร่วมกันไปรักษาสถานที่ที่คนญี่ปุ่นอยู่ และขอร้องไม่ให้เขาออกจากบ้านเลยเป็นอันขาด และนอกจากนั้นได้ส่งบัญชีรายชื่อสำหรับผู้ที่มิเอกลิทธิทางการทูตและสถานทูตไปแล้ว และได้ขอร้องไปแล้วว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เขาได้เตรียม มีใบปลิวและอะไรต่าง ๆ นั้นก็ขอร้องเขาว่าจะออกไม่ได้ เพราะสิ่งเหล่านี้อยู่ที่ไหนนั้น ตำรวจสันติบาลได้ทราบแล้ว หากเขาฝ่าฝืนก็จะจัดการกันตามหน้าที่ และได้มีการถูกตัดสายโทรเลขบ้างทางหาดใหญ่ แต่ต่อมาภายหลังก็ติดต่อกันได้เรียบร้อยแล้ว สำหรับทางกรุงเทพ ฯ นั้นไม่มีอะไรผิดปกติทั้งหมด แปลว่าเครื่องใช้ไม้สอยก็เรียบร้อยด้วยประการทั้งปวง ส่วนที่บางนานั้นได้ถูกตัดสายโทรเลขและโทรศัพท์ แต่ต่อมานี้ยังไม่ทราบข่าว นอกจากนั้นก็เป็นอันเข้าใจ

ว่า สำหรับญี่ปุ่นบางคนที่ไม่ได้เข้าอยู่ในบ้านและเที่ยวพ่นพ่ายอยู่ตามถนนนั้น ตำรวจก็ได้เอาตัวไปไว้ที่สถานีตำรวจ เนื่องจากคำขอร้องของเขา เพื่อให้ความปลอดภัย เพราะถ้าปล่อยให้พ่นพ่ายก็ไม่ว่าจะได้รับภัยอย่างไรบ้าง

ที่นี่สำหรับเหตุการณ์ภายนอกประเทศนั้น ตั้งแต่บ่ายวันอาทิตย์มาแล้ว เขาได้เริ่มเข้าตีที่เกาะซอนโนลู ภูเขาฮาวาย และเกาะอะไรต่าง ๆ อีก ไปทิ้งบอมบ์ถึงน้ำมันและตัดสายโทรเลข โทรศัพท์ เพื่อตัดกำลังฐานทัพเรือของอเมริกา และได้เข้าตีฟิลิปปินส์เหมือนกัน นอกนั้นก็ไม่มีเรือดำน้ำไปยังเรือรบของอเมริกาที่ซานฟรานซิสโก ห่างจากฝั่งประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ทางโรสเวลท์เปิดเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีในตอนบ่ายในเรื่องที่จะระดมพลทั่วประเทศ สำหรับทางด้านอังกฤษ เท่าที่ทราบไม่ปรากฏว่าอังกฤษได้ส่งทหารเข้ามาในดินแดนไทยเลยแม้แต่คนเดียว เป็นอันว่าญี่ปุ่นได้ตีทุกทางเพื่อไม่ให้ใครช่วยใครได้ ทุก ๆ ชาติช่วยเหลือกันไม่ได้ ต้องช่วยตัวเอง ทางอังกฤษเท่าที่ได้ทราบก็ว่าญี่ปุ่นได้เข้าตีที่โคตาบารู แต่ตีไม่สำเร็จ ต้องถอย แต่ทางทิศใต้ของโคตาบารูประมาณ ๓ ไมล์ ตีสำเร็จ และขณะนี้ได้เคลื่อนที่เข้ายึดสนามบินได้ส่วนหนึ่งแล้ว คงมีการรบกันต่อไป ส่วนที่สิงคโปร์นั้นญี่ปุ่นได้ใช้เครื่องบินเข้าทิ้งบอมบ์ และทางฝ่ายนั้นได้ต้านทาน ส่วนผลจะเป็นอย่างไรยังไม่ทราบ ทางบอร์เนียว ซะวา และสุมาตรา นั้นยังไม่ทราบผลทั้งหมด เหตุการณ์ทั้งสิ้นก็มีอยู่เพียงเท่านั้น

ทูตญี่ปุ่นเขาก็มารอประมาณราว ๕.๐๐ นาฬิกา และเมื่อผมได้ทราบว่าการนายกรัฐมนตรืจะมาโดยทางรถยนต์แน่นอนแล้ว ก็ได้ชี้แจงให้เขาทราบว่าจำเป็นจะต้องให้เรามีเวลา แล้วผมก็ได้ให้คุณประยูร ฯ และคุณวณิช ฯ แจ้งให้เขาทราบว่า ประมาณราว ๆ ๗.๐๐ นาฬิกา เราจะให้คำตอบ เพราะเชื่อว่ารัฐบาลของเราคงจะตกลงใจได้ เขาได้กลับไปแล้ว

นายกรัฐมนตรี : ได้ทราบจากอธิบดีกรมไปรษณีย์แจ้งว่าญี่ปุ่นยึดปัตตานีได้แล้ว เขาเอาปืนใหญ่ล่าเสียงมาจากเรือรบ

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : ผมได้แจ้งไปยังมณฑล ๖ แล้ว บอกว่าให้สงบใจเอาไว้ แล้วคอยฟังคำสั่งต่อไป

นายกรัฐมนตรี : ที่บางปูนนั้นเขาขึ้นมาทำอะไร

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ผมไม่ทราบจำนวนแน่ ทราบเป็นเลา ๆ ว่าเขาคืนมาบ้าง แต่คงไม่ได้เข้ามา เพราะทางสถานทูตเขาจัดเจ้าหน้าที่ไปบอก คงจะไปยับยั้งไว้

นายกรัฐมนตรี : ทางกองทัพเรือได้สั่งให้เขาทำอะไรหรือเปล่า

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : ทางกองทัพเรือนั้นได้สอบถามแล้ว ได้ความว่าไปรวมกันที่เกาะสีชัง ให้เตรียมพร้อมหมดแล้ว ทางหัวเมืองนั้นผมได้โทรเลขไปแล้ว แต่ข่าวทางด้านตะวันออกนี้ยังไม่ทราบ

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ผมได้ส่งคำขาดไป ผ่านทางคุณวณิช ฯ ให้แจ้งให้ทราบว่า สำหรับด้านบูรพานั้น จังหวัดพระตะบอง ที่จะไปสวายดอนแก้ว ที่จะเข้าไปยังจังหวัดพิบูลสงคราม ผมได้ให้คำขาดไว้แล้วว่า ถ้าหากญุ่นเข้ามาโดยที่ไม่ได้รับคำสั่งใด ๆ แล้ว ก็ไม่มีปัญหาว่าจะต้องปะทะกัน และผมจะให้คำสั่งอะไรขณะนี้ไม่ได้ ผมได้ขอร้องไว้ในคำนี้เด็ดขาดทีเดียว คือให้ฝ่ายทหารทามูระเป็นคนสั่งไป เขาก็ได้สั่งไปแล้วเหมือนกัน เขาสั่งไปยังไซ่ง่อนและเข้าใจว่าเขาจะไม่เข้ามา แต่จนบัดนี้ยังไม่ได้รับข่าวเลย

นายปรีดี พนมยงค์ : ขอให้นายพลตำรวจตรีอดุล อดุลเดชจรัสชี้แจงเรื่องไปขอผลัดเขา ระหว่างที่ท่านนายกรัฐมนตรียังไม่มา

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ผมได้ขอผลัดเขา โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ท่านที่ปรึกษา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังไปครั้งแรก เพื่อชี้แจงขอผลัดเวลาในการเดินทางของท่านนายกรัฐมนตรี นั่นเป็นครั้งที่ ๑ ในครั้งที่ ๒ ก็ได้ให้คุณประยูร ฯ ท่านที่ปรึกษา และคุณติเรก ชัยนามไปชี้แจงอีกทีหนึ่งว่า ท่านนายกรัฐมนตรีกำลังเดินทางมาแล้ว จำเป็นจะต้องขอเลื่อนเวลาจาก ๕ น. เป็นเวลา ๗ นาฬิกา เขابอกว่าเขาได้อยู่ที่สถานทูตพร้อมอยู่แล้ว ถ้าหากว่ารัฐบาลไทยตกลงใจอย่างไรตามข้อเสนอ

นั้นแล้ว แจ้งให้เขา เขาก็คงจะมาฟัง

นายปรีดี พนมยงค์ : คือเรื่องทหารนั้นเขาว่าอย่างนี้ เขาบอกว่า เวลาตี ๒ ทหารของเขาจะเคลื่อน ที่นี้ก็ได้ไปขอร้องเขา บอกว่าขอผลัดเวลาให้ท่านนายกรัฐมนตรีมาเสียก่อน ซึ่งกะว่าท่านนายกจะถึงที่นี้ตีสี่เศษ และประชุมกันราวตี ๕ ซึ่งเราก็คงจะให้คำตอบแก่เขาได้ในราว ๗ นาฬิกา คือโมงเช้า เขาเองเขาบอกว่าไม่อยากจะให้เกิดการรบกันเลย เขาบอกว่าเวลาเป็นของสำคัญ

นายควง อภัยวงศ์ : เขาบอกว่า พวกที่ขึ้นที่บางปูนั้นเดินทางมาสมุทรปราการ แล้ว

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ระหว่างที่ท่านนายกรัฐมนตรีไม่อยู่ ผมก็ได้ปรึกษากับรัฐมนตรีบางคน แต่ไม่ได้รวมคณะทั้งหมด ความเห็นในบางคนกับความเห็นของผมได้เห็นสอดคล้องต้องกันว่า ในขณะที่ทางรัฐบาลญี่ปุ่นได้ดำเนินการตกลงใจเด็ดขาดและได้ผล เห็นว่าเขาได้กระจายกำลังเข้าตีเพื่อไม่ให้ชาติไหน ๆ ช่วยกันได้ นี่เป็นหลักสำคัญ เราจะเห็นได้ว่าชาติต่าง ๆ ที่เป็นมหาประเทศ คืออเมริกาและอังกฤษ ญี่ปุ่นเขาไม่ได้ร้องอะไรเลย เข้าโจมตีก่อนทีเดียว แต่สำหรับประเทศไทยนั้นตรงกันข้าม เขายังได้มายื่นข้อเสนอคล้าย ๆ กับว่าเขารบที่จะฟังอะไรอีกสักเล็กน้อย ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นประเทศเล็ก ๆ แต่อย่างไรก็ดี สำหรับความรู้สึกของผมนั้น การที่ญี่ปุ่นไม่กล้าทำอะไรรุนแรงอย่างอเมริกาและอังกฤษนั้น เข้าใจว่านโยบายของรัฐบาลญี่ปุ่นไม่อยากจะให้มีอะไรระหว่างชาวเอเชียด้วยกัน มิฉะนั้นก็จะเสียจากที่ได้ค้นไว้แล้วว่าจะช่วยชาวเอเชียด้วยกัน จึงเป็นอันว่าข้อเสนอที่เขามายื่นแก่เรานั้น ไม่ใช่ว่าเขากลัวเรา เพราะในเมื่อเขาประกาศรบกับอเมริกาและอังกฤษซึ่งเป็นมหาประเทศได้แล้ว ก็เป็นอันว่าเขาให้เกียรติยศแก่เราในฐานะที่เป็นชาวเอเชียด้วยกัน การที่เขาส่งกองทัพเรือ ๑๕ ลำเข้ากันที่บริเวณสงขลาและปัตตานี ก็แสดงให้เห็นแล้วว่ากองทัพเรือของอเมริกาก็ดี ดัทช์ก็ดี หรือกองทัพเรืออังกฤษก็ดี ไม่สามารถที่จะมาช่วยไทยในอ่าวไทยได้ ในการลำเลียงหรืออะไรจะต้องปะทะกับเรือญี่ปุ่น และยังมีชั้นที่ ๒ และชั้นที่

๓ อีก ไม่ใช่แต่ชั้นเดียวเท่านั้น และปรากฏผลขณะนี้เห็นว่าอังกฤษไม่สามารถจะช่วยเหลือไทยได้ ทั้ง ๆ ที่แลเห็นอยู่แล้วว่าเขามาชั้นที่สงขลาและปัตตานี ไม่ปรากฏว่าทหารอังกฤษได้ล้ำแดนเข้ามาแม้แต่คนเดียว

นายวิลาศ โอสถานนท์ : วิทญูโทรเลขจากสิงคโปร์ปรากฏว่าทหารญี่ปุ่นขึ้นที่กลันตัน ในเขตอังกฤษ ห่างจากเขตแดนไทย ๑๘ ไมล์

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : จะเพาะอังกฤษเองก็ต้องช่วยตัวเอง เขาไม่สามารถจะทำอะไรให้เราได้ สำหรับอเมริกาก็คงเช่นเดียวกัน ก็คงจะนำทหารหรืออาวุธยุทธภัณฑ์มาช่วยไทยไม่ได้ และที่เกาะฟิลิปปินส์หรืออื่น ๆ ก็ถูกโจมตี เขาก็จำเป็นจะต้องรวบรวมกำลังอาวุธยุทธภัณฑ์ไว้ต่อสู้เต็มที่ หมายความว่า อเมริกาจะช่วยอังกฤษก็ไม่ได้ จะช่วยไทยก็ไม่ได้ และอังกฤษเองก็จะช่วยอเมริกาก็ไม่ได้ ทั้งจะมาช่วยไทยก็ไม่ได้ หมายความว่าในขณะนี้ทุก ๆ ชาติจะต้องช่วยตัวเอง สำหรับประเทศไทยนั้น ในความเห็นของผม เห็นว่าจะต้องดำเนินให้ดีที่สุด ซึ่งเขายังกำลังรอคำตอบข้อตกลงใจของเราต่อไป ในการที่เขายื่นคำขาดมาเช่นนี้ เราสมควรจะผ่อนผันหรือไม่นั้น ก็เป็นอันน่าจะคิดว่า เมื่อไม่กลัวอเมริกาและไม่กลัวอังกฤษแล้ว สำหรับเรามันจะเป็นอย่างไร จริงอยู่เรามีกำลังทหาร แต่การรบนั้นหมายความว่าเราจะรบได้ตามกำลังความสามารถของกองทัพไทย แต่อย่างไรก็ดี เมื่อได้คะแนนถึงกำลังและเราได้ถูกบลอคเคด^{๑๑} แล้ว ใครจะสามารถช่วยเราได้ เช่นนี้ก็เป็นอย่างอื่นคล้าย ๆ กับที่เรียกว่ายอมสู้ไปจนกระทั่งถึงวาระสุดท้าย ซึ่งผมก็ได้เคยแถลงในคณะรัฐมนตรีก่อนแล้ว เป็นอันว่าเราจะสู้ได้ก็ไม่ถึงปี และเมื่อเราแพ้แล้วด้วยกำลังทหารเช่นนี้ การแพ้ชนิดนี้ก็เรียกว่าเป็นชี้ขาด เป็นเมืองขึ้นเขาร้อยเปอร์เซ็นต์ และรัฐบาลที่จะสู้ นั้น หมายความว่ารัฐบาลจะต้องออกไปอยู่นอกประเทศ เท่าที่ได้ปรากฏในยุโรปมาหลายประเทศแล้ว รัฐบาลที่อยู่นอกประเทศปรากฏว่ามีเสียงไม่ดังพอ ผมได้เรียนแล้วว่าถ้าหากว่าจะ

๑๑ Blockade หมายถึงการปิดล้อมไทยโดยกองทัพญี่ปุ่น

ต่อสู้แล้ว รัฐบาลคณะราษฎรขณะนี้ตกลงใจจะต่อสู้แล้วออกไปนอกประเทศ เช่นนี้ ไม่มีปัญหาว่าแผ่นดินที่เขายึดได้นั้น เขาก็จำเป็นจะต้องตั้งคนไทยนั่นเอง ขึ้นเป็นรัฐบาลใหม่ และเมื่อได้ตั้งรัฐบาลใหม่แล้ว ก็เป็นอันว่ารัฐบาลไทยปกครองไทย แต่ว่าอยู่ในบังคับของเขาเต็มที่ เมื่อเหตุผลของผมมองไปในทางด้านนี้แล้ว ข้อข้อร้องต่าง ๆ ที่ในขณะนี้เราไม่ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ และเราไม่พยายามประกาศสงครามกับอเมริกาที่ดี อังกฤษก็ดี ซึ่งเป็นมหาประเทศ ก็น่า จะเห็นใจประเทศไทยเราซึ่งเป็นประเทศเล็ก เพราะทางเขาก็ช่วยเราไม่ได้ด้วย อาวุธยุทโธปกรณ์หรืออะไรต่าง ๆ เพราะเขาก็ต้องช่วยตัวของเขาเอง และการที่เราต้องอ้างในการขอผลิตเวลาสำหรับข้อตกลงใจจากท่านนายกรัฐมนตรี ระหว่างนี้ สำหรับทหารไทยก็ได้มีการปะทะกันบ้าง นั้นหมายความว่าเราต่อสู้ ไม่ใช่ไม่ได้ต่อสู้ คือที่ปัตตานี สงขลา และอาจจะมียี่สิบอื่นอีกซึ่งยังไม่ได้รับรายงาน นั้นก็เรียกว่าเราได้ต่อสู้ไปตามหน้าที่ คือหมายความว่าทำตามที่รัฐบาลได้ประกาศ ตนเป็นกลาง คือยังไม่ได้ตกลงใจ ที่นี้การที่จะตกลงใจแน่นอนนั้น อย่างที่ผม เรียนแล้ว คือขณะนี้ชาติทุก ๆ ชาติจะต้องช่วยตัวเอง ชาติไหนชาตินั้น เพราะ ต่างคนต่างช่วยอะไรกันไม่ได้เลย ที่นี้ข้อเสนอต่าง ๆ ที่ควรจะผ่อนหนักเป็นเบา แค่นั้นแก่ญี่ปุ่นนั้น ผมเห็นว่าควรจะพุดจาผ่อนไปบ้างตามสมควร เพราะเราขึ้น สู้ก็สู้ไม่ได้ และไม่มีใครเขาช่วยเราอย่างเต็มที่ เมื่อเช่นนี้ก็เห็นว่าควรจะผ่อนไป และเป็นอันว่าเราไม่ประกาศสงครามกับอังกฤษ จะเห็นได้ว่าญี่ปุ่นได้ยกมาซิด สะเดาแล้วก็ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือจากอังกฤษเลย สำหรับในทางเศรษฐกิจ และผลิตภัณฑ์อะไรต่าง ๆ จะส่งไปนอกประเทศนั้นแล้ว ก็ไม่มีปัญหาว่าเราไม่สามารถจะเอาไปขายใครได้ เพราะญี่ปุ่นก็กั้นทะเลปากอ่าวเอาไว้แล้ว เมื่อเช่นนี้ ก็เป็นการบังคับอยู่ในตัวเองที่เราจะต้องผ่อนผันไป แต่การผ่อนผันนี้เห็นว่า ควรจะเอาแต่เพียงเท่านี้ ยังไม่ถึงกับที่เรียกว่าร่วมมือทีเดียว นี่เป็นความเห็น ของผม เพราะข้อเสนอของเขาก็ไม่มีว่าจะต้องให้ความร่วมมือทางการทหารอย่าง ไร เมื่อเป็นเช่นนี้เราสมควรผ่อนผันไป จริงอยู่ความเป็นเอกราชของเราลดลงไป แต่การลดลงไปนี้เพียงเท่านั้นก็ยังเป็นการดีกว่าที่จะลดลงไปถึงร้อยเปอร์เซ็นต์

ถึงกับเป็นเมืองขึ้นของเขา ความเห็นของผมนั้นอยากจะเรียนต่อไปถึงว่า การที่จะต่อสู้ไป ไม่ได้แล้ว พูดกันตรง ๆ ว่าความรู้สึกลึกในใจนั้น ถ้าปล่อยให้ญี่ปุ่นกระทำให้ไป คือ การโจมตีในที่ต่าง ๆ นั้น คือการตีอเมริกา สิงคโปร์ บอร์เนียว ชวา อะไรเหล่านี้ ผลของการที่ญี่ปุ่นทุ่มเทกำลังเข้าตีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ญี่ปุ่นหรือไม่ ในไม่กี่วันเราก็จะทราบได้ และถ้าหากว่าญี่ปุ่นเพลี่ยงพล้ำลงไป คือไม่สามารถจะสู้อังกฤษและอเมริกาได้ และด้วยความจำเป็นของเรา ซึ่งอังกฤษและอเมริกาก็น่าจะเห็นใจเรา ก็เป็นอันว่าน่าจะได้ดูงานอันนี้ต่อไป และในตอนนี้เราจะเดินอย่างไรนั้นก็ไม่น่าจะกล่าว แต่ควรพิจารณาด้วยความสุขุมต่อไป สำหรับความเห็นของท่านผู้อื่นนั้น ผมก็ไม่ทราบว่าจะมีความเห็นเป็นเช่นไร

นายปรีดี พนมยงค์ : คือสำหรับผมนั้นขออภิปรายว่า เวลานี้เป็นเหตุการณ์สำคัญแล้ว ถือว่าเป็นโชคชะตาอันสำคัญของประเทศ เพราะฉะนั้นข้อที่จะตกลงอย่างไหน ผมไม่มีข้อขัดข้อง แต่ขออภิปรายให้เห็นทั้งเหตุและผลเสียก่อน ก่อนที่เราจะวินิจฉัยลงไป

นายกรัฐมนตรี : ประเดี๋ยว ผมอยากจะพูดเสียก่อน คือเวลานี้กำลังรบกันอยู่ เราจะให้รบต่อไปหรือจะให้หยุด เพราะที่เราพูดกันอยู่ทุกวันนี้มีคนต้องตาย เราจะให้หยุดหรือจะให้รบต่อไป ส่วนเรื่องอื่นนั้นไว้พูดทีหลัง ไม่อย่างนั้นทหารรบกันตาย นี่ก็ละลายไปกองพันหนึ่งแล้วที่ปัตตานี และที่สมุทรปราการ นั้นจะให้สู้หรือไม่สู้ นายมังกร พรหมโยธีว่าอย่างไร

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : แล้วแต่ท่านนายก ฯ กระผมได้เคยเรียนเหตุการณ์ไว้แล้ว และไม่เปลี่ยนแปลงอย่างไร

นายกรัฐมนตรี : ไม่ใช่ ต้องแล้วแต่ที่ประชุมจะให้รบต่อไปหรืออย่างไร

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ความเห็นของผม ผมได้เสนอแล้ว และได้ปรึกษากับรัฐมนตรีบางท่านแล้ว ผมว่ามีทางเดียว ต้องผ่อนปรนไปตามสมควร เมื่อผ่อนแล้วเราต้องสั่งหยุดยิง แล้วทีนี้ข้อเสนอนั้นเราจึงจะพูดกันอย่างไรต่อไปอีกชั้นหนึ่ง

นายกรัฐมนตรี : ที่พระตะบองผมเข้าใจว่าจะเข้ามาเหมือนกัน เพราะเวลานี้ กองทัพกำลังเคลื่อนที่เข้าหากัน และรบกันเรื่อยไป เตี้ยวจะเกิดรบกันใหญ่

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ผมบอกเขาไปแล้ว ทางญี่ปุ่นเขาส่งไปที่ไซ่ง่อนแล้ว แต่จะได้รับแล้วหรือยังไม่ทราบ

นายวิลาศ โอสถานนท์ : วิทูลิงคโปรว่า ทางการเมืองอังกฤษ ณ ลิงคโปรได้ออก แถลงการณ์แจ้งว่าญี่ปุ่นได้พยายามส่งกำลังทหารขึ้นบกเมื่อเวลา ๑.๐๐ น. วันนี้ พร้อมด้วยโจมตีทั้งระเบิดฐานทัพต่าง ๆ ของสหรัฐมะลายู^{๑๒} ทหาร ญี่ปุ่นหน่วยหนึ่งได้ขึ้นบกได้สำเร็จบริเวณชายหาดแห่งหนึ่งในสหรัฐมะลายู เมื่อเวลา ๓.๓๐ น. ทันใดหน่วยรักษาฝั่งของอังกฤษก็ได้ขัดขวาง และฝูง บินอังกฤษได้พยายามเข้าโจมตี ซึ่งอยู่ห่างจากพรมแดนประเทศไทยไปทางใต้ ประมาณ ๑๘ ไมล์ ปรากฏว่าทั้งสองฝ่ายได้เสียชีวิตและบาดเจ็บ เรือบรรทุก เครื่องบินของอังกฤษลำหนึ่งได้ถูกยิงห่างจากฝั่งประมาณ ๑,๓๐๐ ไมล์ ประมาณว่าเครื่องบินญี่ปุ่นได้เข้าครอบครองน่านน้ำเขตเขานานาชาติไว้แล้ว เรือบินของญี่ปุ่นได้อับปางลงบ้าง ยังไม่ได้ข่าวอะไรทางด้านไทยและฮ่องกง อย่างใดเลย

นายกรัฐมนตรี : ให้เขาเปิดวิทยุกระจายเสียง

นายวิลาศ โอสถานนท์ : ผมได้เตรียมพร้อมไว้แล้ว

นายกรัฐมนตรี : ขอให้เขาส่งข่าวต่าง ๆ เหล่านี้

นายวิลาศ โอสถานนท์ : เอาข่าวพวกนี้ออกไปก่อนหรือ ยังมีอีกมากที่ได้รับฟัง

นายกรัฐมนตรี : เอาข่าวนอกประเทศออกไปก่อน ข่าวภายในประเทศนั้นผมนึก ว่าออกได้ ข่าวการรบต่าง ๆ ออกให้หมด

นายวิลาศ โอสถานนท์ : ขอให้ออกทั้ง ๓ เครื่อง คือมีคลื่นยาว คลื่นสั้น และ ภาษาอังกฤษด้วย

นายกรัฐมนตรี : ก็ออกไป ข่าวที่ได้รับจากภายนอกก็ออกไป สำหรับข่าวภายใน

๑๒ คือสหพันธรัฐมะลายู ซึ่งหมายถึง มาเลเซียในปัจจุบัน

บอกว่าสำหรับประเทศไทยเรากำลังเจรจากับทางสถานทูตญี่ปุ่นอยู่ เพราะไม่มีการประกาศสงครามอะไร ญี่ปุ่นไม่ได้ประกาศสงคราม เรากำลังเจรจากันอยู่ และขอให้เอาข่าวของเราออกเสียก่อนญี่ปุ่นเข้า เราต่อสู้ที่ไหนบอกให้ละเอียด

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : จะสั่งให้หยุดยิงหรือไม่สั่งหยุดยิง ผมอยากขอทราบคำสั่งของท่านนายกรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรี : ก็ขอให้สั่งหยุดยิงดีกว่า แล้วเราก็ขอร้องกับสถานทูตญี่ปุ่นเขา ส่วนที่จะตกลงกันแค่ไหนก็ไปอีกรูปหนึ่ง ซึ่งต่อไปจะเป็นอย่างไรนั้น ก็ให้รอฟังคำสั่งจากผลของการตกลงกันทางทูต ทางทหารบก หลวงวิจิตรก็ไปสั่งหยุดยิงได้

ที่ประชุมตกลงเวลา ๗.๓๐ นาฬิกา เห็นพ้องด้วยในการที่จะสั่งให้ฝ่ายเราหยุดยิง

พล.ต.หลวงวิจิตรสงคราม : ผมจะสั่งว่าถ้ารบอยู่ก็ให้หยุด คือเขาอยู่ที่ไหนก็ให้อยู่ที่นั่น ส่วนญี่ปุ่นเขาเองไม่ยอมหยุด เพราะฉะนั้น ถ้ารบอยู่ก็ให้หยุด แล้วก็เลิกให้เขาผ่านไป

พ.อ.ช่วง เชวงศักดิ์สงคราม : ผมจะได้ส่งไปทางจังหวัดด้วย

นายกรัฐมนตรี : ผมนึกว่าเรายังตกลงอะไรไม่ได้ แต่ควรจะสั่งหยุดยิงก่อน เพราะสู้ไปก็แตก แล้วเราก็มาเจรจาทางการทูตกัน เขาจะว่าอย่างไรฟังเสียงเขา ดู ถ้าไม่ตกลงกันหรืออย่างไร เราจะได้ตัดสินใจจะรบหรือไม่รบต่อไป ส่วนทางเรือ **คุณผัน นาวาวิจิตร**ก็สั่งเสียด้วย

พล.ร.ต.ผัน นาวาวิจิตร : กองเรือของเราเวลานี้อยู่ที่เกาะสีชัง เขาคงผ่านนอกสีชังเข้ามา ผมเกรงว่าเข้านี้อาจจะปะทะกันได้ ผมสั่งเมื่อคืนนี้ขอให้เขาระวังตัว ยังไม่ได้รับรายงานเลย ผมจะได้ไปสั่งเขาก็ก็นี่

นายกรัฐมนตรี : เรื่องเจตนาของญี่ปุ่นนั้น คือผมก็ไม่เชื่อ เท่าที่ผมได้ติดต่อกับญี่ปุ่นมานานแล้ว ในเรื่องนี้ก็ได้ต่อรองกันมานานแล้ว คือแกว่าจะเข้ากับแกหรือไม่ ข้อ ๒ ถ้าไม่เข้ากับกับแก ๓ หรือจะทำเฉย ๆ ไม่รู้ไม่ชี้ เมื่อได้

พูดกันแล้ว ผมก็ได้บอกกับคณะรัฐมนตรีเมื่อวานขึ้นนี้ แล้วทางนี้เราก็ยังไม่ทันได้ตกลงอะไรกัน โตโจก็สั่งเดินพรวด ๆ เข้ามา คือประการสุดท้ายนั้นเขาก็ส่งคนไปโตเกียว แล้วเขาจะทำอย่างไรนั้น ผมก็นึกว่าคงจะไม่มีเรื่องก็รอฟังดูก่อน แล้วเมื่อวานนี้ก็ได้อธิบายกับพวกที่พระตะบองอยู่เป็นนาน ผมก็นึกว่าเราก็รอดูเขาก่อน จังหวัดพินูลสงครามก็เข้ามาแล้วเมื่อเวลา ๗.๒๕ น. นี่เป็นข่าวที่ได้รับ

เวลา ๗.๔๕ นาฬิกา นายกรัฐมนตรีพร้อมด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ออกไปเจรจากับเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นกับคณะซึ่งได้ให้ตามาพบ

เวลา ๘.๔๕ น. นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกลับเข้าสู่ที่ประชุม

นายกรัฐมนตรี : ผมได้ไปพูดกับเขา ก็คงมีเรื่องเช่นเดียวกับที่ได้พูดกันแล้วเป็นส่วนใหญ่ ที่นี้ผมได้ถามเขาว่าเขาจะประสงค์อะไร จะทำกับเราเหมือนอย่างทำกับอินโดจีนหรือไม่ เขาก็บอกว่าเขาไม่ได้ประสงค์จะทำเช่นนั้น เขาบอกว่าศัตรูของเขาคืออังกฤษกับอเมริกา เพราะฉะนั้นเขาบอกว่าเมื่อพิจารณาภูมิประเทศเมืองไทยแล้ว การที่จะไปทางมะลายูหรือพม่าก็จำเป็นจะต้องผ่านดินแดนของเรา เพราะฉะนั้นเขาขอความสวดทวง ที่นี้เขาเลยยื่นมา ๔ ข้อ เขาบอกว่าถ้าตกลงจะร่วมมือกับเขาก็มีอยู่ ๔ อย่าง ซึ่งเขาให้เราเลือกเอา และสัญญาว่าเขาบอกว่าเราจะเซ็นหรือไม่เซ็นก็ได้

นายดิเรก ชัยนาม : (อ่านสัญญาที่ญี่ปุ่นยื่นมาและแปลดังต่อไปนี้)^{๑๓}

เนื่องจากการสนทนาในวันนี้ เราจึงได้ตกลงกันในข้อความดังต่อไปนี้
อย่างเต็มที่

(๑) ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยจะทำสัมพันธไมตรีในทางรุกราน
และป้องกันตัวร่วมกัน

(๒) ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือแก่ประเทศญี่ปุ่นในทางการทหาร

เท่าที่จำเป็นตามที่กล่าวในข้อ (๑) (รวมทั้งการอนุญาตให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทางผ่านประเทศไทย และอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็นทั้งหมด เพื่อให้การเดินทางผ่านนั้นทำนองเดียวกันกับการที่จะปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อมิให้มีการปะทะซึ่งกันและกัน อันอาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างกองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทย)

(๓) รายละเอียดแห่งการปฏิบัติการตามข้อ (๑) และข้อ (๒) ดังกล่าวข้างต้นนั้น จะได้ทำการตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทั้งสองประเทศ

(๔) ญี่ปุ่นจะให้ประกันในความเป็นเอกราชอธิปไตย และเกียรติยศของประเทศไทยจะได้รับความเคารพ และประเทศญี่ปุ่นจะร่วมมือกับประเทศไทยในการที่จะเอาดินแดนที่เสียไปคืนมา

(๕) ข้อตกลงดังกล่าวนี้ จะถูกยืนยันกันในภายหลังโดยแลกเปลี่ยนเอกสารในทางราชการระหว่างรัฐบาลของเราทั้งสองฝ่าย

พระองค์เจ้าวรณไวทยากร : (ทรงแปลอีกฉบับหนึ่ง)^{๑๔}

เนื่องจากการสนทนากันในวันนี้ เราได้ตกลงกันในข้อดังต่อไปนี้เพิ่มเติมที่

(๑) ประเทศไทยจะเข้าในกติกาสัญญาไตรภาคี ฉบับลงวันที่ ๒๗ กันยายน ค.ศ. ๑๙๔๐^{๑๕}

(๒) ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือทางทหารแก่ประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งการอนุญาตให้ทหารญี่ปุ่นผ่านอาณาเขตไทยไป และให้ความสะดวกที่จำเป็นทุกประการในการที่จะผ่านไบนั้น กับทั้งจะได้จัดการทันทีเพื่อป้องกันการปะทะกันใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างทหารญี่ปุ่นกับทหารไทย

(๓) รายละเอียดในการปฏิบัติตามวรรค (๑) และ (๒) ข้างบนนี้ ให้ทำความตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่แห่งประเทศทั้งสอง

(๔) ญี่ปุ่นจะให้ประกันว่า เอกราชอธิปไตยและเกียรติของประเทศ

๑๔ ข้อตกลงแบบที่ ๒

๑๕ ระหว่างเยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่น ลงนามกันที่กรุงเบอร์ลิน เมื่อ ๒๗ กันยายน ๒๔๘๓ (ค.ศ. ๑๙๔๐)

ไทยจะได้รับความเคารพ และจะร่วมมือกับประเทศไทยในการเอาดินแดน
ซึ่งประเทศไทยได้เสียไปคืนมา

(๕) ความตกลงกันนี้ให้ยืนยันกันภายหลังโดยเอกสารเป็นพิธีระหว่าง
รัฐบาลของประเทศทั้งสอง

(อภิปราย) : ข้ออื่น ๆ ก็เหมือนกัน เป็นแต่ข้อ (๑) นั้นให้เข้าในสัญญาไตรภาคี
(ทรงแปลอีกฉบับหนึ่ง)^{๑๖}

เพื่อที่จะปฏิบัติให้ลุล่วงสถานะการณ์อันรีบด่วนในเอเชียตะวันออก
ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือทางทหารแก่ประเทศญี่ปุ่นตามที่จำเป็นเพื่อ
การนั้น รวมทั้งการอนุญาตให้ทหารญี่ปุ่นผ่านอาณาเขตไทยไป และการให้
ความสะดวกทุกอย่างที่จำเป็นแก่การที่จะผ่านไปนั้น กับทั้งการจัดการโดยทันที
เพื่อที่จะป้องกันมิให้เกิดการปะทะกันขึ้นระหว่างทหารญี่ปุ่นกับทหารไทย

รายการปฏิบัติตามวรรคก่อน ให้ทำความตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่าย
ทหารของประเทศทั้งสอง

(อภิปราย) : อันนี้เขาขอความร่วมมือทางทหาร

(ทรงแปลอีกฉบับหนึ่ง)^{๑๗}

อันนี้ก็มิแต่ข้อแรกที่แตกต่างกัน ว่าประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทยรับร่วมกัน
ว่าจะป้องกันประเทศไทยร่วมกัน คือ อันนี้มี ๓ อย่าง อันหนึ่งให้เข้าไตรภาคี
อีกอันหนึ่งให้ทำความตกลงทำสัมพันธไมตรีทั้งการรุกรและการป้องกันประเทศ
ไทยร่วมกัน ส่วนข้ออื่น ๆ ข้อตกลงในเรื่องการร่วมมือทางทหารก็เหมือนกัน

นายกรัฐมนตรี : ผมขอเสนอให้หยุดยั้งกันเสียก่อน แล้วจะรบกันก็เอาหรือจะ
ร่วมกันก็เอา ผมเอาทั้งนั้น นี่นายพลเรือโทสินธุ์ กมลนาวิน^{๑๘}ไปไหน

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : ได้ติดต่อไปแล้ว ทราบว่าเดินทางมาแล้วตั้งแต่เมื่อคืน

๑๖ ข้อตกลงแบบที่ ๓

๑๗ ข้อตกลงแบบที่ ๔

๑๘ ผู้บัญชาการทหารเรือในขณะนั้น (หลวงสินธุ์สงครามชัย)

ได้ความว่าออกเดินทางมาตั้งแต่เที่ยงคืน

นายกรัฐมนตรี : ทางใต้ไม่ได้ข่าวอะไรเลยหรือ

นายควง อภัยวงศ์ : ทางใต้นั้นญี่ปุ่นขึ้นที่ชุมพร ประจวบ ฯ ทางพระตะบองนั้น กองทหารญี่ปุ่นเดินทางเข้ามาทางสวายดอนแก้ว และกำลังเจรจากับตำรวจชายแดนอยู่ มีบอมเบอร์ ๓ ลำบินพุ่งมาทางนี้

นายกรัฐมนตรี : นายวิจิตร วิจิตรวาทการว่าอย่างไร ขอฟังความเห็น

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : ผมนึกว่าปัญหาเท่าที่จะต้องพิจารณากันก็มี ๒ ชั้น ชั้นแรกนั้น เราจะสู้หรือไม่สู้ ถ้าแม้ว่าพิจารณาในทางที่จะสู้แล้ว เรื่องอื่นก็จะหมดไป

นายกรัฐมนตรี : เวลาที่เราสู้ไปแล้ว

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : ปัญหาข้อที่ ๑ นี่ก็เป็นอันหมดไป ถ้าตกลงกันในทางไม่สู้ ปัญหาข้อ ๒ เราก็จะต้องพิจารณาสัญญา ๔ อันนี้ กระผมขอประทานเสนอว่า อันดับ ๓ ไม่ควรจะรับพิจารณา เพราะไม่มีการการันตี^{๑๔} อะไรเลย และอันที่ ๔ คอมมอนดีเฟนส์^{๑๕} นั้น เราก็จะตกอยู่ในฐานะเหมือนอย่างอินโดจีนแน่นอน เพราะถึงอย่างไรก็ต้องเสียเกียรติยศมาก ก็มีปัญหาจะต้องพิจารณาอันที่หนึ่งกับอันที่สอง ซึ่งผมไม่ขอออกความเห็น คือแล้วแต่ผู้ใหญ่จะตกลง

นายปรีดี พนมยงค์ : หมายความว่าทั้ง ๔ รูปนี้ เขาไม่ยอมให้เราเหมือนอย่างที่คุณอดุล อดุลเดชจรัสปรารถนาคือหมายความว่า ถ้าหากว่าไม่รบกับเขาก็จะต้องยอมเป็นพวกเดียวกันอย่างนั้นหรือมิใช่ ในความหมายทั้ง ๔ รูปนั้นคือที่คุณอดุล อดุลเดชจรัสปรารถนานั้นไม่ได้หมายความว่าอย่างนี้ใช่ไหม

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ความเห็นของผมนั้นหมายความว่าได้ให้ไว้เมื่อเขายังไม่ยื่นอะไรมาเลย

๑๔ Guarantee คำรับรอง, รับประกัน

๑๕ Common defence การป้องกันร่วมกัน

นายปรีดี พนมยงค์ : นี่ทั้ง ๔ รูปนี้ เราก็จะต้องเข้าเป็นสัมพันธมิตรกับเขา หมายถึง
 หมายความว่าเราจะต้องเข้ารบกับอีกฝ่ายหนึ่ง หมายความว่าเราจะต้องรบทั้ง ๔ อัน
 นี้ใช้ใหม่

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : อัน ๓ ไม่ต้องรบ แต่ว่าไม่ได้ให้การันตีอะไรเลย

นายปรีดี พนมยงค์ : อัน ๓ หมายความว่าเราอยู่หนึ่งได้ใช้ใหม่

พระองค์เจ้าวรรณไวทยการ : คือเมื่อตอนต้นก็ว่าร่วมมือทางทหาร แต่เขาไข
 หมายความว่ารวมทั้งอนุญาตให้เขาผ่าน ให้ความสะดวกทุกอย่าง และจัดการไม่ให้
 ปะทะกัน

นายกรัฐมนตรี : ว่าอย่างไร เอาหรือไม่เอา ไม่เอาก็ออกไปกันวันนี้ ว่าอย่างไร
 จะรบหรือไม่รบ

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : ก็แล้วแต่ท่านนายกรัฐมนตรี

นายควง อภัยวงศ์ : นายพลโทมังกร พรหมโยธีควรจะได้แถลงว่าสภาพการณ์
 ขณะนี้เท่าที่ทราบนั้น ถ้าเรารบแล้วผลจะเป็นอย่างไร

นายประยูร ภมรมนตรี : ท่านนายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงแล้วเมื่อวันพุธที่แล้วนี้^{๒๑}

นายกรัฐมนตรี : เสียงประชาชนว่าอย่างไรก็ไม่รู้

นายปรีดี พนมยงค์ : ยังไม่ทราบเรื่องเลยในตอนนี เพราะมาตั้งแต่เมื่อคืน

นายกรัฐมนตรี : นี่สมมุติว่าเราตกลงรบ มันก็จะมาบอมบ์^{๒๒}กรุงเทพฯ ฯ เท่านั้น
 กองทัพอากาศถามว่าจะให้สู้ไหม เวลานี้ก็มาบอมบ์วัฒนาแล้ว

นายควง อภัยวงศ์ : ถ้าเป็นอย่างที่ท่านนายกรัฐมนตรีพูดเมื่อวันพุธ อย่างนี้เจรจา
 แก้ไขบางตอนก็ได้ รูปมันไปอย่างนี้ จะไปอย่างอื่นไม่ได้

นายกรัฐมนตรี : เดียวก่อน จะรบกันหรือ หรือว่าจะพูดกับมันก่อน

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : ผมเห็นว่าต้องร่วมในทางทหารและเพื่อรักษาความเป็น
 เอกราชของเราด้วย จะได้ไม่เสียเวลา เดียวมันก็เคลื่อนที่เข้ามาเรื่อย ๆ

๒๑ ตรงกับวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๘๔ ดู จอมพล ป.พิบูลสงคราม เล่ม ๒ หน้า ๒๖๗ - ๒๖๘

๒๒ Bomb การทิ้งระเบิด

พ.อ.เพียร สฤษฏียุทธศิลป์ พิริยะโยธิน : ผมคิดว่าร่วมก็ร่วมเต็มที่ดีกว่า ถ้าหากว่าได้ผลเราก็จะได้ประโยชน์บ้าง ถ้าหากว่าจะไปร่วมครึ่ง ๆ กลาง ๆ แล้วเราก็จะไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เพราะเขาคงไม่ยอมให้

พล.ต.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต : เท่าที่ท่านนายกรัฐมนตรีบอกแล้วว่า ถ้าเรารู้สึกไปไม่ก็น้ำ ถ้าไปอย่างนั้นบางทีจะมีทางบ้างกระมัง

นายอุทัย แสงมณี : เท่าที่ท่านนายกรัฐมนตรีแถลงเมื่อวันพุธก็เห็นว่าไม่มีทาง

พ.อ.เอก เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ : ผมเห็นด้วยตามที่นายกรัฐมนตรีพูด

ม.ล.เดช สนิทวงศ์ : ผมก็เห็นอย่างเดียวกัน

พล.อ.ต.มูณี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษฏ์ : มีทางเดียว เขาไม่ให้เลือกเลย ลักทาง

นายดิเรก ชัยนาม : ผมคิดว่าสู้นั้นเรารู้ไม่ไหว อย่างที่ท่านนายก ฯ เคยกล่าวแล้ว ที่จริงเมื่อก็เขาบอกว่าจะเคารพเรา เราจะเสนอว่า ยอมให้ผ่านทุกอย่าง แต่การที่จะบังคับเราด้วยนั้น เรายอมไม่ได้ คือขออย่างเดียวว่าขอให้ไว้เกียรติของประเทศเรารู้สึกหน่อยถ้ายังรักกันอยู่

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : ก็อาจจะเป็นอย่างนี้ได้ไหม คือ เมื่อเราไม่รับตาม ๑ และ ๒ และเมื่อเขาเข้ามาแล้ว เขาก็อาจจะขอให้เราปลดทหาร ผมได้พูดกับรัฐมนตรีว่าการ ฯ เหมือนเมื่อกี้ คือถ้ามีทางนั้นได้ ไม่รวมก็ตีเหมือนกัน คราวนี้ถ้าเราปลดทหารแล้ว แกก้ทำได้ตามขอบใจทุกอย่างหมดเลย

นายกรัฐมนตรี : ผมเองก็ไม่ว่าจะตกลงอย่างไรเหมือนกัน คือไม่รู้ว่าจะเสี่ยงประชาชนส่วนมากเป็นอย่างไร

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : ทางประชาชน ผมเข้าใจว่าถ้ารัฐบาลไปในทางใด ผมนึกว่าเกริบ เพราะแกไม่รู้อะไรมากกว่านี้ ผมขอเรียนเพิ่มเติมเป็นข้อตำริอีกอันหนึ่งว่า อาจจะเลือกอันหนึ่งกับอันสอง ผมคิดว่าบางทีอันสองที่เข้าแอกซิส^{๒๓} นั้นบางทีจะดีกว่า ที่ดินนั้นคือเพราะเหตุว่า อันหนึ่งมีญี่ปุ่นคนเดียว

การันตี แต่อันที่สองนั้น เมื่อเข้าเอกซิสแล้ว ยังมีเยอรมัน อิตาลีการันตีด้วย แต่ผลภายนอกนั้นก็คงเป็นเช่นเดียวกัน คือจะต้องแตกกับอังกฤษและอเมริกา

นายปรีดี พนมยงค์ : ผมเห็นอย่างนี้ คือเมื่อเราหยุดยิงและวินิจฉัยไปในทางที่เราจะไม่รบแล้ว ผลที่ตกลงนั้นจะต้องเป็นว่า เราไม่ไปรบกันอีกทางหนึ่ง ที่นี้เมื่อเป็นดังนั้นแล้ว แพลน^{๒๔} ๓ จะเป็นอย่างไร จะมีทางแก้ไขอย่างไร คือให้เป็นไปในทางที่คุณอดุล อดุลเดชจรัสว่า คือถ้าไปในรูปนั้นก็คงเบาลง แต่ถึงจะตกลงไปในทางใด ผลมันก็น่าจะต้องรပ်วันยังค่ำ

นายประยูร ภมรมนตรี : ถึงเราอยู่เฉย ๆ มันก็เข้ามา

นายปรีดี พนมยงค์ : นั่นสิ ผลมันก็ต้องรบ เขาเสนอมาร ๔ แพลน เขาให้เราเลือกว่าจะเอาอย่างไร

พ.อ.ช่วง เชวงศักดิ์สงคราม : ถ้าหากว่ารบโดยลำพังจะเป็นอย่างไร เราบอกว่าเราไม่เข้าเอกซิส ขอให้ส่งแต่อาวุธให้เรา เราจะจัดการของเราเอง จะเป็นอย่างไร คือเรื่องก็เป็นว่า ขอให้เขาถอนทหารกลับไป

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ไม่ใช่ แพลน ๔ นายวิจิตร วิจิตรวาทการกลัวว่าจะเป็นอย่างไร จะเหมือนอินโดจีนอย่างนั้นหรือ

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : อินโดจีนนั้นเสียชื่อมาทั่วโลกแล้ว เราจึงได้เกลียดนักหนา ว่าอย่าให้เป็นอย่างอินโดจีนเลย

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : แพลน ๔ นั้น เราจะร่วมมือกับญี่ปุ่น แล้วเขาก็รับรองอะไรต่าง ๆ ส่วนแพลน ๓ นั้น หมายความว่าเราไม่รบแล้ว เราจะเอาประโยชน์เขาข้างเดียว เขาก็คงไม่เอาเหมือนกัน หรือถ้าจะมาอย่างดิสอาร์ม^{๒๕} ก็คงขายหน้า ส่วนแพลน ๔ นั้น ผมนึกว่าพอไปเรื่องข้อประกันจะพูดกันอย่างไร แพลนไหนผมก็คิดว่าไม่มีประโยชน์ ถ้าถือแพลน ๔

^{๒๔} Plan แผน

^{๒๕} Disarm ปลดอาวุธ

ข้อประกันที่แกะให้ฉันก็อาจจะเป็นประโยชน์

นายกรัฐมนตรี : ข้อ ๓ ของเขาก็ดี

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ข้อ ๓ กลัวว่ามันจะปลดอาวุธ คือเราไม่ได้ร่วมมือมันเลย แล้วมันจะเอาประกันกับมันอีก ผมเห็นว่า ถ้าจะไปข้อ ๓ นั้น ถ้าจะมีตกลงด้วยก็ดี ถ้าไม่ตกลงด้วยก็มาข้อ ๔ ข้อ ๔ นั้นต้องป้องกันร่วมกัน แต่ข้อ ๓ นั้นต้องร่วมมือกันทางทหาร แล้วยังต้องให้ความสะดวกทุกอย่างอีก

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : แต่ขอได้โปรดอย่าลืมอีกข้อหนึ่ง คือว่า ถ้าข้อ ๑ กับข้อ ๒ แล้ว ต่อไปถ้าตกลงกันอย่างใดแล้ว จะต้องไปทำรายละเอียด คือถ้าตกลงตามข้อ ๑ กับข้อ ๒ แล้ว อาจจะทำรายละเอียดว่ากองทัพญี่ปุ่นให้ผ่านไป ถ้าตกลงอัน ๔ แล้วมันก็อยู่ในนี้

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : เปลา อันหนึ่งกับอันสองไม่ใช่อย่างนั้น อันหนึ่งร่วมกันทั้งรุกและรับ ข้อ ๒ เข้าสัญญาไตรภาคี และข้อ ๓ ไม่พูดละ ข้อ ๔ หมายความว่าร่วมมือกันป้องกันประเทศไทย

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : ก็อยู่ในนี้ทั้งนั้น คุณถวัลย์ ๗ ว่าอันไหนไม่ได้อยู่

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ผมนึกว่าได้แปลน ๓ แล้วเติมข้อ ๔ จะดีกว่า หรือถ้ามีจะนั้น ถ้าเขาไม่ยอม ก็ไปแผน ๔ เลย

นายปรีดี พนมยงค์ : ประเดี๋ยวก่อน กรณีสวีเดนเป็นอย่างไรร

พระองค์เจ้าวรรณไวทยการ : สวีเดนนั้นเป็นแต่ให้ผ่านไปเท่านั้น

นายปรีดี พนมยงค์ : นั่นสิ ถ้าจะเอากรณีอย่างสวีเดนแล้ว ข้อไขของเขาเป็น เรื่องร่วมตีเฟนส์ออฟไทยแลนด์^{๒๖} นี่เป็นเรื่องร่วมตีเฟนส์^{๒๗} ไม่ใช่เรื่อง พาสเสจ^{๒๘} ผมเห็นว่าลองร่างดูเสียใหม่ให้เป็นพาสเสจ ลองร่างดูแล้วมา

๒๖ Defence of Thailand หมายถึงการร่วมมือระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในการป้องกันประเทศไทย

๒๗ Defence การป้องกันตัว, ด้านทหารการรุก

๒๘ Passage ทางที่จะผ่านไป, ทาง ในที่นี้หมายถึงการที่ไทยพยายามแก้ไขสัญญาของญี่ปุ่น ขอให้เป็นเพียงทางผ่านแต่ไม่ร่วมมือทางทหาร

ปรึกษากันอีกที ผมเห็นอย่างนี้

นายดิเรก ชัยนาม : เขาบอกว่าเขายังไม่หยุดยั้งจนกว่าเราจะตกลง

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ความจริงก็ได้ปรากฏแล้วว่าเราได้รับแล้ว เขาก็ควรจะเห็นใจเราบ้าง และทางอังกฤษทางอเมริกาก็รับแล้ว

ที่ประชุมตกลงให้ร่างใหม่ โดยเอาแผน ๓ เดิม ๔ และมอบให้นายวณิช ๖ ไปเจรจา

นายกรัฐมนตรี : ก็ดีแล้ว จำไว้ด้วยนะ ผมสั่งแล้วว่าให้หยุดยั้ง ถ้าที่หลังมันตายแล้วจะมาว่าเราไม่ได้

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : เวลา ๗.๓๐ น. ที่ท่านนายกรัฐมนตรีสั่งให้หยุดยั้ง

นายวณิช ปานะนนท์เข้าสู่ที่ประชุม

นายกรัฐมนตรี : เขาว่าอย่างไร

นายวณิช ปานะนนท์ : เขายอม

นายกรัฐมนตรี : อ่านซิ

นายวณิช ปานะนนท์ : ผมขออนุญาตเรียนถึงคำพูดที่ผมได้ไปพูดกับเขาดังนี้ คือ ผมถือว่าเป็นประโยชน์ของผม ในฐานะที่ผมเป็นสมาชิกแห่งชาตินี้คนหนึ่ง ผมเห็นว่าอย่างไรก็ดี เราจะยอมให้ผ่านหรือไม่ยอมให้ผ่านก็ตาม อังกฤษก็ยอมจะถือว่าเราเป็นศัตรู เพราะฉะนั้นอย่างนี้จะเป็นเกียรติยศพอหรือไม่ แต่ในการที่จะเอาลอสท์เทอร์ริทอรี^{๒๙} นั้น ผมได้ยืนยันตายกับเขาทีเดียวว่า ถ้าหากว่าท่านไม่ยอมอย่างนี้ ถ้าผมทำไม่สำเร็จแล้ว ผมก็ต้องถูกยิงเป้า จะยอมหรือไม่ยอม พูดกันสั้น ๆ สองคำเท่านั้น ที่นี้เขาพูดมาอีกคำหนึ่งซึ่งทำให้ผมสงสัย เขาบอกว่าความจริงนั้นเป็นอันที่ไม่ดี อันอื่น ๆ นั้นแหละดีกว่าในทางเกียรติยศ แต่ในที่สุดเขาก็ตกลง ผมจึงขอนำมาเรียนให้ทราบ

^{๒๙} Lost Territory หมายถึง ดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงที่เคยเป็นของไทย แล้วสูญเสียให้ฝรั่งเศส ได้แก่ พระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณ

นายกรัฐมนตรี : เรามีสัญญาไม่รุกรานกับคนอื่นเขาอยู่ และเขาจะมาช่วยป้องกัน เราที่ไม่มีประโยชน์อะไร เราป้องกันของเราเองดีกว่า

นายวนิช ปานะนนท์ : ผมก็ได้พูดอย่างที่ผมพูดต่อหน้าท่านนายกรัฐมนตรีเมื่อที่นี่แล้ว ผมได้พูดอย่างแรงที่สุดแล้ว

นายโประ สมหาร : ผมรู้สึกตะขิดตะขวงในตอนท้าย คือในเรื่องนี้ถ้าเราทำทะเลาะไปรุ่งไปเ็นทางเดียวกันไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าภายหลังการเกิดตรงกันข้ามขึ้นแล้ว ความในตอนท้ายนั้นมันบอกเราอยู่ว่า การที่เรายอมนั้นไม่ใช่ด้วยความจำเป็น แต่ด้วยเห็นแก่ประโยชน์อะไรอยู่อย่างหนึ่ง แต่ใจผม ผมเรียนตรง ๆ ว่าเรื่องนี้มีการแสความมาสองตอน ตอนเมื่อคืนนี้แกไม่ได้ขอมาอย่างนี้ แกขอผ่านอย่างเดียวนั่น แต่เช้านี้นอกจากจะขอผ่านแล้วยังมีการให้ช่วยเหลืออีก คือเป็นพวกเดียวกันนอกจากจะขอผ่าน เพราะฉะนั้นเมื่อแกเปลี่ยนได้อย่างนี้แล้ว ที่หลังก็เปลี่ยนได้อีก ผมนึกว่าไหน ๆ เรามาตกลงใจกันเสียว่าเวลานี้หนังสือจะเขียนอย่างไรก็เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ที่นี้ผมอยากจะเรียนตรง ๆ เสียว่า ถ้าเรามีความจำเป็นจะต้องทำสัญญากันแล้ว ผมขอเรียนจริง ๆ ว่าผมรักแบบที่คุณวิจิตร วิจิตรวาทการว่า เรายังมีที่เกาะที่อื่นอีกนะครับ คือเดิวนี่อังกฤษ - อเมริกาซึ่งเป็นชาติใหญ่ตรงกันข้าม เขาก็เป็นศัตรูกับเรา ที่นี้ถ้าเอาแบบ ๒ เขาก็เป็นศัตรูกับเรา เพราะฉะนั้น ไหน ๆ จะต้องมิตัดแล้ว เราก็ควรหามิตรบวกเข้าอีก

นายกรัฐมนตรี : เดิวนี่เราไม่อยากจะป็นศัตรูกับใคร

นายโประ สมหาร : ถ้าอย่างนั้น ใจผมเชื่อว่า การที่เขาจะให้ดินแดนเราหรือไม่นั้นไม่สำคัญ ผมนึกว่าอย่างไร ๆ ก็ให้โลกเขาเห็นว่า เราทำด้วยความจำเป็นดีกว่า

น.อ.ถวัลย์ ชำรงนवासวัสดิ์ : สัญญานั้นเขาบอกว่าจะเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ หรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ อย่างนั้นไม่ใช่หรือ

นายกรัฐมนตรี : ทำเป็นลายลักษณ์อักษรดีกว่า แต่บอกว่าลับก็แล้วกัน เพราะเราก็เคยร้องอยู่ว่า สันติภาพ ๆ

นายปรีดี พนมยงค์ : ขอให้ถามทุก ๆ คน ส่วนผมเองนั้นแสดงความเห็นแล้ว

นายกรัฐมนตรี : คุณมังกร พรหมโยธีว่าอย่างไร

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : ผมก็เห็นด้วยทุกอย่าง

นายวณิช ปานะนนท์ : ถ้าอย่างนั้นวิธีพูดกับเขา ผมอยากจะเรียนเสียด้วยว่า
เรารู้สึกว่า ขอบใจเขา ในการที่เขาจะช่วยลอสท์เทอร์ทอรี่นี้ แต่ว่าการที่
จะช่วยนั้น ต่อไปท่านจะเป็นอย่างไรก็ไม่รู้...

นายปรีดี พนมยงค์ : อย่าไปพูดว่าต่อไปท่านจะเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ อย่าไปพูด
อย่างนั้น

นายวณิช ปานะนนท์ : ถ้าอย่างนั้นก็บอกว่า รู้สึกว่าท่านทำด้วยเกียรติยศจึง
ได้ทำอย่างนี้

นายควง อภัยวงศ์ : ดีแล้ว

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : ได้รับรายงานมา ที่วัฒนามีเครื่องบินของเราขึ้นต่อสู้
กับเขา ๑ เครื่อง และของเขา ๑๗ เครื่อง ของเราถูกยิงตกไป

นายกรัฐมนตรี : ที่วัฒนาเข้ามาตีเหมือนกันหรือ

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : เขามา ๑๗ เครื่อง ที่แรกของเราสั่งไม่ให้ต่อสู้ แต่
คำสั่งคงจะเข้าไปจึงได้เกิดต่อสู้กันขึ้น

พล.ต.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : เวลา ๘.๓๐ น.

นายปรีดี พนมยงค์ : เมื่อเราตัดตอนท้ายแล้วจะมีอะไรที่จะต้องแก้ไขอีกบ้าง
หรือไม่

ที่ประชุมตกลงให้นายดิเรก ชัยนาม นายวณิช ปานะนนท์ และพระองค์เจ้า
วรรณไวทยากรวรรณไปเจรจา โดยตัดตอนการที่จะคืนดินแดนให้ออกเสีย
นายกรัฐมนตรี : กองทัพเรือได้ข่าวอะไรบ้าง

พล.ร.ต.ผัน นาวาวิจิตร : เมื่อคืนลาดตระเวนอยู่ทางเกาะสีชังและเกาะไผ่ ไม่
ได้พบกัน พบแต่เรือสินค้าของญี่ปุ่นในสีชังเท่านั้น และตอนนี้ได้ส่งข่าว
ไปว่าเมื่อคืนยกขึ้นสงขลา ให้เขาเตรียมตัวไว้เท่านั้น

นายกรัฐมนตรี : ถ้าตกลงตามนี้แล้ว เราจะต้องออกคำแถลงการณ์

นายปรีดี พนมยงค์ : ผมก็นึกว่าต้องเป็นรูปนั้น เราก็บอกว่าเราถูกอัลติเมตัม^{๓๐} อย่างนี้

นายกรัฐมนตรี : ให้เขาถามที่พระตะบองกับพิบูลสงครามดูที่

นายควง อภัยวงศ์ : ว่าเป็นอย่างไรแล้วอย่างนั้นหรือ

นายกรัฐมนตรี : ถูกแล้ว

พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน เข้ามาในประชุมเวลา ๑๐.๐๕ น.

นายกรัฐมนตรี : ถูกจับหรือ

พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน : ครับ ถูกจับที่บางปูตี ๕ มีเรือใหญ่เข้ามาจอดที่หน้าสะพานทีเดียว เข้าใจว่าจะเข้ามาในสันดอนแล้ว หรือจะยังไม่เข้าก็ไม่ทราบ

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : อ่านโทรเลขของพระรามอินทราดังต่อไปนี้ “ได้รับโทรศัพท์จากตำรวจสวายดอนแก้วแจ้งว่า เวลา ๗.๐๐ น. เศษ มีทหารชาติญี่ปุ่นมีรถรบประมาณ ๑๐๐ คัน พร้อมปืนใหญ่บุกเข้ามาในสวายดอนแก้ว แล้วมาหยุดอยู่ที่เครื่องกีดขวาง ยังไม่มีการยิงกัน” แปลว่ายังไม่ได้ล้ำเข้ามา

เวลา ๑๐.๑๐ น. **นายวณิช ปานะนนท์ นายดิเรก ชัยนาม และพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร** กลับเข้ามาสู่ที่ประชุม

นายวณิช ปานะนนท์ : ตามที่ฝ่าพระบาทกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ไปพูดตกลงในเรื่องแบบฟอร์มที่จะทำนั้น ได้ตกลงกันดังต่อไปนี้ (อ่านหนังสือข้อตกลงเป็นภาษาอังกฤษ)

นายดิเรก ชัยนาม : ที่นี้นายอามาตาก็ชี้แจงเพิ่มเติมว่า คือในข้อ ๒ ที่ว่า (อ่านเป็นภาษาอังกฤษ) หมายความว่า ในการนี้เราถูกล้อมทางทหารหมด คงจะต้องมีการตกลงกันในเรื่องเศรษฐกิจการคลังกันอีก ซึ่งในนั้นเขาบอกว่าไม่ต้องใส่ไว้ และแอมบาสซาเดอร์^{๓๑}จะได้มาตกลงเจรจากับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจต่อไป

๓๐ Ultimatum ยืนคำขาด

๓๑ Ambassador หมายถึงเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทยในขณะนั้น

นายวณิช ปานะนนท์ : คือเขาชี้แจงว่าเมื่อเราถูกล้อมแล้ว เขาก็จะต้องช่วย

พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร : แต่เขาว่าจะต้องเจรจากัน เขาไม่ว่าจะช่วย

นายกรัฐมนตรี : เรื่องพาสเสงั้น ขอให้ไปเจรจากับเขาว่าขอให้ผ่านไปเลย อย่าให้พัก เพราะที่พักของเราไม่มี เสบียงอาหารก็ไม่มี

นายปรีดี พนมยงค์ : ทางซอเวเรนตี^{๓๒} นั้น ต้องไปข้อมความเข้าใจกับเขาอีกว่า ที่พูดกันนี้จะเฉพาะในเรื่องทางทหารเท่านั้น ส่วนทางอื่นนั้น เขาจะต้องเคารพเรา และจะมาเอาการเศรษฐกิจการคลังด้วยนั้นไม่ได้ นี่ต้องข้อมความเข้าใจเสียด้วย

พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน : ของมันกว้างมาก

นายวณิช ปานะนนท์ : ผมเป็นผู้รับคำสั่งไปให้พูดตามที่ตกลงจึงขอข้อมเสียก่อนที่จะพูดอีก

(๑) เข้าใจว่าไม่ใช่เป็นการปลดอาวุธเรา ถ้าดังนั้นไม่ยอม

(๒) เรื่องพาสเสงจะไม่พักที่บางกอก ถ้าพักไม่ยอม

(๓) ในข้อ ๒ เข้าใจว่า จะเฉพาะกับทหารเท่านั้น

(๔) นี่เป็นการข้อมความเข้าใจ ไม่เกี่ยวกับข้อตกลงซึ่งเป็นไปนั้นแล้ว

ที่ประชุมตกลงให้นายวณิช ปานะนนท์ นายดิเรก ชัยนาม และพระองค์

เจ้าวรรณไวทยากร ออกไปข้อมความเข้าใจ

พล.ต.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : ได้รับโทรเลขจาก มท.๕ (อ่านโทรเลข) “ทหารพม่าฝ่ายอังกฤษเข้ามายึดรถไฟประจวบ และเข้ายิงต่อสู้เพื่อยึดสถานีตำรวจและกองบินน้อยที่ ๕ ตั้งแต่ ๕ นาฬิกา ๓๐ วินาที ๘ ส่งกำลังทางเรือขึ้นฝั่ง ๓ ลำ ขณะนี้กำลังรวมกำลังต้านทานระหว่างประจวบกับคั่นกะไต”

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ได้รับรายงานจากคณะกรรมการจังหวัดนครศรีธรรมราชเมื่อเวลา ๙.๐๐ น. ๔๐ นาที ญี่ปุ่นได้ยกทหารขึ้นที่ปากน้ำของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดตำรวจต้านทานไว้แล้ว

นายวณิช ปานะนนท์ นายดิเรก ชัยนาม และพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร กลับมาสู่ที่ประชุม

นายดิเรก ชัยนาม : ในการข้อความเข้าใจนั้น ข้อ (๑) เรื่องปลดอาวุธ เขารับรองว่าไม่ปลดอาวุธของเรา เพราะเขาถือว่าเป็นการเสียเกียรติยศ ข้อ (๒) เรื่องพาสเสงเขาบอกว่าไม่พักที่กรุงเทพฯ ๑

พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร : เขาบอกว่าที่ต้องการนั้นทั่ว ๆ ไป ยังไม่พูดถึงกรุงเทพฯ ๑ คือต้องการที่อยู่กับเสบียงอาหารสำหรับทหารของเขาและการคมนาคมนี้แหละที่เขาต้องการ ที่นี้เขาบอกว่า สำหรับกรุงเทพฯ ๑ นั้น เขาไม่มีเจตนาที่จะเข้ามาในซิตี้^{๓๓} คือในตัวเมือง เพราะเขาเห็นว่าเป็นการขัดต่อออนเนอร์^{๓๔} แต่เขาก็ไม่พูดชัด ๆ เขาบอกว่าในการที่ทหารผ่านมานั้น โดยเหตุที่สถานีรถไฟของเรายู่ที่กรุงเทพฯ ๑ เขาก็ต้องผ่านมา แต่บางทีใกล้ ๆ กรุงเทพฯ ๑ อาจจะต้องพัก ที่นี้สำหรับดอนเมืองเขาบอกว่า เขาต้องการใช้เขาบอกว่า กรณีที่เขาจะเข้ามาในกรุงเทพฯ ๑ ก็เพื่ออย่างเช่นว่ารถจักรจะต้องซ่อมแซมบ้าง ก็อาจจะเข้ามาที่มักกะสัน คือถ้ามีอะไรซ่อมเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็อาจจะเข้ามา แต่เขาไม่มีเจตนาจะเข้ามาอย่างอื่น และเขาบอกว่า เครื่องบินอังกฤษอาจจะมาโจมตี คือถ้ามาจากร่างกุ้งก็ได้ เพราะฉะนั้นสำหรับดอนเมืองเขาจะต้องขอใช้ต่อไป ในเรื่องเศรษฐกิจอะไรนั้น ก็จะได้ตกลงกันเป็นเรื่องต่างหาก ผมเลยบอกว่า ถ้ามีการเจรจาก็จะต้องผ่านทางทูต เขาก็บอกว่า เขาจะผ่านทางปรอบเปอร์แซนแนล^{๓๕} อย่างเรื่องขายทองเช่นนี้ ถ้าจะพูดตรงกับเจ้าหน้าที่ที่ดึกว่า แต่เขารับว่าจะผ่านทางปรอบเปอร์แซนแนล

และมีเรื่องเกี่ยวกับตัวบทอีกเรื่องหนึ่ง คือความตกลง ที่แรกตกลงกันว่าลับ แต่ที่นี้เขาบอกว่า จะต้องไปชี้แจงแก่ประชาชน ทางเราจึงบอกว่าอย่า

๓๓ City หมายถึงกรุงเทพฯ

๓๔ Honour เกียรติยศ

๓๕ Proper Channel หมายถึงการเจรจาผ่านช่องทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

ไปโฆษณาด้วยทเลย ที่นี้ได้ตกลงกันว่าเราจะบอกว่า เราได้ยอมให้ทหาร
ของเขาผ่านไปและเขายอมรับรองเอกราชของเรา คือขอเวอร์นิตี้

นายปรีดี พนมยงค์ : ถ้าอย่างนั้นเราก็มีทางแนบเนียนกว่าอีกหน่อย ดีแล้วที่
พูดอย่างนั้น คือแทนที่จะทำเป็นสัญญา ก็ให้เขาทำเป็นแอตชวรานส์^{๓๖} โดย
ผูกมัดเขาฝ่ายเดียว คือหมายความว่าเราจะมาขอพาสเสงโดยมีเงื่อนไขตั้ง
ต่อไปนี้เป็นแอตชวรานส์ เราไม่ต้องเซ็น ให้เขาเซ็นฝ่ายเดียว ถ้าอย่างนี้
แนบเนียนขึ้น

พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร : คือตามทางการนั้นเราก็ต้องเก็บความแล้วทำหนังสือ
ตอบเขา คือหนังสือตอบของเราอย่างไรก็ต้องมีถึงเขา

นายปรีดี พนมยงค์ : เดิมเขาพูดถึงมอราลอบลิกชัน^{๓๗} อย่างนั้นมิใช่หรือ

นายดิเรก ชัยนาม : ถูกแล้ว

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ถ้าไม่เขียนแล้วกลัวว่าจะลำบาก เราไม่มีอะไรแสดง
เลย เพราะเราเป็นฝ่ายอยู่ข้างล่างเขา

นายกรัฐมนตรี : ตกลงว่าเขาจะประกาศโฆษณาหรือ

พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร : ถูกแล้ว ตกลงว่าให้ทหารเขาผ่านไปได้ และเขา
รับรองเอกราชของเรา

นายปรีดี พนมยงค์ : เรื่องดอนเมืองจะว่าอย่างไร

นายกรัฐมนตรี : ไม่ว่าที่ไหนเรายอมไม่ได้ทั้งนั้น

นายวิลาศ โอستانนท์ : ได้รับข่าวจากสิงคโปร์ว่า เนเธอร์แลนด์อินดีส์^{๓๘} ได้
ประกาศสงครามแล้ว

เมื่อได้จัดพิมพ์ข้อตกลงดังกล่าวที่แนบไว้แล้ว ที่ประชุมตกลงให้นายดิเรก
ชัยนามไปลงนามในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งนายดิเรก

๓๖ Assurance หนังสือรับรอง, หนังสือประกัน

๓๗ Moral Obligation ข้อผูกมัดทางศีลธรรม

๓๘ เนเธอร์แลนด์อินดีส์ อาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งสถาปนาเป็นสาธารณรัฐ
อินโดนีเซียเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓

ชยันนามได้ออกไปกับนายวณิช ปานะนนท์ และกลับเข้ามาเวลา ๑๑.๒๕ น. แจ้งว่าได้ลงนามแล้ว และพวกคณะทูตญี่ปุ่นกลับไปแล้ว (ตั้งสำเนาสัญญาที่แนบอยู่ท้ายรายงานนี้)

นายกรัฐมนตรี : ข้างนอกเขาว่าอย่างไรกัน ลองฟังเสียงดู

พล.ต.พิชิต เกரியงค์ดีพิชิต หลวงวิชิตสงคราม และพระศิลปินคัมภีร์ศตราคม ออกไปฟังข่าวข้างนอก

นายควง อภัยวงศ์ : จังหวัดพิบูลสงครามถูกยึดแล้ว (อ่านโทรเลข) “ทำแพถูกยึดแล้ว หน่วยวิทยเคลื่อนที่ถูกยึด ทหารพม่าเข้าทำการปิดสถานีรถไฟและได้ทำการต่อสู้กับทหารญี่ปุ่น ที่หัวหินว่าประจวบถูกไฟไหม้และขอลำลงไปช่วยที่เพชรบุรีไม่มี ทิวฒนา หลวงไพบร์ ฯ บอกว่าหยุดรบแล้ว แต่ญี่ปุ่นยังโจมตีด้วยเครื่องบิน”

พล.ต.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : เวลา ๑๑.๓๐ น. เวลานี้กองยานยนต์ญี่ปุ่นผ่านพระตะบองมาแล้ว กำลังมุ่งตรงมามงคลบุรี ถามว่าจะให้ปฏิบัติอย่างไร

นายวิลาศ โอสถานนท์ : ข้าราชการจากสิงคโปร์ เวลา ๑๐.๓๐ น. ข้าราชการนิวออร์ดแจ้งว่าเรือดำน้ำญี่ปุ่น ๔ ลำกับเครื่องบิน ๖ เครื่องถูกทำลาย กับเรือบรรทุกเครื่องบินญี่ปุ่นอีก ๑ ลำถูกทำลายที่นอกปานามา ทหารเรือญี่ปุ่นที่เข้าไปตีกลันตันได้แล่นหนีโดยเต็มฉัตร เจ้าหน้าที่ป้องกันภัยทางอากาศของสหรัฐมละยูแผนกระวังระเบิดเพลิงได้เข้าประจำทำงานตั้งแต่นั้นจนถึงเข้าพรุ่งนี้

นายกรัฐมนตรี : นี่เราจะต้องบอกให้ประชาชนทราบไหม ประเดี๋ยวเขาจะตกใจกัน รกรบเข้ามาตั้ง ๕ - ๖๐๐ นี่เราเห็นจะต้องออกแถลงการณ์

นายปรีดี พนมยงค์ : ทางสภาเราควรจะเรียกประชุมวิสามัญไหม

นายทวี บุญยเกตุ : ได้เตรียมให้เซ็นไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้กำหนด เป็นแต่เซ็นเตรียมไว้ ถ้าจะเอวั้นไหนก็รอกลงไปเลย

นายกรัฐมนตรี : (พูดกับนายวณิช ปานะนนท์) โทรศัพท์พูดกับสถานทูตชิรกรบเข้ามาที่พระตะบองจะให้หยุดที่ไหน กำลังเคลื่อนที่เข้ามาเรื่อย ๆ ราว ๖๐๐ คัน

นายวณิช ปานะนนท์ออกไปโทรศัพท์

นายกรัฏมนตรี : เห็นจะต้องออกแถลงการณ์ว่า เมื่อเช้านี้ คือเวลา ๒.๐๐ นาฬิกา ทหารญี่ปุ่นได้ล่องลำเข้ามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงเวลาเที่ยง

นายปรีดี พนมยงค์ : และแถลงไปด้วยว่า เราได้พยายามต่อสู้แล้ว แต่ภายหลัง เขาได้ขึ้นมาหลายจุดต่อหลายจุดก็เหลือกำลังที่เราจะป้องกันได้ แล้วเขาได้มาขอเจรจากับเรา

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ก็บอกว่าภายหลังก็ได้มีการตกลงนี้ไปแล้วกัน

นายปรีดี พนมยงค์ : ไม่ใช่ตกลงอย่างนี้ ต้องว่า แล้วเขาได้มาขอเจรจากับเรา เพราะมีฉะนั้นเราจะเสียหาย

นายกรัฏมนตรี : บอกว่าเราได้พยายามต่อสู้แล้ว ในที่สุดทางญี่ปุ่นก็ได้มาเจรจาขออย่างนี้ ๆ และเราเห็นว่าการที่จะต่อสู้ต่อไปนั้นก็เป็นการเปลืองชีวิตผู้คน และทรัพย์สินสมบัติ เราจึงได้ผ่อนผันตกลงกับเขา และในที่สุดท้ายก็ขอให้ประชาชนพลเมืองจงเชื่อฟังรัฐบาลต่อไปเถิด

นายปรีดี พนมยงค์ : ขอให้คุณวิจิตร วิจิตรวาทการไปร่างดู

นายกรัฏมนตรี : เอ นี่เป็นความผิดของเราหรือไม่

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : เขามาตามธรรมชาติ เราไม่ได้ทำผิดอะไร

นายกรัฏมนตรี : ว่าอย่างไรคุณเทียร เก่งระดมยิงคนพูดตรง เราทำผิดอะไรบ้างไหม

น.อ.เทียร เก่งระดมยิง : เราก็ได้ทำถูกที่สุดแล้ว แล้วเราก็ได้ทำการต่อสู้กันจนถึงอย่างนี้แล้ว และผมยังวิตกอยู่เหมือนกันว่า ถ้าท่านนายกรัฏมนตรียามาเร็วไปก็จะลำบากเหมือนกัน ดีแต่มาช้าไปหน่อย

นายกรัฏมนตรี : ก็ไม่มีอะไรแล้ว แถลงการณ์บอกประชาชนก็แล้วกัน

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : ที่เขียนนี้ประเดี๋ยวผมจะเอาไปเสนอท่านนายกรัฏมนตรีก่อน

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : บ่าย ๆ จะประชุมกันอีกไหม ประเดี๋ยวจะมีเรื่องอะไรกันอีก

นายกรัฏมนตรี : ตอนบ่ายประชุมอีกที่ บ่าย ๑๗.๐๐ นาฬิกาไปที่บ้านผมก็แล้วกัน

ที่ประชุมตกลงให้นายวิจิตร วิจิตรวาทการรับไปร่างคำแถลงการณ์รัฐบาล
เสนอนายกรัฐมนตรี แล้วประกาศต่อไปได้ กับให้กำหนดเวลาประชุมในเย็น
วันนี้เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกาอีกครั้งหนึ่ง

ปิดประชุมเวลา ๑๑.๕๕ นาฬิกา

คำแปลข้อตกลง

ระหว่างผู้แทนฝ่ายไทยและญี่ปุ่น

ผู้ลงนามข้างท้ายนี้ ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องแล้วจากรัฐบาลของตน ตกลงกันดังต่อไปนี้

๑. เพื่อจะจัดการกับสถานะการณ์เร่งด่วนในเอเชียตะวันออก ประเทศไทย จะอนุญาตให้กองทหารญี่ปุ่นผ่านดินแดนของประเทศไทยไปได้ และจะให้ความสะดวกทุกอย่างที่จำเป็นเพื่อการผ่านดังกล่าว ตลอดจนดำเนินการต่าง ๆ โดยทันที เพื่อหลีกเลี่ยงความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันทุกอย่างอันอาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างกองกำลังทหารญี่ปุ่นกับกองกำลังทหารไทย

๒. รายละเอียดเพื่อการปฏิบัติตามวรรคแรก จะต้องตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารทั้งสองประเทศ

๓. ประเทศญี่ปุ่นให้ประกันว่าเอกราช อธิปไตย และเกียรติยศของประเทศไทยจะได้รับการเคารพ

ทำไว้สองชุด ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๑๙๔๑

(ลงชื่อ) **ดิเรก ชัยนาม**

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฝ่ายไทย

(ลงชื่อ) **ท. ทสึโบกะมิ**

เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น

บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี

๘ ธันวาคม ๒๕๔๔ ตอนบ่าย

ในตอนบ่ายวันนี้ได้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

เปิดประชุมเวลา ๑๗.๐๕ นาฬิกา

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา เสด็จเข้ามาในที่ประชุม

เรื่อง ประเทศไทยถูกรุกราน (ต่อ)

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : คำแถลงการณ์เสร็จแล้ว ผมขอประทานรายงาน และเมื่อ ๑๕.๐๐ นาฬิกา ที่ปรึกษาสถานทูตญี่ปุ่น นายโกอิชิอิมาบอกว่า ทหารญี่ปุ่นที่ปากน้ำจะขอเข้ากรุงเทพ ฯ ผมได้บอกไปว่าเรื่องนี้ต้องพูดกันเป็นทางการ เพราะในข้อสัญญาข้อ ๒ บอกว่า จะต้องตกลงกัน และถ้าผมจะช่วยเหลือได้แล้วก็พยายามที่จะช่วยโดยเร็วที่สุดที่จะให้ตกลงกันได้ แต่ในเรื่องนี้ผมช่วยอะไรไม่ได้

นายกรัฐมนตรี : เมื่อกี้เขาโทรศัพท์มาบอกว่า พวกกรรมการอยากจะขอมาพบ ขอให้ช่วยจัดการ

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : วันนี้คุณดิเรก ชัยนามรับทูตอังกฤษกับทูตอเมริกา เขาก็แสดงความเสียอกเสียใจ คือบอกว่าเห็นใจเรา และทูตอเมริกาก็บอกว่าให้ยอมหนีก่อนก็แล้วกัน แล้วต่อไปก็จะมีทางแก้ตัวได้ คือทั้งสองคน

แสดงความเห็นใจ ไม่ใช่โกรธเคืองอะไร กระผมไม่ได้อยู่ด้วย คุณติเรก ฯ
เล่าให้ฟัง

นายประยูร ภมรมนตรี : ทางล่างแตกต่างกันมาก ชื้อข้าวซื้อของ ของขึ้นราคา
มาก

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : คำแถลงการณ์ได้อ่านทางวิทยุแล้วเมื่อบ่ายนี้สองหน
ทูตอังกฤษกับอเมริกันเขาขอแถลงการณ์เป็นภาษาอังกฤษ เราก็ให้ไป

นายกรัฐมนตรีย : คุณหลวงวิจิตรวาทการได้ฟังข่าวมาอย่างไรบ้าง

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : ผมยังไม่มีโอกาสพบใครเลย

นายกรัฐมนตรีย : อาจารย์ว่าอย่างไร

นายปรีดี พนมยงค์ : เดียวนี้พวกเด็กหนุ่ม ๆ ที่อยากรบก็มีบ้าง และพวกที่ไม่
อยากรบก็มี แต่ทางแถบบ้านผมก็ไม่มีอะไร

นายกรัฐมนตรีย : ผมนึกว่าทุก ๆ กระทรวงควรจะไปชี้แจงความจำเป็นต่าง ๆ
เราต้องช่วยกัน คือหมายความว่าอย่างไร ๆ ก็ให้พินบ้านเราไปได้ก็เป็
การดี

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : อัครราชทูตอังกฤษถามว่า ถ้าหากอังกฤษจะพุ่งเข้า
มาในเขตของไทยบ้าง แล้วไทยจะสู้อังกฤษไหม คุณติเรก ชัยนามได้ตอบ
ไปว่า ให้เข้ามาเถอะ

นายกรัฐมนตรีย : เชื่อว่าคงไม่เข้ามาหรอก ทางใต้ได้ข่าวอย่างไรบ้าง

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : เขาว่าเรือญี่ปุ่นเข้ามา ๑๕ ลำ

นายกรัฐมนตรีย : ที่ชุมพร ๑๒ ลำ สงขลา ๒๐ ลำ

นายปรีดี พนมยงค์ : นี่หยุดยิงกันเรียบร้อยแล้วไม่ใช่หรือ

นายกรัฐมนตรีย : ก็ยังมีบ้างที่คั่นกะได

นายชวง เชวงศักดิ์สงคราม : ได้โทรเลขห้ามไปแล้ว

นายปรีดี พนมยงค์ : ข้อตกลงเกี่ยวกับการที่เขาจะมาใช้ข้าวของหรือจะซื้อ
ข้าวของอะไรเหล่านี้ คือเขาจะต้องมีเงิน การที่เขาจะใช้กับใครและใช้
อะไรนั้น จะต้องมีการตกลงที่เราจะต้องทำรายละเอียดเอาไว้ และเงินนั้นเขา

จะต้องทำรายละเอียดเอาไว้ และเงินนั้นเขาจะต้องมีฝากไว้ คือให้มีเครดิต^{๓๙} ขึ้น นี่เป็นข้อสำคัญ ประเด็นจะมาใช้เปล่า ๆ

นายกรัฐมนตรี : เรื่องมันก็ควรจะเป็นอย่างนั้น แต่ถ้าก็เห็นจะต้องใช้เปล่า

นายปรีดี พนมยงค์ : เมื่อมีทางพูดแล้ว เราก็ต้องพูดไว้เสียด้วย

นายกรัฐมนตรี : ก็ให้กระทรวงคมนาคมรับเอาไป เวลานี้จากสงขลาเข้ามายึดหาดใหญ่ไว้แล้ว

นายปรีดี พนมยงค์ : เวลานี้ตายเท่าไร

นายช่วง เชวงศักดิ์สงคราม : ของเราที่นครศรีธรรมราชนายทหารตาย ๓ คน

นายปรีดี พนมยงค์ : ของเขาเป็นตายอย่างไรบ้าง

นายช่วง เชวงศักดิ์สงคราม : ก็มีบาดเจ็บบ้างตายบ้าง

นายกรัฐมนตรี : พระคิลี^{๔๐} ๑ ไปเข้าประชุมกรรมการ พวกกรรมการเขาบอกว่า อยากจะขอมาพักที่สปอร์ตคลับ ถ้าจะมาพักชั่วคราวก็เห็นจะได้ เวลานี้ผมคนเดียวเต็มที เห็นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ช่วยผมบ้าง

พล.ต.อดุล อดุลเดชจรัสเข้ามาสู่ที่ประชุม

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : เรื่องกรรมการนั้นผมบอกชื่อไป...คน^{๔๑} มีพระคิลี^{๔๒} ๑ คนหนึ่งแล้ว เขาบอกว่าควรจะมีทางตำรวจสักคนหนึ่ง ผมบอกว่าในตัวบทสัญญาามีบอกว่า “มิลิตารี ออทอริตี”^{๔๓} เพราะฉะนั้นจะต้องเป็นทหาร เขาจึงบอกว่า ถ้าเป็นอย่างนั้นก็เอาทหารเรือสักคนหนึ่ง และทางฝ่ายเขา ๆ ก็ต้องนายพลเรือตรีอะไรก็ไม่ทราบกับนายทหาร

นายกรัฐมนตรี : หลวงอดุล ๑ ลงไปพูดกับพระคิลี^{๔๔} ๑ ดู (แล้วกล่าวกับพระองค์เจ้าอาทิตย์ ๑) ฝ่าพระบาททรงทราบอะไรมาบ้าง

พระองค์เจ้าอาทิตย์ ๑ : ยังไม่ทราบอะไรเลย

๓๙ Credit หลักฐานคำประกันที่ให้ไว้กับรัฐบาลไทย

๔๐ เอกสารเดิมไม่ชัดเจน

๔๑ Military authority เจ้าหน้าที่ทหาร

นายกรัฐมนตรี : ขอให้เอาสำเนาข้อตกลงเมื่อเข้าให้ดู

นายทวี บุญยเกษตรสังสำเนาให้ดู

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : คือเขาเสนอมา ๔ แปลน แล้วเราเลือกแปลนนี้ และข้อสุดท้ายเราขอตัดออก รวมความที่เราให้พาสเสงเขา

พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ : ทางต่างประเทศเขาว่าอย่างไร ทางอังกฤษ

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : อังกฤษก็บอกว่าเห็นใจ แต่ตาครอสบี้พูดเยาะเย้ย หน่อยว่า ไม่ควรไปบอกเสียก่อนว่าจะสู้จนคนสุดท้าย แต่พอ ๖ ชั่วโมงนั้น ก็ยอมเสียแล้ว แต่ก็บอกว่าเห็นใจ

นายกรัฐมนตรี : ก็ไม่มีใครสู้จนคนสุดท้ายทั้งนั้น (พูดกับพระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ)
เซอร์ซิลล์เขามีหนังสือมาบอกว่าให้ป้องกันตัวเอง

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : นี่เราก็ก๊เบ้อเอาไว้โฆษณาทีหลัง คือพอเราได้รับอันนี้แล้วเราจึงได้ยอม

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : พวกข้าราชการนั้น พรุ่งนี้ให้มาทำงานตามเดิมไม่ดีหรือ

นายวิลาศ โอสถานนท์ : ประกาศทางวิทยุแล้ว

นายกรัฐมนตรี : ข่าวยิงคโปร์วอย่างไรบ้าง

นายวิลาศ โอสถานนท์ : ข่าวยิงคโปร์ตอนหลังนี้ที่เจ้าหน้าที่รับฟัง ได้มีคลื่นรบกวน แต่เมื่อคืนนี้ฟังได้ชัดเจน มีข่าวลือที่พูดบอกว่าญี่ปุ่นที่เข้าตีโคตาบารูนันได้ถอยแล้ว แต่ทางใต้โคตาบารูนันขึ้นได้แล้ว

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ผมได้ยินแว่ว ๆ เรือประจันบานอเมริกาจม และตามข่าวก็ว่าญี่ปุ่นถูกจมเรือบรรทุกเครื่องบิน ๑ ลำ เรือลาดตระเวน ๒ ลำ และยังมีเรือปืนเรืออะไรอีกก็ไม่รู้

พล.ต.ด.อดุล อดุลเดชจรัส : พระคิลป์ ฯ ว่า เขาอยากจะพักที่สปอร์ตคลับ เพราะสวนลุมพินีไม่มีที่ จะต้องลองพูดกับเจ้าของดูก่อน ถ้าไม่ได้ก็ขอให้เขาพักที่สถานทูตหรือตามบ้านญี่ปุ่นอื่น ๆ

นายกรัฐมนตรี : มีข่าวอะไรอีกไหม ผมเองก็ไม่มีข่าวอะไร

พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน : ทางสมุทรปราการเข้ามาถึงไหนแล้ว

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : คงติดอยู่ที่พระโขนง คือเมื่อทางตำรวจเราห้าม เขาก็ไม่เข้ามาอีก

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : ได้ตกลงกันเมื่อเข้านี้แล้วว่าเขาจะไม่เข้ามาในซีตี้

นายกรัฐมนตรี : แถลงการณ์เท่านั้นก็เห็นจะพอแล้ว

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : ผมนึกว่าพอสำหรับเวลานี้

นายกรัฐมนตรี : ต่อไปจะพูดได้อีกหรือไม่ แต่ผมเองก็ไม่มีอะไรจะพูดได้อีกแล้ว ไม่มีภูมิที่จะพูดอีกแล้ว เก่งมาหลายปี ๓ - ๔ ปี คราวนี้หมดภูมิ เราลองพิจารณาดูซิว่าจะมีทางอะไรที่จะเอาตัวรอดได้ จะมีทางอะไรดี ชุณ
สมาหารเห็นว่าอย่างไร

นายโประ สมาหาร : ผมคิดว่าถ้าจะให้ดี เรารอความเคลื่อนไหวของเขาสัก ๒ วัน

นายกรัฐมนตรี : ไม่ใช่ ในใจท่านชุณจะตกลงอย่างไร

นายโประ สมาหาร : ใจผมก็เห็นอย่างเมื่อกลางวัน

นายกรัฐมนตรี : บางคนเขาเห็นว่าควรจะรบต่อไปอีก ผมเองก็ไม่ว่าจะเอาอย่างไรเหมือนกัน

พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ : การตกลงเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าเราร่วมมือด้วย

นายกรัฐมนตรี : ก็โดยปริยาย

นายดิเรก ชัยนามเข้ามาในที่ประชุม

นายกรัฐมนตรี : คุณดิเรก พูดว่าอย่างไร

นายดิเรก ชัยนาม : ผมได้เชิญทูตอังกฤษและทูตอเมริกันมาชี้แจงว่า ผมได้รับบัญชาจากท่านนายกรัฐมนตรีให้เป็นผู้ชี้แจง และได้เล่าข้อเท็จจริงให้ทูตอังกฤษฟังว่า เดิมนั้นแอมบาสซาเดอร์เขาได้มาอย่างไร และจนกระทั่งเราได้ต่อสู้ และจะเป็นได้ว่าเราได้สู้จนถึง ๗.๐๐ นาฬิกาเข้านี้ และโดยเหตุที่เราสู้ไม่ไหว จึงได้สั่งให้หยุดยิง เพราะฉะนั้นการเจรจาอะไรต่าง ๆ ก็ถือว่าเราได้เจรจาด้วยดีที่สุดในสิ่งที่ทำได้ เขาถามว่าเราได้เจรจาอย่างไร ผมก็ตอบว่าเป็นไปตามที่ได้แถลงการณ์นั้นแล้ว คือ (๑) เรอนุญาตให้ทหารผ่าน และ

ในการนี้เราจะอำนวยความสะดวกในมิลิตารี เนสเสสซิตี^{๔๒} (๒) เราจะเคารพในอธิปไตย เอกราช และเกียรติยศของประเทศเรา แก่กับบอกว่าแกเอาใจอยู่ที่ว่า ทำไมรัฐบาลไม่พูด หรือรัฐมนตรีคนใดไม่ได้พูดเลยว่า ได้ต่อสู้อย่างสมเกียรติแล้ว เพราะแกได้รับรายงานหลายทางเหมือนกัน และแกมีว่าอยู่นิดหนึ่งว่า ทำไมจึงไปเดินโปลีซี^{๔๓} ออกกฎหมายเมื่อเร็ว ๆ นี้ ควรจะเจ็บเสียดีกว่า ผมก็แก้ไขไปว่า ที่เราพูดไปนั้นก็ต้องบลัฟ^{๔๔} เหมือนกัน เรารู้เหมือนกันว่าเราสู้ไม่ได้ แต่ที่เราพูดอย่างนี้ก็เพื่อป้องกันไม่ให้เลือนั่นเข้ามา แกก็บอกว่าแกเข้าใจแล้ว ซึ่งเดิมแกบอกว่าไม่เข้าใจ ที่นี้แกบอกว่าสำหรับฐานะคนอังกฤษในเมืองไทยนั้นในเวลานี้จะมีฐานะอย่างไร คือเรื่องนี้เมื่อเข้าเราได้พูดกันแล้ว ผมก็เลยบอกว่าเราเพียงแต่ให้เขาผ่านเท่านั้น เราเป็นกลาง เราไม่ได้เข้ากับใคร เพราะฉะนั้นฐานะคนอังกฤษในประเทศไทยก็คงเหมือนเช่นเดิม แกก็บอกว่า ขอให้รายงานให้รัฐบาลทราบเสียด้วยว่าหวังใจว่าทางราชการตำรวจของเราคงจะดูแลสถานทูตไม่ให้เกิดเรื่องขึ้นได้ และแกบอกว่า หรือว่าทางรัฐบาลญี่ปุ่นจะคัดค้านรัฐบาลไทยในการที่อังกฤษได้รบกับเขาแล้ว ถึงแม้ว่าไทยจะเป็นกลางก็เหมือนกับยอมเขาแล้ว ถ้าแม้ว่าจะบังคับไม่ให้คนอังกฤษอยู่ในประเทศไทยแล้ว แกก็ขอความสวดทวน คือขอรถในการที่จะลำเลียงผู้คนออกไป ผมก็ตอบไปว่า เราเป็นกลาง เพราะฉะนั้นมีอีกอันหนึ่งซึ่งสำคัญมาก คือเมื่อผมได้ตอบไปแล้ว แกบอกว่า ใน ๒ เดือนนี้ก็จะรู้กันว่าใครแพ้ และแกบอกว่าใน ๒ - ๓ วันนี้ อังกฤษกับอเมริกาจะไปบอมบ์โตเกียวแล้ว เพราะฉะนั้นอยากจะถามไทยว่า เมื่อจะแยกเข้ามารบในภาคใต้ในดินแดนของเราเช่นนี้ เมื่อเข้ามาแล้วรัฐบาลไทยจะสั่งให้ทหารไทยต่อสู้หรือไม่ ผมก็ตอบไปทันทีว่าเราได้สั่งให้หยุดยิงแล้ว ไม่

๔๒ Military necessity ความจำเป็นในทางทหาร

๔๓ Policy นโยบาย ในที่นี้หมายถึงการเดินนโยบายเอียงข้างญี่ปุ่น

๔๔ Bluff ดบตา

รบกับใครหมด แล้วก็พอดีท่านนายกรัฐมนตรีโทรศัพท์ไป พอกลับมาแกบอกว่า อังกฤษชนะ ไทยก็ต้องวางอาวุธ แต่อังกฤษจะไม่ทำอะไรไทย แกบอกว่า แกรู้ว่านายกรัฐมนตรีได้ทำฮีสเบสท์^{๔๕} แล้ว และแกกลับมาปลอบผม คือเห็นหน้าผมเขียว ๆ แกก็ปลอบใหญ่ ที่นี้แกถามว่าโทรเลขของแกในฐานะที่เป็นทูตจะยังใช้ได้ไหม ผมบอกว่าก็ยังเป็นเฟรนด์^{๔๖}กัน ก็ยังใช้ได้ อยู่ แกม^{๔๗}คุณหลวงโกวิท ๆ ก็บอกว่า ยังส่งได้ตามเดิม และแกบอกว่า ชาว บี.บี.ซี. ซึ่งออกในนามของสถานทูตนั้น รัฐบาลไทยจะเซ็นเซอร์^{๔๘}หรือไม่ ผมก็บอกว่าไม่มีอะไรที่จะต้องเซ็นเซอร์ แกบอกว่า แกอยากจะมาหาท่านนายกรัฐมนตรี แต่ไม่กล้า เพราะถ้าท่านนายกรัฐมนตรีไม่ยอมให้พบ แกก็อาย แกให้ผมเรียนถาม ผมก็บอก บอกว่าเราไม่ได้ห้ามอะไร แกบอกว่าเท่าที่เราได้เซ็นอะกรีเมนต์^{๔๙}ไปนั้น แกบอกว่าไม่เสียใจเลย แกบอกว่าถ้าญี่ปุ่นตีโปรมิส^{๕๐}ได้เท่าที่ได้เซ็นต์กันวันนี้แล้ว แกก็ขออวยพรให้เราเจริญ แต่แกบอกว่า สงสัยว่าอีก ๒ - ๓ วันเขาจะมีมาอย่างอื่นอีก แต่ถ้าตีโปรมิสได้แล้ว แกก็ขออวยพรด้วย และแกบอกว่า อย่างน้อยก็ขอให้นายกรัฐมนตรีตอบเมสเสจ^{๕๑}ของท่านเซอร์ซิลล์เมื่อเข้านี้ในนามของรัฐบาลไทยสักหน่อย

พล.ต.ด.อดุล อดุลเดชจรัส : ตามหลักที่ผมทำนั้น ไม่ว่าใครจะเข้ามาทั้งนั้นผมสั่งแล้วว่าให้ยิง ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นเข้ามา เราก็ได้ยิงแล้วเหมือนกัน แต่เวลานี้เราได้ตกลงกับญี่ปุ่นไปแล้วให้หยุดยิง แต่ส่วนทางอังกฤษนั้นเราไม่มีข้อตกลงอะไร ถ้าเขาเข้ามาเราก็ต้องยิง

๔๕ ทำฮีสเบสท์ (Do his best) ในที่นี้หมายถึงจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ทำดีที่สุดแล้ว

๔๖ Friend มิตร

๔๗ Censor ตรวจ

๔๘ Agreement ข้อตกลง

๔๙ Keep Promise รักษาคำมั่นสัญญา

๕๐ Message สำนวน

นายดิเรก ชัยนาม : ผมได้ตอบไปว่า เข้าใจว่าจะไม่มีการยิง

นายกรัฐมนตรี : นี่เราจะอพยพกันดีไหม หรือไม่ต้อง พวกเด็ก ๆ ให้ไปอยู่
ทางเหนือกันเสีย

นายควง อภัยวงศ์ : ในตอนนี้ยังไม่มีอะไร ญี่ปุ่นได้ตั้งต้นลำเลียงไปทางใต้แล้ว

นายกรัฐมนตรี : รัฐบาลเราจะย้ายไหม หรือจะอยู่กันที่นี่ ว่าอย่างไรหลวง
เกรียง ฯ

พล.ต.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต : ผมนึกว่าไม่ต้องย้าย

นายกรัฐมนตรี : หลวงพรหมว่าอย่างไร

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : เรื่องย้ายนั้นได้ตกลงให้เจ้าคุณอภัยสงครามเตรียม
แผนไว้แล้วว่าจะให้ใครไปอยู่ที่ไหน แต่สำหรับรัฐบาลนั้นเห็นว่าควรจะต้อง
อยู่ก่อน ส่วนประชาชนที่จะไปนั้นไม่ขัดข้อง

นายกรัฐมนตรี : แผนย้ายนั้นก็ไม่ว่าจะอย่างไร เพราะเมืองเรานั้นไม่มีอะไร
ต้นทุนหายปลายทุนขาด นอกจากนั้นก็เห็นจะไม่มีอะไรอีก ผมอยากจะ
ขอแรงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมช่วยผมบ้าง ผมคนเดียวก็ไม่ไหว
เหมือนกัน

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : ผมมาอยู่ด้วยได้

นายกรัฐมนตรี : หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ด้วย

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ได้

นายกรัฐมนตรี : แต่เท่าที่ดูทำที่แล้ว เห็นจะไม่มีอะไร ที่มาจากออร์ญันทรทุก
คันติดธงไทยกับธงญี่ปุ่นไว้ด้วยกัน อเมริกาประกาศสงครามหรือยัง

พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ : เขาต้องขออนุมัติกองเกรส^๑เสียก่อน แต่สั่งระดมพล
ทั่วประเทศแล้ว และสั่งเคลื่อนกองทัพเรือแล้ว

นายกรัฐมนตรี : ทหารของเราอย่าเอาไปเลยที่ลพบุรี อยู่ที่นี่สู้มันก็แล้วกัน

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : กระจายเอาไว้ดีกว่า ถึงอย่างไรเราก็ยังพอจะมี

ทาง และรัฐบาลเรานั้นจะย้ายไปก็ไม่ได้ ถ้าย้ายไปแล้วญี่ปุ่นก็จะได้ใจ และถ้าอยู่อังกฤษจะทำอะไรก็ยิ่งเกรงใจเรา และถ้าไปแล้วก็จะกระทบกระเทือนกับราษฎร ได้ยวมนั้นก็จะมารบในกรุงเทพ ฯ ควรจะย้ายก็แต่เด็กกับผู้หญิงเท่านั้น

นายกรัฐมนตรี : เห็นจะเลิกประชุมได้

ปิดประชุมเวลา ๑๗.๕๕ นาฬิกา

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี

วันพุธที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

รัฐมนตรีที่เข้าประชุม คือ

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี

พล.ท.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

นายปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

นายสงวน จุฑาเดมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

นายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

พ.อ.เอก เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ

นายอุทัย แสงมณี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ

พล.อ.ต.มูณี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษฎ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

เกษตรราธิการ

ม.ล.เดช สนิทวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรราธิการ

พ.ต.ควง อภัยวงศ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

พ.ต.วิลาศ โอสถานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

พ.ต.ช่วง เขวงศักดิ์สงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

นายโประ สมหาร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

น.อ.เทียร เก่งระดมยิง รัฐมนตรี

พล.ต.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต รัฐมนตรี

พล.ร.ต.ผัน นาวาวิจิตร รัฐมนตรี

พ.อ.เพียร สฤษฏียุทธศิลป์ พิริยะโยธิน รัฐมนตรี

นายทวี บุญยเกตุ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ที่ปรึกษาสำนักนายก

รัฐมนตรี

รัฐมนตรีที่ไม่มาประชุม คือ

พ.อ.ประยูร ภมรมนตรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

น.อ.สังวร สุวรรณชีพ รัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

เปิดประชุมเวลา ๑๐.๑๐ นาฬิกา ณ ตึกประชุมคณะรัฐมนตรี

ผลของการประชุม คือ :

เรื่องรัฐบาลญี่ปุ่นขอให้กองทัพญี่ปุ่นเดินผ่านประเทศไทย

นายกรัฐมนตรี : ที่นี้เรื่องเกี่ยวกับการถ้อยคำของเราคือ ผมเห็นว่าเราจะไม่พูดกันถึงเรื่องว่าเสียใจหรือไม่เสียใจ เพราะว่าเราจะไม่เน้นว่าถึงความเสียใจอยู่ทุกวันนี้ ผมก็เห็นว่าไม่มีประโยชน์อะไร เพราะฉะนั้นผมเห็นว่า เมื่อเราเกิดมาเป็นคนไทยแล้ว เราก็ไม่มีทางอื่นนอกจากจะต้องฝ่าฟันอุปสรรคของเราไปจนกว่าเราจะตาย หรือจะมีทางออกอย่างไร แต่ในที่สุดเราก็ตายเหมือนกัน เพราะฉะนั้นการที่จะมานั่งเป็นโศกอยู่แล้วก็เสียหัวเสียไม่ต้องทำอะไร ในที่สุดก็จะเลยนิพพานหมด ผมยังจำเพลงของหลวงวิจิตรวาทการได้

อันหนึ่งว่า ควรจะยึดได้เมื่อภัยมา ไม่ใช่ยึดได้เมื่อเราอยู่ในนิมาน ทุกคนก็เสียใจ ผมเองก็เสียใจ ทุกคนก็ร้องไห้ แต่เมื่อเราจะต้องร้องต่อไปอีกนั้นจะได้ประโยชน์อะไร เพราะฉะนั้นเราทำดู เราทำของเราเพื่อทุกข์ชาติบ้านเมืองของเราต่อไปจนสุดความสามารถ บางทีพระเจ้าจะบรรดาลให้เรารอดพ้นได้ นี่เป็นหลักที่เกี่ยวกับชีวิตใจ ซึ่งบรรดาท่านรัฐมนตรีทุกคนควรจะได้รับความเข้าใจกับบรรดาข้าราชการในใต้บังคับบัญชาของท่านในเวลานี้ ขอแต่ที่ท่านั่งร้องไห้กันนั้นมันไม่ใช่สมบัติของผู้ชายเสียแล้ว เพราะว่าถ้าจะมานั่งร้องไห้กันอยู่อย่างนี้ อีก ๕ พันปีก็คงจะเป็นอย่างนี้ และใครจะมาปรับเหตุการณ์ให้เป็นอย่างอื่นก็ไม่ได้ หมายความว่าสถานการณ์บ้านเราก็จะต้องเป็นไปตามพรหมลิขิตที่ขีดเขียนไว้ ใครจะมานั่งร้องไห้บนดำนินทาขัดกัน ร้อยแปดมันก็ต้องเป็นไป และในการที่จะต้องเป็นไปนั้นจะเป็นอย่างไร นี่ผมเห็นว่าเราควรจะให้ข้าราชการของเราได้มีความเข้าใจกันเสีย

นายปรีดี พนมยงค์ : ผมมีเรื่องด่วนที่จะเสนอเกี่ยวกับตุลาการคือ เมื่อวานนี้ก็ได้ชี้แจงกับเจ้าหน้าที่มาประชุมแทนกรมว่า ถ้าหากญี่ปุ่นเขาเข้ามาแล้ว แม้เขาจะทำผิดกฎหมายก็ให้จดรายการสินค้าที่เขาจะเอาเข้าไปไว้ จะจดทะเบียนก็ไม่ได้ ผมได้รับรายงานด่วนเมื่อตอนเช้า คือเมื่อกี่ว่าเมื่อคืนนี้ญี่ปุ่นได้จับตุลาการรัษฎมัตไว้ทั้งคืน และเมื่อตอนเช้าได้เอาชะแลงไปจดคลังสินค้า เจ้าหน้าที่เขาก็ทำตามคำสั่ง คือได้ปล่อยให้เขาไป แต่ได้ขอไปจดหีบห่อ และมันก็ทุบตีเอาบาดเจ็บไปสองคน ผมอยากจะเสนอว่า ถ้าที่ไหนที่ญี่ปุ่นไปอยู่แล้ว เราถอนตุลาการรัษฎมัตดีกว่า คือถ้าขึ้นมีไว้แล้วก็เกิดเรื่องอีก ที่เกิดเรื่องนี้คือที่ท่า บี.ไอ. จะเพาะที่ทำมิตซึซึ^{๕๒} ฝ่ายเราได้ถอยมาอยู่เสียข้างนอก

นายกรัฐมนตรี : ผมเห็นว่ายังมีอีกหลายอย่างที่เราจะพูด คืออย่างนี้ เมื่อผมได้เรียนให้ที่ประชุมทราบเมื่อคืนนี้เป็นการติดต่อในทางความคิด ที่ต่อไป ข้อ ๒ การที่เราได้ตกลงกับญี่ปุ่นไปนั้น เราจะต้องบันทึกไว้เป็นหลักฐานที่เราจะ

๕๒ ท่า บี.ไอ. / ทำมิตซึซึ ท่าเรือกรุงเทพ ฯ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ต้องปฏิบัติ และการปฏิบัตินั้น ถ้าจะให้ดีแล้ว ก็ต้องให้มีการปฏิบัติโดยครบถ้วนทางฝ่ายเรา แต่ทางฝ่ายเขานั้น ผมนึกว่าการที่จะไปร้องให้เขาปฏิบัติให้ถูกนั้น เรื่องนี้ทุกคนก็ควรจะเข้าใจดีอยู่แล้ว เราควรจะนึกว่า สมัยนี้ กฎหมายก็ดี ศีลธรรมก็ดี เราฟังไม่ได้ เราจะต้องฟังอำนาจ และในการที่เราจะต้องปฏิบัติ โดยการใช้อำนาจ เมื่อเขาใช้อำนาจแล้ว เราจะไปร้องว่าผิดกฎหมาย เราจะไปร้องว่าผิดกฎหมายนาชาติ เราจะไปร้องว่าผิดศีลธรรมนั้น ผมนึกว่าปัจจุบันนี้เป็นการพ้นสมัย เพราะฉะนั้นในการที่ข้าราชการของเราถูกข่มเหง หรือได้ถูกอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น เราควรจะนึกว่าอำนาจของเรายังไม่มีพอ เพราะฉะนั้นในการที่เรารอดมาได้เราก็ต้องนั่งไว้ก่อน การที่นิ่งและทำใจเย็นไว้ แล้วเราหาทางแก้ไขให้ประเทศชาติของเราได้รอดพ้นไปนั้น เป็นนโยบายที่เราควรจะยึดโดยทำให้เยือกเย็นไว้ ในเรื่องนี้ตามที่ได้ตกลงกันแล้วนั้น ตกลงกันเป็น ๒ ทาง คือ ทางทูตทางหนึ่ง และทางทหารอีกทางหนึ่ง ทั้งสองทางนี้เมื่อได้ตกลงกันไปแล้ว กว่าจะปรับความเข้าใจให้ถูกต้องกันได้นั้นก็ต้องกินเวลา เพราะฉะนั้นในเรื่องการทหารที่เขาเข้ามาอยู่ในตอนต้นนี้ ทางทหารเราก็ยังเพิ่งเริ่มประชุมกันอยู่ คือ เรามีกรรมการที่ไปประชุมตกลงกันในข้อปลีกย่อยว่า เราควรจะปฏิบัติอย่างไร ตามสัญญาที่เราเซ็นกับเขาไว้ เพราะฉะนั้นในตอนนี้ก็ยังไม่มีความเข้าใจกัน ทางทหารที่เขามา เขาก็ต้องใช้อำนาจทหาร มีการยึดที่โน่น มีการล่งล่าที่นั่นเป็นธรรมดา เพราะเหตุว่าในตอนต้นนั้น ทางทหารเขาได้รับคำสั่งว่าให้ถือว่าประเทศเรานั้นเป็นประเทศศัตรู เพราะฉะนั้นเขาจึงได้ยกกำลังทหารเข้าโจมตีเรา ซึ่งทุกท่านก็ได้ทราบแล้ว เพราะฉะนั้นทหารที่เข้ามาในกรุงเทพฯ นี่จึงเข้ามาในฐานะที่จะมาโจมตีเรา แต่เมื่อมากลางทางนั้น เราได้ตกลงเลือกทางเดิน คือให้เขาผ่านไป และได้กลายเป็นมิตรกัน แต่ในการที่จะให้ทางฝ่ายทหารมีความเข้าใจอันดีนั้นมันก็ต้องกินเวลา ทางทหารเขาก็ต้องเคารพอยู่ เช่น การใช้รถไฟ ที่แรกเราก็สงสัยว่าทหารที่เขามานั้นจะมายึดพระนคร แต่บัดนี้ได้ตกลงกันแล้ว เขาก็ได้เคลื่อนไปแล้ว เขาพยายามรีบไปที่สุดเพื่อจะไปทางใต้ และวันนี้ก็ได้เคลื่อนไปหลายขบวน ส่วนการพักผ่อนเราก็เห็นใจเขา ในการที่เขาจะพักอยู่นอกเมืองนั้น ที่ทาง

เราก็ไม่มี เขาก็ได้เข้ามาอยู่ในเมือง แต่กระนั้นก็ดี เราก็ได้ขีดเส้นให้เขาอยู่นอกเขตชุมชนมุนชน แม้รถไฟที่เขาใช้เขาก็บอกว่าจะชำระเงินให้ เขาจะไม่ใช้เปล่า การซื้ออาหารและสิ่งของต่าง ๆ เขาก็ได้ปฏิบัติไปตามกฎหมาย ที่นครศรีธรรมราชเกี่ยวกับการใช้เงินเยนมาใช้ การที่เขาใช้เงินเยนนั่น แสดงว่าเขาไม่มีเงินไทยแล้วเขายังขอเงินซื้อไว้ให้อีกด้วย เพราะเป็นการสุจริตที่เขาจะเอาเงินบาทติดตัวมาด้วย จึงได้ปฏิบัติไปตามหน้าที่ของเขาจน จนกว่าเขาจะได้รับคำสั่งใหม่ คราวนี้ผลแห่งการที่กรรมการได้ไปตกลงประชุมกันก็รู้สึกว่ ทางฝ่ายญี่ปุ่นได้พยายามที่จะประนีประนอมกับเราเป็นอย่างดี และข้อตกลงต่าง ๆ นั้นกำลังให้เขาพิมพ์อยู่ ยังทำไม่เสร็จ รู้สึกว่าข้อตกลงนั้นเป็นไปในทางที่เขาจะเคารพเอกราชและอธิปไตยของเราทุกอย่าง มีอยู่อันเดียวที่เขาทำก็คือ ในการที่เขาขนทหารผ่านเราไป และการป้องกันรักษาขบวนทหารของเขา และกิจการอื่น ๆ อันมีความจำเป็นในความปลอดภัยของกองทหารของเขา แต่ในกิจการนอกนั้น เขาก็เซ็นบิลล์^{๕๓}ไว้ให้เป็นหลักฐาน ถ้าหากใครจะมาถามว่า เราจะเรียกร้องเอาได้ไหม ผมก็ตอบได้ว่า ต้องไปถามพระเจ้าบนสวรรค์ หรืออย่างการใช้รถไฟของเรา เขาก็บอกว่าจะชำระเงินให้เหมือนกัน แต่จะถามว่าจะเก็บได้ไหม ผมก็บอกว่า ต้องไปถามบนสวรรค์ หรืออย่างที่มีทหารญี่ปุ่นขึ้นไปลพบุรี นั่นก็เป็นของธรรมดา เพราะเหตุว่าผมได้บอกแล้วว่ากองทหารที่มานั้นเขาได้รับคำสั่งให้มาโจมตีเมืองไทย เพราะฉะนั้นเมื่อกองหนึ่งเข้าโจมตีพระนครแล้ว อีกกองหนึ่งเขารู้ตัวที่ลพบุรีมีทหาร เขาก็ต้องขึ้นไปที่ลพบุรีเพื่อเป็นการป้องกันตัวเขา และเมื่อเราได้ทราบแล้วไปพูดในที่ประชุมกรรมการเขาก็ยอมให้เรา แต่ในการที่จะทำให้อวดเรื่อนั้นยอมจะทำได้ไม่ได้ในตอนต้นนี้ เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่ามีเรื่องละเอะที่ไม่เข้าใจกันอยู่บ้าง และในการที่เขาทำไปนี้เป็นในการใหญ่ การที่เขาจะมาพูดกับเราอย่างโน้นอย่างนี้ มัวมาตีसानวนโวหารกันอยู่นั้น เขาย่อมทำไม่ได้ เช่นเขาบอกว่า เขาจะเข้ามาเอาโรงเรียนแห่งหนึ่งหรือสถานทูตอังกฤษนั้น เขาจะใช้เป็นที่

ทำงานของเขาละ ถ้าจะเจรจากันในทางการทูต มีหนังสือไปยังกระทรวงการต่างประเทศ แล้วเจรจากันไปยังเซอร์โยไซอาร์ครอสบี้ อย่างนี้ผมเองก็เห็นว่าทำไม่ได้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นเมื่อทหารของเขาเข้ามาแล้ว จะเอาที่ไหนเขาก็ไปยึดเอา อย่างนี้เป็นของธรรมดา รวมความก็คือว่า เท่าที่เป็นมาจนปัจจุบันนี้ รู้สึกว่าทางฝ่ายญี่ปุ่นได้พยายามทุกสิ่งทุกอย่างที่จะเอาอกเอาใจเรา และพยายามที่จะปฏิบัติตามสัญญา แต่ถ้าจะถามว่า ต่อไปเขาจะปฏิบัติหรือไม่ และจะคาดคั้นเอาผม ผมก็ไม่รู้ใครจะตอบได้ ถ้าเวลานี้ผมมีกองทัพอยู่ในมือสักล้านคน มีเครื่องบินสักหมื่นลำก็ตอบได้ นี่มันไม่มี

ข้อต่อไปที่ผมอยากจะปรับความเข้าใจก็คือ ที่เราได้ตกลงไปแล้วนั้น ผมขอยืนยันว่ารู้สึกว่าเป็นทางที่ดีที่สุด เป็นทางที่จะให้เราได้รอดพ้นไป และเป็นทางที่จะให้เราได้อยู่สภาพของเราคืนมาได้ ผมเห็นว่ามีทางเดียวคือทางนี้เท่านั้น แต่เหตุผลในเรื่องนี้ผมไม่สามารถจะชี้แจงได้ และมีเหตุผลอีกหลายอย่างซึ่งไม่สามารถที่จะบอกให้คนอื่นฟังได้ แต่ในหลักการนั้น คือว่าอยากจะขอให้ทุกคนยอมหวานอมขมกลืน พยายามที่จะผูกมิตรกับคนญี่ปุ่นเท่าที่สามารถจะทำได้ และถ้าเราไม่อยากจะผูกมิตรกับเขา ก็ขอว่าอย่าไปดูถูกคนญี่ปุ่น เราควรจะหลีกเลี่ยงไปเสีย ในทางที่เราจะทำการรบ ซึ่งเวลานี้ก็มีเสียงให้แซ่ไปว่าอยากจะรบอยากจะรบ ผมขอถามว่ารบอะไร การรบนั่นไม่ใช่เป็นการเข้าไปนั่งในร้านเหล้า แล้วก็เกิดทะเลาะแย่งเหล้ากันกิน ตีกระบานกันสลบลงไปฝ่ายนั้นก็ฝ่ายแพ้ การรบนี้นี้เป็นการทำลายกันทั้งชาติ และเป็นสงครามที่เคียดแค้น เพราะฉะนั้นถ้าเรารบกับญี่ปุ่นก็ไม่มีปัญหาเลย ถ้าเรารบตั้งแต่วันนั้นแล้ว ผมนึกว่าป่านนี้พวกเราจะไม่ไดมานั่งอยู่อย่างนี้ และเอกราชก็ต้องเสียไป บ้านเมืองอาจจะเป็นที่เถาไปก็ได้ แล้วได้อะไร ได้เกียรติยศหรือ ผมเคยได้พูดเมื่อก่อนนี้ว่าเรารบตายอย่างชาวบางระจันนั้นเป็นของวิเศษ มีเกียรติยศ แต่นั่นเป็นการปลุกขวัญของประชาชน เพราะว่าตามหลักการโฆษณาของรัฐบาลในเวลาก่อนมีเรื่องกับเวลาเมื่อเรื่องแล้วนั้นเป็นคนละอย่าง เมื่อก่อนมีเรื่องนั้นเราจะต้องทำเก่งด้วยประการทั้งปวง เดียวนี้มันก็ผ่านไปแล้ว ที่ว่าเราจะต้องต่อสู้จนคนสุดท้าย

นั้น ก็ไม่มีชาติไหนเลยที่สู้จนคนสุดท้าย แต่อันนี้ก็เป็นการกันสงคราม คือแสดงให้เห็นว่าเราจะสู้ เพราะฉะนั้นการที่ใครจะมารุกรานเราก็ควรจะได้ยับยั้งซึ่งใจเสียให้ดีกว่า เป็นการแสดงให้เห็นผลจากการที่เราประกาศว่าจะสู้อย่างจริงจังนั้นแล้วอย่างใด คืออาจเป็นผลในทางที่ญี่ปุ่นปฏิบัติกับเราอยู่ในเวลานี้

แต่การปฏิบัติ ในการที่ควรจะรบหรือไม่นั้นเป็นอีกปัญหาหนึ่ง ซึ่งทางทหารหรือทางรัฐบาลจะต้องตกลงเลือกว่าจะเอาในทางใด การที่ชาติของเราจะกลับพื้นหรือเป็นเอกราชอยู่อีกนั้น เป็นของดี ถ้าเราตกลงไปในทางรบนั้นก็แปลก และพวกเราก็จะไม่มีโอกาสที่จะมานั่งปรับความเข้าใจกัน หรือไม่มีโอกาสที่จะคิดหาทางแก้ไขได้ และเมื่อهلكไปแล้ว บ้านเมืองที่เราวาดภาพเห็นก็จะระส่ำระสาย ซึ่งอาจจะยิ่งกว่าเมื่อคราวที่กรุงเก่าแตกก็ได้ แล้วใครจะควบคุม ป่านนี้ฝูงคน ๑๔ ล้านอาจจะวิ่งไปกระจัดกระจาย ที่ตายก็ตายไป ทรัพย์สินสมบัติดิบหนายวายวอด แล้วก็ไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เราจะต้องทิ้งประเทศไทยไว้ ผกกับธรรมชาติว่าเมื่อไรประเทศญี่ปุ่นจะถูกธรรมชาติลงโทษให้สูญไปจากโลก แล้วใครจะเป็นคนกู้ กว่าจะมีสมเด็จพระนเรศวรส่งเข้ามาสักคนหนึ่ง และการกู้ชาติในสมัยนี้ก็ยาก เพราะฉะนั้นผมนึกกว่าที่ได้ตกลงไปแล้วนั้นเป็นของดีที่สุด เรายังมีช่องทางอีกบ้างไม่มากนักอยู่ที่เราจะได้นั่งคิดว่าควรที่จะทำให้อาณาเมืองของเราวัฒนาถาวรอยู่ได้โดยวิธีใดบ้าง ผมขอย้อนไปกล่าวถึงข้อเดิมข้อแรกที่จะให้รอดพ้นไปได้นั้น ในเวลานี้ก็หมายความว่า จะต้องแสดงตนเป็นมิตรกับญี่ปุ่นทุกอย่าง จะโดยจริงใจหรือไม่ก็ตาม ปล่อยให้เขาทำ ปล่อยให้เขาผ่านไป เขาจะทำอะไรบางอย่างก็ตาม เราสงวนชาติของเราไว้ อย่าเพิ่งให้ตายเสีย ถ้าเราไปดื้อดึงเข้า ชาติของเราตายแล้วก็ไม่มีความหวัง ถ้าหากเราได้ผ่อนผันคล้าย ๆ กับว่าพายุแรงมาเราก็ผ่อนโอนไป อย่าให้ตันไม่ถึงกับหักได้ ตันไม้นั้นยังคงอยู่ นี่ถ้าเปรียบกับตันไม้ และต่อไปข้างหน้าลูกไม้ก็อาจจะออกมา ซึ่งเราจะเก็บผลกินได้อีก เพราะฉะนั้นข้อนี้เป็นข้อสำคัญ ซึ่งไม่เฉพาะแต่คณะรัฐมนตรีเท่านั้น จะต้องให้ที่อยู่ได้บังคับบัญชาของเราต้องหักใจผ่อนสั้นผ่อนยาวไปกับญี่ปุ่นที่ได้ตกลงไว้เท่าที่จะสามารถทำได้ ผมจะไม่ใช้ศัพท์ว่าให้ปฏิบัติ

คือต้องหักใจปฏิบัติผ่อนปรนให้รอดไป ปล่อยให้ญี่ปุ่นเขาทำงานของเขาไปให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย อย่าไปขัดคอเขา คราวนั้นในหลักการปฏิบัติ เรื่องที่ยุ่งนั้นก็คือ ญี่ปุ่นจะต้องการเอาโน่นเอานี้ ข้อสำคัญก็คือที่พักทหารสนามบิน ประเดี๋ยวไปยึดที่นั่น ประเดี๋ยวมาคุมที่นี้ ประเดี๋ยวไปตีตุลการักษ์ เหล่านี้เป็นต้น และนอกจากนั้นยังมีว่าญี่ปุ่นไปกระต๊อบเด็กตาย หรือไปจับหญิงชู้ย สมรมุขมิลิกดูแล้วก็หัวร่อ เห็นหน้ายูวชนแล้วก็หัวร่อเยาะ เรื่องเหล่านี้ผมอยากจะวางหลักไว้ว่า เหตุการณ์เวลานี้เป็นเหตุการณ์ยักซ์ เป็นเรื่องโลก เพราะฉะนั้น การที่จะมาพูดถึงว่าได้ข่าวว่าญี่ปุ่นไปซื้อขนมแล้วไม่ให้สตางค์ กินเบียร์แล้วไม่ให้สตางค์ ญี่ปุ่นไปเล่นผู้หญิงคนชั่วแล้วไม่ให้เงิน หรือว่าญี่ปุ่นใส่หมวกเปิดหน้าแล้วนำเตะ เรื่องพรรคนี้ผมเห็นไม่ใช่เป็นเรื่องสำคัญ เป็นเรื่องของผู้หญิง และคนแก่ ไม่ใช่สำหรับสถานะการณปัจจุบันนี้ เรื่องของสถานะการณปัจจุบันนี้มีว่าชาติฉิบหายทีเดียว ไม่ใช่ปัญหาว่าญี่ปุ่นไม่ปฏิบัติตามศีลธรรม หรือญี่ปุ่นไปซื้อขนมแล้วไม่ให้สตางค์ เรื่องที่เราพูดนี้เป็นเรื่องยักซ์ คือเอกราชของเรานั้น อะไรที่เราควรจะทำ อะไรที่เราควรหักใจผ่อนปรนให้เขามีความพอใจ ไม่ใช่เรื่องที่จะมาพูดว่าญี่ปุ่นไปกินเบียร์แล้วไม่ให้สตางค์ เรื่องเหล่านี้ถ้าพูดไปก็จะทำให้คนที่อ่อนการศึกษาของไทยเราเองมีความเคียดแค้น เพราะคนอ่อนการศึกษา นั้นแกล้มเห็นการใหญ่ ๆ แกล้มเห็นแต่งงานชั้นเล็ก ๆ ไม่ใช่ผมจะว่าพวก ๓ ล้ออ่อนการศึกษา แต่ ๓ ล้อนั้น ถ้าคนญี่ปุ่นขึ้นแล้วไม่ให้สตางค์ นั้นเป็นปัญหาเป็นตายของแกทีเดียว ตัวอย่างเช่นนี้เป็นปัญหาเป็นตายสำหรับคนชนิดหนึ่ง แต่ปัญหาสำหรับรัฐบาลนั้น การที่เราจะกู้ชาติรักษาชาติของเรานั้นไม่ใช่เป็นปัญหาที่เป็นตายอะไร ปัญหาอยู่ที่ว่าเขาจะล้มรัฐบาล จะควบคุมรัฐบาล เขาจะไล่เราออกหรือไม่ เพราะฉะนั้นผมนี้ก็ต้องพยายามช่วยกัน ในคำที่ผมพูดทั้งหมดนี้ คือผมอยากจะขอวิงวอนทุก ๆ ท่านว่า ขอให้นึกว่าสิ่งที่ผมได้พูดในที่นี้ไม่เหมือนกับที่พูดเมื่อก่อนนี้ ถ้าหากว่าจะช่วยกันกู้ชาติแล้ว ถ้าผมบอกว่าขอให้พยายามทำสิ่งใดแล้วไม่ไปช่วยกันทำ เอาทิ้งไว้ที่โต๊ะนี้ ไม่ไปบอกผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต่อไป โดยจะให้เรื่องเป็นการใส่ร้ายเราเข้าถึงหูญี่ปุ่น คือเมื่อผมบอกแล้ว

ไม่ไปทำ คือ เมื่อกลับไปแล้วก็ทิ้งไว้ที่โต๊ะนี้ เช่นนี้ก็ไม่มีประโยชน์อะไร เวลานี้ไม่ใช่เวลาที่จะพูด เป็นเวลาที่จะต้องทำ ถ้าไม่เช่นนั้นก็ไปไม่รอด คำว่าไปไม่รอดนี้ ไม่ใช่ว่าผมเพิ่งพูดเมื่อสองสามวันนี้ เดียวนี้ไม่รอดจริง ๆ ไม่รอดเมื่อก่อนนี้มันยังมีเหลือ ๘๐% แต่เดี๋ยวนี้ที่ว่าไม่รอดนั้น คือไม่รอด ๒๐๐% ไม่ใช่จะเขียนสื่อหรืออะไร เพราะฉะนั้นผมอยากจะวิงวอนว่าขออย่าได้ทิ้งเอาไว้ที่โต๊ะนี้ เมื่อกลับไปแล้วก็ขอให้ช่วยกันให้เต็มที่ เรามีทางเลือกได้หลายทาง เช่นเราเห็นทหารญี่ปุ่นทำอะไรไม่ดี เราเคือง แต่เราต้องมีทางเลือกหลายทาง ทางไหนกันที่เราจะทำ สมมติว่าญี่ปุ่นมาถึงมาตบหน้าเรา หรือญี่ปุ่นคนหนึ่งเข้ามาในสถานที่ราชการของเรา เราควรจะปฏิบัติอย่างไร ก็มีทางเลือกอยู่ คือทางหนึ่งแข็ง แก่เข้ามาเป็นการบุกรุก ถ้าแกขึ้นเข้ามาฉันทมา แต่ว่าอย่างนี้เราควรจะทำไหมในสถานการณ์อย่างนี้ ถ้าหากเราขึ้นทำอย่างนี้ ก็ไม่มีปัญหาที่เราจะต้องเอากำลังทหารเข้ามาจัดการกับเจ้าหน้าที่ และเรื่องจะเป็นอย่างไรในที่สุด เขาอาจจะถือโอกาสปลดอาวุธกองทัพเรา ซึ่งเพียงแต่ที่เราไปตีกระบานเขาไม่ให้เขาเข้าไปในสถานที่ราชการ ฉะนั้นเราต้องคิดว่านี่เป็นหน้าสีหัวหน้าขวาน คนหน้าสีหัวหน้าขวานนั้นหัวมันเสีย ทหารญี่ปุ่นที่มานี้เลือดมันเข้าตา เพราะฉะนั้นคนที่มิเลือดเข้าตา เมื่อเห็นคนเข้าขรรคมดาาก็ฆ่า ซึ่งเรื่องไม่ควรจะถึงฆ่ากัน แต่เลือดมันเข้าตาขึ้นมาก็ฆ่ากันได้ ทหารญี่ปุ่นนั้นบ้าเลือด และงานของเขาเป็นงานใหญ่ เขาไม่มีเวลาที่จะมาพูดกับเรา ไม่มีเวลาที่จะมาไต่กับเรา เพราะฉะนั้นถ้าเราไม่เลือกในทางอ่อนโยน อะอะไปตีกระบานเขาแทนที่จะให้ญี่ปุ่นผ่านไปรบกับอังกฤษ ก็กลับให้ญี่ปุ่นนามารบเรา แล้วเราก็จับหาย เพราะฉะนั้นถ้าเราอ่อนโยนไป และเราหาวิธีไปพูดทางคณะกรรมการ พูดกันทางทูตโดยอ่อนโยน ขอความกรุณา รวมความว่าให้เรื่องของเรสำเร็จไป ซึ่งมันจะเป็นอย่างไรก็ช่าง ขอให้ได้ตามความประสงค์ของเราแล้วก็แล้วกัน เรื่องก็จะเป็นว่าญี่ปุ่นเขาก็ไม่อยากจะมายุ่งกับเรา เขาก็จะผ่านไปทำงานซึ่งเป็นที่ยกย่อง เป็นที่ยกย่องสำคัญ คือการตีสิงคโปร์หรือชะวาต่อไป เราเป็นคนไทยต้องเข้าใจว่าปัญหาของเมืองไทยนั้นเป็นปัญหาใหญ่ยิ่งคนไทยทุกคนในเวลานี้ต้องคิดว่าเมืองไทยนั้นเป็นปัญหาที่ใหญ่ยิ่งที่สุด ใครจะ

มาพูดถึงเรื่องอื่นเราไม่อยากจะฟัง แต่เรากลับไปพูดถึงคนญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเขาจะนึกหรือพูดถึงเมืองไทยว่าเป็นสิ่งสำคัญหรือไม่ เปล่าเลย เมืองไทยเป็นเมืองที่มีพลเมือง ๑๔ ล้านคน และถ้าจะพูดไป เรามีอะไรที่จะให้เขา มีข้าว มีไม้ขอนลุก มียาง มีเท่านี้ และอื่น ๆ เราก็เลี้ยงตัวไม่ได้ เพราะฉะนั้นญี่ปุ่นจะมาถือเมืองไทยเป็นที่หมายอันสำคัญยิ่งทำไมกัน ที่หมายอันสำคัญยิ่งของญี่ปุ่นก็คือ อังกฤษ - อเมริกา เพราะฉะนั้นเราอย่าไปดึงให้ญี่ปุ่นมาตีเรา เราต้องปล่อยให้เขาผ่านไป ซึ่งถ้าจะสมมุติก็คือมีประตู ๆ หนึ่ง และมีแก้อี๊ขวางอยู่ เขาเข้ามาต้องการจะผ่านประตูไป เขาก็เขี่ยแก้อี๊ล้มไป แล้วเขาก็เดินผ่านไป เพราะฉะนั้นเมื่อพูดถึงมหาประเทศที่เขาจะนึกถึงประเทศไทยนั้น ก็เหมือนกับแก้อี๊ขวางประตูอยู่ เขาก็เอาเท้าเขี่ยแก้อี๊ล้มไป แล้วเขาก็ผ่านไปเท่านั้น แต่ตรงกันข้าม เราผู้เป็นเจ้าของแก้อี๊ เราจะทำอะไรที่จะให้เขาออกประตูไป อย่าให้เขามาเขี่ยแก้อี๊ของเราเลย เราจะยกแก้อี๊ให้ลึกลงเสีย หรือเขาจะกระโดดข้ามเราไปหรืออย่างไรก็ตาม เพราะฉะนั้นรวมความว่า ถ้าชาวญี่ปุ่นจะเข้าไปในสถานที่ราชการต่าง ๆ ก็ให้ถือเป็นคำสั่งดังนี้ คือ

(๑) ให้จัดการห้ามเขา บอกว่าที่นี้ถ้าเขาจะเข้ามาแล้ว มันผิดตามข้อที่ตกลงกันไว้

(๒) ถ้าเขาคืนจะเข้าไป เราควรจะอธิบายว่าเขาควรจะไปตามลงกับคณะกรรมการเสียก่อน

(๓) ถ้าเขาขัดขืนอยากจะเข้าไปอีก เราก็ปล่อยให้เขาเข้าไป แล้วให้เจ้าหน้าที่นั้นรายงานเหตุการณ์ทั้งสิ้นเหล่านี้ส่งมายังผมที่วังสวนกุหลาบ เพื่อผมจะได้พิจารณา และสั่งการส่งให้กรรมการไปพิจารณาปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายญี่ปุ่น ซึ่งได้ตั้งขึ้นเป็นประจำไว้ นั้น ให้เขาไปว่ากัน

แต่ถ้าเราเจตักระบานเขาโครมลงไปแล้ว ก็เรียกว่าขายชาติ คือไม่ใช่ขายชาติตรง ๆ ที่เดียว แต่อยากจะใช้คำแรง ๆ อย่างนั้น คือถ้าใครไปทำรุนแรงกับญี่ปุ่นในเวลานี้ คนนั้นก็เท่า ๆ กับขายชาติ ไม่ใช่ชนรักชาติ ทั้งนี้ไม่ใช่ว่าผมจะชอบเขา ความจริงผมก็ชอบอยู่แต่เมืองไทย แต่ผมพิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้าใคร

ไปทำรุนแรงกับญี่ปุ่นก็เท่ากับเป็นการขายชาติ ที่ว่าป้องกันตัวนั้นก็เป็นการป้องกันเกียรติศักดิ์ส่วนตัวของตน ไม่ใช่เป็นการป้องกันเกียรติศักดิ์ของชาติ อันนี้ขอให้คุณทวี บุญยเทศทำเป็นคำสั่งในวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับคนญี่ปุ่นใน ๓ ข้อที่ผมพูดมาแล้วนั้น ที่ผมพูดอย่างนี้หมายความว่าไม่มีทางอยู่ คือมีหลายเรื่องหลายสิ่งที่เราได้ทำสำเร็จและเขายอมแล้วทั้งนั้น เช่น ที่เขาจะคุมสถานีนางชื่อนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่รายงานมา เราก็ตอบเขาได้สำเร็จ แต่มีเรื่องที่สลับซับซ้อนอีกหลายอย่าง ซึ่งผมไม่สามารถจะอธิบายได้ แต่ทุกท่านคงจะคิดเอาเองได้ว่า สถานะการณ์อย่างนี้เราควรจะปฏิบัติอย่างไร ใจความก็คือ เราเก็บชาติของเราไว้ดูเหตุการณ์ข้างหน้าดีกว่าที่จะนำชาติของเราไปเผาไฟเสียภายใน ๒ - ๓ ชั่วโมง ผมเห็นอย่างนี้

เรื่องทั้งหมดที่ผมพูดมานี้ เป็นนโยบายที่อยากจะให้ท่านรัฐมนตรีทุกคนไปทำตาม และอยากจะพูดเติมอีกนิดหนึ่ง คือ เราจะต้องฝ่าฟันอุปสรรคไปด้วยใจเย็นและมีหวัง ไม่ใช่ว่าจะมานั่งร้องไห้เพราะเห็นทหารญี่ปุ่น เราต้องดูเหตุการณ์ทั้งจะพาหน้าและดูการณ์ไกลข้างหน้าด้วยว่าชาติของเราจะไปอยู่ที่ไหน เราเป็นรัฐบาล เพราะฉะนั้นเราจะต้องแสดงตนให้เป็นบุคคลที่มีความมานะ เป็นบุคคลที่มีความหวัง เตรียมตัวไว้ ไม่ใช่จะไปแสดงให้คนอื่นตกใจที่ผมพูด แล้วอย่าหาว่าผมลวงเกิน คือ เช่นเมื่อกลับไปบ้านแล้วก็ไปบอกลูกเมียว่าไม่ไหวแล้ว ลูกน้องออกหมด เมื่อเช่นนี้แล้วใครเล่าจะมีกำลังใจที่จะช่วยชาติในเมื่อรัฐบาลบอกว่าไม่ไหว เราต้องมีมานะ ต้องไม่กลัว เราต้องนึกว่าเหตุการณ์อย่างนี้จำเป็นจะต้องเป็นของคนไทยเสียบ้าง นึกว่าเป็นของสนุก เราจะต้องนึกว่าชาติของเราต้องมีหวัง และจะต้องมีชื่อเสียงในที่สุด ชาติของเราจะต้องอยู่และวัฒนาถาวรต่อไป และขอให้แต่ละกระทรวงปฏิบัติตามดังนี้ ในการปฏิบัตินั้นก็พอจะแยกได้เป็น ๒ อย่าง คือ ปฏิบัติตามหน้าที่ของท่านอย่างในเวลาปกติอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งเนื่องมาจากสถานะการณ์ได้เป็นไปอย่างนี้ เราจะต้องไตร่ตรองดูว่า ในเมื่อเหตุการณ์ของโลกได้เป็นไปอย่างปัจจุบันนี้ เมืองไทยเราได้เปลี่ยนทางจากเก่ามาเป็นใหม่อย่างไร แล้วก็คิดปฏิบัติแก้ไขให้มันลุล่วงไป ที่นี้มีอีกอันหนึ่งที่อยากจะสรุปก็คือว่า ในทางการเมืองเราจะต้องระมัด

ระวัง ต้องถือว่าคนที่อยู่ใกล้เรานั้นเป็นภัยแก่เรา ในเวลานี้เราจะต้องผูกมิตรกับญี่ปุ่น นี่เป็นของสำคัญ ถ้าเปรียบเหมือนเรานั่งอยู่ในบ้าน ไฟจะไหม้ก็ไหม้ที่หน้าบ้านของเราคนที่อื่น

ต่อไปการที่จะเปลี่ยนก็คือ งบประมาณของเรานั้นจะต้องเปลี่ยนไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้เสนอว่า จะปรับปรุงงบประมาณใหม่ คณะรัฐมนตรีก็คงจะไม่ขัดข้อง และควรจะอนุมัติ เมื่องบประมาณเปลี่ยนไปแล้วอะไรที่ทำให้งบประมาณเปลี่ยนนั้นทุกท่านจะต้องคิด สิ่งที่ทำให้งบประมาณเปลี่ยนนั้น ก็คือรายได้ของเราจะต้องเปลี่ยนแปลงไป เพราะเหตุว่าเรารบกัน และชาวไทยถูกบลอคเคตหมด เราไม่สามารถที่จะได้รับสินค้าจากที่อื่น และเราไม่สามารถที่จะส่งสินค้าของเราออกไปขายต่างประเทศได้อย่างเด็ดขาด เมื่อเป็นเช่นนี้ รายได้ของเราก็คงเหลือแต่รายได้อันเกิดจากภายใน คือหมายความว่าต้องทะกะระดูคนไทยด้วยกันเอง ฉะนั้นงบประมาณรายได้จำต้องเปลี่ยนไปด้วย เพราะฉะนั้น การทำงานงบประมาณต่อไปนี้ เราก็คงหวังจะได้แต่เพียงรายได้ที่เกิดขึ้นจะเพาะภายในประเทศของเราเท่านั้น ที่นี้เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ในทางเศรษฐกิจของชาติก็ต้องเปลี่ยนใหม่หมด ในการที่จะเปลี่ยนนั้น ในเวลานี้ก็มีว่าเราจะค้าขายกับใคร และการที่เราจะค้าขายกับใครนั้นก็ต้องดูว่าเราจะออกได้ทางไหน และเราจะได้สินค้าเข้ามาทางไหน และการที่จะตกลงใจทำเช่นนั้น ไม่จำเป็นจะต้องนึกถึงทางการเมืองอะไร ตัดช่องน้อยจะเพาะตัว เราจะต้องหาทางติดต่อกับต่างประเทศให้ได้ และในทางการเมืองเราก็ผ่อนปรนไป สิบเบี้ยใกล้มือเราต้องเอาทั้งนั้น นี่เป็นของสำคัญ

ในเรื่องการปกครอง เราจะต้องคิดว่าบรรดาข้าราชการที่เรามีอยู่นี้ ต่อไปงบประมาณจะพอไหมที่จะให้เป็นเงินเดือน ผมว่าอาจจะกระพร่องกระแพร่ง เมื่องบประมาณรายได้ไม่มี เราจะเอาเงินที่ไหนมาจ่ายเป็นเงินเดือน เพราะฉะนั้นข้อนี้ผมขอฝากให้ไปคิดว่าควรจะทำอย่างไร คือข้าราชการอาจจะต้องถูกตัดทอนลง ไป หรือบางทีเงินเดือนอาจจะต้องลดลงไป ถ้าอยากจะได้คนไว้มาก เงินเดือนก็น้อย หรือถ้าเอาคนไว้น้อย เงินเดือนคงที่ ซึ่งจะต้องดูสถานการณ์ต่อไป ใน

เรื่องการเงินนี้ ยิ่งนานวันไปก็ต้องเปลี่ยนแปลง ในที่สุดผลร้ายก็จะต้องบังเกิด แต่ยั้งดีที่เรามีทองอยู่บ้าง เราจะสามารถจะเลี้ยงตัวเองได้ ถ้าหากญี่ปุ่นได้ซื้อของ ๆ เราไปบ้าง และเขารับรองว่าจะให้ทองคำเรา เราก็มีหวัง เมื่อเรามีทอง เราก็พิมพ์ธนบัตรออกไปได้ ส่วนทุนสำรองที่ลอนดอน เราก็ไม่ได้คิดหวังอะไร แต่ผมนึกว่าทางกระทรวงการเศรษฐกิจควรจะคิด คือถ้าขอเขาไม่ได้จะอย่างไร คือ (๑) ของที่เราได้นั้นมีอะไรบ้าง เดิมได้มาจากที่ไหนบ้าง และเดี๋ยวนี้ได้เท่าไร และได้จากที่ไหน นี่พูดถึงที่จะได้มาใหม่ ส่วนของของเราที่มีอยู่แล้วในบ้าน ผมเห็นว่าคุณพระ^{๕๔}จะต้องรีบทำเรชั่น^{๕๕}ทุกอย่าง เช่น ไม่ซื้อไฟเราจะมิใช่หรือ ไม่ ต่อไปเราจะได้ฟอสฟอรัสมาจากไหน ถ้าไม่มีเราจะต้องตีหินเหล็กไฟกัน หยุกยามมีหรือเปล่าก็ไม่รู้ อีกหน่อยจะผ่าท้องจะต้องใช้วิธีตีหัวกันละ ยาสลบไม่มี เรื่องมันไม่ใช่แต่ทางทหารเท่านั้น เป็นงานใหญ่ ทางเศรษฐกิจก็ล่ม แต่เราไม่ใช่เป็นคนทำให้ล่ม และเมื่อล่มไปแล้วเราจะมาเสียใจร้องว่าไม่ไหวนั้นมันผิดหลัก เราเป็นรัฐบาล เวลาที่บ้านเมืองตีฟุ่มเฟือยเรารับอาสาเป็นรัฐมนตรี เวลาที่บ้านเมืองฉิบหายเราก็ต้องรับอาสาเขาเป็นรัฐมนตรีต่อไป และต้องฝ่าฟันอุปสรรคไปจนสุดความสามารถ ไม่ใช่เวลาที่ดีแล้วเราจะเป็น แต่เวลาร้ายแล้วเราก็ตอน รวมความว่าเท่าที่ผมได้เรียนต่อที่ประชุมมานี้ ก็มีแนวทางดังนี้ (๑) ในเรื่องการเมืองที่เราได้ตกลงกับเขาไปแล้ว เรายังหวังที่จะเป็นไปโดยราบรื่น ถ้าเราได้ปรับความเข้าใจผูกมิตรกับเขาไว้ และไม่ใช่จะเพาะเรา แต่หมายถึงราษฎรทุกคนด้วย (๒) ในทางการทหารของเราที่มีอยู่ (๓) ในเรื่องการเศรษฐกิจ ทางกระทรวงเศรษฐกิจจะต้องเป็นผู้ทำ (๔) ในทางการคลัง ขอมอบให้อาจารย์เป็นผู้ไปทำ ที่เสนอเมื่อกี้ก็เพื่อจะขจัดปัญหา คือเราถอนสกุลการ์กซ์ออกเสียเลย

๕๔ พ.อ.ภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ

๕๕ Ration การปันส่วน

นายกรัฐมนตรี : ไม่ใช่เดี๋ยวนี้ อาจารย์จะเข้าใจผิด คือไม่ใช่ผมตอบอาจารย์ คือ ผมได้ตั้งใจไว้ว่า เสร็จจะเรียบวาระแล้วผมจะพูด และปัญหาของอาจารย์นั้นเป็นปัญหาข้อ ๑ ถ้าเวลานั้นมันเร่งแก่ก็ถอนเสีย แล้วรายงานมา ผมจะส่งให้กรรมการเขาพิจารณา ระหว่างนี้เราก็ต้องยอมเสีย และดูเหมือนอาจารย์ก็ได้รายงานขึ้นมาแล้ว

นายปรีดี พนมยงค์ : ตั้งแต่วันนี้เราก็ตอนเสียชั่วคราวก่อน

นายกรัฐมนตรี : ดีแล้ว ถอนเสียก่อน ๒ - ๓ วัน แสดงว่าเราล้มติ ไม่อยากหาเรื่อง

นายประ สมหา : ผมมีข้อที่ยากจะหาหรือ ๒ - ๓ ข้อ แต่เรื่องนี้อายากจะให้ เป็นเฉพาะ ไม่ให้แพร่หลาย คือ จะตั้งเป็นอะไรขึ้นก็แล้วแต่ คืออยากจะทำให้ศึกษาหาทางว่าถ้าญี่ปุ่นชนะ สภาพของเราจะเป็นอย่างไบบ้าง นั่นขอให้เรา คิดเตรียมไว้ และถ้าญี่ปุ่นแพ้ เราจะมีทางอย่างไรบ้าง นั่นก็ให้ศึกษาไว้ คือเราศึกษาทั้งในทางดีและทางร้าย อันนี้ผมคิดว่าเป็นประโยชน์แก่คณะ รัฐบาล เป็นเครื่องมือแก่คณะรัฐบาล โดยจะเพาะอย่างยิ่งแก่ท่านนายกรัฐมนตรี คืออยากจะทำให้ศึกษาไว้เสมอ เพราะได้เคยมีปัญหาขึ้นมาแล้ว และที่เราจะมากลางกันในปัจจุบันนั้น เรามีเส้นทางน้อยเหลือเกิน เพราะฉะนั้น อยากจะให้ศึกษาไว้ว่าถ้าเขาแพ้แล้วเราจะเป็นอย่างไร หรือถ้าเขาชนะแล้วเรา จะเป็นอย่างไร นี่ข้อหนึ่ง อีกข้อหนึ่งโดยจะเพาะก็คือสถานการณ์ปัจจุบัน ในการที่เขาจะมาขอความตกลงกับเราแต่ละข้อไปนั้น ผมนึกว่าอาจจะพูดได้ ว่าคงไม่ใช่แต่เพียงเท่านั้น เพราะฉะนั้นเราก็น่าจะศึกษาได้ว่า ถ้าเขาจะมาข้อ ไหน ๆ เราควรจะมียุทธวิธีอย่างไร อันนี้ก็อยากจะทำให้เป็นเครื่องมือของท่านนายกรัฐมนตรีไว้ และอีกข้อหนึ่ง โดยจะเพาะอย่างยิ่งในด้านประชาชน ซึ่งเราก็ จะต้องช่วยกันทำ อย่างไรก็ตาม ถึงจะไม่โครมคราม ก็ไม่พยายามจะให้ ประชาชนของเรารู้สึกไปในทางที่ไม่เสียขวัญได้ ผมนึกว่าทั้งชนะและทั้งแพ้ อาจจะดีทุกทางหรือไม่ดีเลย คือดีไม่ได้ก็ได้ ผมนึกว่าอย่างนี้ อยากจะให้ ได้ศึกษาในเรื่องเหล่านี้ไว้

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ผมอยากจะขอเรียนเพิ่มเติม คือสำหรับประชาชน ที่พากันตื่นตื่นไปนั้น อย่างที่ท่านนายกรัฐมนตรีได้ชี้แจง สิ่งสำคัญที่สุด ก็หมายความว่าญี่ปุ่นได้มาทำโดยพลการ ยึดที่โน่นที่นี่ เนื่องจากไม่รู้ข้อตกลงว่าได้ตกลงกันไว้อย่างใด และทางราชการของเราได้ผ่อนผันอย่างไร เมื่อแก่เห็นทหารญี่ปุ่นไปรักษาที่นั่นที่นี้ ก็ใช้คำว่ายึด ซึ่งความจริงการที่ญี่ปุ่นเข้าไปนั้นก็เพื่อรักษาความปลอดภัย และตามที่เขาได้ตกลงกับทางตำรวจ คือเมื่อเขาเห็นสะพานนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าหากว่าถูกทำลายไปแล้วก็จะเป็นอันตรายแก่เขา ก็รักษาทันที และผมก็ได้สั่งกองตำรวจของเราออก ปล່อยให้เขารักษาของตัวเอง เป็นว่าตำรวจไม่ต้องรับผิดชอบ เขาจะจ้องรักษาของตัวเองในสิ่งที่จะเป็นภัยแก่เขา เขาจะพึงเสียใครไม่ได้ ในสิ่งต่าง ๆ ที่จะเป็นภัยก็ดี ในความสวดูกในทางยุทธศาสตร์ของเขาก็ดี เราจำเป็นจะต้องให้เขาควบคุม ดีกว่าที่เราจะต้องรับผิดชอบ แต่ส่วนประชาชน หรือแม้ข้าราชการเองก็ไม่เข้าใจความอันนี้ พูดกันแต่ว่าญี่ปุ่นไปยึดที่นั่นที่นี้ อีกอันหนึ่งก็คือความเกะกะระราน เขาจะต้องไม่กระทำเช่นนั้นเป็นอันขาด

นายกรัฐมนตรี : เมื่อคืนนายพลอีดา แม่ทัพของเขามาหาผม เขาบอกว่า เขาขอรับรองจะไม่ให้เกะกะได้ ถ้าจะออกมาชมเมือง ก็จะควบคุมกันไปเป็นระเบียบ และผมก็ได้พูดกับเขาหลายอย่าง คือเขามาเสนอก่อน

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ที่นี้ผมเรียนต่อไปว่า สำหรับทหารจำนวนมาก ๆ มีจำนวนนับหมื่น ไม่ว่าทหารของประเทศไหน ถึงแม้ข้าราชการหรือตำรวจเองนั้น การเกะกะย่อมมีอยู่เสมอ และยังญี่ปุ่นได้เข้ามาสู่ดินแดนไทยภายในเวลาเพียง ๒ - ๓ วันเท่านั้น การที่เขาจะปรับความเข้าใจไปสู่หน่วยต่าง ๆ ทั่วไปนั้น ย่อมจะยังไม่ทั่วถึง เราก็จะต้องเห็นใจเขา ถึงแม้ของเราเองอย่างที่ผมเป็นอธิบดีตำรวจอยู่ ผมไม่ต้องการให้นายสิบหรือพลตำรวจเกะกะเลย แต่มันก็ยังมิ นั่นเป็นเฉพาะเรื่องเฉพาะรายตัวบุคคล

นายกรัฐมนตรี : อย่าลืมนึกว่ากองทัพที่เขาเข้ามานั้น เขาเข้ามาตีเรา เพราะฉะนั้นจิตใจของทหารชั้นผู้น้อยนั้น เขาก็คิดจะฆ่าเรา และกว่าจะกลับได้อีกก็

กินเวลา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าหากได้ระยะเวลาพอสมควรแล้ว ผมเชื่อว่าการเกาะกระรอนอย่างนี้จะมีน้อยมาก

นายควง อภัยวงศ์ : ผมเห็นว่าทางวิทยุกระจายเสียงควรจะได้ชี้แจงแก่ประชาชนเท่าที่เรากำลังทำได้ นี่เป็นความเห็นส่วนตัวของผม เพราะอาจจะเกิดความเข้าใจผิดอะไรกันขึ้น ถ้าเราไม่ชี้แจงเสียบ้าง ความเข้าใจก็จะมี เรื่องที่เราพูดกันนี้ ตอนไหนที่พอจะชี้แจงให้เขาทราบได้แล้ว ก็จะเป็นการดี ผมเข้าใจถ้าไปในแนวที่ท่านนายกรัฐมนตรีพูดเมื่อกี้ก็จะช่วยได้มาก

นายกรัฐมนตรี : ผมอยากจะพูดอย่างนี้ คือไม่ใช่ตัวตัวเอง คือผมก็พูดมานานแล้ว คือหมดความสามารถไม่รู้จะติดต่อกันได้ ประชาชนไม่มีความเข้าใจกันเสียเลย อะอะต้องให้อธิบาย เมื่อไม่อธิบายกับัน นี่ราคาจริงนี่เป็นข้อที่ร้าย พูดอะไรไม่เข้าใจ และได้รับค่ายแพะจากฝรั่งบ้าง จากเจ๊กบ้าง และชาติของเราที่เคยได้รับอินฟลูเอนส์จากคนผิวขาวอย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้นก็ไม่เข้าใจที่จะเอาตัวรอดไป คือการรักษาตัวรอดเป็นยอดดีนั้นเรายังขาดอยู่มาก ผมเกือบจะลืมเสียข้อหนึ่งที่หลงอดุล ๑ บอกว่าพวกฝรั่งพากันไปแล้วนั้น

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : เคลื่อนที่ไปแล้ว และตำรวจของเราได้ให้ไปโดยดีให้ความสะดวกทุกอย่าง

นายกรัฐมนตรี : เขาจะไปไหนนั่นไม่สำคัญ แต่อยากจะให้**คุณพระบริภัณฑ์** ๑ ติดต่อกับ บรรดาทรัพย์สินของฝรั่งที่เป็นศัตรูของญี่ปุ่น เขาต้องยึดหมด บรรดาห้างร้านและแบงค์ต่าง ๆ เหล่านี้ เราจะให้ญี่ปุ่นเขาเอาไปหมดหรือ ผมคิดว่าเราควรจะควบคุมรักษาไว้แทนดีกว่า และเมื่อถึงเวลาเราจะได้อามาใช้ ต้องไปตกลงกับทางตำรวจ คือควรจะรักษาไว้ในมือเรามากกว่า

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : เท่าที่ผมได้ทราบ บางทีเขาก็ได้มอบให้คนไทยควบคุม

คุมแทนเขา เช่น ในทางบัญชีได้

นายปรีดี พนมยงค์ : เรื่องทรัพย์สินสมบัตินี้ต้องทำด่วน เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับ
ศุลกากร

นายกรัฐมนตรี : เราควรจะหารือกับกรรมการ

นายปรีดี พนมยงค์ : โรงงานบี.เอ.ที. ที่เราซื้อไว้ฉัน เขาก็ไปคุม คือจะไปเอา
ยาสูบ แต่เจ้าหน้าที่ก็บอกว่าเป็นของเราแล้ว เขาก็เข้าไปจนได้

นายกรัฐมนตรี : ขอให้รายงานมา จะได้พูดกับกรรมการ

พ.อ.เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ : ของที่ทางราชการสั่งมาอยู่ที่คลังศุลกากร

นายปรีดี พนมยงค์ : ก็ยังอยู่ในคลังสินค้า

นายวิลาศ โอสถานนท์ : เมื่อเช้านี้จะเอาออกก็เอาออกไม่ได้ ของบริษัทไทยนิยม
ญี่ปุ่นไม่ยอมให้เอาออก

นายกรัฐมนตรี : เอาอย่างนี้ดีกว่า บรรดาของต่าง ๆ นั้น ส่งบัญชีให้คุณพระ
บริภัณฑ์ ฯ ไปพูดกับเขา เขาจะปล่อยหรืออย่างไร ผมคิดว่าเวลานี้ที่ไหน
ขัดข้อง ถอนศุลการักษามาเสียก่อน และให้กรมศุลกากรรวบรวมมา แล้ว
ไปเจรจากับเขา ในหลักการว่าดังนี้ คือบรรดาของที่เอาเข้ามาไม่เกี่ยวกับ
ราชการทหารแล้ว ต้องเสียภาษีตามระเบียบ ไม่ว่าจะเป็นของ ๆ ใคร เว้น
แต่ของที่เขาจะเอาไปใช้ในราชการทหารของเขา เขาจะขอสิทธิพิเศษนั้นก็พูด
กันไปอีกเรื่องหนึ่ง ให้กรรมการไปตกลง คือขอให้เขาปล่อยของ ๆ เราออก
ตามปกติ และขอย่าให้เขาทำผิดสัญญา คือไม่เคารพในบูรณภาพของเรา

นายโประ สมหา : มีอีกข้อหนึ่งที่ท่านนายกรัฐมนตรีพูด คือเรื่องรถไฟฉันผม
นึกว่าถ้าเขาจะไม่ให้จริง ๆ เราก็จะเอาอะไรไม่ได้ ผมนึกว่าเราทำในทางเอา
บุญเอาคุณ ดีกว่าบอกว่าเราไม่เอา

นายกรัฐมนตรี : ก็เติมหลักการอีกข้อหนึ่ง ไปตกลงกับเขาว่า ของที่เราจัดให้
คราวนี้ เขาจะจ่ายเงินให้หรือไม่

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ที่เขาให้ฉันเขาขอให้เอง เรายังไม่ได้ขอด้วยซ้ำ

นายกรัฐมนตรี : เรื่องที่คุณหลวงโกวิท ฯ เสนอนั้น ที่ผมเล่าโนบายนั้น คุณ

หลวงวิจิตร ฯ ก็ทราบแล้ว เพราะฉะนั้นขอให้คุณหลวงวิจิตร ฯ ช่วยไปเขียนคำชี้แจงแก่ประชาชน และขอให้ดูในแง่การเมืองด้วย อย่าให้ญี่ปุ่นเขาวุ่นอะไร ๆ

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ : ผมจะขอให้เขาแปลชวเลขเอาเป็นหลัก

นายกรัฐมนตรี : เขียนตามความจำก็แล้วกัน เรื่องที่ผมพูดนี้ ถ้ารู้ถึงญี่ปุ่นเข้าแล้วจะไม่ได้ เพราะฉะนั้นอย่าเอาไปพิมพ์ เขียนเอาตามความจำดีกว่า ชวเลขนั้นผมเห็นว่าไม่ต้องแปลก็ได้ แล้วอย่าพูดไป เพราะเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชาติ

ปิดประชุมเวลา ๑๒.๓๐ นาฬิกา

บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี

ครั้งพิเศษ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๔

รัฐมนตรีที่มาประชุม คือ :

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี

พล.ท.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พล.ต.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

นายปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

นายสงวน จูฑะเตมี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

นายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

พ.อ.เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ

นายอุทัย แสงมณี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ

พล.อ.ต.มูณี มหาสันหนะ เวชยันต์รังสฤษฎ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
เกษตรราธิการ

ม.ล.เดช สนิทวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรราธิการ

พ.ต.ควง อภัยวงศ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

พ.ต.วิลาส โอสถานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

พ.ต.ช่วง เชวงศักดิ์สงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

นายโประ สมหาร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม

พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พ.อ.ประยูร ภมรมนตรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พล.ต.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต รัฐมนตรี

พล.ร.ต.ผัน นาวาวิจิตร รัฐมนตรี

พ.อ.เพียร ศฤงษ์ยุทธศิลป์ พิริยะโยธิน รัฐมนตรี

นายทวี บุญยเกตุ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ที่ปรึกษาสำนักนายก
รัฐมนตรี

รัฐมนตรีที่ไม่มาประชุม คือ

น.อ.เทียร เก่งระดมยิง รัฐมนตรี

น.อ.สังวร สุวรรณชีพ รัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

เปิดประชุมเวลา ๑๐.๐๕ นาฬิกา ณ วังสวนกุหลาบ

นายกรัฐมนตรี : การที่ผมเชิญประชุมในวันนี้ก็เพราะมีเรื่องสำคัญมาก คือ
เรื่องที่เราได้เห็นสัญญากับญี่ปุ่นไปแล้วนั้น เขาก็บอกว่า เขารู้สึกขอบคุณ
และมีความเห็นอกเห็นใจเรามาก แต่บัดนี้กิจการของเขาได้คืบหน้าไปมาก
เขาบอกว่าในการที่เรายังไม่อะไรเลยกับเขานั้น ก็รู้สึกเป็นรากฐานอยู่บน
ทราย ฉะนั้นการรบของเขาในการที่เขาจะไปทำการข้างหน้านั้นมีมาก เขาก็
รู้สึกหัวใจของเขาไม่ดี แต่ว่าการที่เขาพูดอย่าหาว่ามาบีบเรา เราจะพอใจ
ไหม เขาบอกตรง ๆ ว่าเขาจะมาในรูปแบบนี้ คือขอให้เราเลือกเอาทาง military
co-operation^{๕๘} เขาบอกว่า ตามที่เขาได้มายื่นแผนไปหนึ่งนั้น คือในเรื่อง

^{๕๘} Military co-operation ความร่วมมือทางทหาร

military co-operation แต่ในเรื่องนี้ถ้าจะพูดไปแล้ว ผมก็ไม่รู้ที่จะแก้
อย่างไร คือว่าถ้าได้รับข่าวในกาลข้างหน้าเป็นอย่างไรรไป เดียวก็จะเป็นการ
ที่ผมขายชาติทั้งชิ้นทั้งล่อง อ้ายไม่รับเขา เดียวก็อาจจะปลดอาวุธทหารเรา
ก็หมดเสียง อ้ายจะสู้หรือก็ฉิบหายมาก เราจะได้มานั่งประชุมกันอย่า
งี้ แต่ในใจของผมเห็นว่าเมื่อเราจะเข้ากับเขาแล้ว ก็เข้าเสียให้เต็ม ๑๐๐%
เขาก็คงเห็นอกเห็นใจเรา ส่วนการข้างหน้าจะเป็นอย่างไรผมททายไม่ถูก
ความเห็นของผมมีเท่านี้ แล้ว ๑๑.๐๐ น. นี้ ถ้าตกลงอย่างไรเขาขอทราบ
ขอให้ถือว่าความรับผิดชอบความเป็นความตายอยู่กับผม ผมเห็นว่าไม่มี
ทางรอด คือเราขึ้นไปอย่างที่อยู่เวลานี้เขาอาจจะปลดอาวุธเรา เราสู้เขาไม่
ได้ ถ้าจะสู้ก็ตายเปล่า ความจริงก็รู้สึกขายหน้า คือเป็นทหารแล้วสู้เขาไม่
ได้ แต่ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะเรามากั่งอยู่เท่านี้ ถ้าจะให้สู้ตั้งแต่วันที่
๘ ป่านนี้ก็ไม่ได้มานั่งประชุมกัน และเรื่องก็คงจะไม่ต้องต่อความยาวสาว
ความยืดอย่างทุกวันนี้ ที่นี้เราอยากจะทำอายุของเราต่อไปก็ต้องพูดกับเขา
และเราก็ต้องถูกบีบเรื่อยไป แต่เขาก็รับรองว่าถ้าเข้ากับเขาแล้ว เขาก็มีความ
พอใจและจะเคารพเราทุกอย่าง คือเราจะไปหาซื้อทองที่ไหนก็ได้ จะไป
ขายอะไรก็ได้ พูดกันอย่างตรงไปตรงมา ผมก็ได้ปรึกษากับหลายคน
ที่ได้มาคุย ๆ กัน ลองเล่าให้เขาฟัง ผมก็อยากฟังความเห็นว่าจะทำกัน
อย่างไร หรือว่าท่านผู้ใดจะมีหนทางที่จะทำดีกว่านี้ก็ขอได้เสนอมาน ขอให้พูด
กัน มันเป็นความเป็นความตายของชาติไม่ต้องเกรงใจผม คือจะเอาอย่างไร
ที่ดีกว่าที่ผมทำไปนี้ แต่จะมาย้อนบอกว่าผมทำผิดตั้งแต่เริ่มต้นมานั้น จะเอา
ไปขึ้นศาลหรืออย่างไรก็แล้วแต่

นายปรีดี พนมยงค์ : ที่ผมจะพูดต่อไปนี้ ขอให้ถือว่าในการเปลี่ยนแปลงการ
ปกครอง ผมคนหนึ่งก็ได้มีส่วนทำตั้งแต่ต้นเหมือนกัน ซึ่งทุกคนก็ย่อม
จะรู้แล้ว ความรักชาติผมก็ไม่ยอมที่จะให้ใครยิ่งกว่าผม อย่างน้อยเท่า ๆ
กันผมก็ยอม เพราะฉะนั้นขอให้ผมได้พูด แม้แต่ผมเป็นอันตราย ผมก็ไม่
ว่า ในการที่ผมได้แสดงความเห็นมาตั้งแต่ต้นหรืออะไรนั้น ผมไม่ได้เข้าข้าง

อังกฤษ หรืออะไร ผมมุ่งแต่ชาติไทย ที่นี้ประมวลเหตุการณ์ทางการเมืองที่เราจะได้วินิจฉัยกันนั้นมันก็มีทั้งสองเสียง บางเสียงที่ว่าญี่ปุ่นจะชนะก็มี บางเสียงที่ว่าอังกฤษจะชนะก็มี มีทั้งสองเสียงด้วยกัน เรื่องรบหรือไม่ในวันนั้นเราได้ตกลงกันไปในทางที่เห็นว่า เมื่อไม่มืรบแล้ว เราก็เลือกเอาทางเบาที่สุด และวันนั้นผมก็ได้พูดแล้วว่า ในการที่เราไปรบกับญี่ปุ่น แล้วต่อมาเราจะไปรบกับอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ก็รู้สึกว่าเป็นเสียชื่อเหมือนกัน ชื่อหาหรือใหม่ี่ประเด็นอยู่ที่ตรงไหน ถ้าประเด็นอยู่ที่จะกู้เกียรติยศของชาติ ก็เสียเกียรติทั้งชั้นทั้งล่อง คือแรกเราไม่รบ ทีหลังเรารบ เรากลับไปกลับมา ผมคิดว่าจะเสียด้วยกันทั้งชั้นทั้งล่อง เพราะฉะนั้นมีทางใดบ้างที่จะให้ญี่ปุ่นปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ตกลงไปแล้ว เมื่อเขาไม่ปฏิบัติตาม เขาเองก็ต้องเป็นฝ่ายที่ผิด เราควรพยายามทำให้เป็นไปตามข้อที่ได้ตกลงกัน นี่เป็นความเห็นของผม แต่ส่วนที่จะตกลงกันอย่างไรผมก็ไม่ทราบ ผมก็ถือว่าเป็นคนหนึ่งที่ได้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองมา ก็มุ่งหวังที่จะให้ชาติบ้านเมืองเจริญ คิดว่าครั้งนี้เป็นครั้งสำคัญที่สุดสำหรับชื่อเสียงของประเทศชาติและคณะรัฐบาลด้วย ถ้าเราหวนกลับไปเล่นเป็นพวกเดียวกับเขา อย่าพูดถึงผลแห่งสงครามจะเป็นอย่างไรเลย เพราะคงทราบด้วยกันทั้งนั้น หนทางที่ดีที่สุดที่เราจะได้ในเวลานี้ เราจะมีทางให้เขาปฏิบัติตามข้อสัญญา

พ.อ.ประยูร ภมรมนตรี : ผมขอประทานเสนอว่า ที่อาจารย์พูดมาก็มีเหตุผลอย่างน่าเห็นใจ

นายกรัฏมนตรี : เกี่ยวกับการพูดนั้นถูก แต่คิดว่าไม่มีทางอื่น ซึ่งเขาได้บอกว่าจะมาดำเนินการอย่างนี้ไม่ได้ จะต้องจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปเพื่อความปลอดภัยของเขา เขาจะอยู่ในประเทศเราอย่างนี้ ซึ่งเรามีอาวุธเต็มมือไม่ได้

พ.อ.ประยูร ภมรมนตรี : เราได้พยายามทุกทางแล้ว และเราได้ปฏิบัติอย่างเข้มแข็งจนถึงที่สุดแล้ว จนกระทั่งเขาไม่ยอมพูดกับเรา เมื่อวานนี้พบไม่ได้เลย

นายปรีดี พนมยงค์ : ที่ผมพูดนี้เห็นแก่ท่านนายกรัฏมนตรี ไม่อยากให้ท่านนายก ฯ ต้องเสีย

พ.อ.ประยูร ภมรมนตรี : ผมได้พยายามอย่างเต็มที่ มันก็เป็นดังนี้ มีแต่จะเล่นงานกับเราเรื่อย ซึ่งต่อไปเราก็คงจะได้เห็นอีกไม่กี่ปีก่อน แล้วเราคงจะมองเห็นแล้วว่าคงจะเป็นไปในรูปลักษณะนั้น

นายกรัฐมนตรี : ที่แรกผมก็พอใจที่กรรมการได้ตกลงไปแล้ว แต่เขาบอกว่าที่ตกลงไปนั้นหมายความว่าความว่างอันแน่น เพราะฉะนั้นการที่กรรมการจะมาประชุมกันก็ไม่มีประโยชน์ เขาก็เลยไม่มาประชุม วานี้ก็มีนัดเช่นกัน เขาก็ไม่มา

นายปรีดี พนมยงค์ : ลองให้คนอื่นอภิปรายดูบ้าง ผมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับประเทศชาติ ๑๑.๐๐ นาฬิกาใช้ไหมที่เราจะต้องตอบ

นายกรัฐมนตรี : ถูกแล้ว อ้ายเราก็พยายามผ่อนไป คือเราอยู่ในอาการที่เราเป็นคนไข้

นายปรีดี พนมยงค์ : ถ้าเราไม่เข้ากับเขา ๆ จะทำอะไร เท่าที่เขาบอก

พ.อ.ประยูร ภมรมนตรี : เขาไม่ได้บอก แต่เราก็ต้องประมาณถูก ประการแรกก็คือ (๑) ปลดอาวุธทหาร (๒) เปลี่ยนรัฐบาลใหม่ แล้วเวลาต่อไปก็ไม่มีผู้ใดทลายถูก ส่วนเรื่องที่จะเกิดขึ้นข้างหน้า ที่เราจะต้องประจันกันต่อไป ก็คงมาตามหลัง

นายกรัฐมนตรี : ผมได้พยายามทุกทาง เขามาเมื่อคืนนี้ ก็ได้เจรจากับเขา บอกว่าเขาจะเอาอะไร เขาก็บอกว่าที่ตกลงไปแล้วนั้นเขาชอบคุณ แต่รากฐานไม่แน่นอน ผมถามเขาว่าจะเอาอย่างไร เขาก็บอกจะให้ Military Co-operation ในที่สุดเขาก็ทำการโดยพลการ นำทหารเข้ามาเป็นหมื่น ๆ เขอ้างว่าเขาคอยไม่ได้ เพราะฉะนั้นสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียน วัด หรือที่ไหน เขาไม่คอยใคร เขาจะคอยถกเถียงกันตั้ง ๓ - ๔ ชั่วโมง เขาทำไม่ได้ และเขาก็ไม่ไว้วางใจเรา เขาวางแนวคุมไว้หมด

นายปรีดี พนมยงค์ : วันนั้นทำไมเขาบอกว่าเขาพอใจตามที่ตกลง มิฉะนั้นจะเป็นว่าเขาปล่อยให้เราเซ็นหรือ

พ.อ.ประยูร ภมรมนตรี : นั่นมันอีกเรื่องหนึ่ง ผมบอกไม่ได้ ใครบ้างไม่ยอมยกทำให้ดี

นายปรีดี พนมยงค์ : ที่ผมกล่าวนั้นก็เพราะท่านนายกให้โอกาสผม ผมก็แถลงผมเสียหนึ่งเท่านั้น

พล.ต.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : ผมรู้สึกว่ารุนแรงขึ้นทุกที เช่น หน่วยทหารที่มานั้น เขาขอเรา ๓ กระบวน เราก็ให้เขา เขาต้องการทุกอย่างหมด และเขาถามถึงกำลังเจ้าพนักงาน เราก็บอกว่า เจ้าพนักงานที่ไปนี้มี ๒ ผลัดเท่านั้น เอาไปใช้หมด ๓ กระบวน พนักงานเราก็แย้ เขาบอกว่า ถ้าเราทำไม่ได้เขาจะเอาคนมาช่วย ผมก็บอกว่าไม่ได้ เขาก็บอกว่าต้องจัดลำเลียงให้ทันตามความประสงค์ของเขา เสียงมันพูดแรงขึ้นทุกที ผมก็กลับมา ผมไปแต่เช้าแล้วก็แจ้งกับบริษัทไทยนิคม มันแรงขึ้นทุกที

นายกรัฐมนตรี : ไปอีกกี่กระบวน

พล.ต.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : ๓ กระบวนไปได้หมด การไปได้นี้เขาจะไปลงประจวบ ฯ แต่ในที่สุดเขาก็ไม่ได้ลงที่ประจวบ ฯ เขาพรางเรา เราถามเขา เขาก็บอกว่าเขาบอกไม่ได้ อย่าถามดีกว่า ผมได้ให้ลูกน้องสะกดรอยข้อเท็จจริงไป ได้ความว่า ๓ กระบวนเมื่อวานนี้ลงที่บ้านโป่งเพื่อมุ่งขึ้นไปกาญจนบุรี แล้ววันนี้ไปอีก ๓ กระบวน บอกว่าไปประจวบ ฯ อีกถามว่าจะไปที่ไหน เขาก็บอกว่าไม่รู้ เขาบอกแต่ว่าจะไปลงประจวบ ฯ ต่อจากประจวบ ฯ เขาระวังของเขาเอง

พ.ต.ช่วง เสงวนศักดิ์สงคราม : ตอนตกลงครั้งแรก เราก็เลือกทางที่คิดว่าพอจะดำเนินการได้ดีที่สุด ที่นี้เหตุการณ์ของโลกเวลานี้เราพอจะคาดหมายได้ว่าเป็นอย่างไร เช่นผลของเขาที่ปฏิบัติไปนั้น ได้ผลดีหรือไม่ มันต้องบีบเรา แต่มันรุนแรงแทบทุกแห่ง

พล.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : วันนั้นผมก็มีความเห็น และได้ชี้แจงให้ฟัง รวมความว่า นอกประเทศเป็นอย่างไร ผลของการรบเป็นอย่างไร ภายในประเทศมีการเคลื่อนไหวอย่างไร สำหรับเหตุการณ์ภายนอกเท่าที่ปรากฏก็คือว่าเท่าที่ทราบจากข่าววิทยุอย่างที่เรียกว่าฟังข่าวยืนยันทั้งสองฝ่าย ก็ไม่จำเป็นที่ผมจะต้องชี้แจงอะไร ที่นี้สำหรับเหตุการณ์ภายในประเทศ ดังที่คุณหลวง

ประติษฐ์ ๆ พุดเมื่อก็ ผมก็เห็นด้วย หากว่าเขาได้ยึดมั่นให้เป็นไปตามที่ได้ตกลง
 ในข้อสัญญา คณะกรรมการที่ได้ทำไปนั้น ก็ได้พยายามที่จะผ่อนปรนจนกระทั่ง
 ข้อต่าง ๆ ก็ตกลงกันแล้ว เมื่อวานนี้นัดกันมาที่กระทรวงต่างประเทศก็ได้รับ
 โทรศัพท์แจ้งว่าไม่เสร็จ เพราะเขาไม่มาร่วมประชุม ซึ่งข้อสัญญาต่าง ๆ ก็ได้
 พิมพ์เรียบร้อยแล้ว ที่นี้พุดกันถึงสำหรับเหตุการณ์ภายในประเทศ เท่าที่เขาเอา
 ทหารเข้ามา สำหรับญี่ปุ่น ญี่ปุ่นก็ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา
 แล้ว วิธีการต่าง ๆ ที่เขาได้ทำแก่ชนชาติอังกฤษหรือทรัพย์สินสมบัติของอเมริกา
 นั้น เขาก็ถือว่าคนพวกนั้นเป็นศัตรูของเขา เขาพยายามทุกอย่างในการที่จะไม่
 ให้มีการกีดขวางในการดำเนินการทหาร แต่ว่าที่เขาทำเช่นนั้น เขาทำในดินแดน
 ประเทศเรา ซึ่งเราก็ได้ผ่อนผัน และก็เป็นที่หน้าที่ของเขาที่เขาจะต้องพยายามระวัง
 ทุกอย่าง นั่นเป็นประการหนึ่งสำหรับที่จะทำแก่ชนชาติศัตรูที่ได้ประกาศสงคราม
 ไปแล้ว เขาไม่ยอมที่จะให้เกิดภัยแก่กองทหารของเขาได้ เขาได้ทำทุกสิ่งทุกอย่าง
 ที่เรียกว่าจะให้ เป็นไปตามความประสงค์ในการทหารของเขา แต่เสียประโยชน์ของ
 เรามาก คือมันยอมจะกระทบกระเทือนมาถึงประเทศไทยเราด้วย ทั้ง ๆ ที่เรียก
 ว่าเราได้ผ่อนปรนไปแล้ว ในการทหารของเขา ซึ่งเขาจำเป็นอย่างใด เขาบอกไม่ได้
 ถ้าหากเขาบอกเรา เขาก็เสียผลในส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นเขาพยายามที่จะทำ
 ทุกประการในเรื่องนี้ จะแลเห็นได้ว่า เมื่อคืนนี้เวลาประมาณเที่ยงคืนเศษ ได้มี
 คนของชาติอังกฤษและอเมริกาอพยพโดยขบวนรถไฟไปทางเหนือเพื่อออก
 ทางแม่น้ำสาย ทหารญี่ปุ่นได้ขึ้นจากลพบุรีไปลงที่ปากน้ำโพลงหน้าเล็กน้อย
 และเมื่อขบวนถึงที่นั่นประมาณเที่ยงคืน ๘ นาที ก็เป็นอันว่าชาวอังกฤษและ
 อเมริกา ๓๑ คน ทหารญี่ปุ่นจับหมด ควบคุมไว้ไม่ยอมให้ออก คนอังกฤษอเมริกา
 และอื่น ๆ ที่อยู่ทีลำพูน เชียงใหม่ น่าน แพร่ ก็ได้ออกไปตามแม่น้ำสาย ก็ได้
 เคลื่อนที่ไปแล้วเรียบร้อย ส่วนชาติอังกฤษ อเมริกา ดัทช์ ทางสุพรรณบุรี
 สมุทรสงคราม สมุทรสาคร ก็ไม่ได้เดินทางรถไฟ เป็นอันว่าเดินออกทาง
 กาญจนบุรีไปทางนั้น แต่จะผ่านแล้วหรือยังผมก็ไม่ทราบ ทางตำรวจก็ให้ความ
 สดวกแก่ชนชาติต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าเขาไปได้มันก็ดี ยิ่งกว่านั้น ทรัพย์สินสมบัติ

สถานที่ต่าง ๆ ทำเรือ เรือ เขาก็ต้องยึดหมดสำหรับชาติศัตรูของเขา อย่างที่ท่านนายกรัฐมนตรีพูดนั้นอาจว่า ถ้าได้เป็นตามที่ได้ตกลงกันก็เป็นของดี แต่ที่นี้ความจำเป็นของทหารของเขา เขารอไม่ได้ เมื่อรอไม่ได้เขาต้องทำทุกอย่าง มันก็กระทบกับเรารุนแรงขึ้น และเมื่อวันนี้ก็ปลดอาวุธทหารที่สนามบินประจวบ และปลดอาวุธตำรวจที่ประจวบ คือทางโน้นได้รวมกำลังกันสู้ต่างฝ่ายต่างได้ล้มตายไม่น้อยกว่า ๑๐ คน และทางตำรวจและทหารก็ได้ถอยไปที่สถานีนั่นกระโด แต่เมื่อทางนี้ คือทางกระทรวงมหาดไทยได้โทรเลขมาแล้ว ทั้ง ๆ ที่ข้าหลวงได้สั่งให้กลับก็ไม่ยอมกลับ ผมจึงได้โทรเลขบอกให้กลับได้ เวลานี้ไม่มีการยิงอะไรกันแล้ว เขาจึงกลับ เมื่อกลับมาแล้ว ก็ถูกปลดอาวุธที่นั่นทั้งตำรวจและทหาร เท่าที่มองดูก็หมายความว่า มันกระทบกระเทือนกันนิดหน่อย แต่ถ้านึกว่าเขาจำเป็น คือเรียกว่าเขายังไม่สู้ไว้วางใจตำรวจ และยังไม่สู้ไว้วางใจทหารที่ประจวบ เพราะได้เกิดยิงกันขึ้นแล้ว แต่ในเรื่องนี้ผมก็เชื่อว่า เมื่อพูดจากับเขา ก็คงเป็นที่เรียบร้อย นอกจากนั้นเราจะแลเห็นว่าตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นภัยแก่เขาแล้ว เขาก็ได้ควบคุมไว้หมด อย่างตามแนวจักรวรรดิ เป็นต้น แปลว่าสิ่งต่าง ๆ ที่จะเป็นภัยแล้ว เขาก็พยายามที่เรียกว่าไปอยู่ อย่างนั้นจะเรียกว่าคุมหรือไม่ ผมไม่ทราบ แต่เรียกว่าจำเป็นเพื่อความปลอดภัยแก่เขา จะเป็นข้อเท็จจริงอย่างไรหรือไม่ คือที่สถานี่หัวลำโพงและโกดังสินค้ามีญี่ปุ่นอยู่หรือไม่ เข้าใจว่ามี

พล.ต.จรัญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : หัวลำโพงมี ๑ หมวด บางซื่อ ๒ หมวด และโรงงานมักกะสัน ๒ หมวด

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ที่นี้มีอีกอันหนึ่ง อย่างตำรวจที่ปราจีนบุรี ตำรวจที่นั่นมีราวประมาณ ๓๐๐ คนเศษ ที่หน้าสถานีตำรวจไม่น้อยกว่า ๓๐๐ คน มีทหารญี่ปุ่นและต่างฝ่ายต่างก็มีปืนกลด้วยกัน และตามข้างเคียงสถานีวิทยุทางมีเรียงรายตลอดตั้งแต่รั้ว วัฒนา สระแก้ว ถึงสนามบินของทหารที่ดงพระราม เขาก็ยึด สนามบินที่สระบุรี ก็ควบคุมแล้วเหมือนกัน แต่เขายังไม่ได้แสดงอะไรทั้งหมด ฉะเพาะกำลังตำรวจทางปราจีนบุรีทั้งจังหวัดก็มี

หลายร้อยคน ตามที่เขาได้ควบคุมที่โน่นที่นั่น ความจริงยังไม่ได้ตกลงตามที่กรรมการได้ตกลงกัน มันมีอยู่ทางเดียวที่เราจะยอมหรือไม่ยอม ถ้าหากว่าเราไม่ยอมก็ต้องขัดขวาง ไม่ยอมให้เขาทำ และเป็นอันว่าต้องกระทบกันด้วย กำลังอาวุธ ได้แก่ทหารและตำรวจซึ่งมีอาวุธ ถ้าหากได้ทำอะไรรุนแรงเกินไปแล้ว ก็เป็นอันว่าไม่มีปัญหาว่าจะต้องต่อสู้กันขึ้น และถ้าหากว่าเกิดการต่อสู้กันด้วยกำลังอาวุธในที่แห่งใดแห่งหนึ่งแล้ว ก็ไม่มีปัญหาวามันจะต้องลามออกไปทั่วกัน ความจำเป็นมีอย่างนั้น แต่ถ้าหากว่าญี่ปุ่นยังไม่ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาแล้ว บางทีจะเพลามือกว่านี้ แต่ที่ได้ปรากฏแล้ว ทรัพย์สินสมบัติและความจำเป็นในข้อตกลงต่าง ๆ ไม่ทันใจเขา และเขาคิดว่าจะเป็นภัยแก่เขา ซึ่งเขามีอะไรระแวงอยู่เล็กน้อยแล้วเขาก็จัดการลงไป นี่ผมพูดถึงเหตุการณ์ภายในประเทศ แล้วการล่ำเลียงอาวุธยุทธภัณฑ์อะไรต่ออะไรก็เข้ามาเรื่อย ๆ ไม่มีวันหยุดทั้งหมด อย่างชุมพรก็ได้ล่ำเลียงไปยังที่กระบุรี ระนองแล้ว แต่ได้ยึดวิคตอเรียพอยน์ท์^{๕๙}ได้เรียบร้อยแล้ว ยังไม่ทราบ เพราะชาวตำรวจยังไม่มา สำหรับบรรดาชาวออสเตรเลีย อังกฤษ อเมริกันที่ทำเหมืองแร่ ก็ได้ไปรวมกันอยู่ที่สนามบินภูเก็ต และเมื่อวันนี้ตอนเช้า เรือ ๓ ลำติดอาวุธเป็นเรือสินค้าได้มาที่นั่น และเจ้าหน้าที่เราก็ให้ความสะดวกในการที่เขาล่ำเลียง ตลอดจนกงสุลอังกฤษที่นั่นและผู้จัดการเบงคัลก็ได้ลงเรือ เราก็ได้ให้ความสะดวกที่จะให้ไป เราไม่มีทางที่จะกักเอาไว้ ก็ได้ให้ความสะดวกที่จะได้ให้ไปให้พ้น เวลานั้นญี่ปุ่นยังไม่ถึงภูเก็ต ถ้าหากว่าได้ไปถึงแล้วเขาก็คงไม่ยอมให้ที่นั่นปล่อยไป แต่วันนี้เข้าใจว่าจะถึงภูเก็ตแล้ว ได้ทราบว่าเครื่องบินได้บินวนอยู่ที่นั่น และทางสตูล ญี่ปุ่นก็ได้ล่ำเลียงจากสงขลาไปสตูล และได้ไปควบคุมที่สนามบินสตูลที่เบตง ซึ่งตำรวจได้ทำการรบกับกองพันทหารอังกฤษ เราก็ได้ถอยมา แต่ที่เบตงนั้นหมายความว่าทหารอังกฤษยังไม่ได้เข้ายึด เขายังอยู่ข้างนอก เป็นแต่จุดช่องเอาไว้ ทางตำรวจก็ได้ถอยมา และได้ส่งกำลังไปเพิ่มเติม ผมได้สั่งให้ไปอยู่ที่นิคมธารโตแล้วหลีก

๕๙ Victoria Point วิคตอเรียพอยน์ท์ ทำเรือริมทะเลฝั่งพม่า ตรงข้ามจังหวัดระนอง

ให้ทหารญี่ปุ่นผ่านไป ปรากฏว่าทหารญี่ปุ่นได้เคลื่อนที่ไปถึงแล้ว เข้าใจว่า ปานนี้ก็คงถึง เหตุการณ์มันเป็นอย่างที่ผมเรียนมานี้ อยู่ในลักษณะที่เรียกว่าบังคับ คือเราได้พยายามผ่อนปรนไป แต่อาการกระทำ แลเห็นว่ามันออกจะนอก ๆ เหนือ ๆ ไป ทีนี้ถ้าหากว่าเราไม่ยอมก็เป็นอันว่าเราก็ต้องทำการขัดขวาง และเมื่อขัดขวางแล้วก็ต้องปะทะกัน แต่การปะทะกันนั้นถ้ามีขึ้นแห่งใดแล้ว มันก็ต้องทั่วกันหมด

นายกรัฐมนตรี : ใครจะให้ความเห็นอย่างไรอีก

พล.ต.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : รถรบเดินบนรางรถไฟเต็มไปหมด เมื่อคืนนี้ผมก็ออกไป คือรถรบมาเรื่อย เดินบนรางรถไฟ เมื่อวานนี้มา ๕๐ คัน เวลานั้นมาอีก ๒๐ กำลังมาขึ้นที่ตึกกลาง เลยสะพานศรีโสภณมาแล้ว เล่นมาตามถนนก่อนแล้วมาขึ้นบนทางรถไฟ

นายควง อภัยวงศ์ : เหตุการณ์มันต้องตกกระไดพลอยโจน

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : เรามียูทูทเดียว กิดขวางเท่านั้นถ้าเราไม่ยอม

นายควง อภัยวงศ์ : ถ้าเราไม่ยอมตั้งแต่ต้น ก็ได้สู้กันจนถึงบัดนี้ แต่ปัญหาที่จะสู้ต่อไปได้สักเท่าใด เป็นปัญหาทางทหารว่าเรากำลังต่อสู้ต่อไปอย่างไร และเมื่อหมดทางสู้แล้วจะเป็นอย่างไร ตอนต้นเราตกลงกันว่าไม่สู้ ทีนี้มาถึงแค่นี้ ถ้าจะมาสู้ในตอนนั้นแล้ว ยิ่งแล้วกว่าตอนแรกอีก เพราะฉะนั้นไม่มีทางใดมองไม่เห็นทางที่จะเลือกทางอื่น

พ.อ.เพียร สฤษฏ์ยุทธศิลป์ พิริยะโยธิน : เรื่องอย่างนี้คิดว่าเป็นเรื่องที่จะต้องเดินตามขั้นที่หนึ่ง คือเราได้ตกลงใจไปแล้ว ขั้นที่ ๒ ก็คือกระทำตาม วิธีที่ดีที่สุดก็มีเท่านั้น

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ถ้าหากว่าเขาทำอะไร ๆ มา ผมไม่อยากจะพูด แต่ตำรวจกระทบกระเทือนเหลือเกิน จะเห็นว่าที่นครศรีธรรมราชตำรวจถูกคุมข่าหหลวงถูกคุม อันนี้จะเห็นว่าผมได้โทรเลขขอให้ปล่อย จะเห็นได้ว่าตำรวจทำตามหน้าที่ ทหารก็ต้องรักษาประเทศ ขึ้นมาผมก็ยิง เกะกะผมก็ต้องยิง และได้ยิงตายไปแล้ว ๖ คน และการกระทบกระเทือนคงจะมีเรื่อย ๆ และ

ที่ผมได้บอกว่า การปลดอาวุธทหารที่ประจวบ ฯ ก็ได้มีขึ้นแล้ว

นายกรัฐมนตรี : เอาอย่างไรก็เอา นี่ไม่ใช่ผมรับเป็นนายหน้า ผมหนักใจเหลือเกิน คือเขาบอกว่าจะเอาอย่างนี้ใหม่เล่า ไม่เอาเขาก็ไม่ว่า แต่เขาจะใช้อาวุธตามเรื่องของเขา

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ถ้าหากว่าเราไม่ยอม เราก็ต้องขวาง ที่นี้ก็ต้องเรียกว่ารบกันไม่มีปัญหา ที่นี้สมมุติว่าเรายอมผ่อนแล้ว แต่เขาก็แรงขึ้นตามลำดับ เราก็ยอม ๆ ผลสุดท้ายก็เรียกว่าเขาคุมเกือบหมดแล้ว แล้วเราจึงปฏิบัติ ในเมื่อเขาจะเสนออะไรมาอย่างนี้ ผมนึกว่าเกียรติยศไม่มีเลย คือหมดแล้ว เป็นคล้าย ๆ กับว่าบังคับหมดแล้ว ถ้าจะขวางก็หมายความว่าขวางเดี๋ยวนี้แล้วออกไปกัน จะฉิบหายหรืออะไรก็ไปกัน ถ้าหากว่าไม่ขวางอะไรแล้ว ก็ดูเหมือนว่าจะผ่อนอะไรลงไปได้เป็นขั้นที่ ๒ คือเวลานี้เราได้ยอมเขาหมดทุกอย่าง คอยคุมข้าหลวงก็ยอม ปลดอาวุธตำรวจก็ยอม นี่แรงขึ้นเป็นลำดับ ถ้าหากว่าเขาทำเช่นนี้ สุดท้ายเราเจรจากับเขา อย่างนี้รู้สึกตะขิดตะขวงใจ

นายกรัฐมนตรี : (อ่านข้อเสนอเป็นภาษาอังกฤษ) ความจริงไม่ใช่ผมอยากรบกับอังกฤษ ลูกผมอยู่ที่อเมริกาและอังกฤษ ผมเสียสละลูกถึง ๓ คน

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ของผมก็อยู่ที่อังกฤษ ๒ คน

นายควง อภัยวงศ์ : เราคิดหรือเปล่าว่า สมมุติเขาไม่ขอร้องเช่นนี้ อีกสักอาทิตย์หนึ่งหรือ ๒ อาทิตย์ อังกฤษจะประกาศสงครามกับเราไหม

พล.ต.ช่วง เชาวศักดิ์สงคราม : ไม่ถึง ๒ อาทิตย์

พล.ต.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : อังกฤษมาบอมบ์แล้ว ที่หาดใหญ่บรล้วยกุดถึงหมดแล้ว

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : อังกฤษเวลานี้ ๒ พันคนเข้ามาที่แม่สอด ทางฝ่ายตำรวจได้ติดต่อกับฝ่ายทหารแล้ว เวลานี้ประจันหน้ากับตำรวจ

นายควง อภัยวงศ์ : ตามที่ผมเคยเรียนกับนายกไว้แล้ว บอกว่าใครขึ้นเราก่อน ถ้าจะเปรียบไปก็เหมือนกับว่าเราเข้ากับอีกฝ่ายหนึ่งโดยปริยาย คือถ้าเราไม่

ปะทะ ก็คล้ายกับเราเข้ากับอีกฝ่ายหนึ่งโดยปริยาย

นายกรัฐมนตรี : ว่าอย่างไรหลวงเกรียง ฯ

พล.ต.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต : ก็ไม่เห็นมีทางอื่น

นายกรัฐมนตรี : แล้วต่อไปข้างหน้าเหตุการณ์จะเป็นอย่างไร ผมก็ไม่รับรอง ผมรับไม่ได้ เมื่อเขาจะมาอย่างไรก็ไม่มีด้านไหนแล้ว และคิดว่าถ้าสู้กับเขาแล้วก็คงตายหมด ถ้าจะสู้ให้แหลก มันก็แหลกหมด หรือถ้าจะไม่สู้ เราก็ต้องรอวันตาย เอาออกซิเยนฉีดเข้าไป หรือมิฉะนั้นก็คือไม่เซ็นกับเขาในวันนี้ หรือถ้าไม่เซ็นก็หมายความว่าฉิบหายกันไป ถ้าร่วมกันแล้วญี่ปุ่นฉิบหาย เราก็ฉิบหาย หรือถ้าญี่ปุ่นดีเราอาจฉิบหายก็ได้ หรือถ้าญี่ปุ่นดีเราอาจดีก็ได้ หรือถ้าญี่ปุ่นดีเราอาจเป็นอย่างแมนจูก็ได้^{๖๐} ก็ได้ แล้วเราจะทำอะไร มันก็มีทางเท่านั้นเอง ในทางเศรษฐกิจเราจะเป็นอย่างไรกัน ก็ไม่มีทาง ในทางการค้าก็เหมือนกัน ที่จะได้ของจำเป็น เช่นหยาต่าง ๆ ถ้าเราไม่เข้ากับญี่ปุ่นมันก็ไม่ได้สินค้า เรามีมันก็ขายไม่ได้ ถ้าเราไม่เข้ากับญี่ปุ่นก็ไม่ว่าจะขายให้แก่ใคร ผมไม่เห็นมีทางอะไรที่จะไม่ยอม ผมเห็นว่าจะต้องเสียสละอย่างนี้ ไปในทางนี้จะเป็นอย่างไรก็ไม่ว่า จะเป็นอย่างแมนจูก็ได้หรืออะไรก็ไม่ว่า แล้วแต่ญี่ปุ่น หมายความว่าเรายอมตาย เราฝากเนื้อฝากตัว มันอาจจะมีศีลธรรมก็ได้ คล้ายกับเราฝากตัวกับอังกฤษและฝรั่งเศสครั้งโบราณ ไม่ว่าจะซี้แย แต่ถรบเราก็มียู่เพียง ๕๐ คั่น เขาฆ่าแน่นฟ้าฆ่าฝน เครื่องบินซื้อมาหลายปีแล้ว และเมื่อสู้กับฝรั่งเศสก็ไล่ไม่ทันเขา แล้วข้อสำคัญ ขอโทษ ญี่ปุ่นไปไหนก็ตีเขาวินาศไปหมด แล้วเรามีอยู่เท่านี้ ถ้าจะไปพลาแล้วดูเหมือนจะเสียแรงมากเหลือเกิน เราเก็บชีวิตไว้หนึ่งพูดกันดีกว่า ในที่สุดเมื่อเสร็จเรื่องก็ไปอยู่ห้องนา ใครจะทายถูกว่าจะเป็นอย่างไร รู้ว่าจะไปไม่รอดก็เป็นเพื่อนกับเขา

นายอุทัย แสงมณี : ผมเห็นอย่างหลวงอดุล ฯ ไม่มีทางไปแล้ว

๖๐ แมนจู๊ก หรือแมนจูว เป็นประเทศที่ญี่ปุ่นสถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๕ ขณะยึดครองแมนจูเรีย

พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน : ไม่มีทางอื่นแล้ว

พล.ร.ต.จตุรนต์ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : คือมันไปไม่ไหวแล้ว

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : ผมเคยเสนอตั้งแต่วันแรก ขอให้ร่วมทางทหารเสียด้วย
จำได้ไหม เพราะฉะนั้นสำหรับผมไม่มีปัญหา

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : สำหรับผมก็คิดว่า คือผมเป็นคนเสนอเอง แปลน
ที่เราได้ตกลง ที่ผมเสนอนั้น ไม่ใช่ไม่รู้ว่าจะต่อไปจะไม่โดนอย่างนี้ ผมคิดว่า
เมื่อเห็นว่าจะมีทางอย่างไรก็ควรทำทางนั้น

นายกรัฐมนตรี : ที่ว่านี่เมื่อคืนนี้ผมก็ได้พูด

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : รวมความว่าจะมีทาง ถึงอย่างน้อยก็ได้ประโยชน์
ถึงอย่างน้อยทางอังกฤษเขาก็พอใจ และผมรู้ว่าเขาจะต้องมาอย่างนี้ ถ้าจะ
สู้ก็ต้องสู้เสียแต่วันที่ ๘ ถ้าจะสู้เวลานี้ก็ยิ่งโง่กว่าเวลาแรก ถ้าไม่สู้ก็ตาย
ผมก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ผมคิดว่ามันจะต้องมาอย่างนี้

พล.ท.มังกร พรหมโยธี : นอกจากนั้นแล้ว เท่าที่ได้ทราบมา พวกทหารบอกว่า
เราจะเฉย ๆ อย่างนี้ จะทำอะไรก็ไม่ทำ ฉะนั้นถ้าหากว่าจะสู้กับญี่ปุ่นก็เอา
ถ้าจะเขาก็เอา

นายดิเรก ชัยนาม : ผมก็เห็นอย่างหลวงธำรง ฯ ผมคิดว่าเขาก็คงมาอย่างนี้
แต่ถ้าจะพูดด้วยความจริงแล้ว ถ้าไม่ยอมได้ก็ดี แต่เมื่อฟังเสียงส่วนมาก
แล้วก็คิดว่าไม่มีทางเลือก

พ.อ.ช่วง เหวงศักดิ์สงคราม : ผมเสนอว่าควรจะทำข้อ ๒ คือ ประโยชน์มันควร
จะร่วมกัน

ที่ประชุมตกลงให้ดำเนินการทางทหารร่วมกัน

นายกรัฐมนตรีได้ออกจากที่ประชุม เพื่อไปพบกับทูตญี่ปุ่นซึ่งมาที่ทำเนียบ
วังสวนกุหลาบเวลา ๑๑.๓๘ น.

นายกรัฐมนตรี : ผมได้เห็นไปแล้ว ผมไม่รู้จะอย่างไร อย่างที่เคยพูดกันมา
นี่ คือจะได้สู้ศึกไปตายดาบหน้า ดาบหลังไม่มีแล้ว ใจดีสู้เสือ เขาจะเอา
อย่างไรก็เอา ที่นี้ต้องทำแถลงการณ์ออกเสียพรงี้เข้า ผมรู้สึกว่าเขาดีใจ

มาก เขาจะได้เราหรืออย่างไรก็ไม่รู้

พ.ต.ช่วง ช่วงศักดิ์สงคราม : เป็นเพื่อนคนแรก

นายกรัฐมนตรีย : แต่ใจผมก็ยังเชื่อ เอาะมันเสียเลย มันคงมีศีลธรรมบ้าง มันจะให้เราช่วยรบแล้วไม่ให้อะไรเราเลยก็เป็นกรรมของเรา พวุงนี้เข้าเราก็เก็บข้อความอันนี้ทำเป็นแถลงการณ์อย่างคร่าวก่อน คือว่าเราอยากให้แถลงพร้อม ๆ กัน มันจะให้เราจับคนอังกฤษและอเมริกา ผมก็บอกว่าแกมาก่อน

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : สำหรับพวกข้าราชการที่เป็นชาติอังกฤษและอเมริกันที่เราจ้างเขามา ก็ไม่ควรจะจับเขา ควรจะให้เขาออกไป

พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน : ควรบอกสถานทูตต่าง ๆ ใหม่

นายดิเรก ชัยนาม : เราจะบอกพร้อมกันหมด การบอกจะได้เปรียบเสียเปรียบอย่างไร

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ผมนึกว่าบอกเสียเดี๋ยวนี้ เขาจะได้เตรียมตัวเผาเอกสารอะไรต่าง ๆ

นายปรีดี พนมยงค์ : แถลงการณ์ทำไมจะต้องแถลงพร้อม ๆ กัน เอาเสียเดี๋ยวนี้ไม่ได้หรือ

น.อ.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ : ผมคิดว่าเราแถลงเวลานี้เสียเปรียบ เพราะเราจะต้องเตรียมอีก รอไว้พวุงนี้ดีกว่า

นายควง อภัยวงศ์ : แยกอินเดียที่อยู่ที่นี่ได้ประกาศเมื่อวันที่ ๑๐ วานนี้ คือเป็นแขกอินดีเพนเด้นท์^{๖๑} นี่เขาจะส่งโทรเลขไปนอกจะออกได้ไหม

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : ผ่านไปดีกว่าอย่าไปยุ่งกับเขา

นายกรัฐมนตรีย : ที่กระทรวงต่างประเทศก็ต้องระวัง มันต้องเสียสละสำหรับชาติ ความรู้สึกส่วนตัวจะเป็นอย่างไรก็ตาม ทำไมใครจะไม่เสียใจ แต่เราจะต้องนึกถึงชาติก่อน กระทรวงมหาดไทยควรจะติดต่อไปยังทุกจังหวัด พวุงนี้ผมจะพูดวิทยุอีกหนหนึ่งกลางคืน

พ.ต.วิลาส โอสถานนท์ : เอววัน ๆ หน่อยดี คือดีก็ไปแล้วทางบ้านนอกคนเดิน
ทางกลับบ้าน คิดว่าเอา ๒๐.๐๐ น. ละก็ดี

พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส : เรื่องคำแถลงการณ์ของรัฐบาลนั้น จะต้องไปถึง
ท่านผู้ใหญ่บ้าน ให้ประชุมชี้แจงราษฎร เพราะผมได้ทราบข่าวมาดี ๆ ทั้งนั้น

นายกรัฐมนตรี : ให้หลวงวิจิตร ฯ ร่างคำพูดของผมที่จะพูดในคืนพรุ่งนี้มาให้ด้วย

พล.ต.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : ที่นี้เมื่อเราเดินทางกันอย่างนี้แล้ว ผมนึกว่า
ทางฝ่ายทหารจะต้องรีบสั่งการทุกอย่าง

พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน : เราจะบอกทหารได้ไหม

นายกรัฐมนตรี : พรุ่งนี้ก็แล้วกัน เราบอกทั่วไป เราก็บอกว่าเราได้พิจารณาแล้ว
ไปตายเอาดาบหน้า และไม่มีใครบังคับเรา

พล.ต.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ : อีกอันหนึ่ง กรรมกรที่เราตั้งไว้แล้วนั้น ล้วน
แต่ทหารทั้งนั้น แต่เรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่จะเพาะทหาร มันมีทั้งการคลัง การค้า
และรถไฟ อะไรเหล่านี้

พ.อ.ประยูร ภมรมนตรี : ที่ตั้งพระคิลป์ ฯ เป็นหัวหน้าของคณะกรรมการนั้น
เขาตั้งเพียงนายพลตรี ส่วนนายพลอิดาไม่ได้ตั้ง เพราะถือว่าเป็นผู้บังคับ
การของเขา แต่สำหรับเราเอาพระคิลป์ ฯ นั้นเป็นหัวหน้าทั่วไป เพราะฉะนั้น
ในเรื่องนี้เห็นว่าไม่สมเกียรติ เพราะพระคิลป์ ฯ เป็นเสนาธิการ

ปิดประชุมเวลา ๑๑.๕๘ น.

พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม

พุทธศักราช ๒๕๕๘

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามประกาศสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๘

ปรีดี พนมยงค์

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๘

เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า อาชญากรรมสงครามเป็นภัยอันร้ายแรง
ต่อความสงบของโลก สมควรที่จะจัดให้บุคคลที่ประกอบได้สนองกรรมชั่วที่ตน
ได้กระทำตามโทษานุโทษ เพื่อเป็นการผดุงรักษาความสงบของโลกอันเป็นยอด
ปรารถนาของประชาชาติไทย

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและ
ยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม
พุทธศักราช ๒๕๕๘"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ การกระทำใด ๆ อันบุคคลได้กระทำไม่ว่าในฐานะส่วนตัวหรือ
ผู้สมรู้ต้องตามที่บัญญัติไว้ต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นอาชญากรรมสงคราม และผู้

กระทำเป็นอาชญากรรมสงคราม ทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำนั้นจะได้กระทำก่อนหรือหลังวันใช้พระราชบัญญัตินี้

(๑) ทำการติดต่อวางแผนการศึกเพื่อทำสงครามรุกราน หรือกระทำโดยสมัครใจ เข้าร่วมสงครามกับผู้ทำสงครามรุกราน หรือโฆษณาชักชวนให้บุคคลเห็นดีเห็นชอบในการกระทำของผู้ทำสงครามรุกราน

(๒) ละเมิดกฎหมายหรือจารีตประเพณีในการทำสงคราม คือปฏิบัติไม่ชอบธรรมต่อทหารที่ตกเป็นเชลย จัดส่งพลเรือนไปเป็นทาส ข่มขู่ที่ถูกจับเป็นเชลย จัดส่งพลเรือนไปเป็นทาส ข่มขู่ที่ถูกจับเป็นประกัน ทำลายบ้านเมืองโดยไม่จำเป็นสำหรับการทหาร

(๓) กระทำการละเมิดต่อมนุษยธรรม คือกดขี่ข่มเหงในทางการเมืองทางเศรษฐกิจ หรือทางศาสนา

(๔) กระทำโดยสมัครใจเข้าร่วมมือกับผู้ทำสงครามรุกราน คือชี้ลู่ทางให้ทำการยึด หรือครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ชอบธรรม หรือสืบทอด หรือให้ความลับ หรือความรู้อันเป็นอุปการะแก่การทำสงครามของผู้ทำสงครามรุกราน

มาตรา ๔ ให้มีกรรมการคณะหนึ่งซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ประกอบด้วย ประธานคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีก ๑๔ คน เพื่อปฏิบัติการตามบทพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนและเป็นโจทก์ฟ้องอาชญากรรมสงคราม เพื่อการนี้ให้นำความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ถือว่ากรรมการแต่ละคนเป็น “พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่” ตามความในประมวลกฎหมายนั้น และให้มีอำนาจสั่งให้สารวัตรทหารหรือตำรวจทำการจับผู้ต้องหาและตรวจค้นได้

มาตรา ๖ ให้ศาลฎีกาเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ฟ้องร้องตามความในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาให้นำวิธีการพิจารณาในศาล

ขั้นต้น ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาบังคับโดยอนุโลม
เว้นแต่การจดคำพยาน และคำถามของผู้ความ ให้ทำได้โดยมีพนักงานศาลจด
ชวเลขไว้ ในกรณีเช่นนี้พยานไม่ต้องลงลายมือชื่อในคำให้การพระราชบัญญัตินี้
ในการพิจารณา ให้จำเลยมีสิทธิแต่งตั้งทนายต่อสู้คดีให้

มาตรา ๘ คำพิพากษาของศาลฎีกา ให้ถือเป็นที่สุด

มาตรา ๙ ผู้ใดเป็นอาชญากรสงคราม ผู้ที่มีความผิดต้องระวางโทษประหาร
ชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกไม่เกินยี่สิบปี ทรัพย์สินส่วนตัวของ
ผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียสิ้น และให้ศาลพิพากษาเพิกถอน
สิทธิออกเสียงตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งมีกำหนดสิบสองปีนับตั้งแต่วัน
พ้นโทษด้วย

มาตรา ๑๐ ถ้าโจทก์ร้องขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินมัติ
ส่วนตัวของจำเลยไว้ในระหว่างพิจารณาได้

มาตรา ๑๑ นิติกรรมใดที่ผู้ศาลพิพากษาว่าเป็นอาชญากรสงครามได้
กระทำ อันเป็นผลให้เป็นการจำหน่ายโอนทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เป็น
อาชญากรสงครามไปในระหว่างหนึ่งปีก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ จนถึงวันที่ผู้
นั้นถูกศาลพิพากษาว่าเป็นอาชญากรสงคราม ให้ถือว่าเป็นโมฆะ เว้นแต่ผู้ที่จะ
ขอรับประโยชน์ตามนิติกรรมนั้นจะพิสูจน์ได้ว่า นิติกรรมนั้นได้ทำขึ้นโดยมีค่าตอบแทน
และโดยสุจริต

การขอพิสูจน์ตามความในวรรคก่อน ถ้ามิได้ร้องขอต่อศาลยุติธรรมภายใน
กำหนดหกเดือน นับแต่วันที่ศาลพิพากษาว่าผู้จำหน่ายโอนเป็นอาชญากร
สงคราม เป็นอันขาดอายุความ

มาตรา ๑๒ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

คำให้การ

ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตยทิพอาภา
ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ที่ทำการคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติ

อาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๕๕๘

วันที่ ๑๙ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๘

เรื่อง อาชญากรรมสงคราม

ข้าพเจ้า ผู้ถูกสอบสวนได้ปฏิบัติตามแล้ว ขอให้การว่า

- ข้าพเจ้าชื่อ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตยทิพอาภา
- ข้าพเจ้าเกิดปีมะโรง อายุ ๔๑ ปี
- ชาติ ไทย สัญชาติ ไทย
- ตั้งบ้านเรือนอยู่ ถนนเศรษฐศิริ เลขที่ ๙๖ อำเภอบางซื่อ
- หาเลี้ยงชีพ
- เกี่ยวข้องเป็น ผู้ให้การ

สงครามยุโรปเกิดขึ้นในเดือนกันยายน ๑๙๓๙ ระหว่างเยอรมนีฝ่าย
หนึ่ง กับโปแลนด์ ฝรั่งเศส อังกฤษอีกฝ่ายหนึ่ง ตอนแรก ๆ ของสงคราม ฝ่าย

เยอรมันนี้ได้เปรียบมาก ฝ่ายเยอรมันนั้นชาวโลกเรียกกันว่าฝ่าย "อักษะ" และฝ่ายอังกฤษ ฝรั่งเศสกับพวกนั้น ชาวโลกเรียกกันว่าฝ่ายประชาธิปไตยหรือฝ่ายสหประชาชาติ ในครั้งนั้นประเทศเยอรมันนี้ดำเนินการปกครองเผด็จการตามระบอบนาซี คณะพรรคนาซีซึ่งการประเทศโดยมีฮิตเลอร์เป็นผู้นำ คณะอื่นไม่ยอมให้มีเสียง

ความคับขันทางด้านตะวันออกไกลนั้นเกิดขึ้นจากการที่ ๑) ญี่ปุ่นได้เข้าร่วมทำสัญญากับอักษะในสัญญาแอนต์คอมินเทิร์น^{๖๒} แล้ว ๒) ญี่ปุ่นทำการรุกรานประเทศจีน ๓) ทางฝ่ายอังกฤษ - อเมริกาขอให้ญี่ปุ่นถอนทหารออกจากประเทศจีน แต่ญี่ปุ่นไม่ยอมถอน ฝ่ายอังกฤษ - อเมริกา จึงได้ตั้งแนวเอ.บี.ซี.ดี. ขึ้น แนวเอ.บี.ซี.ดี. นี้ เอ หมายถึงอเมริกา บี หมายถึงอังกฤษ ซี หมายถึงจีน ดี หมายถึงฮอลันดา เพื่อบีบคั้นทางเศรษฐกิจต่อญี่ปุ่น

เมื่อก่อนญี่ปุ่นรุกรานเมืองไทยนั้น นโยบายของรัฐบาลไทยตั้งตนเป็นกลาง เมื่อญี่ปุ่นรุกรานเมืองไทย ขึ้นต้นมีการต่อสู้กัน ในการต่อสู้กันภายหลังได้ทราบ ว่ารัฐบาลได้ตกลงยอมให้ญี่ปุ่นผ่านไป ในระยะก่อนญี่ปุ่นรุกรานเมืองไทยก็ดี ในขณะที่ญี่ปุ่นได้มารุกรานก็ดี ข้าพเจ้าทราบว่าบรรดาข้าราชการประชาชนชาวไทยเกือบทั้งหมดนิยมชมชอบฝ่ายอังกฤษและอเมริกา และพากันเกลียดชังญี่ปุ่น เพราะญี่ปุ่นได้เข้ามาในประเทศไทยระยะเวลาก่อนรุกรานนั้นเป็นจำนวนมาก และแสดงอำนาจเกะกะต่าง ๆ

ภายหลังที่ญี่ปุ่นรุกรานแล้ว ไม่นานนักก็ได้ทราบข่าวว่า รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ทำสัญญาความร่วมมือรุกรานกับญี่ปุ่น และได้มีพิธีสัตยาบันกันในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เรื่องนี้ไม่เกี่ยวข้องกับผู้สำเร็จราชการ

ในราวเดือนมกราคม ปี ๒๔๘๕ **ขุนนิรันดร์ชัย** ราชเลขาธุการในพระองค์ ได้มาพูดในที่ประชุมคณะผู้สำเร็จราชการว่า ในวันที่ ๒ วันนั้นรัฐบาลจะประกาศ

๖๒ Anti - Comintern Pact เยอรมันลงนามในสัญญาลับนี้กับญี่ปุ่นเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๔๗๙ เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์

สงครามกับอังกฤษ - อเมริกา และจะนำคำประกาศสงครามมาให้ผู้สำเร็จราชการ
เห็นเพื่อประกาศต่อไป คณะผู้สำเร็จราชการได้ถามว่า มีความจำเป็นอย่างไรที่
จะต้องทำไปเช่นนั้น คณะผู้สำเร็จออกความเห็น ว่า เราควรรักษาฐานะของเรา
ไว้อย่างเด่นมาร์ก ขุนนิรันดร์ชัยได้แจ้งให้คณะผู้สำเร็จทราบ ว่า **จอมพล ป.พิบูล
สงคราม** นายกรัฐมนตรี ได้แจ้งให้ทราบว่าเป็นการจำเป็น หากเราไม่ประกาศ
สงครามแล้ว ญี่ปุ่นจะปลดอาวุธทหารไทยในขั้นแรก และต่อไปเราอาจเสียเอกราช
คณะผู้สำเร็จฯ ได้สั่งขุนนิรันดร์ชัยให้ไปบอกนายกรัฐมนตรีว่า จะหาทางออกทาง
อื่นได้ไหม เหตุที่คณะผู้สำเร็จฯ เห็นเช่นนั้นเพราะเห็นว่า เราเป็นประเทศเล็ก ไม่
ควรจะไปยุ่งกับกิจการของมหาประเทศ การสงครามก็ไม่รู้ว่าใครจะแพ้จะชนะ
แล้วเราก็ได้รับความลำบากภายหลัง ขุนนิรันดร์ชัยได้กลับมาบอกว่า เป็นการ
จำเป็น ไม่มีทางอื่นที่ทำได้ ฉะนั้นจะต้องนำคำประกาศสงครามมาให้เห็น และ
ขอให้เห็น และในการนี้เป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ และ
ขุนนิรันดร์ชัยได้พูดว่า นายกรัฐมนตรีขอให้เห็นครบทั้ง ๓ คน เพราะถ้าไม่เห็นทั้ง ๓
คนอาจเกิดเข้าใจผิดกันขึ้นในระหว่างญี่ปุ่นกับรัฐบาล หรือในระหว่างญี่ปุ่นกับผู้
สำเร็จราชการ ในวันที่ขุนนิรันดร์ฯ มาพูดกันนี้ มิได้นำคำประกาศสงครามมา
ให้เห็น ในขณะที่ข้าพเจ้าเป็นประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ **พล
เอกเจ้าพระยาพิชัยนาทโยธิน** และ**นายปรีดี พนมยงค์**เป็นผู้สำเร็จราชการ
ต่อมาอีก ๒ - ๓ วัน ขุนนิรันดร์ชัยได้นำคำประกาศสงครามมาให้ข้าพเจ้าเห็นที่
พระที่นั่งอัมพรสถาน เวลาจวนเที่ยง แล้วบอกว่าจะเอาไปให้เจ้าพระยาพิชัยนาท
โยธินเห็น ส่วนนายปรีดี พนมยงค์นั้น ในวันนั้นไม่อยู่ในกรุงเทพฯ ทราบว่า
ไปอยู่อยุธยา ขุนนิรันดร์ฯ บอกว่า ได้ติดต่อไปยังนายปรีดีฯ ทางโทรศัพท์แล้ว
ให้รีบกลับมา เมื่อท่านกลับมาแล้วจะให้ท่านเห็น จนกระทั่งบัดนี้ข้าพเจ้าไม่ทราบ
ว่านายปรีดี พนมยงค์จะได้ลงนามในคำประกาศสงครามนั้นหรือไม่

คำประกาศสงครามนี้ ทางรัฐบาลได้ประกาศเปิดเผยในเวลาเที่ยงวันของ
วันที่ข้าพเจ้าลงนามนั้นเองพร้อมด้วยคำแถลงการณ์ ในคำประกาศของรัฐบาลนั้นมี
ชื่อผู้สำเร็จราชการครบคณะทั้ง ๓ คน คือมีชื่อ**นายปรีดี พนมยงค์**อยู่ด้วย

ต้นฉบับคำประกาศสงครามนั้น ตั้งแต่ข้าพเจ้าลงนามไปแล้วจนกระทั่งบัดนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้เห็นเลย ที่ขุนนิรันดร์ ฯ มาบอกว่า ถ้าไม่ประกาศสงคราม ญี่ปุ่น จะปลดอาวุธและอาจเสียเอกราชนั้น ไม่มีหลักฐานอะไรมาแสดง

ตอนรับมอบดินแดน ๔ รัฐมาลัยกับรัฐเชียงตุงและรัฐเมืองพานั้น ข้าพเจ้าได้ทราบแต่ทางหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง เพราะเรื่องนี้ไม่เกี่ยวข้องกับ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ตั้งแต่ญี่ปุ่นรุกรานเมืองไทยมาจนกระทั่งจอมพล ป.พิบูลสงครามพ้นจาก ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ไม่เคยมีวีแววหรือบอกให้ข้าพเจ้าทราบว่า จะทำการกำจัด ญี่ปุ่นหรือต่อต้านญี่ปุ่น มีแต่ข่าวว่าจะยอมทำตามญี่ปุ่น ทั้งนี้เพื่อรักษาเอกราช ของประเทศ ตั้งแต่ญี่ปุ่นเริ่มรุกรานประเทศไทยเป็นต้นมา ข้าพเจ้าทราบว่านาย ปรีดี พนมยงค์เป็นผู้ที่แสดงท่วงที่ไม่ชอบญี่ปุ่น และเคยพูดบ่อย ๆ ว่าญี่ปุ่น จะต้องเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ส่วนการที่จะคิดกำจัดญี่ปุ่นนั้น ข้าพเจ้าไม่ทราบแน่ชัด ในระหว่างนายปรีดี พนมยงค์กับจอมพล ป.พิบูลสงครามนั้น ในทางปฏิบัติงาน มีการขัดแย้งกันบ่อย ๆ และนายปรีดี ฯ เคยพูดว่า ถ้ารัฐบาลจอมพลนี้อยู่ ตราบใด ราษฎรก็เดือดร้อน บ้านเมืองก็แย่

ในระหว่างที่จอมพล ป.พิบูลสงครามรับตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่นั้น เคยลาออกหลายครั้ง ครั้งแรกในปี ๒๔๘๒ วันที่ ๑๐ ธันวาคม แต่ไม่ได้ออก จริง หนังสือใบลาก็ไม่ได้ถอนไป เรื่องนี้ไม่ได้เปิดเผยให้คนภายนอกทราบ ครั้ง ที่สองได้ยื่นใบลาออกไปในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ คณะผู้สำเร็จราชการได้อนุมัติให้ลา ออกได้ตามประสงค์ และได้แจ้งให้ประธานสภาทราบแล้ว เพื่อให้ไปหาเสียง สมาชิกในสภาว่าจะเลือกใครเป็นนายกต่อไป ในตอนกลางคืนวันนั้นวิทยุกระจาย เสียงแห่งประเทศไทยก็ได้ประกาศการลาออกของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เวลาประมาณ ๔ - ๕ โมง ข้าพเจ้าได้รับโทรศัพท์จากพลตรีไชย ประทีปเสน แต่ ข้าพเจ้าไม่ได้พูดเอง ให้นายเมืองเริง วสันต์สิงห์ไปรับ ได้ความว่าพลตรีไชย ฯ ต้องการจะพูดกับข้าพเจ้าโดยเฉพาะ ข้าพเจ้าจึงให้หม่อมมกอบแก้วไปพูดแทน โดยอ้างว่าข้าพเจ้าป่วย เมื่อหม่อมมกอบแก้วพูดโทรศัพท์กับพลตรีไชย ฯ แล้วกลับมาบอก

ว่า พลตรีไชย ๑ ให้พูดว่า เรื่องนายกลาออกนั้น ทางฝ่ายทหารญี่ปุ่น นายพล ยามาดาต้องการทราบว่า เมื่อให้นายกลาออกแล้ว จะตั้งใครเป็นนายกแทน ข้าพเจ้าให้หม่อมมกอบแก้วไปพูดกับพลตรีไชย ๑ ว่า การที่ใครจะเป็นนายกนั้น ต้องแล้วแต่สภา ต่อมาหม่อมมกอบแก้วได้กลับมาบอกว่า พลตรีไชย ๑ บอกว่า การตั้งนายกนั้นเป็นการสำคัญ ถ้าผิดตัวก็จะเกิดการยุ่งกันใหญ่ และพูดข้อความอื่น ๆ เป็นทำนองว่า การตั้งคนอื่นนอกจากจอมพล ป.พิบูลสงครามแล้วจะเกิดการยุ่งกันใหญ่ ญี่ปุ่นอาจเอาเรื่องถึงบ้านเมืองฉิบหาย ต่อมาสักครู่ใหญ่ ๆ คนเฝ้าโทรศัพท์มาบอกว่า ขุนพลดบรปักษ์ต้องการจะพูดโทรศัพท์กับข้าพเจ้าให้ จงได้ ข้าพเจ้าจึงสั่งนายเมืองเริง ๑ ไปบอกว่าข้าพเจ้าไม่สบาย พูดด้วยไม่ได้ แล้ว นายเมืองเริง ๑ กลับมาบอกว่า ขุนพลด ๑ บอกว่าจะต้องพบข้าพเจ้าในคืนนี้ให้ได้ เพื่อจะได้ทราบว่าเสี่ยงทหารว่าอย่างไร เพราะการตั้งนายกรัฐมนตรีเป็นเรื่อง สำคัญ ข้าพเจ้าก็สั่งให้นายเมืองเริง ๑ วางหูโทรศัพท์เสีย แล้วข้าพเจ้าก็โทรศัพท์ เรียนเรื่องที่พลตรีไชย ๑ และขุนพลด ๑ โทรศัพท์มานั้นให้ท่านปรีดีทราบ แล้ว ยังได้ส่งคนไปเรียนให้ท่านปรีดี ๑ ทราบ แล้วข้าพเจ้าได้พูดโทรศัพท์ไปยังท่าน ปรีดี ๑ เรียนว่าข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะอยู่ที่นี้ไม่ปลอดภัย โดยวิธีการของพวกนี้อยู่ แล้ว เกรงว่าจะนำทหารมารั้งเกาะหรือบังคับ และได้เรียนท่านไปว่า เพื่อประโยชน์ เห็นควรว่าผู้สำเร็จราชการควรจะอยู่ร่วมกัน และประสงค์จะไปพักอยู่ด้วย ท่าน ปรีดี ๑ ตอบว่าไม่ขัดข้อง ข้าพเจ้าก็เลยพักอยู่ที่ทำเนียบท่านปรีดี ๑ จนเสร็จเรื่อง พลตรีไชย ๑ และขุนพลด ๑ เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่และเป็นผู้สนิทชิดชอบกับ จอมพล ป.พิบูลสงคราม

วันรุ่งขึ้นจากวันที่ข้าพเจ้าไปนอนค้างที่ทำเนียบท่านปรีดี ๑ ตอนเช้าข้าพเจ้า ได้ถูกตามให้ไปพบนายกรัฐมนตรี (จอมพล ป.พิบูลสงคราม) ที่หอประชุมคณะ รัฐมนตรี แต่ข้าพเจ้าไม่ไป เพราะรู้สึกว่าการไม่มีสิทธิที่จะเรียกผู้สำเร็จ ๑ ไปหา ถ้าอยากมาพบ ก็ต้องมาหาผู้สำเร็จ ๑ ต่อนั้นมา ดูเหมือนจะเป็นขุนนิรันดร์ชัย มาแจ้งต่อคณะผู้สำเร็จ ๑ ว่านายกไม่ประสงค์จะลาออก คณะผู้สำเร็จได้ตอบต่อ ขุนนิรันดร์ชัยว่าถ้าหากไม่ประสงค์จะลาออก ก็ทำหนังสือถอนใบลามา เพราะเรื่อง

ได้ผ่านสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ขุนนรินทรชัยยังพูดจาต่อตามเพื่อให้คณะผู้สำเร็จ ฯ ระบุเรื่องโดยมิต้องให้ทำหนังสือถอนใบลา แต่คณะผู้สำเร็จ ฯ ไม่ยอม ขุนนรินทร ฯ ก็กลับไป

ในเวลาของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่ขอลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคราวนี้ เมื่อคณะผู้สำเร็จราชการได้อนุมัติแล้ว ได้มอบให้ขุนนรินทรชัยไปเก็บไว้ในหน้าที่ราชเลขาณูการในพระองค์ต่อหน้าท่านปรีดี ฯ และพระยามานวราชเสวี และคนอื่น ๆ อีก แต่จำไม่ได้ แต่ก่อนที่คณะผู้สำเร็จราชการจะได้อนุมัติให้จอมพล ป.พิบูลสงครามลาออกตามใบลา เมื่อคณะผู้สำเร็จ ฯ ได้รับใบลา ก็ได้เรียกขุนนรินทรชัยในฐานะเป็นราชเลขาณูการ และนายทวิ บุญเกิดในฐานะเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมาที่พระที่นั่งอัมพร ได้สอบถามบุคคลทั้งสองว่ามีเรื่องราวอะไรกัน นายกรัฐมนตรีจึงได้ลาออก ทั้งสองคนตอบว่าไม่ทราบเรื่อง จึงได้สั่งให้บุคคลทั้ง ๒ ไปติดต่อสอบถามนายกรัฐมนตรีเพื่อจะทราบเหตุใดจึงลาออก ต่อมาก็ได้เชิญหลวงอดุลเดชจรัส นายควง อภัยวงศ์ หลวงพรหมโยธีมา และสอบถามว่าเรื่องอะไร นายกรัฐมนตรีจึงได้ลาออก ทั้ง ๓ ท่านตอบว่าไม่ทราบเรื่องทั้งนั้น ระหว่างนั้นเองนายทวิ ฯ และขุนนรินทร ฯ ได้กลับมาหาข้าพเจ้านายทวิ ฯ แจ้งว่า ตัวเขาเองท่านนายกไม่ให้พบ แต่ให้ขุนนรินทร ฯ เข้าไปพบ ข้าพเจ้าได้ถามขุนนรินทร ฯ ว่าได้ความอย่างไร ขุนนรินทร ฯ บอกว่านายกบอกว่าเหตุผลการลาออกมีอยู่ในใบลานั้นแล้ว ไม่มีอะไรจะต้องพูดกันอีก ข้าพเจ้าจึงหันไปขอเรื่องให้หลวงอดุล ฯ ไปติดต่อสอบถามดูอีกครั้งหนึ่ง หลวงอดุล ฯ รับว่าคำ ๆ จะไป ต่อจากนั้นมาบุคคลเหล่านั้นก็ลากลับไปจากคณะผู้สำเร็จราชการ

วันรุ่งขึ้นตอนเช้า คณะผู้สำเร็จ ฯ ได้สั่งให้นายทวิ บุญเกิดไปติดต่อขอให้จอมพล ป.พิบูลสงครามมาพบคณะผู้สำเร็จราชการ เพื่อจะได้เจรจากันในเรื่องรายนั้น นายทวิ ฯ กลับมารายงานว่า ท่านนายกไม่ยอมพบคณะผู้สำเร็จราชการ มีใบลาแล้วผู้สำเร็จ ฯ ก็ดำเนินการไปซิ คณะผู้สำเร็จ ฯ จึงเรียกหลวงอดุล ฯ มาพบ หลวงอดุล ฯ รายงานว่าได้พบนายกรัฐมนตรีแล้ว แต่จับไม่ได้ว่าลาออกเพราะเหตุผลอะไร แต่คงออกแน่ คณะผู้สำเร็จ ฯ ได้ขอเรื่องหลวง

อดุล ๑ ให้ไปฟังให้แน่อีกครั้งหนึ่ง หลวงอดุล ๑ ตอบว่าไม่ต้องไป เพราะได้ทราบ
ว่าจอมพล ป.พิบูลสงครามได้สั่งให้คนขนของออกไปจากทำเนียบสามัคคีไชย
แล้ว และว่าผู้สำเร็จ ๑ ก็ได้ทำการทุกอย่างแล้ว ต่อไปนี้ก็ควรดำเนินการตาม
วิถีทางรัฐธรรมนูญ คณะผู้สำเร็จราชการจึงได้เชิญพระยามานวราชเสวีมาแจ้งให้
ดำเนินการตามที่ได้ให้ทราบไว้แล้วตอนต้น เรื่องก็ดำเนินไปตามที่ปรากฏในรายงาน
ประชุมสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องนั้นแล้ว โดยจอมพล ป.พิบูลสงครามยังถือว่าเป็น
เป็นนายก ๑ และดำรงตำแหน่งต่อมา

ต่อจากการที่นายกลาออกแล้วไม่ออกนี้มาประมาณไม่ช้านัก รัฐบาลได้
เสนอพระราชกฤษฎีกา เรื่องมอบอำนาจให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ๑ คณะผู้
สำเร็จได้พิจารณาพระราชกฤษฎีกานั้นแล้ว เห็นว่าคณะผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ไม่มีอำนาจที่จะมอบหมายให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดทำการตามพระราช
กฤษฎีกานั้นได้ จึงได้บันทึกไปในเรื่องว่า พระเจ้าอยู่หัวไม่มีอำนาจที่จะมอบให้
ได้ ต้องไปทางสภา แล้วก็คืนกฤษฎีกานั้นไป ต่อมา ๒ - ๓ วันก็มีคำสั่งผู้บัญชา
การทหารสูงสุดบรรจุข้าพเจ้ากับท่านปรีดี พนมยงค์เข้าไปประจำในกองบัญชาการ
ทหารสูงสุด ข้าพเจ้าเองถูกบรรจุในตำแหน่งที่ปรึกษา ส่วนท่านปรีดี ๑ จะเป็น
ตำแหน่งใดข้าพเจ้าจำไม่ได้แน่ การที่ข้าพเจ้าและท่านปรีดี พนมยงค์ถูกบรรจุไป
ประจำในกองบัญชาการทหารสูงสุดนี้ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเนื่องจากเหตุการณ์ลาออก
แล้วไม่ออกอย่างหนึ่ง กับเรื่องคัดค้านพระราชกฤษฎีกามอบอำนาจผู้บัญชาการ
ทหารสูงสุดอีกอย่างหนึ่ง จึงเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าและท่านปรีดี ๑ ต้องเข้าประจำ
ตำแหน่งดังกล่าวนี้

การลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพล ป.พิบูลสงครามครั้งหลัง
สุดท้ายเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๔๘๗ เมื่อคณะผู้สำเร็จ ๑ ได้รับใบลาออกจาก
ตำแหน่งนายก ๑ ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม คณะผู้สำเร็จ ๑ ก็ได้แจ้งให้
ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบเพื่อจัดการตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ และในตอน
เย็นวันนั้น ข้าพเจ้าไปเล่นกอล์ฟที่สวนจิตรลดา ข้าพเจ้าได้พบกับจอมพล
ป.พิบูลสงคราม ข้าพเจ้าจึงได้ถามว่าคราวนี้ลาออกกันจริง ๆ ไม่ตลกตึกเหมือน

คราวก่อนนะ จอมพล ป.พิบูลสงครามตอบว่าสำหรับตัวเขาเองนั้นเขายินดีลาออก ข้าพเจ้าก็ถามว่าฝ่ายทหารจะอย่างไร ท่านจอมพล ป.พิบูลสงครามตอบว่าเรื่องทหารนั้นไม่รู้เขาจะเอาอย่างไรก็ไม่ทราบ และว่าเป็นหน้าที่ของผู้สำเร็จ ฯ ที่จะให้เรียบร้อย แล้วต่างก็กลับ ไม่มีการพูดอะไรกันอีก

ต่อมาวันรุ่งขึ้น ประธานสภาผู้แทนราษฎรรายงานว่าได้ชาวเสี่ยงในสภาแล้ว สมาชิกเห็นควรที่จะให้พระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป คณะผู้สำเร็จ ฯ พิจารณาเห็นชอบ จึงได้เชิญพระยาพหล ฯ มาพบพร้อมด้วยประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมาพบแล้ว เจ้าคุณพหล ฯ ปฏิเสธ โดยอ้างว่าสุขภาพไม่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นความจริง จึงได้แจ้งให้ประธานสภาทราบเพื่อประชุมสมาชิกสภาฟังเสียงดูใหม่

เมื่อประธานสภาได้ไปดำเนินการตามนั้นแล้ว ก็มาพบและรายงานสภาเห็นควรจะให้นายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี คณะผู้สำเร็จ ฯ จึงได้เชิญนายควง ฯ มาพบ เมื่อนายควง ฯ มาแล้ว ข้าพเจ้าจึงถามนายควง ฯ ว่าจะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไหม นายควง ฯ ตอบว่ารับ จึงได้ชักนายควง ฯ ต่อไปว่า คุณควง ฯ ไม่ใช่ผู้มีอาวุโสมาก่อน ถ้าทหารเกิดยุ่งขึ้นคุณควง ฯ จะเอาไว้อยู่ไหม นายควง ฯ ตอบว่าถ้ายุ่งมากก็ปราบกัน ข้าพเจ้าได้ชักต่อไปว่า การยุ่งระหว่างกันเองไม่สำคัญ แต่ว่าเมื่อยุ่งกันขึ้นแล้วญี่ปุ่นเข้ามายุ่งด้วยจะอย่างไร คุณควง ฯ ตอบว่า เรื่องนั้นไม่เป็นไร พอจะจัดการกันได้ ข้าพเจ้าจึงชักนายควง ฯ ต่อไปว่า ขอโทษ และไม่ใช่ดูถูกคุณควง ฯ แต่โดยที่คุณควง ฯ ไม่เคยบังคับบัญชาทหารมาก่อน ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคุณควง ฯ ไม่ใช่ผู้ก่อการชั้นผู้ใหญ่ ก็เกรงว่าจะเกิดการยุ่งขึ้น ฉะนั้นคุณควง ฯ จะให้รายนามคณะรัฐมนตรีชุดคุณควง ฯ ให้ทราบได้ไหม ทั้งนี้ก็เพื่อประสงครว่า จะได้ทราบชื่อว่ามีผู้ใหญ่ที่จะเป็นที่เชื่อถือที่จะควบคุมได้บ้างไหม นายควง ฯ ตอบว่า ขอให้ได้รับการแต่งตั้งเสียก่อนจึงจะให้รายชื่อให้ทราบได้ ข้าพเจ้าจึงบอกคุณควง ฯ ว่า จะตริกวตรองสัก ๒ ชั่วโมง แล้วจะบอกให้มาพบ นายควง ฯ กับพระยามานวราชเสวี และท่านปรีดี ฯ ก็กลับไป แล้วข้าพเจ้าจึงให้ขุนนิรันดร์ ฯ ติดต่อกับจอม

พล ป. ๑ เวลานี้อยู่ที่ไหน เพื่อจะไปพบ ชุนนิรันดร์ ๑ บอกว่าจอมพล ป. ๑ เล่นกอล์ฟอยู่ที่สวนจิตรลดา ต่อนั้นมาข้าพเจ้าจึงไปที่สวนจิตรลดา พบและพูดกับจอมพล ป. ๑ ซึ่งขณะที่พูดนั้น มีผู้อยู่ร่วม คือ ๑) **ขุนศรีศรกร** ๒) **นายติเรก ขัยนาม**และภรรยา ข้าพเจ้าจึงพูดกับจอมพล ป. ๑ ว่า เวลานี้สภามณฑลเอานายควง ๑ เป็นนายก นายควง ๑ ก็รับแล้ว แต่ผมวิตกว่าในแง่ทหาร เมื่อนายควง ๑ เป็นนายกจะเรียบร้อยไหม จอมพล ป. ๑ ตอบว่า สภานี้บ้า ตั้งนายควง ๑ คนบ้า บ้าตั้งนายควง ๑ ไป ทางฝ่ายทหารรับรองไม่ได้ว่าจะไม่ยุ่ง กองทัพบกและกองทัพอากาศ ๒ คงจะเคลื่อนลงมาเป็นแน่ ซึ่งจอมพล ป. ๑ ไม่สามารถจะห้ามได้ ข้าพเจ้าจึงว่าถ้าเป็นอย่างนี้ก็ยุ่งกันใหญ่ ถ้าญี่ปุ่นยื่นมือเข้ามาอาจถึงเสียเอกราชก็ได้ และสงครามก็ปลายทางไม่ควรจะมาเสียเอกราชเสียก่อน จอมพล ป. ๑ ว่า เมื่อสภายกบ้าย่างนี้ ก็ช่วยไม่ได้ และเมื่อข้าพเจ้าเซ็นแต่งตั้งนายควง ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการนองเลือดและอาจจะถึงเสียเอกราชซึ่งจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ขายชาติ และยิ่งดูถูกทหารจัดการอย่างไรก็ไม่รู้ เมื่อเจรจากันแล้ว ข้าพเจ้าก็กลับจากสวนจิตรลดา และได้เล่าเรื่องให้ชุนนิรันดร์ ๑ ฟัง และขอให้ชุนนิรันดร์ ๑ ไปเรียนให้ท่านปรีดี ๑ ทราบว่าเรื่องมันจะยุ่งกันอย่างนี้ ขอให้ท่านปรีดี ๑ ไปพบและพูดกันเอง เพราะเป็นเรื่องในระหว่างผู้ก่อการเสียแล้ว ต่อมาได้ทราบว่ายืนยันจะตั้งคุณควง ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีกัน ส่วนทางจอมพล ป. ๑ ก็ว่า เรื่องมันจะไม่เรียบร้อย คงจะยังใช้อำนาจทหารอยู่ ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจลาออกเพราะข้าพเจ้าได้ถูกกดขี่ข่มเหงมาทำนองนี้หลายครั้งแล้ว ข้าพเจ้าสารภาพว่าข้าพเจ้ากลัว เพราะข้าพเจ้าตัวคนเดียว ไม่มีพวกพ้อง

ข้าพเจ้าได้เอาใจใส่ในข่าวการสงครามตลอดมา คือ ฟังวิทยุซึ่งรับจากนิวเดลี บี.บี.ซี. ออสเตรเลีย ซานฟรานซิสโก

เมื่อตอนที่รัฐบาลจอมพล ป. ๑ ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา นั้น เป็นเวลาที่ฝ่ายญี่ปุ่นและอักษะได้เปรียบ เมื่อตอนที่จอมพล ป. ๑ ยื่นใบลาออกแล้วเกิดอะอะกันว่าไม่ได้ลา แล้วใบลาหายไปนั้น ข่าวสงครามทั้งสอง

ฝ่ายกำลังกำลังกันผลักดันรุกรานกันรับ เมื่อตอนที่จอมพล ป. ๑ คิดจะย้ายเมืองหลวงไปไว้เพชรบูรณ์นั้น ข้าสงครามปรากฏว่า ฝ่ายญี่ปุ่นและฝ่ายอักษะเป็นฝ่ายถอยเสียเปรียบมาก ยิ่งเมื่อตอนที่จอมพล ป. ๑ ลาออกในครั้งสุดท้ายนั้นนั้น เป็นที่เห็นกันได้ชัดแล้วว่า ฝ่ายญี่ปุ่นและฝ่ายอักษะต้องเป็นฝ่ายแพ้สงครามแน่

ในคราวที่ส่งกองทัพไทยไปยึดเชียงตุงและเมืองพานเมื่อตอนประกาศสงครามใหม่ ๆ นั้น จอมพล ป. ๑ ได้สร้างเหรียญชัยสมรภูมิและแจกกันไป แล้วจึงส่งบันทึกเพื่อรับอนุวัติ มีทั้งสายสหายและเหรียญตราด้วย ก็ได้แจกไปก่อนแล้วจึงขออนุวัติ

เมื่อตอนที่จอมพล ป. ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ได้มีการขอพระราชทานเงินกันหลายคราว ที่ขอเพื่อให้เป็นทุนเล่าเรียนของลูกก็ดี ขอให้เงินทุนของคณะผู้ก่อการไปใช้จ่ายก็มี และขอเป็นส่วนตัวก็มี ในการที่ข้าพเจ้าถึงพระราชทานนี้ไม่ได้สิ่งไปโดยเต็มใจ หากเป็นด้วยขุนนิรันดร์ ๑ มาพูดเป็นทำนองข่มขู่บังคับกลาย ๆ

ตอนที่ตั้งจอมพล ป. ๑ เป็นจอมพลนั้น **นายประยูร ภมรมนตรี** มาถามว่าเมื่อนายมีความชอบมากมายเช่นนี้จะตั้งเป็นอะไร ข้าพเจ้าบอกว่าเมื่อเป็นพลตรีอยู่ที่ตั้งเป็นพลโท นายประยูร ๑ บอกว่าไม่ได้ ทางกองทัพไม่ยอม ต้องตั้งเป็นจอมพล และต้องให้สายสหายนพรัตน์ด้วย ข้าพเจ้าจึงว่าเมื่อกองทัพต้องการอย่างนั้นก็ตามใจ ผลสุดท้ายก็จึงแต่งตั้งให้จอมพล ป. ๑ เป็นจอมพล ให้สายสหายนพรัตน์ตามที่กองทัพต้องการ การใช้อำนาจกองทัพมาขู่ข้าพเจ้านี้ใช้บ่อยเหลือเกิน เช่น เมื่อคราวจะให้พระยาพหล ๑ ออกจากนายกรัฐมนตรีเพื่อแต่งตั้งหลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีแทนนั้น ก็มีหลวงพรหมโยธี ขุนนิรันดร์ชัย ขุนปลดปราบักษ์ **หลวงสังวรยุทธกิจ หลวงกาจสงคราม นายอุทัยแสงมณี** ไปหาข้าพเจ้าในเวลาค่ำคืน หลวงพรหม ๑ เป็นคนพูดว่า ถ้าไม่เอาพระยาพหล ๑ ออกเพื่อตั้งหลวงพิบูล ๑ เป็นนายกแล้ว จะเกิดยุ่งกันใหญ่อาจถึงภูเดตา^๓ คนอื่น ๆ ไม่มีใครพูดอะไร นอกจากหลวงกาจ ๑ พยักหน้าและ

ว่า ถ้าจะเกิดเรื่องใหญ่

เมื่อตอนที่ฝ่ายสหประชาชาติได้รุกเข้าไปในประเทศอิตาลีแล้วมีบาโดกลิโอ เป็นหัวหน้า นำสมัครพรรคพวกทำการต่อต้านและก่อกบฏเยอรมัน และได้ทำการจับกุม**มุสโสลินี**ไปขังในป้อม ขว่นี้เป็นที่ทราบกันแพร่หลาย

ข้าพเจ้าได้ทราบว่าท่านปรีดี พนมยงค์ได้ถูกจอมพล ป.พิบูลสงครามตั้งกรรมการไปไต่สวน โดยกล่าวหาว่าจะเป็น**จอมพลบาโดกลิโอแห่งเมืองไทย** และข้าพเจ้าได้ทราบด้วยว่า ได้อ้างนามข้าพเจ้าเป็นผู้ที่กล่าวโทษท่านปรีดี ฯ ความจริงข้าพเจ้าไม่ได้เป็นผู้กล่าวหาท่านปรีดี ฯ เหตุเนื่องด้วยจอมพล ป. ฯ ไปพบข้าพเจ้าหลังจากข้าพเจ้าได้กลับจากหัวหิน และได้ทูลถามข้าพเจ้าถึงเรื่องที่ท่านปรีดี ฯ ไปพบข้าพเจ้าที่หัวหิน ข้าพเจ้าเล่าให้ฟังว่าได้ถามท่านปรีดี ฯ ถึงเรื่องข่าวท่านปรีดี ฯ เล่าเรื่อง**จอมพลบาโดกลิโอ**ให้ข้าพเจ้าฟัง ถูกยันเท่านั้นจอมพล ป. ฯ ก็ไปประชุมผู้ก่อการบอกว่า ข้าพเจ้าพูดหาท่านปรีดี ฯ จะเป็นบาโดกลิโอเมืองไทย ข้าพเจ้าได้พยายามคัดค้านว่าไม่เป็นความจริงทุกวิถีทาง ที่สุดจอมพล ป. ฯ ก็ได้มาขอโทษข้าพเจ้าว่าฟังผิดไป

ตอนที่จอมพล ป. ฯ นำให้มีการลาออกหรือให้พ้นจากบรรดาศักดิ์กันนั้น ชุนนีรันดรชัยได้มาทาบถามข้าพเจ้าว่า จะได้มีการตั้งบรรดาศักดิ์กันใหม่ เป็นสมเด็จพระยาไชยบั๋ง สมเด็จพระยาหึงบั๋ง และชุนนีรันดรชัยถูกแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ โดยผู้ที่มีสายสพายนพรัตน์จะได้เป็นสมเด็จพระยาไชย ซึ่งมี จอมพล ป. ฯ คนเดียวที่ได้สายสพายนั้น เมื่อตั้งสมเด็จพระยาไชยแล้วเมียของผู้นั้นก็ได้เป็นสมเด็จพระยาหึงตามไปด้วย และในปีนั้นก็ได้มีการขอพระราชทานสายสพายกันมากมาย ส่วนพวกเมียของข้าราชการก็ได้ตรากันด้วย ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าในประวัติศาสตร์ชาติไทย ไม่เคยมีการให้สายสพายผู้ชาย และให้ตราผู้หญิงกันมากมายถึงเช่นนี้ จนถึงกับข้าพเจ้าผู้คล่องสายสพายให้มันเป็นลมหมน้ำมีดไป

ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการที่จอมพล ป. ฯ นั้นกระทำการเพื่อจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินเสียเอง แล้วภรรยาจอมพล ป. ฯ ก็มีความมักใหญ่ใฝ่สูงทำนองเดียวกัน เช่น เอา

รูปไปลายในโรงหนังให้คนทำความเคารพโดยมีการบังคับ ในการทำบุญวันเกิดก็ทำเทียมวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระเจ้าแผ่นดิน เช่น มีตราไถ่กางปึกประดับธงทิว ทำนองเดียวกับตราครุฑ หรือตราพระบรมนามาภิไธยย่อ และได้สร้างเก้าอี้โถงขึ้นทำนองเดียวกับเก้าอี้โถงของพระเจ้าแผ่นดิน เว้นแต่ใช้ตราไถ่กางปึกแทนครุฑเท่านั้น นอกจากนี้ยังได้นำเครื่องพระสำอางค์ของพระเจ้าแผ่นดินและของสมเด็จพระราชินีไปใช้โดยไม่ได้รับอนุมัติจากข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้ายืนยันว่าขุนนิรันดร์ชยนำเอาให้ใช้ ข้าพเจ้าเคยขอเปลี่ยนตัวขุนนิรันดร์ชย แต่จอมพลไม่ยอมที่จะขอเปลี่ยนเพราะขุนนิรันดร์ ๑ ไม่เป็นผู้ที่ไว้วางใจ

ข้าพเจ้าเคยถูกฟ้องคดีแพ่ง เรียกค่านายหน้าเรื่องค่าเช่าเรือที่ศาลแพ่ง เมื่อศาลตัดสินยกฟ้องโจทก์ไปแล้ว เรื่องนี้ความจริงเป็นดังนี้ คือ ข้าพเจ้ามีเรือเรื่ออยู่หนึ่งลำชื่อหินกรลองสินธุ์ เดิมฝากไว้ที่โรงเรือของสำนักพระราชวัง ครั้นข้าพเจ้าลาออกจากผู้สำเร็จ ๑ แล้ว เจ้าหน้าที่ที่กรังขอให้ข้าพเจ้านำเรือนี้ไปเสีย ข้าพเจ้าก็จำเป็นต้องนำเรือนี้ออกไป แต่ไม่มีที่ที่จะเก็บ จึงได้ไปฝากเจ้าคุณอนิรุทธเทวาไว้ เรือนี้เครื่องชำรุดใช้การไม่ได้ ถ้าจะใช้ต้องซ่อมแซมมาก ต่อมาหม่อมเจ้าหญิงสุพรรณา ภาณุพันธุ์ได้มาถามข้าพเจ้าว่า จะขายเรือลำนี้ให้เอาไหม ข้าพเจ้าตอบว่าไม่ขัดข้อง แต่อย่าขายคนต่างด้าว มันผิด เขาห้าม ต่อมาท่านหญิงสุพรรณา ๑ มาบอกว่า บริษัทญี่ปุ่นซื้อนิวโปหรืออะไรจำไม่ได้แต่ต้องการจะขอเช่า จะให้เช่าไหม ข้าพเจ้าจึงให้ท่านหญิงไปสอบถามกรรมการก่อนว่า การจะให้ญี่ปุ่นเช่าเช่นนั้นจะผิดไหม ท่านหญิงกลับมาบอกว่ากรรมการเขาตอบว่าให้เช่าได้ ไม่เป็นไร จึงได้ตกลงให้เช่าไป แต่ผู้เช่าเมื่อได้ตกลงเช่าแล้วก็ไม่ได้นำเรือไป เพราะเรือเสียใช้ไม่ได้ จนบัดนี้เรือลำนี้ก็ยังคงจอดอยู่ที่บ้านเจ้าคุณอนิรุทธ ๑

คนในคณะรัฐมนตรีหรือบุคคลที่สนิทชิดชอบกับจอมพล ป. ๑ มีหลายคน ที่นิยมชมชอบฝ่ายญี่ปุ่นและอักษะ และมีการพูดในเชิงโฆษณาชวนเชื่อให้เห็นดีเห็นงามกับฝ่ายอักษะ เท่าที่ข้าพเจ้าเคยได้ยินได้ฟังด้วยตนเอง มีฝ่ายที่นิยมอักษะและพูดว่า ฝ่ายอักษะจะต้องชนะสงครามแน่นอน และฝ่ายอังกฤษและอเมริกาจะต้องเป็นฝ่ายแพ้แน่ มี ๑) นายประยูร ภมรมนตรี ๒) หลวงพรหมโยธี

๓) หลวงสินธุสงครามชัย ๔) หลวงวิจิตรวาทการ ๕) ขุนนรินทรชัย ๖) พลตรีไชย ประทีปเสน ผู้ที่นิยมญี่ปุ่นนอกหน้าออกตาก็มีย หลวงวิจิตรวาทการ นายวณิช ปานะนนท์ หลวงสินธุสงครามชัย จะเพาะหลวงสินธุ์ ฯ เคยถกเถียงกับข้าพเจ้าถึงกำลังกองทัพเรือ หลวงสินธุ์ ฯ เห็นว่ากองทัพเรือญี่ปุ่นเก่งกว่า ข้าพเจ้าว่า กองทัพเรืออังกฤษเก่งกว่า ส่วนขุนนรินทรชัยนั้นต้องการให้สงครามยืดเยื้อไปอีกนาน ๆ จะได้ทำการค้าขายได้ต่อไปอีก ที่พูดกันนั้นเป็นการพูดกันหลายครั้งหลายหน และตามที่ต่าง ๆ หลายแห่งด้วย แต่เมื่อพบปะก็สนทนาเรื่องสงครามกัน เสียงพวกนี้ชักอ่อนลงเมื่อตอนที่ฝ่ายเยอรมันและญี่ปุ่นต้องถอยทัพมาทลายจนจะแพ้อยู่แล้ว

ข้าพเจ้าเพิ่งทราบแน่นอนว่าท่านปรีดี ฯ เป็นหัวหน้าจัดการต่อต้านหรือคิดกำจัดญี่ปุ่น ต่อเมื่อวงการได้ประกาศโจ่งแจ้งแล้ว ก่อนนั้นก็เป็นแต่ทราบเป็นलग ๆ

ในตอนนี้นายสงวน ตุลารักษ์เดินทางเพื่อไปซื้อไบยาแล้วหายสาบสูญไปนั้น จอมพล ป. ฯ ได้พูดกับข้าพเจ้าว่า บัดนี้ปรากฏว่านายสงวน ฯ ไปติดต่อกับจีนที่จุงกิง และจอมพล ป. ฯ พูดว่าจะไปทำอะไรได้ ไม่มีประโยชน์อะไร ในขณะที่นายสงวน ตุลารักษ์หายหน้าไปนั้น การสงครามยังกำลังกันอยู่

อ่านแล้วรับว่าถูกต้อง

ลงชื่อ	อาทิตย์ ทิพอาภา	ผู้ให้การ
ลงชื่อ	ส. ตุลารักษ์	ประธานกรรมการ
ลงชื่อ	บรรณกรโกวิท	กรรมการ
ลงชื่อ	อรรถไกรลวที	กรรมการ
ลงชื่อ	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์เอน	บันทึก

คำให้การ

ของนายทวิ บุญยเกตุ
นายกรัฐมนตรี

(สำเนา)

ที่ทำการคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติ
อาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘
วันที่ ๑๙ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘

ความอาชญากรรมสงคราม

เรื่อง อาชญากรรมสงคราม

ข้าพเจ้าผู้ถูกสอบสวนได้ปฎิญาณตัวแล้วขอให้การว่า

- ข้าพเจ้าชื่อ นายทวิ บุญยเกตุ
- ข้าพเจ้าเกิดปี มะโรง อายุ ๔๑
- ชาติ ไทย สัญชาติ ไทย
- ตั้งบ้านเรือนอยู่ ๑๐๒ ตำบลสามเสนใน อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร
- หาเลี้ยงชีพ รับราชการ
- เกี่ยวข้องเป็น ผู้ต้องสอบสวน

เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี นายดิเรก ชัยนามได้รับแต่งตั้งให้เป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ครั้นต่อมาทางการได้ขอโอนข้าพเจ้าจากกระทรวงเกษตรไปเป็นผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ภายหลังได้เลื่อนขึ้นเป็นรองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และผลสุดท้ายได้ถูกแต่งตั้งเป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ข้าพเจ้าจำได้ว่าสงครามยุโรปได้เกิดขึ้นในปี ๑๙๓๙ (พ.ศ. ๒๔๘๒) ในระยะระหว่างประเทศเยอรมันนีฝ่ายหนึ่ง กับอังกฤษ ฝรั่งเศส และโปแลนด์อีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อเริ่มสงครามขึ้นแล้ว ประเทศเยอรมันนีนี้เป็นฝ่ายหนึ่ง เมื่อเริ่มสงครามขึ้นแล้ว ประเทศเยอรมันนีเป็นฝ่ายได้เปรียบ ขณะนั้นท่วงทีของรัฐมนตรีไทยยังมิได้ละเอียดเข้ากับฝ่ายใด คงวางตัวเป็นกลางอยู่ แต่ยังมีได้แถลงความเป็นกลางโดยเปิดเผย เมื่อเกิดสงครามด้านยุโรปแล้ว ข้าพเจ้าจำได้ว่าจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้ส่งพลตรีประยูร ภมรมนตรีไปยุโรป ที่จำได้ไปหลายประเทศรวมทั้งประเทศอิตาลีและเยอรมันนีด้วย จะไปด้วยเรื่องอะไรไม่ทราบ ไปสักประมาณ ๖ ถึง ๘ เดือน กลับมานายประยูร ภมรมนตรีได้เล่าให้ฟังว่า ได้พบบุคคลสำคัญ ๆ ในคณะนาซี เช่น จอมพลเกอริง กลับมาแล้วนายพลตรีประยูร ภมรมนตรีได้ปรับปรุงงานยุวชน และจำได้ว่าลูกเสือได้ถูกยุบไปรวมขึ้นอยู่ในกรมยุวชน ทำทีของนายประยูร ภมรมนตรินิยมชมชอบในลัทธินาซีและฟาสซิส นอกจากนั้นยังเล่าให้ฟังถึงกำลังกองทัพของเยอรมันนีและอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เข้มแข็งใหญ่โต และพูดจูงใจให้คนคล้อยตามว่า เยอรมันนีจะต้องชนะสงครามเด็ดขาด ต่อมาพลตรีประยูร ภมรมนตรีจะได้เดินทางไปยุโรปอีกหรือไม่จำไม่ได้ ได้ทราบว่านายพลตรีประยูร ภมรมนตรีได้ไปเจรจาเพื่อทำสนธิสัญญาทางไมตรีกับโซเวียตรัสเซีย โดยฝ่ายเยอรมันนีช่วยเหลือ การเจรจจำได้ว่าได้ตกลงกันบ้างแล้ว แต่ยังมีได้มีการตั้งทูตแลกเปลี่ยนและทำสนธิสัญญารายละเอียดต่อกัน ก็ต้องชงกันไป ที่ต้องชงไปนั้นก็เพราะประเทศเยอรมันนีประกาศสงครามกับประเทศรัสเซีย ในการที่พลตรีประยูร ภมรมนตรีไปเจรจาสัมพันธ์ไมตรีครั้งนี้ จะเป็นการเดินทางไปครั้งแรกหรือไปอีกครั้งหนึ่ง จำไม่ได้แน่ ในขณะที่ไปทำการเจรจากับโซเวียตรัสเซียนั้น สัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ

เยอรมันนี้กับประเทศรัสเซียยังดีอยู่

สถานการณ์ทางด้านตะวันออกไกล ก่อนจะเกิดความคับขันตึงเครียดขึ้นนั้น เนื่องจากญี่ปุ่นได้รุกรานประเทศจีน และประเทศอังกฤษ อเมริกา และดัชต์ได้รับรองขอญี่ปุ่นมิให้รุกรานจีน โดยให้ถอนทหาร มิฉะนั้นจะทำการแข่งขัน^{๖๔} ทางเศรษฐกิจ แต่ญี่ปุ่นไม่ยอมฟัง ฝ่ายอังกฤษ อเมริกา จีนและดัชต์ จึงได้ตั้งวงล้อมเรียกว่าแนว เอ.บี.ซี.ดี. ขึ้น เมื่อได้ตั้งแนว เอ.บี.ซี.ดี. ขึ้นแล้ว ญี่ปุ่นก็ถูกกันทำและบีบคั้นทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทางรัฐบาลไทย เมื่อเกิดเหตุขึ้นแล้ว ประเทศไทยจะเกิดเดือดร้อนไปด้วย จึงได้ตกลงส่งคณะทูตเพื่อส่งเสริมสัมพันธไมตรีไปยังประเทศญี่ปุ่นคณะหนึ่ง มีพลโทมังกร พรหมโยธีเป็นหัวหน้าคณะ และส่งไปยังบริเตนใหญ่และเครือจักรภพอีกคณะหนึ่ง มีพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์เป็นหัวหน้าคณะ ครั้นกลับมา คณะของพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ได้ทำรายงานเสนอคณะรัฐมนตรีโดยพิศดาร แต่คณะของนายพลโทมังกร พรหมโยธี ไม่ปรากฏว่าได้ทำรายงานลายลักษณ์อักษรเสนอคณะรัฐมนตรี

เมื่อสถานการณ์ด้านตะวันออกไกลคับขันตึงเครียด รัฐบาลไทยได้ประกาศความเป็นกลาง นอกจากประกาศความเป็นกลางแล้ว ยังได้ออกพระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ พ.ศ. ๒๔๘๔ และได้มีคำสั่งการณประกอบกับพระราชบัญญัติด้วย มีใจความสำคัญว่า คนไทยทุกคนจะต้องรู้ผู้รุกราน แม้ชาติจะแหลกราญก็ให้ทำ เพื่อรักษาเกียรติของชาติไว้ เมื่อประกาศใช้แล้วยังมีการอบรมราษฎรให้รู้หน้าที่และวิธีการต่อสู้ และยังได้โฆษณาทางวิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่ของรัฐมนตรีแต่ละท่านรวมทั้งข้าราชการและราษฎรตั้งใจแน่วแน่ว่าจะต่อสู้ผู้รุกรานตามที่ประกาศไว้ ข้าพเจ้าจำได้ว่าการทำสัญญาไม่รุกรานกับฝ่ายอังกฤษและอินโดจีนฝรั่งเศส กับได้ทำสัญญาเคารพบูรณะภาพกับญี่ปุ่น ใครจะเป็นผู้ลงนามในสัญญาสามฉบับนี้จำไม่ได้ ความประสงค์ของการทำสัญญานี้ก็เพราะกลัวจะถูกรุกราน

ก่อนญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทยเล็กน้อย จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้เสนอเรื่องจริงเกี่ยวกับการป้องกันราชอาณาจักร และได้ชี้แจงต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีถึงความคับขันตึงเครียด ญี่ปุ่นอาจแหวกวงล้อมจากแนวเอ.บี.ซี.ดี. การแหวกวงล้อมอาจแตกมาทางเมืองไทยก็ได้ รัฐบาลนั้นมีนโยบายเป็นกลาง และอยากเป็นกลางจริง ๆ และไม่ต้องการให้ประเทศไทยถูกรุกรานส่วนข้าราชการและราษฎรไทยทั่วไปนั้นนิยมชมชอบฝ่ายอังกฤษและอเมริกา และมีความเกลียดชังญี่ปุ่น และยังได้ทำการปฏิบัติต่อญี่ปุ่นหลายประการอันจะเป็นแนวทางให้ญี่ปุ่นถือเป็นเหตุรุกรานเมืองไทยได้ และมีชาวลี้ภัยอยู่ ๆ ว่าญี่ปุ่นจะเข้ามาทางด้านอรัญญประเทศ จึงขอให้เจ้ากระทรวงต่าง ๆ อบรมข้าราชการและราษฎรให้วางตัวเป็นกลางโดยเคร่งครัด

ต่อมาอีกไม่กี่วัน นายกรัฐมนตรีก็เสนอร่างพระราชบัญญัติมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขันต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และได้ชี้แจงต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่าสถานการณ์คับขันเต็มทีแล้ว อย่างไรก็ตามเสียญี่ปุ่นก็ต้องจัดการอย่างไรโดยหนึ่ง และก็อาจเป็นได้ ญี่ปุ่นอาจเข้ามาโจมตีประเทศไทย และเมื่อมีกรณีเช่นนี้เราจะต้องพิจารณาดูว่าเราควรจะจัดการอย่างไร ถ้าเราเข้าข้างอังกฤษและทำการต่อสู้ญี่ปุ่น ถ้าอังกฤษไม่สามารถที่จะช่วยเราได้ ก็แปลว่าบ้านเมืองก็อดวาย คณะราษฎรก็อยู่ไม่ได้ ญี่ปุ่นก็จะตั้งคนอื่นเป็นรัฐบาล ถ้าเราเข้าข้างญี่ปุ่นขึ้นต้น แม้ญี่ปุ่นจะชนะ และขับพลฝ่ายอังกฤษก็จะกลับเป็นฝ่ายชนะญี่ปุ่น เมื่ออังกฤษชนะ คณะราษฎรก็อยู่ไม่ได้ และอังกฤษก็จะตั้งคนอื่นเป็นรัฐบาลอีก การที่จอมพล ป.พิบูลสงครามพูดเช่นนี้ มีพฤติการณ์สื่อให้เห็นแก่ตัวและพรรคพวกทั้งนี้จอมพลมุ่งหมายจะได้มีโอกาสอยู่ในตำแหน่งต่อไป จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ญี่ปุ่นให้เลือกทางเดินว่า จะเข้ากับญี่ปุ่นหรือเข้ากับอังกฤษ แต่ในความเห็นของจอมพล ป.พิบูลสงครามนั้นเห็นว่า ถ้าสู้กับญี่ปุ่น บ้านเมืองเป็นهلكแน่ เพราะกำลังของญี่ปุ่นยังสดชื่นอยู่ ส่วนกำลังของอังกฤษที่สิงคโปร์นั้น มีกำลังน้อยกว่าญี่ปุ่นมาก และอย่างไรเสียอังกฤษก็คงไม่โจมตีเข้ามากรุงเทพฯ และกำลังทัพของเรา ก็พอจะต้านทานได้ และในขณะนี้ความรู้สึกและเสียงของ

ประชาชนไม่เป็นไปตามนโยบายของรัฐ กล่าวคือราษฎรมีความเห็นใจและเข้าข้างฝ่ายอังกฤษและอเมริกา กฎหมายที่มีใช้อยู่ก็ยังไม่เพียงพอ ถ้าจะทำอะไรไปโดยไม่มีความหมายก็เกรงว่าจะเป็นผลเสียการไป จึงได้ขออำนาจให้ออกกฎหมายมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๔ เพื่อเมื่อรัฐบาลประสงค์จะทำอะไรจะได้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาออกบังคับใช้ได้ ซึ่งในที่สุดคณะรัฐมนตรีก็ลงมติรับหลักการ รายละเอียดในเรื่องนี้มีอยู่ในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว

เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ เวลาประมาณ ๒๑ หรือ ๒๒ น. ได้มีโทรศัพท์มาถึงข้าพเจ้าให้เรียกประชุมคณะรัฐมนตรีด่วน ข้าพเจ้าจึงได้โทรศัพท์ไปยังรัฐมนตรีเพื่อขอเชิญประชุม ส่วนมากของคณะรัฐมนตรีได้มาถึงที่ประชุมเวลาประมาณ ๒๓ น. ในการประชุมวันนี้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีมิได้มาร่วมประชุมด้วย เพราะไปราชการที่จังหวัดพระตะบอง เมื่อส่วนมากของคณะรัฐมนตรีได้นั่งพร้อมแล้ว จะเป็น พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส ในฐานะเป็นรองนายกรัฐมนตรี หรือนายดิเรก ชัยนาม ในฐานะเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ ข้าพเจ้าก็จำไม่ได้ ได้ชี้แจงในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีถึงว่า ทูตญี่ปุ่นพร้อมด้วยทูตทหารบกและทูตทหารเรือ ได้มาขอพบนายกรัฐมนตรีเพื่อแจ้งให้ทราบว่า บัดนี้ประเทศญี่ปุ่นได้อยู่ในสถานะสงครามกับอังกฤษและอเมริกาแล้ว และในการนี้ฝ่ายญี่ปุ่นจะเริ่มเข้าโจมตีจุดต่าง ๆ ของฝ่ายข้าศึกในเวลาประมาณตีสองพร้อมกัน และฝ่ายญี่ปุ่นมีความจำเป็นที่จะต้องยกกำลังทหารเข้ามาในประเทศไทยเพื่อไปที่พม่าและมะลายู ขอให้ฝ่ายไทยเห็นแก่ไมตรีจิต ยอมให้ญี่ปุ่นผ่านเสียโดยดี อย่าให้มีการปะทะกันเป็นอันขาด ทางฝ่ายไทยได้แจ้งไปว่า ในขณะนั้นนายกรัฐมนตรีไม่อยู่ ยังไม่สามารถสั่งการประการใดได้ และก็ไม่ได้โทรเลขเชิญตัวกลับแล้ว ทางฝ่ายญี่ปุ่นใช้เวลา ๒ - ๓ ชั่วโมง อ้างเหตุว่า ถ้าพ้นเวลานี้แล้วเขาก็เสียใจที่จะต้องทำการยกพลขึ้นบกในประเทศไทย ต่อจากนั้นมาฝ่ายญี่ปุ่นก็ได้มาพบผู้แทนฝ่ายไทยอีก เพื่อขอรับรองให้สั่งทหารไทยอย่าให้ทำการต่อต้าน และยอมให้ทหารญี่ปุ่นผ่านดินแดนไทยเสียโดยดี ทางฝ่ายไทยก็ยินยอมว่ายังลังการ

ไม่ได้ ต้องรอนายกรัฐมนตรีกลับมาเสียก่อน ในระหว่างนี้ได้มีโทรเลขแจ้งมายังกระทรวงมหาดไทยว่า กองทัพญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกยังที่ต่าง ๆ หลายแห่ง อาทิ เช่น ที่สงขลา ปัตตานี นราธิวาส นครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์ บางปู เป็นต้น และทุกแห่งที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกนี้ ได้มีการต่อสู้กับทหาร ตำรวจ และราษฎรฝ่ายไทย มีบาดเจ็บล้มตายกันแล้ว ฝ่ายญี่ปุ่นได้พูดว่า ถึงแม้นายกรัฐมนตรีจะไม่อยู่ ก็มีรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอยู่ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี น่าจะสั่งการแทนได้ แต่ฝ่ายไทยได้แจ้งว่า อำนาจการสั่งการนั้นอยู่ที่ผู้บัญชาการสูงสุด (หมายถึงผู้บัญชาการทหารสูงสุด - บก.) บุคคลอื่นไม่สามารถจะสั่งการได้ ตลอดเวลาที่ได้มีการเจรจาอยู่นี้ ได้มีโทรเลขแจ้งมาเรื่อย ๆ จากจังหวัดต่าง ๆ ที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก ว่าได้มีการต่อต้านกันทุกแห่ง ในขณะที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบานั้น ทางคณะรัฐมนตรีได้สั่งให้ปิดถนนสายปากน้ำที่พระโขนง และได้สั่งให้ต่อสู้ถ้าญี่ปุ่นล่วงล้ำมา ตลอดการประชุมครั้งนี้คณะรัฐมนตรีมิได้ตกลงกับฝ่ายญี่ปุ่นประการใด คงให้การต่อสู้มีอยู่ต่อไป เมื่อตอนเกือบรุ่งสว่าง คณะรัฐมนตรีได้ส่งพลอากาศตรีมูณี มหาสันตะเวช ยนต์รังสฤษฎ์ ขึ้นรถยนต์ไปคอยรับจอมพล ป.พิบูลสงคราม เพื่อชี้แจงเหตุการณ์ให้ทราบ จอมพล ป.พิบูลสงครามได้มาถึงที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเวลาประมาณ ๗.๐๐ น. พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ผู้ติดตาม และที่ประชุมก็ได้เล่าเรื่องตั้งแต่ต้นจนปลายให้ฟัง จอมพล ป.พิบูลสงครามจึงแถลงในที่ประชุมว่า เวลานี้ไม่ใช่เวลาที่โต้เถียงกัน เพราะได้มีการรบขึ้นแล้ว ทหารก็ได้ตายไปแล้ว ปัญหาจึงมีว่าเราควรจะยอมตามคำขอร้องของญี่ปุ่นหรือไม่ และได้มีการพูดหารือกันหลายอย่าง แต่ใครจะพูดว่ากระไรหรือมีท่าทีอย่างไรจำไม่ได้เสียแล้ว แต่คงปรากฏอยู่ในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่จำได้ว่า ในที่สุดได้มีการสั่งให้ทหารหยุดยิง โดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาการทหารสูงสุด และได้มีการลงนามในสัญญายอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านเข้ามาในประเทศไทย หลังจากนั้นมาเป็นเวลาไม่นานนัก ก็ได้มีการลงนามในสัญญาความร่วมมือรุกรับกับฝ่ายญี่ปุ่น โดยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นผู้นำมาเสนอในคณะรัฐมนตรี ดังปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว

ในราวเดือนมกราคม ๒๔๘๕ วันใดจำไม่ได้ แต่เป็นวันประชุมคณะรัฐมนตรี ข้าพเจ้าจำได้ว่า **นายวิจิตร วิจิตรวาทการ** ได้พูดขึ้นในคณะรัฐมนตรีนอกระเบียบวาระ (พูดในทำนองคุยกัน) เรื่องของอังกฤษ ๒ ลำ คือ บริติชออฟเวลส์และรีพัลส์ ได้ถูกฝ่ายญี่ปุ่นทำลายจมลงแล้ว เรือ ๒ ลำนี้เป็นเรือที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งเยอรมันได้เพียรพยายามที่จะทำลายมานานแล้ว แต่ไม่สำเร็จ แต่ญี่ปุ่นสามารถทำลายได้ในชั่วเวลาไม่กี่ชั่วโมง เป็นการแสดงให้เห็นสมรรถภาพของกองทัพญี่ปุ่น และได้พูดในคณะรัฐมนตรีในทำนองสรรเสริญความเข้มแข็งของกองทัพญี่ปุ่น และจงใจให้ผู้ที่นั่งฟังอยู่เชื่อว่า อย่างไรก็ตามสงครามคราวนี้ญี่ปุ่นต้องเป็นฝ่ายชนะ จึงได้เสนอความเห็น ว่า ควรจะได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาเสีย ข้าพเจ้าจำได้ว่ามีรัฐมนตรี จะเป็นใครข้าพเจ้าจำไม่ได้ ได้พูดแย้งว่า ที่จะประกาศสงครามกับเขานั้นจะเอาอะไรมาเป็นเหตุ จอมพล ป.พิบูลสงครามได้พูดตัดบทว่า ก็คือเหตุการณ์ที่ bombing แล้วกัน และให้คุณเดือนไปยกร่างมา แต่จะยกร่างมาเมื่อใดนั้นข้าพเจ้าไม่ทราบ จำได้แต่เพียงว่า จู๋ นายวิจิตร วิจิตรวาทการก็ได้นำร่างประกาศสงครามมาให้คณะรัฐมนตรีในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ซึ่งเป็นการประชุมพิเศษ ไม่ใช่วันประชุมธรรมดา และในที่ที่สุดที่ประชุมก็ได้พิจารณาเพียงแก้ไขข้อความในร่างเท่านั้น ครั้นแล้วก็จัดการประกาศสงครามไปโดยรวบรัด กล่าวคือจอมพล ป.พิบูลสงครามในฐานะนายกรัฐมนตรี ได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการก่อนที่จะส่งไปให้คณะผู้สำเร็จราชการลงนาม และปรากฏว่าได้ประกาศไปก่อนที่คณะผู้สำเร็จราชการลงนาม และปรากฏด้วยว่า ขณะที่ได้ประกาศในวิทยุกระจายเสียงในวันนั้น (ประกาศตอนกลางวันเวลาประมาณ ๑๒ น.เศษ) ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการคนหนึ่งได้ไปอยู่ ณ จังหวัดอยุธยา หาได้ลงนามในพระบรมราชโองการประกาศสงครามนั้นไม่ ในข้อที่ว่าเป็นการกระทำอย่างรวบรัดนั้น จะเห็นได้จากสำเนารายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ซึ่งมีเปิดการประชุมในเรื่องแก้ร่างประกาศสงครามนั้นว่าเป็นเวลา ๑๒.๑๐ น. และปิดประชุมเวลา ๑๓.๓๐ น. แต่การประกาศสงครามได้ระบุไว้ชัดว่า ได้ประกาศสงครามใน

เวลาเที่ยงวันของวันที่ ๒๕ มกราคมนั่นเอง

เรื่องเกี่ยวกับการรับมอบดินแดนนั้น ข้าพเจ้าไม่ทราบ เพราะขณะนั้นได้ลาออกจากราชการแล้ว

ข้าพเจ้ารับราชการอยู่ในตำแหน่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดังได้ให้การมาแต่ต้นนั้น ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๘๕ ข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีอีกตำแหน่งหนึ่ง และในที่สุดข้าพเจ้าได้ลาออกจากราชการทั้ง ๒ ตำแหน่งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๘๖ ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าได้รับราชการในตำแหน่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรีนั้น ได้สังเกตเห็นวิธีการปกครองของจอมพล ป.พิบูลสงครามไปในรูปเผด็จการ อาทิเช่น ทำอะไรเอาแต่เอาใจ ไม่ฟังความคิดเห็นของคนอื่น ใครพูดขัดคอหรือโต้แย้งก็โกรธ และหาเรื่องให้ร้ายต่าง ๆ เช่น ส่งตำรวจไปคุ่มย้ายไปที่ธุระกันดารบ้าง และย้ายไปในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสมกับบุคคลนั้น ๆ บ้าง การปฏิบัติงานก็ไม่ค่อยจะอาศัยหลักกฎหมาย และมักพูดอยู่เสมอว่า ปกครองแบบประชาธิปไตยลำบาก จะทำอะไรก็ติดขัดด้วยกฎหมายไม่ให้อำนาจ ในการประชุมคณะรัฐมนตรีก็มักจะพูดเสียคนเดียว และถ้าใครคัดค้านก็โกรธ ฉะนั้นในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีส่วนมากก็ได้แต่นิ่ง และเมื่อตอนหลังจอมพล ป.พิบูลสงครามรู้ว่าการนิ่งนี้เป็นการคัดค้านจึงมักไม่ชอบใจ นอกจากจะพูดเห็นตามหรือคล้อยตาม บางครั้งรัฐมนตรีบางคนก็ไม่อยากมาประชุม เพราะกลัวจะต้องมาผูกมัด แต่จอมพล ป.พิบูลสงครามก็ได้วางระเบียบไว้ว่า ในการประชุมนั้นใครขาดไม่ได้ ถ้าจะป่วยก็ต้องมีใบลา การเสนอกฎหมายที่จะประกาศใช้ในระเบียบปฏิบัติของกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จะต้องเสนอคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อต้น ๆ ที่จอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้ปฏิบัติเช่นนี้ แต่มาตอนหลัง ๆ จอมพล ป.พิบูลสงครามมักจะลงนามรับสนองก่อน และบางทีก็ได้ประกาศกฎหมายนั้นใช้ก่อนที่ผู้สำเร็จราชการจะได้ลงนาม อันเป็นทางบังคับไม่ให้ฝ่ายพระมหากษัตริย์ยับยั้งกฎหมายนั้นตามอำนาจในรัฐธรรมนูญ ในการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดนั้น จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ออกคำสั่งเป็นการลบล้างกฎหมายอยู่เสมอ แม้ใน

การนับถือศาสนาของพวกข้าราชการ ซึ่งตนมีเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญที่จะถือศาสนาใดก็ได้ ก็ถูกบังคับให้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาพุทธ ถ้าบุคคลใดไม่เปลี่ยนก็ให้พ้นจากหน้าที่ไป ดังมีหลักฐานในเอกสารทางราชการปรากฏอยู่แล้ว

วิธีรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีในขณะที่ข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรีนั้น ได้ให้หัวหน้ากองประชุมและหัวหน้าแผนกระเบียบวาระเป็นผู้จัดรายงานการประชุม แต่ถ้าเรื่องใดเป็นเรื่องสำคัญก็ได้เคยขอให้พนักงานชวเลขจากสภาผู้แทนราษฎรมาจดแทน เมื่อจดเสร็จแล้วเป็นหน้าที่หัวหน้ากองประชุมคณะรัฐมนตรี (หลวงชำนาญอักษร) เป็นผู้เรียบเรียงเสนอข้าพเจ้าตรวจเมื่อข้าพเจ้าเห็นว่าถูกต้องแล้วก็ลงนามรับรอง ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องก็ต้องแก้ไขเสร็จแล้วจึงลงนามไว้ การทักท้วงแก้ไขนั้น ถ้าเป็นเรื่องไม่แน่ใจก็เคยสอบถามเจ้าของเรื่องให้ช่วยตรวจให้ ทั้งนี้ถ้าข้าพเจ้าไม่อยู่ในที่ประชุมด้วย ก็เป็นหน้าที่ของรองเลขาหรือผู้ช่วยเลขาจะต้องรับรู้ในการประชุมและลงนามรับรอง เสร็จแล้วก็เก็บไว้เป็นหลักฐานในราชการ เพราะถ้ามีมติเกี่ยวกับการต้องให้ปฏิบัติ ก็เป็นหน้าที่ทางเลขาธิการจะต้องดำเนินการยืนยันมตินั้นไป รายงานการประชุมดังกล่าวนี้ได้เก็บไว้เป็นแฟ้ม แต่ได้ถูกระเบิดศูนย์หายไปหลายแฟ้ม

(เมื่อได้สอบสวนมาจนถึงเวลา ๑๗.๔๕ น. แล้ว ยังมีข้อความที่จะต้องสอบสวนอีกมาก จึงต้องเลื่อนไปสอบสวนในวันพรุ่งนี้ เวลา ๙.๓๐ น.)

วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๔๘๘

พะยานให้การต่อไปว่า ในการที่ข้าพเจ้าต้องลาออกจากราชการในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีตั้งให้การข้างต้นนั้น ก็เนื่องมาจากจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ยื่นใบลา ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งคณะผู้สำเร็จราชการได้พยายามจะสอบถามเพื่อให้ชี้แจงเหตุที่ลาออก โดยคณะผู้สำเร็จราชการได้พยายามติดต่องเองบ้าง ให้ข้าพเจ้าไปติดต่อบ้าง จอมพล ป.พิบูลสงครามก็แสดงการยืนยันลาออกจากราชการ จนผู้สำเร็จราชการจำต้องอนุมัติ และข้าพเจ้า

ก็ได้ดำเนินการประกาศการลาออกตามหน้าที่ ซึ่งในที่สุดจอมพล ป.พิบูลสงคราม ก็ไม่ยอมออก โดยแถลงแก้วว่า คำประกาศที่ข้าพเจ้าได้ดำเนินการไปนั้นไม่ถูกต้อง เหตุการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนี้ ข้าพเจ้าได้บันทึกไว้โดยละเอียด ดังที่ได้ส่งแก่ ผู้สอบสวนในวันนี้แล้ว (เอกสารหมายเลข ท.๑) หลังจากที่ข้าพเจ้าได้ลาออกจากราชการแล้วประมาณ ๔ เดือนแล้ว ก็ได้มีการเปิดประชุมสมัยสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งตามระเบียบ ทุกคราวที่เปิดสมัยประชุมสามัญจะต้องมีการเลือก ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกประธานสภาครั้งนี้ ที่ประชุมได้ลงมติให้เลือกข้าพเจ้าเป็นประธานสภา และนายควง อภัยวงศ์เป็นรอง ประธานสภา แต่จอมพล ป.พิบูลสงครามไม่ยอมรับสนองพระบรมราชโองการ แต่งตั้ง ทั้งยังได้เกลี้ยกล่อมอยู่เชิญให้ข้าพเจ้าถอนตัวออกจากตำแหน่งประธาน สภาเสีย ข้าพเจ้าไม่ยอมทำตาม ในที่สุดเข้าใจว่าข้าพเจ้าจะไปเข้าประชุมสภาไม่ หัน โดยข้าพเจ้าไปต่างจังหวัด จึงได้เตรียมจะแถลงต่อที่ประชุมลับหลังข้าพเจ้า ว่าข้าพเจ้าขอลาออกเพื่อให้สภานุมัติ แต่ข้าพเจ้าได้พยายามมาทันในการประชุม จึงได้ให้รัฐมนตรีผู้อื่นแถลงแทน ตามข้อความที่กล่าวข้างต้น ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้แถลง คำว่าไม่เป็นความจริง เพราะข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะลาออก ในระหว่างประชุม อยู่นี้ ได้มีผู้นำจดหมายของจอมพล ป.พิบูลสงครามมายื่นให้กับรัฐมนตรีที่แถลง แทน เพื่อให้อ่านในที่ประชุมฟัง ในสาระสำคัญในหนังสือก็อ้างถึงเหตุผลทางการเมือง ทางทหาร และทางการเมืองต่างประเทศว่า ถ้าข้าพเจ้าได้เป็นประธานสภา แล้วจะเกิดความเข้าใจผิดกับต่างประเทศได้ ทั้งทางการเมืองก็อาจเกิดการปั่น ป่วน นำความไม่สงบมาสู่บ้านเมือง ในที่สุดเมื่อสมาชิกได้ฟังคำชู้เช่นนี้ จึงได้ ยอมกลับมติให้มีการเลือกประธานและรองประธานใหม่ ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ดัง ให้การในตอนนี้ ข้าพเจ้าก็ได้บันทึกไว้ และได้มอบแก่ผู้สอบสวนไว้แล้ว (เอกสาร หมายเลขที่ ๒)

ในระหว่างเวลาที่ข้าพเจ้ารับราชการร่วมอยู่กับจอมพล ป.พิบูลสงครามนั้น เมื่อก่อนจะมีเหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นจะบุกประเทศไทย พฤติการณ์ในตอนนั้นย่อม รู้กันอยู่ทั่ว ๆ ไปว่า ญี่ปุ่นจะต้องทำสงครามกับฝ่ายอังกฤษและอเมริกา และจะ

ต้องบุกมาทางประเทศไทย ซึ่งจอมพล ป.พิบูลสงครามเองก็รู้สึกเช่นนั้น ดังได้เคยพูดอยู่ทั่ว ๆ ไป และพูดในคณะรัฐมนตรีถึงฐานะแห่งสงครามนั้นบ่อย ๆ ข้าพเจ้าสังเกตว่าความคิดขั้นต้น ๆ ก็ลังเลอยู่ ไม่รู้ว่าจะเข้าทางฝ่ายใดดี แต่ต่อมาในขณะที่ใกล้วันที่ญี่ปุ่นจะบุกประเทศไทย ก็รู้สึกว่าจะจอมพล ป.พิบูลสงครามมีความคิดนิยมชมชอบญี่ปุ่น โดยพยายามพูดให้รัฐมนตรีอื่น ๆ มีความเห็นตาม ทั้งนี้ น่าจะเป็น **นายวณิช ปานะนนท์** จูงใจ เนื่องจากนายวณิช ปานะนนท์นิยมชมชอบและติดต่อกับฝ่ายญี่ปุ่นอยู่ตลอดมา ทั้งเมื่อญี่ปุ่นได้บุกประเทศไทยแล้ว จนได้สัญญาความร่วมมือรุกรานและประกาศสงครามนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าจอมพล ป.พิบูลสงครามได้กระทำไปด้วยความเต็มใจ เพราะการรบของญี่ปุ่นเวลานั้นได้เปรียบ และจอมพล ป.พิบูลสงครามยังได้พยายามกีดกันข้าราชการที่มีความนิยมทางฝ่ายอังกฤษและอเมริกา ดังจะเห็นได้เมื่อปรับปรุงคณะรัฐมนตรีใหม่ภายหลังญี่ปุ่นได้บุกประเทศไทยไม่กี่วัน โดยให้ **ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ และ นายดิเรก ชัยนาม นายวิลาศ โอสธานนท์** พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรี และแต่งตั้งนายวณิช ปานะนนท์เป็นรัฐมนตรีร่วมในคณะ แต่ต่อมาในราวต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๖ สถานะสงครามฝ่ายญี่ปุ่นเสียเปรียบ ทั้งญี่ปุ่นได้บีบบังคับจอมพล ป.พิบูลสงคราม ทำให้จอมพล ป.พิบูลสงครามเกิดความไม่พอใจ จึงได้พยายามดำเนินการขัดขวางทางฝ่ายญี่ปุ่นบ้าง โดยวิธีที่ขัดขวางไม่ยอมรับปฏิบัติตามคำขอร้องของฝ่ายญี่ปุ่นในขั้นต้น ๆ แต่ในที่สุดเมื่อฝ่ายญี่ปุ่นบังคับมาจริงจึงยอมบางครั้งว่ามีเรื่องทางฝ่ายญี่ปุ่นขออะไรมา จอมพล ป.พิบูลสงครามก็สั่งให้เจ้าหน้าที่ขัดขวางอย่างรุนแรง พอเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไปตามนั้น ก็มีคำสั่งทางวาจาให้ยอมปฏิบัติ เพราะทางฝ่ายญี่ปุ่นได้เข้าไปหาพูดจากับจอมพล ป.พิบูลสงครามเองและตกลงกันมาแล้ว

ในเดือนที่ข้าพเจ้าได้ลาออกจากราชการนั่นเอง ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ได้ชวนข้าพเจ้าให้ร่วมกันกู้ชาติ โดยเรียกข้าพเจ้าไปพบที่พระที่นั่งไกลกังวลที่หัวหิน ซึ่งข้าพเจ้าก็ยอมที่จะเข้าร่วมในการนี้ด้วย ในการกู้ชาตินี้จะได้ทำโดยวิธีต่อต้านกับฝ่ายญี่ปุ่นซึ่งขณะนั้น ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ได้ส่งคนไปติดต่อกับ

ฝ่ายสหประชาชาติอยู่แล้ว ขณะนั้นยังทำอะไรไม่ได้มาก เพราะจอมพล ป.พิบูลสงครามยังมีอำนาจอยู่ ต่อจนเมื่อจอมพล ป.พิบูลสงครามได้พ้นจากตำแหน่งแล้ว ข้าพเจ้าก็เข้าเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่วันที่สิงหาคม ๒๔๘๗ จึงได้เริ่มรวบรวมกำลังเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นได้ถนัด จนมีกำลังคนกำลังอาวุธพอสมควรที่จะต่อต้านได้ ก็ประจวบกับเวลาที่ฝ่ายญี่ปุ่นยอมแพ้ลง และมีการประกาศสันติภาพแล้ว แต่โดยที่จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ตกลงทำสัญญาความร่วมมือรุกรม และประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกันนั้น ทางฝ่ายสหประชาชาติโดยคณะเพาเชองกฤษ ถือว่าประเทศไทยยังอยู่ในฐานะสงครามกับเขา และเขาได้เสนอข้อเรียกร้องบางประการซึ่งยังไม่เปิดเผย แต่เป็นข้อเรียกร้องที่จะต้องทำให้ประเทศไทยต้องรับกรรมอยู่มาก ซึ่งถ้าหากไม่มีสัญญาและประกาศสงครามดังกล่าวแล้ว ก็ไม่มีช่องทางที่ฝ่ายสหประชาชาติจะนำมาเป็นข้อเรียกร้องได้ ทำนองเดียวกับประเทศเดนมาร์กที่เป็นอยู่ขณะนี้ กล่าวคือยินยอมให้ฝ่ายรุกรานผ่านไปเมื่อได้ต่อสู้เพียงเวลาเล็กน้อย ซึ่งน้อยกว่าการกระทำของประเทศไทยเสียอีก (เมื่อได้สอบสวนจนถึงเวลา ๑๒.๓๐ น. แล้ว ยังมีข้อความที่จะสอบสวนอีกมาก จึงต้องเลื่อนไปสอบสวนในวันที่ ๒๓ ตุลาคม เวลา ๑๓.๓๐ น.)

วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๘๘

พะยานให้การต่อไปว่า ตั้งแต่ญี่ปุ่นบุกประเทศไทยจนถึงวันที่ข้าพเจ้าลาออกจากเลขาธิการคณะรัฐมนตรีในชุดจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี จอมพล ป.พิบูลสงครามไม่เคยสั่งหรือไม่ได้แสดงท่าทีว่าจะคิดกำจัดหรือต่อต้านญี่ปุ่นด้วยกำลังอาวุธเลย

ตามปกติจอมพล ป.พิบูลสงครามมักใช้หลวงวิจิตรวาทการ นายฉนิษ ปานะนนท์ นายพลตรีประยูร ภมรมนตรี นายพลตรีไชย ประทีปเสน พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ พลเรือโทสินธุ์ กมลนาวิน ไปติดต่อกับฝ่ายญี่ปุ่นและ

ฝ่ายอักษะ ทาทีของพวกที่รับใช้ผู้นี้นิยมชมชอบฝ่ายญี่ปุ่น แต่พระบริรักษ์
ยุทธกิจทำที่ไม่ปรากฏชัด คนที่สนิทชิดชอบของจอมพล ป.พิบูลสงคราม นอก
จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมี พลโทหลวงเกรียงศักดิ์พิชิต นายพันโท
เผ่า ศรียานนท์ นาวาเอกหลวงยุทธศาสตร์โกศล นายพันเอกหลวงสารานุ
ประพันธ์ พลตรีขุนปลดตปรปักษ์ พลโทพระประจันปัจจนึก พระราชธรรม
นิเทศ หลวงวิเชียรแพทยาคม ขุนนรินทรชัย พันเอก ส.รัตนพิบูลชัย พลโท
หลวงพรหมโยธี พลโทหลวงเสรีเริงฤทธิ์ นายจำรัส สรวินสูตร บุคคลเหล่านี้
ชอบแสดงตนว่าเป็นคนใกล้ชิดสนิทสนมกับจอมพล ป.พิบูลสงคราม (ความต่อ
ไปในบรรทัดนี้และอีก ๓ บรรทัดเป็นเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลดังกล่าว และ
เกี่ยวกับบุคคลในครอบครัวจอมพลพิบูล ฯ ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่ศาลแพ่งหมาย
เลขดำที่ ๔๒๒๖/๒๔๒๑)

๖ ได้อ่านให้ฟังแล้ว รับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) ทวี บุญยเกตุ	ผู้ให้การ
(ลงชื่อ) ส. ตูลารักษ์	กรรมการ
(ลงชื่อ) อรรถไกรวัลที	กรรมการ
(ลงชื่อ) อนุกุล กนิษฐเสน	ผู้จัด

สำเนาถูกต้อง
(ลงชื่อเจ้าหน้าที่)

ศิริ คัด
(เจ้าหน้าที่) ทาน

บันทึกนายทวิ บุญยเกตุ

เรื่องจอมพล ป.พิบูลสงครามลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๖ เวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. ข้าพเจ้าได้ไปประชุมกรรมการ ปทร. (กรรมการประสานงานทหารพลเรือน) ที่กระทรวงมหาดไทย ก่อนเข้าประชุม ข้าพเจ้าได้รับโทรศัพท์จากประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา) ว่าต้องการพบข้าพเจ้าเป็นการด่วน ข้าพเจ้าจึงได้ไปเฝ้า ณ พระที่นั่งอัมพร เมื่อไปถึง ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์พร้อมด้วย **ฯพณฯ ท่านปรีดี พนมยงค์** ได้ส่งใบลาของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ให้ข้าพเจ้าดู และได้รับสั่งถามข้าพเจ้าว่า “ท่านนายกรัฐมนตรีได้ยื่นใบลาขอลาออกจากตำแหน่งมา คุณทราบเรื่องนี้ไหม ?”

ข้าพเจ้าได้อ่านใบลาของจอมพล ป.พิบูลสงครามดู ในใบลานั้นมีข้อความยืดยาวซึ่งข้าพเจ้าจำไม่ได้ แต่มีความสำคัญตอนหนึ่ง เป็นใจความว่า “...เนื่องจากได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้สุขภาพทรุดโทรมลง และเส้นประสาทก็รบกวน อีกทั้งได้มาพิจารณาเห็นว่า สถานการณ์ของบ้านเมืองในขณะนี้อยู่ในระหว่างที่คับขัน ถ้าขึ้นทูลรับราชการอยู่ต่อไป อาจนำความเสียหายมาสู่ประเทศชาติได้ จึงขอกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ...ฯลฯ”

เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านใบลาเสร็จแล้ว ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงได้รับสั่งถามข้าพเจ้าว่า “ในฐานะที่คุณเป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี คุณทราบเรื่องการลี้ภัยนี้บ้างไหมว่า มีเรื่องอะไรกับหมู่คณะบ้างหรือเปล่า ?” (ในเวลาที่ข้าพเจ้าอ่านใบลาของนายกรัฐมนตรีอยู่นั้น พ.ต.เสวก นรินทรชัยก็นั่งอยู่ด้วย และได้อ่านใบลาของนายกรัฐมนตรี ทราบเรื่องนี้โดยตลอดมา)

ข้าพเจ้าได้ทูลประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ว่า “เท่าที่ทราบก็ไม่เห็นมีเรื่องอะไร ความเป็นอยู่ระหว่างนายกรัฐมนตรีกับคณะรัฐมนตรีก็ราบรื่นดี ไม่มีอะไรเป็นที่แตกร้างกัน”

ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงได้รับสั่งถามอีกว่า “คุณทราบไหมว่ามีเรื่องอะไรกันขึ้น อาจเป็นเรื่องส่วนตัวได้ไหม หรือคุณจะสันนิษฐานการลาออกของท่านว่าเนื่องมาจากเหตุอะไร ?”

ข้าพเจ้าได้ทูลว่า “ข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไร ข้าพระพุทธเจ้าไม่ทราบเกล้า ฯ แต่ถ้าจะให้ข้าพระพุทธเจ้าสันนิษฐานตามความคิดเห็นในทางส่วนตัวของข้าพระพุทธเจ้าแล้ว ก็น่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองมากกว่า”

ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้รับสั่งถามว่า “อะไรทำให้คุณคิดเช่นนั้น ?”

ข้าพเจ้าได้ทูลชี้แจงว่า “ที่ข้าพระพุทธเจ้าสันนิษฐานเช่นนั้นก็เพราะมีเหตุผลบางประการ กล่าวคือ ในความสัมพันธ์หรือความเป็นอยู่ระหว่างหมู่คณะ ข้าพระพุทธเจ้ากลัวรับรองได้ว่า ไม่มีความแตกแยกอะไรกัน แม้แต่เมื่อท่านกลับจากเยี่ยมเยียนทหารทางภาคเหนือแล้ว ท่านยังได้แสดงความพอใจในกิจการที่เป็นอยู่ ยิ่งกว่านั้นยังทราบที่ท่านมีอารมณ์ดี รัฐมนตรีบางคนที่ได้ไปพบปะท่านมา ยังได้บอกว่าท่านกลับมาคราวนี้จิตใจสบาย ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่เห็นมีทีท่าว่าจะไม่พอใจใครในเรื่องอะไร ส่วนในทางครอบครัวแล้วก็ไม่น่าจะมี หรือถ้าแม้ว่าจะมี ข้าพระพุทธเจ้าก็เข้าใจว่า คงจะไม่ถึงกับเป็นเหตุให้ท่านนายกยืนใบลาออกจากตำแหน่ง เพราะท่านนายกไม่ใช่เด็ก จะได้เอาเรื่องระหองระแหงหุยมหยมเล็ก ๆ น้อย ๆ ภายในครอบครัวมาเป็นเหตุลาออกในระหว่างที่ประเทศชาติกำลังอยู่ใน

ภาวะที่คับขันยิ่งเช่นในเวลานี้ เมื่อไม่ใช่เหตุทั้งสองนี้แล้ว ก็ไม่เห็นมีเหตุอื่นใดที่ทำให้นายกยื่นใบลาขอลาออก นอกจากจะเป็นเหตุผลทางการเมือง ซึ่งท่านนายกไม่อาจสามารถแถลงความจริงออกมาตรง ๆ ได้”

ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้รับสั่งว่า “ความเห็นของคุณแยบคายดี เพราะท่านนายกเป็นผู้ที่เฉลียวฉลาดเห็นการไกล คงจะไม่เอาเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ทางครอบครัวมาเป็นเหตุลาออก ในขณะที่ชาติกำลังอยู่ในสถานะการณ์ที่คับขันเช่นนี้เป็นแน่ แต่ที่คุณสันนิฐานว่าการออกนี้เกี่ยวกับการเมืองนั้น คุณเอาเหตุอะไรมาสันนิฐาน”

ข้าพเจ้าได้ทูลชี้แจงว่า “ที่ข้าพระพุทธเจ้าทูลว่า น่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองนั้น ก็มีเหตุที่น่าจะนำมาเป็นแนวทางสันนิฐานได้ คือเมื่อก่อนท่านขึ้นไปทางเหนือ (ในราวเดือนธันวาคม ๒๔๘๕ หรือ มกราคม ๒๔๘๖) คราวนี้ ท่านนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งมายังข้าพระพุทธเจ้าว่า ให้ทำคำสั่งตั้งให้**หลวงพรหม ฯ (พล.ท.มังกร พรหมโยธี)** เป็นผู้สั่งราชการแทนนายกรัฐมนตรี แต่ให้สั่งการภายใน ไม่ต้องประกาศ และไม่ต้องโฆษณา ข้าพระพุทธเจ้าจึงได้ทำหนังสือเวียนแจ้งไปยังกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ให้ทราบเป็นการภายในทั่วกันตามระเบียบที่เคยปฏิบัติมา ครั้นเมื่อท่านขึ้นไปเหนือแล้วประมาณ ๗ หรือ ๑๐ วัน ท่านก็ได้มีโทรเลขสั่งมาใหม่ว่า ให้ประกาศแต่งตั้งเป็นทางราชการให้**หลวงพรหม ฯ (พล.ท.มังกร พรหมโยธี)** เป็นผู้สั่งราชการแทนนายกรัฐมนตรี เมื่อได้ทราบคำสั่งแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าก็ได้รีบทำเป็นรูปประกาศทางราชการ แล้วส่งให้ **พ.อ.ไชย ประทีปเสน** เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ให้รับนำเสนอนายก ฯ เพื่อลงนาม เพราะเห็นว่าการมอบอำนาจเช่นนี้ จำเป็นจะต้องให้ผู้มอบเป็นผู้ลงนามเองจึงจะถูกด้วยระเบียบ แต่ พ.อ.ไชยได้แจ้งว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องด่วนเพราะมีญี่ปุ่นจะมาขอพบท่านนายก ท่านนายกคงจะไม่อยากพบ และต้องการให้พบ**หลวงพรหม ฯ** มากกว่า ถ้าจะส่งไปให้ท่านลงนามเองก็เกรงว่าจะไม่ทัน ควรให้รัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งอ้างบัญชาลงนามไปจะดีกว่า เมื่อข้าพระพุทธเจ้าทราบจุดประสงค์เช่นนี้ จึงได้ทำคำสั่งอ้างบัญชาไปให้**หลวงอดุล ฯ (พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส)**

ลงนาม ซึ่งในที่สุดหลวงอดุล ๑ ก็ได้รับบัญชาลงนาม และได้ประกาศวิญญูเป็นทางราชการในคำวันนั้น ครั้นในวันรุ่งขึ้นท่านนายกรัฐมนตรีได้มีโทรเลขมาอีกว่าการประกาศตั้งหลวงพรหม ๑ ที่ให้หลวงอดุล ๑ ลงนามไปนั้น ทำให้หลวงอดุล ๑ และระเบียบ ต้องให้ท่านลงนามเองจึงจะถูก ข้าพระพุทธเจ้าจึงได้ให้เจ้าหน้าที่นำโทรเลขของนายกฉบับนี้ไปให้หลวงอดุล ๑ ดู หลวงอดุล ๑ จึงได้มาหาข้าพระพุทธเจ้าที่กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และได้โทรศัพท์เชิญให้ พล.ต.ไชย (พล.ต.ไชย ประทีปเสน) มาพบเพื่อหารือกัน ในที่สุดก็ได้สันนิษฐานกันว่า ท่านนายกคงจะไม่ได้ฟังวิทยุตลอดตั้งแต่ต้น คงจะจับได้ความตอนปลาย จึงดูประหนึ่งว่าหลวงอดุล ๑ เอาอำนาจของนายกมาให้กับหลวงพรหม ๑ ฉะนั้นจึงเห็นพร้อมกันว่า ควรจะโทรเลขชี้แจงไปยังนายกใหม่ว่า "ที่ว่าทำผิดระเบียบนั้นไม่ผิด เพราะหลวงอดุล ๑ ไม่ได้สั่งเอง แต่สั่งโดยอ้างบัญชาท่านนายก" แล้วหลวงอดุล ๑ พล.ต.ไชย ๑ กับข้าพระพุทธเจ้าทั้งสามก็ได้พร้อมกันลงชื่อในโทรเลขถึงนายกในตอนเช้าวันนั้น ครั้นในตอนเย็นวันนั้นหรือเช้าวันรุ่งขึ้น ข้าพระพุทธเจ้าจำไม่ได้ว่านายกได้มีโทรเลขมาอีกว่า ให้ประกาศเสียใหม่ โดยให้นายกเป็นผู้ลงนามเอง แต่ไม่ต้องส่งประกาศไปให้ลงนาม ให้ประกาศไปได้เลยทีเดียว ข้าพระพุทธเจ้าจึงได้ประกาศใหม่ตามคำสั่งของนายก

การที่นายกสั่งให้ประกาศเป็นทางราชการแต่งตั้งให้หลวงพรหม ๑ เป็นผู้สั่งราชการแทนนายกในตอนหลังนี้ ก็เป็นทางสกิดใจข้าพระพุทธเจ้าข้อหนึ่งแล้วว่าน่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง เพราะเดิมก็ได้สั่งเป็นการภายในไปแล้ว ซึ่งมีผลในทางราชการเช่นเดียวกัน แต่ว่าบุคคลภายนอกไม่ทราบ การที่ประกาศเป็นทางราชการในตอนหลังนี้ ที่มีผลผิดกว่าครั้งแรกก็เพื่อให้ประชาชนและต่างประเทศทราบเท่านั้น มิได้มีผลแตกต่างในทางวงราชการแต่ประการใดเลย ยิ่งกว่านั้น พล.ต.ไชย ๑ ยังได้บอกว่า เกี่ยวกับญี่ปุ่นต้องการขอพบท่านนายกแต่นายกต้องการเลี่ยง และมีหน้าข้าเมื่อหลวงอดุล ๑ ได้รับบัญชาลงนามไปนายกยังได้โทรเลขสั่งมาให้ทำใหม่เช่นนี้ ก็น่าจะเป็นข้อสันนิษฐานได้อีกข้อหนึ่งว่าน่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง นายกจึงต้องลงนามเอง ครั้นเมื่อนายกกลับ

มาถึงกรุงเทพ ฯ ได้ไม่กี่วัน ทั้ง ๆ ที่ไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นเลย นายก็ได้ ยื่นใบลาออกโดยไม่มีวีแวว และการลาออกของนายครั้งนี้ ข้าพระพุทธเจ้าก็มิ ได้ทราบเรื่องก่อนเลย จู่ ๆ ก็มาเห็นใบลาฉบับนี้ ซึ่งโดยปกติการลาออกของ นายที่เคยกระทำมาแต่ก่อน มักจะให้ข้าพระพุทธเจ้าเป็นคนทำเรื่อง แล้วในที่สุดก็มิได้ลา เพราะหลวงอดุล ฯ ได้ทัดทานไว้บ้าง ข้าพระพุทธเจ้าได้ทัดทานไว้ บ้าง แต่ครั้งนี้ท่านได้เขียนใบลาเอง สิ่งเอง โดยมีได้ผ่านผู้ใดเลย นี่ก็เป็นเรื่อง ที่น่าคิดว่า การลาของท่านนายครั้งนี้ ท่านคงประสงค์จะลาออกจริง ๆ ด้วยความ บริสุทธิ์ใจ นอกจากนี้หลวงอดุล ฯ ยังได้เคยพูดกับข้าพระพุทธเจ้าเสมอว่า ใน การสงครามคราวนี้ เราจะต้องยึดหลักเอกราชและอธิปไตยของชาติไว้เป็น หลักใหญ่และเป็นอันดับแรก แม้แต่พวกเราจะต้องเสียสละกันบ้างเพื่อรักษา เอกราชและอธิปไตยของชาติไว้ เราก็ต้องยอมเสียสละกันบ้าง แต่เมื่อเราไม่ สามารถจะรักษาไว้ได้จริงแล้ว เราจึงค่อยรักษาหมู่คณะของเราเป็นอันดับที่ สอง ตามธรรมดาคนยากกับหลวงอดุล ฯ มักมีความคิดเห็นตรงกันและเป็นแนว เดียวกันเสมอ ซึ่งเป็นที่เข้าใจว่านายเองก็จะต้องยึดถือหลักนี้ ประกอบกับใน ขณะนี้เมื่อพิงวิฑูต่างประเทศดูและประมาณกันเข้าแล้ว ก็น่าจะสันนิฐานได้ว่าใคร จะเป็นผู้ชนะสงครามในบั้นปลาย ในขณะนี้ชัยชนะในแนวรบโดยทั่ว ๆ ไปกำลัง อยู่ในมือของสัมพันธมิตร (คือฝ่ายอังกฤษและอเมริกา ฯลฯ) ประกอบกับความ เห็นของหลวงอดุล ฯ ที่ว่า พวกเราน่าจะต้องเสียสละกันบ้างเพื่อรักษาเอกราช ของประเทศไว้ นายก็จึงอาจลาออกเพราะเหตุนี้ก็เป็นได้เพื่อกู้ฐานะของประเทศ ไว้ ด้วยเหตุผลดังนี้จึงทำให้ข้าพระพุทธเจ้าสันนิฐานว่า การลาออกของนาย ในคราวนี้คงเกี่ยวกับการเมืองเป็นแน่ แต่นี้เป็นเพียงความเห็นของข้าพระพุทธเจ้า ส่วนตัวท่านนั้น”

ท่านประธาน ฯ ได้รับสั่งว่า “ตามที่คุณชี้แจงมานี้มีเหตุผลน่าฟังมาก ผมก็ เคยได้ยินจากปากคำของท่านนายเองเหมือนกันว่า พวกท่านอาจจะต้องยอม เสียสละกันบ้างเพื่อรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติไว้ นี่เหตุการณ์ของโลก ก็กำลังเปลี่ยนแปลง และดูเหมือนว่านายโตโจ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นก็ทำท่าจะลา

ออกเหมือนกัน”

“พณฯ ท่านปรีดี ฯ ได้พูดว่า “นี่เป็นแต่เพียงข้อสันนิฐาน เรายังไม่ทราบข้อเท็จจริงว่าท่านลาออกเพราะอะไรแน่ ควรจะได้พบกับตัวท่านเองจะดีกว่า คุณทวี ฯ จะไปพบท่านนายกได้ไหม แล้วฟังข้อเท็จจริงจากปากคำท่านดู”

ข้าพเจ้าตอบว่า “ได้ ผมยินดีไป แล้วจะได้กลับมาเรียนให้ทราบ”

ในที่สุดคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงได้ให้ข้าพเจ้ากับ พ.ต.เสวก นิรันดร์ชัยไปพบท่านนายกรัฐมนตรีที่ทำเนียบสามัคคีชัย เพื่อขอทราบข้อเท็จจริงในการที่ท่านยื่นใบลาขอลาออกจากปากคำของท่านเอง

เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. ข้าพเจ้ากับขุนนิรันดร์ ฯ ได้ขึ้นรถยนต์ไปหาท่านนายกที่ทำเนียบสามัคคีชัย เมื่อถึงทำเนียบ ก็ได้บอกกับนายทหารประจำตัวท่าน (ดูเหมือนจะเป็น ร.ต.สิงห์โต ฯ) ว่าข้าพเจ้าทั้งสองมาหาและต้องการพบท่านนายก ข้าพเจ้าทั้งสองได้นั่งรออยู่สักครู่ใหญ่ นายทหารประจำตัวท่านนายกได้มาบอกว่าท่านนายกให้เชิญเข้าไปหาได้เฉพาะแต่ท่านขุนนิรันดร์ ฯ คนเดียว ส่วนตัวข้าพเจ้าให้นั่งรออยู่ข้างนอก สักครู่ใหญ่ ๆ ท่านขุนนิรันดร์ ฯ ก็ออกมาและท่านนายกก็ได้เดินตามหลังออกมาด้วย เพราะมีนายพลทหารญี่ปุ่นกำลังมารอพบอยู่ ขณะที่ท่านนายกได้เดินผ่านมาทางข้าพเจ้า ท่านได้จับมือข้าพเจ้าและได้พูดกับข้าพเจ้าเป็นเชิงปราศัยเพราะไม่ได้พบกันนานว่า “ไ้ คุณทวี สบายดีหรือ ? ไม่ได้พบกันนาน ผมหมຶนี้ไม่ค่อยจะสบายเลย ไม่รู้ว่าเป็นอะไร ปวดศีรษะ นอนไม่ค่อยจะหลับ ต้องการลาออกพักผ่อนเสียสักที” แล้วท่านนายกก็เดินลงบันไดไปแล้วข้าพเจ้ากับขุนนิรันดร์ชัยก็ขึ้นรถกลับไปเฝ้าคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อไปถึงได้พบ พ.ต.ควง อภัยวงศ์และ พล.ท.มังกร พรหมโยธีอยู่ ณ ที่นั้นด้วย ข้าพเจ้าจึงได้ทูลประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ว่า “ท่านนายกไม่ให้ข้าพระพุทธเจ้าพบ คงให้พบแต่ขุนนิรันดร์ชัยผู้เดียว”

ขุนนิรันดร์ชัยได้ชี้แจงปะโลปะเลเป็นไปในทำนองว่า ตามเสียงของท่านนายกน่าจะมืเรื่องอะไรยุ่งไปสักอย่างหนึ่งเกี่ยวกับทางครอบครัว ไม่เห็นพูดอะไรเกี่ยวกับการเมืองเลย ให้อ้อ ๆ ไว้ก็แล้วกัน ไม่ต้องไปทำอะไรกับใบลาออก เวลา

ประมาณ ๑๖.๐๐ น. ขุนนิรันดรชัยก็ลากลับ เมื่อขุนนิรันดรชัยลากลับไปแล้ว ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงรับสั่งว่า “ที่ขุนนิรันดร ๑ พุดนั้น ไม่ได้เรื่องอะไร เราก็ไม่ทราบความจริงอีก และได้ติดต่อกับ พล.ต.อ.อดุล ๑ เพื่อขอพบแล้ว เราจะได้ปรึกษาหารือกันดูว่าจะทำอะไรดี และเหตุผลที่ท่านนายก ลาออกมีอย่างไร”

๑ พณฯ ท่านปรีดี ๑ จึงทูลว่า เมื่อเรายังไม่ทราบความจริง และไม่มีโอกาสพบตัวท่าน ก็ควรให้ท่านประธาน ๑ ทรงโทรศัพท์ติดต่อกับท่านนายกดู จะได้รู้เรื่องกัน มิฉะนั้นเราจะตัดสินใจลำบาก เพราะเราไม่ทราบข้อเท็จจริง”

ท่านประธาน ๑ จึงได้โทรศัพท์ไปขอพูดกับนายก ๒ หรือ ๓ ครั้ง แต่นายกไม่ยอมพูดด้วย อ้างว่าต้องติดธุระ รอยุ่สักครูหนึ่ง เมื่อเห็นไม่มีอะไรแล้ว ข้าพเจ้าก็ลากลับบ้าน

รุ่งขึ้น คือวันเสาร์ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖ เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้โทรศัพท์เชิญให้ข้าพเจ้าไปพบที่พระที่นั่งอัมพรภักดิ์ เมื่อข้าพเจ้าไปถึง เห็น พล.ต.อ.อดุล ๑ นั่งรออยู่ก่อนแล้ว และได้ทูลกับท่านประธาน ๑ ว่า “เมื่อวานนี้ได้พบนายกและได้นั่งเกลี้ยกล่อมอยู่หลายชั่วโมงเพื่อให้ถอนใบลา ก็ไม่ยอมถอน ถ้ามองถึงเหตุผลที่ยื่นใบลาออกก็ไม่ยอมบอก”

ท่านประธาน ๑ จึงรับสั่งว่า “นั่นนะซี ผมได้ให้คุณทวี ๑ ไปหาเมื่อวานนี้ ท่านก็ไม่ยอมให้พบ ผมได้โทรศัพท์ไปขอพูดด้วยตั้งสามครั้ง ท่านก็ไม่ยอมพูดด้วย ผมชักจะร้อนใจ เพราะเมื่อได้พิจารณาข้อความในใบลาของท่านแล้วรู้สึก ว่า คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะต้องรับผิดชอบในใบลาฉบับนี้ หากประวิงเวลาให้เนิ่นนานไป และถ้าเกิดอะไรขึ้น เพราะในใบลามีข้อความอยู่ตอนหนึ่งว่า อีกทั้งได้พิจารณาเห็นว่าสถานการณ์ของบ้านเมืองในขณะนี้ก็อยู่ในระหว่างที่คับขัน ถ้าขึ้นทูลรับราชการอยู่ต่อไป ก็อาจนำความเสียหายมาสู่ประเทศชาติได้ ทั้งนี้เท่ากับท่านโยนความรับผิดชอบมาให้กับคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งท่านอาจรู้แล้วว่าสถานการณ์ของบ้านเมืองอยู่ในระหว่างที่คับขันมาก

ถ้าท่านยังอยู่เป็นนายกรัฐมนตรีอีกต่อไปชาติอาจไม่ปลอดภัย ถ้าคณะผู้สำเร็จ ๑ ไม่ให้ออกและมีอะไรเกิดขึ้นจริง คณะผู้สำเร็จ ๑ ก็จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ผมจึงรู้สึกหนักใจมาก แปลกจริง ๆ ให้คุณทวีไปหาท่านก็ไม่ยอมให้พบ โทรศัพท์จะขอพูดกับท่านก็ไม่ได้ (สายพระเคียบ) แล้วเราจะทำอย่างไรดี คณะผู้สำเร็จ ๑ อยู่ในฐานะที่ลำบากมาก"

๑ พณฯ ท่านปรีดี ๑ จึงได้พูดว่า "ถ้าเราไปไม่ได้พบตัวท่าน เราก็ยังจะวินิจฉัยอะไรไม่ได้ ฉะนั้นควรขอร้องให้คุณทวี ๑ ไปหาท่านอีกสักครั้งและให้เรียนกับท่านว่า คณะผู้สำเร็จ ๑ ต้องการเชิญท่านให้มาพบ คุณจะรับไปพบท่านได้ไหม"

ข้าพเจ้าได้ตอบว่า "ได้ และเมื่อได้ความประการใด ผมจะได้มาเรียนให้ท่านทราบ" แล้วข้าพเจ้าก็ลากลับไปกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

เมื่อข้าพเจ้าได้กลับไปถึงกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ข้าพเจ้าได้ทำบันทึกขึ้นฉบับหนึ่ง (ดังสำเนาหมาย ก.) ถึงนายกรัฐมนตรี มีข้อความว่า ตามที่ท่านได้ยื่นใบลาขอลาออกนั้น คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มีความประสงค์จะขอพบกับท่านก่อน มิฉะนั้นก็ไม่สามารถจะวินิจฉัยใบลาของท่านได้ ท่านจะให้พบได้ ณ ที่ใดและเวลาใด ขอทราบด้วย เพื่อจะได้นำความเรียนคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ให้ทราบต่อไป (การที่ข้าพเจ้าต้องทำเป็นบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแทนที่จะไปพูดด้วยปากด้วยตนเองนั้น ก็เพราะต้องการให้เป็นหลักฐานไว้ และได้เห็นกันหลาย ๆ คน เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ ถ้าพลาดพลั้งไปก็จะได้มีหลักฐานยืนยันหรืออ้างอิงได้) เมื่อข้าพเจ้าได้ทำบันทึกเสร็จแล้ว จึงได้โทรศัพท์ติดต่อขอพบท่านนายกที่บ้านหลักสี่ เมื่อได้รับตอบว่าให้ไปพบได้ ข้าพเจ้าจึงได้ให้นายจิตตะเสน ปัญจะ รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี นำบันทึกของข้าพเจ้าไปเสนอท่านที่บ้านของท่านที่หลักสี่ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. นายจิตตะเสน ปัญจะได้กลับมาพบข้าพเจ้าที่บ้าน นำบันทึกตอบของท่านนายกมาด้วย ท่านบันทึกตอบมาในบันทึกของข้าพเจ้ามีใจความว่า "ฉันไม่ไปพบเพราะไม่มีอะไรจะพูด ได้แจ้งในใบลาไปแล้ว" เมื่อข้าพเจ้ากับนายจิตตะเสน ๑ รับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าก็นำบันทึกฉบับที่ท่านนายกตอบมานี้ไปให้คณะผู้สำเร็จ

ราชการ ฯ ดู

เมื่อคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้รับบันทึกและอ่านดูแล้วก็พูดว่า “นี่จะให้หมายความว่าอะไร ที่ท่านบันทึกมาเช่นนี้ จะให้หมายความว่านายกียินยอมจะออกตามใบลากระนั้นหรือ”

ข้าพเจ้าจึงได้ตอบว่า “ตามความหมายว่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะไม่ยอมมาพบ และไม่ยอมให้เหตุผลอะไรหมด”

ท่านประธานจึงรับสั่งว่า “นั่นนะซี มันอาจจะเป็นอย่างคุณทวี ฯ ว่าก็ได้ คืออาจเป็นเรื่องการเมืองอะไรสักอย่างหนึ่ง ซึ่งเรื่องการเมืองนั้นยอมเป็นความลับ ท่านจะบอกเราได้อย่างไร”

เมื่อได้ถกเถียงเรื่องใบลากันอีกสักครู่หนึ่ง ท่านประธานก็ได้โทรศัพท์ถึง หลวงอดุล ฯ ขอเชิญให้มาพบ เมื่อหลวงอดุล ฯ ได้มาถึงแล้ว คณะผู้สำเร็จ ฯ ก็ได้ส่งบันทึกของนายกให้หลวงอดุล ฯ ดู เมื่อหลวงอดุล ฯ ได้อ่านจบแล้วก็พูดว่า “รูปนี้เห็นจะไม่มีประโยชน์อะไรที่จะขัดทาน นี่ก็แสดงอยู่อย่างชัดแจ้งแล้วว่าต้องการออกแน่ ข้าพระพุทธเจ้าได้เกลี้ยกล่อมอยู่ตั้ง ๓ ชั่วโมง ก็ไม่ยอมถอนใบลา บันทึกฉบับนี้ก็เท่ากับเป็นการยืนยันว่า ไม่ยอมถอน ยิ่งกว่านั้นข้าพระพุทธเจ้ายังได้ทราบมาว่า ท่านนายกได้สั่งให้ชนของส่วนตัวของท่านจากทำเนียบ სამცხისი เวลานี้ก็ดูเหมือนชนกันอยู่ เมื่อเป็นเช่นนั้นข้าพระพุทธเจ้าจึงเห็นว่า ควรอนุมัติให้ลาออกได้ตามที่ขอลามา”

ท่านประธาน ฯ จึงรับสั่งว่า “ผมก็พยายามจะติดต่อกับท่านทุกวิถีทาง แต่ก็ไม่สำเร็จ และเมื่อคุณหลวงอดุล ฯ เห็นเช่นนั้น คณะผู้สำเร็จ ฯ ก็จะได้อนุมัติให้ลาออกได้ตามความประสงค์ของท่าน โดยจะแทนอนุมัติไว้บนจดหมายลาออกของท่านนี้ และจะได้เชิญประธานสภาผู้แทนราษฎรมาเพื่อแจ้งให้ทราบ จะได้นัดประชุมสมาชิกเพื่อฟังเสียงกันต่อไปว่า ควรเลือกใครเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ”

หลวงอดุล ฯ พูดว่า “ดีแล้ว ก็คงจะไม่มีใครดก คงจะเป็นหลวงพิบูล ฯ อีกน่าแหละ เวลานี้ใครจะไปกล้ำรับ”

แล้วท่านประธาน ฯ ก็ได้มีรับสั่งให้โทรศัพท์เชิญนายปลอด วิเชียร ณ สงขลา (พระยามานวราชเสวี) ประธานสภาผู้แทนราษฎร กับ พ.ต.เสวก นิรันดร์ชัยให้มาพบ สักครู่หนึ่งพระยามานวราชเสวี ประธานสภาผู้แทนราษฎร กับ พ.ต.เสวก นิรันดร์ชัยก็ได้มาถึง และเมื่อท่านประธานสภาผู้แทนราษฎรได้นั่งลงเรียบร้อยแล้ว ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ส่งใบลาและบันทึกการอนุมัติให้ลาออกของนายกรัฐมนตรีให้พระยามาน ฯ ดู และว่า “ท่านนายกได้ยื่นใบลาขอลาออกมา และคณะผู้สำเร็จ ฯ ได้อนุมัติให้ออกได้ตามความประสงค์ของท่านแล้ว ขอให้เจ้าคุณไปดำเนินการทางสภาเพื่อฟังเสียงสมาชิกดูว่าจะเห็นควรให้ใครเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ แล้วผมจะได้ให้ราชเลขาทำการในพระองค์แจ้งให้เจ้าคุณทราบเป็นทางการต่อไป”

เจ้าคุณมาน ฯ ได้ทูลชี้แจงกับท่านประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ว่า “ข้าพระพุทธเจ้าจะได้รับเรียกประชุมสภาเป็นการด่วน แต่เห็นจะต้องเป็นวันจันทร์คือมะรืนนี้ จะเรียกประชุมวันพรุ่งนี้เกรงว่าจะไม่ทัน”

ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ว่า “ดีแล้ว ให้เจ้าคุณไปดำเนินการได้ ผมจะได้มีหนังสือแจ้งเป็นทางการไปทีหลัง”

แล้วเจ้าคุณมานวราชเสวี ประธานสภาผู้แทนราษฎรก็ลากลับ เมื่อเจ้าคุณมาน ฯ ได้กลับแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้หารือกับหลวงอดุล ฯ ว่า “ตามธรรมดาเมื่อรัฐบาลลาออก เราจะต้องมีคำแถลงการณ์ แต่เวลานี้ก็มีใช้เหตุการณ์ปกติ เราควรจะทำเป็นคำแถลงการณ์สั้น ๆ ดีกระมัง”

หลวงอดุล ฯ ตอบว่า “ดีแล้ว เราออกคำแถลงการณ์สั้น ๆ ดีกว่า ส่วนเหตุผลก็เอาตามใบลา ว่าเนื่องจากสุขภาพไม่ดี ไม่ต้องพูดอะไรมากดอก”

ข้าพเจ้าจึงได้พูดว่า “ถ้าอย่างนั้น เมื่อผมได้รับหนังสือจากประธานสภา ฯ แจ้งเรื่องการลาออกของนายกแล้ว ผมจะได้ออกคำแถลงการณ์ต่อไป”

เมื่อได้สนทนากันสักครู่แล้วข้าพเจ้าก็ลากลับ และเมื่อได้กลับมาถึงบ้านแล้วก็ได้โทรศัพท์ถึงนายไพโรจน์ ชัยนาม อธิบดีกรมโฆษณาการว่า การที่ขอลาไปชมการแสดงพิพิธภัณฑที่อินโดจีน ฝรั่งเศส และกำหนดจะออกเดินทางใน

วันที่ ๑๔ หรือ ๑๕ กุมภาพันธ์นั้น ให้ออไว้ก่อน อย่าเพิ่งไป เพราะรัฐบาลลาออก
 รุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันอาทิตย์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖ เวลาบ่ายประมาณ
 ๑๓.๐๐ น. ข้าพเจ้าได้รับหนังสือแจ้งจากประธานสภา ฯ เป็นทางราชการ ได้มี
 พระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้จอมพล ป.พิบูลสงครามลาออกจากนายกรัฐมนตรีตามทีขอมาแล้ว (ดังสำเนาหมายเลข ข.)

เวลาประมาณ ๑๖.๐๐ น. ในวันนี้เอง ฯพณฯ ท่านปรีดี ฯ ก็ได้โทรศัพท์
 เชิญให้ข้าพเจ้าไปพบที่บ้าน เพื่อหารือถึงวิธีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ก่อนที่
 ข้าพเจ้าจะไปพบ ข้าพเจ้าได้แวะไปที่กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อดูเรื่องเดิม
 เกี่ยวกับการออกคำแถลงการณ์ แล้วข้าพเจ้าก็ได้สั่งให้นายผดุง สวัสดิบุตร ซึ่ง
 เป็นเวรอยู่ที่กรมเลขาฯ ทำคำแถลงการณ์ขึ้น โดยให้อนุโลมตามแบบเดิม ๆ ที่เคย
 ทำมา แต่ส่วนเหตุผลในการลาออกนั้นก็เอาสั้น ๆ อย่างที่ได้ตกลงไว้กับหลวง
 อุดุล ฯ แล้วข้าพเจ้าก็ได้ไปพบท่านปรีดี ฯ ที่บ้าน และได้สั่งนายผดุง ฯ ว่า เมื่อ
 ได้ร่างคำแถลงการณ์เสร็จแล้ว ให้นำไปให้ข้าพเจ้าตรวจแก้ที่บ้านท่านปรีดี ฯ ที่ทำ
 ช้างวังหน้า

เมื่อข้าพเจ้าได้ไปถึง ก็ได้ถกเถียงกันถึงเรื่องนายกรัฐมนตรีลาออกว่ามีเหตุ
 ผลอย่างไร และต่างก็ได้วิจารณ์เหตุผลของการลาออกไปต่าง ๆ ซึ่งสันนิษฐาน
 กันว่าน่าจะเป็นเรื่องการเมือง และท่านปรีดี ฯ ก็ได้ถามถึงวิธีการแต่งตั้งนาย
 รัฐมนตรี ก็พอดีนายผดุง ฯ ได้นำร่างคำแถลงการณ์เรื่องรัฐบาลลาออกมาให้
 ข้าพเจ้าตรวจแก้ ในร่างคำแถลงการณ์นั้นเป็นไปตามแบบซึ่งได้เคยกระทำมา
 แต่ก่อน กล่าวคือว่า จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ขอลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเนื่องจากสุขภาพไม่ดี และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้
 จอมพล ป.พิบูลสงครามลาออกได้ตามความประสงค์แล้ว และในระหว่างที่คณะ
 รัฐบาลใหม่ยังมิได้รับการแต่งตั้ง ให้คณะรัฐบาลเก่าคงบริหารงานต่อไปก่อน
 (ดังสำเนาหมายเลข ค.) เมื่อข้าพเจ้าได้ตรวจแก้เสร็จแล้ว ก็สั่งให้ส่งกรมโฆษณาการ
 โฆษณาทางวิทยุในค่ำวันนั้น แล้วข้าพเจ้าก็ลา ฯพณฯ ท่านปรีดี ฯ กลับบ้าน

ในค่ำวันนั้น ภายหลังรายการอ่านข่าว คือ ในระหว่างการบันลงดนตรี

ก็ได้มีการประกาศคำแถลงการณ์นี้ทางวิทยุ เป็นประกาศข่าวราชการของสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องคณะรัฐมนตรีลาออก ครั้นรุ่งขึ้นคือวันจันทร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ในรายการวิทยุภาคเช้าได้มีคำแถลงการณ์อีกฉบับหนึ่ง เป็นคำแถลงการณ์ของวิทยุไทยว่า ตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรีที่ว่านายกรัฐมนตรีลาออกนั้นเป็นการคลาดเคลื่อน (ดังสำเนาหมาย ง.) เมื่อวิทยุไทยซึ่งไม่ใช่องค์การของรัฐบาลได้ถือสิทธิประกาศแก่ชาวขึ้นเช่นนี้ จึงทำให้ข้าพเจ้าสงสัยในพฤติกรรม ข้าพเจ้าจึงได้โทรศัพท์ให้นายไพโรจน์ ชัยนามอธิบดีกรมโฆษณาการ มาพบเพื่อสอบถามเรื่องนี้ นายไพโรจน์ได้มาพบข้าพเจ้าและได้รายงานให้ข้าพเจ้าทราบ

“เมื่อคืนนี้ภายหลังที่ได้มีการประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องนายกรัฐมนตรีลาออกแล้ว นายประยูร ภมรมนตรีได้โทรศัพท์มาถึงผม บอกว่าโทรศัพท์มาจากบ้านนายกที่หลักสี่ ว่านายกต้องการให้ไปพบเดี๋ยวนี้ ผมจึงได้สอบถามไปว่า ท่านนายกสั่งมากับคุณหรือสั่งมากับใคร นายประยูร ฯ บอกกับผมว่า ท่านนายกสั่งมากับคุณไชย ฯ (พ.อ.ไชย ประทีปเสน) ผมจึงชักสงสัย เพราะคุณไชย ฯ เพิ่งโทรศัพท์ถึงผมวางทูลงหยก ๆ คุณประยูร ฯ ก็โทรศัพท์มา ผมจึงได้ตอบคุณประยูร ฯ ไปว่า ถ้าเช่นนั้นผมอยากจะขอพูดโทรศัพท์กับคุณไชย ฯ ลักหน่อยจะได้ไหม คุณประยูร ฯ ก็วางหูโทรศัพท์เลย ผมจึงแน่ใจว่าถ้าจะมีเรื่องล้มล้มในอะไรเกิดขึ้นเสียแล้ว ต่อมาคุณไชย ฯ ก็ได้มาพบผมและพูดเป็นเชิงสั่งผมว่า ให้ผมประกาศแก่ชาวเสียว่า ที่สำนักนายกรัฐมนตรีได้ประกาศไปว่านายกได้ลาออกนั้นไม่เป็นความจริง ผมจึงได้ตอบชี้แจงไปว่า ผมจะทำเช่นนั้นไม่ได้ เพราะประกาศนี้คุณทวี บุญยเกตุ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นผู้สั่งมาให้ประกาศ ถ้าจะสั่งแก่ ก็ต้องให้คุณทวี ฯ เป็นผู้สั่งแกจึงจะถูก คุณไชย ฯ จึงพูดว่า ก็ผมสั่งแกอย่างไรละ ทำไมจะแกไม่ได้หรือ ผมจึงได้ตอบไปว่า คุณไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาของผม คุณจึงไม่มีอำนาจที่จะสั่งได้ เรื่องนี้ผู้ที่สั่งแกได้ก็มีเพียงสองคนเท่านั้น คือคุณทวี ฯ คนหนึ่ง กับท่านนายกอีกคนหนึ่ง เพราะท่านทั้งสองนี้เป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผม จึงขอให้คุณไปติดต่อโดยตรงกับ

คุณทวี ฯ จะดีกว่า แม่แต่คุณทวี ฯ จะสั่งผมมาทางโทรศัพท์ผมก็จะสั่งแก้ให้ เมื่อคุณไชย ฯ ได้ฟังคำชี้แจงของผมแล้วก็มีได้ว่าประการใด ได้ลากลับไปแล้วไปสั่งให้**พระราชธรรมนิเทศ**เป็นผู้แก้ ซึ่งในที่สุดพระราชธรรม ฯ ก็แก้ให้ตามความประสงค์ของคุณไชย เรื่องมีดังนี้”

เมื่อข้าพเจ้าได้ทราบข้อเท็จจริงของเรื่องแล้ว ข้าพเจ้าก็ได้รับไปที่กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ถึงกรมเลขฯ เวลาประมาณ ๘.๐๐ น. พอไปถึงก็ได้รับคำสั่งว่า เช้าวันนี้ (คือวันจันทร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖) นายกลังให้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีเป็นการพิเศษ ให้นัดประชุมเวลา ๑๐.๐๐ น. (หรือจะเป็นเวลา ๘.๓๐ น. ก็จำไม่ได้) และให้เชิญคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร อธิบดีกรมโฆษณาการ ผู้ช่วยอธิบดีกรมโฆษณาการ ผู้อ่านประกาศวิญญู ผู้เรียบเรียงคำประกาศ ผู้พิมพ์คำประกาศ ฯลฯ เข้าประชุมด้วย ข้าพเจ้ารู้สึกโดยแน่ชัดแล้วว่า อันการเรียกประชุมเป็นการใหญ่ และข้าพเจ้าให้เชิญคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเท่ากับเชิญพระมหากษัตริย์ และเชิญประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งไม่มีอำนาจจะเรียกให้มาประชุมได้นั้น ดูเป็นการไม่เข้าที่เสียแล้ว เป็นการใช้อำนาจเกินขอบเขต น่าจะมีเรื่องอะไรเกิดขึ้นเป็นแน่ ก็พอดีข้าพเจ้าได้รับโทรศัพท์จาก ฯพณฯ ท่านปรีดี ฯ ให้ไปพบที่บ้าน ข้าพเจ้าจึงได้สั่งเจ้าหน้าที่ให้จัดการติดต่อนัดประชุมตามคำสั่งแล้วข้าพเจ้าก็ไปพบ ฯพณฯ ท่านปรีดี ฯ ที่บ้าน และได้พบกับประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับอยู่ ณ ที่นั้นด้วย และรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า “อยู่หัววังไม่ได้ ถูกคนโทรศัพท์มาขู่ เลยต้องหนีมาอยู่กับคุณหลวงประดิษฐ ฯ”

ผู้สำเร็จ ฯ ได้ถามข้าพเจ้าถึงเรื่องการแก้ข่าวทางวิทยุกระจายเสียงว่า เรื่องเป็นอย่างไร ข้าพเจ้าจึงได้แจ้งให้ฟังตามที่ทราบเรื่องมาจากอธิบดีกรมโฆษณาการ

เหตุการณ์ในเช้าวันนี้ดูออกจะมีการยุ่งยากกันมาก และรู้สึกว่าอาจมีอะไรเกิดขึ้นในทางที่ไม่ดีงาม และอาจไม่เป็นการปลอดภัยแก่ตัวข้าพเจ้าเองด้วย ทั้งได้มีการโจทก์จรรยกันไปต่าง ๆ นา ๆ ทางฝ่ายทหารเรือ เมื่อทราบเรื่องว่าอาจมีการกระทำผิดต่อรัฐธรรมนูญ ก็ได้ให้ความอารักขาแก่ผู้สำเร็จราชการและฝ่าย

ที่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ในระหว่างนี้ทราบว่าคุณทนายได้วิ่งกันวนไปหมด โดยเฉพาอย่างยิ่งพวกกรรปซึ่งเป็นฝ่ายของรัฐบาล เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเข้าวันนี้ข้าพเจ้าจึงมิได้เข้าร่วมประชุมด้วย แต่ได้ให้ พ.ต.ควง อภัยวงศ์เป็นผู้ไปแถลงต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในเมื่อมีเรื่องพาดพิง ถึงตัวข้าพเจ้า

ก่อนประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีโทรศัพท์เรียกกันวนไปหมด ในที่สุดคณะ ผู้สำเร็จราชการ ประธานสภา ฯ เลขธิการสภา ฯ ก็ไม่ยอมเข้าร่วมประชุมด้วย

ครั้นเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. เศษ พ.ต.ควง ฯ ก็กลับจากการประชุม คณะรัฐมนตรี และได้มาเล่าให้ฟังว่า “นายกรัฐมนตรีได้แสดงความไม่พอใจมาก ที่ได้มีประกาศเรื่องนายกลาออกว่า ความจริงชั้นเดิมอยากลาออกจริง ๆ แต่เมื่อ มาต่วนประกาศเช่นนี้ ก็ไม่ลาออกเลย เพราะการประกาศนั้นเท่ากับเป็นการไล่อัน ไม่เห็นประกาศคุณงามความดีให้เสียเลย ทำงานมาเป็นนาน และได้ไต่สวนผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการประกาศนี้ทุกคน นับตั้งแต่ผู้อ่านประกาศ ว่าทำไมจึงอ่านนั้นถ้อย เน้นคำ ไต่สวนกันเรียงตัวไป ซึ่งแต่ละคนก็ชี้แจงว่าตนปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับ บัญชา และในที่สุดก็ปรักปรำว่าเรื่องทั้งหมดนี้เป็นความผิดของทวีคนเดียว”

ครั้นเวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. นายผดุง สวัสดิบุตรก็ได้มาตามข้าพเจ้าว่า นายกรัฐมนตรีต้องการพบตัว ให้ไปพบที่ตึกประชุมคณะรัฐมนตรี

เมื่อข้าพเจ้าไปถึง นายกรัฐมนตรี ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม หลวง อุดลเดชจรัส หลวงพรหมโยธี นายประยูร ภมรมนตรี หลวงเสรี เรืองฤทธิ์ นาย ไชย ประทีปเสน หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ กำลังรับประทานอาหารร่วมกันอยู่ ครั้น รับประทานเสร็จแล้วต่างก็ลากลับ คงเหลือแต่นายกรัฐมนตรีกับหลวงอุดล เดชจรัส จึงได้เรียกข้าพเจ้าไปสอบสวนในห้องรับแขก

เริ่มสอบสวน นายกได้กล่าวขึ้นเป็นใจความว่า “ผมรู้สึกเสียใจมากในเรื่อง ที่เกิดขึ้นนี้ ผมไม่นึกเลยว่าคุณจะไปร่วมมือกับพระองค์อาทิตย์ ฯ มาไล่ผมออก คุณกับผมไม่เคยมีเรื่องบาดหมางกันเลย ผมถือว่าคุณเป็นเพื่อนที่สนิทคนหนึ่ง ของ ผม ได้มีการเข้าหายอกเล่นกันอยู่เสมอ นับว่าได้เป็นกันเองกันตลอดมา แต่เมื่อ

มีเรื่องเกิดขึ้นเช่นนี้จึงทำให้ผมข้องใจมาก”

ข้าพเจ้า “เมื่อท่านนายกสงสัยหรือข้องใจในตัวผมอย่างไร ก็ขอได้โปรดถามมา ผมยินดีจะชี้แจงให้แจ่มแจ้งทุกข้อ”

นายก “นั่นนาสิ ที่เชิญมานี้ก็เพื่อให้คุณชี้แจงว่า ที่ผมได้ยื่นใบลา ๆ ออกนี้ ความตั้งใจจริงของผมก็เพื่อจะลงใจผู้สำเร็จ ๆ ดู เพราะผมสังเกตมานานแล้ว พระองค์อาทิตย์ ๆ ไม่ชอบผม แต่ก่อนก็เคยไปมาหาสู่กันดี แต่เดี๋ยวนี้ดูห่างเหิน ฉะนั้นคราวนี้ผมลงใจยื่นใบลาไป ก็รีบฉวยโอกาสรวบรัดให้ผมออกเลย ซึ่งผมก็ไม่ว่า เพราะรู้ตัวอยู่ก่อนแล้ว แต่คราวนี้คุณนะซีที่ผมไม่เข้าใจว่าทำไมจึงไปร่วมคิดกับประธานผู้สำเร็จ ๆ มาเล่นงานผม และทำไมถึงได้รวบรัดประกาศไป ซึ่งถ้าจะพิจารณาไปก็มีทำนองคล้าย ๆ กับว่าจะร่วมหัวกันไล่ผมออก เมื่อเข้านี้มีประชุมคณะรัฐมนตรีคุณก็ไม่มาประชุม”

ข้าพเจ้า “ดีแล้วที่ท่านนายกถามมาตรง ๆ เมื่อท่านนายกมีความข้องใจอะไร ก็ขอให้ถาม ผมยินดีที่จะชี้แจงให้แจ่มแจ้งทุกกะทง”

นายก “ผมถามคุณเท่านั้นแหละ ขอให้คุณตอบมาให้ผมหายข้องใจก็แล้วกัน”

ข้าพเจ้า “ปัญหาที่ท่านนายกกว่าผมร่วมคิดกับประธานผู้สำเร็จ ๆ ไล่นายกออกนั้นไม่เป็นความจริง เพราะท่านนายกได้ยื่นใบลาออกไปยังคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ คณะผู้สำเร็จ ๆ จึงได้เรียกให้ผมไปพบในฐานะที่ผมเป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อขอทราบว่าการที่นายกลาออกคราวนี้มีเรื่องอะไรแตกร้างกัน หรือมีเรื่องไม่ลงรอยกันในหมู่คณะ เพราะการลาออกของนายกรัฐมนตรีก่อนถึงวาระนั้นโดยปกติก็จะมีเรื่องกัน ยิ่งในขณะนี้ซึ่งเป็นเวลาที่ประเทศชาติอยู่ในภาวะสงครามด้วยแล้ว คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็ยิ่งสงสัยใหญ่ ผมในฐานะที่เป็นเลขาธิการของคณะรัฐบาลก็ได้ตอบชี้แจงไปว่า ไม่เห็นมีอะไรเช่นนั้น และถึงแม้ว่าจะมี ก็ไม่น่าจะเป็นเหตุให้ท่านนายกต้องลาออก เพราะไม่ใช่เวลาปกติ แต่เป็นเวลาที่ประเทศชาติอยู่ในสถานะสงคราม ทั้งนายกก็เป็นผู้นำของชาติไม่ใช่อะไร ๆ จะได้เอาเรื่องส่วนตัวมาทำให้ประเทศชาติต้องกระทบกระเทือน ฉะนั้นการที่ผมไปหา

ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็เป็นไปตามหน้าที่และท่านเรียกไป ไม่ใช่ไปมั่วสุมหรือร่วมหัวคบคิดกันในทางให้ร้ายแก่ท่านนายกตั้งที่ท่านนายกเข้าใจ และผมขอประทานโอกาสชี้แจงแทนประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และตัวผมด้วย ในกรณีที่ว่าผมหรือผู้สำเร็จ ๑ รวบรวม คือ เมื่อนายกได้ยื่นใบลาและเมื่อใบลาได้ไปถึงมือคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แล้ว ท่านก็ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะพบและติดต่อกับท่านนายก แต่ก็ไม่ได้ สำเร็จ นายกยังจะคงจำได้ดีว่า ผู้สำเร็จ ๑ ได้ชี้ให้ผมกับท่านขุนนิรันดร์ ๑ ไปพบท่านนายกที่ทำเนียบสามัคคีชัยเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ตอนบ่าย แต่นายกก็ไม่ให้ผมพบ คงให้พบแต่ท่านขุนนิรันดร์ ๑ คนเดียว”

นายก “ก็ไม่ว่าจะมาเรื่องนี้ ที่ผมให้ขุนนิรันดร์ ๑ พบนั้น ก็เพราะว่าเข้าใจว่า เขาจะเอาเงินมาให้ผม เพราะได้สั่งเอาไว้”

ข้าพเจ้า “คราวนี้นอกจากผมจะไม่ได้พบแล้ว ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็ได้พยายามขอพูดทางโทรศัพท์กับท่านนายกถึงสามครั้ง แต่นายกก็ไม่ยอมพูดด้วย”

นายก “ถูกแล้ว ผมกำลังมัวยุ่งเรื่องงาน นายทหารญี่ปุ่นก็กำลังรอคอยพบกับผมอยู่ คุณก็เห็นแล้วไม่ใช่หรือ ผมจึงไม่มีเวลาพูดกับท่าน”

ข้าพเจ้า “นอกจากการพยายามของคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่จะขอพบและติดต่อด้วยตั้งหลายครั้งแล้วนั้น คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ยังได้ให้ผมไปติดต่อกับท่านนายกเพื่อขออนัดพบ และในที่สุดผมก็ได้ให้คุณจิตตะเสนนำบันทึกของผมไปเสนอท่านนายกที่บ้านหลักสี่ ว่าท่านนายกจะให้โอกาสไปพบกับคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ ณ ที่ใดและเวลาใด ท่านนายกก็กลับแถลงลงมาในบันทึกของผมว่า ไม่ไปพบละ เพราะไม่มีอะไรจะพูด เหตุผลมีอยู่ในใบลาหมดแล้ว ซึ่งหลวงอดุล ๑ ก็จะเป็นพะยานได้ดี”

นายก “นั่นนะซิ เดิมคุณทวี ๑ ได้โทรศัพท์ไปว่าจะไปพบผมเอง แต่ทำไมไม่ไป กลับให้คุณจิตตะเสนไปแทน”

ข้าพเจ้า “ที่ผมให้คุณจิตตะเสนไปนั้น ก็เพราะมีบันทึกของผมอยู่แล้ว (การที่

ข้าพเจ้าไม่ไปเองนั่น ก็เพราะถ้าไปด้วยตนเองแล้วก็จะมึนทึกไม่ได้ คือมันอาจไม่งดงาม ฉะนั้นเพื่อจะให้มึนทึกเป็นหลักฐาน จึงจำต้องให้คุณจิตตะเสนเขาถือบันทึกของข้าพเจ้าไป)

นายก “ทำไมเรื่องนี้จึงรีบประกาศเร็วผิดปกติ”

ข้าพเจ้า “ที่ผมรีบประกาศและที่ท่านนายกกว่าเร็วผิดธรรมดา นั้น ก็ด้วยเหตุผลดังนี้ คือ ผมสันนิฐานการลาออกของท่านนายกคราวนี้ว่าต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองที่สำคัญอย่างแน่นอน และเรื่องเกี่ยวกับการเมืองนั้นจะรอช้าไม่ได้ ถ้าชักช้าและพลัดพลั้งไป ไม่ใช่ผมจะเสียหายทางส่วนตัวเท่านั้น แต่ประเทศชาติจะต้องได้รับความเสียหายด้วย ซึ่งบาปอันนี้จะตกแก่ผมอย่างหนัก”

นายก “ถูกละ ถ้าเป็นเรื่องการเมืองจริง ๆ มันก็ต้องเป็นเช่นนั้น แต่นั่นมันไม่ใช่เรื่องการเมืองอะไรนี่ และทำไมคุณคิดไปว่าการลาออกของผมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ทำไมไม่คิดว่าเป็นเรื่องอื่นบ้างละ”

ข้าพเจ้า “ตรงนี้เนื่องมาจากผมไม่ทราบข้อเท็จจริง ได้พยายามติดต่อกับท่านนายก ก็ไม่ได้เรื่อง ผมก็ต้องสันนิษฐานเอาเอง ผมได้พยายามสันนิษฐานหลายอย่าง แต่ก็ไม่เห็นมีอะไรที่จะให้สันนิษฐานได้ การแตกร้างในระหว่างหมู่คณะก็ไม่เห็นมี เพราะถ้ามีผมก็ต้องรู้ การระหองระแหงในครอบครัวผมไม่ทราบว่าจะมีหรือไม่ แต่ถึงแม้ว่าจะมี ก็ไม่น่าจะเป็นเหตุให้ท่านนายกต้องลาออก เพราะประเทศกำลังอยู่ในภาวะสงคราม ไม่ใช่เวลาปกติ และท่านนายกก็มีใช้เด็ก ๆ ก็เมื่อไม่ใช่เหตุทั้งสองอย่างนี้แล้ว ก็น่าจะมีอะไรเล่า นอกจากจะเป็นเหตุผลทางการเมือง และที่คิดว่าเป็นเหตุผลทางการเมืองนั้นก็มีส่วนสันนิษฐานได้หลายอย่าง เช่น ตอนท่านนายกไปเยี่ยมทหารทางเหนือ ท่านนายกได้สั่งผมไว้ว่า ให้ตั้งหลวงพรหมโยธีเป็นผู้สั่งราชการแทนนายกรัฐมนตรี แต่ให้สั่งเป็นการภายในไม่ต้องประกาศและไม่ต้องโฆษณา คือ หมายความว่าให้รู้กันภายในวงในราชการเท่านั้น แต่ครั้นพอท่านนายกไปเหนือได้ไม่กี่วัน ท่านนายกก็ได้มีโทรเลขมาว่า ให้ประกาศแต่งตั้งหลวงพรหมโยธีเป็นทางราชการ ให้เป็นผู้สั่งราชการแทนนายกรัฐมนตรี คือ ให้ทำเป็นประกาศของ

สำนักนายก เรื่องนี้ฉันเดิมผมได้ทำประกาศและจะให้ท่านนายกลงนามเอง แต่คุณไชย ฯ แย้งว่า ถ้าจะส่งไปให้ท่านนายกลงนามเองก็เกรงว่าจะไม่ทัน เพราะมีญี่ปุ่นต้องการพบกับท่านนายก และท่านนายกต้องการเลี้ยง จึงได้ทำเป็นประกาศรับบัญชาให้หลวงอดุล ฯ ลงนาม และประกาศวิทย์ในคำวันนั้นเอง แต่ท่านนายกก็กลับโทรเลขมาอีกว่า ที่ให้หลวงอดุล ฯ ลงนามไปนั้นทำไม่ถูก ต้องให้ท่านนายกลงนามเองจึงจะได้ ซึ่งผลสุดท้ายผมก็ได้ปฏิบัติไปตามคำสั่ง ก็การที่ท่านนายกให้ประกาศเป็นทางราชการนี้ ผมก็ต้องนึกว่าท่านนายกคงจะประสงค์ให้บุคคลภายนอกรู้ถึงการนี้ด้วย เพราะการประกาศแต่งตั้งให้หลวงพรหม ฯ เป็นผู้สั่งราชการแทนนายกรัฐมนตรีเป็นทางการอย่างเปิดเผยนั้น ในวงราชการย่อมมีผลเท่ากันหรือเหมือนกันกับที่ได้สั่งไว้แล้วเป็นการภายใน การประกาศตอนหลังนี้ทั้งในประเทศและนอกประเทศทั้งหมด ยิ่งกว่านั้นหลวงอดุล ฯ ก็ได้เคยพูดกับผมซึ่งคล้ายกับจะเป็นความเห็นชอบของท่านนายกว่า เรื่องการเมืองระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสงครามคราวนี้ เราจะต้องวางหลักไว้ว่า เราจะต้องคำนึงถึงเอกราชของชาติเป็นหลักใหญ่ คือ เราจะต้องพยายามรักษาเอกราชของชาติไว้ แม้พวกเราจะต้องเสียสละกันบ้างก็ต้องยอม ต่อเมื่อรักษาไว้ไม่ได้แล้วจึงค่อยคิดถึงหมู่ถึงคณะ ประจวบกับขณะนี้ข้าวงครามความปราชัยกำลังอยู่กับฝ่ายอักษะ ฝ่ายสัมพันธมิตร คือ ฝ่ายอังกฤษและอเมริกากำลังมีชัยชนะอยู่ทุกแนว ท่านนายกอาจนึกถึงหลักที่หลวงอดุล ฯ พูด จึงจำต้องปลีกตัวออกเสียก่อน เมื่อประกาศตัวเป็นฝ่ายอังกฤษแล้วเล่นงานญี่ปุ่นก็เป็นที่ได้อ่อนาคตของชาติ ซึ่งถ้าท่านนายกยังคงเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่แล้วก็จะทำไม่ได้ เพราะได้มีสัญญาาร่วมรบกับญี่ปุ่นไว้ นอกจากนั้นในไเวลาของท่านนายกก็ได้พูดไว้ชัดว่า สถานะการณ์ของบ้านเมืองในขณะนี้ก็อยู่ในระหว่างที่คับขัน ถ้าขึ้นทหน้าราชการอยู่ต่อไป ก็อาจนำความเสียหายมาสู่ประเทศชาติได้ ความตอนนีทำให้สทิดใจผมมาก ตามเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ผมก็ต้องสันนิฐานว่าการลาออกของท่านนายกต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองโดยแน่นอน

และในประกาศผมก็ได้ดูของเดิมเป็นหลัก ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า ระหว่างที่รัฐบาลใหม่ยังไม่ได้รับหน้าที่ คงให้รัฐบาลคณะเก่าบริหารงานไปก่อน”

นายก “ความจริงคุณคิดมากเกินไป การออกของผมไม่ได้เกี่ยวกับการเมืองที่วุ่นวายเลย เพราะถ้าผมจะคิดเล่นงานญี่ปุ่นแล้ว ผมจะเล่นงานเมื่อใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องลาออก เพราะสัญญาก็คือเศษกระดาษนี่เอง แต่เอาเถอะมันก็มีเหตุผลที่นำคิดไปได้เช่นนั้น และการที่คุณทำไปเชื่อว่าเสียหายทีเดียวก็หาไม่ ความจริงกลับทำให้เป็นผลดีแก่ชาติเสียอีก คือเมื่อวิหุได้ประกาศว่าผมออกแล้ว พวกนายทหารญี่ปุ่นตั้งสามคันรถได้ไปหาผมที่บ้านหลักสี่ รู้สึกว่ามันตื้นตันในชาตินี้มาก มันบอกว่าข่าวการลาออกของผมนี้ ทางกรุงโตเกียวสนใจมาก มันบอกว่ามันเสียใจที่ทางรัฐบาลไทยกับรัฐบาลญี่ปุ่นกำลังเข้าใจกันและกำลังร่วมมือกันดีผมเกิดมาลาออกเสีย มันบอกว่า เมื่อ**นายโมริยา**ทูตทหารคนก่อนอยู่ที่ประเทศไทยก็เรียบร้อยดี พอเจ้าทูตทหารคนใหม่มา ผมก็เกิดลาออกขึ้นมา ฉะนั้นในแง่การเมืองระหว่างประเทศจึงต้องนับว่าเป็นผลดีอยู่บ้าง เพราะสังเกตดูพวกญี่ปุ่นชักจะอ่อนลง ไม่ไว้ท่าเหมือนแต่ก่อน ฉะนั้นเมื่อเข้าใจเรื่องกันแจ่มแจ้งดีเช่นนี้ และทั้งการกระทำของคุณก็เกิดได้ประโยชน์ขึ้นเช่นนี้ ผมก็เห็นว่าให้เลิกแล้วกันไปก็แล้วกัน ขอให้คุณกลับไปทำงานตามเดิม ส่วนที่ประกาศไปแล้วผมจะไม่ประกาศแก้หรือออกคำแถลงการณ์อะไรให้มากไปอีก ปล่อยให้คนฉงนกันเล่นเช่นนี้แหละ

ข้าพเจ้า “ท่านนายกมีข้อสงสัยอะไรอีกหรือเปล่า ถ้ามีละก็โปรดถามผม ผมยินดีจะชี้แจงให้ละเอียด ดีกว่าปล่อยข้อสงสัยทิ้งไว้”

นายก “ผมไม่สงสัยอะไรแล้ว ขอให้กลับไปทำงานเถิด เรื่องที่แล้วมานี้ขอให้ลืมเสียก็แล้วกัน (แล้วพูดสัพยอกอย่างที่เคย)

ข้าพเจ้า “เมื่อท่านนายกหมดข้อสงสัยแล้วผมขอขอบพระคุณ ต่อไปนี้เป็นเรื่องของผมบ้าง คือ ผมเห็นว่าผมจะรับราชการอยู่ต่อไปไม่ได้ ผมต้องขอความกรุณาลาออกจากราชการ”

นายก “อ้าว ทำไมเล่า ผมไม่ประสงค์จะเอาผิดอะไรกับคุณนี่ ทั้งเราก็อ้างอิงเรื่อง

กันดีแล้ว ขอให้ช่วยกลับไปช่วยกันทำงานดีกว่า อย่าทำใจน้อยไปเลย”

ข้าพเจ้า “ আমিได้ ที่ผมขอลาออกนี้ไม่ใช่เพราะเรื่องใจน้อย แต่เพื่อรักษาเกียรติแห่งตำแหน่งและหน้าที่ เพราะเรื่องที่เกิดขึ้นนี้ต้องมีฝ่ายผิดกับฝ่ายถูก และผมขอรับผิดชอบเอง การที่มีเรื่องครีกโครมถึงกับต้องได้สวนกันเป็นการใหญ่นี้ ผมไม่สามารถทนรับราชการอยู่ต่อไปได้ ผู้ใต้บังคับบัญชาของผมทุกคนที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ต้องถูกเรียกมาไต่สวนหมด ผมในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาเขาจะอยู่ได้อย่างไร ผู้ใต้บังคับบัญชาเหล่านี้ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผม แต่แล้วก็ต้องถูกเรียกตัวมาไต่สวน ผมในฐานะที่เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และเป็นผู้บังคับบัญชาเขา ผมจึงต้องรับผิดชอบแต่ผู้เดียว และผมต้องลาออก”

นายก “คุณพูดเช่นนั้นไม่ถูก จะว่าคุณเป็นผู้ผิดก็ไม่ได้ เพราะถ้าจะพูดกันตามความจริงแล้ว ผมเป็นต้นเรื่องที่ยื่นใบลาออก ผมก็ต้องผิดด้วยเพราะผมเป็นต้นเรื่อง ถ้าผมไม่ยื่นใบลาเรื่องก็ไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นจงอย่าออกเลย เชื้อผมเถิด ลาพักผ่อนเสียชั่วคราวก็แล้วกัน อีกสองสามเดือนผมก็จะลาออกใหม่”

ต่อไปนี้ก็ได้มีการวิสาสะกันอยู่ประมาณครึ่งชั่วโมง ข้าพเจ้าก็ลากลับ เมื่อข้าพเจ้าได้กลับถึงบ้านก็ได้ยื่นใบลาขอลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีและเลขาธิการคณะรัฐมนตรีตั้งแต่วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖ เป็นต้นไป และก็ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าออกได้ตามใบลาแต่วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖ โดยมีประกาศทางวิทยุกระจายเสียงเมื่อคืนวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖ พร้อมกับการลาออกของ พ.ต.ควง อภัยวงศ์

(ลงชื่อ) **ทวี บุญยเกตุ**

๒๐/๓.ค./๘๘

คำให้การ

ของ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส
อธิบดีกรมตำรวจ

ที่ทำการคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติ
อาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘
วันที่ ๑๓ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘

ความอาชญากรรมสงคราม

เรื่องอาชญากรรมสงคราม

ข้าพเจ้าพะยานได้สาบานตัวแล้วขอให้การว่า

- ข้าพเจ้าชื่อ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส
- ข้าพเจ้าเกิดปี มะแม อายุ ๕๑ ปี
- ชาติ ไทย บังคับ ไทย
- ตั้งบ้านเรือนอยู่ วังปารุสกวัน
- หาเลี้ยงชีพ รับราชการ
- เกี่ยวข้องเป็น....

ปฏิญาณตนแล้ว ขอให้ถ้อยคำว่า ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองปี ๒๔๗๕ ข้าฯ รับราชการมียศเป็นนายร้อยเอก เหล่าทหารปืนใหญ่นครราชสีมา เมื่อเปลี่ยนการปกครองเสร็จแล้ว ได้เป็นผู้บังคับกองพัน ป.ต.อ. ตำบลบางซื่อ ในราวเดือนสิงหาคม ๒๔๗๖ ได้ย้ายมารับราชการในกรมตำรวจ ในตำแหน่งรองอธิบดี และได้ร่วมเป็นรัฐมนตรีลอยในคณะรัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาเมื่อพระยาอนุสรฯ อธิบดีกรมตำรวจเกษียณอายุ ข้าฯ ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นอธิบดีกรมตำรวจ ในระหว่างที่รับตำแหน่งรัฐมนตรีนี้ ข้าฯ ได้เคยลาออกจากคณะรัฐบาลครั้งหนึ่ง โดยมีได้ชี้แจงเหตุผลให้คณะรัฐบาลทราบตามความจริงใจ เหตุที่ข้าฯ ลาออกในครั้งนั้น เนื่องจากทางการทหารได้ส่งกำลังไปแสดงเป็นเชิงข่มขู่หม่อมพริ้ว วรวรรณและเจ้าหน้าที่หนังสือพิมพ์ประชาชาติ จำได้ว่าขุนปลัดปรปักษ์เป็นหัวหน้าทหารไปในคราวนั้น ข้าฯ ใจว่าเป็นความประสงค์ของจอมพล ป.ฯ ที่ให้ทำเช่นนั้น ทั้งนี้เนื่องจากหนังสือพิมพ์ประชาชาติลงข่าวเกี่ยวกับทหาร จำได้ว่าหนังสือพิมพ์เสนอข่าวเรื่องทหารทำผิด และวิจารณ์เรื่องงบประมาณของทหาร ข้าฯ ไม่พอใจที่ทหารดำเนินการเช่นนั้น จึงได้ลาออกจากการเป็นรัฐมนตรี

ต่อมารัฐบาลชุดพระยาพหลฯ ต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะดูเหมือนจะเป็นเรื่องยุบสภา ครั้นเลือกตั้งกันใหม่พระยาพหลฯ ก็ได้รับมอบหมายให้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นอีก ในการที่จัดตั้งรัฐบาลนี้ ข้าฯ ได้ถูกเชิญให้ร่วมคณะ โดยเป็น ร.ม.ต.ช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

ในราวปี พ.ศ. ๒๔๘๑ พระยาพหลฯ ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และจอมพล ป.พิบูลสงครามซึ่งขณะนั้นเป็นนายพลตรี ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี ข้าฯ ได้ร่วมคณะในรัฐบาลชุดนี้ในตำแหน่ง ร.ม.ต.ช่วยว่าการมหาดไทยตามเดิม ก่อนที่จอมพล ป.ฯ จะได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น ข้าฯ ทราบว่ามีนายทหารและพลเรือนประชุมปรึกษาหารือกันที่วังบางขุนพรหม เพื่อจะร้องขอให้พระยาพหลฯ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อให้จอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีแทน

ในระหว่างที่พระยาพหล ๑ ยังเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ และ**นายปรีดี พนมยงค์**ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กำลังเจรจากับต่างประเทศเรื่องทำสนธิสัญญากันใหม่เพื่อความเสมอภาค จอมพล ป. ๑ ขณะนั้นดำรงตำแหน่ง ร.ม.ต.ว่าการกระทรวงกลาโหม ได้เคยพูดทางวิทยุกระจายเสียง สมมติเรื่องว่า ญี่ปุ่นจะโจมตีสิงคโปร์ และการโจมตีสิงคโปร์นั้น อาจยกพลขึ้นบกที่จังหวัดสงขลา และตีไปทางมลายูเพื่อเข้าด้านหลังของสิงคโปร์ คำพูดของจอมพล ป. ๑ นี้ เป็นเหตุให้กระทบกระเทือนถึงการเมืองระหว่างประเทศ ทั้งฝ่ายญี่ปุ่นและฝ่ายอังกฤษได้มาต่อว่าต่อขานทางกระทรวงการต่างประเทศ การกระทำของจอมพล ป. ๑ นี้ ข้า ๑ ได้ลำดับตรึงฟังตามเสียงประชาชน คงได้ความว่าทำเพื่อมิให้การเจรจาทำสนธิสัญญาใหม่ได้เป็นไปโดยราบรื่น ทั้งนี้อาจเกิดจากความอิจฉาริษยา

ตอนที่จอมพล ป. ๑ ถูกนายพุ่มยิงที่สนามหลวงนั้น มีการปาวข่าวและทั้งบัตรสนเท่ห์ว่า นายปรีดี พนมยงค์และลูกศิษย์เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการยิง ซึ่งฝ่ายจอมพล ป. ๑ ชักจะเชื่อว่าเป็นความจริง แต่ข้า ๑ ได้สืบสวนในเรื่องนี้โดยละเอียดแล้ว และได้ชี้แจงกับจอมพล ป. ๑ ว่าไม่เป็นความจริง ตรงกันข้าม นายปรีดี ๑ ได้ช่วยสืบสวนและหาหลักฐานส่งมาให้ตำรวจ ในขณะที่นั้นนายปรีดี ๑ เป็น ร.ม.ต.ว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อข้า ๑ ได้ชี้แจงให้ฟังแล้ว ก็รู้สึกว่าการเข้าใจผิดและแรงทางฝ่ายจอมพล ป. ๑ นั้น ก็ได้ลดลงไปบ้าง

ตั้งแต่จอมพล ป. ๑ เป็นนายกรัฐมนตรี ไม่เคยปรึกษาหารือถึงเรื่องโครงการหรือแผนการถาวรที่จะจรโล่งประเทศชาติ มีแต่จะเพาะเรื่องจะเพาะราย เช่น โครงการสร้างถนน การเดินนโยบายของจอมพล ป. ๑ นั้น หนักไปในทางที่จะรวบรวมอำนาจเด็ดขาดมาอยู่ในกำมือ ทั้งนี้เนื่องจากได้สังเกตการเคลื่อนไหวและพฤติกรรม เช่น คนที่ร่วมในคณะรัฐมนตรี ผู้ใดจะแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง ข้อเสนอของจอมพล ป. ๑ แม้แต่ทำโดยมีเหตุและผลบริสุทธิ์ใจ จอมพล ป. ๑ ก็ไม่พอใจ บางคราวถึงกับบังคับให้ลาออกจากตำแหน่งก็มี เป็นอันว่าความคิด

เห็นของจอมพล ป. ฯ นั้น ใครจะคัดค้านหรือท้วงติงอะไรไม่ได้ เป็นไม่พอใจทันที รวมทั้งตัวข้า ฯ ก็โดนเข้าเช่นเดียวกัน แต่ที่คณะรัฐมนตรีทนกันอยู่ได้นั้น เพราะไม่ต้องการให้เกิดแตกแยกและเกิดศึกกลางเมือง เมื่อผู้ใดโดนจอมพล ป. ฯ โกรธ ก็ได้พยายามที่จะซ่อมความเข้าใจให้คืนดีกัน และก็พอมุ่งกันไปได้ส่วนมากมักตกหน้าที่ข้า ฯ เป็นผู้ไกลเกลี่ย จนในที่สุดไม่มีรัฐมนตรีคนใดกล้าทักท้วงความคิดเห็นของจอมพล ป. ฯ จนถึงขั้นแตกหัก ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีนั้น ถ้ารัฐมนตรีคนใดคัดค้านก็ดี หรือหนึ่งเสียก็ดี จอมพล ป. ฯ ก็โกรธ แต่ถ้าใครเห็นชอบด้วย หรือสนับสนุนความคิดเห็นจอมพล ป. ฯ จอมพล ป. ฯ ก็พอใจ ตามความสังเกตของข้า ฯ เห็นว่าจอมพล ป. ฯ มีนิสัยขี้ฉ้อฉลขี้ฉ้อฉล และมีนิสัยขี้ระแวงสงสัย ใครเด่นขึ้นมา แม้แต่จะได้ทำคุณงามความดี จอมพล ป. ฯ ก็ฉ้อฉลและหาทางกีดกันต่าง ๆ เช่น นายปรีดี ฯ ทำชื่อเสียงดีในเรื่องทำสนธิสัญญากับต่างประเทศก็ดี ในเรื่องตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฯ และดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปก็ดี จอมพล ป. ฯ ก็ฉ้อฉล **พลโทมังกร พรหมโยธี** ได้รับความยกย่องในเรื่องกองทัพบูรพา จอมพล ป. ฯ ก็ฉ้อฉล **พ.อ.ช่วง เชวงศักดิ์สงคราม** เมื่อครั้งเป็น ร.ม.ต.ว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้รับความนิยมชมชอบจากบรรดาข้าราชการในกระทรวงมหาดไทยเป็นอันมาก จอมพล ป. ฯ ก็ฉ้อฉล นอกจากนั้นในระหว่างรัฐมนตรีด้วยกัน ผู้ใดไปมาหาสู่ติดต่อกันมาก จอมพล ป. ฯ ก็ระแวงสงสัยว่าจะคิดไม่ดีกับตัวจอมพล ป. ฯ

ข้า ฯ ทราบว่า **หลวงวิจิตรวาทการ** ได้เคยทำบันทึกเรื่องลัทธินาซีและฟาสซิสต์ว่าได้อย่างไร และพิมพ์เป็นโรเนียวให้จอมพล ป. ฯ อ่าน ที่ทราบนี้ เพราะได้เห็นจาก**ขุนอุดมสฤษฎ์** ผู้รักษาเอกสารของจอมพล ป. ฯ ในตอนต้น ๆ สังเกตว่าจอมพล ป. ฯ ยังไม่กระตือรือร้นที่จะดำเนินการตามลัทธิทั้งสองดังกล่าวแล้ว แต่ภายหลังที่ได้รับยศเป็นจอมพลแล้ว สังเกตว่าจอมพล ป. ฯ จะมักเขม่นที่จะดำเนินการเผด็จการตามลัทธิทั้งสองนั้น แต่จอมพล ป. ฯ ไม่มีกำลังเข้มแข็งหรือแน่นแฟ้น มักสั่งการกลับไปกลับมา ไม่ใคร่อยู่กับร่องกับรอย บางทีเข้าสั่งการอย่างหนึ่ง ครั้นบ่ายก็สั่งกลับเสียอีกอย่างหนึ่ง

เรื่องนายวณิช ฯ ชายชาติ ซึ่งทางการตั้งกรรมการสอบสวนนั้น ใจความในบัตรสนเท่ห์เป็นทำนองว่า นายวณิช ฯ น้อโกงและเป็นสลายให้ญี่ปุ่น เรื่องนี้ทางการตำรวจได้สืบสวนอย่างเต็มที่ แต่ไม่ได้พยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องร้องนายวณิช ฯ ในขณะนั้น มาภายหลังเมื่อญี่ปุ่นบุกกรุงเข้ามาเมืองไทยแล้ว จึงทราบแน่ชัดว่านายวณิช ฯ เป็นสลายให้ญี่ปุ่น ทั้งนี้ได้สังเกตว่า การประชุมปรึกษาหารือหรือรายงานลับของรัฐบาลนั้น ญี่ปุ่นมักล่วงรู้เสมอ และนายวณิช ฯ ได้สนิทสนมกับญี่ปุ่นมาก และได้ทราบระแคะระคายว่านายวณิช ฯ นำข่าวไปแจ้งให้ญี่ปุ่นทราบ แต่จะจับกุมในขณะนั้นยังไม่ได้ เพราะญี่ปุ่นจะแทรกแซงเป็นการเมืองขึ้น ส่วนเรื่องการไต่สวนนายวณิช ฯ นี้ เข้าใจว่าอยู่ในที่กรมเลขา ฯ คณะรัฐมนตรี

ก่อนที่ญี่ปุ่นจะรุกรานประเทศไทยเมื่อเดือนธันวาคม ๒๔๘๔ สัก ๓ เดือน จอมพล ป. ฯ ได้เคยปรึกษารื้อหรือกับข้า ฯ ถึงท่าทีของญี่ปุ่นในฐานะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่รู้สึกว่าจะจอมพล ป. ฯ ยังไม่แน่ใจว่าญี่ปุ่นจะรุกรานเมืองไทยในขณะนั้น ต่อจากนั้นมาอีกเดือนเศษ เนื่องจากการสืบสวนของข้า ฯ ในหน้าที่อธิบดีกรมตำรวจ ข้า ฯ มั่นใจว่าญี่ปุ่นจะรุกรานประเทศไทยแน่ จึงได้นำความเสนอต่อจอมพล ป. ฯ ในตอนนั้นรู้สึกว่าจะจอมพล ป. ฯ ออกจะเชื่อข่าวนี้บ้าง จึงได้ส่งกำลังทหารจากที่อื่นไปเพิ่มทางปราจีนบุรีและอรัญประเทศ ในตอนนั้นท่าทีที่จอมพล ป. ฯ แสดง เป็นไปในทางที่จะต่อต้านญี่ปุ่น ส่วนความในใจนั้น จอมพล ป. ฯ จะต่อสู้จริงหรือไม่ ข้า ฯ ไม่ทราบ ในระหว่างนี้ ข้า ฯ ได้สังเกตมีนายทหารญี่ปุ่นและคณะทูตญี่ปุ่นเข้ามาติดต่อกับจอมพล ป. ฯ อยู่บ่อย ๆ บางคราวนายวณิช ฯ ก็มาด้วย บางคราวก็ไม่ได้มา การติดต่อนี้จะพูดกันว่ากระไร ข้า ฯ ไม่ทราบ สำหรับหน้าที่ทางฝ่ายตำรวจ ข้า ฯ ได้เรียกประชุมนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เพื่อเตรียมการรักษาความสงบตามหน้าที่ของตำรวจเท่าที่จะกระทำได้ มีการวางแผนและกำหนดสัญญาณสำหรับสั่งการ เรื่องนี้ได้มีบันทึกการประชุมซึ่งจะได้นำส่งให้กรรมการในวันต่อไป

เมื่อให้การมาถึงเพียงนี้ พะยานมีราชการ จึงขอเลื่อนไปให้การวันพรุ่งนี้

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. ตูลารักษ์	กรรมการ
"	บรรณกรโกวิท	"
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๔๘๘

ข้าฯ พล.ต.อ.อดุล ฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปว่า ตามที่ข้าฯ ได้ให้การไว้แล้วว่าจะได้นำบันทึกการประชุมพิเศษนายตำรวจเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๔๘๔ มาให้กรรมการนั้น บัดนี้ข้าฯ ได้นำมาส่งให้แล้ว คณะกรรมการได้รับไว้แล้ว หมายเลข ๑ เรื่อง **นายวณิช ปานะนนท์** เกี่ยวกับกรมเชื้อเพลิงนั้น เมื่อจอมพล ป. ฯ ได้เขียนคำสั่งให้นายวณิช ฯ ออกจากราชการ ครั้นวันต่อมา พลโทมังกร พรหมโยธีซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้น ได้ทำคำสั่งเสนอเพื่อให้ลงชื่อในคำสั่งปลด แต่ภายหลังได้ปรากฏว่านายวณิช ฯ หนีต้องออกจากราชการไม่ ทั้งนี้จะเป็นด้วยเหตุผลประการใดจอมพล ป. ฯ จึงได้กลับความเห็นที่ได้สั่งแล้ว ข้าฯ ไม่ทราบ ถ้าจะให้ทราบเรื่องนี้โดยละเอียดแล้ว ข้าฯ เห็นควรจะได้สอบถามพลโทมังกร พรหมโยธี

การที่ประเทศไทยได้ทำสัญญาไม่รุกรานกับอังกฤษ - ฝรั่งเศส และสัญญาเคารพต่อความเป็นเอกราชกับญี่ปุ่นนั้น ทั้งนี้จะเนื่องด้วยเหตุผลประการใด ข้าฯ ไม่ทราบแน่ และการที่ทำสัญญานี้ จะเป็นความประสงค์ของการที่ฝ่ายเราออกไปหรือฝ่ายเขาขอมาก็ไม่ทราบ เพราะกิจการใดที่กระทำไปนั้น บางเรื่องจอมพล ป. ฯ ก็แจ้งให้ทราบ บางเรื่องก็ไม่ทราบเหตุผล

จะเป็นวันที่ ๗ หรือ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ข้าฯ จำไม่ได้แน่ แต่วันนั้นตรงกับวันอาทิตย์ ในตอนเช้า ข้าฯ ได้รับข่าวจากสายลับของข้าฯ ที่ประจำอยู่ที่ไซ่ง่อนโดยทางโทรเลขว่า เรือรบญี่ปุ่นที่ประจำอยู่ที่อ่าวแหลมคามราน เคลื่อนกระบวนผิดปรกติ ในวันอาทิตย์นั้น เวลาประมาณ ๑๗ น. เศษ ข้าฯ ฯ

ได้ไปที่บ้านนายติเรก ชัยนาม ร.ม.ต.ต่างประเทศในขณะนั้น ที่ตำบลบ้านกล้วย นายติเรก ฯ ได้เล่าให้ข้า ฯ ฟังว่า เซอร์โยไซโครอสบี้ อัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย ได้บอกแก่นายติเรก ฯ ว่า ขบวนการของญี่ปุ่นได้เคลื่อนที่ออกจากอ่าวในแหลมคามรานแล้ว โดยที่เซอร์โยไซโครอสบี้ได้รับข่าวจากสิงคโปร์เมื่อข้า ฯ ได้สดับข่าวเช่นนี้ก็รู้สึกว่าจะมีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้นแน่ ข้า ฯ นั่งคุยกับนายติเรก ฯ อยู่อีกสักครู่หนึ่ง พระบริรักษ์ยุทธกิจ ร.ม.ต.เศรษฐกิจในขณะนั้น ได้โทรศัพท์ไปที่บ้านนายติเรก ฯ ถามว่าข้า ฯ อยู่ที่นี่หรือไม่ ต้องการพบเป็นการด่วน ข้า ฯ ได้ให้นายติเรก ฯ พูดตอบไปทางโทรศัพท์ว่า "ได้เหมือนกัน แต่กลับไปเมื่อสักครู่นี้แล้ว อาจมาอีกก็ได้" ทั้งนี้ก็เพื่อพรางว่า ถ้ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นจริง ๆ ก็จะไม่มีผู้ใดทราบข่าวข้า ฯ อยู่ที่ใด ถ้าให้ทราบแล้วข้า ฯ อาจถูกจับกุมตัว อันจะเป็นเหตุให้ข้า ฯ ไม่อาจสั่งงานในหน้าที่อธิบดีกรมตำรวจได้ แล้วข้า ฯ กับนายติเรก ฯ ก็นั่งคุยกันต่อไป ครั้นเวลาประมาณ ๑๘ น. พระบริรักษ์ ฯ ก็ได้โทรศัพท์ไปอีก แจ้งว่ามีความจำเป็นที่ต้องการพบข้า ฯ เกี่ยวกับความเป็นความตายของบ้านเมือง ข้า ฯ จึงให้นายติเรก ฯ ถามไปว่า พระบริรักษ์ ฯ อยู่ที่ไหน พระบริรักษ์ ฯ ตอบว่าอยู่ที่สถานทูตญี่ปุ่น ข้า ฯ จึงให้นายติเรก ฯ ตอบไปว่า ถ้าต้องการพบข้า ฯ ก็พบได้เดี๋ยวนี้ ที่ที่ทำการตำรวจสันติบาลสระปทุม แล้วข้า ฯ ก็ออกจากบ้านนายติเรก ฯ ตรงไปที่กองบังคับการตำรวจสันติบาล ได้พบกับพระบริรักษ์ ฯ ที่นั่น พระบริรักษ์ ฯ ได้แจ้งแก่ข้า ฯ ว่า ญี่ปุ่นจะยื่นข้อเสนอบางประการต่อจอมพล ป. ฯ นายกรัฐมนตรี แต่พระบริรักษ์ ฯ ไม่ได้พูดว่า ข้อความที่จะเสนอนั้นต้องประสงค์อย่างไรแน่ชัดลงไป เป็นแต่พูดว่าเกี่ยวกับความเป็นความตายของประเทศ แต่ข้า ฯ เข้าใจว่าญี่ปุ่นคงจะทำสงครามแน่นอน ข้า ฯ จึงตอบพระบริรักษ์ ฯ ว่า เวลานั้นนายกรัฐมนตรีไม่อยู่ ไปทางอรัญประเทศ ข้า ฯ จะรีบไปวังสวนกุหลาบเพื่อให้เจ้าหน้าที่โทรเลขเชิญนายก ร.ม.ต.กลับโดยด่วน แล้วข้า ฯ ก็ตรงไปที่วังสวนกุหลาบ ได้สั่งให้นายจำรัส สรวีสูตร ซึ่งในขณะนั้นข้า ฯ เข้าใจว่าเป็นเลขาธิการนายก ร.ม.ต. ทำโทรเลขเป็นโค้ดส่งไปที่นายก ร.ม.ต. มีใจความว่าให้รีบกลับกรุงเทพ ฯ โดย

ตัวก่อนเที่ยงคืนวันนี้ โดยฝ่ายต่างประเทศจะมีข้อเสนอบางประการ นอกจาก
นี้ข้า ฯ ได้เชิญ พล.ต.หลวงอริกเทวเดช ผู้บัญชาการทัพอากาศ และ พล.ต.
หลวงสวัสดิ์ธรมรงค์ ปลัดกระทรวงกลาโหมในขณะนั้น ไปพบที่วังสวนกุหลาบ ได้
แจ้งกับหลวงอริก ฯ ว่า ให้จัดเครื่องบินไปรับนาย ร.ม.ต. ที่สนามบินกบินทร์บุรี
และจัดเครื่องบินไปรับหลวงสินธุ์สงครามชัยที่สตั๊ปป ส่วนหลวงสวัสดิ์ ฯ นั้น
ข้า ฯ ได้แจ้งว่าอาจมีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้น ขอให้ทหารเตรียมพร้อม เหตุที่ข้า ฯ
เชิญหลวงสวัสดิ์ ฯ ไปพบก็เพราะขณะนั้นข้า ฯ ตามหาพลโทมังกร พรหมโยธี
ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงกลาโหมไม่พบ ส่วนในทางด้านตำรวจ ข้า ฯ ได้สั่งการ
ตามแผนการที่ข้า ฯ ได้สั่งไว้แล้วนั้นทุกประการ เมื่อได้สั่งให้นายจรัส ฯ โทรเลข
ไปหนึ่งฉบับแล้ว ครั้นได้สั่งการให้เครื่องบินไปรับนาย ร.ม.ต. ข้า ฯ ได้สั่ง
ให้นายจรัส สรวิสูตรให้โทรเลขไปอีก ๑ ฉบับ มีใจความว่า ได้ส่งเครื่องบิน
โดยขุนรณนภากาศมารับ ๑ เครื่องแล้ว นอกจากนี้ข้า ฯ ยังได้โทรเลขไปถึง พล.ต.ท.
เนื่อง อาชูปุตร์ ซึ่งเป็นนายตำรวจอารักขานายก ร.ม.ต. ในการเดินทางไปรัฐ
ประเทศนั้นอีก ๑ ฉบับว่า ให้เรียนกับนายกฯ ได้ส่งเครื่องบินมารับนายกแล้ว
ขอให้นายกกลับโดยเครื่องบินด่วน โทรเลขต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนั้น ข้า ฯ จะได้
นำส่งต่อคณะกรรมการต่อไป เมื่อข้า ฯ ได้สั่งการกับหลวงอริก ฯ และหลวง
สวัสดิ์ ฯ แล้ว ทั้ง ๒ คนนี้ก็ได้จากข้า ฯ ไปเพื่อไปจัดการตามที่สั่ง ที่ข้า ฯ สั่ง
การได้เช่นนั้น โดยเหตุที่ว่า ข้า ฯ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้สั่งราชการแทนนาย
ร.ม.ต. ข้า ฯ คงอยู่ที่วังสวนกุหลาบแต่ผู้เดียว

ครั้นต่อมาอีกสักครู่หนึ่ง นายวณิช ปานะนนท์ได้ไปที่วังสวนกุหลาบ
ส่วนพระบริรักษ์ ฯ นั้นจะได้ไปที่วังสวนกุหลาบด้วยหรือไม่ ข้า ฯ จำไม่ได้แน่
นายวณิช ฯ ได้แจ้งแก่ข้า ฯ ว่า ญี่ปุ่นจะเสนอข้อความบางประการต่อนาย
ร.ม.ต. นายกจะกลับทันหรือไม่ ข้า ฯ ได้ชี้แจงว่า ข้า ฯ ได้จัดการไปดังที่ได้
กล่าวมาแล้ว และว่าข้า ฯ จะรับข้อเสนอของญี่ปุ่นไม่ได้ เพราะข้า ฯ เป็นแต่ผู้
สั่งราชการแทนนายกในกิจการปรกติ ถ้าญี่ปุ่นต้องการเสนอข้อความอย่างใด
แล้ว ถ้านายกไม่อยู่ ตามระเบียบการก็ต้องเสนอต่อ ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงการ

ต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันนั้น ข้าฯ ได้สั่งให้คนโทรศัพท์ไปเชิญนายดิเรก ชัยนามไปที่วังสวนกุหลาบทันที ก่อนที่นายดิเรก ชัยนามจะไปถึงวังสวนกุหลาบ ก็ปรากฏว่ามีญี่ปุ่นนั่งรถยนต์ไปวังสวนกุหลาบ ๓ - ๔ คันรถ มีทั้งคณะทูตและ นายทหารญี่ปุ่นด้วย นายวณิชฯ ได้แจ้งต่อข้าฯ ว่า พวกญี่ปุ่นมากันแล้ว ข้าฯ ว่า ข้าฯ จะพบกับพวกญี่ปุ่นไม่ได้ ขอให้นายวณิชฯ ต้อนรับเขาไปพลาง ก่อนจนกว่านายดิเรกฯ ร.ม.ต.ว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะมาถึง แล้ว ข้าฯ ก็ขึ้นไปบนตึกวังสวนกุหลาบชั้นสอง นายวณิชฯ คงทำการต้อนรับพวก คณะทูตญี่ปุ่นอยู่ชั้นล่าง ต่อมาอีกประเดี๋ยวหนึ่งนายดิเรกฯ ก็ไปถึง นายดิเรกฯ ได้ไปพบข้าฯ ข้าฯ จึงแจ้งกับนายดิเรกฯ ว่า ให้ไปสอบถามว่าญี่ปุ่น จะเสนอข้อความว่าอะไร แต่อย่างไรก็ดี เราจะตกลงด้วยไม่ได้ นายดิเรกฯ ก็ลงไปพบกับพวกทูตญี่ปุ่น และกลับขึ้นไปแจ้งกับข้าฯ ว่า ญี่ปุ่นจะประกาศ สงครามกับอังกฤษ - อเมริกาในคืนนี้ตามเวลาของญี่ปุ่น จะเป็นเวลาเท่าใดข้าฯ ลืมเสียแล้ว แต่เป็นเวลาของไทยก่อนเที่ยงคืนคืนนั้น แต่ญี่ปุ่นยังถือว่าไทยเรายังเป็นมิตรกับญี่ปุ่นอยู่ แต่เขาขอรับรองจะให้เราปฏิบัติตามข้อเสนอของเขา ๓ - ๔ ข้อ มีใจความว่า ขอให้ไทยเราเข้าข้างญี่ปุ่น การเข้านั้นมีข้อหนักเบาต่าง ๆ กัน และข้อเสนอเหล่านั้น ฝ่ายเราจะต้องทำความเข้าใจกับเขา ก่อนเที่ยงคืนคืนนั้น ตามเวลาของญี่ปุ่น โดยเหตุที่ข้าฯ เป็นผู้สั่งราชการแทนนายก ร.ม.ต. จึงขอให้ ข้าฯ ทำความตกลงกับเขาให้เด็ดขาดว่าจะเอาในข้อไหน ข้าฯ จึงได้ตอบกับ นายดิเรกฯ ว่า ให้ไปบอกกับฝ่ายญี่ปุ่นว่า ในตำแหน่งของข้าฯ นั้นไม่มีอำนาจ ที่จะรับข้อเสนอและตกลงใจได้ด้วยประการใด ๆ แต่ได้โทรเลขและส่งเครื่องบิน ไปรับนายก ร.ม.ต.แล้ว เชื่อว่าจะกลับทันในคืนวันนี้ทันเวลา ทั้งจะได้เรียกคณะ ร.ม.ต.มาประชุมต่อไป นายดิเรกฯ ก็นำข้อความที่ข้าฯ กล่าวนี้ไปเจรจากับ ฝ่ายญี่ปุ่น ฝ่ายญี่ปุ่นก็คงนั่งคอยอยู่ที่วังสวนกุหลาบพร้อมกับนายวณิชฯ ส่วน ข้าฯ กับนายดิเรกฯ ได้แอบลงจากตึกวังสวนกุหลาบ ขึ้นรถยนต์ตรงไป กรมไปรษณีย์เพื่อพูดโทรศัพท์ทางไกลกับนายก ร.ม.ต. แจ้งให้นายก ร.ม.ต. ทราบตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่พูดโทรศัพท์ไปได้นิดหน่อย โดยหลวงเสรีฯ

เป็นคนรับ พูดกันไม่ได้ความ เพราะได้ยืนบ้าง ไม่ได้ยืนบ้าง การรายงานเหตุการณ์จึงได้ผลไม่สมความมุ่งหมาย

ในขณะที่อยู่ที่กรมไปรษณีย์นั้น ได้มีนายตำรวจแจ้งต่อข้า ฯ หลายต่อหลายสายว่า ญี่ปุ่นได้อพยพเด็กและคนแก่จะไปลงเรือที่ท่าวัดพระยาไกร จะให้ปฏิบัติอย่างไร ข้า ฯ สั่งว่าไม่ให้ลง ให้ความคุ้มครองบนบก แต่ไม่ให้ทำการจับกุม ส่วนญี่ปุ่นที่เคลื่อนไหวไปในทางอื่นนั้น ขอให้ตำรวจสะกดรอยตามไปว่าจะไปก่อเหตุร้ายที่ใดบ้าง ถ้าสงสัยจะก่อเหตุร้ายก็ให้นำตัวไปควบคุมไว้ยังสถานีตำรวจแล้วข้า ฯ กับนายดิเรก ฯ ก็ตรงไปที่ตึกประชุมคณะ ร.ม.ต. ได้พบกับ ร.ม.ต. หลายคนไปอยู่ที่นั่น พร้อมทั้ง**พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ** ประธานผู้สำเร็จราชการ**เจ้าพระยาพิชาเยนทร์ ฯ** คณะผู้สำเร็จราชการและ**พระยาพหล ฯ** ข้า ฯ ได้ทูลและเชิญท่านทั้ง ๓ นี้กลับไปได้ แล้วได้มีการประชุมคณะ ร.ม.ต. ข้า ฯ ได้แจ้งให้คณะ ร.ม.ต. ทราบตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ให้ทราบด้วย คณะ ร.ม.ต. เห็นชอบด้วยที่ข้า ฯ ไม่ได้รับคำเสนอของฝ่ายญี่ปุ่น แต่เพื่อจะให้ญี่ปุ่นกลับไปเสียก่อน ข้า ฯ ได้ให้**พระองค์วรรณ ฯ** **นายปรีดี พนมยงค์** และจะเป็นนายดิเรก ฯ ด้วยหรือไม่ จำไม่ได้แน่ รวม ๓ - ๔ คน ให้ไปแจ้งกับญี่ปุ่นว่า ได้จัดเครื่องบินไปรับนายกแล้ว เมื่อคำนวณตามระยะทางและระยะเวลาแล้ว เชื่อว่านายกจะมาถึงได้ในเวลาประมาณ ๒ - ๓ น. ขอให้ฝ่ายญี่ปุ่นกลับไปก่อน แล้วจึงค่อยมาใหม่ เมื่อไปแจ้งแก่ฝ่ายญี่ปุ่นแล้ว ฝ่ายญี่ปุ่นก็กลับไป ส่วนคณะ ร.ม.ต. ก็ยังอยู่ที่ตึกประชุมคณะ ร.ม.ต. นั้น ได้สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้สึกกันและกันว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร และได้เปิดวิทยุฟังข่าวจากต่างประเทศ และคอยรับฟังข่าวจากต่างจังหวัด ซึ่งจะรายงานเข้ามาบ้างว่าญี่ปุ่นได้เคลื่อนไหวไปประการใด เวลานั้นเป็นเวลาประมาณ ๒๒ - ๒๓ น. ในขณะนั้นก็ได้รับข่าวจากวิทยุต่างประเทศ และข่าวจากรายงานต่างจังหวัด รายละเอียดในเรื่องนี้ปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว ต่อมาในเวลาใกล้ ๆ กันนั้น นายจรัส สรวีสูตรได้แจ้งแก่ข้า ฯ ว่า นายกได้ออกเดินทางจากอรัญประเทศแล้วโดยทางรถยนต์

เมื่อพะยานให้การมาเพียงนี้แล้ว พะยานแจ้งว่ามีราชการ จึงขอเลื่อนไปให้การต่อในวันจันทร์

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๘

ข้าฯ พล.ต.อ. อดุล ฯ ขอให้การต่อไปว่า วันนั้นข้าฯ ได้นำเอกสารตามที่ได้รับรองต่อคณะกรรมการในวันก่อนว่าจะนำส่ง ข้าฯ ขอนำส่งดังนี้

๑) ร่างโทรเลข ๒ ฉบับ ตามที่คณะกรรมการหมายเลข ๒ แล้ว โทรเลข ๒ ฉบับนี้ ข้าฯ ได้ให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้เขียนร่างตามถ้อยคำที่ข้าฯ ได้บอก และข้าฯ ได้ลงชื่อไว้เป็นสำคัญ เมื่อเวลาจะส่งโทรเลขนั้น ได้ทำเป็นโค้ดดั่งที่ให้การมาแล้ว

๒) รายงานของ พ.ต.ท.เนื่อง อาชูปุตระ พร้อมด้วยโทรเลขซึ่ง พ.ต.ท.เนื่อง ฯ ได้รับ ซึ่งติดอยู่ที่ท้ายรายงานเอกสารฉบับนี้ คณะกรรมการหมายเลข ๓

ก่อนที่นายจะมาถึง เมื่อคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาหารือกันนั้น ได้มีเจ้าหน้าที่ของกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจัดรายงานการประชุมเป็นชวเลข และเมื่อนายกรัฐมนตรีได้เดินทางกลับมาถึงแล้ว ได้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีต่อไปนั้น ก็ได้มีเจ้าหน้าที่ของกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจัดรายงานการประชุมเป็นชวเลขไว้ รายงานการประชุมนี้ ข้าฯ ถือว่าเป็นรายงานการประชุมที่สำคัญ ฉะนั้นได้สั่งให้เจ้าหน้าที่แปลชวเลข แล้วข้าฯ ได้ตรวจข้อความว่าถูกต้องกับที่คณะรัฐมนตรีได้ประชุมหารือกันหรือไม่ โดยรายงานการประชุมนี้ได้ผ่านเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อข้าฯ ได้อ่านรายงานการประชุมนั้นแล้ว ข้าฯ ยังได้แก้ไขข้อความบางวรรคบางตอน เพื่อให้ถูกต้องกับความเป็นจริง ครั้นแล้วข้าฯ ได้ให้เจ้าหน้าที่คัดสำเนารายงานการประชุมให้แก่ข้าฯ ๑ ชุด เป็นส่วนตัว

ฉะนั้นถ้าคณะกรรมการจะต้องทราบรายละเอียดว่า การดำเนินการในเรื่องนี้ของคณะรัฐมนตรีมีโดยประการใด มีรัฐมนตรีผู้ใดออกความคิดเห็นด้วยประการใด ก็ปรากฏอยู่ในรายงานการประชุมนั้นแล้ว (ในทันใดนี้ คณะกรรมการได้เอารายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ให้พะยานดู พะยานได้ตรวจดูแล้วให้การตอบว่าเป็นรายงานที่ถูกต้อง เพราะในบางหน้าพะยานได้แก้ไขด้วยลายมือของพะยาน และบางแห่งก็ได้ลงชื่อกำกับไว้ด้วย)

ในรายงานการประชุมนั้น ข้า ฯ เองก็ได้เสนอความเห็นไว้ว่า เมื่อเป็นการจำเป็นแล้วเราก็จำเป็นต้องยินยอมปฏิบัติตามคำขอของญี่ปุ่น เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ และข้อที่อ่อนที่สุดคือข้อที่ว่ายอมให้ญี่ปุ่นผ่าน ทั้งนี้โดยข้า ฯ คิดเห็นว่าสงครามในยุโรปเมื่อเยอรมันจะบุกประเทศสวีเดน ฯ ไม่มีทางที่จะต้านทานต่อสู้ได้ ก็จำเป็นต้องให้เยอรมันผ่านไป แต่เมื่อถึงโอกาสที่สามารถจะติดต่อกับประเทศมหาอำนาจเพื่อขออาวุธใหม่ ๆ และทหารของฝ่ายประเทศมหาอำนาจมาร่วมได้ด้วยแล้วพอสมควร ก็จะได้คิดกำจัดญี่ปุ่นต่อไป ความคิดเห็นของรัฐมนตรีบางคนก็เสนอในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ดังปรากฏในรายงานการประชุมนั้น ข้า ฯ เชื่อว่าได้ให้ความคิดเห็นด้วยความบริสุทธิ์ใจ แต่ทั้งนี้จะต้องพิจารณาเป็นรายตัวบุคคลไปว่า บุคคลใดสนใจทางการเมืองการสงครามลึกเพียงใด ประกอบด้วย เพราะมีบางคนมิได้สนใจ หรือเอาใจใส่ก็สักแต่ว่าพูดไปโดยไม่ได้อาศัยเหตุผล ในรายงานการประชุมลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ในหน้า ๑๔ ที่ **หลวงพรหมโยธี** ได้เสนอความเห็นไว้ว่า ต้องร่วมในทางทหารและเพื่อรักษาความเป็นเอกราชของเราด้วย ที่หลวงพรหม ฯ กล่าวนี้ ข้า ฯ เชื่อว่าหลวงพรหม ฯ ได้กล่าวด้วยความบริสุทธิ์ใจ คงไม่หมายความว่าต้องเข้ากับญี่ปุ่นเพื่อทำสงคราม ทั้งนี้เพราะเหตุว่าก่อนญี่ปุ่นจะบุกประเทศไทย ปรากฏว่าญี่ปุ่นไม่ชอบหลวงพรหม ฯ เพราะญี่ปุ่นเห็นว่าหลวงพรหม ฯ เอียงไปทางฝ่ายอังกฤษ จนถึงกับมีรายงานว่าฝ่ายญี่ปุ่นคิดลอบจะทำร้ายหลวงพรหม ฯ และในเรื่องนี้ข้า ฯ ก็เคยบอกให้หลวงพรหม ฯ ทราบเพื่อให้ระวังตัว สำหรับ **หลวงสฤษฏ์ยุทธศิลป์** ที่ให้ความเห็นว่า ร่วมก็ร่วมกันทีเดียว ถ้าทำไปครั้ง ๆ กลาง ๆ จะไม่ได้ประโยชน์

อะไรนั้น ข้า ฯ เห็นว่าหลวงสฤงษณ์ยุทธศิลป์เป็นผู้ที่ไม่ได้สนใจในทางการเมือง ได้กล่าวไปทั้ง ๆ ที่ไม่รู้ต้นสายปลายเหตุ และไม่ปรากฏเลยว่าหลวงสฤงษณ์ยุทธศิลป์ได้ทำการคบค้ากับชาวต่างประเทศ จะเป็นอังกฤษหรือญี่ปุ่นก็ดี สำหรับ **หลวงวิจิตรวาทการ** ที่ได้ให้ความเห็นไว้ในหน้า ๒๐ ว่า ให้เข้าร่วมกับอักษะเลย ที่เดียวนั้น ข้า ฯ เห็นว่าหลวงวิจิตร ฯ ได้กล่าวไปโดยเจตนาอันแท้จริง ทั้งนี้ เพราะหลวงวิจิตร ฯ เป็นผู้ที่สนใจทางการเมืองทั้งนอกและในประเทศ หยั่งรู้เจตนาหรือความเป็นไปของแต่ละประเทศได้ดี ที่หลวงวิจิตร ฯ กล่าวเช่นนั้น ก็โดยหลวงวิจิตร ฯ เชื้อมันที่เดียวว่า ถ้าหากว่าไทยได้รวมเข้ากับอักษะแล้วก็เป็นของที่ควรกระทำ และนอกจากนี้ปรากฏว่า ก่อนที่ญี่ปุ่นจะบุกเมืองไทย หลวงวิจิตร ฯ ก็ได้ทำการติดต่อกับญี่ปุ่นอยู่ด้วยแล้ว

คณะรัฐมนตรีชุดนั้นตามความรู้สึกของฝ่ายอังกฤษก็ดี ฝ่ายญี่ปุ่นก็ดี และรวมทั้งความรู้สึกของข้า ฯ ด้วยว่า แยกออกเป็น ๓ พวก พวกที่ ๑ ได้แก่พวกที่เอนเอียงเข้าทางฝ่ายอังกฤษและอเมริกา อีกพวกหนึ่งเป็นพวกที่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายญี่ปุ่นหรืออักษะ ส่วนอีกพวกหนึ่งได้แก่พวกที่อยู่กลาง ๆ ไม่สนใจในทางการเมือง ทั้งนี้ปรากฏข้อความโดยละเอียดในหนังสือไซแอม เบซิค แอนด์ บุค ซึ่งข้า ฯ ได้นำส่งให้ประธานกรรมการแล้ว ผู้ที่เข้าข้างฝ่ายอักษะมี **พล.ต. ประยูร ภมรมนตรี** เพราะพล.ต.ประยูร ฯ ได้นิยมชมชอบเยอรมันและอิตาลี ได้กล่าวในที่หลาย ๆ แห่งว่า สงครามครั้งนี้ฝ่ายเยอรมันจะต้องชนะ หลวงวิจิตรวาทการก็เช่นเดียวกัน ตกลงในคืนวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ การประชุมคณะรัฐมนตรีเป็นเรื่องใหญ่ใจความว่าจะควรดำเนินการกับญี่ปุ่นอย่างไร ในที่สุดก็ตกลงกันว่ายอมให้ญี่ปุ่นผ่าน

ครั้นได้ทำสัญญาให้ญี่ปุ่นผ่านแล้ว ปรากฏจากรายงานโดยทั่ว ๆ ไปว่า ญี่ปุ่นหาได้ปฏิบัติตามสัญญาที่ฝ่ายเราตกลงให้ผ่านนั้นไม่ มีการใช้อำนาจต่าง ๆ โดยพลการ เช่น รังแกเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ โดยควบคุมตัวผู้บังคับการตำรวจ ข้าหลวงประจำจังหวัดที่นครศรีธรรมราช และชักดาบจะฟัน รังแกและดูถูกข้าราชการชั้นผู้น้อยและประชาชนตลอดทั้งหญิงและชาย และยึดสถานที่ต่าง ๆ

ตามผลการ เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็เป็นที่ปรากฏว่าข้าราชการตลอดถึงประชาชน
ทั่ว ๆ ไปมีความเคียดแค้นและเกลียดชังญี่ปุ่นอย่างยิ่ง โดยเหตุนี้คณะรัฐมนตรี
จึงได้ประชุมปรึกษาหารือกันว่า ถ้าปล่อยให้ญี่ปุ่นกระทำเช่นนี้แล้ว ในไม่ช้าก็จะ
ยึดเอาประเทศไทยเป็นเมืองขึ้นของเขา ทางที่ดีฝ่ายเราควรจะได้ผ่อนผันกับฝ่าย
ญี่ปุ่นอีกชั้นหนึ่ง หรือมิฉะนั้นก็ต้องทำการรบกับญี่ปุ่น ในที่สุดจึงได้ตกลงทำ
สัญญาความร่วมมือรบกับญี่ปุ่น สัญญานี้เป็นแต่เพียงว่าเป็นสัญญาที่ทำขึ้นใน
ระหว่างทหารด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่ก็เป็นที่เข้าใจว่า การร่วมมือรบในทาง
ทหารนี้ เมื่อฝ่ายเราไม่ส่งทหารไปปฏิบัตินอกประเทศแล้ว ก็จะไม่มีผลแต่อย่าง
ใด ซึ่งทั้งนี้ปรากฏตามรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๐ - ๑๑ ธันวาคม
๒๔๘๔ ซึ่งคณะกรรมการได้ให้ข้า ฯ ตรวจสอบถูกต้องแล้ว

ต่อจากนี้ไปอีกสักกี่วันข้า ฯ จำไม่ได้ ข้า ฯ ได้ไปที่วังสวนกุหลาบ ซึ่งเป็น
ที่พักของนายกรัฐมนตรีในเวลานั้น ได้พบนายกรัฐมนตรีกับ**นายวนิช ปานะนนท์**
นายวนิช ฯ ได้พูดว่า ทางฝ่ายญี่ปุ่นมีความรังเกียจ**หลวงประดิษฐมนูธรรม**และ
นายวิลาศ โอสถานนท์ เพราะสองคนนี้อินเอียงไปทางอังกฤษ คณะรัฐมนตรี
จะมีความคิดเห็นร่วมกับญี่ปุ่นด้วยประการใด ๆ ก็ทำไปไม่สะดวก เพราะสอง
คนนี้มีความคิดเห็นไม่ตรงกับญี่ปุ่น เขาจะให้สองคนนี้ออกจากคณะรัฐมนตรี
ณะพะหลวงประดิษฐ์ ฯ นั้น ฝ่ายญี่ปุ่นเสนอว่า ควรแต่งตั้งให้เป็นคณะผู้สำเร็จ
ราชการแผ่นดิน ที่ญี่ปุ่นมีความประสงค์จะให้หลวงประดิษฐ์ ฯ เป็นคณะผู้สำเร็จ
ราชการ ฯ นั้น ข้า ฯ คิดเห็นว่าหลวงประดิษฐ์ ฯ ยังเป็นผู้ที่มีอิทธิพล ข้าราชการ
และประชาชนนับถืออยู่มาก ถ้าให้เป็นผู้สำเร็จราชการ ฯ แล้วจะได้พ้นจากหน้าที่
การเมือง และญี่ปุ่นคงคิดว่า จะไม่ทำให้ประชาชนเห็นว่า ญี่ปุ่นรังเกียจหลวง
ประดิษฐ์ ฯ เมื่อนายวนิช ฯ ได้พูดกับข้า ฯ ดังกล่าวแล้ว นายกรัฐมนตรีก็ได้
พูดกับข้า ฯ เช่นเดียวกัน และขอรับรองให้ข้า ฯ เชิญหลวงประดิษฐ์ ฯ **นายวิลาศ**
โอสถานนท์ และ**นายทวี บุญยเกตุ** มาปรับความเข้าใจแล้วดำเนินการต่อไป
ข้า ฯ จึงได้เชิญบุคคลทั้งสามมาที่วังสวนกุหลาบ ได้ชี้แจงเหตุการณ์และความ
ประสงค์ให้ฟัง หลวงประดิษฐ์ ฯ ตอบว่าจะต้องไปปรึกษากับพวกพ้องดูก่อน

ส่วนนายวิลาศ ฯ นั้นว่าไม่ขัดข้องอะไร ครั้นเย็นในวันนั้นหลวงประดิษฐ์ ฯ ได้ไปหาข้า ฯ ที่วังปารุสกวันซึ่งเป็นที่พักของข้า ฯ ได้ชี้แจงกับข้า ฯ ว่า ได้หารือกับพวกพ้องแล้ว แต่ยังรู้สึกตะขิดตะขวงใจในการที่จะร่วมคณะผู้สำเร็จราชการนั้น เป็นการไม่เหมาะสมหรือไม่ดีงาม ข้า ฯ ได้พยายามชี้แจงแสดงเหตุผลด้วยประการต่าง ๆ ว่า มีความจำเป็นเพื่อเหตุการณ์อันไกล ในที่สุดหลวงประดิษฐ์ ฯ ก็ยอม แล้วนายทวี บุญยเกตุก็ได้ทำเรื่องราวดำเนินการให้หลวงประดิษฐ์ ฯ และนายวิลาศ ฯ ออกจากรัฐมนตรี และให้หลวงประดิษฐ์ ฯ ร่วมอยู่ในคณะผู้สำเร็จ ฯ ต่อไป

เมื่อสองคนนี้ออกจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ก็ได้มีการแต่งตั้งให้นายวณิช ปานะนนท์เป็นรัฐมนตรี เรื่องตั้งนายวณิช ฯ นี้ นายทวี บุญยเกตุได้ทำเรื่องให้ข้า ฯ ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้ง เช่นเดียวกับที่ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการให้หลวงประดิษฐ์ ฯ กับนายวิลาศ ฯ ออก แต่ข้า ฯ ลงชื่อเฉพาะในเรื่องหลวงประดิษฐ์ ฯ กับนายวิลาศ ฯ ลาออก ส่วนที่แต่งตั้งนายวณิช ฯ เป็นรัฐมนตรีนั้น ข้า ฯ ไม่ลงชื่อรับสนอง ทั้งนี้เพราะว่าตามความรู้สึกของข้า ฯ นายวณิช ฯ ยังไม่ถึงขนาดที่จะเป็นรัฐมนตรี และนอกจากนี้แล้ว ถ้านายวณิช ฯ มาร่วมในคณะรัฐมนตรี การปรึกษาหารือกิจการในอันเกี่ยวกับญี่ปุ่นก็จะตกอยู่ในฐานะลำบาก เพราะเรื่องใดถ้าไม่ต้องการให้ญี่ปุ่นทราบ นายวณิช ฯ ก็คงจะนำไปขยาย ยิ่งกว่านั้น ถ้าให้นายวณิช ฯ เป็นรัฐมนตรีแล้ว ทางฝ่ายอังกฤษ - อเมริกา และฮอลันดา - จีน ก็จะเล็งเห็นว่า คณะรัฐมนตรีชุดนั้นจะฝักใฝ่ในญี่ปุ่นยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะเหตุว่านายวณิช ฯ เป็นที่ทราบกันโดยทั่ว ๆ ไปว่าเป็นที่ฝักใฝ่กับญี่ปุ่นมานานแล้ว เมื่อข้า ฯ ไม่ลงนามรับสนองแต่งตั้งนายวณิช ฯ นี้ จึงได้พูดกับนายทวี บุญยเกตุว่า การแต่งตั้งรัฐมนตรีขอให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงชื่อเอง แล้วในที่สุดนายกรัฐมนตรีก็ลงชื่อเป็นผู้รับสนองในการแต่งตั้งนายวณิช ฯ เป็นรัฐมนตรี เมื่อหลวงประดิษฐ์ ฯ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแล้ว ก็ได้แต่งตั้งให้พระบริรักษ์ยุกทกกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจไปรักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอีกตำแหน่งหนึ่ง

เมื่อพะยานให้การมาเพียงนี้แล้ว พะยานแจ้งว่าติดธุระราชการอื่น ขอให้การในวันรุ่งขึ้นต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๘

ข้าฯ พล.ต.อ.อดุล ฯ ขอให้การต่อไปว่า ก่อนที่จะแต่งตั้ง**พระบริรักษ์** ฯ ให้เป็นรัฐมนตรีผู้รักษาราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น ข้าฯ ได้เสนอต่อนายกรัฐมนตรีเป็นส่วนตัวว่า ควรจะตั้งให้นาย**ดิเรก ชัยนาม**เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแทน**หลวงประดิษฐ** ฯ เพราะในภาวะต่อไปเชื่อว่าทางญี่ปุ่นคงจะบีบบังคับในเรื่องการเงิน ถ้าให้นาย**ดิเรก** ฯ เป็นแล้วเราก็พอจะรู้เรื่องและสิ่งเสียอะไรกันได้นายกรัฐมนตรีตอบข้าฯ ว่า ทางญี่ปุ่นคงไม่ยอมเพราะเขาต้องการให้**พระบริรักษ์** ฯ เป็นรัฐมนตรีคลัง และในขณะเดียวกันนี้ทางญี่ปุ่นได้ยกฐานะของอัครราชทูตของไทยและญี่ปุ่นขึ้นเป็นเอกอัครราชทูตซึ่งในขณะนั้น**พระยาศรีเสนา**เป็นอัครราชทูตอยู่ในญี่ปุ่น ข้าฯ จึงมาคิดเห็นว่าเป็นโอกาสอันเหมาะ ถ้าจะให้**นายดิเรก ชัยนาม**เป็นเอกอัครราชทูตแทน**พระยาศรีเสนา** เพื่อจะได้รับข่าวคราวต่าง ๆ อันแท้จริงถึงสภาพความเป็นไปภายในประเทศญี่ปุ่น และติดต่อกับทูตประเทศต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศญี่ปุ่นด้วยว่า จะมีความคิดเห็นในทางการเมืองประการใด แล้วจะได้ลำดับรับฟังถึงอุปนิสัยใจคอของคนไทยที่เอนเอียงข้างญี่ปุ่นได้แน่ชัดยิ่งขึ้นกว่าที่จะแต่งตั้งให้คนอื่นเป็น ข้าฯ จึงนำเรื่องนี้ไปหารือต่อนายกรัฐมนตรี ก็เห็นชอบด้วย แต่ก่อนที่จะไปหารือต่อนายกรัฐมนตรีนั้น ข้าฯ ได้หารือต่อ**หลวงประดิษฐ** ฯ ซึ่งได้เห็นชอบด้วยแล้ว นายกรัฐมนตรีจึงได้ทาบถามเป็นทางการไปที่ญี่ปุ่น เขาก็ไม่ขัดข้องประการใด ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นจะไม่ใคร่พอใจ**นายดิเรก ชัยนาม**มาก่อน

แล้ว ว่าเป็นผู้ที่มีจิตใจเอนเอียงเข้าทางฝ่ายอังกฤษ - อเมริกา แต่ฝ่ายญี่ปุ่นก็ยังคิดเห็นว่า นายดิเรก ชัยนามก็พอที่จะเกลี้ยกล่อมให้กลับใจเห็นชอบไปทางฝ่ายญี่ปุ่นได้ เมื่อได้เป็นที่ตกลงกันดังนี้แล้ว ข้าฯ จึงได้ทบทวนนายดิเรก ฯ นายดิเรก ฯ ไม่ยินยอมที่จะไป โดยอ้างเหตุผลว่าจะถูกชนชาติอังกฤษ - อเมริการวมตลอดทั้งคนไทยประณามว่าเข้ากับญี่ปุ่น จะทำให้เสื่อมเสียเกียรติยศถึงวงศ์ตระกูล ข้าฯ จึงชี้แจงว่า มันถึงคราวจำเป็นแล้ว ซึ่งเราจะต้องแบ่งหน้าที่กันกระทำเพื่ออนาคตของชาติ แม้แต่หลวงประดิษฐ ฯ ก็ต้องไปเป็นผู้สำเร็จ ฯ ต้องไปทำหน้าที่อย่างหนึ่ง ถ้าหากนายดิเรก ฯ ไปอยู่ที่ญี่ปุ่นแล้วก็จะได้มีโอกาสดับรับฟังข่าวต่าง ๆ และความเป็นไปดังที่ให้การแล้วข้างต้น ส่วนข้าฯ อยู่ในคณะรัฐมนตรีเพื่อจะได้ดูความเคลื่อนไหวในวงการของรัฐบาล หากถึงโอกาสเราก็จะได้ร่วมมือกันช่วยชาติต่อไป นายดิเรก ฯ จึงเป็นอันตกลงจะไป แต่ขอรับรองว่า ถ้าจะไปให้ไปแล้วก็อย่าให้เกิน ๒ ปี ข้าฯ รับรองว่าจะพยายามช่วยเหลือโดยทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ข้าฯ ยังได้ทราบข่าวเป็นวิวัฒนาการในขณะนั้นว่า ทางหลวงประดิษฐ์ ฯ ก็อยากให้นายดิเรก ฯ ไป และได้ส่งเสียกันไว้ว่า ถ้ามีโอกาสก็ให้หนีไปเข้ากับฝ่ายอังกฤษ - อเมริกาเลย เมื่อเป็นอันตกลงกันเช่นนี้แล้ว จึงได้แต่งตั้งนายดิเรก ชัยนามไปเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว การติดต่อได้ตกลงกับนายดิเรก ฯ ให้ใช้โค้ดลับ ซึ่งได้มอบหมายซึ่งกันและกันไว้เป็นการเฉพาะตัว เมื่อนายดิเรก ฯ ไปประจำที่ญี่ปุ่นแล้ว ได้ทำรายงานความเคลื่อนไหวของญี่ปุ่น ตลอดถึงความคิดความอ่านของทูตต่าง ๆ ที่ประจำอยู่ในญี่ปุ่น และเหตุการณ์อื่น ๆ ให้ข้าฯ กับหลวงประดิษฐ์ ฯ ทราบอยู่เสมอ

ในการทำสัญญาความร่วมมือรุกรบกับญี่ปุ่นนั้น ได้มีพิธีสาบานกันที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทั้งนี้โดยหลวงวิจิตรวาทการได้ให้ความเห็นว่า เพื่อจะให้เป็นการศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น แต่ในพิธีนี้ข้าฯ มิได้ไปร่วมด้วย

ในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ซึ่งเป็นวันที่ประเทศไทยประกาศสงครามกับอังกฤษ - อเมริกานั้น ข้าฯ จำได้ว่าตรงกับวันอาทิตย์ ข้าฯ ได้พักอยู่ ณ ที่พักวังปารุสกวัน ได้มีการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีโดยด่วนเมื่อเวลาเที่ยงวัน

ข้าฯ ก็ได้ไปประชุม เมื่อถึงที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ปรากฏว่าประชุมกันเรื่องจะประกาศสงครามกับอังกฤษ - อเมริกาโดยกระทันหัน ในการที่จะประกาศสงครามกับอังกฤษ - อเมริกา ข้าฯ เห็นว่าหลวงวิจิตรวาทการกับนายวณิช ปานะนนท์ได้เป็นตัวตั้งตัวตีแถลงให้ที่ประชุมทราบ คล้าย ๆ กับว่าสองคนนี้ได้ทำการติดต่อหรือรู้เรื่องที่จะประกาศสงครามอยู่ก่อนแล้ว ส่วนรัฐมนตรีนอกจากนั้นรวมทั้งข้าฯ ด้วย ก็ยังไม่รู้ต้นสายปลายเหตุว่า เหตุใดจึงจะต้องประกาศสงครามกับเขาโดยกระทันหันเช่นนั้น ครั้นเมื่อได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ - อเมริกาแล้ว ข้าฯ ได้พยายามสืบสวนถึงมูลเหตุก็ได้ความว่า ก่อนที่จะประกาศสงครามวันหนึ่งหรือสองวัน ปรากฏว่าหลวงวิจิตรวาทการกับนายวณิช ปานะนนท์ได้ติดต่อกับญี่ปุ่นที่ขึ้นผิดปรกติกว่าเดิม และได้มาติดต่อกับนายกรัฐมนตรีบ่อยขึ้น และได้ความต่อไปว่า สองคนนี้เป็นผู้ไปหาบาทหลวงฝ่ายญี่ปุ่น เพื่อจะขอประกาศสงครามกับอังกฤษ - อเมริกา พลเรือินฝ่ายญี่ปุ่นไม่ขัดข้อง แต่ทางทหารญี่ปุ่นไม่เห็นสมควรให้ประกาศ ข้าฯ ได้อ่านประชุมคณะรัฐมนตรีพิเศษครั้งที่ ๔/๒๔๘๕ วันอาทิตย์ที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕^{๖๕} แล้ว ขอรับรองว่าเป็นการถูกต้อง

ในการที่มีผู้วิ่งเต้นเห็นดีเห็นชอบที่จะประกาศสงครามนี้ ก็เพราะเหตุว่าในขณะนั้นญี่ปุ่นทำสงครามกำลังได้เปรียบ ทางด้านยุโรปเยอรมันก็ทำการรุกเข้าไปเกือบจะถึงสตาลินกราดแล้ว ก็จะพุ่งมาทางคอเคซัส มาบรรจบทางอินเดีย และในขณะเดียวกันนั้น ทางญี่ปุ่นก็กำลังตีพม่าเกือบจะได้แรงอยู่แล้ว ท้ายทั้งสองฝ่ายก็จะได้บรรจบกัน ข้าฯ ขอให้เป็นที่สังเกตไว้ว่า ในการประชุมคณะรัฐมนตรีคราวนี้ มีรัฐมนตรีประชุมกันหลายคน แต่มีรัฐมนตรีน้อยคนี่ที่ออกความเห็น ผู้ที่ออกความเห็นก็เป็นผู้ที่วิ่งเต้นหรือติดต่อดังที่ให้การมาแล้ว การประชุมได้กระทำกันอย่างรวบรัด ฉะนั้นรัฐมนตรีส่วนมากจึงไม่ได้ออกความคิดเห็นแต่อย่างใด คำประกาศสงครามนี้ข้าฯ ทราบว่า ในเวลานั้นคณะผู้

๖๕ รายงานการประชุมฉบับนี้ ไม่ได้นำมาตีพิมพ์ในเล่มนี้ เนื่องจากไม่สามารถหาต้นฉบับได้

สำเร็จราชการแทนพระองค์มี ๓ คนด้วยกัน แต่ได้ลงชื่อเพียง ๒ คนเท่านั้น ส่วนหลวงประดิษฐมนูธรรมมิได้ลงนามในต้นฉบับคำประกาศสงคราม เพราะในวันนั้นหลวงประดิษฐมนูธรรมได้ไปจังหวัดอยุธยา หาได้อยู่ในกรุงเทพ ฯ ไม่ เมื่อได้ประกาศสงครามแล้ว ในฐานะที่ข้า ฯ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ได้สดับตรับฟังความรู้สึกของประชาชนคนไทย รวมทั้งชาวต่างประเทศซึ่งได้พำนักอยู่ในประเทศไทย ปรากฏว่ารู้สึกเศร้าสลดใจ แต่ไม่มีใครกล้าออกความคิดเห็นประการใดโดยชัดแจ้งออกมา ต่อจากนั้นไปในราวปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ข้า ฯ ได้ทำการติดต่อกับชาวต่างประเทศ มีอังกฤษ - อเมริกา ซึ่งพำนักอยู่ในประเทศไทย และคนไทยซึ่งอยู่ในต่างประเทศ เพื่อทราบว่าการที่ประเทศไทยยินยอมให้ญี่ปุ่นผ่านกิตติ ทำสัญญาความร่วมมือรุกรับกับญี่ปุ่นกิตติ และได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ - อเมริกา กิตติ ว่าจะมีความรู้สึกความเห็นประการใดบ้าง ก็คงได้ความว่า ที่ประเทศไทยยินยอมให้ญี่ปุ่นผ่านหรือทำสัญญาร่วมมือรุกรับกับญี่ปุ่น เขาเห็นว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้องทำเพื่อผ่อนผันไปตามเหตุการณ์ เขาไม่ได้ติเตียนหรือเอาใจใส่แต่อย่างใด ส่วนที่ไปประกาศสงครามกับเขาเข้านั้น ชาวต่างประเทศโดยเฉพาะจะพม่า อังกฤษไม่พอใจอย่างยิ่ง เพราะเขาหาว่าไทยเป็นประเทศเล็กนิดเดียวไปประกาศสงครามกับเขาเข้า

เมื่อพะยานได้ให้การมาถึงเพียงนี้แล้ว พะยานแจ้งว่าติดราชการ ขอให้ไปให้การในวันต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์ไอรส	จด

วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๘๘

ข้า ฯ พล.ต.อ.อดุล ฯ ขอให้การเพิ่มเติมต่อไปว่า โดยเหตุที่ได้ประกาศ

สงครามกับอังกฤษ - อเมริกาไปแล้ว แต่มีข้าราชการและประชาชนคนไทยรู้สึก
ว่าท้อถอยเหวลงไป ดังที่ข้าฯ ได้ให้การมาแล้วนั้น ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าประชาชน
คนไทยมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำเช่นนั้น แต่ความรู้สึกอันแท้จริงประชาชน
คนไทยมีความเกลียดชังชาวญี่ปุ่น ใครที่จะคิดต่อต้านญี่ปุ่นหรือกำจัดชาวญี่ปุ่น
ให้ออกจากดินแดนไทย เนื่องด้วยเหตุนี้ ภายหลังที่ประกาศสงครามกับอังกฤษ
- อเมริกาแล้ว ได้มีบุคคลหลายจำพวก รวมทั้งไทย - จีน - แวก ได้รวมกันเป็น
หมู่คณะในอันจะร่วมกันกำจัดญี่ปุ่น แต่ในขณะนั้น โดยฐานะที่ข้าฯ เป็นอธิบดี
กรมตำรวจก็จำเป็นที่จะต้องสอดส่องว่า การกระทำของบุคคลที่อยู่ในขณะนั้นมี
เจตนาเพียงใด มุ่งหมายอย่างไร ถ้าหากการกระทำนั้นเป็นที่แจ่มแจ้งขึ้นมาจาก
ทราบถึงฝ่ายญี่ปุ่น ข้าฯ ก็ต้องจำเป็นจับกุมตามหน้าที่ ถ้ามีละนั้นแล้วก็จะถูก
ญี่ปุ่นทำการจับกุมเสียก่อน แล้วจะเอาไปทำการทรมานด้วยประการต่าง ๆ ซึ่ง
มีตัวอย่างในเรื่องเหล่านี้มากมาย แต่แม้กระนั้นก็ดี หากว่าเป็นสิ่งที่ข้าฯ
พอจะเบี่ยงบ่ายได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาลแล้ว ข้าฯ ก็พยายามที่จะเลือกใส่
ให้บุคคลนั้นไปเสียให้พ้นหูพ้นตาของทางญี่ปุ่น เพื่อไม่ให้เร่งรัดต่อข้าฯ เพื่อส่ง
ตัวฟ้องร้องต่อศาล หรือถูกส่งตัวให้แก่ฝ่ายเขาเพื่อทำการทรมานกรรมต่าง ๆ แล้ว
ในที่สุดเจตนาอันแท้จริงของบุคคลพวกนี้ก็มิอยู่ว่า เพื่อทำการต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่ง
ข้าฯ จะได้ให้การโดยละเอียดต่อไป ทั้งนี้ก็โดยเหตุว่าในการที่จะทำการต่อต้าน
ญี่ปุ่นนั้น ในวงการตำรวจที่ข้าฯ เป็นอธิบดีก็มีแผนการอยู่แล้ว และได้เริ่มดำเนิ
การอยู่ในขณะนั้นแล้วด้วย

ดังที่ข้าฯ ได้ให้การแต่ตอนต้นว่า **จอมพล ป. ฯ** เป็นคนที่อิจฉาและระแวง
ว่าคนอื่นจะดีกว่านั้น มีเหตุผลหลายประการ ดังที่ข้าฯ จะได้ให้การต่อไป
กล่าวคือ เมื่อจอมพล ป. ฯ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีในเบื้องต้นนั้น
ตามทางสังเกตและการสืบสวนของข้าฯ สังเกตได้ว่า ในคณะผู้ก่อการและคณะ
รัฐมนตรี ข้าราชการและประชาชนทั่วไป รู้สึกเลื่อมใสในนโยบายและการบริหาร
ราชการ แต่ครั้นเมื่อมีกรณีพิพาทต่ออินโดจีนแล้ว หลวงพิบูลสงครามได้รับ
ยศให้เป็นจอมพล ต่อแต่นั้นมาอีกประมาณสัก ๖ เดือน ตามความสังเกตและ

ความรู้สึกของข้าฯ สังเกตว่า จอมพล ป.ฯ ได้ทรงในความคิดความเห็นความรู้สึกของตัวเป็นที่ตั้ง ความคิดความเห็นของรัฐมนตรีที่ได้ให้ความคิดความเห็นด้วยบริสุทธิ์ใจก็ดี การตักเตือนของบรรดาเพื่อนฝูงที่เห็นว่าการกระทำนั้นไม่ชอบกิติ จอมพล ป.ฯ มักจะไม่ใคร่เอาใจใส่ ถือแต่อารมณ์ของตัวเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้ก็ด้วย จอมพล ป.ฯ คิดทรงว่า ตัวนั้นเป็นผู้มีความรู้ความคิดดียิ่งกว่าผู้อื่น และนอกจากนี้แล้ว อาจเป็นได้ด้วยเส้นประสาทของจอมพล ป.ฯ อาจพิการด้วยเหตุบางประการ เช่น จากการถูกยิง ถูกวางยาพิษหลายครั้ง จึงเกิดความระแวงสงสัย ไม่เชื่อถือในบุคคลอื่น ๆ แม้แต่คนที่เคยอยู่ใกล้ชิดและไว้วางใจกันมา นอกจากเหตุนี้แล้ว ตามความสับสนและความสังเกตของข้าฯ ก็ยังปรากฏต่อไปว่า จอมพล ป.ฯ มักชอบคนประจบสอพลอ แต่ผู้ที่ไม่ประจบสอพลอนั้น มักเป็นผู้ที่โง่กว่าและมีชื่อเสียงไม่ดี ไม่เป็นที่เคารพของผู้อื่น บุคคลเหล่านี้ถือเอา จอมพล ป.ฯ เป็นที่พึ่ง เพราะถ้าปราศจากจอมพล ป.ฯ แล้ว ตัวก็จะต้องพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ไป แต่ถ้าบุคคลใดซึ่งเป็นคนหลักแหลมรู้เท่า ถึงการณ์ของจอมพล ป.ฯ แล้ว จอมพล ป.ฯ ก็มักไม่ไว้วางใจ แม้ผู้นั้นจะมีความสามารถเป็นที่นิยมชมชอบของผู้อื่น ก็ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในสายตาและความสังเกตของจอมพล ป.ฯ แล้ว ก็พยายามที่จะกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้นั้นขาดความนิยมเลื่อมใสลงไป ผู้ที่ประจบสอพลอและเป็นผู้ที่จอมพล ป.ฯ ไว้นิยมนั้น เเท่าที่ข้าฯ ได้สังเกตพบเห็นมี **พล.ท.พระวิชัยยุทธเดชาดนี พล.ท. พระประจันตังนิก หลวงวิจิตรวาทการ หลวงสารานุประพันธ์ หลวงยุทธศาสตร์ โกลส เป็นต้น**

นอกจากดังกล่าวแล้ว ความมักใหญ่ใฝ่สูงของจอมพล ป.ฯ ยังมีอีกหลายประการ เช่น เมื่อคราวที่จะพระราชทานยศจากพลตรีเป็นจอมพลนั้น ถ้าดูแต่เพียงเผิน ๆ แล้ว จอมพล ป.ฯ ดูไม่ยุติในการที่จะรับยศถึงเพียงนี้ แต่ถ้าได้พิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปแล้ว จอมพล ป.ฯ ก็มีความพอใจที่จะได้รับยศจอมพลนี้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ทางกระทรวงกลาโหมคงมิได้ขอยศให้จอมพล ป.ฯ เป็นจอมพล **พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา**ซึ่งในขณะนั้นทรงตำแหน่งเป็นประธาน

คณะผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ได้มีรับสั่งให้ข้าฯ ไปเฝ้าแล้วรับสั่งถามข้าฯ ว่า ถ้าจะให้ยศพลตรีหลวงพิบูลฯ เป็นจอมพลจะขัดข้องหรือไม่ ข้าฯ ได้ทูลชี้แจงว่า เรื่องนี้แล้วแต่จะทรงเห็นควร ทั้งนี้ก็เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า ทางราชการมิได้ขอยศให้ถึงจอมพล แต่คงจะมีอะไรกระตุ้นเตือนทางผู้สำเร็จราชการให้จำเป็นต้องพระราชทานยศให้ถึงจอมพล

นอกจากนี้แล้ว จอมพล ป.ฯ อยากจะยกย่องตัวว่าสูงหรือเด่นกว่าผู้อื่น เช่น เมื่อคราวทางรัฐบาลอังกฤษจะให้ตราจอมพล ป.ฯ เท่ากับ**หลวงประดิษฐมนูธรรม** แต่จอมพล ป.ฯ อยากจะได้ให้สูงกว่า จึงได้ให้นาย**ดิเรก ชัยนาม** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปพูดกับ**เซอร์โยไซโครอสบี** อัครราชทูตอังกฤษว่า ให้รัฐบาลอังกฤษให้ตราให้สูงกว่าหลวงประดิษฐมนูธรรมสักชั้นหนึ่ง แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ นี่ประการหนึ่ง ในการที่แต่งตั้งภรรยาให้มียศเป็นพันโททหารบกก็ดี และเป็นองครักษ์ด้วยก็ดี ตั้ง รร. นายร้อยหญิง และ รร. นายสิบหญิงก็ดี ทั้งนี้ก็โดยมีเจตนาว่าจะให้ภรรยามีเกียรติยศสูงกว่าผู้อื่น ท่านองเดียว กับตอนที่อยากจะเป็น ในครั้งแรกที่จะขอยศให้ภรรยาเป็นพันโทนั้น ความจริงได้ขอเป็นเพียงพันตรีเท่านั้น ในเบื้องต้นของการขอยศให้ภรรยานี้ ได้มี **พล.ต. เรือง วีระยุทธ** กับ **พล.ต.ต.ชลอ ศรีศรากร** ไปหาข้าฯ ปรารภว่า ในการที่จะให้ยศแก่ภรรยาจอมพล ป.ฯ นั้น เป็นเรื่องไม่สมควร ขอให้ข้าฯ ช่วยระงับ ข้าฯ ก็บอกว่าจะระงับได้อย่างไร เพราะมีเวลาอีกเล็กน้อยก็จะประกาศแล้ว ทั้งไม่ใช่หน้าที่ของตำรวจ เป็นหน้าที่ของวงราชการ จะเป็นการขัดใจกันเสีย แต่เมื่อเรื่องนี้ถึงทางกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงหรือรองปลัดกระทรวงได้ทำเรื่องเป็นขอยศพันโทให้ และยังได้ให้เป็นองครักษ์อีกด้วย นิสสัยจอมพล ป.ฯ เป็นผู้แสดงว่า แม้นตนจะได้สิ้นชีวิตไปแล้วก็หวังจะให้เป็นที่ประวัติศาสตร์ว่า ในสมัยที่ตนได้มีชีวิตอยู่นั้นได้ทำอะไรไว้บ้าง โดยเหตุนี้จึงได้จัดสร้างจังหวัดลพบุรี ขึ้นใหม่ จัดสร้างจังหวัดเพชรบูรณ์ให้เป็นเมืองหลวง เปลี่ยนอักษรภาษาไทย แต่การสร้างจังหวัดเพชรบูรณ์ให้เป็นเมืองหลวงนั้น นอกจากจะได้เป็นประวัติศาสตร์สำหรับตัวแล้ว ก็มีเจตนาว่า ถ้าถึงคราวจำเป็นที่จะต้องต้านทานญี่ปุ่นแล้ว

ก็จะใช้จังหวัดนี้เป็นที่ทำการต้านทาน หรือเป็นที่ตั้งรัฐบาลต่อไป

เมื่อต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕ พลเอกเจ้าพระยาพิชัยนาทโยธิน คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ฯ ได้ให้ข้า ฯ ไปเป็นพยานในเรื่องที่ท่านทำ พิณกรรมเรื่องมรดกของท่าน เมื่อทำเสร็จแล้ว ท่านเจ้าพระยาพิชัยนาทโยธิน ฯ ได้ปรารภกับข้า ฯ สองต่อสองว่า รู้สึกเป็นห่วงแผ่นดินและราชบัลลังก์ ขอให้ข้า ฯ ช่วยระมัดระวัง แล้วท่านกล่าวเสริมต่อไปว่า หลวงพิบูลสงครามยังไม่ควรจะได้ รับยศถึงชั้นจอมพล ควรจะเป็นแต่เพียงพลเอกเป็นอย่างสูง เมื่อสงครามคราว นี้เสร็จแล้ว จะให้จอมพลก็เป็นการสมควร การที่เจ้าพระยาพิชัยนาทโยธิน ฯ พูดกับ ข้า ฯ ในเรื่องนี้ ข้า ฯ คิดว่าท่านคงจะได้คิดถึงความมักใหญ่ใฝ่สูงของจอมพล ป. ฯ ในเรื่องนี้ข้า ฯ ไม่เคยพูดหรือเล่าให้ใครฟัง จนกระทั่งถึงเมื่อนายควง ฯ เป็นนายก ร.ม.ต. และจะตั้งคณะ ร.ม.ต. นั้น หลวงสินาดโยธารักษ์ได้ไปหา ข้า ฯ และได้กล่าวขึ้นว่า ในการแต่งตั้งคณะรัฐบาลนี้ นายควง ฯ จะเอาเป็น รัฐมนตรีด้วย โดยเหตุที่ข้า ฯ เป็นผู้ซื้อสัตย์และรอบรู้ในทางการเมือง จนถึง กับเจ้าพระยาพิชัยนาทโยธินก็ยังได้พูดฝากฝังแผ่นดินและราชบัลลังก์ไว้แล้ว จึงขอหารือว่าจะควรรับได้หรือไม่ ข้า ฯ จึงเอะใจขึ้นว่า ในเรื่องที่เจ้าพระยา พิชัยนาทโยธิน ฯ พูดกับข้า ฯ นี้ ข้า ฯ ไม่ได้พูดกับใครเลย ข้า ฯ จึงถามหลวง สินาด ฯ ว่ารู้มาจากใคร หลวงสินาด ฯ ก็ได้แต่ยืนยันว่ารู้มาแน่ แต่ก็ไม่ได้บอก ว่ารู้จากใคร นอกจากนี้ที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี ตามเก่าอี๊ ตามตู่ก็ทำตราไก่อ ซึ่งในปีเกิดของจอมพล ป. ฯ ขึ้นติดไว้ทั่วทุกหนทุกแห่ง และตามโรงภาพยนตร์ ก็ทำรูปติดและฉายในจอภาพยนตร์ และมีการบรรเลงเพลงเคารพท่านองเดียว กับพระเจ้าอยู่หัว ในวันเกิดก็จะให้ประชาชนชักธงตราไก่อ

เมื่อพยานให้การมาเพียงนี้ พยานแจ้งว่าติดราชการ จะให้การต่อในวันต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๘

ข้าฯ พล.ต.อ.อดุลฯ ขอให้การเพิ่มเติมต่อไปว่า ในวันก่อนที่ข้าฯ ได้ให้การในเรื่องความมักใหญ่ใฝ่สูงของจอมพล ป.ฯ และของครอบครัวดังกล่าวมาแล้วนั้น ยังได้ทำการโฆษณาภัยก่อกวนเกียรติยศชื่อเสียงของตัวเอง หรือของครอบครัวในทางหนังสือพิมพ์และทางวิทยุกระจายเสียง ซึ่งในขณะนั้น พล.อ. หลวงสารานุประพันธ์เป็นหัวหน้ากองหนังสือพิมพ์ เป็นผู้สนิทชิดชอบกับจอมพล ป.ฯ เป็นผู้ที่มีมักไปมาหาสู่กันเป็นประจำ หนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับได้เขียนบทความยกย่องบุญคุณของจอมพล ป.ฯ และครอบครัวว่าเป็นผู้ที่เฉลียวฉลาด มีความคิดความอ่านเด่นกว่าผู้อื่น เป็นท่านองว่า ผู้นำของชาติก็คือจอมพล ป.พิบูลสงคราม ฉะนั้นในหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับมักจะมีตัวหนังสือใหญ่ ๆ ปรากฏว่าจอมพล ป.ฯ เป็นผู้นำชาติไทย หรือ เชื้อพิบูลสงครามชาติพันธุ์ยัย หนังสือพิมพ์ที่น่าบทความยกย่องเกียรติคุณบางฉบับเป็นด้วยความจำใจ ทั้งนี้ เพราะในขณะนั้น ถ้าไม่กระทำดังกล่าวนี้อาจจะได้รับอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ ถ้าไม่ปฏิบัติตามแล้ว จะไม่ได้รับความสะดวกในการที่จะได้รับกระต๊อมาพิมพ์หนังสือ หรือให้ประโยชน์การตอบแทน คือหนังสือพิมพ์จะบับใด ถ้ากล่าวยกย่องเกียรติคุณความดีเป็นที่ถูกอกถูกใจแล้ว ก็ได้รับรางวัลเป็นเงินเป็นทอง ถ้าหนังสือพิมพ์จะบับใดลงบทความยกย่องบุญคุณของผู้อื่นก็ไม่พอใจ โดยเฉพาะถ้าหนังสือพิมพ์จะบับใดยกย่องนายปรีดี พนมยงค์แล้ว ก็ยิ่งไม่พอใจกว่าผู้อื่น นอกจากนี้แล้วในทางวิทยุกระจายเสียงก็ได้ทำการติดต่อกับพระราชธรรมนิเทศให้กระจายเสียงตามหัวข้อแนวคิดของตน แล้วในที่สุดก็กล่าวเกียรติคุณความดีของตนเพื่อให้ประชาชนเลื่อมใสอยู่เป็นนิจ การกระทำของบุคคลใด หากเป็นการกระทบบกระเทือนใจ โดยเฉพาะแก่ตัวจอมพล ป.ฯ แม้จะได้กระทบบกระเทือนใจทางภรรยา ก็เอาอำนาจในหน้าที่ราชการสั่งการไป เช่น คุณหญิงพงา ดุลยธรรมธาดาได้แต่งหนังสือขึ้นเล่มหนึ่ง ชื่ออะไรข้าฯ จำไม่ได้แล้ว มีข้อความตอนหนึ่งว่า การที่ภรรยาเอาสามีไว้ไม่อยู่นั้น จะถือว่าเป็นความ

บกพร่องของสามี่แต่ฝ่ายเดียวนั้นไม่ได้ ข้อความตอนนี้เป็นการกระทบกระเทือนใจท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ว่าไม่สามารถจะปฏิบัติตนให้เข้มแข็ง จนให้จอมพล ป. ฯ มีภรรยาน้อยได้ คือ**นางรุจี อุทัยกร** แล้วในที่สุดทางกองบัญชาการทหารสูงสุดออกคำสั่งให้เจ้าพนักงานการพิมพ์เก็บหนังสือฉบับนั้นไม่ให้จำหน่ายต่อไป นี่ก็เป็นการแสดงอยู่ในตัวให้เห็นว่า จอมพล ป. ฯ ยินยอมให้ภรรยามาก้าวทำงานในบริหาร ต่อแต่นั้นมา ในสมัยที่**นายควง อภัยวงศ์**ได้เป็นนายกรัฐมนตรี คุณหญิงพาง ฯ ได้ร้องเรียนเรื่องนี้ขึ้นมายังข้า ฯ แล้วในที่สุดเห็นว่า หนังสือนี้ไม่เป็นการผิดกฎหมายแต่อย่างใด จึงได้คืนให้ไป ที่ว่าหนังสือพิมพ์บางฉบับได้กระทำด้วยความจำใจ แต่ก็มีหนังสือพิมพ์บางฉบับได้กระทำโดยสมัครใจก็มี ด้วยเห็นดีเห็นชอบตาม ซึ่งในขณะนี้ ข้า ฯ เห็นว่ายังไม่ควรที่จะเปิดเผย

จอมพล ป.พิบูลสงครามมีความประสงค์ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นประจำอยู่เสมอ ทั้งนี้มีเหตุผลและหลักฐานอยู่หลายประการ ดังที่ข้า ฯ จะให้การต่อไปนี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ จอมพล ป. ฯ ได้ทำหนังสือถึงผู้สำเร็จราชการขอลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้รับใบลาแล้ว ได้เรียกข้า ฯ ไปหา ถามว่าจะให้ทำอะไร ข้า ฯ ตอบว่าก็ควรปฏิบัติไปตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ ในขณะนั้นมีคนอยู่ที่นั่นหลายคน เท่าที่จำได้มี**พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ นายปรีดี ฯ ขุนนรินทรชัย นายทวี บุญยเกษตร** ใบลาฉบับนั้น ข้า ฯ ได้เห็นและได้อ่านโดยตลอด มีข้อความขอลาออก และให้**หลวงพรหมโยธี**เป็นนายกรัฐมนตรีแทน ในเรื่องนี้ ทางคณะผู้สำเร็จ ฯ ได้เรียก**พระยามานวราชเสวี** ประธานสภาไปพบ เพื่อให้ดำเนินการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีตามวิถีทางรัฐธรรมนูญต่อไป และในวันเดียวกันนี้ ข้า ฯ ได้ไปพบจอมพล ป. ฯ เพื่อสอบถามเรื่องที่ขอลาออก จอมพล ป. ฯ ก็ยืนยันว่าจะลาออกจริง ๆ โดยอ้างว่า สาเหตุจากเรื่องกลุ่มใจทางครอบครัว แล้วในคืนนั้นก็ได้มีประกาศทางวิทยุกระจายเสียงว่า จอมพล ป. ฯ ลาออกจากนายกรัฐมนตรีแล้ว ในตอนที่ประกาศวิทยุกระจายเสียงเรื่องนี้ **พล.ต.ประยูร ภมรมนตรี**ได้โทรศัพท์

ไปหาข้า ฯ ที่วังปารุสกวัน บอกว่าการประกาศให้จอมพล ป. ฯ ออกจากนายก
นั้น ในขณะนี้มีนายพลญี่ปุ่นมานั่งฟังข่าวคราวอยู่ที่กรมประสานงาน และไม่
ยอมกลับจนกว่าจะรู้ว่าแต่งตั้งใครเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป ข้า ฯ รู้สึกไม่พอใจ
ที่ พล.ต.ประยูร ฯ เอาอำนาจของนายพลญี่ปุ่นมาพูดเป็นเชิงข่มขู่ข้า ฯ แล้ว
ข้า ฯ จึงโทรศัพท์ไปที่บ้านจอมพล ป. ฯ หลักสี่ว่า จะไปพบเดี๋ยวนี้ได้หรือไม่ ก็
ได้รับตอบว่าให้ไปพบได้ ข้า ฯ จึงขึ้นรถยนต์ไปที่บ้านจอมพล ป. ฯ หลักสี่ใน
ทันใด เมื่อถึงแล้วได้เห็น พล.ต.ขุนพลดปรปักษ์ พล.ต.ประยูร ภมรมนตรี
พล.ต.ไชย ประทีปเสน พร้อมด้วยจอมพล ป. ฯ อยู่ที่นั่น ข้า ฯ จึงพูดต่อว่า
พล.ต.ประยูร ฯ อย่างรุนแรงว่า ในการที่เอานายพลญี่ปุ่นมาขู่ข้า ฯ นั้น เป็น
วิธีการที่เลวทราม เพราะนายพลญี่ปุ่นไม่ได้เป็นเตี้ย (พ่อ) ของข้า ฯ ถ้ามีเรื่อง
อะไรเราก็ควรพูดกันตามวิธินาน อย่าเอาอำนาจของญี่ปุ่นมาขู่กัน เมื่อถึงนี้ผ่าน
กรมประสานงานมาก็ไม่เห็นมีนายพลญี่ปุ่นสักคนเดียว ต่อจากนี้ไปจอมพล
ป. ฯ ได้พูดกับข้า ฯ ว่า มันเล่นตลกกันแล้ว เพราะอยากให้เราออก ที่นี่เราจะ
ไม่ออก แล้วได้สั่งให้พล.ต.ไชย ฯ ให้วิทยุแก่ชาวในเข้านรูงขึ้น รุ่งขึ้นจะได้
มีการประกาศวิทยุแก่ไขกันประการใดข้า ฯ ไม่ทราบ เหตุที่จอมพล ป. ฯ ได้
ลาออกแล้วกลับไม่ออกเช่นนี้ ข้า ฯ เห็นว่าในเบื้องต้นจอมพล ป. ฯ คงคิดว่า
ถ้าลาออกแล้วก็คงจะได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีก แต่คงจะมีอะไรสิดใจว่า
ถ้าลาออกแล้วตัวคงจะไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีอีก จึงได้กลับใจเสียเช่นนี้ นอก
จากนี้ เมื่อคราวขยายอายุสมาชิกสภาผู้แทนประเภท ๑ โดยไม่ต้องทำการเลือก
ตั้งในครั้งแรก ตามความเข้าใจของข้า ฯ เห็นว่า ถ้ามีการเลือกตั้งสมาชิกใหม่
ก็จะต้องมีการเลือกนายกรัฐมนตรีใหม่ ตัวอาจไม่ได้เป็นก็ได้ ในเรื่องขยายอายุ
สมาชิกสภา ฯ นี้ ข้า ฯ ได้เสนอความเห็นว่าจะให้มีการเลือกตั้งกันใหม่ตาม
วิธินานรัฐธรรมนูญ และมีพลโทมังกร พรหมโยธี ซึ่งเวลานั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย ได้สนับสนุนความเห็นของข้า ฯ อย่างเต็มที่ แต่นายกรัฐมนตรี
ก็ยังยืนยันความเห็นโดยมีเจตนาดังกล่าวข้างต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ รัฐมนตรีคน
อื่น ๆ ซึ่งมีความเกรงกลัวและเกรงใจอยู่ก็ต้องคล้อยตาม แต่อย่างไรก็ดี ข้า ฯ

ยังได้เสนอความเห็นต่อไปว่า แม้จะได้ขยายอายุต่อไปก็ไม่ควรเกินสองปี ในที่สุดก็ตกลงตามความเห็นข้าฯ นี้ ข้าฯ จึงได้พูดกับหลวงพรหมฯ อีกว่า ขอให้เตรียมการไว้ เพราะใช้คำว่าไม่เกิน ๒ ปี ในการนี้หลวงพรหมฯ ก็ได้เตรียมการไว้พร้อม นอกจากนี้แล้วโดยความเกรงกลัวว่าจะพ้นจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี จอมพล ป.ฯ ได้มีคำสั่งไปยังกระทรวง ทบวง กรมทุกแห่งว่า มิให้ข้าราชการไปมาหาสู่ผู้หลักผู้ใหญ่ ในเมื่อมีเหตุการณ์ทางการเมือง เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ จะให้ความอารักขาแก่ผู้ใด จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดเสียก่อน ที่จอมพล ป.ฯ มีคำสั่งเช่นนี้ ก็เนื่องด้วยเหตุว่า เมื่อมีข้าราชการว่าจอมพล ป.ฯ ลาออกแล้วไม่ออกนั้น กระทำให้เกิดความรู้สึกในหมู่ข้าราชการและประชาชนอลเวงขึ้น และในขณะที่ลาออกแล้วไม่ออกนั้น ทางนายทหารเรือบางคน และข้าราชการพลเรือนบางคน และนายทหารบกบางคน ได้ให้ความอารักขาแก่คณะผู้สำเร็จราชการ คือนายปรีดี พนมยงค์และ**พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ** และไปมาหาสู่ท่านผู้สำเร็จทั้งสองนี้ด้วย แต่โดยจะเพาะทางราชการตำรวจ ข้าฯ ได้พิจารณาเห็นว่าเป็นการขัดกับงานของตำรวจ เพราะตำรวจมีหน้าที่ให้ความอารักขาแก่บุคคลทั่วไป รักษาความสงบเรียบร้อย และสืบสวนเหตุการณ์ทั่วไป ข้าฯ จึงได้มีคำสั่งฉบับหนึ่งว่า คำสั่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดฉบับที่กล่าวนี้ไม่ได้หมายความว่าถึงตำรวจ

ในเวลาใกล้ ๆ กันนั้นเอง จอมพล ป.ฯ ก็ได้มีหนังสือเวียนไปยังกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เพื่อให้ข้าราชการเสนอความเห็นว่า ควรจะให้ใครเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ก็ไม่มีข้าราชการที่คนหนึ่งที่เสนอความเห็นว่าจะให้ใครเป็น ทั้งนี้ก็โดยจอมพล ป.ฯ มีกลอุบายที่จะให้บรรดาข้าราชการทั่ว ๆ ไปเสนอความเห็นมาว่า จอมพล ป.ฯ นั้นแหละควรเป็นนายกรัฐมนตรี ถ้าหากเป็นจำนวนมากพอแล้วก็จะได้โฆษณาเผยแพร่เป็นหลักฐานว่าข้าราชการเห็นดีเห็นชอบโดยทั่วถึง แต่ความหวังของจอมพล ป.ฯ ผิดพลาดไป เพราะปรากฏว่ามีผู้เสนอให้จอมพล ป.ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีไม่มีกี่คน จึงไม่กล้าโฆษณาออกมา

ในทางมรรยาททางการเมืองเท่าที่เป็นมาแล้วทุกประเทศ ถ้าปรากฏว่าใน

คณะรัฐมนตรีชุดใดก็ได้ ถ้ามีรัฐมนตรีในคณะนั้นบางคนถูกหาว่ากระทำความผิดในทางอาญา ก็ดี หรือประพฤติดันให้เป็นที่เสื่อมเสียเกียรติยศแก่คณะรัฐมนตรีชุดนั้นก็ได้ คณะรัฐมนตรีชุดนั้นก็จะต้องลาออก แต่ในสมัยที่จอมพล ป. ๑ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มี**พลอากาศตรีหลวงอภัยภูเบศ** ซึ่งเป็นรัฐมนตรีร่วมอยู่ด้วย ถูกหาในคดีอาญาว่าทุจริตต่อหน้าที่จนถึงกับศาลได้พิพากษาลงโทษ และนายวณิช ปานะนนท์ รัฐมนตรีอีกผู้หนึ่งก็ถูกฟ้องหาว่าฉ้อโกงและทุจริตต่อหน้าที่ แต่จอมพล ป. ๑ ก็หาได้ลาออกจากนายกรัฐมนตรีตามมรรยาทของนักการเมือง ซึ่งชาวต่างประเทศได้ปฏิบัติกันอยู่ นี่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งแสดงว่าจอมพล ป. ๑ ยังอยากเป็นนายกต่อไป ส่วนตัวข้าฯ เห็นว่าเป็นการน่าละอายที่มีได้กระทำตามมรรยาทของนักการเมือง คิดที่จะลาออกจากคณะรัฐมนตรีอยู่เสมอ แต่ในขณะเดียวกันนั้นยังมีรัฐมนตรีผู้อื่นอยู่อีกบางคนก็ประพฤติดันไม่ดีไม่งามเกี่ยวกับทุจริตต่อหน้าที่ ก็ใครที่จะจัดการดำเนินคดีจะเพาะรัฐมนตรีผู้นั้นให้เสร็จสิ้นเสียก่อน ถ้าหากจอมพล ป. ๑ ยังไม่ลาออกจากนายกแล้ว ข้าฯ ก็จะลาออกจากรัฐมนตรี

ใน พ.ศ. ๒๔๘๗ ในระหว่างที่สภาปิดสมัยประชุม รัฐบาลในชุดนั้นได้ออกพระราชกำหนดหลายต่อหลายฉบับ ครั้นเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ก็ได้นำร่างพระราชบัญญัติรับรองพระราชกำหนดนั้นเสนอต่อสภาฯ ได้มีพระราชบัญญัติรับรองพระราชกำหนดตกไปหลายฉบับ เช่น พ.ร.บ.รับรองพระราชกำหนดพุทธภูมิธมทล พ.ร.บ.รับรองพระราชกำหนดนครบาลเพชรบูรณ์ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ คณะรัฐบาลจอมพล ป. ๑ ก็จำต้องลาออกจากคณะรัฐมนตรีทั้งชุด แล้วให้มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี และตั้งคณะรัฐมนตรีกันต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์ไธสง	จด

วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๔๘๘

ข้าฯ พล.ต.อ.อดุลฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปนี้ ในการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีใหม่นี้ จอมพล ป.ฯ เชื่อมั่นในใจว่า แม้จะได้มีการเลือกตั้งนายกกันใหม่ก็ติดทนคงจะได้เป็นนายกรัฐมนตรีอีก ทั้งนี้ก็โดยเชื่อมั่นว่า ทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ดี หรือทางประชาชนก็ดี คงยังจะมีความเลื่อมใสและสนับสนุนตัวของตัวเองให้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะความจริงในขณะนั้นสมาชิกก็ดี ข้าราชการก็ดี ประชาชนก็ดี ต่างก็หมดความเลื่อมใสในตัวจอมพล ป.ฯ ที่จะให้เป็นนายกต่อไป เนื่องจากในความมักใหญ่ใฝ่สูง และพฤติกรรมต่าง ๆ ดังที่ข้าฯ ได้ให้การมาแล้ว ถ้าจอมพล ป.ฯ รู้ถึงเหตุการณ์ดังกล่าวแล้วนี้ ก็คงจะไม่ยินยอมในการที่จะลาออกจากรัฐมนตรี คงจะใช้วิธีที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร แล้วมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร แล้วตนคงจะได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป แต่ความคาดหมายอันนี้เป็นการผิดพลาด กล่าวคือ เมื่อคณะรัฐมนตรีได้ลาออกแล้ว ทางสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกไม่เฉพาะแต่ประเภท ๑ แม้แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเภท ๒ เห็นควรที่จะเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีขึ้นใหม่ ในการนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ลงคะแนนเสียงเห็นควรตั้งพลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรีสืบแทนต่อไป เมื่อสมาชิกทั้งหลายได้มีมติกันดังกล่าวแล้วนี้ ก็กระทำให้จอมพล ป.ฯ รู้สึกหวั่นไหวว่าตัวอาจจะไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป จึงได้ใช้ให้พลตรีไชย ประทีปเสน ซึ่งในขณะนั้นเป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ไปพบพระยาพหลฯ ว่าจะยินยอมรับเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปหรือไม่ แล้วพลตรีไชยฯ ได้ไปพบข้าฯ ก็สอบถามว่า พระยาพหลฯ จะยอมรับเป็นนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ข้าฯ ได้ตอบว่า เชื่อมั่นอย่างไรก็ดีพระยาพหลฯ คงไม่ยินยอมรับเป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ก็โดยข้าฯ คิดเห็นว่า เมื่อครั้งพระยาพหลฯ ได้ลาออกจากรัฐมนตรีแล้ว จอมพล ป.ฯ มิได้เอาใจใส่ในตัวของท่านเลย เมื่อครั้งท่านลาออกจากรัฐมนตรีแล้ว พระยาพหลฯ ก็ได้ไปหาจอมพล ป.ฯ พระยาพหลฯ ได้แสดงโดยอัยยาศัย

ไมตรีว่า ท่านยินดีที่จะให้จอมพล ป. ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป แต่ครั้งนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม แทนที่จะแสดงอหยาศัยไมตรีเช่นอย่างที่พระยาพหล ๑ ได้แสดงต่อจอมพล ป. ๑ กลับใช้ให้ผู้น้อยไปติดต่อกับพระยาพหล ๑ ข้า ๑ จึงมั่นใจว่าพระยาพหล ๑ คงไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

เมื่อข้า ๑ ได้กล่าวต่อ พล.ต.ไชย ๑ ดังกล่าวแล้วนี้ พล.ต.ไชย ๑ ยังไม่มั่นใจนักว่าพระยาพหล ๑ จะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แล้ว พล.ต.ไชย ๑ ก็จากข้า ๑ ไปพบกับพระยาพหล ๑ ซึ่งข้า ๑ เข้าใจว่าคงจะไปสอบถามในเรื่องที่จะรับเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปหรือไม่ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า เมื่อ พล.ต.ไชย ๑ ได้ไปพบพระยาพหล ๑ แล้ว พล.ต.ไชย ๑ ได้กลับมาพบข้า ๑ อีก แจ้งว่า พระยาพหล ๑ ไม่ยอมรับที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี ในตอนนี้ ข้า ๑ รู้สึกว่า พล.ต.ไชย ๑ รู้สึกสบายอกสบายใจขึ้น ครั้นต่อมาเมื่อพระยาพหล ๑ ไม่ยินยอมรับเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปแล้ว ทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้มีการเสนอผู้ที่สมควรจะเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีกหลายคน บางคนก็ขอถอน บางคนก็ให้ลงคะแนนเสียง แต่ในที่สุดปรากฏว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ลงคะแนนเสียงแต่งตั้งให้นายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี ในการที่จะแต่งตั้งให้นายควง ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีนี้ ข้า ๑ รู้สึกว่า จอมพล ป. ๑ ในขั้นต้น ๆ คงจะคิดว่านายควง ๑ ไม่สามารถที่จะจัดตั้งคณะรัฐบาลได้ตามความประสงค์ ทั้งนี้ก็เป็นเพราะเหตุว่า ในวันหนึ่งเมื่อเป็นวันหยุดราชการ จอมพล ป. ๑ ได้เรียกข้า ๑ ไปพบที่สวนจิตรลดา ซึ่ง ณ ที่นั้นมีขุนนิรันดร์ชัย พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา พร้อมด้วยท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม จอมพล ป. ๑ ได้พูดกับข้า ๑ ว่า ในการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกนายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรีนี้ สมาชิกคงจะเป็นบ้า เพราะเลือกคนบ้าเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อข้า ๑ ได้ยินจอมพล ป. ๑ พูดเช่นนั้น ข้า ๑ คิดในใจว่า เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นบ้า ราษฎรทั้งประเทศก็ต้องเป็นบ้าไปด้วย เพราะราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกสภา ๑ เหล่านี้ขึ้นมา และในคราวที่สมาชิกสภา ๑ ชุดนั้นเลือกจอมพล ป. ๑ เป็นนายกรัฐมนตรี ก็คงจะเลือกเอาคนบ้าเป็นนายกรัฐมนตรีด้วย แต่ความคิด

อันนี้ข้าฯ ไม่ได้พูดว่าอะไร

ในขณะนั้นพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ทรงรับสั่งว่า ถ้าหากว่าเลือกนายควงฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ท่านจะไม่ลงพระนามในประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ก่อนที่จะรับสั่งเช่นนี้ ท่านได้รับสั่งว่า ควรจะลงชื่อในการประกาศตั้งนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ข้าฯ ได้ทูลว่า ในการที่จะลงพระนามหรือไม่นั้นเป็นเรื่องระหว่างพระมหากษัตริย์กับสภาผู้แทนราษฎร ไม่เกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี เพราะคณะรัฐมนตรีได้ลาออกไปแล้ว ท่านจึงรับสั่งต่อไปว่า ถ้าจะไม่เซ็นแล้วท่านก็ต้องลาออก ในตอนนั้นจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงได้พูดขึ้นว่า ไม่ต้องกลัว เพราะเรามีกองทัพที่ ๑ ที่ ๒ สนับสนุน พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ จึงยกพระหัตถ์ขึ้นทำท่าไหว้แสดงอาการกลัวเกรงที่จะเกิดรบราจลาจลขึ้น ทั้งนี้เพราะข้าฯ เห็นว่า ถ้าหากพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ จะไม่ลงพระนามในการแต่งตั้งให้นายควงฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ก็จะเป็นการผิดวิถีทางรัฐธรรมนูญ และหากจะลงนามแต่งตั้งนายควงฯ เป็นนายกรัฐมนตรีหรือก็กลัวว่าจะเป็นการแก้พระองค์ท่าน จึงได้ทรงเลือกเอาในทางที่จะลาออก แต่ในระหว่างนั้นอีกทางหนึ่งก็มีความประสงค์ที่จะเปลี่ยนนายกรัฐมนตรีใหม่ โดยมี**นายปรีดี พนมยงค์** ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์พร้อมที่จะสนับสนุน และลงนามประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนมากพร้อมที่จะยินยอมให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ลาออกจากประธานคณะผู้สำเร็จราชการ ในเมื่อไม่ทรงยินยอมในการที่จะลงพระนามประกาศตั้งนายควงฯ เป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ก็โดยเหตุว่า เมื่อก่อนที่พระราชกำหนดจะได้ตกไปดังกล่าวแล้วนั้น **นายดิเรก ชัยนาม**ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ติดต่อในระหว่างข้าฯ กับนายปรีดี พนมยงค์ว่า เมื่อพระราชกำหนดตกไปแล้ว ก็มีวิธีที่จะทำได้ ๒ ทางคือ รัฐบาลลาออกหรือยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเลือกตั้งสมาชิกขึ้นมาใหม่ นายปรีดีฯ ให้นายดิเรกฯ ติดต่อข้าฯ ขอร้องในข้อที่ว่า ให้เลือกเอาในวิธีที่ให้รัฐบาลลาออกไม่ใช่วิธีที่ยุบสภาฯ เหตุนี้เมื่อจอมพล ป.ฯ ทราหรือข้าฯ ข้าฯ จึงไม่สนับสนุนในข้อที่จะให้ยุบสภาฯ จึงได้ดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เป็นไปในทางที่ให้รัฐบาลลาออก

เมื่อได้ฟังและคิดเห็นดังกล่าวแล้ว ข้าฯ จึงทูลกับพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ในเรื่องนี้จะถามความเห็นแต่ข้าฯ คนเดียวไม่ได้ ต้องเชิญคณะรัฐมนตรีมาออกความเห็นวันต่อไป ในตอนบ่ายวันนั้น จึงได้เชิญรัฐมนตรีมาประชุมหารือกันที่สวนจิตรลดา ในเรื่องที่ว่าการที่ผู้สำเร็จราชการจะลงชื่อแต่งตั้งให้ใครเป็นนายกรัฐมนตรีหรือไม่ และพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ จะทรงลาออกจากประธานผู้สำเร็จราชการหรือไม่นั้น ข้าฯ จำได้ว่ามีข้าฯ และหลวงธำรงฯ นายดิเรกฯ ได้ออกความเห็นในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องระหว่างพระมหากษัตริย์กับสภาผู้แทนราษฎรในการที่จะแต่งตั้งให้ผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรี และในเรื่องนี้ พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ประธานผู้สำเร็จราชการเกี่ยวกับเรื่องต้องลงพระนามในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องของคณะรัฐมนตรีซึ่งได้ลาออกไปแล้ว จะให้ความเห็นอย่างไรได้ ในที่สุดคณะรัฐมนตรีก็เลิกประชุมกัน ครั้นเลิกประชุมแล้ว จอมพล ป.ฯ ได้พูดกับข้าฯ ว่า เรื่องที่คณะรัฐมนตรีได้ตกลงกันไปแล้วนั้น ขอให้ข้าฯ ไปปรับความเข้าใจกับพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ การที่จอมพล ป.ฯ พูดกับข้าฯ เช่นนี้ ข้าฯ เข้าใจว่าในเมืองต้น จอมพล ป.ฯ คงเข้าใจว่า คณะรัฐมนตรีในชุดนั้นคงจะสนับสนุนให้ตนได้เป็นนายกต่อไป แต่เป็นการผิดพลาด เพราะรัฐมนตรีส่วนมากได้มีความเห็นว่า เป็นเรื่องของพระมหากษัตริย์กับสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวมาแล้ว จอมพล ป.ฯ จึงไม่กล้าไปทูลพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ด้วยตัวเอง ข้าฯ จึงพูดขึ้นว่า ถ้าจะให้ข้าฯ ไปทูลพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ แล้วก็ไม่ขัดข้อง แต่จะขอให้ พล.ต.ไชยฯ ไปนั่งฟังอยู่ด้วย เมื่อข้าฯ พูดกับจอมพล ป.ฯ ดังนี้แล้ว ข้าฯ ก็ไปเฝ้าพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ซึ่งรออยู่ที่ตึกชั้นล่างของที่ประชุมคณะรัฐมนตรีนั่นเอง พร้อมด้วย พล.ต.ไชยฯ ข้าฯ ได้ทูลชี้แจงว่า ในการที่จะแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีหรือจะทรงลาออกนั้น เป็นเรื่องระหว่างพระมหากษัตริย์กับสภาผู้แทนราษฎร ทำนองเดียวกับที่ข้าฯ ได้กล่าวแล้วในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ได้รับสั่งย้อนมาว่า อยากจะขอความเห็นเป็นส่วนตัวของข้าฯ ข้าฯ จึงทูลว่าจะให้ความเห็นเป็นส่วนตัวไม่ได้ เพราะได้ลาออกจากคณะรัฐมนตรีแล้ว เมื่อได้ทูล

ให้ทรงทราบเช่นนั้นแล้ว ข้าฯ ก็ทูลลากลับ และข้าฯ ได้ไปพบจอมพล ป.ฯ เสร้เรื่องที่ทูลพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ดังกล่าวแล้ว จอมพล ป.ฯ ถามข้าฯ ว่า พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ จะทรงลงพระนามตั้งนายควงฯ เป็นนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ข้าฯ ตอบว่า ดูที่ท่าของพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ คงจะไม่ทรงลงพระนาม คงจะลาออกมาดีกว่า แล้วข้าฯ ก็เลยลากลับ ต่อมาพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ได้ลาออกจากประธานผู้สำเร็จราชการฯ แล้วทางสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้นายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แต่ผู้เดียว นายปรีดีฯ ได้ลงนามในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ให้นายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรีสืบแทนต่อไป แล้วนายควงฯ ก็ได้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นตามรัฐธรรมนูญเป็นการเสร็จเรียบร้อย

เมื่อได้ประกาศตั้งนายควงฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ข้าฯ รู้สึกว่า จอมพล ป.ฯ คงจะไม่พอใจ ในการนี้ จอมพล ป.ฯ ได้ขึ้นไปอยู่ที่จังหวัดลพบุรี แล้วก็สั่งงานในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ให้รัฐมนตรีและข้าราชการบางคนดำรงตำแหน่งต่าง ๆ มีการแต่งตั้งให้พลโทมังกร พรหมโยธี เป็นรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลโทพิชิต เกரியศักดิ์พิชิตเป็นผู้บัญชาการทหารบก และรัฐมนตรีบางคนประจำกองบัญชาการทหารสูงสุด การกระทำทั้งนี้ ข้าฯ เข้าใจว่าจอมพล ป.ฯ คิดที่จะแสดงอำนาจว่าการปกครองนั้นยังอยู่ในเงื้อมมือของตน และตนยังมีอำนาจที่จะสั่งการต่าง ๆ ได้ ข้าฯ จึงมาคิดเห็นว่า ถ้าปล่อยให้เหตุการณ์เป็นไปดังนี้แล้ว รัฐบาลแห่งประเทศไทยคงจะแยกออกเป็นหลายฝักหลายฝ่าย จะเกิดความอลเวงขึ้น เพื่อที่จะคลี่คลายเหตุการณ์ดังนี้ให้ราบรื่นและสงบลง ข้าฯ จึงแนะนำให้นายควง อภัยวงศ์ขึ้นไปพบจอมพล ป.ฯ ที่ลพบุรีเพื่อปรับความเข้าใจและแสดงถึงความคารวะ ซึ่งอาจทำให้จอมพล ป.ฯ หายทิฐิมานะในเรื่องนี้ได้ แล้วก็จะเกิดผลให้ประชาชนทั้งหลายเสื่อมความวิตกไปได้ว่า เหตุการณ์แตกร้าวกันนั่นอาจไม่เกิดขึ้นได้ เพราะนายกใหม่กับจอมพล ป.ฯ ก็ยังไปมาหาสู่กัน ทั้งจะทำให้ความตึงเครียดในวงราชการทหารซึ่งมีอยู่ในขณะนั้นเพลาลงได้ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่า ในวงราชการทหารกำลังที่จะพยายาม

ให้จอมพล ป. ฯ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป ครั้งแรกในตอนหัวค่ำ นายควง
อภัยวงศ์ตกลงว่าจะไปพร้อมด้วย พล.ต.ต.ชลอ ศรีสรรกร พล.ท.พิชิต เกรียง
ศักดิ์พิชิต พล.ต.ไชย ประทีปเสน ครั้นตกเวลาตึกนายควง อภัยวงศ์กลับเขียน
จดหมายไปถึงข้า ฯ ว่า ที่ลพบุรีทหารได้เตรียมพร้อมตั้งรับปืนกลรักษาการณ์
แข็งแรงผิดปกติ ถ้าขึ้นไปเกรงว่าจะถูกจับ ข้า ฯ จึงให้พล.ต.ต.ชลอ ฯ โทรศัพท์
ไปบอกนายควง ฯ หลวงเกรียงศักดิ์พิชิต พล.ต.ไชย ฯ ว่า ให้เตรียมตัวให้
พร้อมที่จะเดินทางได้ และให้มาพบข้า ฯ ที่วังปารุสกวันเวลา ๗.๐๐ น. ครั้น
วันรุ่งขึ้นเวลา ๗.๐๐ น. ก็มาพบข้า ฯ พร้อมกัน ข้า ฯ ได้พูดกับท่านเหล่านั้น
ว่า ขอให้ไปพบจอมพล ป. ฯ ให้ได้ และรับรองว่าจะไม่มีภัยด้วยประการใด ๆ
หากจะมีเหตุการณ์ด้วยประการใด ๆ ในฐานที่ข้า ฯ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ก็
พร้อมที่จะแก้เหตุการณ์เหล่านั้นให้ทันทั่วทั้งที่ แล้วนายควง ฯ พล.ท.พิชิต ฯ
พล.ต.ต.ชลอ ฯ พล.ต.ไชย ฯ ก็เดินทางไปยังหัวดลพบุรี ครั้นในค่ำวันนั้น
พล.ต.ต.ชลอ ฯ ได้มาบอกกับข้า ฯ ว่า การที่นายควง ฯ ไปพบกับจอมพล ป. ฯ
นั้นเรียบร้อยดี คุยกันสนุกสนาน เหตุที่นายควง อภัยวงศ์เกรงว่าจะถูกจับหรือ
ควบคุมตัวนั้นก็มิเกิดผลหลายประการ เพราะในระหว่างนั้น จอมพล ป. ฯ
ยังเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด อำนาจในทางการทหารก็ยังอยู่ในเงื้อมมือที่จะสั่ง
การได้ทุก ๆ อย่าง และตามความเข้าใจของข้าราชการและของประชาชนทั่วไป
เข้าใจว่าทหารยังนิยมชมชอบในตัวจอมพล ป. ฯ อยู่อีกมาก แต่ความจริงแล้ว
ในขณะนั้น ในวงการทหารของผู้ที่มีความคิดซึ่งมิได้นิยมชมชอบในตัวจอมพล
ป. ฯ นอกจากผู้ที่ใจแค้นแค้นไม่ถึงการณ์และพวกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว จึง
จะนิยมชมชอบจอมพล ป. ฯ จึงพยายามสนับสนุนจอมพล ป. ฯ อย่างลับๆ
ลับตา ในขณะนั้น ตามความอันแท้จริงแล้วผู้ที่สนับสนุนจอมพล ป. ฯ ก็มี
ทหารในกองทัพบกบางส่วน กองทัพอากาศบางส่วน ส่วนกองทัพเรือและตำรวจ
หาได้สนับสนุนอย่างใดไม่ ในความรู้สึกอันนี้มิได้เป็นแต่เฉพาะในหมู่คนไทย
แม้ทหารและชาวญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศไทยก็รู้สึกเช่นเดียวกัน มีพยานหลักฐาน
กล่าวคือ นายพลโทนาทามูระ แม่ทัพญี่ปุ่นในประเทศไทย ได้กล่าวข้อความเช่น

นี้ต่อจอมพล ป. ฯ ซึ่งในเรื่องนี้ข้า ฯ มีบันทึกกลับโดยละเอียด ซึ่งข้า ฯ จะนำส่งคณะกรรมการในวันพรุ่งนี้ต่อไป

เมื่อพะยานให้การมาเพียงนี้ พะยานแจ้งว่าติดราชการ ขอให้การต่อในวันต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์ไธสง	จด

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๘๘

ข้า ฯ พล.ต.อ.อดุล ฯ ขอให้การต่อไปว่า ตามที่ข้า ฯ ได้ให้การไว้แล้วว่า จะได้นำหลักฐานในการที่นายควง อภัยวงศ์มีความข้องใจจะไม่เดินทางไปพบกับจอมพล ป. ฯ ที่จังหวัดลพบุรี แล้วได้เขียนจดหมายเพื่อให้ข้า ฯ ทราบนั้น ข้า ฯ ขอส่งจดหมายที่นายควง อภัยวงศ์ได้เขียนถึงข้า ฯ พร้อมด้วยซองจดหมาย ซึ่งข้า ฯ ได้บันทึกข้อความไว้ต่อคณะกรรมการ ณ บัดนี้ กับที่ว่าการเจรจาจับในระหว่างจอมพล ป. ฯ กับนายพลโทนาทอมุระ ซึ่งข้า ฯ จะนำส่งนั้นมาด้วยแล้ว

ในคราวที่จอมพล ป. ฯ จำเป็นต้องลาออกจากนายกรัฐมนตรี เนื่องด้วยพระราชกำหนดได้ตกไปดังกล่าวแล้วนั้น ในหน้าที่ข้า ฯ ในฐานะเป็นอธิบดีกรมตำรวจ จำเป็นต้องสดับตรับฟังความผันผวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บรรดาข้าราชการทหาร ฝ่ายพลเรือน รวมทั้งประชาชนด้วย ว่าจะมีความคิดเห็นหรือจะกระทำด้วยประการใด เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ ข้า ฯ จึงได้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในบังคับบัญชาของข้า ฯ สดับตรับฟังเหตุการณ์ รวมทั้งในสภาผู้แทนราษฎร และในสถานที่อื่น ๆ ด้วย ในการนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำรายงานเสนอข้า ฯ พร้อมทั้งความเห็นดังปรากฏตามเอกสาร ซึ่งข้า ฯ ได้นำส่งคณะกรรมการในวันนี้ด้วยแล้ว ตามข้อความที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รายงานตาม

เอกสารดังกล่าวมานี้ รวมเป็นใจความว่า จอมพล ป. ฯ ยังไม่มีความประสงค์ที่จะพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทั้ง ๆ ที่ได้ยื่นใบลาออก และสภาฯ ได้มีมติแต่งตั้งนายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ก็โดยมีข้อใหญ่ใจความตามรายงานนั้นว่า ถ้าแต่งตั้งให้นายควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว กองทัพพายัพและมณฑลทหารบกที่ ๑ ซึ่งในขณะนั้นอยู่ในความควบคุมของ พล.ต.ปลดประปักษ์ ซึ่งเป็นผู้บังคับการมณฑลทหารบกที่ ๑ และเป็นสารวัตรใหญ่ทหาร จะทำการปฏิวัติขึ้น และถ้า พ.ต.ควง ฯ ที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีถูกฆาตกรรมแล้วก็จะไม่รับรอง ทั้งนี้ก็โดยเห็นว่านายควง ฯ เป็นคนบ้า ไม่สมควรที่จะเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งได้แนะนำ**พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ** ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ว่า ถ้าสภา ฯ ได้เลือกให้นายควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ก็อย่าให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ ลงพระนามแต่งตั้งให้เป็น กับทั้งสนับสนุนต่อไปว่า ถ้าพระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ ลาออกจากประธานผู้สำเร็จ ฯ แล้ว จะให้แต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของกระทรวงกลาโหม จึงหมายความว่า การกุมอำนาจในขณะนั้นต้องอยู่ในเงื้อมมือของทหาร คำกล่าวเช่นนี้ ตามรายงานว่ามีได้กล่าวจะเพาะ สองต่อสอง ได้กล่าวต่อหน้าบุคคลหลายคน เป็นการแสดงเจตนาอันแท้จริงว่ามีความประสงค์เช่นนั้น ครั้นเมื่อได้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้นายควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว และนายควง อภัยวงศ์ก็ได้จัดแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นแล้ว นายควง ฯ บอกข้า ฯ ว่า มีความรู้สึกว่าในการที่ตัวได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี และแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นนี้ อาจมีเหตุการณ์ไม่ราบรื่นเกิดขึ้น นายควง ฯ ในขณะนั้นป่วยไม่สามารถที่จะพบกับข้า ฯ ได้ จึงได้เขียนจดหมายให้**คุณหญิงเลขา อภัยวงศ์** ภรรยาถือไปพบข้า ฯ ที่วังปารุสกวัน มีใจความสำคัญว่า ได้มีพระบรมราชโองการประกาศตั้งคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแล้ว อาจมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ขอให้ข้า ฯ ช่วยรักษาความสงบ จดหมายนี้ ข้า ฯ ยังเก็บไว้จะได้นำส่งคณะกรรมการต่อไป ในการที่ข้า ฯ ได้รับจดหมายจากนายควง ฯ นี้ ได้มีข้าราชการทั้งทหารและพลเรือน ตำรวจหลายคนเหมือนกันทราบ อาทิเช่น พล.ต.ไชย ประทีปเสน พล.ต.ด.ชลอ ศรีศรกร นายดิเรก ชัยนาม ฯลฯ ข้า ฯ

จึงสั่งกับคุณหญิงว่าไม่ต้องวิตก ขอรับรองว่าจะจัดการไปให้เป็นที่สงบเรียบร้อย ขอให้บอกแก่คุณคง ๑ ด้วย

เมื่อได้มีประกาศตั้งนายคง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วนี้ ในระหว่างเวลาที่กระชั้นชิดกันนั้น ได้มีบรรดานายทหารชั้นหัวหนารู้สึกไม่พอใจในการแต่งตั้งนายคง ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีมีหลายคน อาทิเช่น พล.ต.ปลดประภัสร์ ซึ่งเป็นผู้บังคับการทหารบกมณฑลที่ ๑ และเป็นสารวัตรใหญ่ทหารด้วย ว่าทหารจะปฏิวัติขึ้น ข้า ๑ จึงย้อนถามว่า การปฏิวัตินั้นจะอย่างไร พล.ต.ปลด ๑ ตอบว่า จะจับคณะรัฐมนตรีในชุดนายคง อภัยวงศ์ทั้งหมด ข้า ๑ ย้อนถามว่า **เจ้าคุณพหล ๑** ละ จะจับด้วยไหม ? พล.ต.ปลด ๑ ตอบว่าจะจับด้วย ข้า ๑ รู้สึกเคืองมาก จึงไม่อยากจะพูดอะไรกับ พล.ต.ปลด ๑ ต่อไป จึงได้ให้ พล.ต.ต.ชลอ ศรีศรากร ซึ่งขณะนั้นได้อยู่ในที่นั้นด้วยให้ชี้แจงให้ พล.ต.ปลด ๑ ฟังต่อไปให้เข้าใจ ข้อความที่ พล.ต.ชลอ ๑ ชี้แจงให้ พล.ต.ปลด ๑ ฟังนั้น ได้ชี้แจงถึงทางได้ทางเสียของประเทศชาติ ถ้าหากทำการปฏิวัติขึ้นแล้วผลจะเป็นอย่างไรสำหรับประเทศชาติ เพราะการดำเนินการกระทำเพื่อบุคคล ไม่ใช่ส่วนรวมของประเทศชาติ ส่วนทางตำรวจนั้นไม่ยินยอมร่วมมือด้วย โดยจะรักษาหน้าที่ตามกฎหมายด้วยความชอบธรรม เมื่อ พล.ต.ต.ชลอ ๑ ได้อธิบายเหตุผลทางได้ทางเสียให้ พล.ต.ปลด ๑ ฟังแล้ว ข้า ๑ รู้สึกว่า พล.ต.ปลด ๑ ได้สติดีขึ้น การที่ พล.ต.ปลด ๑ ระงับความคิดฟุ้งสร้านเช่นนี้ อาจเป็นว่าข้า ๑ และตำรวจทั้งหลายไม่ร่วมด้วย และจะขัดขวางเต็มที่ ในการที่ข้า ๑ ได้สอบถามกับ พล.ต.ปลด ๑ ว่าจะจับพระยาพหล ๑ ด้วยหรือไม่นั้น ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่า จะได้หยั่งความรู้สึกนึกคิดของฝ่ายที่จะทำการปฏิวัติ เพราะพระยาพหล ๑ เป็นหัวหน้าคณะผู้ก่อการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ และทั้งเป็นรัฐมนตรีในคณะนายคง ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีด้วย ในวันที่ พล.ต.ปลดประภัสร์ไปหาข้า ๑ ดังกล่าวแล้วนั้น เป็นวันที่ได้ตั้งคณะรัฐมนตรีชุดนายคง ๑ ขึ้นใหม่ ๑ คือราวต้นเดือนสิงหาคม นอกจาก พล.ต.ปลด ๑ ที่มีความใคร่จะให้จอมพล ป. ๑ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป หากแต่งตั้งนายคง ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีก็จะทำการปฏิวัตินั้น

ยังมีพลอากาศตรีขุนรณนภาภค ซึ่งในเบื้องต้นก็ไม่พอใจ มีความเอนเอียงที่จะให้จอมพล ป. ฯ เป็นนายกรัฐมนตรี และมีที่ท้าวสันนิษฐานที่จะทำการปฏิวัติ เช่นเดียวกับ พล.ต.ปลด ฯ แต่เมื่อข้า ฯ ได้พบปะกับขุนรณนภาภคเข้าบ่อย ๆ และได้ชี้แจงเหตุผลในทางได้ทางเสียให้ฟังแล้ว พลอากาศตรีขุนรณ ฯ ก็ได้เชื่อถือและฟังความคิดเห็นของข้า ฯ ทั้งนี้ก็โดยเหตุว่า ขุนรณนภาภคยังมีความเคารพและนับถือในความคิดความเห็นของข้า ฯ เมื่อข้า ฯ ได้ชี้แจงแสดงเหตุผลให้พลอากาศตรีขุนรณ ฯ ทราบซึ่งแล้ว ขุนรณ ฯ ยังได้ไปชี้แจงแก่บรรดานายทหารชั้นผู้ใหญ่ซึ่งอยู่ที่ลพบุรี ให้ทราบซึ่งถึงผลได้ผลเสียของประเทศชาติให้ทราบด้วย ในระหว่างที่ทำการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรีใหม่ ๆ นี้ พล.ท.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิตซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการทหารบกขึ้นนั้น ในเบื้องต้นก็ขึ้นไปประจำอยู่ที่จังหวัดลพบุรี และภายหลังก็ลงมากรุงเทพฯ ฯ ได้มีความคิดเห็นที่จะทำการปฏิวัติเช่นเดียวกับผู้อื่นบางคน เพราะเมื่อเวลาที่ พล.ท.พิชิต ฯ ได้ลงมากรุงเทพฯ ฯ เรียกประชุมนายทหารบกขึ้นหัวหน้า แต่จะเป็นใครบ้างข้า ฯ ไม่ทราบ ว่าจะทำการปฏิวัติขึ้น เพื่อประสงค์จะให้จอมพล ป. ฯ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุว่า พล.ท.พิชิต ฯ เป็นผู้ที่ไม่ทราบซึ่งนโยบายการเมืองและข้อเท็จจริงทั้งในและนอกประเทศ คงจะได้รับคำสั่งแจงหัวนาล้อมของจอมพล ป. ฯ มาให้กระทำเช่นนั้น แต่ครั้นแล้วเมื่อ พล.ท.พิชิต ฯ ได้มาพบกับข้า ฯ ว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร ทั้งนี้ก็โดยเหตุผลที่ว่า เมื่อ พล.ท.พิชิต ฯ ได้ประชุมนายทหารขึ้น มีนายทหารบางคน เช่น พล.ต.ไชย ประทีปเสน พลอากาศตรีขุนรณ ฯ ได้ชี้แจงต่อ พล.ท.พิชิต ฯ ว่า ในการที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ต่อไปนั้นขอให้ไปหารือกับข้า ฯ เสียก่อน เหตุนี้ พล.ท.พิชิต ฯ จึงได้มาพบข้า ฯ พร้อมกับขุนรณนภาภค พล.ท.พิชิต ฯ ได้พูดกับข้า ฯ ว่า ได้รับคำสั่งจากจอมพล ป. ฯ ว่าให้ทำการปฏิวัติล้มรัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์ ข้า ฯ จึงได้ชี้แจงต่อ พล.ท.พิชิต ฯ เป็นใจความสำคัญว่า การกระทำเช่นนี้เป็นการที่ผิดกฎหมาย ข้า ฯ จะร่วมด้วยไม่ได้ และจะต้องขอปฏิบัติตามกฎหมาย แล้วจึงได้ชี้แจงถึงทางได้ทางเสียถึงการกระทำเช่นนี้ต่อประเทศชาติ ซึ่งมีข้อสำคัญ ถ้าทำการ

ปฏิวัติขึ้นแล้วประเทศอาจไม่มีเอกราชต่อไป เพราะญี่ปุ่นอาจแทรกแซงขึ้นก็ได้ พล.ท.พิชิต ฯ จึงได้ถามว่าจะให้ทำอะไร ข้า ฯ บอกว่า ให้อยู่นิ่งเฉย ยังไม่ต้องทำอะไร ถ้าหากจอมพล ป. ฯ ต่อบว่าทำไม่ไม่ทำ ก็ให้บอกว่าหลวงอดุล ฯ สั่งไม่ให้ทำ ในที่สุด ข้า ฯ ได้พูดกับพล.ท.พิชิต ฯ ว่า ในฐานะที่เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ต้องทราบความมุ่งหมายและการกระทำของฝ่ายจอมพล ป. ฯ โดยละเอียด ในวันพรุ่งนี้ตอนเช้าจะได้ส่ง พล.ต.ต.ชลอ ฯ ไปปรับความเข้าใจกับจอมพล ป. ฯ ต่อไป พล.ท.พิชิต ฯ ก็ได้เชื่อฟังและบอกว่า ในเรื่องนี้จะรอฟังผลต่อไป

เมื่อ พล.ต.ต.ชลอ ฯ ได้ขึ้นไปพบกับจอมพล ป. ฯ ที่จังหวัดลพบุรี และได้ชี้แจงเหตุผลถึงการได้เสีย รวมตลอดถึงฝ่ายข้า ฯ จะไม่ร่วมด้วย และได้ล่วงรู้ถึงแผนการที่จอมพล ป. ฯ สั่งให้ทำการปฏิวัตินั้นแล้ว จอมพล ป. ฯ จึงเขียนจดหมายฝาก พล.ต.ต.ชลอ ฯ ไปให้ พล.ท.พิชิต ฯ หนึ่งฉบับ มีข้อความสำคัญในจดหมายนั้นว่า ถ้าจะคิดทำการอะไรรุนแรงให้ปรึกษาข้า ฯ เสียก่อน การที่จอมพล ป. ฯ เขียนจดหมายถึง พล.ท.พิชิต ฯ ดังข้อความที่กล่าวแล้วนั้น คงจะให้ข้า ฯ คิดเห็นว่า การกระทำทั้งหมดทั้งสิ้นไม่ใช่เป็นความคิดของตนเอง และทั้งคงจะคิดเกรงกลัวข้า ฯ จะทำการจับกุมเพราะการกระทำผิดกฎหมายด้วย เพื่อสนับสนุนในข้อที่ว่าจอมพล ป. ฯ เกรงกลัวข้า ฯ จะทำการจับกุมตามหน้าที่นั้น เพราะต่อมาก็อีกสองสามวัน จอมพล ป. ฯ ได้เขียนจดหมายถึงข้า ฯ โดยฝาก **พ.อ.ขุนศิลปสรัชย์** ไปให้ข้า ฯ ๑ ฉบับ มีข้อความสำคัญว่า ข้า ฯ จะจับตัวจอมพล ป. ฯ จริงหรือ ในขณะที่รับจดหมายนี้ มีผู้ร่วมอยู่ด้วยหลายคน มี พล.ต.ต.ชลอ ฯ เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว เพื่อที่จะให้ข้า ฯ ทราบเจตนาอันแท้จริงของจอมพล ป. ฯ ว่าจะมีความรู้สึกอย่างไร ข้า ฯ จึงได้เรียกขุนศิลปสรัชย์ไปพูดสองต่อสองว่า การที่จอมพล ป. ฯ เขียนจดหมายถึงข้า ฯ เกรงว่าจะจับนั้น มีพฤติการณ์อย่างไร ขุนศิลปสรัชย์ตอบข้า ฯ ว่า ไม่มีใครไปยุแหย่ แต่คงจะคิดเห็นว่าเกรงกลัวข้า ฯ จะจับเอาจริง ๆ ข้า ฯ จึงได้เขียนจดหมายไปถึงจอมพล ป. ฯ ฝากขุนศิลปสรัชย์ไป ๑ ฉบับ มีใจความสำคัญว่า ข้า ฯ จะไม่

จับผู้ใดถ้าหากว่าไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย จอมพล ป. ๑ มีความผิดประการใด หรือซึ่งข้า ๑ จะต้องจับ คนเราเมื่อทำความดีแล้วก็ให้รักษาความดีให้ตลอดไป

ในการที่ข้า ๑ ได้ชี้แจงถึงผลได้ผลเสียต่อบรรดานายทหารชั้นผู้ใหญ่ดังกล่าว แล้ว นอกจากนี้ข้า ๑ ยังได้ส่งบรรดานายทหารซึ่งเป็นผู้ที่ข้า ๑ ไว้เนื้อเชื่อใจไปตามกรมกองทหารต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพ ๑ และหัวเมือง เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง และผลได้ผลเสียว่า ถ้าก่อการไม่สงบขึ้นแล้วจะเป็นอย่างไร ครั้นได้รับความเข้าใจกันแล้ว ก็รู้สึกว่าการที่จะก่อการปฏิวัติ หรือในการที่จะล้มล้างรัฐบาลนั้นก็ได้เพลามือลงไป

เจตนาในการที่จอมพล ป. ๑ จะไม่ยินยอมออกจากนายกรัฐมนตรี และเพื่อจะข่มขู่เอาอำนาจของการทหารต่อคณะรัฐบาลที่จะตั้งขึ้นใหม่นั้น จอมพล ป. ๑ ได้สั่งการมาบ้าง กองบัญชาการทหารสูงสุดที่วังสวนกุหลาบได้ทำหน้าที่สืบจับจะจับหนึ่งแล้วส่งไปยังนายพลทั่ว ๆ ไป เพื่อลงนามไม่รับรองรัฐบาลชุดนายควง อภัยวงศ์ ในเรื่องนี้นายควง อภัยวงศ์ทราบเรื่องละเอียดดี และนายควง ๑ ได้มาหาหรือข้า ๑ ว่าจะทำอย่างไร ข้า ๑ ได้ชี้แจงกับนายควง ๑ ว่า ในฐานะที่นายควง ๑ เป็นนายกรัฐมนตรี ให้จัดการไปติดต่อกับ พล.ต.พระคิลปลัตราคมให้ยับยั้งคำสั่งนั้นเสีย ถ้าปรากฏไม่เป็นผลในทันที ข้า ๑ เป็นอธิบดีกรมตำรวจก็จะได้ยื่นมือเข้าจัดการในเรื่องนี้ต่อไป ทราบภายหลังว่า พล.ต.ควง ๑ ได้จัดการไปเรียบร้อยแล้ว เรื่องจึงเป็นอันยุติ

เมื่อพะยานให้การมาเพียงนี้ พะยานแจ้งว่าติดราชการ ขอเลื่อนไปให้การในวันต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์ไอรส	จด

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๔๘๘

ข้าฯ พล.ต.อ.อดุลฯ ขอให้การต่อไปว่า จดหมายของ พล.ต.ควงฯ เมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว แต่ยังมีความวิตกในเรื่องความสงบเรียบร้อย ซึ่งคุณหญิงเลขาฯ ภารยา พล.ต.ควงฯ เป็นผู้ถือมาให้ข้าฯ และว่าจะได้นำส่งคณะกรรมการต่อไปนั้น บัดนี้ข้าฯ ได้นำส่งพร้อมกับการประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้ง พล.ต.ควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรีด้วย

พล.ท.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต ซึ่งในครั้งแรกเป็นผู้ที่เชื่อถือหรือกระทำตามความคิดความเห็นของจอมพล ป.ฯ ในอันที่จะก่อความไม่สงบขึ้น และในระหว่างนั้นขึ้นไปประจำอยู่ที่ลพบุรีตลอดเวลา แต่ครั้นเมื่อข้าฯ ได้ชี้แจงถึงส่วนได้ส่วนเสียของประเทศแล้ว จึงกลับใจเห็นชอบด้วย พล.ต.ไชย ประทีปเสนในเบื้องต้นก็จะดำเนินการโดยเอนเอียงไปตามความคิดความเห็นจอมพล ป.ฯ แต่เป็นผู้ที่ได้ประจำอยู่ในกรุงเทพฯ ไม่รู้ข้อเท็จจริง และได้พบปะข้าฯ บ่อยครั้งก็เข้าใจเหตุการณ์ได้แจ่มแจ้ง ด้วยเหตุนี้ในการที่ข้าฯ ให้สองคนนี้เดินทางไปลพบุรีพร้อมกับ พล.ต.ควงฯ ดังได้กล่าวแล้วนั้น ก็เพื่อจะได้ช่วยชี้แจงถึงข้อเท็จจริงและการได้เสียให้จอมพล ป.ฯ ทราบด้วย

แม้จอมพล ป.ฯ จะได้เปลาคิดเห็นในการที่จะขัดขวางเรื่องการแต่งตั้งนายควงฯ เป็นนายกรัฐมนตรีดังได้กล่าวแล้วนั้น แต่โดยเหตุที่ว่าจอมพล ป.ฯ ยังเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดอยู่ ยังถือว่าตนยังกุมอำนาจปกครองทางทหารและพลเรือนตามอำนาจในกฎหมายเรื่องมอบอำนาจให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในภาวะคับขัน ซึ่งก่อนจะได้ออกพระราชกฤษฎีกานี้ ข้าฯ ได้คัดค้านในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพราะในกฤษฎีกานี้มีหลักการใหญ่อยู่ข้อหนึ่งว่า ผู้บัญชาการทหารสูงสุดมีอำนาจที่จะสั่งการเกี่ยวกับการปกครองของประเทศทุกกระทรวง ทบวง กรมได้หมด การที่มีกฤษฎีกาที่มีข้อความเช่นนี้ ก็ถือเสมือนหนึ่งว่า ผู้บัญชาการทหารสูงสุดมีอำนาจเผด็จการในทางบริหารราชการแทนคณะรัฐมนตรี เพราะคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญมีอำนาจบริหารตามกฎหมาย

เมื่อมีผู้บัญชาการทหารสูงสุดมีอำนาจเช่นเดียวกันนี้ ก็เท่ากับว่า มีคณะรัฐมนตรีก็ไม่มีประโยชน์อะไร ในทางด้านสภาผู้แทนราษฎรก็เป็นทำนองเดียวกันอีก เพราะเหตุว่า จะเลือกตั้งให้ใครเป็นนายกรัฐมนตรี หรือให้ใครเป็นคณะรัฐบาล แม้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดจะไม่ได้ร่วมอยู่ในคณะรัฐบาล ก็มีอำนาจที่จะปฏิบัติงานตามกฎหมายนี้ได้แล้ว ข้าฯ ยังได้อภิปรายต่อไปว่า ถ้าหากนายกรัฐมนตรีกับผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นคนคนเดียวกันอย่างในปัจจุบันนี้แล้ว การบริหารราชการแผ่นดินก็พอจะราบรื่นไปได้ ถ้าต่างคนกันแล้วก็จะแย่งอำนาจบริหารกันขึ้นก็จะเกิดยุ่งขึ้น เหตุผลที่ข้าฯ เสนอคัดค้านพระราชกฤษฎีกานี้ ได้มี **พล.ท.พิชิต** ฯ สนับสนุนความเห็นของข้าฯ ผู้ที่เป็นเจ้าก็เจ้าการว่าเห็นควรที่จะได้ออกพระราชกฤษฎีกาให้อำนาจผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้บริหารราชการทั่ว ๆ ไปนั้น มี **หลวงวิจิตรวาทการ** พระราชกฤษฎีกานี้ได้เสนอคณะรัฐมนตรีเมื่อราวปี พ.ศ. ๒๔๘๕ หรือ ๒๔๘๖ ซึ่งมีข้อความโดยละเอียดในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว ขอให้เรียกมาประกอบด้วย ครั้นเมื่อเลิกการประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว จอมพล ป. ฯ ได้เรียก พล.ท.พิชิต ฯ ไปพบเป็นส่วนตัว และต่อว่าต่อขานในการที่สนับสนุนในความเห็นข้าฯ อย่างรุนแรง และแสดงความไม่พอใจในส่วนตัวข้าฯ อย่างมากด้วย ในข้อนี้ถ้าจะทราบโดยละเอียดแล้ว ขอให้เรียก พล.ท.พิชิต ฯ มาสอบถามต่อไป แล้วในที่สุดคณะรัฐมนตรีส่วนมากได้ลงมติให้นากฤษฎีกานี้เสนอผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่อไป แต่คณะผู้สำเร็จราชการไม่ยอมเซ็นชื่อในพระราชกฤษฎีกา ได้ *Veto*^{๖๖} ลงมา มีเหตุผลทำนองเดียวกับที่ข้าฯ ได้คัดค้านในคณะรัฐมนตรี คำ *Veto* ของคณะผู้สำเร็จราชการในเรื่องนี้ จะเรียกว่าได้จากการมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ในวันเดียวกับที่คณะผู้สำเร็จได้ *Veto* กฤษฎีกานี้ **นายปรีดี พนมยงค์** ได้มีจดหมายมาถึงข้าฯ แจ้งว่าพระราชกฤษฎีกามอบอำนาจให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดนั้น คณะผู้สำเร็จราชการได้ *Veto* พร้อมทั้งได้ให้เหตุผลในการที่ *Veto*

๖๖ *Veto* ยับยั้ง, ไม่ยอมลงนาม, ไม่ยอมอนุมัติ

นั้นด้วย และแล้วข้าฯ ก็ได้ไปพบกับนายปรีดี พนมยงค์เพื่อชี้แจงว่า ในเรื่องนี้ ข้าฯ ก็ได้คัดค้านท่านเองเดียวกัน พร้อมกับได้นำสำเนารายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีให้นายปรีดีฯ ดูด้วย แล้วในที่สุดก็ได้มีการแก้ไขกฎีกาฉบับนั้นในเรื่องมอบอำนาจให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้เพลาลง และได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป เพราะอาศัยอำนาจจากกฎีกาฉบับนี้ จอมพล ป.ฯ เมื่อออกจากนายกรัฐมนตรีแล้วได้สั่งงานอันเกี่ยวกับการปกครอง ให้ข้าราชการพลเรือนไปประจำกองบัญชาการทหารสูงสุดหลายคน เช่น **หลวงบุรกรรมโกวิท** ฯ แล้วยังสั่งให้หน่วยงานกรมต่าง ๆ เช่น กรมทาง กรมรถไฟ ขึ้นต่อกองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นต้น ถ้าจะทราบรายละเอียดแล้ว ขอให้ดูคำสั่งในเรื่องนี้ต่อไป โดยการกระทำตามอำนาจผู้บัญชาการทหารสูงสุดของจอมพล ป.ฯ เช่นนี้ นายควง อภัยวงศ์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีแล้วจึงได้หารือข้าฯ ว่าควรปฏิบัติอย่างไร ข้าฯ จึงแนะนำว่า ในเรื่องนี้ควรจะหารือคณะรัฐมนตรี และนายทหารประจำกองบัญชาการทหารสูงสุด เพื่อตกลงแบ่งอำนาจของนายกรัฐมนตรีกับอำนาจผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้แยกกันเสีย แต่ไม่เป็นผลอย่างใด เพราะทางผู้บัญชาการทหารสูงสุดก็ยังถือว่ามีอำนาจอยู่ และสั่งราชการเปะปะอยู่ตามเดิม เช่น **สั่งนายไฟโรจน์ ชัยนาม** อธิบดีกรมโฆษณาการไปพบที่ลพบุรี และให้**พระราชธรรมนิเทศ**ไปประจำที่ลพบุรี

นอกจากนี้แล้วยังปรากฏว่าจอมพล ป.ฯ ได้เรียกประชุมบรรดานายทหารชั้นผู้ใหญ่ปรึกษาหารือแนะนำเพื่อที่จะก่อความไม่สงบขึ้น โดยจะใช้ให้นายทหารเหล่านั้นเป็นผู้กระทำการขึ้น ซึ่งมีจุดประสงค์ว่า แม้นตนจะไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป จะได้ให้ผู้ที่อยู่ใต้อิทธิพลของตนเป็นนายกรัฐมนตรี การประชุมกันนี้ ถ้าจะทราบโดยละเอียดแล้ว เห็นควรสอบถาม **พล.ท.ศุข ชาทินกรบ** **พ.อ.ขุนศิลป** **ศรชัย** **พ.อ.เผ่า ศรียานนท์** **พล.ต.ไชย** ฯ **พล.อ.ด.ขุนรณ** ฯ **พล.ท.พระประจัน** ฯ **พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ** การประชุมนายทหารในเมืองต้นดูประหนึ่งว่าจะปฏิบัติตามความคิดเห็นของจอมพล ป.ฯ แต่ต่อมาในภายหลัง นายทหารชั้นผู้ใหญ่เมื่อได้พบปะกับข้าฯ ฯ หรือได้สดับตรับฟังในทางอื่นก็ดูจะเพลาลงไป

แต่โดยจะเพาะ พ.อ.ขุนศิลปศรัชัย ดูประหนึ่งว่ายังไม่กลับความคิดความเห็น
อยากปฏิบัติตามความคิดเห็นของจอมพล ป. ฯ

เมื่อเป็นที่ประจักษ์ดังนี้แล้ว ได้มีรัฐมนตรีชั้นผู้ใหญ่หลายคนไปหารือกับ
ข้า ฯ ว่าควรให้จอมพล ป. ฯ พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ข้า ฯ ก็
เห็นพ้องด้วย และความคิดเห็นอันนี้ได้ทราบไปถึงจอมพล ป. ฯ ในเบื้องต้นก็
ยังแข็งขันไม่ยอมออก แต่ครั้นต่อมา ก็บอกออกแต่ขอไปเป็นผู้สำเร็จราชการ
โดยแจ้งความประสงค์อันนี้มายัง พล.ท.พิชิต ฯ ซึ่ง พล.ท.พิชิต ฯ ได้ไปแจ้ง
ให้ข้า ฯ ทราบ ข้า ฯ ได้ชี้แจงความประสงค์อันนี้แก่รัฐมนตรีหลายท่าน เพื่อให้
จอมพล ป. ฯ พ้นจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดและไปเป็นผู้สำเร็จ ครั้นความอัน
นี้ทราบไปถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กลับปรากฏว่าสมาชิกส่วนมากไม่ยินยอม
จะให้จอมพล ป. ฯ เป็นผู้สำเร็จราชการ พล.ท.พิชิต ฯ จึงหารือข้า ฯ ว่าควรจะ
ทำอะไรต่อไป และก็ได้อธิบายความเห็นแก่ข้า ฯ ว่า ควรจะแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษา
ราชการแผ่นดิน เพราะจะเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ และเคยมีตัวอย่างมาแล้ว
ข้า ฯ เห็นชอบด้วย จึงตอบว่าจะได้นำเรื่องนี้ไปปรึกษา พ.ต.ดวง ฯ **เจ้าคุณ**
พหล ฯ และรัฐมนตรีผู้อื่นต่อไป ในขณะที่ปรึกษากันนี้ พล.ท.พิชิต ฯ
ได้บอกข้า ฯ ว่า การที่จอมพล ป. ฯ ต้องการเป็นผู้สำเร็จราชการนั้น ก็เพื่อจะ
ควบคุมนายปรีดี พนมยงค์

ครั้นเมื่อได้ปรึกษากันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ข้า ฯ จึงได้ให้นายดวง ฯ กับ
พล.ต.ต.ชโล ฯ เดินทางไปพบจอมพล ป. ฯ ที่จังหวัดลพบุรีเป็นครั้งที่ ๒ เข้า
ใจว่าในวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๔๘๗ เพื่อไปปรับความเข้าใจว่า แม้จะออกจาก
ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแล้ว ทางฝ่ายรัฐบาลก็พร้อมที่จะเสนอสภาผู้แทนราษฎร
ให้เป็นผู้สำเร็จราชการตามความประสงค์ แต่ปรากฏว่าทางสมาชิกสภา ฯ ไม่
ยินยอม จึงไม่ได้เสนอไป อย่างไรก็ดี ทางรัฐบาลก็พร้อมที่จะให้เกียรติยศ โดย
จะเสนอแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เมื่อสองคนนี้ไปชี้แจงแล้ว
ทั้ง ๆ ที่ได้นำจดหมายของข้า ฯ ซึ่งมีความสำคัญอย่างเดียวกับที่ให้ พ.ต.ดวง ฯ
ไปชี้แจง จอมพล ป. ฯ ก็ไม่ยินยอมที่จะออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด และ

โกรธทั้งสองคนนั้นมาก เมื่อ ๒ คนนี้กลับมาแล้วก็มาเล่าให้ข้าฯ ฟัง ต่อแต่นั้นมาในระยะติด ๆ กันนั้น นายควงฯ และ**นายทวี บุญยเกษตร**ได้ไปพบปะข้าฯ และรบเร้าอยู่เสมอ ๆ ขอให้ประกาศถอดถอนจอมพล ป.ฯ ให้ออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด ข้าฯ ตอบว่า ขอให้รอและยับยั้งไปก่อน ที่ข้าฯ ได้ตอบไปเช่นนี้ ก็โดยข้าฯ ได้คิดเห็นว่า ในขณะนั้น ยังมีนายทหารชั้นผู้บังคับกองพันบางหน่วยและนายทหารบางคนอาจเล็ดร่อน เพราะยังไม่เข้าใจเหตุผล และอาจก่อความไม่สงบขึ้นได้ ถ้าหากทหารแม้จะเป็นแต่เพียง ๑ กองร้อย หรือ ๑ กองพันก่อความไม่สงบขึ้นแล้วก็อาจลุกลามไปได้มาก เพื่อที่ข้าฯ จะได้มีเวลาดูการเคลื่อนไหวและปรับความเข้าใจให้เป็นที่เรียบร้อย และพร้อมที่จะทำการป้องกันมิให้เหตุต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นเสียก่อน และในระหว่างนั้น **พล.ท.สินาดโยธารักษ์** ซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ได้ติดต่อกับข้าฯ ในเรื่องที่จะถอดถอนจอมพล ป.ฯ ออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดอยู่ตลอดเวลาเช่นเดียวกัน เมื่อข้าฯ ได้ทำการปรับความเข้าใจกับบรรดานายทหารและเตรียมป้องกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

อยู่มาวันหนึ่ง พ.ต.ควงฯ ไปพบข้าฯ อีก ข้าฯ จึงถามว่าจะให้จอมพล ป.ฯ พ้นจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดแล้วจะแต่งตั้งให้ใครเป็นแม่ทัพใหญ่ พ.ต.ควงฯ ตอบว่าพระยาพลพลพยุหเสนา ข้าฯ ตอบว่า ดีแล้ว เมื่อ พ.ต.ควงฯ ได้ฟังข้าฯ ตอบเช่นนั้นก็เป็นทีที่ข้าฯ ใจว่ายินยอมให้ประกาศได้ ส่วน พล.ท.สินาดโยธารักษ์ ข้าฯ ก็ให้คำแนะนำไปว่า ถ้าจะประกาศขอให้ประกาศวิญญูในตอนเช้า อย่าประกาศกลางคืน เพราะถ้าประกาศกลางคืน เมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดขึ้น ยากที่จะระงับปราบปรามได้

ข่าวที่จะถอดถอนจอมพล ป.ฯ นี้ จะเนื่องด้วยเหตุใดไม่ทราบ ได้รู้ว่ไหลออกไป ได้มีนายทหารหลายคน เช่น **พล.ท.มังกร พรหมโยธี** พล.อ.ต. ชูรณนภากาศ พล.ต.ไชย ประทีปเสน พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ ได้มาหาข้าฯ ที่วังปารุสกวัน แสดงความคิดเห็นว่า ถ้าประกาศถอดถอนจอมพล ป.ฯ แล้ว จะมีการนองเลือดขึ้น ในขณะนั้นมี พล.ต.ต.ชลอฯ อยู่ด้วย ข้าฯ ได้อธิบาย

ให้ฟังว่า ยังไม่ทราบข่าววิเวกเรื่องนี้เลย ในระหว่างที่กำลังพูดจาเรื่องนี้กันอยู่ **นายดิเรก ชัยนาม** ซึ่งข้า ฯ ให้ไปจังหวัดลพบุรีเพื่อเยี่ยมเยียนจอมพล ป. ฯ เป็นการคารวะและดูที่ทำได้ไปหาข้า ฯ และพบพวกดังกล่าวแล้วด้วย เมื่อข้า ฯ ได้พูดปฏิเสธว่าไม่เป็นความจริง พล.ท.มังกร พรหมโยธีก็ยังยืนยันว่าจะประกาศแน่ มีหลักฐาน ข้า ฯ ว่าถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วจะได้ไปขอรับรองนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน และเพื่อไปฟังเสียงในเรื่องนี้ ขอให้ พล.ต.ไชย ฯ กับ พล.ต.ต.ชลอ ฯ ไปกับข้า ฯ ด้วย

เมื่อไปถึงแล้ว ข้า ฯ ได้ทำเป็นพูดดัง ๆ ขึ้นว่า ขอให้ระงับและยับยั้งในการประกาศเรื่องนี้ไว้ก่อน เพราะมีนายทหารหลายคนดังกล่าวชื่อมาแล้ว ได้ไปแจ้งแก่ข้า ฯว่าจะประกาศคืนวันนี้ นายปรีดี ฯ ได้ตอบว่ายังไม่คิดที่จะประกาศในคืนนี้ เมื่อ พล.ต.ไชย ฯ ได้ฟังเช่นนั้นแล้ว ข้า ฯ คิดว่า พล.ต.ไชย ฯ คงจะเชื่อถือ พอได้เวลาอันสมควร ข้า ฯ ก็พากันลากลับ โดยข้า ฯ ให้ พล.ต.ไชย ฯ กับ พล.ต.ต.ชลอ ฯ เดินไปข้างหน้า ข้า ฯ เดินคู่มากับหลวงประดิษฐมนูธรรม พอสองคนนั้นเดินไปห่างพอสมควร ข้า ฯ ก็พูดกับนายปรีดี ฯ ว่า ต้องมาพูดและทำลครอย่างนี้ ถ้าถึงเวลาให้ประกาศก็แล้วกัน เป็นอันว่าในคืนวันนั้น และในเช้าวันรุ่งขึ้นไม่มีประกาศ ครั้นรุ่งขึ้นเช้าอีกวันหนึ่งจึงมีวิทยุกระจายเสียงประกาศให้จอมพล ป. ฯ พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ไปเป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน และแต่งตั้งให้ พล.อ.พระยาพหล ฯ เป็นแม่ทัพใหญ่ พล.ท.สินาดโยธารักษ์เป็นรองแม่ทัพใหญ่ เมื่อได้แต่งตั้งแม่ทัพใหญ่และรองแม่ทัพใหญ่แล้ว ทางกองบัญชาการแม่ทัพใหญ่ก็ได้ออกคำสั่งมิให้กองทหารเคลื่อนที่ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ตามที่ข้า ฯ ได้ให้การมาแล้วว่า ได้ปรับความเข้าใจกับบรรดานายทหารชั้นผู้ใหญ่ผู้น้อยเป็นที่เข้าใจกันดีแล้ว ฉะนั้นเหตุการณ์ต่าง ๆ จึงไม่ได้เกิดขึ้น แม้กระนั้นก็ดี ทางจังหวัดลพบุรี ข้า ฯ ได้รับรายงาน ว่า ในวันรุ่งขึ้นที่มีประกาศนี้ ทางจังหวัดลพบุรีได้มีวิทยุไปที่แม่ทัพพายัพความว่า เขาถอดถอนฉันแล้วจะให้ทำอย่างไร วิทยุโทรเลขนี้ นอกจากที่ข้า ฯ จะได้รับแล้ว พ.ต.คง ฯ ก็ว่าได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกัน แล้วได้ไปบอก

กับข้าฯ ว่าจะอย่างไร ข้าฯ บอกว่าไม่ต้องวิตก เพราะทราบว่าแม่ทัพพ่ายพ
(พล.ท.เดชา บุญคูปต์) อยู่ในกรุงเทพ ฯ และบรรดานายทหารที่เคยแสดงความ
เคียดแค้น หรือจะเข้าร่วมมือกับจอมพล ป. ฯ เพื่อจะก่อการมิดิมีร้ายขึ้นนั้นก็
อยู่ในอาการที่สงบ

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์ไธสง	จด

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๔๘๘

ข้าฯ พล.ต.อ.อดุล ฯ ขอให้การต่อไปว่า โดยเหตุที่จอมพล ป.พิบูล
สงครามอยากจะแสดงอำนาจเพื่อให้ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป และประกอบ
ด้วยตัวเองเส้นประสาทเสีย หวาดกลัวภัยต่าง ๆ ทั้งจิตใจก็อิงฉ้อผู้อื่นด้วย
ฉะนั้นถ้าบุคคลใดกระทำการขัดขวางในความคิดความเห็น ก็แสดงอาการโกรธ
แค้น ซึ่งปรากฏตามเหตุการณ์ที่ข้าฯ ได้รู้เห็น หรือได้สดับตรับฟังดังต่อไปนี้

๑) ทางสภาผู้แทนราษฎร ดังที่ข้าฯ ได้กล่าวแล้วว่าในตอนปลาย สมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรจะเป็นประเภท ๑ หรือประเภท ๒ ส่วนมากหมดความเลื่อมใส
ในตัวจอมพล ป. ฯ ลงไปทุกที ฉะนั้นการอภิปรายจึงเป็นไปในทางรุนแรงยิ่งขึ้น
เมื่อจอมพล ป. ฯ ได้ทราบเช่นนั้นแล้ว ได้เขียนจดหมายถึงพระยามานวราชเสวี
ซึ่งเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นทำนองข่มขู่ ซึ่งทั้งนี้ ถ้าว่าตามรัฐธรรมนูญ
แล้ว ไม่มีอำนาจและหน้าที่ที่จะข่มขู่ประธานสภาหรือสมาชิกได้ เพราะเป็น
เอกสิทธิ์ของเขา ขอให้สอบถามพระยามานวราชเสวีกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ต่อไป ยังมีอีกคราวหนึ่ง เมื่อคราวสภาได้เลือกตั้งให้นายทวี บุญยเกษตรเป็น
ประธานสภา ฯ และนายควง อภัยวงศ์เป็นรองประธานสภา ฯ แต่จอมพล ป. ฯ
ไม่ยอมลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แล้วก็บังคับให้คนทั้งสองนี้ไม่ให้

รับตำแหน่ง จนถึงกับทางสภาผู้แทนราษฎรได้ประชุมเลือกตั้งประธานและรองประธานกันอีก ในการนี้ตามที่ข้าฯ ทราบว่าได้มีบุคคลอื่นได้ร่วมด้วยหลายคน ขอให้สอบถามพ.ต.ควงฯ และนายทวี บุญยเกษตรคงจะทราบได้ดี การที่จอมพล ป.ฯ ไม่ยอมให้นายทวี บุญยเกษตรกับนายควงฯ เป็นประธานและรองประธาน ก็เพื่อที่จะให้ผู้ที่อยู่ใต้อิทธิพลของตนเป็นแทนต่อไป เป็นการก้ำก่ายในหน้าที่ของสภาฯ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฝ่ายบริหารจะกระทำไม่ได้

๒) ในทางด้านพระมหากษัตริย์ ตามความสังเกตและสดับตรับฟังของข้าฯ เห็นว่าจอมพล ป.ฯ ไม่มีความเคารพการระคะณะผู้สำเร็จราชการฯ ในฐานะเป็นผู้แทนพระมหากษัตริย์ และยิ่งกว่านั้นยังแสดงว่ามีอำนาจเหนือคณะผู้สำเร็จราชการอีกด้วย มีการโทรศัพท์สั่งให้คณะผู้สำเร็จราชการฯ ไปพบ และเมื่อคราวที่จอมพล ป.ฯ ลาออกจากนายกรัฐมนตรี แต่แล้วก็ยังไม่ยอมออกนั้น ได้มีข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และพลเรือน รวมทั้งประชาชนได้ให้ความอารักขาและไปเยี่ยมเยียนผู้สำเร็จราชการ ดังที่ข้าฯ ได้กล่าวแล้วแต่ตอนต้น จอมพล ป.ฯ รู้สึกไม่พอใจ และคิดว่ามีผู้ฝักใฝ่ในทางคณะผู้สำเร็จราชการฯ มาก จึงได้ออกคำสั่งในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ให้**พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ** ประธานผู้สำเร็จฯ และ**นายปรีดี พนมยงค์** ผู้สำเร็จราชการฯ ไปประจำกองบังคับการทหารสูงสุด นี่ก็ยิ่งเป็นข้อแสดงว่าไม่ได้มีความเคารพในพระมหากษัตริย์ เพราะพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญย่อมเป็นที่เคารพสักการะของปวงชนทั่วไป คณะผู้สำเร็จราชการก็ควรจะได้เทอดไว้ในทำนองเดียวกัน ตามประวัติศาสตร์ หรือขนบธรรมเนียมของไทยก็ดี หรือของต่างประเทศก็ดี ยังไม่เคยปรากฏว่าที่จะลบหลู่เกียรติคุณพระมหากษัตริย์หรือผู้แทนพระมหากษัตริย์ดังเช่นที่จอมพล ป.ฯ ได้กระทำเช่นนี้เลย

๓) ในทางด้านคณะรัฐมนตรี ในสมัยที่จอมพล ป.ฯ เป็นนายกรัฐมนตรี ปรากฏหลายต่อหลายครั้งในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่า รัฐมนตรีผู้ใด แม้จะได้ออกความคิดเห็นด้วยความบริสุทธิ์ใจของตน แต่ความคิดเห็นนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของจอมพล ป.ฯ แล้ว จอมพล ป.ฯ ก็แสดงความไม่พอใจขึ้น

มาทันที รัฐมนตรีหลายคนถูกต่อว่า และกล่าวเสียดสี และบางคนถึงกับถูก
 บังคับให้ลาออก เช่น **พ.อ.ช่วง เสงวนศักดิ์สงคราม** ซึ่งในขณะนั้นเป็นรัฐมนตรี
 ว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ออกความเห็นในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี จะเป็น
 เรื่องอะไร ข้าฯ ลืมไปแล้ว ประกอบด้วยเหตุผลอันน่าฟัง แต่ความคิดเห็นนั้น
 ตรงกันข้ามกับความคิดเห็นของจอมพล ป. ฯ จอมพล ป. ฯ ถึงกับโกรธ และ
 บังคับให้หลวงเซว ฯ ลาออกจากรัฐมนตรี ในเรื่องนี้ ข้าฯ ต้องทำการไกล่
 กลี่ย และหลวงเซว ฯ ก็ว่ามิได้มีเจตนาเป็นอย่างอื่น ในที่สุดหลวงเซว ฯ ก็
 เป็นรัฐมนตรีต่อไป **พล.ท.มังกร พรหมโยธี** ในขณะที่เป็น ร.ม.ต.ว่าการกระทรวง
 มหาดไทย ได้เห็นการกระทำของจอมพล ป. ฯ บางอย่าง ซึ่งอาจเกิดเสียหายขึ้น
 ได้ ดูเหมือนจะเป็นเรื่องให้เหรียญให้ตราหรือเรื่องวันเกิด เป็นทำนองติเตียนให้
พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ พ.อ.เผ่า ฯ นำถ้อยคำที่พลโทมังกร ฯ พูดติเตียนนั้น
 ไปบอกให้จอมพล ป. ฯ ฟัง จอมพล ป. ฯ โกรธ พล.ท. มังกร ฯ ในการนี้ถึงกับ
 ให้ พล.ท.มังกร ฯ ลาออกจาก ร.ม.ต.มหาดไทย แล้วมีคำสั่งให้ข้าฯ ซึ่งในขณะ
 นั้นเป็น ร.ม.ต.ช่วยว่าการมหาดไทย รักษาการแทน ร.ม.ต.ว่าการกระทรวง
 มหาดไทย ทั้งนี้ทำให้ข้าราชการในกระทรวงมหาดไทยเกิดอึดใจกันมาก เพราะ
 ข้าฯ เป็น ร.ม.ต.ช่วยว่าการ ฯ ก็ทำงานในหน้าที่แทนได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้อง
 มีคำสั่ง การที่มีคำสั่งก็เป็นการจะหยามหน้า พล.ท.มังกร ฯ แต่แล้วในที่สุดก็
 มีการปรับความเข้าใจกัน พล.ท.มังกร ฯ ก็คงเป็นรัฐมนตรีต่อไป

เมื่อคราวจอมพล ป. ฯ มีความประสงค์จะสร้างทางรถไฟสายเล็กจากลพบุรี
 ไปโคกกระเทียม ได้มอบให้ **พล.ท.จรัญ เสรีเรษฐทิ** ในขณะนั้นเป็นรัฐมนตรี
 ว่าการกระทรวงคมนาคมดำเนินการ แต่ พล.ท.จรัญ ฯ ได้ทำบันทึกเป็นทำนอง
 ขัดข้อง จอมพล ป. ฯ โกรธหลวงเสรี ฯ มาก เพราะไม่กระทำตามคำสั่งให้ลุล่วง
 ไป และว่า พล.ท.จรัญ ฯ เป็นผู้ขัดขวาง บังคับให้ พล.ท.จรัญ ฯ ลาออก ซึ่ง
 พล.ท.จรัญ ฯ ก็ยื่นใบลาออก แต่ในใบลาออกนั้นได้แสดงคุณสมบัติที่ตนทำมา
 และยกยอบัญคุณจอมพล ป. ฯ มากมายจนเป็นที่สับสนใจจอมพล ป. ฯ จอมพล
 ป. ฯ จึงหาทางออก แล้วส่งเรื่องนี้ไปให้ข้าฯ ออกความเห็นในฐานะที่เป็นรอง

นายกรัฐมนตรี ข้าฯ จึงเขียนลงไปในเรื่องนั้นว่า "บ้า" แล้วเก็บเรื่องนั้นเสีย ซึ่งข้าฯ จะนำส่งต่อคณะกรรมการในวันพรุ่งนี้ การที่จอมพล ป.ฯ ให้ข้าฯ เป็นผู้พิจารณานั้น มีเป็น ๒ นัย นัยหนึ่งก็คือว่า ข้าฯ เคยพูดอยู่เสมอ ๆ ว่า พล.ท.จรูญฯ มีชื่อเสียงไม่ดี โจทก์ก็ออกเชิงแซ่ สมควรให้ออกจากรัฐมนตรีเสีย ถ้าข้าฯ เสนอความเห็นเห็นว่าควรให้ออก ก็จะต้องได้ว่าข้าฯ เป็นผู้ให้ออก บาบก็จะต้องอยู่กับข้าฯ อีกนัยหนึ่ง แม้ข้าฯ จะเสนอความเห็นให้ออกแล้ว จอมพล ป.ฯ ไม่ให้ออก ก็จะต้องอ้างว่าจอมพล ป.ฯ นั้นเองเป็นผู้ไม่ให้ออก แม้แต่ตัวข้าฯ เอง ถ้าเป็นเรื่องสำคัญ ๆ ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ข้าฯ ได้แสดงความคิดเห็นขัดแย้งก็ไม่พอใจเช่นเดียวกัน แต่ไม่กล้าจะกระทำ หรือว่ากล่าวเป็นการรุนแรงต่อข้าฯ เช่นรัฐมนตรีคนอื่น ๆ เป็นแต่เพียงแสดงความไม่พอใจ พูดฝากฝังรัฐมนตรีผู้อื่นมา เนื่องด้วยจอมพล ป.ฯ ได้ใช้อำนาจดังนี้แล้ว จึงกระทำให้รัฐมนตรีเป็นส่วนมากไม่กล้าออกความคิดเห็นของตน จำต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือตามความคิดของจอมพล ป.ฯ เกือบทุก ๆ กรณี แต่ถ้ารัฐมนตรีผู้ใด จอมพล ป.ฯ ยังรู้สึกเกรงกลัวหรือหวาดหวั่นอยู่บ้างแล้ว ก็มักจะหาเรื่องใส่ร้ายและนินทาลับหลังให้ผู้อื่นฟัง เช่น ข้าฯ นายปรีดี พนมยงค์ พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน ซึ่งจอมพล ป.ฯ ยังรู้สึกเกรงกลัวอยู่ ในการนี้ข้าฯ หารที่จะใส่ร้าย ข้าฯ เคยถูกใส่ร้ายว่าเป็น "บาโดคลิโอ" เมื่อภายหลังที่ประเทศไทยได้รับมอบดินแดน ๔ รัฐมาแล้ว โดยหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ได้เป็นผู้ไปบอกข้าฯ ว่าจอมพล ป.ฯ กล่าวหาข้าฯ เช่นนี้ ที่หาว่าข้าฯ เป็น "บาโดคลิโอ" นั้นหมายความว่า จอมพลบาโดคลิโอได้มีแผนการจับมูสโสลินีไปควบคุมเพื่อล้มล้างลัทธิฟาสซิสต์ แล้วคงคิดว่าข้าฯ จะกระทำเช่นนั้นบ้างในประเทศไทยแก่ตัวจอมพล ป.ฯ เพื่อนำตัวจอมพล ป.ฯ มอบให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร เพราะจอมพล ป.ฯ รู้ยุติแล้วว่าข้าฯ ไม่ชอบญี่ปุ่น และญี่ปุ่นก็ไม่ชอบข้าฯ เมื่อข้าฯ ได้ทราบจากหลวงธำรงฯ เช่นนี้แล้ว ข้าฯ ก็ไปพบกับจอมพล ป.ฯ ปรับความเข้าใจกัน แล้วเรื่องก็ได้สงบไป ครั้นต่อมาอีกวันหนึ่งหรือสองวัน นายปรีดี พนมยงค์ก็ถูกกล่าวหาว่าเป็น "บาโดคลิโอ" เช่นเดียวกับข้าฯ บ้าง เสียงนี้้อ

ฉาวกว่าจนถึงกับได้เรียกประชุมคณะผู้ก่อการ ฯ ที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี โดยจอมพล ป. ฯ ได้เป็นประธานกล่าวชี้แจงต่อผู้ก่อการ ฯ ว่า นายปรีดี ฯ ดำเนินการอย่าง "บาโคคลีโอ" คณะผู้ก่อการออกความเห็นกันต่าง ๆ นานา บางคนว่าไม่น่าจะเป็นไปได้เช่นนั้น เรื่องนี้เป็นการกระทบกระเทือนใจนายปรีดี ฯ อย่างรุนแรง ถึงกับใช้ให้นายควง ฯ ไปพบกับข้า ฯ บอกว่าจะออกไปอยู่ที่ดาลัด อินโดจีน ข้า ฯ ได้แนะนำชี้แจงกับนายควง ฯ ให้ไปเรียนว่าไม่ต้องไป ให้อยู่ในเมืองไทยต่อไป แล้วข้า ฯ จะจัดการเรื่องนี้ให้เป็นที่เรียบร้อยต่อไป ครั้นต่อมาเรื่องนี้ก็เป็นระงับไป ส่วน พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน โดยเหตุที่มีความสนิทชิดชอบกับฝ่ายญี่ปุ่น จอมพล ป. ฯ ระแวงว่าญี่ปุ่นอาจสนับสนุนให้ พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแทน จึงได้พูดใส่ร้ายในพวกก่อการชั้นผู้ใหญ่ เช่น **หลวงสังวร ฯ พล.ร.ต.ทหาร ข้าราชการ** ฟัง ครั้นความข้อนี้ทราบไปถึง พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ รู้สึกว่าพล.ร.ท.สินธุ์ ฯ โกรธจอมพล ป. ฯ มาก อยู่มาวันหนึ่ง ภายหลังที่ได้ประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ ได้พบกับจอมพล ป. ฯ เพื่อปรับความเข้าใจ และในครั้งนั้น พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ ได้ขอร้องให้ข้า ฯ ไปนั่งฟังอยู่ด้วย ได้ต่อว่าต่อขานจอมพล ป. ฯ อย่างรุนแรง ซึ่งข้อความอันนี้คงปรากฏในบันทึกของหลวงสังวร ฯ แล้ว ข้า ฯ ได้พูดไกล่เกลี่ย ในที่สุดเรื่องก็เป็นอันระงับไป

๔) การบริหาร จอมพล ป. ฯ มักจะเอาอำนาจไปก้าวก่ายในการบริหารของกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งตามกฎหมาย แบบ ธรรมเนียม รัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาในกระทรวง ทบวง กรมนั้นมียอำนาจที่จะสั่งการได้ แต่ปรากฏว่าจอมพล ป. ฯ มักจะรวบรัดเอาอำนาจนั้นมาบริหารเสียเอง หรือให้แก่ภรรยา หรือผู้ที่สนิทชิดชอบเป็นผู้สั่งการแทน เช่น ได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมฝ่ายหญิงขึ้น โดยให้ **พ.ท.หญิงละเอียด พิบูลสงคราม** ภรรยา เป็นหัวหน้าหรือเป็นประธานของสำนักงานนี้ แล้วก็ได้ทำคำสั่งไปยังกระทรวง ทบวง กรมว่า การบรรจุ การเลื่อนเงินเดือน การให้ออกของข้าราชการหญิงตามกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ต้องให้สภาวัฒนธรรมฝ่ายหญิงเป็นผู้พิจารณาสั่งการเสียก่อน แล้วจึงจะดำเนินการต่อไปได้ การกระทำเช่นนี้กระทบความรู้สึกของผู้บังคับบัญชาที่มีข้าราชการ

หญิงอยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างมากมาย นอกจากนั้น จอมพล ป. ฯ ได้ออกคำสั่งในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาในการที่จะรับบุคคลเข้ารับราชการ ซึ่งมีหลักการสำคัญอยู่ว่า บุตรธิดาของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏจะไม่ให้เข้ารับราชการ กรรมการคณะนี้มีข้า ฯ เป็นประธาน นอกนั้นก็เป็นผู้ของจอมพล ป. ฯ เช่น **พ.อ.ขุนศิลปสรชัย พ.ต.นครชิต ชิตตะสังคะ** น้องชายของจอมพล ป. ฯ และ **ม.ร.ว.หญิงสงศรี เกษมศรี** ข้า ฯ ได้เสนอความเห็นว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการนี้เป็นการที่ไม่ชอบ เพราะมีอำนาจสูงกว่า ก.พ. และทั้งได้อำนาจราชการหญิงมาเป็นกรรมการด้วยแล้ว เป็นการไม่เหมาะสม ในที่สุดจอมพล ป. ฯ ก็ตัดสินใจ **ม.ร.ว.หญิงสงศรี เกษมศรี** แต่การดำเนินการในเรื่องนี้ ข้า ฯ เห็นว่าเป็นการที่ไม่ถูกต้อง เมื่อเรื่องปรากฏขึ้นก็ผ่านไปให้เข้ารับราชการได้ ที่ข้า ฯ ไม่เสนอให้ล้มหลักการนี้เสียก็เพราะเหตุว่าจอมพล ป. ฯ คงจะไม่ยินยอม แต่เมื่อผลให้ได้เข้ารับราชการโดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นใครแล้ว ก็จะไม่กระทบกระเทือนถึงแต่อย่างใด เพื่อเชิดชูสภาวัฒนธรรมหญิง ซึ่งภรรยาจอมพล ป. ฯ เป็นประธานอยู่นั้น สมาคมหญิงซึ่งได้ตั้งขึ้นก่อน จอมพล ป. ฯ ก็พยายามจะให้สมาคมเหล่านั้นล้มเลิกไปเสีย เช่น สมาคมสตรีไทย ซึ่ง**คุณหญิงเลขา อภัยวงศ์**เป็นนายก ทั้ง ๆ ที่สมาคมเหล่านั้นได้ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีได้กระทำผิดกฎหมายแต่อย่างใด

๕) เนื่องด้วยจอมพล ป. ฯ มีความระแวงเป็นที่ตั้ง ฉะนั้นถ้าบุคคลใดได้แสดงความคิดเห็น หรือมีท่าทีว่าจะไม่ร่วมด้วยกับจอมพล ป. ฯ แล้ว จอมพล ป. ฯ ก็มักถือเอาอำนาจกระทำให้บุคคลนั้น ๆ เสื่อมเสียเกียรติยศและได้รับความทุกข์ทรมาน เช่น **พ.ต.คง** ฯ นายทวี บุญยเกตุ ซึ่งมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับจอมพล ป. ฯ และได้ลาออกจากรัฐมนตรีแล้ว จอมพล ป. ฯ ก็ถืออำนาจผู้บัญชาการทหารสูงสุดสั่งให้ไปประจำกรมประสานงานพันธมิตร ให้ไปอยู่ใต้บังคับบัญชาของบุคคลที่มีอาวุโสต่ำกว่า **นายทองเปลว ชลภูมิ** เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จอมพล ป. ฯ เห็นว่าเป็นผู้ที่ชักนำสมาชิกผู้แทนราษฎรให้อภิปรายหรือขัดแย้งความคิดเห็นของคณะรัฐบาล จอมพล ป. ฯ ก็ย้ายให้ไป

ประจำกรมประสานงานพันธมิตร แล้วต่อมาก็ถูกจับกุมตัว โดยมีเรื่องว่า ผู้บังคับกองพัน ๑ ทหารมหาดเล็กได้บันทึกข้อกล่าวหาว่านายทองเปลว ๑ กับพวกคิดการมีดีมีร้ายต่อจอมพล ป. ๑ แล้วผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้สั่งให้จับตัวนายทองเปลว ๑ กับ**นายบวร นุชศรี** อยู่คณะหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ครั้นเจ้าหน้าที่ได้สอบสวนแล้วไม่มีมูลความจริง ข้า ๑ จึงได้บันทึกเสนอไปยังผู้บัญชาการทหารสูงสุดว่าสมควรปล่อย เพราะข้อกล่าวหาไม่เป็นความจริง จอมพล ป. ๑ เห็นชอบด้วย จึงได้ปล่อยตัวนายทองเปลว ๑ พันข้อหาไป

เมื่อพะยานให้การมาถึงเพียงนี้แล้ว พะยานแจ้งว่าตติราชการจะขอให้การต่อไปในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๔๘๘

ข้า ๑ **พล.ต.อ.อดุล ๑** ขอให้การต่อไปว่า ตามที่ข้า ๑ รับรองว่าจะได้นำเอกสารเรื่อง **พล.ท.จรูญ เสรีเรืองฤทธิ์** ล่าออกมาส่งนั้น ข้า ๑ ขอนำส่ง ณ บัดนี้ เหตุผลต่าง ๆ ที่ต้องล่าออกดังปรากฏในคำให้การของข้า ๑ และตามหลักฐานในเอกสารนี้ด้วยแล้ว (เอกสารรวม ๕ แผ่น) เรื่องที่**หลวงพรหมโยธี** ล่าออก และสั่งให้ข้า ๑ เป็นรัฐมนตรีรักษาการกระทรวงมหาดไทยนั้น ในเรื่องนี้ พล.ท.มังกร พรหมโยธีได้เขียนหนังสือชี้แจงต่อ**จอมพล ป. ๑** ตามเอกสารลงวันที่ ๒๒ พ.ค. ๘๖ และลงวันที่ ๗ มิ.ย. ๘๖ อีก ๒ ฉบับ นอกจากสั่งให้ข้า ๑ รักษาการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จอมพล ป. ๑ ยังได้ทำหนังสือเวียนไปถึงรัฐมนตรีทุกคนทราบด้วยว่า จะให้ พล.ท.มังกร ๑ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่คงให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่ จอมพล ป. ๑

จะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอีกตำแหน่งหนึ่ง รัฐมนตรีผู้ใดไม่
หักท้วงภายในวันที่ ๖ มิ.ย. ๙๖ ก็จะได้นำความกราบบังคมทูลแต่งตั้งต่อไป
ดังปรากฏในเอกสาร น.ว. ๑๒๓/๒๔๙๖ ลงวันที่ ๕ มิ.ย. ๙๖ ซึ่งข้าฯ ขอมอบ
ให้คณะกรรมการไว้ด้วย แต่ครั้นแล้วเมื่อได้รับความเข้าใจกัน พล.ท.มังกรฯ
ก็ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยต่อไปดังที่ข้าฯ ได้ให้การไว้แล้ว

เรื่องพระราชกฤษฎีกามอบอำนาจให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งข้าฯ ได้
ให้การไว้ว่า ในเรื่องนี้ข้าฯ ไม่เห็นพ้องด้วย และ พล.ท.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต
ได้ช่วยสนับสนุนคัดค้านนั้น วันนี้ข้าฯ ขอนำรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี
ลงวันที่ ๑๗ มี.ค. ๙๖ ซึ่งเจ้าหน้าที่กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้สำเนาส่งมา
ให้ข้าฯ เพื่อเป็นหลักฐานประกอบคำให้การของข้าฯ ไว้ด้วย นอกจากนี้ใน
เรื่องพระราชกฤษฎีกาตามที่ข้าฯ ได้ให้การไว้แล้วนั้น ยังมีกรคลาดเคลื่อนอยู่
บ้าง ขอให้การแก้ไขเพิ่มเติมดังต่อไปนี้ เมื่อได้นำร่างพระราชกฤษฎีกาเสนอคณะ
ผู้สำเร็จราชการฯ แล้ว ผู้สำเร็จราชการได้ Veto นายปรีดี พนมยงค์ได้เขียน
จดหมายเป็นส่วนตัวมาถึงข้าฯ พร้อมกับบันทึกเหตุผลในการที่ Veto นั้น
ข้าฯ ขอมอบจดหมายนายปรีดี พนมยงค์กับความเห็นคณะผู้สำเร็จฯ ที่ Veto
ในเรื่องนี้ต่อคณะกรรมการ

เมื่อคณะผู้สำเร็จฯ ได้ Veto เรื่องพระราชกฤษฎีกานี้แล้ว การพิจารณาใน
พระราชกฤษฎีกานี้ได้กระทำไปอีกแห่งหนึ่ง คือมิได้พิจารณาแก้ร่างพระราช
กฤษฎีกาให้เพลาลง แล้วนำเสนอคณะผู้สำเร็จประกาศใช้ต่อไปดังที่ข้าฯ ให้การ
ไว้แล้ว ซึ่งความจริงจอมพล ป.ฯ ได้ดำเนินการในเรื่องจะใช้อำนาจอันนี้ให้เป็น
ไปตามความมุ่งหมายของตนให้จงได้ ในครั้งแรกทำประหนึ่งว่าจะแก้ไขกฤษฎีกา
นั้นให้เพลาลงไปดังปรากฏตามหนังสือเวียนที่ น.ว. ๔๙/๒๔๙๖ ลงวันที่ ๑๙
มี.ค. ๙๖ พร้อมกับแนบร่างพระราชกฤษฎีกานั้นไว้ท้ายหนังสือนี้ด้วย และว่า
ถ้ารัฐมนตรีผู้ใดไม่หักท้วงภายในวันที่ ๑๙ มี.ค. ๙๖ ก็ให้ถือว่าเห็นชอบด้วย
แล้วจะได้ดำเนินการต่อไป (หนังสือฉบับนี้พร้อมกับร่างพระราชกฤษฎีกา
คณะกรรมการได้รับไว้แล้ว) แต่ร่างพระราชกฤษฎีกาที่ว่าได้แก้ไข และจะดำเนิน

ต่อไปนั้น ในที่สุดก็มีได้ดำเนินการต่อไปในทางที่จะคิดออกให้เป็นพระราชกฤษฎีกา กลับไปดำเนินการออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหาร การที่จะคิดจะออกพระราชกำหนดนี้ จอมพล ป. ฯ หาดูได้เรียกคณะรัฐมนตรีไปประชุมไม่ เพราะเกรงว่าจะถูกรัฐมนตรีบางคนคัดค้านอีก ได้กระทำไปโดยรวบรัด คือ ออกหนังสือเวียนที่ น.ว. ๕๖/๒๔๘๖ ลงวันที่ ๒๖ มี.ค. ๘๖ พร้อมกับร่างพระราชกำหนดนี้ให้รัฐมนตรีทราบ และว่าถ้าไม่ทักท้วงภายในวันที่ ๒๘ มี.ค. ๘๖ เวลา ๑๘ น. จักถือว่าเป็นชอบ แล้วจึงได้ดำเนินการต่อไป ตามร่างพระราชกำหนดแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหารนี้ มีข้อสำคัญว่า คำว่า "ทหาร" นั้น ในเวลาสงคราม หรือในเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึก ให้ความหมายรวมถึงบุคคลที่อยู่ในเขตยุทธบริเวณ หรือในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดสั่งให้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติได้ได้ นี่ก็มีความหมายและผลทำนองเดียวกับร่างพระราชกฤษฎีกาซึ่งได้ถูก Veto ลงมาดังปรากฏตามร่างมาตรา ๓ แล้ว ในที่สุดพระราชกำหนดนี้ก็มิได้ใช้เป็นกฎหมายต่อไป

การกดขี่ข่มเหงให้บุคคลเสื่อมเสียเกียรติยศและได้รับความทุกข์ทรมานนั้น ไม่เฉพาะแต่ผู้นั้นจะเป็นข้าราชการ บุคคลภายนอกบางคนก็ถูก เช่น **นายชาญ บุนนาค**กับพวก ทราบว่าได้ขี้อัยยนต์สวนทางกับนายกรัฐมนตรี ในขณะนั้นน้ำกำลังท่วมถนน เกรงว่าน้ำจะไปกระเด็นถูกเข้า จึงได้ร้องขึ้นว่า "เฮ้ย นาย" ข้า ฯ คิดว่าที่ร้องขึ้นเช่นนี้ ก็ด้วยเจตนาจะให้รถยนต์เบาลง น้ำจะไม่กระเซ็นไปถูก แต่ทางจอมพล ป. ฯ หาวว่าพวกเหล่านั้นหมิ่นประมาท ถึงกับเรียกตัวไปสอบสวนและทำต้อย แล้วพวกนี้ก็ต้องออกจากงานของโรงพยาบาลนต์เฉลิมกรุงหลายคน

โดยเหตุที่จอมพล ป. ฯ ได้ใช้อำนาจข่มขู่ในทางต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ในราว พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้มีบุคคลหลายหมู่หลายคณะ ทั้งทหารและพลเรือน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คิดรวบรวมน้ำกำลังจะทำจัดหรือบังคับคณะรัฐบาลของจอมพล ป. ฯ เพื่อให้จอมพล ป. ฯ และรัฐมนตรีบางคนซึ่งชื่อเสียงไม่ดีออกจากตำแหน่งไป ยกเว้นจะเฉพาะบางคนจะให้ร่วมในคณะรัฐบาลใหม่ โดยที่จะยก **พล.อ.**

พระยาพหล ๑ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อข้า ๑ ได้ทราบเรื่องนี้แล้วเห็นว่า ถ้าจะปล่อยให้ดำเนินการไปก็จะเกิดความจลาจลหรือยุ่งยากในประเทศขึ้นได้ และทั้งในขณะนั้นกองทหารญี่ปุ่นก็ยังอยู่ในประเทศไทย จึงได้ดำเนินการชี้แจงให้บุคคลเหล่านั้นรู้สึกผิดและชอบ ให้เห็นทางได้ทางเสียของประเทศชาติ ถ้ามีความประสงค์จะให้จอมพล ป. ๑ กับรัฐมนตรีบางคนออก ก็ให้ดำเนินตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ บุคคลเหล่านั้นเมื่อได้ฟังเหตุผลจากข้า ๑ แล้ว ความคิดในอันที่จะกำจัดจอมพล ป. ๑ กับพวกโดยอาการรุนแรงก็ค่อย ๆ คลายลงไป แต่ความคิดเห็นที่จะให้จอมพล ป. ๑ พ้นจากนายกรัฐมนตรีก็ยังคงมีอยู่ ได้ดำเนินการตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ คือไม่รับหลักการพระราชกำหนดหลายฉบับ และในที่สุด จอมพล ป. ๑ ก็ลาออกจากนายกรัฐมนตรีดังที่ข้า ๑ ได้ให้การไว้ในตอนต้นแล้ว

เมื่อพะยานให้การมาเพียงนี้ พะยานแจ้งว่าติดราชการ ขอให้การต่อในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์ไธสง	จด

วันที่ ๓ มกราคม ๒๔๘๔

ข้า ๑ **พล.ต.อ.อดุล ๑** ขอให้ถ้อยคำต่อไปว่า เรื่องครั้งแรกขอขอให้ท่านผู้หญิงละเอียดเป็น พ.ต. ครั้นเรื่องไปถึงสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กลับขอให้เป็น พ.ท. และเป็นองครักษ์ด้วย ซึ่งข้า ๑ ได้ให้การแล้วว่า ในเรื่องนี้ **พล.ต.เรือง วีระยุทธ** ได้แจ้งให้ข้า ๑ ทราบโดยทางจดหมายนั้น เพื่อยืนยันข้อความนี้ ข้า ๑ ขอส่งจดหมาย พล.ต.เรือง วีระยุทธ ลงวันที่ ๑๓ ก.ค. ๘๕ เพื่อกรรมการจะได้พิจารณาต่อไป นอกจากนี้ในเรื่องวันเกิดของ**จอมพล ป.**

พิบูลสงคราม ซึ่งขอให้ชักธงเครื่องหมายจอมพล ป. ฯ คือธงตราไก่คู่กับธงชาติ และในการนี้ข้า ฯ ได้ประท้วงไปว่าเป็นการผิดต่อกฎหมาย โดยเหตุนี้กระทรวงมหาดไทยจึงได้แก้คำสั่งให้เปลี่ยนธงตราไก่เป็นรูปตราอาร์ม ดังสำเนาบันทีกของเลขานุการ ร.ม.ต.มหาดไทยที่ ๔๙/๒๔๘๕ ลงวันที่ ๑๑ ก.ค. ๘๕ และที่ ๕๑/๒๔๘๕ ลงวันที่ ๑๓ ก.ค. ๘๕ ซึ่งหนังสือสองฉบับนี้ ข้า ฯ ขอมอบให้คณะกรรมการพิจารณาต่อไป

ดังที่ข้า ฯ ได้ให้การมาในเบื้องต้นแล้วว่า รัฐมนตรีในสมัยจอมพล ป. ฯ ได้แยกออกเป็น ๓ ประเภท ประเภทที่ ๑ ได้แก่ ร.ม.ต.ที่ศึกษาสดับตรับฟังเหตุการณ์ของการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ว่าควรจะดำเนินการอย่างไร แล้ว ร.ม.ต.ผู้นั้นได้ใช้วิจารณ์ด้วยความสุขุมว่าเหตุการณ์เหล่านั้นควรจะกระทำ ควรจะปฏิบัติอย่างไร โดยใช้ความรู้ความสามารถของตน แล้วก็แสดงปฏิกิริยาออกมาว่า ควรจะกระทำหรือควรจะไม่ปฏิบัติโดยที่ได้ไตร่ตรองมาแล้ว ซึ่งขอบด้วยเหตุผล กล่าวสั้น ๆ ว่า ร.ม.ต.เหล่านั้นได้ศึกษาใส่ใจในทางการเมืองเป็นพวกหนึ่ง อีกพวกหนึ่งได้แก่ ร.ม.ต.หรือบุคคลบางคนได้ศึกษาใส่ใจในการเมืองบ้างเป็นบางอย่าง แต่หารู้ถึงเรื่องการเมืองอันแท้จริงไม่ แล้วก็กล่าวถ้อยคำหรือแสดงความคิดเห็นของตน แต่การปฏิบัตินั้นหาได้ตรงกับจิตใจของตนที่แสดงออกไม่ อีกพวกหนึ่งได้แก่ ร.ม.ต.หรือบุคคลบางคนที่ไม่ได้ใส่ใจในทางการเมืองเลย แต่เมื่อถูกสอบถามให้แสดงความคิดเห็น ก็กล่าวไปตามความคิดเห็นของตนโดยปราศจากเหตุผลและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ประกอบด้วยว่าเกรงกลัวภัย ถ้าตนไม่คล้อยตามแล้วอาจเสียหายแก่ส่วนตัว ฉะนั้นการพิจารณาของคณะกรรมการในคดีอาชญากรรมสงครามจะถือตามรายงานการประชุมที่ ร.ม.ต.บางคนได้ออกความคิดเห็นเป็นหลักนั้น ไม่เป็นการชอบ ควรจะได้ถือความคิดเห็นประกอบด้วยเจตนาอันแท้จริง ประพตการณ์ และการปฏิบัติเป็นเครื่องประกอบด้วย ซึ่งข้า ฯ จะได้กล่าวแต่ละบุคคลดังต่อไปนี้

๑) **พล.ท.มังกร พรหมโยธี** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แล้วต่อมา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย บุคคลผู้นี้ ตามความสังเกตและทางสืบ

ส่วนของข้าฯ ปรากฏว่าเป็นบุคคลที่ญี่ปุ่นไม่ชอบ จนถึงกับญี่ปุ่นคิดจะทำร้าย
 ก่อนที่ญี่ปุ่นจะรุกรานประเทศไทย และทั้งตัวของตัวเองก็ไม่มีคามนิยมชมชอบ
 ในญี่ปุ่น แต่บุคคลผู้นี้เป็นผู้ที่ชอบได้รับความยกย่องจากจอมพล ป. ฯ ให้เป็น
 ใหญ่เป็นโต เมื่อได้รับการยกย่องแล้วก็แสดงกิริยาทำที่ว่าตัวของตัวนั้นได้มี
 อำนาจยิ่งใหญ่กว่าผู้อื่น แต่เป็นคนที่ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมด้วยประการใด ๆ ในชั้นซึ่ง
 การเมือง เมื่อได้รับคำยกย่องหรือหน้าที่ที่ใหญ่แล้วก็รู้สึกภูมิใจ แล้วก็พยายาม
 ว่าอำนาจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมานั้นสูงเด่นกว่าผู้อื่น จึงได้สั่งการไปโดย
 มิได้ไตร่ตรองว่าควรจะทำอย่างไร ด้วยเหตุนี้ถ้าจอมพล ป. ฯ จะใช้ พล.ท.
 มังกร ฯ ให้ปฏิบัติกรอย่างใดเพื่อส่วนตัวแล้ว ก็มักให้เกิดเหตุเพื่อเป็นเครื่องมือ
 ให้ไปกระทำการสำเร็จลุล่วงตามความประสงค์ ซึ่งเจ้าตัวหาได้รู้สึกในเล่ห์กะเท
 อันนี้ไม่ แต่ครั้นแล้วเมื่อ พล.ท.มังกร ฯ หลงเหลือในเกียรติยศเกียรติศักดิ์ ก็
 มักถูกจอมพล ป. ฯ กล่าวใส่ร้ายหรือหาเหตุร้ายเสียครั้งหนึ่ง ครั้นเมื่อรับความ
 เข้าใจกันดีแล้ว ถ้าจอมพล ป. ฯ มีความประสงค์จะให้ พล.ท.มังกร ฯ ไปกระทำ
 การอย่างใดเพื่อประโยชน์ของจอมพล ป. ฯ พล.ท.มังกร ฯ ก็หาความรู้สึกลำบากไม่
 ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างง่าย ๆ เมื่อคราวจอมพล ป. ฯ ลาออกจากนายกรัฐมนตรี
 ในครั้งหลังนี้ แต่ยังเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดอยู่ ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง พล.ท.
 มังกร ฯ เป็นรอง ผบ.สูงสุด พล.ท.มังกร ฯ คิดว่าตนได้รับเกียรติยศเกียรติ
 ศักดิ์อันสูง จึงได้แสดงออกมาว่าตนเป็นผู้มีอำนาจสูงกว่าคณะรัฐบาล และได้
 ออกคำสั่งให้รัฐบาลปฏิบัติตาม มีหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น สั่งให้กรมรถไฟ
 กรมขนส่งไปขึ้น บก.ทหารสูงสุด ในเรื่องนี้ถ้าต้องการหลักฐานขอให้สืบหาจาก
 หน่วยราชการเหล่านั้น เมื่อคราวจอมพล ป. ฯ ต้องถูกบังคับให้ออกจากผู้บัญชา
 การทหารสูงสุด เมื่อ พล.ท.มังกร ฯ ได้ทราบข่าวอันนี้ ข้าฯ ทราบว่า**นายทวี
 บุญยเกตุ**ได้ไปพบกับ พล.ท.มังกร ฯ พล.ท.มังกร ฯ ได้กล่าวว่า ถ้าจะบังคับให้
 จอมพล ป. ฯ ออกจาก ผบ.ทหารสูงสุดแล้วก็จะมีการนองเลือด และข้าฯ ได้
 ให้การมาแล้วว่า ในคืนวันหนึ่งก่อนที่จะประกาศให้จอมพล ป. ฯ ออกจาก ผบ.
 ทหารสูงสุด พล.ท.มังกร ฯ พล.ต.ไชย ฯ พล.อ.ต.ขุนธน ฯ พ.อ.เผ่า ฯ

และผู้อื่น ๆ ไปพูดว่า ถ้าจะให้จอมพล ป. ๑ ออกจาก ผบ.ทหารสูงสุด จะมีการนองเลือด ทั้งนี้ก็คงเนื่องด้วยว่า พล.ท.มังกร ๑ คงทนตัวว่าได้รับแต่งตั้งว่าเป็นรอง ผบ.ทหารสูงสุด ทหารคงจะอยู่ในเงื้อมมือของตน เพื่อเป็นการข่มขู่รัฐบาลใหม่ ซึ่งมี พ.ต.ควง ๑ นายทวี บุญยเกษตร ซึ่งเป็นพลเรือนจะได้กลัวเกรง แล้วจะได้กลับใจไม่เอาจอมพล ป. ๑ ออกจาก ผบ.ทหารสูงสุด

๒) **พล.ท.จรัญ เสรีเรษฐฤทธิ์** บุคคลผู้นี้เคยเป็น ร.ม.ต.ช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม แล้วต่อมาได้เป็น ร.ม.ต.ว่าการกระทรวงคมนาคมและกระทรวงพาณิชย์ (ต่อไปเป็นประวัติเกี่ยวกับความรู้ความสามารถและธุรกิจของ พล.ท.จรัญ ๑)

๓) **หลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์)** บุคคลผู้นี้เป็นผู้มีความรอบรู้ในทางการเมืองทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีความรู้สึกคิดเห็นในทางการเมือง สายตาไกล เป็นผู้ที่มีความเมตตาจิตใจต่อบุคคลทั้งหลาย เป็นผู้ที่อยากให้ปฏิบัติการให้เป็นไปตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ คือไม่รบกวนอำนาจหรือความคิดเห็นโดยฉะเพาะตัว ด้วยเหตุนี้ในทางความคิดความเห็นจึงไม่ถูกกับจอมพล ป. ๑ เพราะจอมพล ป. ๑ มักถือความคิดเห็นส่วนตัวเป็นใหญ่ และพยายามที่จะรวบอำนาจ มีการกลั่นแกล้งกันหลายต่อหลายครั้ง ซึ่งข้า ๑ ได้เป็นผู้ไกลเกลี่ยและป้องกันดังที่ได้ให้การมาแล้ว ในวันที่ญี่ปุ่นได้รุกรานดินแดนประเทศไทย นายปรีดี พนมยงค์ได้มีความคิดเห็นตรงกับข้า ๑ ในข้อที่ว่า ในขณะนั้นถ้าจะทำการต้านทานญี่ปุ่นไม่มีทางสำเร็จ จึงจำต้องยอมในข้อที่ญี่ปุ่นเสนอมาเป็นข้ออ่อนที่สุด แล้วจึงค่อยคิดขยับขยายในเมื่อมีโอกาส ด้วยเหตุนี้ภายหลังที่ญี่ปุ่นได้รุกรานประเทศไทยแล้ว จึงได้ทำการติดต่อกับประเทศมหาอำนาจแล้วเกิดเป็นเสรีไทยขึ้น ซึ่งข้า ๑ จะได้ให้การโดยละเอียดต่อไป

๔) **พล.ต.ประยูร ภมรมนตรี** เป็นผู้ที่นิยมชมชอบฝ่ายอังกฤษ จะเพาะอย่างยิ่งเยอรมัน ความรู้ในทางการเมืองมีบ้างพอสมควร เป็นผู้ที่อยากจะดำรงตำแหน่งในราชการสูง ๆ หลาย ๆ ตำแหน่ง การสั่งงานและการปกครองของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่บุคคลผู้นี้ดำรงอยู่หรือสั่งไป ไม่เป็นที่นิยมชมชอบ

บุคคลผู้นี้เป็นผู้ที่นิยมชมชอบในลัทธิเผด็จการอย่างเยอรมัน ด้วยเหตุนี้ จอมพล ป. ฯ จึงได้ใช้บุคคลผู้นี้เป็นเครื่องมือ เพื่อจะดำเนินการตามระบบลัทธิเผด็จการอย่างประเทศเยอรมัน เช่น แต่งตั้งให้เป็นเจ้ากรมยุวชนและเป็นรองอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการจัดการและดำเนินการของกรมยุวชนก็ดี หรือทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ดี เป็นแบบเดียวกับที่ฮิตเลอร์ผู้เผด็จการเยอรมันได้ดำเนินการอยู่แล้วทางประเทศเยอรมัน นอกจากนี้ จอมพล ป. ฯ เป็นผู้ที่อิจฉาบุคคลผู้อื่นในการที่จะแสวงหาเกียรติยศเกียรติศักดิ์โดยชอบ ได้ใช้ให้ พล.ต. ประยูร ฯ แข่งขันขัดขวางทางมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้ประศาสน์การโดยทุกวิถีทาง ด้วยเหตุที่บุคคลผู้นี้นิยมชมชอบเยอรมันดังกล่าวแล้ว เมื่อเกิดสงคราม พล.ต.ประยูร ภมรมนตรีมักจะอธิบายหรือกล่าวในที่ประชุม ค.ร.ม. หรือในที่อื่น ๆ ว่า การสงครามคราวนี้เยอรมันจะต้องเป็นฝ่ายชนะ เพื่อประกอบนิสสัยใจคอของบุคคลผู้นี้ และคนอื่น ๆ ข้า ฯ ขอมอบบันทึกของอธิบดีกรมโฆษณาการที่ น. ๓๖๒๕/๒๔๘๗ ลงวันที่ ๑๐ ส.ค. ๘๗ ประกอบไว้ด้วย บุคคลผู้นี้เป็นผู้นิยมชมชอบจอมพล ป. ฯ และอยากให้จอมพล ป. ฯ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีเรื่อย ๆ ไป ตัวจะได้มีตำแหน่งหรือมีอำนาจอยู่ด้วย เหตุนี้เมื่อคราวที่จอมพล ป. ฯ ลาออกแล้วไม่ออก พล.ต. ประยูร ฯ ก็ได้พูดโทรศัพท์มาถึงข้า ฯ เป็นเชิงข่มขู่โดยเอานายพลญี่ปุ่นขึ้นบังหน้า ดังที่ข้า ฯ ได้ให้การมาแล้ว และนอกจากนี้ข้า ฯ ยังได้ทราบว่ เมื่อคราวสภา ฯ ได้เลือกนายทวี บุณยเกตุเป็นประธาน และนายควง ฯ เป็นรองประธาน พล.ต.ประยูร ฯ ก็ได้วิ่งเต้นโดยเอาอำนาจไปขู่ เพื่อไม่ให้บุคคลทั้งสองนี้เข้ารับหน้าที่นั้น ๆ ด้วย

๕) พล.ท.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต บุคคลผู้นี้ไม่มีความรอบรู้ในทางการเมืองอันแท้จริง จึงมักจะกลายเป็นเครื่องมือของจอมพล ป. ฯ เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งของจอมพล ป. ฯ โดยที่ตนเองรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งในตอนหลังนั้น จอมพล ป. ฯ จึงได้ตั้งบุคคลผู้นี้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อสะดวกในการที่จอมพล ป. ฯ จะได้ดำเนินการในทางการทหารในวงงานของกลาโหม และเมื่อ

จอมพล ป. ฯ ได้ออกจากนายกรัฐมนตรีแล้ว ได้แต่งตั้งให้ พล.ท.พิชิต ฯ เป็นผู้บัญชาการทหารบกเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งในการที่จะทำการปฏิวัติยึดอำนาจ เมื่อคราว พ.ต.ควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งข้า ฯ ได้ให้การมาในตอนต้นโดยละเอียดแล้ว สำหรับ พล.ท.พิชิต ฯ เนื่องจากมีความรอบรู้ในทางการเมืองน้อยน้อยเมื่อทางจอมพล ป. ฯ ให้เหตุผลประกอบแวดล้อมโน้มน้าวด้วยประการต่าง ๆ ก็มักจะคล้อยตามไปทางจอมพล ป. ฯ แต่เมื่อมีผู้อื่นให้เหตุผลแวดล้อมหักล้างความคิดเห็นในการที่จะปฏิบัติตามคำสั่งจอมพล ป. ฯ ในทางที่ผิดแล้วก็กลับใจได้ มีตัวอย่างเมื่อคราวมีพระบรมราชโองการให้ พ.ต.ควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีในเบื้องต้น พ.ต.ควง ฯ ใครจะให้ พล.ท.พิชิต ฯ ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมร่วมอยู่ในคณะด้วย ทั้งนี้เพราะนายควง ฯ ได้เคยมาหาหรือข้า ฯ แต่ในขณะนั้น พล.ท.พิชิต ฯ ได้ไปอยู่ที่ลพบุรีกับจอมพล ป. ฯ และได้รับคำสั่งสนับสนุนจากจอมพล ป. ฯ ด้วยประการต่าง ๆ พล.ท.พิชิต ฯ จึงไม่ยอมรับเป็นรัฐมนตรี และข้า ฯ ยังได้ข่าวต่อไปว่า ถ้าพ.ต.ควง ฯ ไปหาเพื่อให้รับเป็นรัฐมนตรีด้วยแล้วจะถึงให้ตกบรโหดเรือน แต่ครั้งเมื่อได้ปรับความเข้าใจกับข้า ฯ เป็นที่เข้าใจแล้ว พล.ท.พิชิต ฯ กลับเป็นผู้นำให้ พ.ต.ควง ฯ ไปพบกับจอมพล ป. ฯ ที่ลพบุรี ดังที่ข้า ฯ ได้ให้การมาแล้ว เมื่อญี่ปุ่นได้รุกรานประเทศไทยแล้ว จะเป็นปีใดแน่ ข้า ฯ จำไม่ได้ พล.ท.พิชิต ฯ ได้เป็นหัวหน้าคณะทูตพิเศษไปประเทศญี่ปุ่นครั้งหนึ่ง การไปนี้ ข้า ฯ ทราบว่าไปตามคำสั่งของจอมพล ป. ฯ โดยมุ่งหมายเพื่อจะให้ญี่ปุ่นเห็นอกเห็นใจในการที่ได้ทำสัญญาความร่วมมือรุกรานกับญี่ปุ่นและประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และอเมริกา การไปครั้งนี้ พล.ท.พิชิต ฯ จะได้ไปแสดงการสนธิสนมหรือกล่าวถ้อยคำประการใด ๆ ข้า ฯ ไม่ทราบ และเมื่อกลับมาแล้วจะได้รายงานต่อจอมพล ป. ฯ อย่างไรบ้างนั้น ข้า ฯ ก็ไม่ทราบเช่นเดียวกัน

๖) **พ.อ.หลวงสฤษฏียุทธศิลป์** บุคคลผู้นี้เป็นผู้ที่ไม่ได้ใส่ใจในทางการเมืองและไม่ได้ติดต่อกับความสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศ จะเป็นฝ่ายญี่ปุ่นหรืออังกฤษ - อเมริกาก็ตาม เป็นคนชอบสงบเสงี่ยม ไม่ได้ติดต่อกับบุคคลอื่น ตามที่บุคคล

ผู้นี้ได้กล่าวในที่ประชุมคณะ ร.ม.ต. เมื่อวันที่ญี่ปุ่นรุกรานเมืองไทยนั้นว่า "ผมคิดว่ารวมก็รวมเต็มที่ดีกว่า ถ้าหากว่าได้ผล เราก็จะได้ประโยชน์บ้าง ถ้าหากว่ารวมครึ่ง ๆ กลาง ๆ แล้ว เราก็จะไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เพราะเขาคงไม่ยอมให้" นี่ก็เป็นเครื่องแสดงอยู่ในตัวว่าไม่ได้ศึกษาในทางการเมือง เพราะนักการเมืองแล้วจะต้องคบค้าสมาคมศึกษาอุปนิสัยใจคอของชาติที่เราจะไปรวมกับเขา ว่าเป็นผู้มีอุปนิสัยใจคออย่างไร และมีสมรรถภาพในกองทัพอย่างไรบ้าง เป็นต้นให้خابซึ่งเสียก่อน แต่บุคคลผู้นี้ ดังที่ข้า ฯ ได้กล่าวมาแล้วว่า ไม่ได้ศึกษาหรือสมาคมกับชาวต่างประเทศ เมื่อนึกอยากจะพูดก็พูดขึ้นมา ปราศจากความยั้งคิดและเหตุผล นอกจากนี้ตามพฤติการณ์ เมื่อญี่ปุ่นได้รุกรานประเทศไทยแล้ว ไม่ปรากฏเลยว่าบุคคลผู้นี้ได้ทำการติดต่อหรือสนับสุนนญี่ปุ่น จะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วยประการใด ๆ

เมื่อให้การมาเพียงนี้ พะยานแจ้งว่ามีราชการ ขอให้การในวันต่อไปอีก

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์เอน	จด

วันที่ ๗ มกราคม ๒๔๘๘

ข้า ฯ พล.ต.อ.อดุล ฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปนี้ว่า

๗) พล.ต.ภ. บริรักษ์ยุทธกิจ บุคคลผู้นี้เป็นผู้ที่ได้ศึกษาวิชาการทหารต่างประเทศ จะเป็นประเทศฝรั่งเศสหรือเยอรมัน ข้า ฯ จำไม่ได้แน่ มีความรู้ในทางการค้าและการเงินบ้าง ถ้าวาโดยนิสัยใจจริงแล้ว ไม่มีความใส่ใจในทางการเมือง ชอบในทางการทหารมากกว่า ที่ไปเป็นรัฐมนตรีก็โดยการขอรับรองของจอมพล ป. ฯ เมื่อได้เป็น ร.ม.ต.แล้ว จอมพล ป. ฯ ได้ใช้ให้ทำการติดต่อกับญี่ปุ่นเกี่ยวกับสินค้าหรือสิ่งของที่ประเทศไทยต้องการ เมื่อนาน ๆ เข้า ความ

สนธิสนมก็มีต่อชาวญี่ปุ่น ตลอดถึงเจ้าหน้าที่ในสถานเอกอัครราชทูตด้วย โดยการแนะนำและสนับสนุนของ**นายวณิช** ๑ ถ้าว่าโดยนิสสัยใจจริงแล้ว เป็นคนที่มิได้ใฝ่ใจในทางญี่ปุ่น หากแต่ว่าจอมพล ป. ๑ ใช้ก็จำใจต้องปฏิบัติโดยที่เกรงกลัว การที่ญี่ปุ่นได้เรียกตัว พล.ต.เกา ๑ ไปในวันที่ ๗ ธ.ค. ๒๔ กิตติ เมื่อ**นายปรีดี พนมยงค์**ออกจาก ร.ม.ต.การคลังไปเป็นผู้สำเร็จราชการ ๑ แล้ว ข้า ๑ เสนอต่อจอมพล ป. ๑ เป็นส่วนตัว ให้**นายดิเรก ชัยนาม**เป็นร.ม.ต.คลัง แต่จอมพล ป. ๑ ตอบว่า ญี่ปุ่นไม่เอา ต้องการให้พระบริรักษ์ ๑ เป็น ดังที่ข้า ๑ ให้การมาแล้วกิตติ ถ้าดูแต่เพียงผืน ๆ แล้ว ดูประหนึ่งว่าพระบริรักษ์ ๑ เป็นผู้ฝึกฝนหรือสนับสนุนญี่ปุ่น แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ การที่ญี่ปุ่นไปหาในวันที่ ๗ ธ.ค. ๒๔ และให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น คงเนื่องมาจากที่จอมพล ป. ๑ ใช้ให้ทำการติดต่อกับญี่ปุ่น และการสนับสนุนของนายวณิช ๑ ญี่ปุ่นคงจะเห็นใจหรือเชื่อว่าพระบริรักษ์ ๑ เป็นผู้ฝึกฝนข้างตน ซึ่งสามารถจะร่วมปฏิบัติงานกันต่อไปได้ดี เมื่อคราวที่จอมพล ป. ๑ ลาออก แล้ว พ.ต.ควง ๑ ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ในครั้งแรกที่จะตั้ง ร.ม.ต.ขึ้นนั้น ข้า ๑ ทราบว่า พระบริรักษ์ ๑ ก็รับปากที่จะเป็น ร.ม.ต.กระทรวงการคลังต่อไป แต่ครั้นจอมพล ป. ๑ ได้แสดงที่หาที่จะขัดขวางมิให้ พ.ต.ควง ๑ ได้เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีในชุดนั้นส่วนมากก็ไม่ยอมรับด้วย พระบริรักษ์ ๑ มีความเกรงใจและเกรงกลัวจอมพล ป. ๑ ก็เลยปฏิเสธไม่ยอมรับ

๒) **พระเวษยันต์รังสฤษฎ์** กับ **ม.ล.เดช สนิทวงศ์** สองคนนี้เป็นผู้ที่เกรงกลัวจอมพล ป. ๑ เมื่อจอมพล ป. ๑ สั่งอย่างใดก็ทำตาม สำหรับงานในหน้าที่สองคนนี้ได้เอาใจใส่ปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงไปตามความประสงค์ของจอมพล ป. ๑ ไม่มีหวั่นในทางการเมือง ถ้าให้สองคนนี้ทำงานในหน้าที่ทางเทคนิคในตำแหน่งประจำจะได้ผลดีมาก

๓) **นายวิลาศ โอสถานนท์** เป็นผู้ที่ญี่ปุ่นไม่ชอบ ตัวเขาเองก็ไม่ชอบญี่ปุ่น ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยว่าภรรยา**นายวิลาศ** ๑ เป็นบุตรสาว**นายเชียวฮุดเส็ง** หัวหน้าคณะก๊กมินตั๋งผู้หนึ่งในประเทศไทย ทั้ง**นายซองเชียบ**และ**นายซองซิม**

ซึ่งเป็นพี่ภรรยาของนายวิลาศ ๗ นั้น ญี่ปุ่นก็ไม่ชอบ เมื่อญี่ปุ่นได้บุกเข้ามาในประเทศไทยนั้น สายลับได้มาแจ้งกับข้า ๗ ว่า ญี่ปุ่นจะจับของเชียบกับนายของซิม ข้า ๗ จึงแจ้งกับนายวิลาศ ๗ เพื่อให้สองคนนี้รีบออกไปนอกประเทศไทยเสียโดยด่วน สองคนนี้จึงได้หลบหนีไปได้ เนื่องด้วยญี่ปุ่นไม่ชอบนี้ นายวิลาศ ๗ จึงได้ออกจากรัฐมนตรี เมื่อออกจาก ร.ม.ต.แล้วก็ยังอยู่ในสายตาของญี่ปุ่น และครั้งหนึ่งญี่ปุ่นหาว่าเป็นแนวที่ ๕ ให้แก่ฝ่ายจุงกิง ถึงกับจะจับตัวนายวิลาศ ๗ ซึ่งข้า ๗ นายปรีดี พนมยงค์และหลวงสังวร ๗ ไม่ยอมให้จับ โดยอ้างว่า นายวิลาศ ๗ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นนายทหาร เมื่อมีหลักฐานก็ให้ส่งมาทางเรา จะควบคุมไว้สอบสวน แต่เมื่อนายวิลาศ ๗ ได้ออกจาก ร.ม.ต.แล้วไปประกอบการค้านั้น ได้ทำการค้าติดต่อกับญี่ปุ่นบ้าง เช่น รับจ้างต่อเรือให้ญี่ปุ่น และส่งสัตว์พาหนะและการค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

๑๐) **พ.อ.ช่วง เขวงศักดิ์สงคราม** ครั้งแรกเป็นผู้เข้มแข็งในทางแสดงความคิดเห็นประกอบด้วยเหตุผล แต่ครั้งต่อมาถูกจอมพล ป. ๗ บังคับให้ออกจาก ร.ม.ต. ดังที่ให้การไว้แล้ว ต่อแต่นั้นมารู้สึกว่าผู้ที่ไม่กล้าออกความคิดเห็นประการใด และพยายามปฏิบัติตามคำสั่งของจอมพล ป. ๗ ผู้นี้แม้จะได้เป็นนายกสมาคมพ่อค้าไทย - ญี่ปุ่น ตามความรู้สึกของข้า ๗ ก็เห็นว่าไม่มีใครจะสนิทสนมกับฝ่ายญี่ปุ่น หรือได้ฝึกฝึกับญี่ปุ่นแต่อย่างใด

๑๑) **พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์** บุคคลผู้ที่มีความรอบรู้ในทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศเป็นอย่างดี มีไหวพริบและฉลาดทันคนทั่ว ๆ ไป ในเบื้องต้นเมื่อได้เป็นรัฐมนตรี ปรากฏว่าบรรดาข้าราชการ สมาชิกสภา ๗ ประชาชน กับชาวต่างประเทศมีความเลื่อมใสในคุณวุฒิและความสามารถ เป็นผู้ที่ฝึกฝึทางอังกฤษ - อเมริกามากกว่าทางญี่ปุ่น เมื่อมีเหตุบาดเจ็บใจระหว่างผู้ก่อการกัฏี หรือในระหว่างรัฐมนตรีกัฏี ผู้นี้ได้เป็นผู้ไกลเกลี่ยให้เรื่องสงบราบคาบไปได้ ในเรื่องนี้ได้ร่วมมือกับข้า ๗ มาหลายครั้ง ครั้งเป็น ร.ม.ต.ว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีความคิดความเห็นขัดแย้งกับจอมพล ป. ๗ บ้างเป็นบางครั้ง แต่ครั้งเมื่อญี่ปุ่นได้รุกรานประเทศไทยแล้ว หลวงธำรง ๗

รู้สึกตัวว่าญี่ปุ่นไม่ชอบ จึงได้ทำตัวให้ฝักใฝ่สนิทสนมกับญี่ปุ่น และก็ได้ทำการค้าบ้าง เนื่องด้วยเหตุนี้ ความนิยมนับถือของข้าราชการ สมาชิกสภา ฯ และประชาชนจึงได้เสื่อมลงไปบ้าง

๑๒) พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน บุคคลผู้นี้เป็นพี่ภรรยาของนายวณิช ปานะนนท์ นายวณิช ฯ เป็นผู้ฝักใฝ่กับญี่ปุ่น เป็นตัวตั้งตัวตีในวันที่ญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทย และในวันที่ไทยประกาศสงครามกับอังกฤษ - อเมริกาประการหนึ่ง และโดยเหตุที่กองทัพเรือได้ส่งนายทหารเรือไปฝึกหัดเรือดำน้ำจากญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก และทั้งกองทัพเรือก็ได้ต่อเรือดำน้ำจากญี่ปุ่นหลายลำ เมื่อมีความสัมพันธ์กันมาก ๆ เช่นนี้ พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ ก็มีความสนิทสนมกับชาวญี่ปุ่นเป็นลำดับมา ที่ พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ สนิทสนมกับชาวญี่ปุ่นนี้ เป็นที่ทราบกันทั่วไปทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเหตุนี้ทางฝ่ายสหประชาชาติ มีอังกฤษและอเมริกา ยังถืออยู่เสมอว่า ทางกองทัพเรือไทยไม่ให้การร่วมมือกับฝ่ายเขา แต่ทหารเรือฝ่ายบกได้ทำการสนับสนุนและช่วยเหลือฝ่ายสหประชาชาติเป็นอย่างดี การร่วมมือกับญี่ปุ่นก็ไม่ปรากฏชัดแจ้งว่าได้ช่วยเหลือประการใด จะมีกระทำบ้างก็เกี่ยวกับการกวาดต้อนระเบิดที่ฝ่ายสหประชาชาตินำมาทิ้ง ฝ่ายสหประชาชาติลงความเห็น พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ เป็นหัวหน้าในการสนับสนุนญี่ปุ่น เมื่อวันญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทย วันนั้น พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ ได้ไปอยู่สัตตหีบ ข้า ฯ ได้ให้กองทัพอากาศจัดเครื่องบินไปรับ และโทรเลขไปให้รีบกลับกรุงเทพ ฯ ด่วน แต่ พล.ร.ท.สินธุ์ ฯ กับพวกได้เดินทางมาโดยรถยนต์แล้วถูกทหารญี่ปุ่นจับที่บางปู ในคืนวันนั้น ปรากฏว่ากองทัพเรือได้ส่งเรือออกไปลาดตระเวนในอ่าวไทย แต่เหตุใดฝ่ายญี่ปุ่นจึงได้ส่งกำลังมาขึ้นบกที่บางปู โดยที่กองทัพเรือมิได้ทำการต้านทานนั้น ข้า ฯ ไม่ทราบ ก่อนที่ญี่ปุ่นขึ้น ข้า ฯ ได้ยื่นนายทหารทางกองทัพเรือชั้นผู้ใหญ่ได้แสดงความเห็นต่อจอมพล ป. ฯ ว่า การลำเลียงทหารขึ้นบกนั้น ข้าศึกมักใช้เรือสินค้าทำการลำเลียง โดยซ่อนทหารมากับเรือสินค้านั้น แบบเดียวกับเยอรมันได้ดำเนินที่นอร์เวย์ กองทัพเรือจะขอตรวจค้นเรือสินค้าที่จะเข้ามาในประเทศไทย แต่จอมพล ป. ฯ ว่า ถ้าทำเช่นนั้นจะกระทบกระเทือนถึงความ

สัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศได้ ข้าฯ ไม่เคยได้ยิน พล.ร.ท.สินธุ์ฯ กล่าวสนับสนุนว่าการสงครามครั้งนี้ญี่ปุ่นจะชนะ เป็นแต่พูดว่า ญี่ปุ่นได้เตรียมการรบไว้สามารถจะทำการรบได้อีกราว ๓ - ๔ ปี และได้เคยพูดกับข้าฯ ว่า ถึงอย่างไรก็ดี การสงครามครั้งนี้ในตอนท้ายไทยจะต้องทำการรบกับญี่ปุ่น ก่อนที่ญี่ปุ่นจะยอมแพ้ประมาณสัก ๒ อาทิตย์ ทาง พล.ร.ท.สินธุ์ฯ ก็ได้เข้ามาร่วมมือที่จะทำการต่อต้านกับญี่ปุ่น มีการมอบผู้คนและวิทยุของกองทัพเรือให้ ในเรื่องนี้นายปรีดีฯ กับ **หลวงสังวร**ฯ ทราบเรื่องดี

เนื่องด้วย พล.ร.ท.สินธุ์ฯ เป็นผู้สนิทสนมกับญี่ปุ่นดังกล่าวแล้วนั้น จนถึงกับจอมพล ป.ฯ หว่า พล.ร.ท.สินธุ์ฯ จะแย่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยได้รับการสนับสนุนจากญี่ปุ่น ในการนี้ปรากฏว่า พล.ร.ท.สินธุ์ฯ กับจอมพล ป.ฯ ได้เกิดต่อว่าต่อขานกันมากมาย ดังที่ข้าฯ ได้ให้การไว้ในตอนต้นแล้ว

๑๓) **พล.ต.ไชย ประทีปเสน พล.ต.ขุนปลดปรปักษ์ พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ พล.อ.ต.ขุนรณนภาภส** ทั้งสี่คนนี้เป็นผู้ที่นิยมเลื่อมใสในตัวจอมพล ป.ฯ เมื่อคราวที่จอมพล ป.ฯ ลาออกจากนายกรัฐมนตรีแล้วไม่ออก และเมื่อคราวพ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ใครได้แสดงทีท่าอย่างไรมัน ข้าฯ ได้ให้การข้างต้นแล้ว

๑๔) **ขุนนิรันดร์ชัย** เป็นผู้ที่รับใช้ใกล้ชิดจอมพล ป.ฯ แต่มีบางครั้งก็ได้คัดค้านความคิดความเห็นและไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของจอมพล ป.ฯ ก็มี เช่น จอมพล ป.ฯ หว่าว่านายปรีดี พนมยงค์เป็นบาโดคลิโอ ขุนนิรันดร์ฯ ก็ได้ยื่นขึ้นคัดค้านในที่ประชุมคณะผู้ก่อการ ให้เหตุผลที่น่าฟังว่า นายปรีดีฯ มิได้เป็นบาโดคลิโอตามที่จอมพล ป.ฯ กล่าวหา **หลวงยุทธศาสตร์โกศลกับหลวงสารานุประพันธ์** สองคนนี้ตามความสังเกตของข้าฯ เห็นว่าเป็นผู้ที่ประจบสอพลอจอมพล ป.ฯ แต่หลวงสารฯฯ ประจบสอพลอมากจนออกหน้า มีการเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์เรื่องที่เกี่ยวข้องส่วนตัวของจอมพล ป.ฯ และครอบครัวยกย่องอย่างเลิกลอย และแนะนำหนังสือหลายฉบับให้เขียนบทความยกย่องเช่นเดียวกัน ซึ่งในวงการหนังสือพิมพ์เป็นที่ทราบกันดี หลวง

ยุทธศาสตร์ ฯ นั้น เนื่องด้วยทหารเรือส่วนมากไม่ชอบ จึงได้มาเกาะทางจอมพล ป. ฯ ให้เลี้ยงดู ชอบพูดจาตลกค่อนองให้เป็นที่พอใจของจอมพล ป. ฯ

๑๕) พล.ต.ประกิจ ชีตตะสังคะ ผู้นี้เป็นพี่ชายจอมพล ป. ฯ ในคราวสงครามนี้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพลธิการทหารบก ซึ่งเป็นตำแหน่งแม่ทัพและเป็นตำแหน่งที่สำคัญมาก ในวงราชการทหารเห็นว่า พล.ต.ประกิจ ฯ ยังไม่มีความรู้ความสามารถถึงขนาดที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งพลธิการทหารบก เมื่อได้เป็นพลธิการแล้ว ปรากฏว่าได้ดำเนินให้ยึดโรงงาน และบังคับซื้อจากเอกชนหลายต่อหลายแห่ง บางรายก็มีข่าวในทางที่จะโน้มน้าวไปหาประโยชน์ส่วนตัว ดังปรากฏมีคดีเรื่องโรงงานสบู่ไทย

หมดเวลาวันนี้ พะยานขอให้การต่อไปในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ ๘ มกราคม ๒๔๘๘

ข้า ฯ พล.ต.อ.อดุล ฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปว่า ตามที่ข้า ฯ ได้ให้การมาแล้วในเรื่องเกี่ยวกับจอมพล ป. ฯ ว่าเป็นผู้มักใหญ่ใฝ่สูง เป็นผู้ถือจลาคนอื่น เกรงว่าคนอื่นจะได้ดีกว่าตัวเองตัวสัน ดังปรากฏดังได้ให้การมาแล้ว แต่โดยที่จอมพล ป. ฯ ได้เป็นนักเรียนนายร้อยรุ่นเดียวกับข้า ฯ ออกรับราชการเป็นนายทหารพร้อมกัน และตั้งแต่ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาแล้วก็ได้รับราชการติดต่อบริการทหารด้วยกันโดยฐานเพื่อนเป็นนิจเสมอมา จึงกระทำให้ข้า ฯ ทราบนิสสัยใจคอของจอมพล ป. ฯ ได้เป็นอย่างดีว่า นอกจากมีนิสสัยใจคอดังกล่าวนั้นแล้ว เป็นผู้ที่รักชาติรักประเทศ อยากจะให้ชาติไทยเจริญรุ่งเรืองเทียบเทียมอารยะประเทศ แต่ความคิดความอ่านหรือการกระทำนั้น เอาเรื่องส่วนตัวและครอบครัวเข้าไป

พัวพันอยู่มาก จึงกระทำให้เจตนาอันนั้นเสื่อมถอยลงไป เพราะเหตุนี้ จึงกระทำให้ความคิดความเห็นของจอมพล ป. ฯ ในบางเรื่องบางประการจึงไม่ใคร่ตรงกับความเห็นของข้า ฯ มักถือว่าต่อخان หรือกินใจกันอยู่ นิสัยของจอมพล ป. ฯ ในตอนหลัง ๆ นี้มักจะถือความคิดความเห็นหรืออำนาจของตัวเป็นใหญ่ ถ้ามีความคิดเห็นประการใดแล้ว ก็พยายามจะทำให้ได้สมความประสงค์ จะมีผู้หนึ่งผู้ใดคัดค้านหรือให้เหตุผลซึ่งควรจะระงับยับยั้งเสีย ก็ไม่ยับยั้งความคิดความเห็นอันนั้น และถือเป็นอารมณ์ในอันที่จะโกรธซึ่งบุคคลผู้นั้น จึงทำให้เห็นไปว่าการกระทำของจอมพล ป. ฯ เป็นไปในระบอบลัทธิเผด็จการ ด้วยเหตุนี้แหละจึงกระทำให้คนอื่น ๆ แลเห็นไปในแง่ร้ายต่าง ๆ จึงพยายามที่จะประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของจอมพล ป. ฯ ทั้งในทางตรงและทางอ้อม ดังที่ปรากฏคดีในศาลหลายสำนวนแล้ว ซึ่งการกระทำของบุคคลที่มุ่งร้ายนี้เป็นการผิดต่อวิถีทางรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ด้วยเหตุนี้แหละในฐานะที่ข้า ฯ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ จึงต้องเคร่งครัดในหน้าที่ในอันที่จะสืบสวนสอบสวนสืบฟังว่า จะมีบุคคลใดบ้างที่จะดำเนินการในทางผิดวิถีทางรัฐธรรมนูญและผิดกฎหมาย อันเป็นภาระหนักยิ่งกว่าที่ท่านผู้อื่นได้เป็นนายกรัฐมนตรีทุก ๆ กาลมาแล้ว

ในด้านหนังสือพิมพ์ ตามความสังเกตและทางสืบสวนของข้า ฯ เห็นว่ามีหนังสือพิมพ์บางฉบับหรือบุคคลบางคนในคณะหนังสือพิมพ์ ที่มีใจโน้มแนวหรือเอียงไปทางญี่ปุ่น หรือสนับสนุนจอมพล ป. ฯ เพื่อหวังประโยชน์บางอย่าง หนังสือพิมพ์ที่มีจิตใจดังนี้คือหนังสือพิมพ์ข่าวภาพ ซึ่งปรากฏว่าเป็นเครื่องมือของญี่ปุ่น ได้ลงข่าวสนับสนุนสรรเสริญนิยมชมชอบญี่ปุ่นอยู่เป็นนิจนิจรันดร์ หนังสือพิมพ์ศรีกรุง ไทยราชฤทธิ์ ซึ่งมีนายมานิตย์ วสุวัตเป็นผู้อำนวยการและผู้จัดการ หลวงสารานุประพันธ์ พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ ขุนนิรันดร์ชัย กรรมการ หนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับนี้มักลงบทความหรือข่าวคราวเป็นการเยินยอหรือสนับสนุนการกระทำหรือการเคลื่อนไหวของจอมพล ป. ฯ อยู่เป็นอาจिन นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิมพ์สุภาพสตรีที่ได้รับความอุปการะจากจอมพล ป. ฯ ยิ่งกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ และหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ก็มักลงข่าวคราวเยินยอ

ในเกียรติคุณเกียรติศักดิ์ของจอมพล ป. ฯ พร้อมด้วยครอบครัว

ตั้งแต่ข้า ฯ ได้ให้การมาแต่ในเบื้องต้นแล้วว่า การที่ข้า ฯ ได้เห็นด้วยว่า การที่จะให้ญี่ปุ่นได้ผ่านทหารไปในประเทศไทยตามแผนการที่ญี่ปุ่นเสนอมาในวันที่ ๘ ธ.ค. ๘๕ ทั้งนี้ก็เป็นเพราะเหตุว่า เป็นความจำเป็นของไทยสุดที่จะหลีกเลี่ยงได้ และที่เลือกเอาแผนอันนี้ก็เพราะเป็นแผนที่เบาที่สุด แต่ในใจยังคิดอยู่เสมอว่า ถ้ามีช่องทางหรือโอกาสอันใดแล้ว จะพยายามต่อต้านหรือกำจัดญี่ปุ่นให้ได้ ความเอกราชอันสมบูรณ์หรือเกียรติศักดิ์ก็กลับคืนมา แต่ทั้งนี้โดยฉพาะประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเล็กจะกระทำโดยลำพังนั้น คงไม่สามารถจะทะลุตลอดไปรงไปได้ จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจให้ฝ่ายสัมพันธมิตรเห็นอกเห็นใจในความจำเป็นที่ฝ่ายไทยได้ปฏิบัติไปแล้ว เมื่อได้ได้รับความเข้าใจเป็นที่เชื่อถือกันแน่นแล้ว ก็จะได้ข้อร้องในทางความคิดความเห็น ตลอดถึงอาวุธยุทธภัณฑ์แบบใหม่และกำลังเพื่อร่วมมือกันต่อต้านและกำจัดญี่ปุ่นตามแต่โอกาสที่สามารถจะทำได้ โดยเหตุนี้แหละ นับตั้งแต่นั้นมาข้า ฯ จึงพยายามสดับตรับฟังความคิดความเห็นของประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศที่อยู่ในดินแดนไทยว่า จะรู้สึกอย่างไรบ้างในการที่ญี่ปุ่นทำการรุกรานคราวนี้ ก็ปรากฏว่าประชาชนชาวไทยเป็นส่วนมาก รวมทั้งชาวจีนที่อยู่ในประเทศไทยรู้สึกเคียดแค้นในการกระทำของญี่ปุ่น บางคนบางหมู่ก็แสดงเป็นปรปักษ์ต่อญี่ปุ่นโดยชัดแจ้งออกมา ซึ่งในขณะนั้นความคับขันของประเทศอยู่ในเงื้อมมือของญี่ปุ่น หากจะปล่อยให้บุคคลบางคนหรือบางหมู่กระทำออกไป ภัยอันใหญ่ยิ่งก็จะมาสู่ประเทศชาติได้ จึงจำเป็นต้องยื่นมือเข้าจัดการกับบุคคลคณะนั้น ๆ เพื่อมิให้ญี่ปุ่นระวางสงสัยรุกรานใหญ่โตต่อไป ในการดำเนินการจัดการกับบุคคลเหล่านั้น ได้แยกการดำเนินการออกเป็นหลายวิธี คือ ถ้าบุคคลใดญี่ปุ่นไม่ได้ยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยแล้ว ก็เป็นแต่เพียงการตักเตือนว่ากล่าวมิให้บุคคลผู้นั้นกระทำต่อไป เช่น **นายชูทิศ สิงหนเสนีกับนายวิเชียร ศรีธาราม** เรื่องหนึ่ง กับ**นายโกมุท จันทร** เรื่องซึ่งรับราชการอยู่ที่กรมโฆษณาการอีกเรื่องหนึ่ง ทางญี่ปุ่นทราบถึงการกระทำที่เป็นปรปักษ์ต่อเขา จะจับตัวและดำเนินการต่อไป ข้า ฯ ก็ได้สั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมดำเนินการเสีย

ก่อน เพราะบุคคลผู้นี้ทำผิดกฎหมาย มีหลักฐานพร้อมมูลแล้ว นอกจากนี้ยังมีบุคคลบางหมู่บางคณะ ซึ่งญี่ปุ่นได้ทำการสอบสวนและมีหลักฐานมาก่อน ญี่ปุ่นรุกรานแล้วว่า เป็นผู้ทำการแอนตี้ไอชาหรือเป็นปรปักษ์ต่อเขา เขาจะจับกุมไปดำเนินคดี เมื่อข้า ฯ สืบสวนได้ความเช่นนี้ ก็ดำเนินการหาหลักฐานต่อไป พอได้หลักฐานอันจะดำเนินคดีตามกฎหมายได้แล้ว ข้า ฯ ก็จึงจับบุคคลเหล่านี้เสียก่อน เพื่อให้พ้นเงื้อมมือของญี่ปุ่น ทั้งนี้โดยคิดเห็นว่าถ้าปล่อยให้ญี่ปุ่นได้ตัวไปแล้ว อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตด้วยความทารุณของญี่ปุ่น หากว่าบุคคลเหล่านี้ถูกศาลไทยพิพากษาลงโทษ เมื่อถึงโอกาสก็จะได้ปล่อยตัวให้เป็นอิสระดังเดิม พวกเหล่านี้ได้แก่ **นายตันกงชว่น ขุนเศรษฐภักดี และนายดำริ ปัทมศิริ**

ในการที่จะต่อต้านญี่ปุ่นนั้น ได้แยกออกเป็นหลายพวกหลายสายดังกล่าวแล้ว โดยจะเพาะจอมพล ป. ฯ ก็ได้มีความคิดความเห็นในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน กล่าวคือเมื่อกองทัพพ่ายพ่ายได้ยึดเมืองมะไ่ได้แล้ว ก็ได้มีทหารไทยติดต่อกับทหารจีนทางทิศใต้ของยูนาน เพื่อปรับความเข้าใจไม่ให้ทำการรบกัน ทางกองทัพได้รายงานเรื่องนี้มาถึงจอมพล ป. ฯ จอมพล ป. ฯ ได้สั่งนายทหารชั้นผู้ใหญ่ในกองทัพบกไปทำการติดต่อกับฝ่ายทหารจีน เพื่อแลกเปลี่ยนข้าวคราวซึ่งกันและกันที่ชายแดน นับตั้งแต่นั้นมาทั้งสองฝ่ายก็ไม่ได้ทำการรบกันอย่างจริงจัง แต่เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดของญี่ปุ่น จึงได้ทำการรบกันหลอก ๆ ความคิดอ่านของจอมพล ป. ฯ ที่จะต่อต้านญี่ปุ่นก็มีแต่เพียงเท่านั้นในด้านติดต่อกับต่างประเทศ ส่วนภายในประเทศจะมีแผนการอย่างใดบ้างหรือไม่นั้น ข้า ฯ ไม่ทราบชัด

ทางสายของ**นายปรีดี พนมยงค์** โดยเหตุที่ท่านผู้นี้มีความคิดเห็นตรงกับข้า ฯ มาตั้งแต่วันแรกที่ญี่ปุ่นเริ่มรุกรานประเทศไทยว่า ถ้ามีโอกาสหรือได้รับความสนับสนุนจากฝ่ายสัมพันธมิตรแล้วก็จะกำจัดญี่ปุ่นต่อไป โดยเหตุที่ข้า ฯ เชื่อว่านายปรีดี ฯ คงจะได้ปรับความเข้าใจกับอังกฤษ - อเมริกาที่ถูกจับเป็นชนชาติศัตรูในประเทศไทยว่า การที่ไทยต้องกระทำการร่วมมือกับญี่ปุ่นในเบื้องต้นก็เพราะความจำเป็น ขอให้ชนชาติศัตรูทั้งสองประเทศนั้นชี้แจงต่อรัฐบาลของเขา และขอความช่วยเหลือในอนาคตต่อไป โดยเหตุนี้เมื่อคราวที่ไทยแลกเปลี่ยน

เชลยศึกหรือชนชาติศัตรูกับอังกฤษ - อเมริกา บุคคลชนชาติศัตรูทั้งสองนี้ได้กลับไปถึงประเทศของตนแล้ว คงจะได้ชี้แจงให้ข้าราชการหรือรัฐบาลของฝ่ายตนทราบถึงเจตนาของคนไทย แล้วต่อแต่นั้นมาคงจะได้มีการสื่อสารส่งข่าวคราวแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเห็นแก่กันอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้แหละนายปรีดี พนมยงค์ จึงได้ส่ง**นายจำกัต์ พलगูร**เดินทางออกจากประเทศไทยไปทางภาคอีสานผ่านประเทศจีน เพื่อนำความคิดเห็นและขอความร่วมมือจากฝ่ายอังกฤษ - อเมริกาและจีนต่อไป หากแต่ผู้นี้ได้ป่วยและถึงแก่กรรมที่ประเทศจีนเสีย การติดต่อซึ่งกันและกันจึงเป็นอันชะงักลงไปชั่วคราว ครั้นต่อมาราวปี พ.ศ. ๒๔๘๖ นายปรีดี ฯ ได้จัด**นายสงวน ตุลารักษ์ นายแดง คุณะดิลก นายวิบูลย์วงศ์^{๖๗} นายกระจำจ่าง ตุลารักษ์** เดินทางไปทำการติดต่อแทนนายจำกัต์ พलगูร นายสงวน ฯ กับพวกดังกล่าวแล้ว พร้อมด้วยภรรยาบุตรหญิงบุตรชายของนายสงวน ฯ ได้เดินทางออกจากประเทศไทยเพื่อปฏิบัติหน้าที่นี้ตามความประสงค์นายสงวน ฯ กับพวกได้เดินทางไปถึงจุงกิง เพื่อไปรับความเข้าใจกับฝ่ายจีนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นายสงวน ฯ กับนายแดง ฯ ได้เดินทางไปติดต่อทางอเมริกาและอังกฤษต่อไป แล้วจึงย้อนกลับมาประจำอยู่ที่อินเดีย ได้ร่วมมือปฏิบัติกับนักเรียนไทยที่มาจากอังกฤษและอเมริกาด้วยการสนับสนุนของฝ่ายอังกฤษและอเมริกา

เมื่อพะยานให้การมาเพียงนี้ พะยานจึงว่ายังติดราชการ ขอให้การต่อไปในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์ไอรส	จด

๖๗ นายวิบูลย์วงศ์ วิมลประภา ข้อมูลจาก นามานุกรมเสรีไทย ของ ดร.วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพ็ชร

วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๔๘๙

ข้าฯ พล.ต.อ.อดุลฯ ขอให้การต่อไปว่า เนื่องด้วยที่จะคิดกำจัดญี่ปุ่น แต่ต้องอาศัยประเทศมหาอำนาจตามที่ให้การมาแล้วนั้น ฉะนั้นจึงพยายามปรับความเข้าใจกับชนชาติอังกฤษและอเมริกาที่ต้องคุมตัวในฐานะเป็นชนชาติศัตรู อยู่เสมอ ชนชาติศัตรูทั้ง ๒ ประเทศนี้ก็ได้ออกความเห็นอกเห็นใจต่อฝ่ายเรา เป็นอย่างดี และเมื่อครั้งส่งชนชาติศัตรูออกจากประเทศไทยไปไซ่ง่อน ข้าฯ ก็ได้จัดตำรวจสันติบาลเป็นผู้ควบคุมไป ได้สั่งเสียกับนายตำรวจให้เอาใจใส่ดูแล และปรับความเข้าใจกับเขา นอกจากนี้แล้วข้าฯ ยังได้จัดส่งชาวเมืองหางแม่สอด ซึ่งพูดภาษาจีนและพม่าได้ ให้เดินทางออกจากประเทศไทยไปในเขตแดนพม่า เพื่อทำการติดต่อและปรับความเข้าใจกับฝ่ายอังกฤษ ได้ส่งคนไปติดต่อทางนี้ ประมาณ ๓ - ๔ ครั้ง บางคนก็ได้สูญหายไปไม่ได้รับข่าวคราวจนบัดนี้ แต่การส่งผู้คนไปติดต่อทางด้านนี้ไม่สู้จะได้ผลนัก และตั้งแต่ปี ๒๔๘๕ เป็นต้นมา เมื่อพม่าถูกญี่ปุ่นครอบครองหมดแล้วก็เลยไม่ได้ทำการติดต่อกัน ทางด้าน เชียงตุง ข้าฯ ก็ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่และผู้คนอื่นไปทำหน้าที่ติดต่อกับจีนเช่นเดียวกับที่จอมพล ป.ฯ ได้ดำเนินการอยู่ดังกล่าวข้างต้น การกระทำของจอมพล ป.ฯ นั้น ได้หยุดชงักลงเมื่อในตอนที่จอมพล ป.ฯ ได้ออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด แต่ฝ่ายข้าฯ ยังคงกระทำต่อไป โดยได้หาความตกลงกับ พล.ท.หลวง วิชิตสงครามว่าให้ทางฝ่ายทหารระงับเสีย การติดต่อนี้ ข้าฯ ได้ทำการร่วมมือกับ พล.ท.หลวงสินาดโยธารักษ์ซึ่งเป็นรองแม่ทัพใหญ่ โดยขอให้ตำรวจซึ่งข้าฯ ได้ส่งไปทำการติดต่อนี้ได้ใช้วิทยุของทหารซึ่งอยู่แนวหน้าที่สุด ส่งวิทยุโดยใช้ โค้ดลับณะเพาะตัวมาถึงข้าฯ ที่กรุงเทพฯ ได้ การติดต่อกับจีนนี้ได้ผลคือ จีน ไม่ทำการเคลื่อนกำลังและรุกรานมาทางเชียงตุง ได้ทำการติดต่อกับฝ่ายจีนจนกระทั่งญี่ปุ่นยอมแพ้ อีกรายหนึ่งข้าฯ ได้จัดส่งลูกจีนที่เกิดในประเทศไทย ให้เดินทางออกไปทางหลวงพระบาง - เวียงจันทน์ - เชียงของ เพื่อให้ไปปรับความเข้าใจกับพวกจีนชั้นผู้ใหญ่ที่อยู่จุงกิงและคุนหมิง - เซเหม่า ให้ทราบถึง

สถานการณ์ของประเทศไทย และความไม่ตริระหว่างไทยกับจีนที่อยู่ในประเทศไทย

เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๘๖ กองทัพอังกฤษได้จัดส่งลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย มากระโดดร่มลงตามทางรถไฟแถวอำเภอนครไชยศรี พลร่ม ๔ คนนี้ได้ถูกเจ้าหน้าที่ยิงตายเสียคนหนึ่ง หนีไปคนหนึ่ง คงจับตัวไว้ได้สองคน ในตัวของพลร่มนี้มีวิทยุ อาวุธปืน และมีโค้ดสำหรับส่งวิทยุ ทางญี่ปุ่นพยายามจะให้ฝ่ายไทยส่งตัวพลร่มที่จับได้นี้ไปให้เขาทำการสอบสวน และให้เขาดำเนินการต่อไป แต่ข้าฯ ไม่ยอมมอบตัวให้ ถ้าเขาจะทำการสอบสวนร่วมกับฝ่ายไทยก็ไม่ขัดข้อง ญี่ปุ่นก็ได้ทำการสอบสวนร่วมกับฝ่ายไทย และได้แนะนำให้ตอบคำถามเมื่อถูกญี่ปุ่นสอบถามให้ด้วย ในเรื่องโค้ดนั้นก็ได้สั่งให้ตอบว่าไม่มี ถ้าถูกรบเร้ามากขึ้น ก็ให้ตอบว่า อาจจะมีก็ได้ แต่คงจะอยู่กับคนที่หลบหนีไปซึ่งเป็นหัวหน้า การที่อังกฤษส่งพลร่มนี้มา ได้รับความจากพลร่มว่า เพื่อมาสืบสวนกำลังและที่ตั้งของทหารญี่ปุ่นและสถานการณ์ในประเทศไทย แล้วก็ให้ส่งวิทยุไปให้ทราบ วิทยุที่ได้จากพลร่มนี้มีอยู่ ๒ เครื่อง ญี่ปุ่นได้ขอไป แต่ก่อนที่จะส่งมอบ ข้าฯ ได้สั่งให้ทำลายส่วนสำคัญ และให้ถอดกริสด์เล็กลอก เพราะกริสด์เล็กลอกนี้เป็นส่วนสำคัญของวิทยุที่จะส่งได้หรือไม่ได้ ทางกรมตำรวจได้ควบคุมสองคนนี้ไว้โดยให้การเลี้ยงดูเป็นอย่างดี ผิดจากสภาพของผู้ต้องหาอื่น ๆ และบางโอกาสก็ได้ปล่อยออกไปให้ไปกระทำการตามโอกาสที่เขาจะทำได้ตามที่เขาได้รับคำสั่งมา

ในราวปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ทางกองทัพอังกฤษได้จัดส่งนักเรียนไทย ซึ่งศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษเป็นพลร่ม ได้มาลงที่ในเขตอุทัย - ชัยนาทติดต่อกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้ทั้ง ๓ คน คือ **นายป๋วย อึ้งภากรณ์ นายประทาน เปรมมกล นายเปรม บุรี** พร้อมด้วยวิทยุและเอกสารหลายฉบับ โค้ดลับ อาวุธปืน และอาหารหลายอย่าง เมื่อข้าฯ ได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่แล้ว ได้สั่งให้รักษาไว้เป็นความลับ บรรดาเอกสารและสิ่งของให้บรรจุหีบหีบตราครั่ง ส่งตรงมายังข้าฯ แล้วให้รีบนำคนสามคนนั้นเข้ามากรุงเทพฯฯ โดยทางลับ บรรดาสิ่งของและเอกสารให้ส่งตรงกับข้าฯ แต่เรื่องนี้ปกปิดความลับไม่มิด ได้รั่วไหล

ไปถึงญี่ปุ่น จึงจำเป็นต้องส่งตัวไปควบคุมไว้ที่กองตำรวจสันติบาล ทำเป็น
ประหนึ่งว่าจะสอบสวนดำเนินคดีต่อไป การควบคุมนี้ได้ควบคุมอย่างแข็งแรง
เพื่อไม่ให้ญี่ปุ่นระแวง ในระหว่างนั้นเองนายปร่ง พุทชนม์ซึ่งขณะนั้นเป็นปลัด
จังหวัดอุทัยธานีได้ไปหาข้าฯ และแจ้งว่ามีราชการลับมาก เมื่อได้พบปะกันแล้ว
นายปร่งฯ แจ้งต่อข้าฯ ว่า พลร่มทั้ง ๓ คนนั้นได้รับคำสั่งจากลอร์ดหลุยส์
เมาร์แบตแตนท์ที่ให้นำเอกสารลับจะพามาให้แก่หลวงประดิษฐ์มนูธรรม แล้ว
ให้ทำการติดต่อกับข้าฯ หรือหลวงประดิษฐ์ฯ หรือหลวงนฤเบศร์มานิต หาได้
กล่าวว่าให้ติดต่อกับจอมพล ป. ฯ ไม่ เมื่อข้าฯ ได้ฟังเช่นนี้แล้ว ได้สอบถาม
ว่าเรื่องนี้ใครรู้บ้างหรือเปล่า นายปร่งฯ ตอบว่าคนอื่นที่รู้บ้างก็มี ข้าฯ จึงสั่ง
ว่าให้พยายามปิดเป็นความลับ ถ้าปิดไม่อยู่แล้วจะเกิดความเสียหายแก่ประเทศ
ชาติอย่างร้ายแรง และถ้าเรื่องจะปิดชื่อผู้ที่ให้มาทำการติดต่อไม่อยู่แล้วก็ให้
กล่าวถึงชื่อจอมพล ป. ฯ ด้วย ส่วนการดำเนินการต่อไปนั้น ข้าฯ จะรับภาระ
เป็นผู้ดำเนินการเอง เมื่อข้าฯ ได้รับบรรดาเอกสารและสิ่งต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่จับ
ได้จากตัว ๓ คนนั้นแล้วทำการตรวจตราดู ปรากฏว่ามีเอกสารลับ แผนที่ไคต
ลับ เป็นต้น เอกสารฉบับใดที่ข้าฯ เห็นว่าเป็นเอกสารลับและสำคัญ ข้าฯ
ก็อำพรางเก็บไว้เสีย ที่เห็นว่าจะไม่สำคัญ เช่น แผนที่ประเทศไทยและข้อบันทึก
ของพวกนั้น ก็ได้นำไปให้จอมพล ป. ฯ ดู จอมพล ป. ฯ ดู ๆ แล้วคล้าย ๆ
กับไม่ได้เอาใจใส่ และพูดว่า การที่พวกพลร่มเข้ามานี้อาจเป็นอุบายของอังกฤษ
เพื่อให้เกิดปั่นป่วน เพื่อให้ญี่ปุ่นระแวงและเล่นงานไทย หรือมิฉะนั้นก็คงจะ
ส่งมาเพื่อทำร้ายบุคคลสำคัญ ๆ และแสดงความไม่พอใจ กับถ้ายิงทราบด้วยว่า
ลอร์ดหลุยส์เมาร์แบตแตนท์มิได้ส่งพวกนี้มาทำการติดต่อกับตนด้วยแล้ว แต่
กลับไปติดต่อกับผู้อื่น เช่น หลวงประดิษฐ์ฯ ก็คงยังทำให้เกิดไม่พอใจหรือ
ระแวงมากขึ้นอีก และอาจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้การดำเนินการ
ซึ่งข้าฯ ได้ทำการติดต่อก่อนหน้านี้หยุดซงกกลงได้ แผนการต่าง ๆ ในการที่จะ
ก่อกวนประเทศชาติก็ต้องขาดสับันลงไปด้วย เนื่องด้วยเหตุนี้ ข้าฯ จึงได้เรียก
พ.ต.อ.หลวงสัมฤทธิ์สุขุมวาท พ.ต.ท.จรัส มัณฑานนท์ พ.ต.ด.โพยม

จันทร์ระคน ไปพบ และสั่งให้ทั้ง ๓ คนนี้เขียนคำชี้แจง โดยแนะนำไปว่าเป็นลูก
เต้าเหล่าใคร อยู่ที่ไหน เล่าประวัติการเรียน และเล่าถึงหน้าที่ที่ถูกส่งมานี้ โดย
ให้เขียนลงไปด้วยว่า รัฐบาลอังกฤษให้มาพบจอมพล ป. ฯ ผู้มาให้มาทำการ
ติดต่อ คำแทนชื่อก็ให้ใช้คำว่า "ฉิน" คำแทนชื่อจอมพล ป. ฯ ก็ให้ใช้คำว่า "ท่าน
ผู้นำ" เพื่อให้เป็นที่สับสนใจของจอมพล ป. ฯ ในเมื่อได้อ่านข้อความนั้น ครั้นแล้ว
ข้า ฯ จึงได้นำคำชี้แจงของ ๓ คนนั้นไปให้จอมพล ป. ฯ อ่าน รู้สึกว่าจอมพล
ป. ฯ พออกพอใจ ยิ้มแย้มแจ่มใสคลายความระแวงลงไปหมดสิ้น

ในทางด้านญี่ปุ่นก็ต้องทำให้เขาแลเห็นว่า ทั้ง ๓ คนนี้เราพยายามจะดำเนิน
ในทางคติอย่างเข้มแข็ง เช่น ได้ทำการใส่กุญแจมือและควบคุมอย่างแข็งแรง ซึ่ง
ทั้งนี้ข้า ฯ ได้ทำความเข้าใจกับทั้ง ๓ คนนี้เป็นอย่างดีแล้วว่า เราจำเป็นต้องทำ
เช่นนั้น ญี่ปุ่นพยายามที่จะให้ได้ตัว ๓ คนนี้ไปควบคุมทำนองเดียวกับพลร่ม
จีนที่จับได้แล้ว แต่ข้า ฯ ก็ไม่ยอม แต่ถ้าญี่ปุ่นจะทำการสอบสวน ข้า ฯ ก็ไม่
ขัดข้อง ก่อนที่จะส่งตัวให้ญี่ปุ่นทำการสอบสวน ข้า ฯ ได้สั่งให้ให้การว่าเป็นลูก
ใคร บ้านอยู่ที่ไหน ไปเรียนอะไร และการที่ไม่ได้กลับมาเมื่อคราวแลกเปลี่ยน
ชนชาติศัตรูพร้อมกับนักเรียนไทยที่ได้กลับมาแล้ว ก็เพราะจะเรียนต่อไป ครั้น
แล้วก็ไม่ได้เรียน อาหารการกินก็อดอยาก มีความคิดถึงบ้านเป็นกำลัง จึงได้
สมัครเป็นทหารกรรมกรของกองทัพอังกฤษ ในที่สุดพวกกองทัพอังกฤษได้
ส่งมาที่อินเดีย แล้วก็ได้หลอกอังกฤษจะมาเป็นแนวที่ ๕ ในประเทศไทยให้
อังกฤษก็หลงเชื่อจึงได้ส่งมา และว่าเมื่อถึงเมืองไทยแล้วก็หาเป็นแนวที่ ๕ ให้
แกอังกฤษดังที่ตกลงไว้ไม่ ถ้าญี่ปุ่นถามถึงเรื่องไคตก็ให้บอกว่ามี และผู้ที่
รู้ไคตมีคนเดียว คือนายป่วย อึ้งภากรณ์ โดยใช้ไคต "แฟร์เพล" ซึ่งนายป่วย ฯ
จำได้ดี เมื่อญี่ปุ่นทำการสอบสวน ๓ คนนี้ก็ให้การดังกล่าวแล้ว และทั้งญี่ปุ่น
ได้ให้นายป่วย ฯ เคาะวิทยุ และอธิบายไคตแฟร์เพลให้ดู นายป่วย ฯ ก็อธิบาย
ได้โดยละเอียดถี่ถ้วน ไคตแฟร์เพลนี้ ตามทางสืบลับของข้า ฯ ว่า ญี่ปุ่นได้
จับแนวที่สี่ของอังกฤษในด้านจีนและพม่าได้พร้อมด้วยไคตนี้ เมื่อนายป่วย ฯ
อธิบายให้ฟัง ญี่ปุ่นก็พออกพอใจ และหลงเชื่อว่าอังกฤษมิได้ส่งมาติดต่อกับ

ฝ่ายเรา

ต่อจากนี้มาอีกไม่นานนัก ได้มีนักเรียนไทยเป็นพลร่มมาลงที่จังหวัดนครสวรรค์อีก ๓ คน มีนายสำราญ วรรณพฤกษ์ นายธนา ไปษยานนท์ นายจิต บุรี ๓ คนนี้คงมีเครื่องวิทยุ เอกสารต่าง ๆ พร้อมด้วยจดหมายมาถึงหลวงประดิษฐ์ ฯ ทำนองเดียวกับ ๓ คนที่กล่าวแล้ว ข้า ฯ ก็ได้จัดการเก็บเอกสารที่สำคัญไว้ แล้วให้นำตัว ๓ คนนั้นไปฝากขังไว้ที่ตำรวจสันติบาล กับสั่งให้เขียนรายงานถึงจอมพล ป. ฯ ทำนองเดียวกับเมื่อครั้งนายป๋วย ฯ เขียนและให้เติมข้อความว่า ได้พบนายสงวน ตุลารักษ์กับนายแดง คุณะดิลกที่อินเดีย ซึ่งความจริงทั้ง ๓ คนนี้ได้พบนายสงวน ฯ กับนายแดง ฯ ที่อินเดีย เพราะมีรูปของนายสงวน ฯ มาแสดง การที่ข้า ฯ ให้เขียนข้อความว่า ได้พบนายสงวน ฯ นายแดง ฯ นั้น ก็เพื่อจะสังเกตความรู้สึกของจอมพล ป. ฯ ว่าจะมีอย่างไร ทั้งนี้เมื่อครั้งนายสงวน ฯ กับพวกเดินทางออกไปนั้น จอมพล ป. ฯ ทว่าหลวงประดิษฐ์ ฯ เป็นผู้ส่งไป และให้จอมพล ป. ฯ เข้าใจว่าถูกญี่ปุ่นฆ่าตายหมดแล้ว เมื่อจอมพล ป. ฯ ได้อ่านรายงานของ ๓ คนนี้ พอถึงตอนที่มีความว่า ได้พบนายสงวน ฯ กับนายแดง ฯ แสดงสีหน้าไม่พอใจ

เมื่อพะยานให้การมาเพียงนี้ พะยานแจ้งว่าติดราชการ ขอให้การต่อไปในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๔๘๘

ข้า ฯ พล.ต.อ.อดุล ฯ ขอให้การต่อไปว่า ต่อจากนี้ไปก็มีนักเรียนไทยซึ่งไปศึกษาวิชาอยู่ ณ สหรัฐอเมริกา แล้วได้เดินทางไปยังประเทศอินเดีย เพื่อ

ร่วมกันกอบกู้เอกราชประเทศไทยและต่อต้านญี่ปุ่น นักเรียนไทยเหล่านี้ก็ได้เดินทางมาสู่ดินแดนไทยเพื่อสื่อข่าวสารต่าง ๆ ชุดแรกที่มี**นายกระเวก ธารีวิจารณ์** **นายสมพงษ์ คัลยพงษ์** **นายบุญช่วย** ได้เดินทางมาจากจังหวัดลานช้าง แต่ได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจไทยทำการจับกุม และได้ถูกฆ่าตายเสียทั้ง ๓ คน ที่ ๓ คนนี้เข้ามา ปรากฏว่ามีวิทยุ มีเอกสาร และสิ่งของอื่น ๆ ทำนองเดียวกับพวกนักเรียนอังกฤษที่ได้เข้ามา แม้ว่าทั้ง ๓ คนนี้จะได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจยิงตายเสียก็ดี แต่เอกสารที่มาถึงข้าฯ โดยตรงกับวิทยุต่าง ๆ ก็ยังรวบรวมส่งมายังข้าฯ ได้ แต่บัดนี้ข้าฯ ได้ส่งให้คณะกรรมการซึ่งทำการสอบสวนมูลเหตุที่ถูกฆ่าตาย ซึ่งจะเรียกได้จากกรมตำรวจ เอกสารที่มีมาถึงข้าฯ ได้ซุกซ่อนอยู่ในหีบวิทยุ ซึ่ง**นายซองเชียบ ศรีบุญเรือง** ผู้ซึ่งข้าฯ ได้ให้เดินทางออกจากประเทศไทยดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นผู้ส่งมา มีใจความสำคัญว่าขอให้ร่วมมือในการที่จะกำจัดด้านทานญี่ปุ่น ครั้นต่อมา**นายซองเชียบ**นี้ได้เดินทางมาพร้อมกับนักเรียนไทยในอเมริกาของทหารจีน มาที่ห้วยทรายตรงข้ามเชียงของ จังหวัดเชียงราย และได้ทำการติดต่อกับตำรวจสันติบาล ซึ่งข้าฯ ส่งไปประจำอยู่ที่เชียงของเป็นลำดับมา ครั้นต่อมาเมื่อ**จอมพล ป.** ๑ ออกจากนายกรัฐมนตรีและออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดแล้ว **นายซองเชียบ**กับ**นายอายุส อิศระเสนา ณ อยุธยา** นักเรียนไทยในอเมริกา ได้เดินทางเข้ามาในดินแดนไทย ได้พบกับ **ร.ต.อ.ธานี สารกิจ** นายตำรวจสันติบาล ซึ่งข้าฯ ส่งไปทำการติดต่อ เมื่อพบกันแล้ว ได้สั่งให้นายซองเชียบกับนายอายุส ๑ ร่วมมือกับนายทหารในกองทัพบกฯ จัดการทำสนามบินลับที่จังหวัดเชียงราย เพื่อให้เครื่องบินอเมริกันนำอาวุธยุทธภัณฑ์อย่างใหม่มาส่งให้ที่สนามบินนี้ ซึ่งทางอเมริกาก็ได้จัดส่งให้หลายคราว ต่อมามีนักเรียนจากอเมริกาเดินทางด้วยเท้าเข้ามาทางจังหวัดลานช้างอีก คือ **นายการุณ เก่งระดมยิง** บุตรหลวงกาจสงคราม กับ**นายเอียน ขำพานนท์** บุตรพระยาวิชิตรสรไกร สองคนนี้ได้เอาวิทยุและเครื่องมืออื่น ๆ ซ่อนไว้ในนอกประเทศ ปลอมตัวเป็นคนป่าคนดอยชาวพื้นเมือง ได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจไทยที่ลานช้างทำการจับกุมโดยสงสัยว่าจะเป็นจารบุรุษหรือคนร้าย เพราะเมื่อค้นตัวปรากฏมีธนบัตร

และทองคำมาก สองคนนี้ไม่ยอมให้การต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ บอกว่าจะให้การต่อข้า ฯ โดยตรง เจ้าหน้าที่ตำรวจโทรเลขโค้ดลับมาถึงข้า ฯ ข้า ฯ นึกสงสัยว่าสองคนนี้แม้จะไม่ได้บอกชื่อตามตรง ก็คงเป็นนักเรียนไทยที่อยู่ต่างประเทศเข้ามาทำการติดต่อบางอย่าง จึงโทรเลขสั่งไปให้นาสองคนนี้มาพบข้า ฯ โดยทางลับ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงส่งสองคนนี้มาพบข้า ฯ โดยทางฝ่ายญี่ปุ่นและทางอื่นมิได้ทราบ วิแวลเลย์ นายการุณ ฯ กับนายเอียน ฯ เมื่อพบกับข้า ฯ แล้วได้ชี้แจงถึงความประสงค์ในการเดินทางมาโดยละเอียดถี่ถ้วน ต่อแต่นี้ไปทาง**นายปรีดี พนมยงค์** มีความประสงค์จะให้**นายถวิล อุดล พ.ท.พระอภัยพลรบ** และคนอื่น ๆ อีกเดินทางไปจุงกิง เพื่อทำความเข้าใจกับ**เจียงไคเช็ค** แต่**นายถวิล** ฯ กับพวกไม่รู้จักทางที่จะไป ข้า ฯ จึงให้นายการุณ เก่งระดมยิงเป็นผู้นำไป ก่อนที่จะเดินทางไป ข้า ฯ ได้แจ้งกับนายการุณ ฯ ว่า เมื่อถึงจุงกิงแล้วให้นายการุณ ฯ เดินทางไปยังอเมริกา เพื่อส่งข่าวคราวให้ **ม.ร.ว.เสนีย์** ฯ ทราบว่า ในขณะนั้นประชาชนคนไทยก็กำลังติดต่อกำลังทำการต้านทานญี่ปุ่นอยู่เช่นเดียวกัน ได้ทำการติดต่อให้ทางอังกฤษและอเมริกาส่งอาวุธมาให้อยู่แล้ว แต่การทำนั้นต้องทำให้เป็นการลับเปิดเผยไม่ได้ ได้เตรียมพร้อมอยู่เสมอที่จะร่วมกันทำกิจการนี้ **นายถวิล อุดล**กับพวกไปคราวนั้น ได้นำสาส์นของ**นายปรีดี พนมยงค์** ซึ่งมีถึง**เจียงไคเช็ค**ไปด้วย ครั้น**นายการุณ** ฯ ได้นำ**นายถวิล** ฯ กับพวกไปพบกับ**เจียงไคเช็ค**แล้ว **นายการุณ** ฯ ก็ขึ้นเครื่องบินไปอเมริกา ไปแจ้งความประสงค์ของข้า ฯ ให้ **ม.ร.ว.เสนีย์** ฯ ทราบ และทำความตกลงกับฝ่ายอเมริกาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว **นายการุณ** ฯ ได้ขึ้นเครื่องบินทะเลของอเมริกามาลงในอ่าวไทยเมื่อนายการุณ ฯ ถึงกรุงเทพ ฯ แล้ว ข้า ฯ ได้มอบตัว**นายการุณ** ฯ ให้กับ**นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์** ไปดำเนินการสร้างสนามบิน และรับอาวุธแบบใหม่ที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้**นายการุณ** ฯ ทำการติดต่อกับอเมริกาต่อไป และได้สั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจังหวัดอุบล ฯ ร่วมมือในการนี้ด้วย ก็เป็นที่ปรากฏในกาลต่อมาว่า ทางอเมริกาได้นำอาวุธชนิดใหม่มาส่งให้ ณ สนามบินลับนี้หลายคราวเป็นจำนวนมาก ส่วน**นายเอียน** ขำพานนท์ ข้า ฯ ได้ส่งไปที่นิคมคลองไผ่เพื่อทำ

สนามบินลับร่วมกับเจ้าหน้าที่และนักเรียนไทยในอเมริกาคนอื่น ๆ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

ในระยะใกล้ ๆ กับที่นายการุณ ฯ และนายเอียน ฯ เดินทางด้วยเท้าเข้ามานั้น ได้มีนักเรียนไทยในอเมริกาเดินทางด้วยเท้าเข้ามาทางจังหวัดลานช้างอีก ๔ คน คือนายเป้า ขำอุไร นายบุญเย็น ศศิรัตน์ นายสวัสดิ์ เชี่ยวสกุล นายพิสุทธ์ สุทัศน์ ณ อยุธยา พวกสี่คนนี้ได้เดินทางมามีเครื่องวิทยุ สิ่งของอื่น ๆ มาด้วยมาต่างเป็นจำนวนมาก ได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมเช่นเดียวกับนายการุณ ฯ กับพวก พวกนี้ก็ได้ปลอมชื่อด้วยเหมือนกัน ขำ ฯ ได้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจถือเป็นความลับ และให้นำตัวมาพบขำ ฯ โดยตรง ในขณะที่นั้นขำ ฯ รู้สึกวิตกมาก เพราะเกรงว่าเรื่องจะรั่วไหลไปถึงญี่ปุ่น เพราะญี่ปุ่นได้สอบถาม หรือสงสัยว่ามีพลร่มซึ่งเป็นแนวที่ท่ามาลงที่ลานช้างและน่าน ขำ ฯ ตอบปฏิเสธว่าไม่มี ขำ ฯ จึงแก้ว่าจะมีอยู่บ้างก็เป็นพวกที่ทำการลักลอบหนีภาษีค่าของเถื่อน ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อพบปะกับขำ ฯ ทราบความประสงค์กันดีแล้ว จึงให้นายสวัสดิ์ เชี่ยวสกุลไปทำการร่วมมือกับนายเอียน ขำพานนท์ โดยร่วมกับ พล.ต.ต.ชลอ ศรีสรากร ขุนพิศิษฐ์นนทเดช นายแพทย์สนอง อุณากร กับเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลอีกหลายสิบคน ไปทำสนามบินลับและคลังเก็บอาวุธ แล้วต่อมาได้มีเครื่องบินอเมริกานำอาวุธมาส่งให้หลายคราว ณ สนามบินนี้ พร้อมกับนายทหารอเมริกันและคนไทยที่ส่งออกไปฝึกหัดในที่ต่าง ๆ มาลงในที่นี้หลายคน นายเป้า ขำอุไร ขำ ฯ ส่งไปประจำที่เพ็ชรบุรี ได้ร่วมกับฝ่ายทหารทำสนามบินลับและรับอาวุธ ได้ผลเช่นเดียวกับที่อื่น ๆ และมีนายทหารอเมริกันมาลงด้วยนายบุญเย็น ศศิรัตน์ ขำ ฯ ส่งไปนครศรีธรรมราช โดยร่วมมือกับฝ่ายทหารไทยที่นั่น การปฏิบัติได้ผลทำนองเดียวกับทางอื่น ส่วนนายพิสุทธ์ สุทัศน์ ฯ คงประจำอยู่ที่กรุงเทพ ฯ ทำการติดต่อกับนายทหารอเมริกัน ซึ่งได้ซ่อนตัวอยู่ก่อนแล้ว ต่อมา มี พ.ต.บุญมาก เทศบุตร นายวิมล วิริยะวิทย์ เป็นพลร่มมาลงที่จังหวัดแพร่ แล้วสองคนนี้ได้พลัดกัน นายวิมล ฯ ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับขำ ฯ ก็สั่งให้ปกปิดเป็นความลับนำมาพบขำ ฯ โดยด่วน นายวิมล ฯ ได้ประจำ

อยู่กับข้า ฯ เพื่อให้ส่งวิทยุลับติดต่อกับ**นายพันเอกก๊อฟฟลิน** ซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วย O.S.S.^{๖๘} ประจำอยู่ที่กลักตตา แล้วต่อมาได้ให้นายวิลม ฯ ไปรวมกับนายทหารอเมริกันซึ่งซ่อนอยู่ในกรุงเทพ ฯ ส่วน พ.ต.บุญมาก ฯ ไม่ได้ถูกจับเมื่อเดินทางมาถึงกรุงเทพ ฯ ก็ได้ไปประจำอยู่กับพวกทหารอเมริกัน ส่วน**นายชโรจน์ โล่ห์สุวรรณ** เป็นพลร่มมาลงที่จังหวัดแพร่ แล้วก็คงทำงานอยู่ที่จังหวัดแพร่ตลอดมา เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจทราบความประสงค์ของข้า ฯ ดีแล้วจึงไม่ได้ถูกจับกุม การส่งวิทยุติดต่อนั้น นอกจากนายวิลม ฯ ข้า ฯ ได้ใช้ให้นายพิสุทธิ์ สุทัศน์ ฯ นายเป้า ขำอุไร นายบุญเย็น ศศิรัตน์ ตั้งสถานีวิทยุติดต่อกับ **พ.ท.นิคอลลสมิท**และ **พ.ท. ม.ล.خاب** ฯ ที่เซเมา ทิศใต้ประเทศจีนด้วย

เนื่องด้วยได้มีนักเรียนไทยในอังกฤษ นักเรียนไทยในอเมริกา กับนายทหารอเมริกามาทำการติดต่อกับข้า ฯ เป็นจำนวนมากขึ้นทุกทีเช่นนี้ เกรงว่าความลับจะรั่วไหล จึงได้ส่งวิทยุไปทำการติดต่อทำความตกลงกับหน่วย O.S.S. ที่เซเมาและที่กลักตตาว่า การติดต่อกับข้า ฯ เป็นจำนวนมากพอแล้ว สำหรับฝ่ายอเมริกันนั้น ขอให้ทำการติดต่อทางนายปริดี พนมยงค์ โดยมี**นายชาญ บุณนาค** เป็นเจ้าหน้าที่ติดต่อยู่แล้ว ข้า ฯ จะทำการติดต่อเฉพาะในด้านจีนและอังกฤษ ความเห็นของข้า ฯ นี้ได้ถูกนำไปเสนอ**นายพลโดโนเวล** ซึ่งอยู่ในวอชิงตัน นายพลโดโนเวลก็เห็นชอบด้วย เพราะเหตุนี้นักเรียนไทยอเมริกาที่อยู่ที่เซมาจึงได้ย้ายไปรวมอยู่ที่กลักตตาทั้งหมด ต่อจากนี้ได้มี**นายอานนท์ ณ ป้อมเพ็ชร** นักเรียนไทยในอเมริกา เดินทางจากเซมาเข้ามาทางลานช้าง และได้ถูกจับในระหว่างทางจังหวัดลานช้างกับจังหวัดน่าน ได้ให้เจ้าหน้าที่นำมาพบข้า ฯ โดยทางลับ แล้วได้ให้ไปพบกับนายปริดี พนมยงค์ ต่อมา**นายอานนท์** ฯ ก็ได้ทำการติดต่อกับนายทหารอเมริกันที่อยู่ในกรุงเทพ ฯ **พ.ต.โผน อินทรทัต**ได้เดินทาง

๖๘ Office of Strategic Services (สำนักงานด้านแผนยุทธศาสตร์หรือหน่วยงานราชการลับระหว่างสงคราม) หลังเสร็จสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ หน่วยงานนี้ได้ถูกยุบ แต่ต่อมาได้มีการก่อตั้งเป็น Central Intelligence Agency (C.I.A.) ขึ้นแทน โดยใช้เจ้าหน้าที่บางคนจากหน่วย O.S.S. ทว่าภารกิจของทั้งสองหน่วยแตกต่างกัน

ด้วยเท้าเข้ามาทางจังหวัดน่าน มาถูกจับที่จังหวัดแพร่ ข้าฯ ได้ให้น้ำตัวมาพบ ข้าฯ แล้วนำไปพบนายปรีดีฯ เพื่อวางแผนการต่าง ๆ จนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ข้าฯ จึงให้ตำรวจสันติบาลนำตัวไปส่งออกไปทางอำเภอเชียงของ เพื่อออกไปพบกับ ม.ร.ว.เสนีย์ฯ ที่อเมริกาต่อไป

เมื่อทำการติดต่อกับอเมริกาหลาย ๆ ครั้งเข้าแล้ว ต่อไปก็เป็นที่เข้าใจกันว่า ไม่ต้องให้พวกที่มาทำการติดต่อต้องเดินทางมาด้วยเท้า ให้ส่งมาโดยเครื่องบินบกหรือเครื่องบินทะเลก็ได้ ถ้าหากมาลงโดยเครื่องบินทะเลแล้ว มีเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรได้ร่วมมือในการนี้ มีหลวงบรรณกรโกวิท พล.ร.ต.สังวร สุวรรณชีพ เรือเอกดี๊ฯ ซึ่งนามอันแท้จริงว่ากระไร ข้าฯ สนิทเสียแล้ว (เรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช - ผู้รวบรวม) และยังมีคนอื่น ๆ ด้วย ถ้าเป็นเครื่องบินบก ก็นำเอาเครื่องบินชนิดตาโกต้ามาลงที่สนามบินภูเขียว ซึ่งเป็นเครื่องบินคล้ายกับเครื่องบินของฝ่ายไทยที่มีอยู่ โดยมีนายทหารกองทัพอากาศ ข้าหลวงประจำจังหวัด นายตำรวจฯ ได้ร่วมมือในการนี้ด้วย

ในการนี้ได้มีนายสมจิตร กังสานนท์หรือยศสุนทรได้เข้ามา และไปประจำอยู่ที่กาญจนบุรี ทำการร่วมมือกับ พ.ต.ท.ขุนพิชัยมนตรี ได้รับอาวุธจากอเมริกามากมาย และมีนายทหารอเมริกันมาลงพร้อมกับนายธวัช บุญเขตต์ แล้วมีนาย พูลเพิ่ม ไกรฤกษ์ได้เข้ามา แล้วได้มาประจำอยู่กับนายทหารอเมริกันในกรุงเทพฯ นายเจริญ วัฒนพานิชเข้ามาถึงก็ได้ส่งไปทำการร่วมกับนายอุดม บุญประกอบ ข้าหลวงประจำจังหวัดขอนแก่น ต่อมา มีนายอำนาจ พูนพิพัฒน์ได้เข้ามา และได้ส่งไปประจำที่จังหวัดสกลนคร ทำงานร่วมกับนายเตียง ศิริขันธ์ นายประยูร อรรถจินดา ส่งไปทำงานที่จังหวัดสุโขทัย ทำร่วมมือกับนายพื้ง ศรีจันทร์กับข้าหลวงและตำรวจ นายสุนทร สุนันท์ลักษณ์ได้มาประจำอยู่กับข้าหลวงจังหวัดระนอง นายสละ ทศานนท์ นายเอกชัย กัญญา สองคนนี้เมื่อเข้ามาแล้วได้ให้ประจำอยู่กับนายทหารอเมริกันในกรุงเทพฯ นายเชื้อ หุ่นจำลอง ส่งตัวไปอยู่กับ ร.ต.อ.เจียบ ชัยสงค์ ที่จังหวัดชุมพร โดยร่วมมือกับข้าหลวงประจำจังหวัด นายฉลอง บึงตระกูล ได้ส่งไปอยู่สกลนครกับนายเตียง ศิริขันธ์ นายนิรพัฒน์

ชาลส์จันทร์ ให้ไปประจำอยู่กับนายทหารอเมริกันในกรุงเทพ ฯ นายโจน เรื่องศิริ
 นายพิเศษ ปัตตะพงษ์ ส่งมาประจำอยู่กับนายทหารอเมริกันในกรุงเทพ ฯ นาย
 อุดมศักดิ์ ภาสวณิช นายเฉลิม จิตตินันท์ นายสิทธิ เศวตศิลา สามคนนี้ได้
 มาลงร่มที่จังหวัดเชียงใหม่ ทางตำรวจและข้าหลวงได้บุกปิดนำตัวเข้ามาควบคุม
 ตามระเบียบ แล้วจึงหมุนไปเป็นเชลยศึกนำส่งเข้าไปในค่าย เพื่อป้องกันมิ
 ให้ญี่ปุ่นเข้ามายุ่ง มีผู้ที่มากับเรือดำน้ำ คือ นายอานนท์ ศรีวรรณ นายกุสะ
 ปันยารชุน มาขึ้นที่เกาะแห่งหนึ่งในอำเภอกันตัง แต่เรือรั่วไหลไปถึงญี่ปุ่น จึง
 จำเป็นต้องคุมสองคนไว้ในค่ายเชลยศึก นอกจากนี้มีนายสงวน ตูลารักษ์
 ได้เข้ามาพร้อมกับนายวิเชียร วายวานนท์และนักเรียนไทยในอเมริกาอื่น ๆ อีก
 มาโดยเครื่องบินมาลงที่ขอนแก่น และได้มาประจำอยู่โดยทางลับในกรุงเทพ ฯ
 นอกจากนี้เข้าใจว่าคงยังมีอีก แต่จะเป็นใครบ้างนั้น ข้า ฯ จำไม่ได้เสียแล้ว นาย
 สุนทร สุตันรลักษณนั้น ในชั้นแรกได้มาประจำอยู่ที่เกาะ ฯ หนึ่งในจังหวัด
 ระนอง ซึ่ง ร.ต.อ.พลเชาวน์ ศุภมงคล ได้เดินทางไปทำการติดต่อและร่วมมือ
 กับข้าหลวงประจำจังหวัดระนอง ในระหว่างนี้ได้มีคนไทยและชาวอเมริกันได้เข้า
 และออกอยู่ตลอดเวลาโดยทางเครื่องบินบกหรือเครื่องบินทะเล ในราวกลางปี
 พ.ศ. ๒๔๘๗ พ.ต.ดิ๊กกับ ร.อ.ฮาเวทพาล์มเมอร์ นายทหารอเมริกันซึ่งมาซ่อน
 ตัวอยู่ในกรุงเทพ ฯ ได้แจ้งกับข้า ฯ ว่า ทางอเมริกามีความประสงค์อยากจะได้
 ตัว ร.ท.วิลเลียม แม็คกาเร นักบินอเมริกันซึ่งเครื่องบินตกที่แม่ฮ่องสอน และ
 ถูกจับตัวมาควบคุมไว้ในค่ายเชลยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๕ ข้า ฯ ได้ติดต่อกับ พ.ต.
 ม.ร.ว.พงศ์พรหม ฯ ผู้ควบคุมเชลย ม.ร.ว.พงศ์พรหม ฯ ก็นำตัว ร.ท.วิลเลียม
 แม็คกาเรมามอบให้ข้า ฯ ข้า ฯ ก็ส่งตัวให้เดินทางออกไปนอกประเทศเพื่อกลับ
 ไปอเมริกาต่อไป และก็ได้ออกเดินทางไปถึงอเมริกาโดยเรียบร้อย ซึ่งกิจการอันนี้
 รู้สึกว่าทางอเมริกาเป็นที่พอใจมาก ต่อไปไม่นานนักได้ส่งตัวนาวาอากาศตรี
 เดลลิกให้ พ.ต.ดิ๊ก แล้วก็เดินทางไปอเมริกาโดยสวัสดิภาพเช่นเดียวกัน นาย
 นาวาอากาศตรีเดลลิกนี้ ได้ตกเป็นเชลยศึกเนื่องจากเครื่องบินถูกยิงตกที่
 ลัตทีบ

วันนี้พะยานขอจบคำให้การเพียงแค่นี้ จะให้การในวันต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๔๘๙

ข้า พ.ต.อ.อดุล ฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปนี้ ในการติดต่อและดำเนินการ บุคคลคนไทยและชาวอเมริกันที่เข้ามาในดินแดนไทยทางจังหวัดระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรานั้น **นายปรีดี ฯ** ได้มอบหมายให้ **พล.ร.ต.สังวร สุวรรณชีพและ นายทวี บุญยเกษตร** ดำเนินการรับอาวุธและรับผู้ที่มาทำการติดต่อ ซึ่งปรากฏว่าทาง ด้านจังหวัดเหล่านี้ได้มีนายทหารอเมริกันและคนไทยซึ่งส่งออกไปฝึกหัดมา กระโดดร่มชูชีพลงหลายคนและได้รับอาวุธมากมายเช่นเดียวกัน จะเป็นใครบ้าง นั้น ขอให้ถามบุคคลทั้งสองนี้ โดยจะเพาะในหน้าที่ที่ข้า ฯ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ได้สั่งให้ตำรวจทำการร่วมมือและพยายามปกปิดข่าว

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ จะเป็นเดือนใดข้า ฯ จำไม่ได้ แต่เป็นสมัยที่ **นายควง อภัยวงศ์** เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีเครื่องบินอเมริกาชนิด ๔ เครื่องยนต์ ได้เข้ามาในดินแดนไทย เพื่อนำอาวุธและพลร่มมาลงที่สนามบินคลองไผ่ เครื่องบิน ได้ผ่านสนามบินตาคลีในเวลาเช้ามีด ๓ ที่นั้นได้มีเครื่องบินญี่ปุ่นประจำอยู่ เวลานั้นเครื่องบินญี่ปุ่นได้ขึ้นไปทำการฝึกหัดอยู่ เมื่อได้เห็นเครื่องบินนี้บินมาในระยะต่ำ เครื่องบินญี่ปุ่นก็เข้าโจมตี ยิงด้วยปืนกล ไฟไหม้เครื่องบินนี้ตกในป่า กระทำให้ผู้โดยสารมา ๙ คน ถึงแก่ความตายไป ๔ คน เหลืออีก ๕ คน บางคนถูกบาดเจ็บ อาวุธยุทโธปกรณ์ที่บรรทุกมากับเครื่องบินได้ตกเสียหาย เจ้าหน้าที่ ตำรวจและทหารเก็บไปได้บ้าง ข้า ฯ ได้รับโทรเลขจากผู้กำกับการแจ้งเหตุการณ์ให้ทราบ ได้สั่งให้นำคนทั้ง ๕ คนที่เหลืออยู่มากรุงเทพฯ ฯ เป็นทางลับโดยด่วน

เมื่อนำมาถึงแล้วได้มอบให้อยู่ในความดูแลของตำรวจสันติบาล ได้แจ้งให้ พ.ต. ดึก นายทหารอเมริกันกับ ร.อ.ฮาเวทพาล์มเมอร์ ซึ่งประจำอยู่ในกรุงเทพ ฯ ทราบ ในคืนวันนั้นเวลาประมาณ ๑ น. ข้า ฯ พร้อมด้วย พ.ต.ดึก ร.อ.ฮาเวทพาล์มเมอร์และ พ.ต.บุญมาก เทศบุตร ได้โดยสารรถยนต์คันเดียวกัน ตรงไปยังกองตำรวจสันติบาล เพื่อนำคนทั้ง ๕ คน ซึ่งมีชาวอเมริกัน ๓ คน อังกฤษ ๒ คน ไปซุกซ่อนไว้ที่อื่น เพราะเกรงว่าถ้าความนี้รั่วไหลออกไปจะเกิดเรื่องไม่ดีขึ้น ครั้นนำไปจากสันติบาลแล้ว ก็นำไปพักในที่พักลับ จัดการรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วย ครั้นทำการรักษาพยาบาลบุคคลเหล่านี้พอสมควร แต่บางคนยังไม่หายดี ยังเดินไม่ได้ จนถึงกับใส่เปลหามขึ้นรถยนต์ตำรวจสันติบาลไปส่งที่สนามบินบ้านแพะ สระบุรี แล้วขึ้นเครื่องบินของกองทัพอากาศไทยไปยังสนามบินภูเขียว แล้วก็มีเครื่องบินอเมริกันรับช่วงต่อไป การไปครั้งนี้ได้มีพลทหารออสเตรเลีย ซึ่งเป็นเชลยศึกของญี่ปุ่นและหลบหนีมาจากจังหวัดเพ็ชบุรี กับ น.ต.เดลลิก ซึ่งได้ให้การมาดังกล่าวข้างต้นนั้นไปด้วย

หัวหน้า O.S.S. ของอเมริกาที่มาประจำประเทศไทยนั้นชื่อ พ.ต.เวสเตอร์ แต่ผู้นี้เมื่อได้มาอยู่ในประเทศไทยแล้ว ได้เกิดป่วยเป็นโรคเส้นประสาทอย่างร้ายแรง ถ้าขึ้นให้อยู่ต่อไปเนื้อความจะแตกขึ้นได้ จึงได้ให้นายทหารกองทัพอากาศไทยซึ่งได้มาทำการร่วมมือในเรื่องนี้ มี น.อ.ท.ทวี จุลละทรัพย์เป็นหัวหน้า พร้อมด้วยนายทหารนักบินไทยอีก ๔ นาย ซึ่งข้า ฯ ได้ขอโอนจากกระทรวงกลาโหมมาอยู่ตำรวจสันติบาล ได้นำ พ.ต.เวสเตอร์ไปส่ง พวกเหล่านี้ได้นำไปทางเรือแล้วไปขึ้นเครื่องบินทะเลของอเมริกันที่ในอ่าวไทยต่อไป ในครั้งนี้นั้นนายทหารอเมริกันร่วมไปด้วยอีก ๑ คน ต่อนั้น พ.ต.ดึกจึงได้เป็นหัวหน้าแทนต่อไปในหน่วย O.S.S. นอกจากนี้ข้า ฯ ยังได้ทราบว่า นายปรีดี ฯ ได้จัดส่งข้าราชการฝ่ายพลเรือน มีพระพิศาลสุขุมวิทย์ หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ เดินทางไปอวชิงตันอเมริกา แล้วได้จัดส่งบรรดานักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์ออกไปทำการฝึกร่วมกับทหารอเมริกันที่แคนดีอีกหลายสิบคน กับได้จัดส่ง น.อ. หลวงยุทธกิจพิลาสกับนายเรือเอกอีกคนหนึ่ง ซึ่งข้า ฯ จำชื่อไม่ได้นั้น (เรือเอก

ชลิต ชัยสิทธิเวช - ผู้รวบรวม) ไปอเมริกาเช่นเดียวกับหลวงสุขุม ฯ หลวงยุทธกิจพิลาศกับนายทหารเรือกับนายโกมุท จันทรเรือง ก่อนที่จะออกไปได้พบปะข้า ฯ ที่วังปารุสกวัน เพื่อปรับความเข้าใจ และแนะนำวิธีที่จะดำเนินการ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬา ฯ นั้น ได้มีบุตรของข้า ฯ รวมอยู่ด้วย และมีบุตรหลวงบรรณกรโกวิท บุตรหลวงศุภชลาศัย บุตรนายเลี้ยวปทุมรส เป็นต้น การจัดส่งไปครั้งนี้ได้เกี่ยวข้องกับข้า ฯ ไม่ เป็นหน้าที่ของนายปรีดี ฯ เป็นผู้จัดส่งไป แต่ทั้งนี้ข้า ฯ ได้ทราบเรื่องราวโดยตลอด เพราะได้หารือต่อกันอยู่เป็นนิจ

เมื่อพลร่มรุ่นที่ ๑ ซึ่งมีนายป่วย อึ้งภากรณ์ รุ่นที่ ๒ นายสำราญ วรรณพฤกษ์เป็นหัวหน้า รวม ๖ คน ซึ่งได้ถูกจับกุมแล้วนั้น ได้สั่งให้พวกนี้ทำการติดต่อโดยทางวิทยุกับหน่วย S.C.S.^{๖๙} ซึ่งมีนายพันโทปวยเต็น นายทหารอังกฤษเป็นหัวหน้า และมี พ.ต.นิโกลัน เป็นผู้ช่วย หน่วยนี้ขึ้นกับนายแม็คแคนซี ซึ่งเป็นที่ปรึกษาของลอร์ดหลุยส์เมาท์แบตแต่นท์ เพื่อให้ทำการติดต่อปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน ที่หลังข้า ฯ ได้จัดส่งนายธนา โปษยานนท์ นายเปรม บุรีออกไปประจำอยู่ที่จังหวัดยะลาในความอารักขาของตำรวจสันติบาล ทำการร่วมมือกับ พ.ต.ต.สม สุนทรักษ์และ พ.ต.ต.แสง สงวนถิ่น และให้มีเขตขยายออกไปได้ถึงสงขลา ปัตตานี นราธิวาสด้วย การดำเนินการทำนองเดียวกับที่ได้ติดต่อกับอเมริกา คือให้ฝ่ายอังกฤษนำอาวุธยุทโธปกรณ์ และส่งคนของเขามาร่วมมือ และก็ได้ผลสมความประสงค์ ได้ส่งนายสำราญ วรรณพฤกษ์ กับนายจริต บุรีไปยังจังหวัดสุราษฎร์ในความควบคุมของตำรวจสันติบาลและในความร่วมมือของตำรวจท้องถิ่น ดำเนินการเช่นเดียวกับ ๒ คนก่อนที่กล่าวแล้วนั้น นายป่วย อึ้งภากรณ์นั้น ได้จัดส่งไปยังอินเดียแล้วให้เดินทางต่อไปยังกรุงลอนดอน เพื่อปรับความเข้าใจในสถานะการณ์ของไทยให้ฝ่ายอังกฤษทราบ นายป่วย ฯ เดินทางไปประมาณ ๒ เดือนก็กลับมายังประเทศไทย ก่อนที่ญี่ปุ่น

๖๙ Siamese Country Section ที่นครกัลกัตตา อินเดีย

จะยอมแพ้ ส่วนนายประทาน เปรมกมลนั้น คงให้ประจำอยู่ในกรุงเทพ ฯ เพื่อให้ส่งวิทยุติดต่อกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายอังกฤษ และนายบ๊วย อึ้งภากรณ์ก็ได้ร่วมดำเนินการทำนองเดียวกันกับนายประทาน ฯ ด้วย นอกจากนี้นักเรียนอังกฤษ ๖ คน ที่อังกฤษส่งมาลงร่มแล้วนั้น ทางฝ่ายไทยได้วางแผนการติดต่อกับฝ่ายอังกฤษส่งพลร่มในวันต่อไปอีกมาลงที่จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งทางอังกฤษได้ส่งนายเสนาะ นิลกำแหง นายเทพ เสมอติ นายประโพร เปาโรหิตมาลง ณ ที่ซึ่งได้ติดต่อกันไว้เรียบร้อยแล้ว ทั้งสามคนนี้ได้ปกปิดเป็นความลับไว้ได้เป็นอย่างดี หลังจากที่ได้ลงร่มแล้ว และได้นำกลับมากรุงเทพ ฯ ได้เป็นอย่างดี ในการนี้ได้รับความร่วมมือจากนายปรัง พุทชนม์ ปลัดจังหวัด กับนายอำเภอก และ ร.ต.อ.ขุนไพศาล ตำรวจกิจ เมื่อ ๓ คนนี้ได้เดินทางมาถึงกรุงเทพ ฯ แล้ว ข้า ฯ ได้นำตัวนายเสนาะ นิลกำแหงไปพบนายปรีดี ฯ จึงทำความตกลงกันว่า ให้ ๓ คนนี้ไปปฏิบัติการทางภาคอีสานที่จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดเลย ในขณะที่นายอุดม ฯ เป็นข้าหลวงประจำจังหวัดขอนแก่น นายสุวรรณ รื่นยศเป็นปลัดจังหวัดเลย ร.ต.อ.มังกร สุวรรณชัยกับ พ.ต.ต.สมาน ฐปคุปต์ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น นายอำเภอวังสพุงกับหัวหน้าสถานีตำรวจวังสพุง นายอำเภอชุมแพ หัวหน้าสถานีตำรวจชุมแพ ได้ทำการร่วมมือกัน แล้วก็มี น.อ.ต.อุส่าห์ ชัยนาม เป็นหัวหน้าสนามบินนาวันจังหวัดเลย แล้วก็เครื่องบินอังกฤษได้นำอาวุธยุทโธปกรณ์พร้อมทั้งคนของเขามาลงที่สนามบินนาวันนี่ตลอดเรื่อยมา เพราะได้ทำความตกลงกันไว้แล้วว่าสนามบินนาวันนี้เป็นสนามบินที่ฝ่ายอังกฤษจะขึ้นลงได้ มีนักเรียนไทยและนายทหารอังกฤษเข้าออกไปหลายคราว เท่าที่ข้า ฯ จำได้มีพระองค์เจ้าวรานนท์ พ.ท.ฮัดซัน นายทหารอังกฤษ พ.ท.สไปเล่ นายทหารอังกฤษ พ.ต.แจ๊ตเวล พลจัตวาแจกซ์ และมีตำรวจสันติบาลออกไปประมาณ ๑๐ คน นายเสนาะ นิลกำแหงก็เคยได้เข้าออกที่สนามนี้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้จะมีใครอีก ข้า ฯ จำไม่ได้เสียแล้ว เมื่อนายเสนาะ นิลกำแหงกับพวกได้กระโดดร่มลงมาแล้ว ทางอังกฤษได้ติดต่อขอส่งลูกจิ้งที่เกิดในเมืองไทยมาลงร่มที่จังหวัดอุทัยอีก ข้า ฯ ได้ให้ความช่วยเหลือ และปกปิดเป็นความลับได้

เช่นเดียวกับพวกนายเสนาะ นิลกำแหง ต่อมาได้มีนักเรียนไทยในอังกฤษได้มาลงที่สนามบินนาวานอิก มีนายทศ พันธุมเสน นายบุญส่ง พึ่งสุนทร ม.จ. จิระदनัย กิตติยากร ได้นำตัวมาถึงกรุงเทพ ฯ แล้วได้ส่งไปทำงานที่จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก ในความควบคุมของตำรวจสันติบาล และนายฟุ้ง ศรีจันทร์ ม.จ.ศุภสวัสดิ์ วงศ์สินก็ได้ไปช่วยเหลืออยู่ด้วย พร้อมด้วยตำรวจท้องที่ ข้าหลวงประจำจังหวัด เพื่อจัดการรับอาวุธยุทธภัณฑ์ ให้ความอารักขาแก่นายทหารอังกฤษ นักเรียนไทย และตำรวจสันติบาล คนอังกฤษที่มาลงมี พ.ต.ไพบูลย์สมิธ และ ม.จ.การวิก จักรพันธ์ นายอรุณ ศรีเทศ และตำรวจสันติบาล ๒ - ๓ คน นักเรียนไทย ๓ คนนี้ เมื่อได้รับคนต่าง ๆ พร้อมบรรดาอาวุธยุทธภัณฑ์เรียบร้อยแล้ว ร.ต.อ.ประธาน ไชยพันธุ์ก็ได้นำนักเรียนไทยทั้ง ๓ คนนี้ให้ไปดำเนินงานที่จังหวัดลำปางต่อไป ซึ่งข้า ฯ ได้จัดการติดต่อกับข้าหลวงประจำจังหวัด และนายตำรวจสันติบาลตำรวจท้องที่ไว้เรียบร้อยแล้ว เพื่อไปทำการตามความประสงค์ของฝ่ายอังกฤษที่ขอร้องมา

ในระหว่างที่จอมพล ป. ฯ ยังเป็นนายก ร.ม.ต.นั้น ได้มีนักเรียนไทยในอังกฤษ ๒ คน มีนายจุ่นเคง รินทูลกับนายสวัสดิ์ ศรีสุขได้เดินทางมา โดยเรือดำน้ำ มาขึ้นที่จังหวัดพังงา นายจุ่นเคง ฯ ได้เดินทางเข้ามากรุงเทพ ฯ นายสวัสดิ์ ฯ หลบซ่อนอยู่จังหวัดพังงา บิดานายจุ่นเคง ฯ แจ้งให้ข้า ฯ ทราบ ข้า ฯ นำตัวนายจุ่นเคง ฯ มาไว้ที่ตำรวจสันติบาล แล้วให้นายตำรวจสันติบาลกับนายจุ่นเคง ฯ เดินทางไปรับนายสวัสดิ์ ศรีสุขเข้ามากรุงเทพ ฯ เพราะถ้าทั้งไว้พังงากลัวว่าเรื่องจะรั่วไหลไปและเปิดเผยขึ้นได้ ก็ได้นำมาอยู่ในความอารักขาในกรุงเทพ ฯ เมื่อได้ทำการติดต่อกับฝ่ายอังกฤษ และฝ่ายอังกฤษต้องการตำรวจสันติบาลไปฝึกหัดอาวุธและวิธีการต่อต้านแบบใหม่ ข้า ฯ จึงให้ ร.ต.อ.รัตน์ วัฒนะมหาตม์และนายสวัสดิ์ ศรีสุข นำนายสิบ - พลตำรวจประมาณ ๑๐ นายเดินทางไปขึ้นเครื่องบินทะเลซึ่งอังกฤษมารับบนเกาะทางทิศใต้ของเกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล โดยได้รับความร่วมมือของกรมศุลกากร การเดินทางเป็นไปโดยสวัสดิภาพ

วันนี้ขอให้การเพียงเท่านี้ จะได้ให้การต่อไปในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๔๘๙

ข้า ฯ พล.ต.อ.อดุล ฯ ขอให้การต่อไปว่า ในด้านอเมริกาที่ได้ทำการติดต่อกับหัวหน้าหน่วย O.S.S. คือ พ.ท.นิคอล สมิธ ณ ทางเซเมาแล้ว ท่านผู้นี้เมื่อได้ตกลงกันว่า ให้จัดทำการติดต่อกับทางด้านเซเมาแล้ว ได้เดินทางมากรุงเทพฯ พร้อมกับเพื่อนทหารอเมริกาอีก ๒ - ๓ คน ได้พบปะกับข้า ฯ และนาย **ปรีดี พนมยงค์** ได้แสดงอัธยาศัยสันถวไมตรีเป็นอย่างดี และก็ทราบความประสงค์ซึ่งกันและกันในการที่จะทำการต่อต้านญี่ปุ่น เขากับคณะได้พักอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ ประมาณ ๑๐ วัน ก็ได้เดินทางกลับออกไป นอกจากนี้แล้วได้มีนายทหารอเมริกันชั้นผู้น้อยได้เดินทางเข้ามาทำการติดต่อกันอีกหลายคน แต่จะเป็นใครบ้าง ในขณะนี้ข้า ฯ ลืมชื่อเสียแล้ว

สถานที่สำหรับการติดต่อและต้อนรับนายทหารอังกฤษกับนักเรียนไทยในอังกฤษนอกจากที่กล่าวแล้ว ได้จัดขึ้นที่เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีอีกแห่งหนึ่ง ทำประหนึ่งว่าเป็นด่านศุลกากร โดยทำการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในกรมศุลกากร โดยข้า ฯ ได้จัดนายตำรวจสันติบาล ซึ่งมี **ร.ต.ท.อรุณ ทีชะสุข** เป็นหัวหน้า ณ ที่นี้ได้มีนักเรียนไทยในอังกฤษมาโดยเครื่องบินทะเลแล้วขึ้นที่เกาะเต่า ๓ คน คือ **นายวัฒนา ชิตวารี นายประพฤติ ณ นคร ม.จ.ภิศเดช รัชนี** เมื่อ ๓ คนนั้นเดินทางมาถึงกรุงเทพฯ ฯ แล้ว ได้แนะนำชี้แจงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นที่เข้าใจโดยเรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดส่งนายวัฒนา ชิตวารีออกไปประจำอยู่จังหวัดพังงาในความอารักขาของ **ร.ต.อ.ประสาธ สุวรรณสมบุรณ์ นายประพฤติ**

ณ นครเป็นผู้ที่มีความรู้ในทางวิทยุเยี่ยมกว่าผู้อื่น ข้าฯ จึงมอบตัวให้ พล.ท. **สินาดโยธารักษ์** รองแม่ทัพใหญ่ ให้อยู่ในความควบคุมของ พ.อ. **ขุนสุรพลพิเชษฐ์** หัวหน้าสื่อสารทหารไทย เพื่อจะได้ส่งวิทยุโทรเลขติดต่อกับฝ่ายอังกฤษในกิจการทหารโดยตรง และ ม.จ.ภิศเดช รัชนี้ ข้าฯ ได้ส่งไปประจำที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำการร่วมมือกับ ร.ต.อ. **รัตน์ วัฒนะมหาตม์** ซึ่งได้เคยเดินทางไปรับการศึกษาที่อินเดียแล้วกลับเข้ามาประจำอยู่ ณ ที่นี้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์ของฝ่ายอังกฤษ ซึ่งได้ทำความตกลงกันไว้แล้ว ที่เกาะเต่านี้ได้มีนายทหารอังกฤษมาขึ้น และไปโดยเครื่องบินหลายครั้ง เพื่อทำการฝึกหัดนายตำรวจสันติบาลและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งประจำอยู่ ณ ที่นี้ ที่เกาะเต่านี้ นอกจากทำการติดต่อโดยให้นายทหารอังกฤษและคนไทยเข้าออก ครั้นได้ตกลงกับฝ่ายอังกฤษเป็นที่แน่นอนแล้วว่าไทยจะทำการต่อต้านกับญี่ปุ่น แต่จะต้องมีการวางแผนการกันให้เป็นที่แน่นอน โดยเหตุนี้ทางข้าฯ และนายปรีดีฯ หลวงสินาดโยธารักษ์เห็นเป็นการสมควรว่า ควรที่จะได้จัดให้ข้าราชการฝ่ายทหาร และพลเรือนซึ่งเป็นผู้ใหญ่และรอบรู้ในกิจการนั้นออกไปติดต่อ เมื่อตกลงแล้วจึงได้ให้นายดิเรก ชัยนามเป็นหัวหน้า พร้อมกับ พล.ท. **หลวงชาตินักรบ** นาย **ถนัดกิจ คอมันตร์** นายจุนเคง (ชวัชไชย) รินทกุล ขึ้นเครื่องบินจากเกาะเต่าเดินทางไปจังหวัดแคนดี ในการนี้ฝ่ายอังกฤษได้ขอร้องให้จัดเครื่องบินของตำรวจไทย แผนที่ และสิ่งอื่น ๆ ออกไปด้วย เมื่อถึงแคนดีแล้วฝ่ายอังกฤษได้ต้อนรับคณะนี้อย่างมโหฬารสมเกียรติ เพราะเขาถือว่าเป็นทำนองคณะทูตพิเศษที่ออกไปทำการติดต่อกับเขา คณะนี้ได้เดินทางออกไปประมาณ ๑๐ วัน เมื่อปรับความเข้าใจกันเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็เดินทางโดยเครื่องบินมาที่เกาะเต่า และเดินทางเข้ามากรุงเทพ ฯ ต่อไป เมื่อคณะนี้กลับมาแล้ว ทางกองบัญชาการทหารของ **ลอร์ดหลุยส์เม้าท์แบตแตนท์** มีความประสงค์ที่จะให้นายทหารไทย ซึ่งรอบรู้ในวิชาทหารเป็นอย่างดีไปประจำอยู่ในกองบัญชาการของเขา ในการนี้เมื่อได้ปรึกษาหารือกันแล้วเห็นว่า พ.อ. **เนตร เขมะโยธิน** เป็นผู้ที่สำเร็จวิชาเสนาธิการทหารจากประเทศฝรั่งเศส และรู้จักการของทหารไทยภายในประเทศเป็นอย่างดี

ดี ให้เป็นผู้ไปประจำอยู่ในกองบัญชาการของลอร์ดหลุยส์เมาท์แบตเต็นท์ แล้วก็มีนายทหารอากาศ นายทหารบก ซึ่งได้ผ่านการศึกษาในประเทศยุโรปมาแล้ว ออกไปร่วมด้วยอีก และจะเป็นใครบ้าง ข้าฯ จำชื่อไม่ได้เสียแล้ว

ในราวปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๗ **ม.จ.ศุภสวัสดิ์** ๑ ซึ่งไปพำนักอยู่ในประเทศอังกฤษ พร้อมด้วย**พลจัตวาเจ็กซ์ พ.ต.ฮ็อบส์** ได้โดยสารเครื่องบินทะเลมาลงที่หาดเจ้าสำราญแล้วเดินทางเข้ามากรุงเทพ ฯ เมื่อได้พบปะและปรับความเข้าใจกับทั้ง ๓ คนนี้แล้ว **ม.จ.ศุภสวัสดิ์** ๑ **พลจัตวาเจ็กซ์** ได้เดินทางออกจากประเทศไทยไปทำการติดต่อกับฝ่ายอังกฤษ แล้วก็เดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทยอีก แล้ว **ม.จ.ศุภสวัสดิ์** ๑ จึงได้เดินทางไปอำนวยการทางจังหวัดตากและสุโขทัย เมื่ออำนวยการในภาคนี้เสร็จแล้วจึงให้ **ม.จ.ศุภสวัสดิ์** ๑ ไปอำนวยการทางจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป ในระยะเวลาใกล้ ๆ กันนี้ **พ.ต.แอ็ดเวลล์** ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทย มาทำการร่วมมือกับ**พลจัตวาเจ็กซ์** ด้วย **พ.ต.แอ็ดเวลล์** นี้ได้เป็นหัวหน้านำนักศึกษาามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับนายทหารไทยบางคนกับนักเรียนเทคนิกของกระทรวงกลาโหมโดยสารเครื่องบินไทยจากโคกกระเทียมไปที่สนามบินนานาชาติจังหวัดเลย ต่อจากนั้นขึ้นเครื่องบินของอังกฤษไปรวมทั้งหมดประมาณ ๒๐ คน

ณ ที่เกาะเต่า นั้น นอกจากจะได้ส่งตำรวจสันติบาลออกไปทำการฝึกและติดต่อดังกล่าวนั้น ยังได้ส่งไปอีกรุ่นหนึ่งประมาณ ๗ - ๘ คน มี **ร.ต.ต.เจริญ สุวรรณมณี** เป็นหัวหน้า ส่งไปฝึกหัดที่อินเดีย นอกจากนี้ยังมี**นายประเสริฐ ปทุมมานนท์** **นายกฤษณ์ โธษะยานนท์** เดินทางเข้ามาแล้วได้ส่งไปจังหวัดสกลนคร อยู่ในความอำนวยการของ**นายเตียง ศิริขันธ์** บางทีก็ไปประจำอยู่ที่สนามบินจังหวัดมหาสารคามซึ่งมี**นายจำลอง ดาวเรือง** เป็นหัวหน้าจัดการสร้างขึ้น แล้วมี**นายสว่าง สามโกเศศ** **นายก๊อ** **นายพิสดิน** ได้เดินทางเข้ามากรุงเทพ ฯ อีก นอกจากนี้แล้วข้าฯ เข้าใจว่าคงจะมีนักเรียนและข้าราชการสถานทูตเข้ามาอีก แต่เนื่องด้วยได้สร้างสนามบินลับขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ หลายแห่ง จึงไม่ทราบว่าใครไปลงที่ไหนบ้าง และประกอบด้วยกิจการที่จะทำการต่อต้านญี่ปุ่นในตอน

หลังนี้ได้ขยายออกไปกว้างขวางในทางด้านอังกฤษ นอกจากจะได้ส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลออกไปทำการฝึกดังกล่าวแล้วนั้น ข้าฯ ยังได้จัดส่งนายสิบ - พลตำรวจซึ่งมีการศึกษาสูง ขึ้นเครื่องบินจากสนามบินนาวันรวมประมาณ ๗ - ๘ คน โดยมี **จ.ส.ต.วาริน พลชาติ** เป็นหัวหน้า ในคราวส่งตำรวจสันติบาลรุ่นหลังนี้ ข้าฯ ได้จัดส่งเชลยศึกชาวอังกฤษ ซึ่งหลบหนีจากการควบคุมของญี่ปุ่นร่วมเดินทางไปด้วยอีก ๓ คน การติดต่อกับฝ่ายอังกฤษนอกจากที่กล่าวแล้วนั้น ทางฝ่ายอังกฤษได้ขอร้องให้ติดต่อที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนอีกแห่งหนึ่ง ในการนี้ได้ย้ายนายถนอม วิบูลย์มงคล ข้าหลวงประจำจังหวัดปทุมธานี ไปเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน **พ.ต.ท.หลวงเจนนิสสัยโยธี** พร้อมด้วยนายตำรวจอีก ๑ นาย ขึ้นเครื่องบินไปประจำที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน การติดต่อที่สำคัญในจังหวัดนี้ต้องอาศัยอำเภอแม่สะเรียงเป็นสำคัญ จึงได้ทำการสับเปลี่ยนนายอำเภอแม่สะเรียงใหม่ซึ่งทราบนโยบายดีแล้วขึ้นไปแทน นายอำเภอคนนี้จะชื่ออะไรข้าฯ ลืมไปเสียแล้ว ตำรวจสันติบาลที่ส่งออกไปทำการฝึกและติดต่อหลายคนหลายครา ดังกล่าวนั้น ได้มากระโดดร่มลงยังสนามบินลับในจังหวัดต่าง ๆ หลายแห่ง เช่น จังหวัดตาก ประจวบคีรีขันธ์ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี เป็นต้น

ผู้ที่คิดจะทำการต่อต้านญี่ปุ่นตั้งแต่ญี่ปุ่นได้รุกรานประเทศไทยแต่ต้นมาแล้วนั้น ผู้ที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการนี้ก็คือนายปรีดี พนมยงค์อีกฝ่ายหนึ่ง แต่เนื่องด้วยในขั้นแรก ข้าฯ จะให้การร่วมมือกับนายปรีดี พนมยงค์ ก็อาจเกิดการเสียหายต่อประเทศชาติได้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าจอมพล ป.ฯ พินูลสงคราม ได้มีจิตใจอิจฉาริษยาขัดขวางนายปรีดี พนมยงค์ด้วยประการทั้งปวง ด้วยเหตุนี้ ในขั้นต้นข้าฯ จึงไม่กล้าที่จะทำการร่วมมือกับนายปรีดีฯ เพราะจอมพล ป.ฯ กิดิระแวงสงสัยและกล่าวหาข้าฯ อยู่เช่นเดียวกับนายปรีดีฯ จึงต่างฝ่ายต่างกระทำการในอันที่จะต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็รู้ซึ่งกันและกัน การกระทำฝ่ายนายปรีดีฯ ทางจอมพล ป.ฯ ระแวงสงสัยด้วยประการใด ๆ ข้าฯ ก็พยายามที่จะกลบเกลื่อนให้หายไปเสีย ต่างฝ่ายต่างได้ปฏิบัติกันมาเช่นนี้ จน

กระทั่งนายดิเรก ชัยนามกลับจากการเป็นเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นมาเป็น ร.ม.ต.ว่า การกระทรวงการต่างประเทศในสมัยจอมพล ป. ๑ เป็นนายก โดยที่นายดิเรก ๑ เป็นที่ไว้วางใจของข้า ๑ และนายปรีดี ๑ ข้า ๑ และนายปรีดี ๑ จึงได้ใช้นายดิเรก ๑ เป็นสื่อแสดงความคิดเห็นความเห็นแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอยู่เป็นนิจเสมอมา จนกระทั่งเมื่อได้เปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลใหม่ โดยมี พ.ต.ควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ทั้งจอมพล ป. ๑ ก็ได้ออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดด้วย การดำเนินการในเรื่องต่อต้านญี่ปุ่นในฝ่ายข้า ๑ กับนายปรีดี ๑ จึงได้ประสานและร่วมมือกันแนบแน่นยิ่งขึ้น ได้ทำการหารือและวางแผนการโดยใกล้ชิดซึ่งกันและกันยิ่งขึ้น ได้ตั้งกองบัญชาการขึ้นคณะหนึ่งซึ่งมีนายปรีดี พนมยงค์ นายทวี บุณยเกตุ นายดิเรก ชัยนาม หลวงนฤเบศร์มานิต พล.ร.ต.สังวร สุวรรณชีพ พล.ท.หลวงสินัดโยธารักษ์ หลวงศุขชลาศัย และข้า ๑ การดำเนินงานในเรื่องนี้ได้จัดการขยายออกไปเกือบทุกจังหวัด มีทหาร ตำรวจ ข้าราชการพลเรือน และประชาชน ตลอดจนคนต่างด้าว จะเพาะอย่างยี่งคนจีน ได้ร่วมมือในการนี้เป็นจำนวนมาก และเตรียมพร้อมที่จะทำการต่อต้านญี่ปุ่นอยู่ทุกเมื่อ แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นดีเห็นชอบจากฝ่ายสหประชาชาติเสียก่อน แผนการรายละเอียดในการต่อต้าน ในการขยายงาน ต่างฝ่ายต่างทำ เมื่อฝ่ายเราถูกญี่ปุ่นกดขี่จนบางครั้งถึงสุดที่จะทนทาน ได้ตกลงกันจะเริ่มกำจัดญี่ปุ่นหลายครั้งหลายหน เพราะเชื่อมั่นว่ากำลังของเราได้เตรียมพร้อม และทางฝ่ายสหประชาชาติก็ได้ส่งอาวุธยุทโธปกรณ์อย่างใหม่มาให้เป็นจำนวนมากแล้ว ประกอบด้วยนายทหารอังกฤษและอเมริกา รวมทั้งคนไทยที่มาจากต่างประเทศก็ได้เข้ามาประจำอยู่ในที่ต่าง ๆ ทำการฝึกหัดในการใช้อาวุธใหม่ ๆ ให้แก่ผู้ที่จะทำการต่อต้านมีความรู้ความชำนาญสมควรแล้ว ผู้ใหญ่ในกองบัญชาการหลายคนที่มีความคิดเห็นเช่นนี้ แต่ข้า ๑ เห็นว่าการที่จะต่อต้านญี่ปุ่นนี้ ควรจะได้รับความเห็นดีเห็นชอบจากฝ่ายอังกฤษและอเมริกาเสียก่อน เพราะแผนการต่อต้านญี่ปุ่นฝ่ายเราได้ทำการติดต่อกับเขาไว้หลายครั้งหลายหนแล้วประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง การต่อต้านนี้จำเป็นจะต้องเสียชีวิตเลือดเนื้อฝ่ายเราลงเป็นจำนวนมาก อาจได้รับการติเตียนจาก

บุคคลในรุ่นหลังต่อไปก็ได้ ด้วยเหตุนี้ ข้าฯ จึงได้ปรึกษากับนายปรีดีฯ เป็น
จะเพาะตัวว่า ควรจะได้ทำการหารือกับฝ่ายอังกฤษ - อเมริกาเสียก่อน เพื่อมิ
ให้ฝ่ายอังกฤษและอเมริกามาขัดเราว่า ได้กระทำไปโดยพลการ นายปรีดีฯ เห็น
ชอบด้วย จึงได้ร่างโทรเลขส่งไปยังฝ่ายอังกฤษและอเมริกาเพื่อขอความเห็น
ชอบ โทรเลขฉบับนี้นั้นนายดิเรก ชัยนามได้นำมาให้ข้าฯ ดู ข้าฯ ได้เติมข้อ
ความลงไปในโทรเลขถึงอังกฤษว่า ได้แจ้งให้ฝ่ายอเมริกาทราบแล้ว ที่เดิมเช่น
นี้มีความประสงค์ที่จะให้ฝ่ายอังกฤษและอเมริกาหารือกันเสียก่อน ได้รับตอบ
จากกระทรวงต่างประเทศอเมริกาว่า ให้ระงับไว้ก่อน และว่าพร้อมที่จะรับรอง
ความเป็นเอกราชของไทยเมื่อถึงโอกาส แล้วจะประกาศให้โลกทราบถึงจิตใจของ
คนไทยในการที่มีเจตจำนงจะต่อต้านญี่ปุ่น ฝ่ายอังกฤษได้โทรเลขตอบมาว่า เรื่อง
นี้ได้แจ้งไปยังรัฐบาลที่กรุงลอนดอน เพราะยังไม่สมควรจะตัดสินใจตามตกลงใจ
ตามที่เราขอร้องไปได้ ด้วยเหตุนี้การที่จะลุกขึ้นทำการต่อต้านญี่ปุ่นจึงจำเป็นต้อง
รอต่อไป ก็พอดีญี่ปุ่นยอมแพ้ฝ่ายสหประชาชาติโดยไม่มีเงื่อนไข
วันนี้พะยานให้การมาถึงเพียงนี้ ขอให้การต่อไปในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
"	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
"	ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส	จด

หมายเหตุ

๑. ส. เพ็ญจันทร์ คือ พันเอกสุวรรณ เพ็ญจันทร์แห่งกรมพระธรรมนูญ
ทหาร กรรมการอาชญากรรมสงคราม

๒. ผู้จดคำให้การ คือ ร.ต.อ.วิชัย พันธุ์โอรส

คำแปลจดหมายอุปทูตอังกฤษ

ถึงนายปรีดี พนมยงค์

(หลวงประดิษฐมนูธรรม)

ลัทธิพระ

กรุงเทพ ฯ

๒๘ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘)

หลวงประดิษฐ์ที่รัก

เนื่องจากการสนทนาระหว่างเราทั้งสองเมื่อวานนี้ ข้าพเจ้าได้รับคำสั่งจากรัฐบาลของข้าพเจ้าให้ยืนยันซ้ำมายังท่านว่า เงื่อนไขที่เสนอโดยรัฐบาลอังกฤษที่เมืองแคนตันนั้น ได้คำนึงถึงความอุปการะช่วยเหลือจากขบวนการต่อต้านสยาม (เสรีไทย) ก่อนที่ญี่ปุ่นแตกสลาย และเป็นเงื่อนไขขั้นต่ำที่สุด ซึ่งตามความเห็นของรัฐบาลอังกฤษต้องเรียกร้องเพื่อชำระให้อดีตหมดสิ้นไป และเปิดทางใหม่เพื่อความร่วมมือของสยามต่อสัมพันธมิตรในกาลข้างหน้า ข้าพเจ้าได้รับอำนาจให้ชี้แจงว่า ถ้าท่านรับเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ท่านจะพบว่า รัฐบาลของสมเด็จพระราชาธิบดี (อังกฤษ) ผ่อนปรนตามเหตุผลพอสมควร ในการปฏิบัติและในการแสดงจุดหมายปลายทางต่อสาธารณชนในข้อตกลงสมบูรณแบบ

ในขณะเดียวกันข้าพเจ้าขอกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่สงสัยว่าท่านจะสามารถทำความเข้าใจความกระจำเจต่องานที่เหมาะสมว่า ถ้ารัฐบาลของสมเด็จพระราชาธิบดี (อังกฤษ) ต้องเจรจากับรัฐบาลสยาม ซึ่งนำโดยจอมพลพิบูล ฯ ไชรั เจื่อนไซจะต่างกันมากกับที่เสนอ ณ เมืองแคนดี คือ ตามความจริงสยามจะต้องถูกปฏิบัติฐานเป็นประเทศศัตรู พร้อมทั้งทุกสิ่งทุกอย่างที่ติดตามมา คือ (สยาม) จะเหมือนเยอรมันนี้กับญี่ปุ่น

ผู้ชื้อสัตย์ของท่าน

(ลงนาม) เอช, อาร์. เบอร์ด

(อุปทูตรักษาการสถานทูตอังกฤษ)

จดหมายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ถึงนายปรีดี พนมยงค์

หลักสี่

วันที่

เรียนอาจารย์ที่เคารพและนับถือ

ผมเห็นงานของอาจารย์มีมาก ไม่อยากจะมารบกวนอะไร แต่บัดนี้ผมเป็นคนเคราะห์ร้าย ไม่รู้จะหันไปพึ่งใครได้ ก็จำเป็นต้องขอพึ่งอาจารย์ตามแต่จะกรุณาได้ ประการแรก อยากขอปรับความเข้าใจแก่อาจารย์ ซึ่งบางทีจะมีเมตตาจิตเกิดแก่ผมบ้างตามสมควร ถ้าอาจารย์จะผูกพยาบาทผมเกี่ยวแก่เรื่องเดิม ๆ มาบ้าง ซึ่งอาจเป็นการเข้าใจไม่ตรงตามเป็นจริง อาจารย์จะได้ทราบความจริงไว้ คือบางทีอาจารย์อาจเข้าใจว่า ผมเป็นคนช่วยปิดสภาและเนรเทศอาจารย์ เกี่ยวแก่หาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เรื่องนี้ผมไม่ได้เป็นผู้ทำเลย การปิดสภา ฯ นั้น พระยามโนเรียกผมไป ซึ่งเวลานั้น ผมเป็นเด็กอยู่มากในการเมือง เกลี่ยกล่อมผมให้เซ็นเป็นคนสุดท้าย ครั้นเห็นทุกคนเขาลงชื่อกัน ผมจะไม่ลงชื่อกับเขาก็เกรงจะเป็นภัยร้ายแรง จึงได้ลงชื่อตามพระยาพหลไป เรื่องเนรเทศอาจารย์นั้น ถ้ามหลวงอดุลคิดว่า เป็นใครวังเต็น ความจริงจะทราบว่พระยาทรงสุรเดชผมกับหลวงอดุลก็ถูกหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ วันหนึ่งไปพบพระยาทรง ฯ ท่าน

ยังถามว่า ลี้อกับอดุลแดงเรือ ๆ แล้วนี่ เมื่อผมเปิดสภา ฯ พระยาราชวังสัน
ยังโทรศัพท์ถามผมว่าจะเอาอะไร ผมตอบว่าเปิดสภา ฯ ท่านยังถามต่อไปว่า ไม่
แดงนี่ หรือจะแดงกัน ผมเลยวางหูโทรศัพท์

การทำการกันครั้งนั้น เขาประชุมกัน ๔ - ๕ คน มีพระยามโนเป็นหัวหน้า
เมื่อเขาจะทำอะไรเขาก็ทำกันไป ผมรู้จริงจังกายหลังเสมอ ซึ่งทำอะไรไม่ได้
เพราะเป็นเด็กในการเมืองอยู่ การลาออกของ ๔ ทหารเสือ ผมก็ไม่ได้รู้ต้นสาย
ปลายเหตุเลย อยู่ ๆ ก็ลาออกกันไป เขาจะทำกันอย่างไรไม่ทราบ ผมเห็นแต่
มีคนมาบอกอยู่เสมอ ๆ ว่า พระยาทรง ฯ จะออก นอกนั้นผมมิได้วิ่งเต้นอะไร
ครั้งออกไปแล้วผมไม่ทราบอะไร เปลี่ยนการปกครองใหม่ ๆ ยังอ่อนในการเมือง
พระยามโนถามว่า ใครที่พอจะเป็นผู้บัญชาการทหารและเสนาริการได้ ผมก็
ตอบไปตามความเป็นจริงตามหลักทางทหารว่า พระยาพิชัยณรงค์กับพระยาดิน
ท่าราบ เขาก็เห็นดีด้วย และบรรจุโดยพระบรมราชโองการ เรื่องเก่ามีความเป็น
จริงอย่างนี้ เมื่อพระยาทรง ฯ ออกไปแล้ว ผมอยู่รักษาการที่กาแฟรสิงห์ตอน
กลางคืน ผมจำได้ว่าไปกับหลวงอดุล ทราบภายหลังว่า พระยาราชวังสัน พระยา
ฤทธิ์ พระยามโนจะให้ทหารเรือจับผมขังที่นั่น เข้าใจว่า พล.ร.ต.ทหาร ข่าหิรัญ
เป็นผู้ชักชวน เรื่องเก่า ๆ มีความจริงอย่างนี้ ขออาจารย์กรุณาเข้าใจว่า ผมไม่
ได้เป็นคนเกลี้ยเพื่อนฝูงเลย คนอื่นเขาทำกันเอง แล้วผมยังช่วยในเมื่อมีโอกาส

ตอนญี่ปุ่นเข้ามา มันจะเล่นงานอาจารย์ ถ้ามหลวงอดุลดู ผมไม่เคยได้
ติดต่อหรือขออำนาจญี่ปุ่นมาเล่นงานอาจารย์เลย ผมจึงเสนอให้อาจารย์เป็นผู้
สำเร็จ

ตามที่เรียนมานี้ ขอพระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นพยานว่า เป็นความจริงทุก
ประการ ถ้าอาจารย์ไม่เชื่อ วันข้างหน้าจะเป็นพยานเอง

ผมเรียนมานี้ หวังจะได้รับความกรุณาจากอาจารย์บ้างตามสมควร ในทาง
การเมืองของผมนั้น เวลานี้หรือต่อไป ผมเช็ด และรู้สึกตัวว่าเงาไปไม่มีความ
สามารถเพียงพอ ซินทำอีกก็มีภัยมาสู่ตัวเราไป ผมเลยขอเป็นชาวไร่ชาวนาดีกว่า
ขออาจารย์อย่าเป็นห่วงผมในทางการเมือง ผมเช็ดแล้ว เป็นตามีตามาดีกว่า

สำหรับตัวผม

ผมพูดมามากแล้ว ถ้ามีผิดและรบกวนอาจารย์ก็ขออภัยด้วย ผมได้เขียนเล่าการปฏิบัติการต่อสู้ญี่ปุ่น และส่งไปทางประธานสภา ฯ และให้เพื่อนฝูงอ่าน มีความประสงค์อย่างเดียวจะช่วยให้เพื่อนฝูงไม่เป็นอาชญากรสงคราม รวมทั้งผมด้วยตามสัญญาชตาณของคนที่ต้องป้องกันตน อาจารย์ขอได้กรุณาแก้ผมในเรื่องนี้ด้วย เพราะถ้านิ่งไว้ คนไม่รู้เหตุผลการปฏิบัติของเรา ก็จะหาว่าเป็นคนขายชาติอยู่ตลอดไป ชื่อเสียงก็จะเสีย ผมดีใจแล้วว่า ที่เรามาแล้วนั้น อย่างน้อยพระแก้วมรกตยังอยู่ ญี่ปุ่นไม่ชนเอาไปอย่างแห่งอื่น

เคารพและนับถืออย่างสูง

ป. พิบูลสงคราม

คำฟ้อง

ศาลฎีกา

วันที่ ๑๒ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๙

ความอาญา

คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม โจทก์
(พระยาอรรถกรกรมมณตติ)

ระหว่าง

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม

จำเลย

ฐานความผิดอาชญากรรมสงคราม

ซึ่งคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามได้สอบสวนแล้ว

ข้าพเจ้าคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม โจทก์ ขอยื่นฟ้อง (๑) **จอมพลแปลก พิบูลสงคราม** จำเลย ตั้งบ้านเรือนอยู่ตำบลหลักสี่ อำเภอ บางเขน จังหวัดพระนคร เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย มีข้อความที่จะกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑. เมื่อเดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๒ ผู้คุมอำนาจการปกครอง ประเทศเยอรมันในระบอบเผด็จการได้ใช้กำลังทหารเข้าทำสงครามรุกรานประเทศ โปแลนด์และประเทศอื่น ๆ ก่อให้เกิดสงครามขึ้นในยุโรป สงครามนี้ต่อมาได้แผ่

ไพศาลกลายเป็นสงครามโลกระหว่างกลุ่มประเทศที่นิยมนโยบายใช้อำนาจ และการทำสงครามรุกราน มีประเทศเยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งเรียกกันว่าประเทศอักษะฝ่ายหนึ่ง กับกลุ่มประเทศซึ่งต่อต้านการรุกราน มีบริเตนใหญ่ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และจีน เป็นต้น ซึ่งเรียกว่าสหประชาชาติอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนประเทศญี่ปุ่นนั้นได้ส่งทหารเข้าทำการรุกรานประเทศจีนอยู่ก่อนเริ่มสงครามในยุโรปแล้ว ครั้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๒๔๘๔ ได้เคลื่อนกำลังทหารลงมาทางภาคใต้ของเอเชีย รุกเข้ามาในประเทศอินโดจีนของฝรั่งเศส และต่อมาเมื่อ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ได้ส่งกำลังทหารเข้าตีอาวฟิลิปปินส์ และเข้ารุกรานราชอาณาจักรไทย ผ่านไปตีแหลมมลายูและประเทศพม่าเป็นลำดับ เปิดฉากสงครามขึ้นทางด้านตะวันออกไกลและมหาสมุทรแปซิฟิก โดยประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ให้ชื่อว่าสงครามมหาเอเชียบูรพา และโฆษณาอวดอ้างว่าเพื่อสถาปนาวงไพบูลย์ขึ้นสำหรับชาวเอเชีย

ข้อ ๒. ส่วนประเทศไทยนั้น ประชาชนชาวไทยมีนิสัยรักสงบ ไม่มีเจตน์จำนงจะทำสงครามรุกรานประเทศใด และไม่ได้ยินยอมในนโยบายและการกระทำของผู้ทำสงครามรุกราน เมื่อสงครามยุโรปเกิดขึ้นและมีท่าทีจะลุกลามมาทางทวีปเอเชีย ประเทศไทยได้มีนโยบายแน่วแน่ในอันที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และเตรียมพร้อมที่จะต่อสู้ด้านทานผู้รุกรานซึ่งละเมิดความเป็นกลางในทุกวิถีทาง ถึงแก่ได้ตราพระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ขึ้นไว้ ฉะนั้นในวันที่ญี่ปุ่นได้ยกพลเข้ารุกรานราชอาณาจักรไทย ดังกล่าวในข้อ ๑ บรรดาทหาร ตำรวจ และราษฎรไทยจึงได้ร่วมมือกันทำการต้านทานอย่างเข้มแข็ง

ข้อ ๓. จำเลยในคดีนี้ได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีติดต่อกันมาตั้งแต่วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๑ ถึงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๔๘๗ ในระหว่างนั้นจำเลยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ อีกหลายกระทรวง และจำเลยยังมีตำแหน่งหน้าที่สูงสุด อันเทียบเท่ากับตำแหน่งแม่ทัพใหญ่ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก

พุทธศักราช ๒๔๕๗ อีกด้วย จำเลยเป็นผู้มีนิสัยใฝ่สูงและมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะคุมอำนาจบริหารราชการแผ่นดินไว้ในมือของตนโดยเด็ดขาด จำเลยนิยมลัทธิการปกครองแบบเผด็จการและลัทธิชาตินิยมอย่างรุนแรง ตลอดถึงการทำสงครามรุกราน โดยเป็นลัทธิการกระทำที่เปิดโอกาสและช่องทางเพื่อที่จะเพิ่มพูนอำนาจสนาให้แก่บุคคลผู้มีความปรารถนาและอยู่ในฐานะเช่นจำเลยได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นตั้งแต่วันที่ญี่ปุ่นได้เริ่มกระทำการสงครามรุกรานในทางภาคเอเชียดังกล่าวแล้ว จำเลยนี้จึงได้ประกอบอาชญากรรมสงครามขึ้น โดยลำพังตนบ้าง สมคบกับบุคคลอื่นบ้าง ต่างกรรมต่างวาระกัน เป็นความผิดกฎหมายหลายบทหลายกระทงดังจะกล่าวต่อไปนี้

ก. ในระหว่างเวลาตั้งแต่ ๕ มกราคม ๒๔๘๔ จนถึงวันที่จำเลยพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เวลากลางวันและกลางคืน จำเลยได้กระทำการต่าง ๆ โดยสมัครใจเข้าร่วมสงครามกับประเทศญี่ปุ่น และกองทัพญี่ปุ่นผู้ทำสงครามรุกราน กล่าวคือ

(๑) จำเลยได้สมคบกับพวกซึ่งยังมีได้ฟ่อง ทำความตกลงกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๔๘๔ ที่จะร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ทั้งการรุกรานและการป้องกัน และวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๔๘๔ ได้ทำสัญญาตกลงมีใจความว่ากองทัพข้าศึกในพม่า โดยแบ่งหน้าที่ปฏิบัติ ดังปรากฏความละเอียดในเอกสารหมายเลข ก. ข. ท้ายฟ่อง เหตุเกิดที่ในทำเนียบนายกรัฐมนตรี กองบัญชาการทหารสูงสุด ตำบลดุสิต อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร

(๒) จำเลยได้สมคบกับพวกซึ่งยังมีได้ฟ่อง ทำกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๔๘๔ มีใจความว่าภาคีของสัญญาแต่ละฝ่ายจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และการทหาร เมื่อภาคีอีกฝ่ายหนึ่งมีกรณีขัดกันทางอาวุธกับประเทศภายนอก ซึ่งมีหนังสือแลกเปลี่ยนกับข้อกำหนดความเข้าใจกัน ดังปรากฏความละเอียดในเอกสารหมายเลข ก. ง. จ. ท้ายฟ่อง เหตุเกิดในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตำบลพระบรมมหาราชวัง อำเภอพระนคร จังหวัด

พระนคร

(๓) จำเลยได้สมคบกับพวกที่ยังไม่ได้ฟ้อง ประกาศสงครามแก่บริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา โดยจัดทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ และทำคำแถลงการณ์ของรัฐบาลลงวันเดียวกันประกอบอ้างเหตุที่ประเทศไทยได้ประกาศสงครามดังกล่าวแล้ว ดังปรากฏความละเอียดในเอกสารหมายเลข ๒ และ ข. ท้ายฟ้อง เหตุเกิดที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี ตำบลพระบรมมหาราชวัง อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร

(๔) จำเลยได้สมคบกับพลโทจรรยา รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ กับพวกซึ่งโจทก์ยังมีได้ฟ้อง ส่งกำลังทหารเข้าทำสงครามรุกรานร่วมกับญี่ปุ่น โดยให้ พล.ท.จรรยา รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์เป็นแม่ทัพพายัพ ให้มีหน้าที่นำกองทัพไทยเข้ารุกรานภูมิภาคฉานในเขตสหรัฐไทยเดิม ซึ่งเป็นดินแดนของจักรวรรดิบริติช เพื่อยึดไว้ในความครอบครอง และเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม และวันต่อ ๆ มา จนถึงเดือนกรกฎาคม ๒๔๘๕ พลโทจรรยา รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ได้เคลื่อนกองทัพไทยรุกเข้าภูมิภาคฉานทำสงครามกับทหารของสหประชาชาติ และยึดดินแดนดังกล่าวแล้วไว้ในครอบครอง เหตุเกิดที่กองบัญชาการทหารสูงสุด ตำบลดุสิต อำเภอดุสิต จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และสหรัฐไทยเดิม^{๗๐}

ข. จำเลยได้กระทำการโฆษณาด้วยตนเอง และโดยสมคบกับบุคคลอื่น และใช้ให้บุคคลอื่นโฆษณาชักชวนด้วยประการต่าง ๆ ให้บุคคลเห็นดีเห็นชอบในการกระทำของประเทศญี่ปุ่นผู้กระทำสงครามรุกรานหลายครั้งหลายหน กล่าวคือ

(๑) เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๔ และวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๘๔ เวลากลางวัน จำเลยได้กล่าวในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ชักจูงโดยอุบายด้วยประการต่าง ๆ ให้รัฐมนตรีเห็นดีเห็นชอบด้วยกับความคิด

๗๐ สหรัฐไทยใหญ่ (Shan State) มีเชียงตุงเป็นเมืองหลวง

เห็นของจำเลยในการที่จะให้ประเทศไทยเข้าร่วมทำสงครามเข้าข้างประเทศญี่ปุ่น โดยจำเลยได้อ้างเหตุจงใจเป็นใจความว่า ถ้าเข้ากับญี่ปุ่นรบอังกฤษจะเสียหายน้อยกว่า และถ้ารบชนะจะได้ดินแดนเก่าที่เสียไปกลับคืนด้วย ข้อความละเอียดปรากฏตามรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ๒ ฉบับ ตามเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข ช. และ ฉ. เหตุเกิดที่ตีการประชุมคณะรัฐมนตรี ตำบลดุสิต อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร

(๒) ในระหว่างวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๔๘๔ กับวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เวลากลางวันและกลางคืน จำเลยได้โฆษณาคำปราศรัยแก่ประชาชนชาวไทยโดยทางวิทยุกระจายเสียง และให้บุคคลอื่นโฆษณาคำปราศรัยนั้นโดยทางเอกสารและหนังสือพิมพ์ออกโฆษณาในประเทศไทย กล่าวถึงการที่ได้ทำความตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่น ยอมร่วมในทางการทหาร ทั้งการรบ และการรบนั้นว่า มีทางที่จะนำความดีเป็นประโยชน์โอกาสความสมบูรณ์มาสู่เราทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นสำหรับตัวจำเลยเองสมัครใจแน่วแน่ในอันที่จะปฏิบัติตามสัญญาอันนั้น แม้ถึงหากจะต้องใช้กำลังเข้าทำการรบ จำเลยก็จะรบ และจะเป็นอย่างไรก็จะรบ รบตลอดไปจนกว่าจะนำสันติสุขมาสู่ชาติ และจำเลยได้กล่าวต่อไปเป็นใจความว่า ประเทศญี่ปุ่นควรเป็นที่นับถือและไว้วางใจ เพราะแต่เดิมมาญี่ปุ่นไม่เคยทำความเจ็บช้ำน้ำใจ ตรงกันข้ามกลับเป็นผู้ใกล้เคียงให้ได้ดินแดนคืนมา ฝ่ายชาติอังกฤษ ฝรั่งเศสนั้น เราต้องเสียดินแดนให้ไป จำเลยได้ยกตัวอย่างและพยายามเทียบเคียงให้เห็นว่าญี่ปุ่นคือศัตรูต่อไทย และชักชวนให้ประชาชนดำเนินตามนโยบายผูกมิตรกับญี่ปุ่นต่อไปด้วย ดังปรากฏความละเอียดตามเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข ต. เหตุเกิดที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี ตำบลดุสิต อำเภอดุสิต ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ตำบลปทุมวัน อำเภอปทุมวัน และที่กรมโฆษณาการ ตำบลชนะสงคราม อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร

(๓) ในระหว่างวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๘๔ ถึงวันที่ ๒๔ มิถุนายน

๒๔๘๗ เวลากลางวันและกลางคืน จำเลยได้กระทำเองและใช้ให้คนอื่นกระทำการโฆษณาซึ่งสุนทรพจน์ของจำเลยทางวิทยุกระจายเสียงและทางเอกสารและหนังสือพิมพ์ ออกโฆษณาในประเทศไทย กล่าวถึงการทำกติกาสัญญาสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๔๘๔ เป็นใจความว่า โดยกติกาสัญญาสัมพันธ์ไมตรีนี้ ทหารไทยกับทหารญี่ปุ่นจะได้ร่วมมือกันกระทำการสู้รบเพื่อเกียรติศักดิ์ของเอเชีย มิได้เคยเบียดเบียนไทย จำเลยว่าจำเลยมีความไว้วางใจในหัวใจของชาวญี่ปุ่น ซึ่งประกอบด้วยภูมิธรรมอันสูง และเชื่อมั่นว่าการตัดสินใจของจำเลยครั้งนี้เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง จำเลยได้กล่าวยกย่องว่าทหารญี่ปุ่นอยู่ในประเทศไทยอยู่ในระเบียบวินัยอันดีเยี่ยม ชาวไทยได้แสดงไมตรีจิตต้อนรับเป็นอย่างดีทุกแห่ง ทหารของไทยก็ได้อ้อมเอิบไปด้วยความหวังที่จะร่วมรบกับทหารญี่ปุ่นในการรบเพื่อเกียรติศักดิ์ของเอเชีย จำเลยได้กล่าวต่อไปโดยใจความที่จะชักชวนชาวอินเดียนและชาวพม่าในประเทศไทยให้เห็นดีเห็นชอบกับการกระทำของประเทศญี่ปุ่นด้วย ปรากฏความละเอียดตามเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข ค. และเหตุเกิดตำบลเดียวกันกับความผิดที่กล่าวมาในข้อ (๑)

(๔) ในระหว่างวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๘๔ กับวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๕ เวลากลางวันและกลางคืน จำเลยได้กระทำเองและใช้ให้บุคคลอื่นกระทำการโฆษณาสาส์นส่วนตัวของจำเลยถึงจอมพลเจียงไคเช็ค ประมุขแห่งประเทศจีน โดยทางวิทยุกระจายเสียงและโดยลงพิมพ์ในหนังสือออกในประเทศไทยตลอดมา มีใจความยกย่องชาติญี่ปุ่น และชักชวนให้เห็นดีเห็นชอบในการกระทำสงครามของญี่ปุ่น ว่าญี่ปุ่นทำด้วยเจตนาดีต่อชาวเอเชียด้วยกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ และจำเลยชักชวนให้จอมพลเจียงไคเช็คทำความเข้าใจและปรองดองกับญี่ปุ่นเสีย แล้วเข้ามาร่วมงานกู้เกียรติของเอเชียเท่านั้น ข้อความละเอียดปรากฏตามเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข ก. เหตุเกิดที่ตำบลเดียวกันกับความผิดที่กล่าวมาใน (๑)

(๕) ในระหว่างวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๔๘๖ กับวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๔๘๖ เวลากลางวันและกลางคืน จำเลยได้กระทำเองและใช้ให้บุคคลอื่นกระทำการโฆษณาบทประพันธ์ของจำเลยชื่อ “ใครจะชนะสงครามคราวนี้” ซึ่งจำเลยใช้ชื่อผู้ประพันธ์ว่า “สามัคคีไทย” โดยทางวิทยุกระจายเสียง และโฆษณาในหนังสือพิมพ์ออกในประเทศไทย มีใจความว่า อังกฤษปล้นเอาดินแดนไป แต่ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายยกดินแดนให้ไทย ญี่ปุ่นจึงเป็นมหามิตรโดยแท้ และจำเลยพยายามชักชวนให้เห็นว่าฝ่ายอักษะ คือเยอรมัน ญี่ปุ่น อิตาลี จะต้องชนะสงคราม โดยจำเลยอ้างเหตุผลเพื่อพิสูจน์ยืนยันให้เห็นว่า ฝ่ายรุกจะต้องใช้กำลังมากกว่าข้าศึกตั้งสามเท่าจึงจะไล่ข้าศึกได้ อังกฤษ อเมริกา รัสเซีย รวมกันมีพลเมืองไม่เกิน ๒๕๐ ล้านคน ส่วนฝ่ายอักษะเยอรมัน ญี่ปุ่น อิตาลี รวมกันมีพลเมือง ๒๖๐ ล้านคน อังกฤษเป็นฝ่ายรับในยุโรป และในเอเชียก็ยั้งหนີและยอมแพ้จนหมดสิ้น อย่างนี้ฝ่ายอังกฤษ อเมริกา รัสเซียจะเข้าตีได้อย่างไร จำเลยสรุปว่า ใครจะชนะสงครามคราวนี้ไม่ได้ นอกจากฝ่ายอักษะประเทศ ดังปรากฏความละเอียดตามเอกสารท้ายฟ้องหมาย ท. เหตุเกิดแห่งเดียวกับความผิดที่กล่าวใน (๑)

(๖) ในระหว่างวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๔๘๖ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๖ เวลากลางวันและกลางคืน จำเลยได้กระทำเอง และใช้ให้ผู้อื่นกระทำการโฆษณาบทประพันธ์ของจำเลยชื่อ “วิจารณ์สงครามวันนี้” ซึ่งจำเลยใช้ชื่อผู้ประพันธ์ว่า “สามัคคีไทย” โดยทางวิทยุกระจายเสียงและโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ออกในประเทศไทยรายวันและรายคาบหลายฉบับ มีใจความว่า ในเวลานี้วิทยุของฝ่ายอังกฤษกำลังลำพองด้วยชัยชนะอย่างช้านานใหญ่ทุกสถานี่ ทุกวันทุกเวลามีแต่ข่าวอังกฤษกับพรรคพวกได้ยกพลขึ้นเกาะซิชีลี่และชนะแล้ว ยิ่งกว่านั้นอังกฤษกับพวกได้ลงมติการขึ้นบกที่ซิชีลี่นี้ ซึ่งแม้ยังไม่สำเร็จและเชื่อว่าไม่ช้านี้ต้องถอยกลับไป อย่างที่ดันเคิร์กนั้นว่าอังกฤษกับพวกรบเพื่อทำเป็นข่าวชวนเชื่อ ผิดกับฝ่ายอักษะซึ่งรบแล้วเอาปารีส ลิงคโปร์ และขับไล่อังกฤษกับพวกให้ยอมแพ้จริง ๆ

แล้วโฆษณาเพียงเล็กน้อย วิธีรบเพื่อเป็นข่าวโฆษณาของอังกฤษนั้นสำเร็จได้เสมอ แต่จะรบเพื่อชิงชัยชนะคงไม่ได้แน่นอน อังกฤษหวังนิดเดียวพอเป็นสาเหตุให้พูดคำว่าชนะที่นั่นที่นั่นพอแล้ว โดยจะให้เห็นว่าตนชนะสงครามเด็ดขาด แล้วจะได้มาช่วยอังกฤษกับพวกรบ สมมุติว่าอังกฤษกับพวกยึดเกาะชิลีได้ ต้องใช้เวลาเตรียมการนานถึงสองปีกว่า ถ้าตีปารีสคืนจะต้องใช้เวลาเตรียมการอีกก็สิบปี และจะเอากำลังมาจากไหน เพราะเพียงตีเกาะชิลีก็ระดมกำลังมาหมดแล้ว จำเลยถามองไม่เห็นทางจะทำได้เลย ยิ่งจะไปถึงเบอร์ลินด้วย จะต้องใช้กำลังอีกก็แสนเท่าของการตีเกาะชิลี ฯลฯ ในที่สุดจำเลยสรุปว่า การรบคราวนี้เป็นการต่อสู้ระหว่างพวกนักรบ ได้แก่ฝ่ายอักษะ กับพวกพ่อค้า ได้แก่ฝ่ายอังกฤษกับพวก ซึ่งฝ่ายอักษะจะต้องชนะในที่สุด ปรากฏความละเอียดตามเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข ๓ เหตุเกิดแห่งเดียวกับความผิดที่กล่าวใน (๑)

ข้อ ๔. โดยเหตุที่อาชญากรรมสงครามเป็นภัยอันร้ายแรงต่อความสงบของโลก เป็นเหตุให้มนุษย์ต้องสูญเสียชีวิตและร่างกาย ตลอดจนทรัพย์สินสมบัติ เหลือที่จะพรรณนาคำนวณได้ โดยเฉพาะประเทศไทย นอกจากประชาชนต้องสูญเสียชีวิตและสมบัติไปอย่างมากมายเช่นเดียวกันแล้ว ผลสุดท้ายรัฐบาลและประชาชนชาวไทยจำต้องรับผิดชอบต่อประเทศที่ถูกรุกรานอย่างมากมาย ทั้งการเศรษฐกิจ การเมืองของประเทศต้องตกอยู่ในฐานะลำบากยุ่งยาก และเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของชาติอีกด้วย เมื่อสงครามสงบลงแล้ว ปรากฏว่าแทบทุกประเทศได้ดำเนินคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมสงคราม สำหรับประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘ ขึ้น ให้โจทก์เป็นผู้สืบสวนสอบสวนและฟ้องคดี โจทก์จึงได้ทำการจับจำเลยและได้ทำการสอบสวนการกระทำผิดของจำเลยแล้ว จำเลยให้การภาคเสธ คดีมีมูลความผิดหลายกระบวน ดังได้กล่าวในข้อ ๕ ส่วนจำเลยได้สมคบกับผู้อื่นกระทำความผิดมีอีกบางกรณี ซึ่งถ้าการสอบสวนเสร็จสิ้นปรากฏว่าคดีมีมูล โจทก์จะได้ฟ้องเพิ่มเติมต่อไป ระหว่างการสอบสวนจำเลยถูกควบคุมตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๔๘๘ ตลอด

มา และศาลนี้ได้สั่งจำเลยไว้ตามคำสั่งที่ พ. ๑/๒๔๘๘ ตลอดมาจนถึงวันฟ้อง ขอศาลได้โปรดเบิกตัวจำเลยมาพิจารณาต่อไป

คำขอท้ายฟ้องอาญา

การที่จำเลยได้กระทำความผิดตามที่กล่าวมาในคำฟ้องนั้น ข้าพเจ้าถือว่าเป็นความผิดต่อกฎหมายและบทมาตราดังนี้ คือ พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘ มาตรา ๓ (๑) และ (๔) มาตรา ๕ ประกอบด้วยกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๖๓ - ๖๔ และ ๗๑ ขอให้พิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามกฎหมาย และขอศาลให้สั่งริบทรัพย์สินสมบัติส่วนตัวของจำเลยทั้งสิ้น กับขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนสิทธิออกเสียงตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง มีกำหนด ๑๒ ปี นับแต่วันพ้นโทษในคดีนี้ด้วย

(ลงชื่อ) พระยาอรรถกรมมณุตติ โจอักษ์

คำฟ้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า ร้อยตำรวจเอกชมภู อรรถจินดา กรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามเป็นผู้เรียบเรียง

(ลงชื่อ) ชมภู อรรถจินดา ผู้เรียง

คำฟ้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า นายโชติ วิรัชนนท์ ตำแหน่งประจำสำนักงานคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามเป็นผู้เขียนหรือผู้พิมพ์

(ลงชื่อ) นายโชติ วิรัชนนท์ ผู้เขียนหรือผู้พิมพ์

คำให้การปฏิเสธฟ้อง

คำให้การจำเลย คดีหมายเลขดำที่ ๑/๒๕๘๙
ศาลฎีกา
วันที่ ๑๘ เดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๘๙

ความอาญา
คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม โจทก์
ระหว่าง
จอมพลแปลก พิบูลสงคราม จำเลย

ฉันจอมพลแปลก พิบูลสงคราม จำเลย
เกิดปีระกา อายุ ๔๘ ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่หลักสี่ ตำบลหลักสี่ อำเภอบาง
เขน จังหวัดพระนคร เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ขอให้การตามที่จะกล่าวดังต่อไปนี้
ข้อ ๑. จำเลยปฏิเสธว่า ไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้องโจทก์ในข้อใดเลย
ข้อ ๒. ฟ้องโจทก์ข้อ ๓. เริ่มต้นด้วยถ้อยคำโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องที่ไม่มี
มูลความจริงเลย กล่าวคือ

ก. ความจริงจำเลยได้รับตำแหน่งทางการเมืองตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ ได้รับ
รับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดเพื่อรับผิดชอบในการป้องกันประเทศ ได้รับ

ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือพิเศษ ผู้บัญชาการทหารอากาศพิเศษ อันเป็นเพียงตำแหน่งกิตติมศักดิ์ จำเลยบริหารราชการแผ่นดินไปตามกฎหมายและตามรัฐธรรมนูญ ด้วยความเห็นดีเห็นชอบของคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และของคณะรัฐมนตรี และด้วยความไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนประชาชนพลเมือง โจทก์ก็กลับหาว่าจำเลยไต่สูงและมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะกุมอำนาจบริหารราชการแผ่นดินไว้ในมืออย่างเด็ดขาด ดังนั้นก็เท่ากับโจทก์ประณามรัฐมนตรีทั้งคณะ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองประเภทว่า นิยมยินยอมให้จำเลยเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินอย่างเด็ดขาดแต่ผู้เดียว

ข. จำเลยเป็นหัวแรงคนหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ต่อมาเมื่อสภาผู้แทนราษฎรตามระบอบประชาธิปไตยถูกปิดเสีย จำเลยก็เป็นหัวแรงในการยึดอำนาจผู้ละเมิดรัฐธรรมนูญ แล้วฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตยกลับมาอีกใน พ.ศ. ๒๔๗๖ และต่อมาในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน บุคคลคณะหนึ่งได้ยกทัพมาประชิดพระนครเพื่อคุกคามการปกครองระบอบประชาธิปไตย คณะนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของชาติได้ยกนิ้วเป็นเอกฉันท์ แต่งให้จำเลยเป็นผู้บังคับบัญชาการกองทหารออกทำการขัดขวางการคุกคามนั้นเป็นผลสำเร็จ ให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยยืนยงคงอยู่ได้ต่อมา จำเลยได้เสี่ยงชีวิตเพื่อประชาธิปไตยมาหลายครั้งหลายหนเห็นปานนี้ และจำเลยยังได้เป็นผู้ดำริริเริ่มสร้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยขึ้น โจทก์ก็กลับหาว่าจำเลยนิยมการปกครองระบอบเผด็จการ รัฐบาลที่จำเลยเป็นนายกรัฐมนตรีได้ทำสนธิสัญญาไม่รุกรานกับฝรั่งเศสและอังกฤษ และทำสนธิสัญญากับญี่ปุ่นให้เขาเคารพเอกราชและอธิปไตยของไทย โจทก์ก็กลับหาว่าจำเลยนิยมลัทธิชาตินิยมและการกระทำสงครามรุกราน

ค. จำเลยเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดและมียศเป็นจอมพลอยู่แล้วก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ โจทก์ยังกลับหาว่าจำเลยสมัครใจเข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่นเพื่อหาช่องทางเพิ่มพูนอำนาจสานอีก ทั้ง ๆ ที่โจทก์ก็ได้กล่าวยืนยันว่า ญี่ปุ่นซึ่งเป็นผู้เผด็จการและเป็นผู้รุกรานนั้นจะแบ่งเหลี่ยอำนาจ

วสานอันใดให้จำเลยใช้เป็นผู้แข่งกับเขานีก ฟ้องโจทก์จึงเลื่อนลอยคลุมเครือยิ่งนัก

ข้อ ๓. จำเลยตระหนักแน่แล้วว่าสงครามโลกครั้งที่ ๒ น่าจะระเบิดขึ้น และจะลุกลามมาถึงประเทศไทย สงครามคราวนี้จะเป็นสงครามโลกที่คนทั้งประเทศต้องต่อต้าน (Total War)^{๗๑} จำเลยจึงได้เร่งรีบบำรุงการทหารให้เข้มแข็ง กำหนดหน้าที่พลเมืองสำหรับการต่อต้าน ให้พลเมืองทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์เพื่อไม่ให้อาหารขาดแคลนในยามศึก สะสมเครื่องอุปโภคบริโภคไว้ในประเทศ การเตรียมรบอย่างนี้ จำเป็นที่พลเมืองจะต้องถูกบังคับขึ้นใจอยู่มาก แต่เป็นการเตรียมรบเพื่อรักษาความเป็นกลางแลเพื่อรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติไทย ทุกคนย่อมต้องเสียสละเพื่อการนี้ ทำให้เป็นเรื่องการกดขี่ขู่เข็ญของลัทธิเผด็จการไม่ และประเทศในระบอบประชาธิปไตยทั้งหลายก็ได้ทำการเตรียมรบเพื่อป้องกันอย่างนี้เหมือนกัน ในบางกรณี พลเมืองของเขาก็ต้องแบกภาระหนักยิ่งกว่าของเราเลย โดยเฉพาะในการครองชีพต้องอดออมอยู่กันกันอย่างแร้นแค้นที่สุด

ข้อ ๔. การกระทำที่เป็นจุดหมายอันโจทก์อาศัยเป็นมูลฟ้องก็มีเพียงว่า จำเลยสมัครใจช่วยญี่ปุ่นกระทำสงครามรุกราน แต่โจทก์แก้งนำเอาคำพยานหลักฐานที่จะสืบความข้อนี้มาแยกแยะเป็นข้อกล่าวหาขึ้นอีกหลายข้อหลายสำนวนเพื่อชวนให้หลงเชื่อว่าจำเลยกระทำความผิดมากมายหลายบทหลายกระทง และจำเลยจะได้ประสบความสำเร็จในการต่อสู้คดี ฟ้องอย่างนี้ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ข้อ ๕. การกระทำต่าง ๆ ที่โจทก์อ้างว่าเป็นความผิดตามฟ้องนั้น จำเลยขอต่อสู้ว่าไม่ใช่เป็นการกระทำของจำเลย แต่เป็นการใช้อำนาจอธิปไตยในทางบริหารราชการแผ่นดินโดยชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ เป็นการกระทำของประเทศชาติ (Act of State)

ข้อ ๖. จำเลยรับว่าจำเลยเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับคณะรัฐมนตรีในความคิดเห็นเพื่อการกระทำของประเทศชาติตามที่กล่าวมาในข้อ ๕ แต่เป็นความคิดเห็น

๗๑ Total war สงครามเบ็ดเสร็จ คือสงครามทุกรูปแบบ (การทหาร, การเมือง, เศรษฐกิจ ฯลฯ)

โดยสุจริตใจเพื่อหวังให้ประเทศชาติได้รอดพ้นจากความพินาศล่มจม กล่าวคือ ในการใช้ดุลพินิจตัดสินใจในเมื่อประสบเหตุการณ์ ตอนที่กองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนเข้ามายังประเทศไทย เพื่อผ่านไปทำสงครามกับอังกฤษ และบังคับเร่งเร้าให้ไทยเข้าร่วมสงครามทางฝ่ายเขา จำเลยตกอยู่ในบังคับความจำเป็นให้มีทางเลือกได้เพียง ๒ ทางเท่านั้น คือต่อต้านญี่ปุ่นในทันทีทางหนึ่ง หรืออีกทางหนึ่งประวิงการต่อต้านไปอย่างใจเย็นตามโอกาสสมควรที่จะอำนวยให้ นัยหนึ่งค่อย ๆ ต่อต้านไปอย่างเสียบ หากจำเลยเลือกทางที่ต่อต้านญี่ปุ่นในทันที ปานนี้ประเทศชาติก็พินาศย่อยยับไปเสียแล้ว เพราะไทยเป็นประเทศเล็ก ทำอาวุธและเครื่องรบเองไม่ได้ ซื้อหาอาวุธและเครื่องรบทันสมัยก็ไม่ได้ มีอาวุธและเครื่องรบบ่อยบ้างก็เป็นของไม่ทันสมัยและมีเป็นจำนวนน้อยมาก การตระเตรียมยังไม่พร้อมสรรพ ไม่มีพันธมิตรช่วยเหลือให้กำลังรบหรืออาวุธเลย ญี่ปุ่นเป็นมหาอำนาจมีกองทัพมหาเข้มแข็งทั้งทางบก ทางเรือ ทางอากาศ อินโดจีนของฝรั่งเศสชาติมหาอำนาจก็ยินยอมให้ญี่ปุ่นเคลื่อนกำลังเข้ามาตามสบายใจ เหตุการณ์ในภายหลังก็แสดงว่า แม้อังกฤษซึ่งเป็นจักรภพใหญ่ที่สุดในโลก มีราชนาวีที่เข้มแข็งที่สุด ก็ยังต่อต้านกำลังรบของญี่ปุ่นไม่อยู่ต้องล่าถอยไปถึง ๓ ปีกว่าจึงตั้งตัวได้ การที่ไทยจะหักหาญต่อต้านญี่ปุ่นทันทีจึงเปรียบเหมือนแมลงเม่าบินเข้าสุกงโไฟ จำเลยจึงตัดสินใจเลือกเอาทางที่ผ่อนหนักเป็นเบาไปพลางก่อน แล้วสะสมกำลังวางแผนการณ์ต่อต้านเสียบ ๆ โดยค่อยทำค่อยไป จนเมื่อญี่ปุ่นถูกฝ่ายสัมพันธมิตรตัดกำลังให้อ่อนลงแล้ว ไทยจึงร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรเข้าขับไล่ญี่ปุ่นให้แตกพ่ายไปในที่สุด จำเลยได้ลงมือต่อต้านขัดขวางการรบของญี่ปุ่นเรื่อยมา แต่มีอุปสรรคนานาประการ และผลที่สุดจำเลยก็ต้องออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเสียก่อนที่จะมีโอกาสทำการได้สำเร็จ

การที่จำเลยตัดสินใจเลือกการต่อต้านญี่ปุ่นตามวิธีดังกล่าวนี้ เป็นการกระทำด้วยความจำเป็นโดยถูกอำนาจบังคับเร่งเร้าไม่หยุดหย่อน จำเลยไม่สามารถขัดขืนหรือหลีกเลี่ยงได้ และเป็นการกระทำเพื่อป้องกันเอกราชอธิปไตยของประเทศไทย ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของพลเมืองไทยทั่วประเทศ ป้องกัน

กันเกียรติยศของทหารไทยไม่ให้ถูกปลดอาวุธ และได้ทำไปโดยพอสมควรแก่เหตุ เป็นการกระทำที่ไม่ต้องรับโทษทางอาญา

ข้อ ๗. ทางฝ่ายบริหารซึ่งจำเลยเป็นนายกรัฐมนตรีได้วางโครงการต่อต้านญี่ปุ่นอย่างเงียบ ๆ ไว้ และได้ลงมือต่อต้านเรื่อยมาอย่างไร จำเลยจะได้แถลงรายละเอียดให้ศาลทราบในเมื่อเปิดคดีฝ่ายจำเลย

ข้อ ๘. ผลที่ได้รับเนื่องจากการต่อต้านญี่ปุ่นที่ทางฝ่ายบริหารซึ่งจำเลยเป็นนายกรัฐมนตรีได้กระทำมาก็คือ ไทยยังรักษาเอกราชและอธิปไตยได้ตลอดมาจนบัดนี้ ทหารไทยก็ไม่ถูกย้ายเกียรติยศให้ปลดอาวุธ กรรมย่อมเป็นเครื่องชี้เจตนาว่าจำเลยทำดีหรือทำชั่ว

ข้อ ๙. พ้องใจทักะระบุนเวลาที่หาว่าจำเลยกระทำผิดอย่างเคลือบคลุม ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ข้อ ๑๐. พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม ๒๔๘๘ ที่โจทก์ฟ้องมีบทบังคับให้มีผลย้อนหลัง แต่ศาลจะตีความให้กฎหมายนี้มีผลย้อนหลังไปขัดแย้งต่อบทบัญญัติในธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไม่ได้ มิฉะนั้นพระราชบัญญัตินี้จะตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๖๑ แห่งรัฐธรรมนูญ การกระทำที่โจทก์ฟ้องกล่าวหาจำเลยในคดีนี้ เป็นการใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญโดยชอบ จึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามตามฟ้องของโจทก์ไม่ได้

ข้อ ๑๑. การใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินต้องเป็นด้วยความไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎร จำเลยและคณะรัฐมนตรีของจำเลยก็ได้รับความไว้วางใจตลอดเวลาที่ใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินในเรื่องที่ถูกกล่าวหาตามฟ้อง สภาผู้แทนราษฎรไม่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญที่จะออกกฎหมายมาแสดงในภายหลังว่าการใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินเช่นนั้นเป็นความผิดทางอาญา โดยเฉพาะคดีนี้สภาผู้แทนราษฎรที่ออกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามที่โจทก์ฟ้อง ก็เป็นสภาผู้แทนราษฎรอันเดียวกับที่ได้ให้ความไว้วางใจจำเลยและคณะรัฐมนตรีของจำเลยนั่นเอง จึงเห็นเจตนารมณ์อย่างแจ่มชัดว่า พระราชบัญญัตินี้ไม่บังคับถึงการกระทำที่โจทก์กล่าวหาจำเลย นัยหนึ่งย่อมเป็นไปไม่ได้ที่สภาผู้แทนราษฎรของ

ชาติไทยจะมาลบเลือนด้วยเท้าอันสิ่งซึ่งได้เขียนไว้เองด้วยมือ

ข้อ ๑๒. ตามฟ้องโจทก์ข้อ ๔. ที่กล่าวว่าอาชญากรรมสงครามเป็นเหตุให้ประชาชนของประเทศไทยต้องสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินสมบัติไปอย่างมากมายและต้องรับผิดชอบหนัก ทั้งทางเศรษฐกิจการเมืองของประเทศต้องตกอยู่ในฐานะลำบาก ยุ่งยาก และเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของชาติอีกด้วยนั้น จำเลยขอต่อสู้ว่า ถ้าจำเลยและคณะรัฐมนตรีของจำเลยได้เลือกเอาทางต่อต้านญี่ปุ่นในทันทีแล้วประชาชนจะสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินสมบัติยิ่งกว่าที่เป็นมาอีกมากมาย บ้านเมืองจะแหลกราญจนไม่สามารถตั้งเป็นประเทศเอกราชมีอธิปไตยได้อีกต่อไป เมื่อเป็นประเทศเอกราชไม่ได้แล้วก็จะหาเกียรติศักดิ์ของชาติไม่ได้เลย ตรงกันข้ามเวลานี้ชาติเรายังมีเอกราชอธิปไตย คนไทยยังมีเกียรติสมบูรณ์

เกี่ยวกับทางเศรษฐกิจการเมือง ความจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ย่อมปรากฏอยู่ว่า

๑. สหรัฐอเมริกาถือว่าไทยได้ประกาศสงครามกับเขา เพราะเหตุที่เนื่องมาจากกองทัพญี่ปุ่นเข้ามาอยู่ในประเทศไทยแล้ว ไม่ใช่ทำลงด้วยความสมัครใจของประชาชน เขาจึงไม่นำพาต่อการประกาศสงครามนั้น และเขารับรองว่ากองทัพของไทยไม่ได้ทำการรบกับฝ่ายสัมพันธมิตรจริงๆ เลย และไทยยังได้ตั้งกองต่อต้านพร้อมที่จะต่อต้านญี่ปุ่นอย่างเปิดเผยได้ทันที ในเมื่อฝ่ายสัมพันธมิตรต้องการ

บริเตนใหญ่ก็ไม่ได้บังคับไทยให้ทำสัญญาสันติภาพตามแบบผู้แพ้สงคราม

ทั้งนี้ย่อมแสดงโดยปริยายว่าชาติทั้งสองที่กล่าวแล้ว เขาไม่ได้ถือว่ารัฐบาลไทยในขณะเกิดเหตุที่โจทก์ฟ้องได้บริหารราชการแผ่นดินไปในทางสมัครใจช่วยญี่ปุ่นกระทำความรุกราน

๒. ในทางเศรษฐกิจ ผลแห่งสงครามทำให้ของแพง นี่ก็เพราะไม่มีสินค้าเข้าประเทศ เราออกธนบัตรให้ญี่ปุ่นเอาไปใช้ออกสู่ท้องตลาดเกินทุนสำรองมาก และการคมนาคมถูกทำลายย่อยยับจากการโจมตีทางอากาศ ซึ่งอังกฤษต้องกระทำเพื่อชัยชนะ

รัฐบาลสมัยจำเลยเป็นนายกรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบเฉพาะในการที่ให้ญี่ปุ่นยืมเงินไปใช้เท่านั้น แต่ได้กระทำด้วยความจำใจ และได้ให้เขาเอาทองคำ เครื่อง

จักร และสินค้ามาแลกเปลี่ยน เงินส่วนมากญี่ปุ่นยืมไปภายหลังเมื่อจำเลยพ้นตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วโดยไม่มีอะไรมาแลกเปลี่ยน แต่ถ้าวรัฐบาลไทยไม่ให้ ญี่ปุ่นยืมเงินไปใช้ ญี่ปุ่นก็จะเอาเงินเยนทหารของเขาใช้ ซึ่งจะทำให้เกิดผลร้ายยิ่งกว่า เพราะเขาจะเอาออกใช้ไม่จำกัดจำนวน ดังมีพยานอยู่ว่าในพม่า มะลายู ฟิลิปปินส์และที่อื่น ๆ การใช้เงินเยนทหารได้ทำให้ของแพงจนถึงราษฎรต้องอดตายกัน เมื่อเสร็จสงครามแล้ว เงินของทหารก็หมดค่าเลย เงินบาทของเรายังมีค่าอยู่ แม้จะได้ลดลงมากก็ตาม ราษฎรก็ยังใช้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในการครองชีพได้ ไม่แร้นแค้นเหมือนที่อื่น

๓. เวลาในประเทศไทยราษฎรมีที่อยู่อาศัยเพียงพอ มีอาหารและเครื่องใช้ในการครองชีพพุ่มเฟือยยิ่งกว่าเพื่อนบ้านของเราที่ประสบภัยสงครามคราวนี้ของเขานั้นบ้านเรือนพังพินาศ ราษฎรไม่มีที่อยู่อาศัยกันมาก บางแห่งอาหารการกินก็ขาดแคลนจนถึงกับอดตายกัน ชาวต่างประเทศที่เข้ามาจากดินแดนใกล้เคียงเราต่างพากันยกย่องว่า สงครามคราวนี้ทำความเสียหายให้แก่ประเทศไทยน้อยอย่างน่าอัศจรรย์ และเขาเพิ่งจะมีโอกาสสมานुकสนานรื่นเริงกันได้แต่ในประเทศนี้เท่านั้น นี่แหละคือผลที่ได้รับจากการที่รัฐบาลไทยซึ่งจำเลยเป็นนายกรัฐมนตรีไม่ได้บริหารราชการแผ่นดินไปในทำนองแมลงเม่าบินเข้าสุกงโไฟ โดยหักโหมเข้าต่อต้านญี่ปุ่นในทันที

๔. เกี่ยวกับการเมืองต่างประเทศ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีแห่งคณะรัฐบาลที่ทำความตกลงเลิกสงคราม และประชาชนพลเมืองก็แสดงความปรีดาปราโมทย์ในข้อตกลงเลิกสงครามจนถึงกับมีงานฉลองสันติภาพกันอย่างมโหฬาร ฟ้องโจทก์ที่กล่าวว่า การเมืองตกอยู่ในฐานะลำบากยุ่งยากและเสื่อมเสียเกียรติยศของชาติ จึงขัดแย้งกับความจริงอย่างตรงกันข้าม

ขอให้ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ ปล่อยจำเลย

(ลงชื่อ) ป. พิบูลสงคราม จำเลย

(คำให้การฉบับนี้ทนายจำเลยเป็นผู้เรียบเรียงพิมพ์)

คำพิพากษา

คดีอาชญากรรม
ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ที่ ๑/๒๕๕๙
ศาลฎีกา
วันที่ ๒๓ เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙

ความอาญา
คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม โจทก์
(โดย พันเอกสุวรรณ เพ็ญจันทร์)
ระหว่าง จำเลย
พันโทพระสารสาสน์พลชั้น (ลอง สุนทนนท์)

เรื่อง หาว่าการกระทำผิดฐานเป็นอาชญากรรมสงคราม

คดีนี้โจทก์ฟ้องเป็นใจความว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ สงครามในทวีปยุโรป
ได้เกิดขึ้น โดยประเทศเยอรมนีทำการรุกรานประเทศโปแลนด์ จนกระทั่งได้
ทำสงครามกับประเทศบริเตนใหญ่ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต

เป็นต้น ต่อมาในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ประเทศญี่ปุ่นได้ร่วมกับประเทศเยอรมนีประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา และในวันเดียวกันนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยกกองทัพเข้ารุกรานดินแดนไทย บรรดาทหารและตำรวจและราษฎรไทยได้ร่วมมือกันต่อสู้การรุกรานของญี่ปุ่น และในขณะนั้นได้มีบุคคลที่นิยมชมชอบลัทธิเผด็จการที่มักใหญ่ใฝ่สูง ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและแสวงหาอำนาจราชศักดิ์ ได้สั่งระงับการต้านทาน แล้วต่อมาได้สมัครใจทำสัญญาร่วมรบร่วมรุกรานกับฝ่ายญี่ปุ่น ในที่สุดเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาอีกด้วย จำเลยในคดีนี้ได้สมัครใจโฆษณาชักชวนให้ผู้อื่นเห็นดีเห็นชอบในการกระทำของผู้ทำสงครามรุกราน และให้ความลับหรือความรู้อันเป็นอุปการะต่างกรรมต่างวาระกัน คือระหว่างวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ถึงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๘๔ เวลากลางวัน จำเลยได้ให้สัมภาษณ์แก่ผู้แทนหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่โรงแรมโอเรียลเต็ล ตำบลสุรวงค์ อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร ระหว่างวันที่ ๗ มกราคม ๒๔๘๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๔๘๕ เวลาไม่ปรากฏชัด จำเลยส่งบทประพันธ์ชื่อเรื่องว่า จดหมายจากโตเกียว ให้หนังสือพิมพ์สุภาพสตรีโฆษณา ระหว่างวันที่ ๘ เมษายน ๒๔๘๖ ถึงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๘๖ เวลากลางวันและกลางคืน จำเลยได้โฆษณาบทความของจำเลยทางวิทยุกระจายเสียงในกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๔๘๕ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๕ เวลาใดไม่ปรากฏชัด จำเลยได้กล่าวอบรมผู้แทนหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยหลายฉบับที่โรงแรมโอเรียลเต็ล ตำบลสุรวงค์ อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร ระหว่างเดือนมกราคม ๒๔๘๕ จนถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๔๘๗ วันเวลาไม่ปรากฏ จำเลยได้กล่าวข้อความแก่บุคคลหลายคนที่กรุงโตเกียวประเทศญี่ปุ่น และระหว่างวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘ ถึงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘ จำเลยได้กล่าวต่อบุคคลหลายคนในเรืออวามารูขณะเดินทางจากเมืองโมโยในประเทศญี่ปุ่นมายังเมืองไซ่ง่อน ประเทศอินโดจีนฝรั่งเศส ทั้งหมดนี้รวมเป็นใจความว่า ญี่ปุ่นต้องชนะสงครามแน่ เพราะเริ่มมีอาวุธวิเศษฤทธิ์เดชเกินอาวุธใด ๆ ในโลก ไม่มีชาติ

อื่นทำได้ ญี่ปุ่นจะแพ้สงครามคราวนี้ไม่ได้ ประเทศไทยจะพ้นอันตรายได้ต่อเมื่อรู้จัก
เอาอกเอาใจญี่ปุ่นเท่านั้น จำเลยพยายามให้ญี่ปุ่นเข้าใจไทย และให้ไทยรู้จักใจ
และเข้าใจญี่ปุ่น ความเห็นใจในไมตรีต่อกันจะเป็นหนทางเดียวเท่านั้นที่จะทำให้
ญี่ปุ่นไม่ทำอันตรายแก่ไทย ขอให้ไทยร่วมมือกับญี่ปุ่นมากขึ้น ญี่ปุ่นได้เคยให้
ความอุปการะช่วยเหลือไทยมาช้านาน และมีบุญคุณกับไทยมากเหลือจะคณานับ
ได้ คนไทยไม่ควรลืมบุญคุณของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นหวังจะให้ไทยเจริญ จำเลย
รู้แน่ว่าสงครามมหาเอเชียบูรพาจะเกิดขึ้น จึงเขียนบทความแนะนำให้ญี่ปุ่นบุก
ขึ้นที่จังหวัดสงขลา แทนที่จะขึ้นอินโดจีน เพื่อตีเข้าไปในมลายู โจทก์ขอให้
ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ มาตรา ๓
(๑) และ (๔) มาตรา ๙

จำเลยให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ ต่อสู้ว่าฟ้องของโจทก์เคลือบคลุมและ
ฟุ้งเฟ้อ ศาลไม่ควรรับไว้พิจารณา แม้ศาลจะฟังว่าจำเลยได้กระทำการอันใด
ไป การนั้นก็หาเป็นผิดกฎหมายไม่

พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ มีความว่า ไม่ว่าการ
กระทำอันบัญญัติว่าเป็นอาชญากรรมสงครามนั้น จะได้ทำก่อนหรือหลังวันใช้
พระราชบัญญัติก็ดี ผู้กระทำได้ชื่อว่าเป็นอาชญากรรมสงคราม และจะต้องได้
รับโทษดังที่บัญญัติไว้ทั้งสิ้น ข้อบัญญัติที่ว่าให้การกระทำก่อนพระราชบัญญัติ
เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติด้วยนี้เป็นกฎหมายย้อนหลัง และมีปัญหา
ว่าจะขัดกับรัฐธรรมนูญ ฯ แห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๑๔ หรือไม่ มาตรา
๑๔ มีความดังนี้ “ภายในบังคับแห่งบทกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์
ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียนโฆษณา การศึกษาอบรม
การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ” แต่การที่จะวินิจฉัยว่า
กฎหมายสองบทนี้ขัดแย้งกันหรือไม่ประการใด ศาลจำต้องตีความหมายแห่ง
รัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๔ ในขั้นนี้จึงต้องระลึกถึงรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๖๒
ซึ่งมีความว่า “ท่านว่าสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความ
แห่งรัฐธรรมนูญนี้” ว่าเมื่อมาตรา ๖๒ บัญญัติเช่นนี้ศาลจะยังมีอำนาจตีความ

มาตรา ๑๔ หรือไม่

ศาลฎีกาได้พร้อมกันประชุมปรึกษาปัญหาที่ตลอดแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ท่านว่าเป็นอำนาจของศาลโดย เฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกฎหมายและในนามของพระมหากษัตริย์” ก็เมื่อ ให้ศาลใช้กฎหมายแล้ว จะไม่ให้ศาลแปลความหมายของกฎหมายได้อย่างไร เพราะในการใช้หรือบังคับตามกฎหมาย ศาลก็ย่อมต้องแปลหรือตีความกฎหมาย เป็นธรรมดา หากไม่ให้แปล ศาลก็ใช้กฎหมายนั้นไม่ได้ มาตรา ๖๒ ไม่ได้บัญญัติ เด็ดขาดว่าอำนาจตีความรัฐธรรมนูญเป็นของสภาผู้แทนราษฎรโดยเฉพาะเช่นที่ ใช้ในมาตรา ๕๘ เป็นแต่กล่าวว่าสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเด็ดขาดในการตีความ เท่านั้น จึงไม่ใช่ข้อบัญญัติที่ตัดอำนาจศาลไม่ให้ตีความ

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔ ดังซึ่งได้คัดกล่าวไว้ข้างบน มี ข้อความรับรองถึงเสรีภาพของบุคคลในการต่าง ๆ ดังระบุไว้ นั้น จริงอยู่ไม่มีคำ โดยตรงว่ามีเสรีภาพในการกระทำ แต่ศาลฎีกาเห็นว่ามาตรา ๑๔ เป็นข้อบัญญัติ รับรองเสรีภาพในการกระทำด้วย เพราะคำว่ามีเสรีภาพบริบูรณ์นี้หมายความว่า ย่อ ๆ ว่าทำได้ตามใจชอบ เช่น เรามีทรัพย์ เราจะทำอะไรแก่ทรัพย์สินนั้นหรือ จะเอาทรัพย์นั้นทำอะไรแก่ใครก็ได้ หากการกระทำนั้นอยู่ภายในบังคับของ กฎหมาย คำว่ามีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกายจึงไม่หมายแต่เฉพาะเพียงไม่ให้ใคร มาทำอะไรแก่เรา แต่หมายรวมถึงเราจะทำอะไรก็ได้ด้วย หากการนั้นอยู่ภายใน บังคับของกฎหมาย สรุปความมาตรา ๑๔ รับรองว่า บุคคลทุกคนอาจที่จะทำ จะพูด จะเขียน ฯลฯ อย่างไรก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในบังคับแห่งกฎหมาย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ต้องไม่มีกฎหมายห้ามไว้จะเป็นโดยตรงโดยอ้อม เช่น การบัญญัติลงโทษกบฏ ประโยคที่ว่า “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย” นี้ ย่อมต้อง หมายถึงบทกฎหมายในเวลากระทำ เวลาพูด เวลาเขียน ฯลฯ จะหมายถึงบท กฎหมายที่จะออกต่อไปภายหน้าด้วยไม่ได้ เพราะบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔ นี้ เป็นหลักประกันซึ่งรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน หากจะแปลว่ารวมถึงกฎหมายอัน จะมีมาในภายหน้าแล้ว บุคคลผู้กระทำ ผู้พูด ผู้เขียน ฯลฯ จะรู้ได้อย่างไรว่า

การกระทำของตน การพูด การเขียน ฯลฯ นั้น ตนทำ พูด และเขียน ฯลฯ ได้โดยไม่ละเมิดกฎหมายหรือไม่ เพราะต่อไปอาจมีกฎหมายออกมาว่าอย่างไรก็ได้ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔ จะไม่เป็นหลักประกัน และไม่เป็นประโยชน์ที่จะบัญญัติไว้ ก่อนมีรัฐธรรมนูญก็ได้มีกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๗ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลควรรับอาญาต่อเมื่อมันได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำบัญญัติว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้” มาตรา ๑๔ เป็นบทบัญญัติรับรองของกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๗ นี่อีกชั้นหนึ่ง ถ้าจะแปลประโยคว่า “ภายในบังคับแห่งบทกฎหมาย” ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔ ว่าหมายถึงกฎหมายภายในด้วยแล้ว รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔ ก็จะทำลายหลักประกันซึ่งกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๗ ให้ไว้หมดสิ้น ศาลฎีกาพร้อมกันประชุมปรึกษา เห็นว่าจะแปลเช่นนั้นไม่ได้ และต้องเข้าใจรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔ ว่า บุคคลย่อมกระทำ ย่อมพูด ย่อมเขียน ฯลฯ โดยไม่ต้องรับโทษทัณฑ์แต่อย่างใด ในเมื่อการกระทำ การพูด การเขียน ฯลฯ เช่นนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามหรือบัญญัติว่าเป็นความผิด และหากกฎหมายใดบัญญัติย้อนหลังลงโทษการกระทำ การเขียน การพูด ฯลฯ ที่แล้วมาย่อมขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔ พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม จะเพาะที่บัญญัติย้อนหลังก็อยู่ในฐานะเช่นเดียวกัน ทั้งนี้มิได้หมายความว่าสภาผู้แทนราษฎรออกกฎหมายย้อนหลังไม่ได้เลย ถ้าบทบัญญัติของกฎหมายให้ย้อนหลังนั้นไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแล้ว กฎหมายย้อนหลังนั้นก็ย่อมใช้ได้ดี เช่น พระราชบัญญัติงบประมาณ ซึ่งมีผลย้อนหลัง เป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๑ กล่าวว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนี้ ท่านว่าบทบัญญัตินั้น ๆ เป็นโมฆะ” ฉะนั้นพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามจะเพาะที่บัญญัติย้อนหลังซึ่งขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔ ดังกล่าวแล้วจึงเป็นโมฆะ ส่วนที่บัญญัติว่าด้วยการกระทำต่อไปหลังจากเมื่อใช้พระราชบัญญัติแล้วนั้นเป็นอันใช้ได้ ประโยคที่ว่า “ภายในบังคับแห่งบทกฎหมาย” ในมาตรา ๑๔ นั้นเองแสดงให้เห็นว่าสภาผู้แทนราษฎรซึ่งทรงไว้ซึ่งอำนาจทางนิติบัญญัติ มีอำนาจที่จะขีดวงเสรีภาพ

ในการดังกล่าวในมาตรา ๑๔ นั้นได้ แต่เมื่อจะชี้แจงประการใดก็ย่อมต้องประกาศเป็นกฎหมายชี้แจงไว้เสียก่อน จะชี้แจงย้อนหลังทำให้หลักประกันที่มาตรา ๑๔ ให้ไว้สูญเสียไปหาได้ไหม มาตรา ๖๑ มิได้กล่าวว่าใครจะเป็นผู้มีอำนาจ แสดงว่ากฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญเป็นโมฆะได้ แต่ศาลฎีกาเห็นว่าศาลมีอำนาจแสดงได้ด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ ประการที่หนึ่งศาลเป็นผู้ใช้กฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ ฉะนั้นการที่จะดูว่าอะไรเป็นกฎหมาย คือ เป็นกฎหมายที่ใช้ได้หรือไม่ ย่อมเป็นอำนาจของศาล เพราะถ้าศาลไม่มีอำนาจดู ศาลก็ย่อมไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นกฎหมายหรือไม่เป็น และศาลจะดำเนินการพิจารณาพิพากษา อรรถคดีตามกฎหมายได้อย่างไร ประการที่สอง การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญของเราแบ่งอำนาจเป็นสามประเภท คือ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ แต่ละอำนาจย่อมมีอำนาจยังและกำกับเป็นการควบคุมกันอยู่ ซึ่งเป็นหลักประกันในความมั่นคง เมื่อสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีอำนาจทางนิติบัญญัติ ออกกฎหมายมาแล้ว ศาลซึ่งมีอำนาจฝ่ายตุลาการต้องปฏิบัติตาม ไม่ว่าศาลจะเห็นว่ากฎหมายนั้นสมควรหรือไม่ก็ตาม แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าสภาผู้แทนราษฎร ออกกฎหมายไม่ถูกต้องกับรัฐธรรมนูญ หรือขัดกับรัฐธรรมนูญ ศาลก็มิอำนาจแสดงความไม่ถูกต้องนั้นได้ เหตุผลประการสุดท้ายก็คือ เมื่อมีรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๑ ไว้แล้วเช่นนี้ ก็จำต้องมีผู้มีอำนาจชี้ขาดว่ากฎหมายใดขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ มิฉะนั้นมาตรา ๖๑ นี้จะไม่มีผล กฎหมายนั้นสภาผู้แทนราษฎรออกมาเอง จะกลับไปให้สภาผู้แทนราษฎรชี้ขาดว่าเป็นกฎหมายดีหรือไม่อย่างไรได้ จะว่าฝ่ายบริหารมีอำนาจชี้ขาดก็ไม่ได้ เพราะการวินิจฉัยกฎหมายไม่ใช่เป็นเรื่องของฝ่ายบริหาร เช่นนี้ใครเล่าที่จะมีอำนาจนอกจากศาล ศาลเป็นหน่วยที่ตั้งขึ้นไว้สำหรับให้ความยุติธรรม เป็นการบำบัดทุกข์ร้อนให้แก่ประชาชน บุคคลทั้งหลายย่อมหวังในความยุติธรรมของศาลเป็นที่ตั้ง และก็เมื่อมีบทกฎหมายอันออกมาตัดเสรีภาพและขัดต่อรัฐธรรมนูญเช่นนี้ จะไม่ให้ศาลมีอำนาจแสดงเพื่อให้ความยุติธรรมแก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องหรือ ทางศาลไม่ประสงค์จะเข้าไปวินิจฉัยถึงกิจการทางนิติบัญญัติ แต่ไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้ในกรณีเช่นนี้

อาศัยเหตุผลดังได้บรรยายมาแล้ว ศาลฎีกาจึงพร้อมกันพิพากษาชี้ขาดว่า พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ จะเพาที่บัญญัติลงโทษการกระทำก่อนวันใช้พระราชบัญญัติ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔ และเป็นโมฆะตามมาตรา ๖๑ การกระทำที่โจทก์ฟ้องจำเลยในคดีนี้เป็นการกระทำก่อนวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๘๘ อันเป็นวันใช้พระราชบัญญัตินี้ทั้งสิ้น จำเลยจะมีความผิดตามกฎหมายอื่นใดบ้างหรือไม่ ไม่สำคัญสำหรับคดีนี้ เพราะคดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ เท่านั้น เมื่อบทบัญญัติอันโจทก์ฟ้องขอให้เอาผิดกับจำเลยเป็นโมฆะเสียแล้ว ก็ไม่มีทางที่จะลงโทษจำเลยได้ จึงให้ยกฟ้องโจทก์เสียปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป

จำรูญเนติศาสตร์

ลัดพลีธรรมประคัลภ์

นาถปรีชา

มนุญกันย์วิมลสาร

คำพิพากษา

คดีอาชญากรรม

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ที่ ๒ / ๒๕๕๕

วันที่ ๒๓ เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ความอาญา

คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรม
(โดย พระยาอรรถกรกรมมณุตติ)

โจทก์

ระหว่าง

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม

จำเลย

คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรม
(โดย พันโทหลวงเจริญนิติศาสตร์)

โจทก์

ระหว่าง

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ที่ ๑

นายเพียร ราชธรรมนิเทศ ที่ ๒

จำเลย

นายสังข์ พันโนทัย ที่ ๓

เรื่อง หาว่ากระทำผิดฐานเป็นอาชญากรรมสงคราม

ในสำนวนที่ ๑ โจทก์ฟ้องเป็นใจความว่าจำเลยได้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามต่างกรรมต่างวาระหลายบทหลายกระทง เช่น สมครใจเข้าร่วมสงครามรุกรานกับญี่ปุ่น โดยร่วมยุทธทางพม่าและด้านเหนือ กับโฆษณาชักชวนให้เห็นชอบในการกระทำสงครามรุกราน ความผิดหลังที่สุดโจทก์หาว่าจำเลยได้กระทำผิดระหว่างวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๔๘๖ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๖ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘ มาตรา ๓ (๑) และ (๔) มาตรา ๙ ประกอบด้วยกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๖๓, ๖๔ และ มาตรา ๗๑ กับขอให้ริบทรัพย์ และเพิกถอนสิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วย

สำนวนที่ ๒ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสามสมคบกันกระทำผิดต่างวาระหลายบทหลายกระทง เช่น โฆษณาชักชวนให้ประชาชนเห็นดีเห็นชอบในการกระทำของผู้ทำการสงครามรุกราน ความผิดหลังที่สุดเกิดเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๔๘๖ ขอให้ลงโทษเช่นเดียวกับสำนวนที่ ๑

จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ปฏิเสธความรับผิดชอบ ต่อสู้ว่ากฎหมายอาชญากรรมสงครามมีบทบังคับให้มีผลย้อนหลังขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ ฉะนั้นเป็นโมฆะตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๑

จำเลยที่ ๓ ต่อสู้ว่าจำเลยไม่มีความผิด อ้างว่าทำตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ศาลได้พิจารณาคดีสองสำนวนนี้รวมกัน เพราะกรณีติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกัน

ศาลฎีกาได้พร้อมกันประชุมปรึกษา เห็นว่าคดีเป็นปัญหากฎหมายในเบื้องต้นที่จะต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับการบังคับใช้บทพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม ศาลนี้เห็นว่าพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘ จะเพาะที่บัญญัติย้อนหลังให้การกระทำก่อนวันใช้พระราชบัญญัติเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติด้วยนั้น ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๑๔ และเป็นโมฆะตามมาตรา ๖๑ ดังข้อความพิศดารที่ศาลได้บรรยายไว้ในคำพิพากษา

ของศาลนี้ คดีอาชญากรรมสงครามที่ ๑/๒๔๘๙ ในระหว่างคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม โจทก์ พระสารสาสน์พลขันธ์ จำเลย แล้วการกระทำที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองสำนวนได้กระทำความผิดเกิดก่อนวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๘๘ อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามได้ออกใช้ทั้งสิ้น เมื่อบทบัญญัติที่โจทก์ฟ้องขอให้เอาผิดแก่จำเลย ศาลนี้ได้วินิจฉัยแล้วว่าเป็นโมฆะ อันจะลงโทษจำเลยไม่ได้ ก็ไม่มีประโยชน์อันใดที่ศาลจะฟังคำพยานหลักฐานโจทก์ในเรื่องนี้ต่อไปอีก จึงพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์เสีย ปล่อยจำเลยทั้งสามพ้นข้อหาไป

ลัดพลีธรรมประคัลภ์

เลขานุการกรมวิทักษ์

ธรรมบัณฑิตสิทธิธฤตการ

ชัยประชา

พระราชบัญญัติ
นิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการต่อต้าน
การดำเนินการสงครามของญี่ปุ่น
พุทธศักราช ๒๕๘๙

อานันทมหิดล
ตราไว้ ณ วันที่ ๒๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๘๙
เป็นปีที่ ๑๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีการนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการต่อต้านการดำเนินการ
การสงครามของญี่ปุ่นหรือดำเนินการเพื่อการนั้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำ
และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้
กระทำการต่อต้านการดำเนินการสงครามของญี่ปุ่น พุทธศักราช ๒๕๘๙”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาการกระทำก่อนวันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับการกระทำ
อันเป็นการต่อต้านการดำเนินการสงครามของญี่ปุ่น หรือการดำเนินงานเพื่อการ

นั้นให้ผู้กระทำเป็นอันพ้นจากความผิดทั้งสิ้น

มาตรา ๔ ถ้าผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมตามมาตรา ๓ ต้องคุมขังอยู่ในเรือนจำ ให้ผู้นั้นยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการดังกล่าวในมาตรา ๗ เพื่อให้พิจารณาปล่อยตัวไป

มาตรา ๕ บุคคลที่ได้พ้นโทษไปก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ถ้าโทษนั้นเป็นโทษในความผิดที่ได้รับนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้มีสิทธิร้องต่อคณะกรรมการดังกล่าวในมาตรา ๗ พิจารณามีคำสั่งแสดงว่าเป็นผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ได้

มาตรา ๖ เมื่อบุคคลที่คณะกรรมการได้มีคำสั่งแสดงว่าเป็นผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมตามความในมาตรา ๕ หรือที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ปล่อยตัวตามความในมาตรา ๗ ได้ขอร้อง ก็ให้คณะกรรมการออกหนังสือรับรองว่าเป็นบุคคลที่ได้รับนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ ให้มีกรรมการขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน อธิบดีศาลอุทธรณ์ อธิบดีศาลอาญา อธิบดีกรมอัยการ และเจ้ากรมพระธรรมนูญเป็นกรรมการ มีหน้าที่ดังกล่าวในมาตรา ๔ ในมาตรา ๕ และในมาตรา ๖

ในการพิจารณาคำร้องขอของบุคคลผู้ต้องคุมขังตามความในมาตรา ๔ เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมตามความในพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้คณะกรรมการมีคำสั่งไปยังผู้บัญชาการเรือนจำให้ปล่อยตัวไปโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลให้มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐาน และสั่งให้บุคคลสาบานหรือปฏิญาณก่อนให้ถ้อยคำได้

มาตรา ๙ ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ให้ถือว่ากรรมการตามพระราชบัญญัตินี้เป็นเจ้าพนักงานตามความหมายของกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
กลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ปรีดี พนมยงค์

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติยกเลิก
พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘

พ.ศ. ๒๕๑๐

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
สัງวาลย์

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๑๐
เป็นปีที่ ๒๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรยกเลิกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช
๒๔๘๘

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะ
รัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติ
อาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘ พ.ศ. ๒๕๑๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพลถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

คำให้การต่อศาลอาชญากรสงคราม

แสดงถึงภูมิปัญญาของนักกฎหมายไทย
ที่ใช้ศาลและกฎหมายช่วยชาติให้พ้นภัย
จากอำนาจของอภิมหาประเทศอย่างชาวยุโรป
ช่วยผู้ร่วมก่อการเปลี่ยนแปลง
การปกครอง ๒๔๗๕ ให้พ้นคดี
“อาชญากรสงคราม”
ได้อย่างดียิ่ง ก่อนที่มีตราบาปทาง
การเมืองจะสะบั้น กลายเป็นทบทวน
และการต่อสู้ทางการเมืองที่รุนแรง
สู่ระบบเผด็จการช่วงยาวนาน

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล

นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

(๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ - ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓)

และในวาระที่องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ใน

ปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญของโลก (ค.ศ. ๒๐๐๐ - ค.ศ. ๒๐๐๑)